

Oslo kommune

Byrådets forslag til **budsjett 2018** og økonomiplan 2018–2021

*På vei mot en grønnere, varmere og
mer skapende by med plass til alle*

OSLO KOMMUNE

SAK 1

BYRÅDETS FORSLAG TIL BUDSJETT 2018 ØKONOMIPLAN 2018-2021

Byrådets forslag til budsjett 2018

1. En grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle	3
En grønnere by	5
En varmere by	7
Mer skapende by	9
En by med plass til alle	11
2. KLIMABUDSJETT 2018	1
2.1 Innledning	1
2.2 Klimatiltak gjør Oslo til en bedre by å leve i	2
2.3 Byrådets klimamål til 2020 og 2030	2
2.4 Fordeling av klimagassutslippene i Oslo på ulike sektorer	3
2.5 Situasjonsbeskrivelse	4
2.6 Klimabudsjettets rammer 2018-2020	6
2.7 Tiltak i klimabudsjettet 2018-20	6
2.8 Nye bevilgninger til klimatiltak 2018-2021	10
2.9 Innsats for statlige tiltak som gir utslippskutt i Oslo	11
3. ØKONOMIPLAN 2018-2021	1
3.1 Innledning	1
3.2 Driftsbudsjett 2018-2021	1
3.3 Investeringsbudsjett 2018-2021	13
3.4 Kommunens pensjonskostnader	23
3.5 Utviklingen i skatt og rammetilskudd	25
3.6 Forventet utvikling av økonomisk handlefrihet i kommende økonomiplanperiode	26
3.7 Befolkningsutvikling	27
3.8 Digital transformasjon	30
3.9 Oslo kommune som arbeidsgiver	32
4. HOVEDOVERSIKTER Budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021	1
4.1 Årsbudsjett 2018	1
4.2 Økonomiplan 2018-2021	4
Oversikt over bykasseinvesteringer med finansiering	11

5. BYDELENE Eldre-, helse- og sosiale tjenester	1
5.1 Hoved og nøkkelstørrelser for Bydelene	1
5.2 Byrådets ambisjoner for Bydelene	2
5.3 Bydelenes økonomiske rammer	7
5.4 Funksjonsområde 1 Administrasjon og fellestjenester	10
5.5 Funksjonsområde 2A Barnehager	11
5.6 Funksjonsområde 2B Oppvekst	11
5.6 A Barne- og ungdomsarbeid	11
5.6 B Helse- og omsorgstjenester til barn og unge	14
5.6 C Barnevern	16
5.7 Funksjonsområde 3 – Helse og omsorg	18
5.7 A Helsetjenester	18
5.7 B Omsorg	21
5.8 Funksjonsområde 4 Sosiale tjenester og ytelser	25
5.8 A Sosiale tjenester	25
5.8 B Mottak og integrering av flyktninger mv	28
5.8 C Kvalifiseringsprogrammet	30
5.8 D Økonomisk sosialhjelp	31
5.9 Bydelene avsetninger eldre	32
5.10 Bydelene avsetninger eldre, helse og sosiale tjenester	32
5.11 ASSS indikatorer for tjenester under EHS	35
5.12 Bydelsfordeling av ordinær drift og økonomisk sosialhjelp	38
5.13 Spesifikasjon av budsjettrammer for bydelene 2018	39
 6. ELDRE-, HELSE- OG SOSIALE TJENESTER BYOMFATTENDE TILTAK	 1
6.1 Økonomiplanoversikt med spesifikasjoner av endringer	2
6.2 Sykehjemsetaten	4
6.3 Helseetaten	10
6.4 Velferdsetaten	14
6.5 Opplæringskontoret for helse- og oppvekstfag	18
6.6 Fastlegetilskudd og pasientskadeerstatning	19
6.7 Vederlagsutbetalinger	20
6.8 Avsetninger husleier sykehjem	20
6.9 Trygdeordninger	21
6.10 Barne- og familieetaten	21
6.11 Kriminalitetsforebygging blant ungdom	25
6.12 Hjelpemiddelteknisk enhet	26
6.13 Byomfattende tiltak – avsetninger eldre, helse og sosiale tjenester	27
6.14 Byomfattende tiltak – avsetninger helse og sosiale tjenester	29
6.15 Prosjekteringsmidler	29
6.16 Tap på utlån	30
6.17 Bostøtte og boligtilskudd	31
6.18 Tilskudd til frivillige og ideelle organisasjoner på helse- og sosialområdet	31

7. OPPVEKST OG KUNNSKAP	1
7.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for oppvekst- og kunnskap	1
7.2 Byrådets ambisjoner for oppvekst og kunnskapssektoren	2
7.3 Oppvekst- og kunnskapssektorens økonomiske rammer	13
7.4 Barnehager (funksjonsområde 2A)	15
Kap. 305 Bydelene - Etablering av nye barnehager	21
Kap. 306 Bydelene – diverse barnehagetiltak	22
Kap. 271 Byomfattende barnehageoppgaver	23
7.5 Skole og utdanning	25
Kap. 200 Utdanningsetaten	34
Kap. 203 Pedagogisk psykologisk tjeneste	35
Kap. 208 Avsetning husleier skoler	35
Kap. 210 Grunnskolen	36
Kap. 211 Aktivitetsskolen (Skolefritidsordningen)	36
Kap. 230 Videregående skoler	37
Kap. 231 Fagopplæring	38
Kap. 250 Fagskolen	38
Kap. 294 Voksenopplæring	39
7.7 Sektorens samlede tilskuddsmidler	41
 8. BYUTVIKLING	 1
8.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for byutvikling	1
8.2 Byrådets ambisjoner for byutvikling	2
8.3 Byutviklingssektorens økonomiske rammer	5
8.4 Eiendoms- og byfornyelsesetaten	7
8.5 Fornebu-utbyggingen	10
8.6 Andre utbyggingsformål	11
8.7 Groruddalssatsingen	12
8.8 Indre øst-satsingen (Tøyen/Grønland)	14
8.9 Oslo sør-satsingen	16
8.10 Byantikvaren	18
8.11 Plan- og bygningsetaten	20
8.12 Samlede tilskuddsmidler – Byutvikling	25

9.0 MILJØ OG SAMFERDSEL	1
9.0.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for miljø- og samferdsels	1
9.0.2 Byrådets ambisjoner for sektoren	2
9.0.3 Sektorens økonomiske rammer	8
9.0.4 Bilfritt byliv	11
9.0.5 Bymiljøetaten	12
9.0.6 Renovasjonsetaten næring	21
9.0.7 Brann- og redningsetaten	24
9.0.8 Kjøp av transporttjenester	27
9.0.9 Bymiljøetaten/Sykkelprosjektet	29
9.0.10 Fornebubanen	33
9.0.11 Klimaetaten	35
9.0.12 Andre utgifter vedr. miljø og samferdsel	37
9.1 MILJØ- OG SAMFERDSEL - SELVFINANSIERENDE	38
9.1.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for Miljø- og samferdsel - selvfinansierende	38
9.1.2 Sektorens økonomiske rammer	39
9.1.3 Vann- og avløpsetaten	41
9.1.4 Renovasjonsetaten selvkost	47
9.1.5 Energigjenvinningsetaten	52
9.1.6 Tilskudd til klima- og energitiltak	56
10.0 NÆRING OG EIERSKAP	1
10.0.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for næring og eierskap	1
10.0.2 Byrådets ambisjoner for sektoren	2
10.0.3 Sektorens økonomiske rammer	6
10.0.4 Enhet for mangfold og integrering	8
10.0.5 Inkluderings tiltak	10
10.0.6 Næringsutvikling	12
10.0.7 Næringsetaten	15
10.0.8 Oslo Havn KF	18
10.1 EIENDOMSFORETAKENE	21
10.1.1 Økonomiplanramme 2018-2021	22
10.1.2 Omsorgsbygg Oslo KF – overføring drift	23
10.1.3 Boligbygg Oslo KF – overføring investering	23
10.1.4 Undervisningsbygg Oslo KF – overføring investering	24
10.1.5 Omsorgsbygg Oslo KF – overføring investering	25
10.1.6 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF – overføring investering	26
10.1.7 Forskjellige utbedringstiltak	26
10.1.8 Undervisningsbygg Oslo KF	27
10.1.9 Boligbygg Oslo KF	30
10.1.10 Omsorgsbygg Oslo KF	33
10.1.11 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF	37

11. KULTUR, IDRETT OG FRIVILLIGHET	1
11.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for kultur-, idretts- og frivillighet	1
11.2 Byrådets ambisjoner for sektoren	2
11.3 Økonomiplanoversikt med spesifikasjon av endringer	7
11.4 Kulturtilskudd m.m.	10
11.5 Kultureiendommer	13
11.6 Kulturetaten	17
11.7 Oslo kulturskole	21
11.8 Munchmuseet	23
11.9 Deichmann bibliotek	26
11.10 Avsetning husleier kulturbygg	29
11.11 Idrett	30
11.12 Avsetning husleie idrettsprosjekt	34
11.13 Den norske kirke og andre trossamfunn	34
11.14 Gravferdsetaten	37
 12. BYRÅDSLEDERENS KONTOR	 1
12.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for Byrådslederens kontor sektor	1
12.2 Byrådets ambisjoner for sektoren	2
12.3 Sektorens økonomiske rammer	5
12.4 Byråd/byrådsavdelingene	6
12.5 Diverse avsetninger og tidsbegrensede tiltak under byrådsavdelingene	7
12.6 Kommuneadvokaten	9
12.7 Rådhusets forvaltningstjeneste	10
12.8 Beredskapsetaten	12
12.9 Tilfeldige utgifter etter byrådets bestemmelse	14
12.10 Tilskuddsmidler – Byrådslederens kontor	14
 13. FINANS	 1
13.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for finans	1
13.2 Byrådets ambisjoner for finans	2
13.3 Sektorens økonomiske rammer	6
13.4 Div. virksomheter og prosjekter under Byrådsavdeling for finans	7
13.5 Utviklings- og kompetanseetaten	10
13.6 Kemnerkontoret	15
13.7 Sektorens samlede tilskuddsmidler	17

14. BYSTYRETS ORGANER	1
14.1 Økonomiplanskjema med spesifikasjon av endringer	1
14.2 Bystyret mv.	2
14.3 Ordførerens kontor	3
14.4 Tilfeldige utgifter etter bystyrets bestemmelse	3
14.5 Kontrollutvalget	4
14.6 Kommunerevisjonen	4
14.7 Ombud for brukere av helse- og sosialtjenester	5
14.8 Stortingsvalg og kommunevalg	5
 15. FELLES INNTEKTER OG UTGIFTER	 1
15.1 Frie inntekter	1
15.2 Skatt på inntekt og formue	3
15.3 Rammetilskudd fra staten	3
15.4 Eiendomsskatt	4
15.5 Øvrige generelle statstilskudd	5
15.6 Generelle statstilskudd vedr. flyktninger m.v.	6
Finansinntekter og finansutgifter	7
15.7 Renter og avdrag	7
15.8 Avdrag på lån	9
15.9 Utbytte fra aksjeselskaper	9
15.10 Felles utgifter	10
15.11 Betjening av videreutlån	10
15.12 Forsikringer	11
15.13 Diverse avsetninger og tilfeldige inntekter	12
15.14 Tap på lånegarantier	13
15.15 Mottatte overføringer fra KF	13
15.16 Dekning av/bruk av tidl. års regnskapsmessig merforbruk/mindreforbruk	15
15.17 Fond i driftsbudsjettet	16
15.18 Generelle disposisjonsfond	17
15.19 Bundne driftsfond	18
15.20 Overføring til investeringsbudsjettet	19
15.21 Finansiering av investeringer og avsetninger – Bruk av lån	19
15.22 Utlån egne midler	20
15.23 Videreutlån	20
15.24 Betjening av videreutlån	21
15.25 Fond i investeringsbudsjettet	21
15.26 Disposisjonsfond	22
15.27 Bundne driftsfond	22
15.28 Bundne investeringsfond	23
15.29 Overføring fra driftsbudsjettet	23
15.30 Lånefondet	23

16. ØKONOMIREGLEMENTET	1
17. BUDSJETTEKNISKE MERKNADER	1
17.1 Lønns- og priskompensasjon i 2018-budsjettet	1
17.2 Resultat av tariffoppgjøret i 2017	2
17.3 Fordeling av pensjonsutgifter til Oslo Pensjonsforsikring (OPF)	2
17.4 Kompensasjon for befolkningsutvikling	2
17.5 Merverdiavgift og investeringer	2
17.6 Prisforutsetninger som skal legges til grunn for investeringsprosjekter for formålsbygg og lignende bygg	3
17.7 KOSTRA	3
17.8 Endringer i kapitteinndelingen	4
18. BEREGNINGSGRUNNLAG FOR GEBYRER	1
18.1 Gebyrer for vann og avløp, renovasjon og feiing – selvkostprisnippet	1
18.2 Nærmere om selvkostberegning vann og avløp, renovasjon og feiing	1
18.3 Beregningsgrunnlag for vann- og avløpsgebyrer	2
18.4 Beregningsgrunnlag for renovasjonsgebyrer	3
18.5 Beregningsgrunnlag for feiegebyr	4
19. INNSTILLING TIL VEDTAK	1
Skattevedtak	1
Lånevedtak	2
Klimabudsjett – rammer for utslipp	2
Tallbudsjett	3
Verbalvedtak	13
Takster, avgifter og ulike typer betalings- og utbetalingssatser	14
Prosedyre for bemanningsreduksjon	18
Saksbehandlingsregler for eiendomsskatt for Oslo kommune (takstvedtekter)	18

Vedlegg:

Saksbehandlingsregler for eiendomsskatt for Oslo kommune (takstvedtekter)

Prosedyre for bemanningsreduksjoner

Forkortelser

Alfabetisk register

Vedlegg som ikke inngår i dokumentet:

Grønt hefte 2018 - dokumentasjon av budsjettgrunnlaget for bydelene

Skolebehovsplan 2018-2027

Strategisk boligplan for eldre med hjelpebehov 2018-2028

Tilskudd til frivillige og ideelle organisasjoner innen helse- og sosialsektoren 2018

Kulturtilskudd m.m., spesifikasjon av Byrådets forslag til avsetninger og tilskudd 2018

Til Oslo bystyre

Byrådets forslag til budsjett 2018 og økonomiplan 2018–2021

Byrådet legger med dette frem sitt forslag til budsjett 2018 og økonomiplan 2018–2021.

I kapittel 1 presenteres hovedprioriteringer og profil i budsjettforslaget. Kapittel 2 presenterer kommunens klimabudsjett med forpliktende mål for alle sektorer. Klimabudsjettet er et verktøy som viser hvor utslippene skal kuttes og hvem som har ansvar for det.

Detaljert informasjon om økonomiplanen og de enkelte sektorenes budsjettposter og tiltak fremgår i egne kapitler.

Byrådet legger samtidig med budsjettet frem skolebehovsplanen 2018–2027 og strategisk boligplan for eldre med hjelpebehov 2018–2028.

Oslo, 27. september 2017

Raymond Johansen

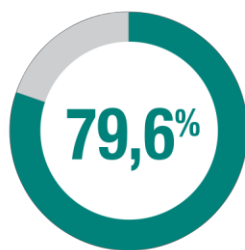

Robert Steen

Budsjettforslag, totalt:

71 mrd.

Driftsbudsjettet:

56,5 mrd.

Investeringsbudsjettet:

14,5 mrd.

Olav Olsen / NTB scanpix

1. En grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle

Oslo er en mangfoldig og levende storby som har vokst raskt de siste årene. Byrådet jobber for en varmere by med mindre sosiale og økonomiske forskjeller mellom folk, og vi satser derfor ekstra i områder med særlige behov. Flere skal kunne bo trygt hjemme så lenge de ønsker det, og få pleie og omsorg når de trenger det. Det skal gjøres en kraftfull innsats mot ensomhet. Byrådet fører en politikk for renere luft, mer klimavennlige løsninger, vekst og omstilling. Oslo tiltrekker seg nye arbeidsplasser og det stilles strenge krav til et ryddig arbeidsliv. Dette budsjettet støtter opp om byrådets visjon om at Oslo skal bli en grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle.

Oslo skal være en by det er godt å bli gammel i. Vi legger vekt på at hele kommunen skal bidra til dette, på tvers av alle sektorer og tjenestetilbud. En aldersvennlig by er inkluderende, tilgjengelig og fremmer aktiv og sunn aldring. Vi lever stadig lengre – det er bra. Dagens eldre har bedre utdanning, helse, boforhold og økonomi enn tidligere generasjoner. Eldre er en ressurs og skal gis mulighet til å leve selvstendige og aktive liv. Antallet eldre over 80 år vil stige raskt om noen år. Byrådet styrker derfor hjemmebaserte tjenester med 500 nye årsverk i bystyreperioden. Dette – sammen med bruk av moderne velferdsteknologi, faste hjelpere, og et mangfold av botilbud – gjør det trygt for flere å bo hjemme lenger. Selv om hjemmebaserte tjenester styrkes, skal de som trenger en sykehjemsplass, få det. I Oslo består over halvparten av husstandene av én person. Byrådet vil invitere frivilligheten til felles innsats for å bekjempe ensomhet blant eldre. Vi vil opprette flere møteplasser på tvers av generasjoner, sikre økt deltakelse og bedre tilgjengeligheten til byen og Marka.

Det skal være trygt og godt å vokse opp i hele byen. Derfor vil vi utvide og styrke områdesatsninger i lokalområder med særlige behov for helhetlig og samordnet innsats. For at alle skal ha muligheter for å lykkes er det viktig med tidlig innsats. Byrådet foreslår å utvide tilbudet med hjemmebesøk fra svangerskapet. Vi vil nå målet om 3000 nye barnehageplasser i bystyreperioden, øke kompetansen hos de barnehageansatte og tilby gratis aktivitets-skole på enda flere skoler. I tillegg vil vi ansette flere lærere i osloskolen. De som jobber med barn og deres familier skal settes i stand til å forebygge, oppdage og hjelpe barn som opplever omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep.

I 2018 fortsetter arbeidet med å redusere klimagassutslipp og bedre luftkvaliteten for byens innbyggere. Klimabudsjettet er et verktøy som viser hvor utslippene skal kuttes og hvem som har ansvar for det. Vi bygger ut kollektivtrafikken og sykkelveinettet for å bedre transporttilbudet, og skape bedre bomiljø. Sentrum skal være et trivelig sted å være, med handel, restauranter og kulturliv. I 2018 fortsetter arbeidet med Bilfritt byliv og opprustning av byrommene.

Samfunnet endres raskt og Oslo har som landets største kommune et særskilt ansvar for å gå foran i arbeidet med å møte framtidens muligheter og utfordringer. Vi vil gjennomføre et omfattende digitaliseringsprogram og en satsning på Oslo som en smartere by. Moderne ledelse baserer seg på tillit mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Vi tar grep for å oppnå et ryddig og organisert arbeidsliv gjennom Oslomodellen. Oslo skal fortsatt være en trygg og god by å bo og ferdes i for alle. Samfunnssikkerhet og beredskap skal være en integrert del av all planlegging og aktivitet i kommunen.

I Oslo har vi innført en moderat eiendomsskatt for å yte bedre tjenester til befolkningen som flere barnehageplasser og bedre eldreomsorg. Trygg økonomisk styring og økt handlingsrom har gjort det mulig for oss å levere på våre viktigste mål.

Byrådets budsjettforslag for 2018 er på totalt 71 mrd. Driftsbudsjettet er på 56,5 mrd., mens 14,5 mrd. er foreslått satt av til investeringer.

Helårsdrift sykkelvei høyeste standard:

2015: 0 km

2016: 58 km

2017: 70 km

2018: 80 km

1500

nye ladestasjoner til
el-bil 2018–2020

31 %

mer til måking, strøing
og kosting av fortau

Økt kapasitet i Ruter tilsvarende

14 mill.

flere reiser i 2018

Majsaant Ludovic / NTB scanpix

En grønnere by

Byrådet fører en ambisiøs miljø- og klimapolitikk som begynner å gi resultater. Oslo er kåret til Europas miljøhovedstad 2019. Dette forplikter oss til å være rollemodell for andre byer, øke engasjementet hos innbyggerne, kunnskapsmiljøene, næringsliv og organisasjoner. Byrådet vil fortsette arbeidet med å etablere flere grøntområder, sikre renere luft, flere sykkelveier og enda bedre kollektivtransport.

Grønn mobilitet

For at enda flere skal få et bedre kollektivtilbud foreslår vi en betydelig økning i tilskuddet til Ruter i økonomiplanperioden. Dette bidrar blant annet til utrulling av elektriske busser fra 2019 og satsing på elektrifisering av øyåtene og Nesoddførgen. En økning i tilskuddet til Ruter antas å øke kapasiteten i kollektivtrafikken med 5 %. Dette tilsvarer 14 millioner flere reiser. Oslopakke 3-avtalen legger opp til økning i Ruters billettpriser. Byrådet vil sikre konkurransedyktig kollektivtransport og vil jobbe for å få til en avtale med Akershus fylkeskommune for å unngå en prisøkning. Det foreslås å sette av 46 mill. i 2018 og 95 mill. i 2019 for å legge til rette for dette. Byrådet ønsker at flere skal velge sykkel. Det skal være trygt og enkelt å sykle i Oslo. For å oppnå dette settes det av 1,4 mrd. til investering i sykkelveier i økonomiplanperioden. Byrådet foreslår å trappe opp nivået på driften av sykkelveiene i 2018 og å øke bevilgningen til måking, strøing og kosting av fortau og gangveier. Det gjennomføres et pilotprosjekt for aldersvennlig transport med rosa busser som frakter eldre over 67 år fra dør til dør i bydel Nordre Aker.

Renere luft og reduserte klimagassutslipp

Byrådet vil gjøre det lettere for innbyggerne å ta klimavennlige valg og bedre folkehelsen. Oslos innbyggere skal slippe å puste i helseskadelig luft. I tillegg til den økte satsingen på kollektiv, sykkel og gange er det satt av om lag 50 mill. i 2018 til ulike klimatiltak. Eksempler på dette er redusert lekkasje av metangass på Rommen avfallsfylling, drift av ladestasjoner for el-bil og økt ettersortering av næringsavfall. For å få opp andelen utslippsfrie

biler er det satt av 99 mill. i 2018–2020 for å bygge omlag 1500 nye elbil-ladestasjoner. Videre innføres tids- og miljødifferensierte bomtakster i bomringen. Byrådet viderefører den styrkede innsatsen for vasking og støvdemping på veiene. Det er besluttet at det skal bygges nytt landstrømanlegg i 2018. Tilskuddsrammen fra Klima- og Energifondet foreslås økt til 80 mill. Tilskudd skal blant annet være tiltak som fremmer utslippsfri transport. Byrådet har som mål at nye kommunale bygg i hovedsak skal være plusshus. Det foreslås å bevilge 72,5 mill. i 2018 til energieffektiviseringstiltak i eksisterende bygg. Det er et mål at foretakene skal ha minst 50 % fossilfrie byggeplasser fra og med 2018.

Prioritere mennesker og aktiviteter i bybildet

Gjennom Bilfritt byliv vil byrådet gjøre sentrum hyggeligere og mer tilgjengelig. Det blir mer handel, uteservering, flere grøntområder, sitteplasser, sykkelveier, lekeplasser, arrangementer og kunstinstallasjoner i sentrumskjernen. I 2018 setter byrådet i gang forprosjekter til opprusting av fem bygater.

Tilgjengelig og hyggelig by

Byen skal være tilgjengelig for alle. For mange eldre og personer med funksjonsnedsettelse er det viktig å ha mulighet til å hvile på gåturer. I første omgang foreslås det å sette ut 150 benker for å skape hvilepauser langs gater og veier, inkludert til og fra holdeplasser. Byrådet foreslår også å sette av 5 mill. for å følge opp strategien «Spirende Oslo – Plass til alle i byens grønne rom», for å tilrettelegge for blant annet urban dyrking og parseller til glede for byens befolkning.

22 mill.

til små og store tiltak for å gjøre Oslo
til en mer aldersvennlig by i 2018

500

nye årsverk i bystyreperioden for at
eldre skal kunne bo hjemme lengre

200 mill.

til rehabilitering av rusinstitusjoner
i økonomiplanperioden

5%-poeng

styrket bemanning i
sykehjem fra 2018

Maskot / NTB scanpix

En varmere by

Oslo skal være en god by å bo i for alle. Innbyggere i alle livsfaser skal få den hjelpen de trenger for å mestre egne liv. Barn og unge i Oslo skal kunne utfolde seg trygt i barnehage, skole, hjemme eller i aktiviteter på fritiden. Byrådet vil redusere ensomhet og utenforskap og vil utjevne levekårsforskjeller. Tidlig innsats er viktig for å motvirke at noen faller utenfor. Gjensidig tillit skal prege møtet med innbyggerne og måten vi jobber på i Oslo kommune.

Gode hverdagsliv for de eldre

Byrådet ønsker at eldre skal kunne leve livene sine som de selv finner det best. Flere skal kunne bo trygt hjemme så lenge de ønsker. Derfor styrker vi tjenester som legger til rette for hjemmebasert omsorg med 125 årsverk i 2018. Byrådet vil nå målet om 500 nye årsverk i bystyreperioden. Byrådet foreslår å etablere om lag 320 Omsorg+ boliger i økonomiplanperioden. Behovet for langtidsplasser på sykehjemmene er i endring. Enkelte får økt hjelpebehov på sykehjem, og vi fortsetter etablering av flere spesialiserte plasser. Byrådet vil øke kvaliteten på kommunale sykehjem. Vi foreslår derfor å øke bemanningen og å totalrehabiliterer 9 sykehjem i økonomiplanperioden.

Møteplasser mellom generasjonene

Byrådet vil utvikle attraktive og mangfoldige møteplasser og lavterskeltilbud som bidrar til livsglede, forebygger ensomhet og som styrker den enkeltes evne til mestring av egen sykdom og funksjonssvikt. Byrådet foreslår å etablere et generasjonsmøteprogram i 2018 som kan være en del av tilbudet i aktivitetsskolen (AKS), skoler og barnehager. Det foreslås en tilskuddspott hvor skoler og barnehager kan søke om midler til å legge til rette for generasjonsmøter og gi møtene kvalitet.

Særskilt innsats for familier med levekårsutfordringer

Byrådet ønsker å utjevne forskjeller blant innbyggere i Oslo. Det avsettes 5 mill. i 2018 og 2019 for å få flere foreldre i familier med levekårsutfordringer inn i kvalifisering, utdanning og arbeid.

Familier med mange barn og enslige forsørgere som mottar økonomisk sosialhjelp skal prioriteres. Familienes, barn og unges stemme, ressurser og behov skal være en sentral del i samarbeidet om nye løsninger.

Tiltak for inkludering, kjønnsmangfold og mot diskriminering

Byrådet har i 2018 satt av 10 mill. til å videreføre tilskudd og styrke kommunens innsats for mangfold og inkludering. Handlingsplan til bekjempelse av prostitusjon, menneskehandel og moderne slaveri skal implementeres i 2018. Det er satt av 3 mill. årlig i 2018 og 2019 for å følge opp denne.

Trygg start på barndommen

Byrådet vil bidra til en trygg og god start på barndommen, styrke foreldrenes mestringsevne og bidra til utjevning av levekårsforskjeller. Prosjektet «Nye familier» er et helsefremmende og forebyggende tiltak med hjemmebesøk fra svangerskapet og fram til barnet er to år. «Nye familier» etableres i 4 nye bydeler i 2018 og skal være et tilbud i alle bydeler i løpet av 2019. Satsingen Barnehjernernevernet som handler om innsats for å forebygge, oppdage og hjelpe barn i utsatte situasjoner videreføres.

Større rom for frivillig sektor

Byrådet foreslår å sette av 9 mill. til oppfølging av frivillighetsmeldingen, herav 5 mill. for at skoler i større grad kan brukes av lokalbefolkning og frivilligheten. Byrådet vil invitere frivilligheten til felles innsats for å bekjempe ensomhet blant eldre.

200
flere lærere i
bystyreperioden

Skolehelse styrkes med
60 mill.
i økonomiplanperioden

GRATIS
Aktivitetsskole på 67 skoler i 2018

3000
nye barnehageplasser
i bystyreperioden

Maskot / NTB scanpix

Mer skapende by

Barn og ungdom i Oslo skal få en utdanning som gjør dem i stand til å lykkes i livet. Barn over ett år skal få tilbud om en barnehageplass som legger fundamentet som gir dem et godt grunnlag for resten av livet. Det skal bli mer læring i osloskolen og flere skal få lyst til å søke seg til yrkesfagene. Innsatsen for dem som har utfordringer skal settes inn så tidlig som mulig i skoleløpet. Oslo skal spille på lag med byens kunnskapsmiljøer og være en motor for verdiskaping og teknologiutvikling. Oslo kommune er samarbeidspartner for Toppindustrisenteret i Oslo som skal bidra til den digitale omstillingen i næringsliv og offentlig forvaltning.

3000 nye barnehageplasser

For å gi barn et godt språklig og sosialt utgangspunkt for skolestart, har byrådet ambisjon om at flest mulig barn skal gå i barnehagen. I Oslo er det fortsatt 5000 barn som ikke går i barnehage. Byrådet har satt av midler til å etablere 1224 barnehageplasser i 2018 og 584 nye plasser i 2019. Vi vil med det ha nådd målet om 3000 nye barnehageplasser i løpet av bystyreperioden. Byrådet ønsker å heve kvaliteten i barnehagene gjennom å styrke medarbeidernes kompetanse, og det er fremforhandlet ny bemanningsavtale med mål om 50 % barnehagelærere og 25 % fagarbeidere i barnehagene. Fra 2017 bistår pedagogiskpsykologiske tjeneste barnehagene med å tilrettelegge barnehagetilbudet for barn med særlige behov. Det foreslås satt av 10 mill. til dette i 2018.

Den nye aktivitetsskolen

AKS er en viktig arena for faglig og sosial læring og det er derfor viktig at alle som ønsker det får muligheten til å delta i AKS uavhengig av foreldre og foresattes økonomi. Byrådet vil fortsette opptrappingen av den nye AKS med bedre kvalitet og gratis deltakelse og foreslår å øke budsjettet med 48 mill. til totalt 129 mill. i 2018. Det er innarbeidet midler til innfasing av den nye AKS på 1.–4. trinn på alle skolene i Gamle Oslo, Grünerløkka, Sagene, Bjerke, Grorud, Stovner, Alna og Søndre Nordstrand og enkelte skoler i Østensjø og St. Hanshaugen. Målet fra byrådsrklæringen vil da være nådd. Byrådet foreslår i tillegg å utvide den nye AKS til 1. trinn på de resterende skolene i St. Hanshaugen, flere skoler i Østensjø og alle skoler i Frogner. Til sammen 67 skoler av 106 har dermed gratis AKS i 2018.

Styrking av Osloskolen

For å bidra til at flere elever får ekstra oppfølging raskt og uten spesialundervisning skal lærertettheten øke på 1.–4. trinn i denne bystyreperioden. I 2018 vil Byrådet nå målet om 200 ekstra lærere. I tillegg skal alle grunnskolen i Oslo iverksette systematisk intensivoppfølging. Blant annet innebærer dette intensivkurs for elever med behov for å trene mer på språk-, lese-, skrive- og regneferdigheter.

Skolehelsetjenesten er den viktigste forebyggende helsetjenesten for barn og unge. Byrådet fortsetter styrking av tjenestene og bevilger 15 mill. årlig i planperioden til økt bemanning i skolehelsetjenesten i barnetrinnet.

Kun 1 av 4 elever i Oslo søker yrkesfag og mange forlater yrkesfagene underveis. For å gjøre det mer attraktivt å søke yrkesfag setter byrådet i 2018 av til sammen 6 mill. til nytt utstyr for yrkesfagene. I tillegg gjennomfører byrådet yrkesfagreformen «Yrkesveien». Det skal lages en ny ressursfordelingsmodell for videregående skoler. Frem til den er innført er det nødvendig med særskilte tiltak ved enkelte skoler, og det er i 2018 foreslått 15 mill. til dette.

Flere og bedre skoleplasser

For å sikre skoleplass til alle foreslår byrådet at det i løpet av planperioden legges opp til en kapasitetsøkning på om lag 7300 elevplasser. Det foreslås omfattende tiltak for skoler med vedlikeholdsetterslep, blant annet Ruseløkka, Lambertseter, Hartvig Nissen og Hovseter. Videre vil mange skoler i Groruddalen få et løft. Byrådet har avsatt nesten 11 mrd. til rehabilitering og nybygg av skoler i økonomiplanperioden.

Innovasjon for bedre tjenester

Oslo kommune vil utvikle og ta i bruk ny teknologi og smartere løsninger. Kommunen skal være en forutsigbar og pålitelig samarbeidspartner for næringslivet og en god vertskommune for byens kunnskapsmiljøer. Målet er et bedre og mer effektivt tjenestetilbud som møter innbyggernes behov. Kommunens anskaffelsesvirksomhet skal være et effektivt virkemiddel for å oppnå dette. Standard kravspesifikasjoner for ulike typer bygg og anlegg vil bli videreutviklet. Formålet er å forenkle og effektivisere arbeidsprosessene for kommunen og leverandørene, og i størst mulig grad stille funksjonelle krav som ikke peker ut løsninger, men som åpner for nytenking og innovasjon, samt å kunne stille samme strenge klima- og miljøkrav.

1,6 mrd.

til kjøp av tomter til skoler,
barnehager, sykehjem og andre
kommunale formål i 2018

500

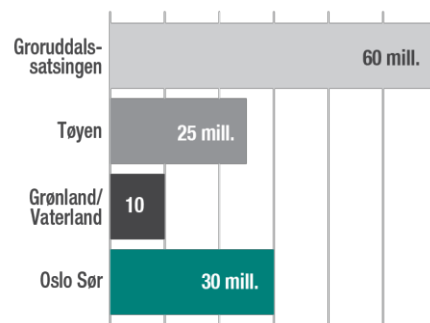
nye plasser i kulturskolen i 2018

4,9 mrd.

til investeringer i idrettsanlegg
i økonomiplanperioden

125 mill. til områdesatsinger i 2018 :

Thomas Brun / NTB scanpix

En by med plass til alle

Oslos mangfold er en styrke for byen. Byrådets mål er at det skal legges til rette for at mennesker med ulike bakgrunn, økonomi og alder skal kunne bo og leve gode liv i Oslo. Flere og bedre boliger må bygges, nye områder skal oppgraderes og et variert arbeidsmarked må etableres i ulike deler av byen. Enda flere barn og unge skal ha mulighet til en aktiv fritid og arenaer å utfolde seg på gjennom kultur, frivillighet og idrett.

Byvekst med kvalitet

Byrådet vil ha helhetlig utvikling av attraktive, klimavennlige områder og gode byrom. For å styre byutviklingen sterkere gjennom kommunal arealplanlegging, som involverer befolkningen, dobler byrådet bevilgningen til 20 mill. fra 2018. I tillegg foreslås det innarbeidet ytterligere 21 mill. til å videreutvikle og følge opp arbeidet med prioriterte områder for byutvikling. Knapphet på arealer er en utfordring når kommunen skal skaffe tomter til sosial og teknisk infrastruktur. Rammen for strategisk tomtekjøp er derfor foreslått økt til 1,6 mrd. i 2018. Byrådet foreslår å redusere overføringskravet til Boligbygg med 50 mill. i 2018 og 2019 slik at foretaket får mer til vedlikehold av kommunale boliger. Det foreslås 50 mill. årlig til rehabilitering av rusinstitusjoner og 250 mill. til rehabilitering av brannstasjoner i økonomiplanperioden, fordelt med 75,5 mill. i 2018, 135,5 mill. i 2019 og 39 mill. i 2020. I tillegg foreslås det 55 mill. til rehabilitering av Torshov kirke.

Systematisk oppfølging av utsatte lokalområder

Alle områder i byen skal være gode og trygge steder å vokse opp. Erfaringene fra Groruddalssatsingen skal ligge til grunn for innretningen av områdesatsinger andre steder. Det er foreslått satt av 240 mill. i økonomiplanperioden til Groruddalssatsingen. Det foreslås også at det settes av 35 mill. i 2018 til en fortsatt satsing i området Tøyen/Grønland. Byrådet vil invitere staten med på et videre samarbeid om Oslo sør, og setter av 30 mill. i 2018 til en satsing her.

Økt investering i idrettsanlegg

Byrådet foreslår 4,9 mrd. i økonomiplanperioden til investeringer i nye og rehabilitering av eksisterende idrettsprosjekter. Det settes blant annet av 12,5 mill. i 2018 til oppgraderinger på Frognerbadet herunder ny sklie. På grunn av økt bygging av idrettsanlegg de siste årene har Oslo fått en stadig større andel av spillemidlene, en statlig toppfinansiering kommuner kan søke

om og få når de bygger idrettsanlegg. Overføringen har økt fra 35 mill. i 2015 til over 100 mill. i 2017.

Inkludering i arbeidslivet

Byrådet vil legge til rette for at flere kan delta i arbeidslivet og har innarbeidet 16 mill. i økonomiplanperioden slik at flere kan tilbys varig tilrettelagt arbeid. Byrådet etablerer også en rekrutteringsordning for mennesker med funksjonsnedsettelse hvor enkelte ordinære stillinger som utlyses forbeholdes mennesker med funksjonsnedsettelse.

Mer tilgjengelig bibliotek- og kulturtilbud

Bibliotekene er viktige møteplasser og kulturarenaer. Vi foreslår derfor å styrke Deichmanske bibliotek med ytterligere 10 mill. fra og med 2019. Dette kommer i tillegg til de 18 mill. som ligger inne i vedtatt økonomiplan. For å unngå nedleggelse av 3 lokalbibliotek, foreslås det innarbeidet 7,5 mill. i 2019 og 14,5 mill. i resten av økonomiplanperioden. I løpet av 2018 vil 12 lokalbibliotek være åpne også på kvelden. Målet er at alle Oslos bibliotek skal ha utvidet åpningstid i 2021. Den kulturelle spaserstokken er et populært tilbud som gir eldre ulike kunst- og kulturopplevelser. Byrådet foreslår å øke tilskuddet fra 3 til 4 mill. årlig fra og med 2018. Byrådet ønsker at flere barn skal få tilbud om plass i kulturskolen og foreslår derfor å opprette 500 nye plasser fra og med høsten 2018. Byrådet foreslår å sette av 20 mill. i 2018 for å ferdigstille Hausmania kulturhus i Hauskvartalet.

Marka for alle

Marka skal være tilgjengelig for alle, også eldre og folk med funksjonsnedsettelse. Byrådet foreslår å sette av midler til å kartlegge terreng, hindringer og overflate på stier og turveier i Marka og byggesonen, for deretter å etablere et merkesystem som viser om turveien er aldersvennlig og egner seg for mennesker med funksjonsnedsettelse.

2. KLIMABUDSJETT 2018

2.1 Innledning

Dette er andre gang Oslo kommune legger fram et eget klimabudsjett. Klimabudsjettet for 2017 fikk betydelig oppmerksomhet, både nasjonalt og internasjonalt. Dette er nybrottsarbeid som gir viktige lærdom til kommunens videre klimainnsats. Det vil forhåpentligvis også komme andre kommuner, byer, bedrifter og nasjoner til nytte. Vi legger derfor stor vekt på åpenhet om de erfaringer vi tilegner oss gjennom dette arbeidet.

Formålet med klimabudsjettet er å sikre gjennomføring av nødvendige tiltak for å nå Oslos klimamål. Klimabudsjettet gir en oversikt over de tiltakene som byrådet planlegger å gjennomføre i økonomiplanperioden for å nå Oslos klimamål. Klimabudsjettet omfatter ikke bare kommunekontrollerte tiltak, men også tiltak som gjennomføres eller finansieres av staten med direkte virkning på utslipp fra Oslo.

Målene for klimabudsjettet fastsettes i tonn CO₂-utslipp for et gitt år. Oslos samlede klimagassutslipp var i 2015 1 226 000 tonn CO₂. Byrådet har som mål å redusere kommunens utslipp til 1 054 000 tonn i 2018 og videre til 765 000 tonn i 2020. Disse målene er koblet til en rekke konkrete effektberegnete tiltak som skal sikre at rammemålene for CO₂-utslipp blir nådd. Tiltakene er presentert i tabell 2.2A side 7 med ansvarlig virksomhet for gjennomføring i Oslo kommune, samt estimert tiltakseffekt målt i tonn CO₂-ekvivalenter.

Det er den vedtatte Klima- og energistrategien som ligger til grunn for tiltakene i klimabudsjettet. For å nå Oslos klimamål for 2020 må utslippene i årene fra 2015 til 2020 reduseres med om lag 460 000 tonn CO₂. Tiltakene i tabell 2.2A har frem til 2020 en estimert effekt på ca. 360 000 tonn. Dette er ca. 100 000 tonn lavere enn det som er nødvendig for å oppnå byrådets målsetting for utslipp i 2020. Når byrådet har satt som målsetting å få redusert klimautslippet med mer enn det som fremkommer som følge av de effektberegnete tiltakene, så er det fordi det også foreligger tiltak og utredninger av nye tiltak der

effekten foreløpig ikke er blitt kvantifisert (se tabell 2.2B side 8). Anslått maksimal effekt av disse tiltakskategoriene er godt over 100 000 tonn frem til 2020, men fordi disse ikke er effektberegnet, er det betydelig usikkerhet rundt anslaget.

Tiltakene som foreslås for økonomiplanperioden skal samlet lede til måloppnåelse i 2020 og legge grunnlag for ytterligere utslippsreduksjoner fram mot 2030.

Viktige satsninger i klimabudsjett 2018:

- Sørge for at innføring av tids- og miljødifferensierte bompenger og nye bomsnitt skjer i tråd med Oslopakke 3-avtalen. Første trinn (nye bomtakster) innføres høsten 2017 og trinn to (nye bomsnitt og reviderte takster) forventes å iverksettes i mars 2019.
- Gjøre det attraktivt for flere å reise miljøvennlig og la bilen stå gjennom videre opptrapping av kollektivtilbudet.
- Øke kollektivkapasiteten med 5 % i 2018
- Sikre at kollektivtrafikken har billettpriser som er konkurransedyktige mot privatbilen
- Innfasing av utslippsfri kollektivtransport med buss og ferje
- Videreføre en sterk satsing på utbygging av sykkelveier og trappe opp og utvide høystandard drift av sykkelveinettet.
- Betydelig økt innsats på utbygging av lade-punkter for elbil, i form av hurtigladere, semihurtigladere, gateladere, samt støtte til etablering av ladeinfrastruktur i borettslag.
- Øke rammene for tilskudd fra Klimafondet og dreie bruken av midlene til tiltak som bidrar til reduserte utslipp fra mobile kilder
- Fase ut bruk av oljefyr i Oslo, i tråd med varslet statlig forbud fra 2020
- Stille strenge klimakrav ved kommunale anskaffelser
- Styrke kommunens plankapasitet for å sikre klimavennlig byutvikling mot 2030.

Byrådet innstiller i kapittel 19 til bystyret å fatte følgende vedtak om klimabudsjettet:

- 1) Fastsette utslippsrammer for 2018-2020 som vist i klimabudsjettets tabell 2.1.
- 2) Fatte verbalvedtak som følger:
 - a. Bystyret slutter seg til tiltakene i tabell 2.2A og tabell 2.2B i kapittel 2 Klimabudsjettet i Sak 1.
 - b. Byrådet rapporterer som en del av den ordinære rapporteringen til bystyret, om forventet mål-oppnåelse av klimamålet for 2018. Rapporteringen baseres på tiltakene som fremkommer i tabell 2.2A og tabell 2.2B i kapittel 2 Klimabudsjettet i Sak 1, samt på indikatorsettet for klimagassutslipp i Oslo, «Klimabarometeret».

2.2 Klimatiltak gjør Oslo til en bedre by å leve i

Arbeidet for å nå klimamålene er ikke bare et viktig bidrag til kampen mot skadelig global oppvarming. Dette arbeidet gjør også Oslo til en enda bedre og mer moderne by å leve i. Følgende er eksempler på klimatiltak som også har andre positive effekter for miljø og innbyggere.

- Redusert trafikk og en renere kjøretøypark gjør Oslolufta bedre å puste, og bedre for klimaet
- Oljefyrene fjernes. Dette er bra for naturen og bra for klimaet
- Matavfallet fra Oslos husholdninger blir omdannet til drivstoff (biogass) og biogjødsel
- For å tilpasse byen til et endret klima åpner vi bekkeløp og etablerer nye «regnbed».
- Oslo er Europas miljøhovedstad i 2019. Dette blir et viktig utstillingsvindu for miljøløsninger og innovasjon i Oslos næringsliv, hos befolkningen og i offentlig sektor.
- Oslos «grønne økonomi» vokser. Oslo og Akershus har de seneste årene hatt vekst innenfor «grønn verdiskapning»

2.3 Byrådets klimamål til 2020 og 2030

Revidert målsetning for Oslo i 2020

Byrådet og bystyret har tidligere fastsatt mål om å redusere klimagassutslippene med 50 % innen 2020 og med 95 % innen 2030 sammenlignet med 1990-nivå (Bystyresak sak 195/16). I saken til bystyret ble det understreket at utslippsmålet forutsetter samarbeid med staten om å etablere fullskala karbonfangst ved forbrenningsanlegget på Klemetsrud. Stortinget har gjennom klimaforliket, vedtatt å realisere minst ett fullskalaanlegg for karbonfangst innen 2020.

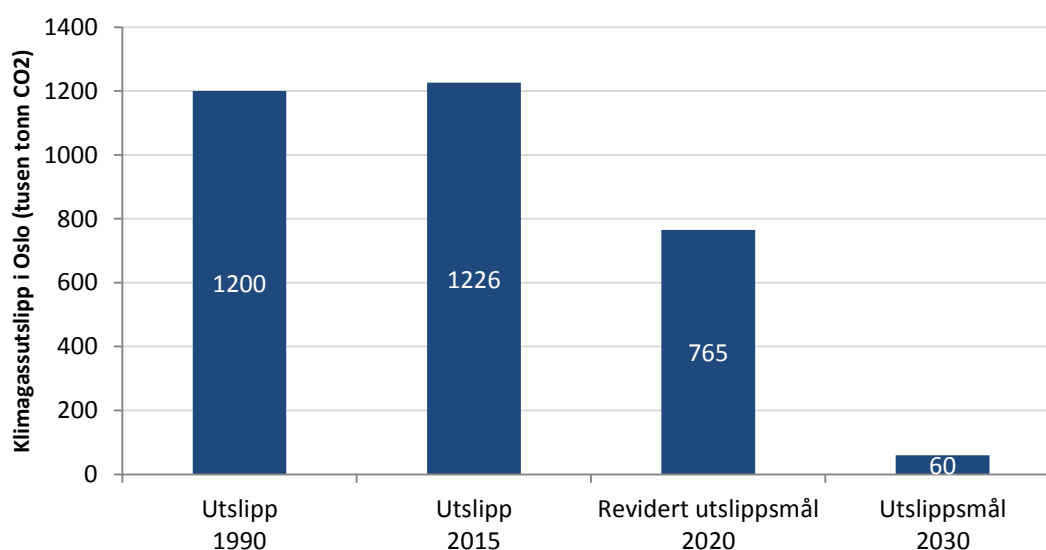
Klemetsrudanlegget er en av Østlandets største landbaserte industribedrifter og Oslos største punktutslipp til klimagassutslipp. Karbonfangst på dette anlegget er det største enkelttiltaket i Oslos klima- og energistrategi. Gjennomføring av tiltaket var estimert til å redusere klimagassutslippene med 165 000 tonn CO₂

eller 25 % av nødvendige utslippskutt for å oppnå en halvering av Oslos klimagassutslipp innen 2020.

Klemetsrudanlegget ble våren 2017 en av tre industriaktører som mottar støtte fra Gassnova til konseptstudie av karbonfangst. Stortinget vil etter planen bli invitert til å fatte investeringsbeslutning våren 2019. Ved en positiv beslutning i Stortinget våren 2019 vil et fullskala anlegg for CO₂-fangst på Klemetsrud tidligst kunne stå ferdig i 2022.

Statens framdriftsplan gjør det nødvendig å nedjustere Oslos 2020-mål med 165 000 tonn CO₂. Det justerte måltallet for 2020 blir da at klimagassutslippene i Oslo skal reduseres med minst 461 000 tonn, til et nivå på maksimalt 765 000 tonn. Dette innebærer en utslippsreduksjon på 36 % sammenliknet med 1990-nivå. I figur 2.1 er klimagassutslipp med mål-oppnåelse illustrert.

Figur 2.1 Oversikt over klimamål og utslipp.

Mål om minst 50 % utslippsreduksjon tidligst mulig etter 2022

Som påpekt over, betyr statens framdriftsplan at et fullskala anlegg for CO₂-fangst på Klemetsrud tidligst kan stå ferdig i 2022. Det må påregnes en viss tid for innkjøring av anlegget, slik at fullt bidrag fra anlegget neppe kan påregnes før i 2023.

Målsetning for 2030 ligger fast

Byrådet understreker at målet om 95 % utslippsreduksjon innen 2030 ligger fast. Også dette målet forutsetter at utslippene fra avfallsforbrenningen på Klemetsrud blir renset for CO₂.

Ny klimastrategi for 2020 – 2030

Byrådet vil i 2018 starte arbeidet med en klimastrategi for Oslo for 2020-2030 med sikte på å legge denne fram for bystyret våren 2019.

De fleste tiltakene i kommunens klima- og energi-strategi er rettet inn mot måloppnåelse i 2020. For å nå målet om en by praktisk talt uten klimagassutslipp i 2030, må vi ta i bruk de mange nye mulighetene som ny teknologi og smart klimaledelse av byen gir. Strategien må også vurdere hvordan nye klimatiltak i statlig regi kan forventes å bidra til utslippskutt i Oslo i perioden 2020-2030.

2.4 Fordeling av klimagassutslippene i Oslo på ulike sektorer

Fordeling av klimagassutslipp på utslippskilder

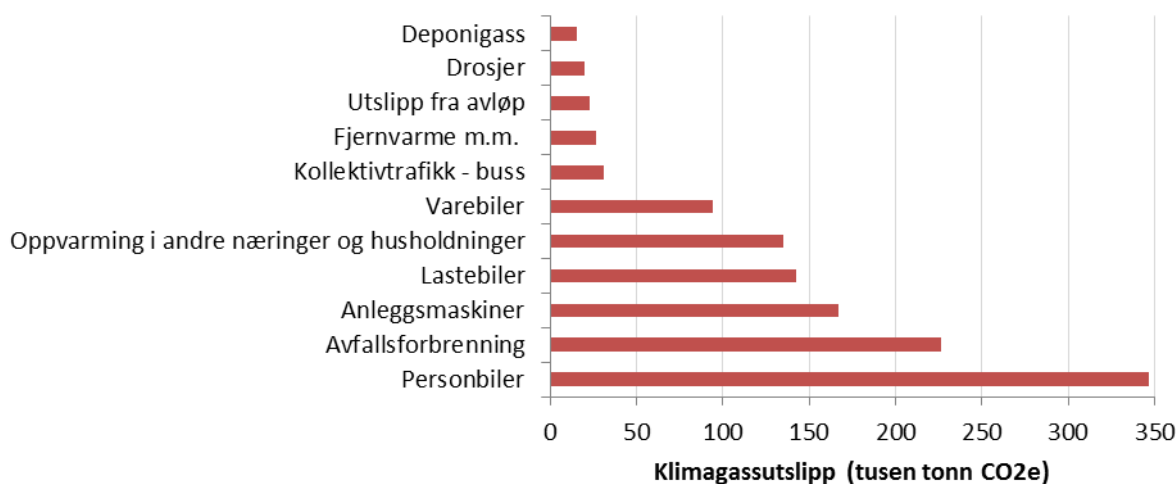
Statistisk sentralbyrå (SSB) la våren 2017 fram statistikk som viser en reduksjon i klimagassutslippene i Oslo med 16 % fra 2013 til 2015. Dette gode resultatet skyldes i hovedsak betydelige utslippsreduksjoner fra oppvarming i byggsektoren og reduksjoner i utslippene fra anleggsmaskiner. Utslippsreduksjonen er større enn forutsett i prognosene som ble laget i forbindelse med klimabudsjettet for 2017.

De direkte klimagassutslippene i Oslo var i 2015 like over 1,2 millioner tonn CO₂-ekvivalenter. Dette er omtrent samme nivå som utslippene i 1990. Det er en utfordring for arbeidet med å utarbeide klimabudsjettet, at det kun foreligger oppdatert SSB-statistikk hvert annet år – og at denne da er to år «forsinket».

Dermed har vi i 2017 kun utslippstall fra SSB for 2015 å forholde oss til. Oslo og andre kommuner er i dialog med SSB om muligheten for årlig publisering av utslippstall. For å bøte på dette, har kommunen utviklet et sett med indikatorer for å kunne følge utviklingen på sentrale utslippsparametere. Oppdatert informasjon om utviklingen på disse indikatorene publiseres hvert kvartal på nettsiden til Klimaetaten (www.klimaoslo.no). Pr. første halvår 2017 viser indikatorene en videre reduksjon i klimagassutslippene i Oslo.

Figur 2.2 viser fordelingen av klimagassutslipp fra ulike kilder i 2015. Utslipp fra transportsektoren (kjøretøy og anleggsmaskiner) utgjør nær to tredeler av utslippene, mens utslipp fra avfall-, bygg- og energisektoren til sammen utgjør omlag en tredel.

Figur 2.2 Fordeling av CO₂-utslipp i Oslo for 2015 på kilder

(Kilde: Kommunefordelte klimagassutslipp fra Statistisk Sentralbyrå, videre brutt ned i underkategorier basert på andre kilder og beregninger utført av Klimaetaten)

2.5 Situasjonsbeskrivelse

Som beskrevet i Klimabudsjett for 2017, mottar bystyret årlig en Klima- og miljørapport som dokumenterer utviklingen i energiforbruk og klimagassutslipp både i Oslo by som helhet og i kommunal virksomhet.

Bedre klimaledelse

2017 markerer et betydelig løft i Oslos klimaarbeid. Kommunens klima- og miljøstrategi er under gjennomføring, med klimabudsjettet som et sentralt styringsverktøy. Rapportering på oppfølgingen av klimabudsjettet er fra første kvartalsrapport 2017 en integrert del av byrådets rapportering til bystyret.

Innkjøp og etablering av klimasmarte markeder

Fra og med i år stiller Omsorgsbygg krav om fossilfrie byggeplasser i alle sine anbudskonkurranser.

Ny kommunal anskaffelsesstrategi ferdigstilles høsten 2017 og legger opp til at kjøretøy og bygg- og anleggsmaskiner som brukes av Oslo kommune, som hovedregel skal ha nullutslippsteknologi, eller bærekraftig biodrivstoff.

Oslopakke 3

I revidert avtale for Oslopakke 3 for 2017-2036 er det lagt til grunn et mål om 15 % trafikkreduksjon over bomsnittene. Det skal rapporteres på dette målet i de årlige rulleringene av handlingsprogrammet for Oslopakke 3.

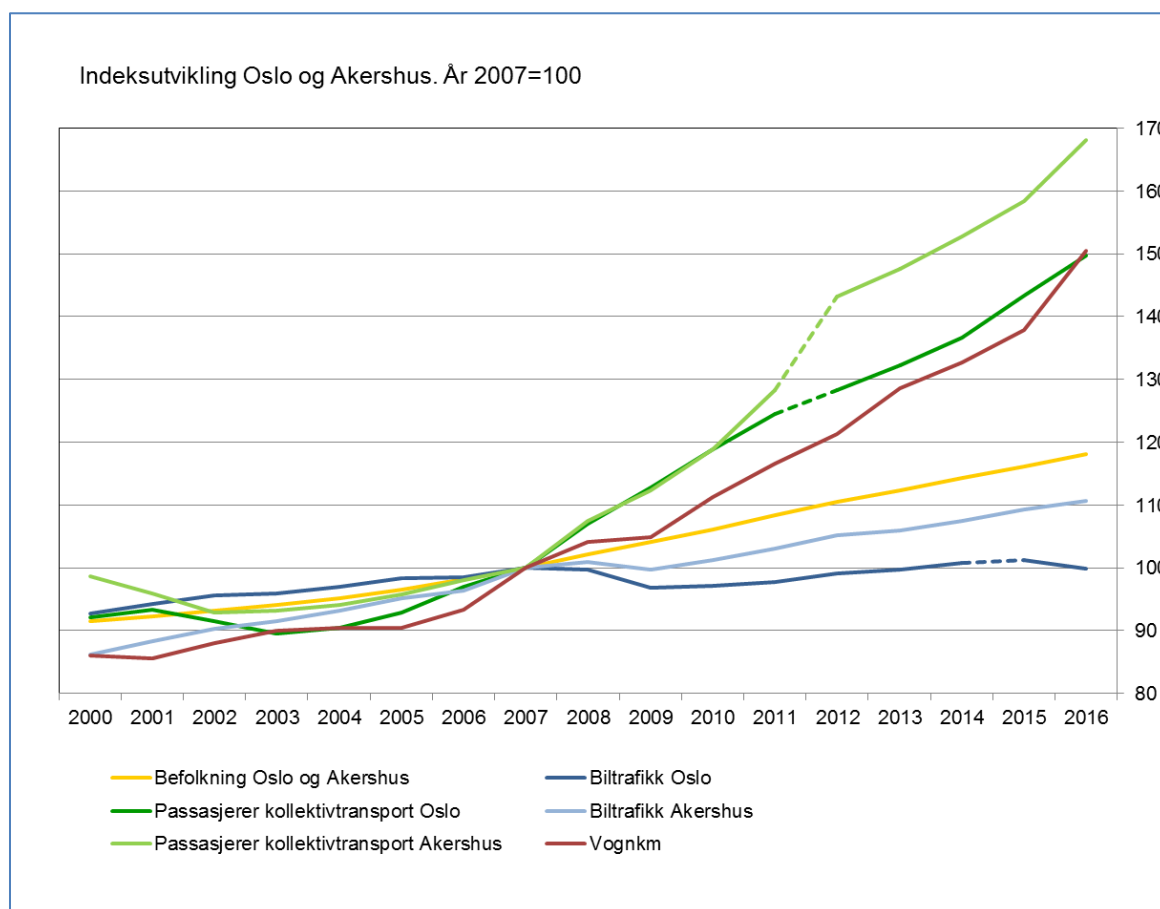
Bymiljøavtale og Fornebubanen

Det er inngått en bymiljøavtale for 2017-2023 mellom Oslo kommune, Akershus fylkeskommune og staten. Avtalen har som overordnet mål at det ikke skal være vekst i biltrafikken i Oslo og Akershus. Avtalen anerkjenner at Oslo har som mål å redusere biltrafikken med 20 % i løpet av bystyreperioden. Det er opprettet en etat, Fornebubanen (FOB), for utbygging av Fornebubanen.

Flere reiser kollektivt

Ruter hadde i 2016 en trafikkvekst på 4,9 %. Dette utgjør 16 millioner flere påstigninger enn året før, eller 44 000 flere daglige påstigninger i 2016 sammenliknet med 2015. I 2016 var det for første gang flere kollektivreiser enn bilreiser i Oslo. Tall fra Ruter for første kvartal for 2017, viser at kollektivtrafikkens markedsandel av motoriserte reiser i Oslo er på 53 %.

Figur 2.3 Utviklingen i bruk av privatbil og kollektivtransport i Oslo og Akershus fra 2000 t.o.m. 2016

Figur 2.3 viser utviklingen i biltrafikk og kollektivtransport i Oslo og Akershus fra år 2000 t.o.m. 2016. Bilbruken i Oslo (mørk blå linje) har vært noenlunde stabil siden 2007, tross en betydelig befolkningsvekst (gul linje) i perioden. I perioden er kapasiteten (antall vognkilometer) og antall passasjerer i kollektivtrafikken (mørk grønn) økt kraftig. Andelen el-biler som har passert gjennom bomringen, økte fra 7 % i første kvartal 2016 til 10 % samme periode i 2017. Det er avgjørende for å nå Oslos klimamål at andelen nullutslippsbiler fortsetter å øke.

Stadig flere sykler

Reisevaneundersøkelse med fokus på sykkel gjennomføres høsten 2017 og resultatene vil foreligge i begynnelsen av 2018.

Lavutslippssone

Forslag om lokal forskrift om lavutslippssone for tunge dieselskjøretøy (euroklasse lavere enn Euro VI) er under utarbeidelse.

Dra i gang nye markeder for klimasmarte løsninger

Klima- og energifondet har i 2017 innført flere nye støtteordninger som skal bidra til å oppgradere Oslo til en by med lavere utslipp.

Utfasing av oljefyrer

Eiere av boliger med 1-4 boenheter med registrerte oljefyringsanlegg, har fått tilbud om rådgiving fra kommunen til å endre oppvarmingskilde.

Atferdsendring og informasjon

Arbeidet med å spre informasjon om praktiske klimaatiltak og om kommunens arbeid på dette området, er blitt vesentlig styrket i 2017, spesielt gjennom lansering av kommunikasjonsplattformen klimaoslo.no.

Samarbeid med næringslivet

Kommunens samarbeid med næringslivet om klimaatiltak er videreført i 2017. Ni nye bedrifter har sluttet seg til initiativet «Næring for klima». Det omfatter nå 85 bedrifter og utgjør en viktig kanal for utveksling av ideer og samarbeid mellom næringsliv og myndigheter i Oslo.

Europeisk anerkjennelse

EU-kommisjonen utnevnte i mai 2017 Oslo som «Europeisk miljøhovedstad 2019». Dette er en stor anerkjennelse for det klima- og miljøarbeidet som har vært utført i byen gjennom lang tid av Oslos befolkning, kommunen, organisasjoner og næringsliv.

Nye statlige tiltak gir viktige bidrag

Omsetningspåbudet for biodrivstoff. I forbindelse med statsbudsjettet for 2017 varslet regjeringen en gradvis økning av andelen biodrivstoff i bensin og diesel fra 5,5 % i 2015 til 20 % i 2020.

Forbud mot oljefyring. Fra 1. januar 2020 vil bruk av olje og parafin til oppvarming være forbudt i Norge.

2.6 Klimabudsjettets rammer 2018-2020

Klimaetaten har framskrevet utslippene i Oslo til og med år 2020, når effektene av tiltakene i dette klimabudsjettet er tatt med. I dette anslaget er det inkludert en forventet utslippsreduksjon på 100 000 tonn fra tiltak som foreløpig ikke er kvantifiserte enkeltvis (se tabell 2B).

Generelt forventes det at tiltakene vil få større effekt nærmere år 2020, da flere tiltak nå er under planleg-

gings- eller i tidlig gjennomføringsfase. Det er derfor først fram mot 2020 at de store utslippskuttene er ventet. Det er usikkerhet knyttet både til beregningene av tiltakseffekter og til anslagene for når effektene vil inntreffe.

Byrådet innstiller til bystyret å fastsette rammene for samlet utslipp i 2018 og 2020 som vist i tabell 2.1.

Tabell 2.1 Ramme for årlige utslipp av CO₂ i Oslo kommune i 2018 og 2020.

Sektor	1990	2015	2018	2020
Stasjonær		425 000	358 000	267 000
Mobil		801 000	696 000	499 000
TOTALT	1 200 000	1 226 000	1 054 000	766 000
Forutsatt CO₂-kutt fra 2015-nivå			172 000	460 000

Utslipp målt i tonn CO₂-ekvivalenter

2.7 Tiltak i klimabudsjettet 2018-20

I utarbeidelsen av budsjettet har Klimaetaten vurdert hvilke utslippsreduksjoner som kan forventes oppnådd gjennom tiltakene. De faglige innspillene fra Klimaetaten er tilgjengelige på www.klimaoslo.no/klimabudsjett2018.

Tiltakene i klimabudsjettet for 2018 skal sikre at rammen for utslippskutt dette året blir nådd. Tiltakene angir også hvilken virksomhet som er ansvarlig for gjennomføring i Oslo kommune. I tillegg blir det oppgitt estimert effekt av tiltakene, målt i CO₂-ekvivalenter, der dette har vært mulig.

Tabell 2.2A Tiltak med anslått utslippsreduksjon

Tiltak:	Ansvar for gjennomføring (Ansvar for rapportering i parentes)	Estimert tiltaks- effekt, 2015- 2020 (tonn CO2)
Fase ut bruk av fyringsolje i kommunale bygg og virksomheter	Virksomheter som bruker fyringsolje (KLI)	121 450
Fase ut fossilt brensel i private bygg, med virkemidlene forbud og støtteordninger (Klima- og Energifondet og Enova) innen 2020.	KLI	
Reduserte utslipp av deponigass fra Grønmo og Rommen.	EGE og EBY	6 900
Fase ut fossilolje og gass i fjernvarme (spisslast)	NOE	5 600
Øke materialgjenvinning i husholdningsavfall og styrke ombruk	REN-selvkost	4 300
Sluttføre dokumentasjon av lystgassvolum i avløp, med sikte på å korrigere SSBs utslippstall	VAV	20 500
Innføre nytt trafikantbetalingssystem i bompengeringen, inkludert nye bomstasjoner i 2019. Merk at effekt forutsetter gjennomføring av tiltak nedenfor i kursiv:	MOS	93 300
<i>Etablere nye ladestasjoner for person- og varetransport, inkl. i pilottiltak i bildelingsordninger.</i>	BYM	
<i>Øke kapasitet til kollektivtrafikk for å dekke befolkningsvekst og trafikkreduksjon</i>	Ruter	
Bedre tilrettelegging for syklende	BYM	3 400
Statlig omsetningspåbud om 20 % biodrivstoff innføres innen 2020	Statlig	53 900
Fossilfri kollektivtrafikk innen 2020	Ruter	29 500
Innføre nytt løyvereglement for drosjer med krav om nullutslippsdrosjer innen 2022. Beregnet effekt forutsetter gjennomføring av tiltak nedenfor i kursiv:	BYM	13 400
<i>Etablere nye ladestasjoner for taxi</i>	BYM	
Legge om til nullutslippskjøretøy i kommunens egen kjøretøypark, evt. bærekraftig biodrivstoff.	Alle (UKE)	4 100
Etablere lavutslippssone for tungtransport i Oslo.	BYM	2 800
Samlede kutt i 2020		360 000

De enkelte tiltakene er omtalt nærmere bakerst i klimabudsjettet.

Effekten av tiltakene er beregnet så langt det har latt seg gjøre. Enkelte tiltak er faglig mer krevende å effektivt evaluere enn andre, og de fleste effektivt evalueringene har usikkerhet knyttet til seg. Flere tiltak krever ytterligere utredning og utforming for å gjøre

det mulig å beregne effekten av dem. I oversikten over tiltak inngår derfor en «ufordelt» post, som inneholder tiltak som ikke er effektivt evaluerte og mulige nye tiltak som må utredes videre.

Tabell 2.2B Tiltak med ufordelt utslippsreduksjon

Tiltak:	Ansvar for gjennomføring (Ansvar for rapportering i parentes)	Ufordelt reduksjon
Økt leveranse av biogass som drivstoff fra vann/avløp (VEAS)	VEAS	100 000
Økt leveranse av biogass som drivstoff fra Bekkelaget renseanlegg og Romerike Biogassanlegg	VAV og EGE	
Videreutvikle system for parkering- og trafikkstyring (ITS) utvikling av sensorteknologi	BYM	
Videreføre prosjektet "Kraftfulle fremkommelighetstiltak"	BYM	
Bedre tilrettelegging for gående	BYM	
Bilfritt byliv innen ring 1 inkl. etablering av laste- og losseplaser for varetransport	[BYM/Bilfritt byliv]	
Parkeringstiltak (bl.a. utrulling av beboerparkering)	BYM	
Klimavennlig byutvikling med foretting ved knutepunkter	BYM, EBY, PBE	
Øke materialgjenvinning i næringsavfall	REN-næring	
Fossilfrie / utslippsfrie anleggsplasser ved nye kommunale bygg og byggeplasser	Byggforetakene (UBF, KID, OBY, Boligbygg) og andre kommunale utbyggere.	
Videreføre og innføre nye tilskuddsordninger i Klima- og energifondet som bidrar til reduserte klimagassutslipp	KLI	
Fremskaffe arealer for kommunens klimatiltak (inkl. energistasjoner)	EBY	
Etablere energistasjoner som tilbyr minst to fornybare drivstoff for person, vare- og godstransport (inkl. Alnabru)	KLI	
Krav om nullutslippsløsninger (alternativ fossilfritt) ved innkjøp av transporttjenester	Alle innkjøpere (UKE)	
Videreføring og nytt landstrømsanlegg til utenlandsfergene	Oslo Havn	
Utredninger av tiltakspakker for økt sikkerhet for måloppnåelse: • Stimulere til klimavennlige jobbreiser • Gradvis fossilfritt sentrum innenfor ring 3 innen 2024 gjennom lavutslippssoner • Mer effektiv og klimavennlig varetransport • Økt andel lav- og nullutslippskjøretøy og maskiner i anleggsvirksomhet	MOS	

De enkelte tiltakene er omtalt nærmere bakerst i klimabudsjettet.

De faglige innspillene viser at vi per i dag ikke med sikkerhet kan vite at allerede iverksatte klimatiltak vil lede fram til måloppnåelse i 2020. Byrådet vil derfor utrede en serie tiltakspakker, som kan iverksettes i 2018 og 2019, og som vil øke sikkerheten for måloppnåelse. Disse utredningene skal i hovedsak fokusere på tiltak som kan bidra til ytterligere utslippsre-

duksjoner fra mobile kilder, fordi det er her det største potensialet for ytterligere reduksjoner ligger.

Byrådets vurdering er at dersom tiltakene i budsjettet gjennomføres, og utredningene av tiltakspakker munner ut i nye tiltak som gjennomføres med god effekt, vil det være mulig å nå målet å redusere utslippene til 765.000 tonn CO₂-ekvivalenter i 2020.

Tabell 2.3 Tiltak frem til 2030

Tiltak:	Ansvar for gjennomføring
Karbonfangst ved Klemetsrudanlegget A/S	NOE
Fornebubanen	Fornebuetaten
Ny sentrumstunnel for t-banen	MOS
Trikkeprogrammet	MOS
Nytt signal og sikringsanlegg for t-banen	MOS
Flere nye prosjekter for kollektivinfrastruktur, herunder ny tog tunnel under Oslo, baneløsning Romerike/tverrforbindelse Groruddalen.	MOS

Tiltak for informasjon, mobilisering og involvering

I kommunens klimaarbeid inngår også en gruppe av tiltak som har som hovedformål å spre informasjon til innbyggere og næringsdrivende og synliggjøre potensialet for verdiskaping i en grønn omstilling. Disse tiltakene er viktige forutsetninger for varige og langsiktige resultater i kommunens klimaarbeid, men det lar seg ikke gjøre å estimere utslippsreduksjoner fra slike tiltak isolert sett.

Markedsføre Enovas tilskuddsordninger i Oslo. Gjennomføringsansvar: KLI

Det statlige fondet Enova gir støtte til klima- og energiøkonomiseringstiltak. Oslos befolkning og næringsliv benytter ikke Enovas tilskuddsordninger i samme grad som landet for øvrig. Økt kunnskap om Enovas støtteordninger kan øke gjennomføringstakten for klimatiltak.

Kommunikasjon om klimaløsninger for å endre adferd. Gjennomføringsansvar: KLI

Arbeidet med å spre informasjon om praktiske klimatiltak og om kommunens arbeid på dette området er blitt styrket i 2017, og vil styrkes ytterligere i 2018.

Kommunikasjonsplattformen KlimaOslo.no står sentralt i arbeidet for å motivere for atferdsendring.

Næring for klima.**Gjennomføringsansvar: KLI**

Initiativet omfatter 85 bedrifter og er viktig for utveksling av informasjon og samarbeid om klimatiltak mellom næringsliv og myndigheter i Oslo. I 2018 vil Næring for klima blant annet arbeide for å gjøre næringslivet i Oslo bedre kjent med muligheter som ligger i Enovas støtteordninger.

Bykuben–senter for klimavennlig**byutvikling. Gjennomføringsansvar: PBE**

Bykuben skal etableres med sentrale lokaler på gateplan og skal være et tilbud til alle som vil lære om og delta i det byøkologiske arbeidet. Bykuben skal bidra til at byens befolkning føler eierskap til og ser muligheter i det grønne skiftet mot nullslippsamfunnet. Arbeide for å styrke etterspørselen etter biogass. Gjennomføringsansvar: EGE

Dokumentere og formidle informasjon om klimanytten ved bruk av biogass som drivstoff.

2.8 Nye bevilgninger til klimatiltak 2018-2021

I tabellene nedenfor fremkommer en samlet oversikt over tilleggsbevilgninger til klimatiltak for 2018-2021 ut-
over det som allerede er innarbeidet i vedtatt budsjett og økonomiplan.

Klimatiltak i driftsbudsjettet

Tabell 2.4 Klimasatsing i driftsbudsjettet

Tall i 1000

Kap.	Tiltak	2018	2019	2020	2021
711	Tilskudd Ruter*	10 000	109 000	191 000	218 000
761	Økt drift av sykkelveinett	6 000	12 000	18 000	24 000
542	Drift av ladestasjoner	2 000	2 000	2 000	2 000
542	Bilfritt byliv	15 000			
609/400	Klimatiltak byutvikling	12 000	12 000	8 000	8 000
400	Områdeutvikling	11 000	11 000	11 000	11 000
542	Områdeutvikling	10 000	10 000	10 000	10 000
542	Økt vinterdrift av fortau og gangveier	8 500	8 500		
643	Mottak og ettersortering av næringsavfall	9 000	9 000	9 000	9 000
771	Klimastrategi for 2020 - 2030	2 000	1 000		
	Sum	85 500	174 500	249 000	282 000

*Kostnader ved å unngå prisøkning pga O3 i 2018 (46 mill.) og 2019 (95 mill.) er ikke innarbeidet i tabellen. I kommende økonomiplan er det totalt innarbeidet 8 038 mill. i tilskudd til Ruter.

770	Økt tilsagnsramme Klima- og energitiltak**	10 000	10 000	10 000	10 000

** Tilsagnsrammen økes med 10 mill. sammenlignet med revidert budsjett 2017.

Økt tilsagnsrammen for Klima- og energifondet finansieres av fondet og belaster ikke bykassen.

Klimatiltak i investeringsbudsjettet

Tabell 2.5 Klimasatsing i investeringsbudsjettet

Tall i 1000

Kap.	Tiltak	2018	2019	2020	2021
308	El-bil-ordning bydeler			20 000	20 000
542	Bilfritt byliv	13 500			
542	Ladeinfrastruktur	39 000	30 000	30 000	
501	Utskifting av oljefyrlegg	1 000			
542	Lavutslippssone	29 500			
542	Kollektivprioriteringer	82 500	-81 250	-223 750	208 375
590	Ombygging av krematoriet på Alfaset*		38 000	19 000	
645	Energiutnyttelse av deponigass Grønmo	2 000	12 000		
761	Sykkelveier	-80 000	-50 000	-65 000	400 000
	Sum	87 500	-51 250	-219 750	628 375

*Kun en del av tiltaket vil ha klimaeffekt

Rammen for kap. 761 er redusert med 80,0 mill. i 2018, 50,0 mill. i 2019 og 65,0 mill. i 2020. Byrådet legger likevel opp til å øke takten ytterligere i etablering av ny sykkelinfrastruktur. I 2018 legges det opp

til å etablere 12 km ny sykkelinfrastruktur, sammenlignet med 3,5 km i 2015. En gjennomgang av det reelle behovet for investeringsmidler for å oppnå dette gjør at det for kap. 761 er lagt inn endret bruk

av Oslopakke 3-midler. Disse midlene er omdisponert for å gjennomføre «Samlet plan for oppgradering av trikkeinfrastruktur» som også er finansiert med midler fra Oslopakke 3. I kommende økonomiplan er det totalt innarbeidet 1 405 mill. i investeringsbudsjettet til Sykkelveier. Det er innarbeidet en omdisponering for å gjennomføre 'Samlet plan for oppgradering av trikkeinfrastruktur' som også er finansiert med midler fra Oslopakke 3. Rammen for kap. 542 er

økt med 82,5 mill. til 380,75 mill. i 2018, redusert med 81,25 mill. til 227,25 mill. i 2019 og redusert med 223,75 mill. til 31,5 mill. i 2020. I kommende økonomiplan er det totalt innarbeidet 848 mill. i investeringsbudsjettet til Kollektivprioriteringer. Endret periodisering er utarbeidet på bakgrunn av prosjektenes reelle investeringsbehov. Målet om 60 km sykkelveier, sykkelfelt og bilfrie gater i løpet av bystyreperioden ligger fast.

2.9 Innsats for statlige tiltak som gir utslippskutt i Oslo

Statlige rammebetingelser har svært stor betydning for utviklingen i Oslos klimagassutslipp. Kommunen er derfor en aktiv pådriver for bedre statlige rammebetingelser for utslippskutt. Spesielt prioriterte innsatser er:

- Fremme Klemetsrudanleggets kandidatur til statlig investering i karbonfangst.
- Arbeide for styrking av bymiljøavtaler og statlige infrastrukturprosjekter som kan bidra til utslippskutt i Oslo
- Fremme gode støtteordninger gjennom Enova som stimulerer Oslos befolkning og næringsliv til å velge løsninger uten klimagassutslipp.
- Fremme gode statlige rammebetingelser for nullutslippskjøretøy, både for person-, vare- og tungtransport.
- Arbeide for at statlige byggeprosjekter i Oslo gjennomføres med fossilfri anleggsdrift og strenge energi- og miljøkrav til bygninger og annen infrastruktur.
- Klargjøre at lavutslippssoner kan innføres med klimabegrunnelse.
- Unngå utvidelser av veikapasiteten på hovedveinettet og jobbe for flere kollektiv- og sambruksfelt

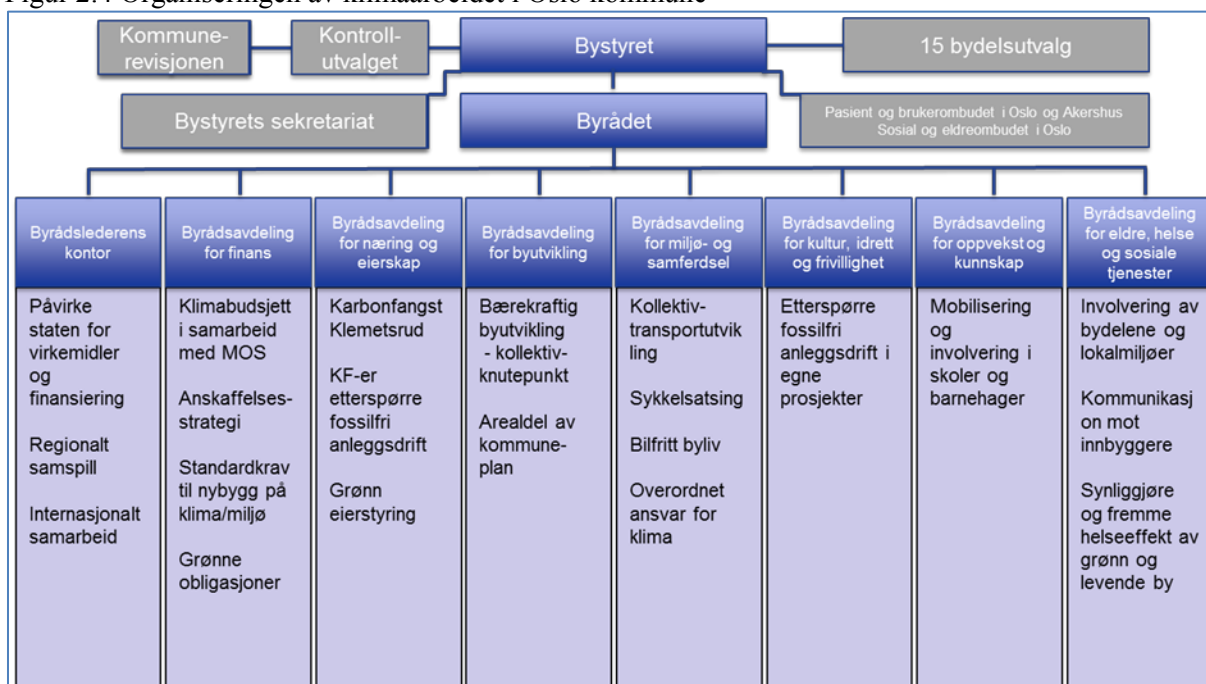
Organisering av klimaarbeidet i kommunen

Oslo skal bli mer klima- og miljøvennlig og dette innebærer at alle kommunens virksomheter må bidra på sine ansvarsområder (figur 6). Byrådsavdeling for miljø og samferdsel (MOS) har et overordnet ansvar for oppfølging av klimasatsingen i Oslo. Klimaetaten som er en underliggende etat i MOS, er etablert for å være en pådriver og et sentralt fagmiljø for klimaarbeidet i kommunen. Etaten skal i samarbeid med etater, bydeler og kommunale foretak sørge for at klimatiltak og utredninger blir gjennomført.

Klimabudsjettene og rapportering på disse er et ansvar for Byrådsavdeling for finans (FIN), i samarbeid med MOS og øvrige byrådsavdelinger.

Byrådsavdelingene har ulike roller i Oslos klimasatsing. Alle byrådsavdelinger og virksomheter har ansvar for tiltak som bidrar til en klimasmart byledelse, for eksempel gjennom anskaffelser der miljø- og klimaløsninger etterspørres.

Figur 2.4 Organiseringen av klimaarbeidet i Oslo kommune

Rapportering på status i klimaarbeidet

Gjennomføring av tiltakene i klimabudsjettet inngår i den ordinære virksomhetsstyringen i Oslo kommune. I tildelingsbrevene for 2018 får alle virksomheter mål og rapporteringspunkter på klimaarbeidet innenfor sitt ansvarsområde. Dette vil sikre rapportering i styringsdialogen gjennom året. Den enkelte virksomhet rapporterer på gjennomføring av tiltak, ikke på målte kutt i klimagassutslipp.

Det er i 2017 utarbeidet et indikatorsett for å følge utviklingen i klimagassutslipp i Oslo. Indikatorsettet skal supplere Statistisk sentralbyrås klimastatistikk, som kun publiseres hvert annet år. Indikatorene skal gi styringsrelevant informasjon og legger samtidig til rette for å kommunisere med innbyggerne om hvordan utslippene utvikler seg. Indikatorene vil bli formidlet gjennom digitale plattformer («klimabarometeret» på www.klimaoslo.no).

Tiltak med anslått utslippsreduksjon

Fase ut bruk av fyringsolje i kommunale bygg og virksomheter. Det vil være 10-12 kommunale bygg som ved inngangen av 2018 fremdeles varmes opp med fossil fyringsolje. Disse skal gå over til fornybar oppvarming. I tillegg skal bruk av fossil fyringsolje utfases i krematorier.

Fase ut fossilt brensel i alle private bygg, med virkemidlene forbud og støtteordninger innen 2020. Fra 2020 blir det nasjonalt forbud mot bruk av fyringsolje og parafin til oppvarming av bygninger. Klima- og energifondet har mål om å gi tilsagn til utfasing av oljefyring i 200 større, private bygg i Oslo i 2018. I tillegg vil kommunen aktivt informere huseiere om det kommende forbudet og mulighet til å søke støtte fra statlige Enova til utfasing av oljefyr.

Sluttføre dokumentasjon av lystgass i avløp med sikte på å korrigere SSB-utslippstall. Vann- og avløpsetaten (VAV) vil i løpet av 2017 og 2018 gjennomføre målinger i hovedavløpsledninger og renseanlegg for å kvantifisere lystgassutslippet i Oslo kommune. Bakgrunnen er at SSB sine tall for klimagassutslipp fra avløp i Oslo antas å være satt for høyt.

Reduserte utslipp av deponigass fra Grønmo og Rommen. Utnyttelse av deponigassen fra Grønmo er et krav fra Fylkesmannen. Deponigassen fra de gamle deponiene på Grønmo blir pr dags dato brukt til produksjon av strøm og varme (gassmotorer). Disse gassmotorene er utgått på dato, og metanmengden i deponigassen er redusert. Det skal derfor etableres en ny løsning for utnyttelse av energien i deponigassen på grunn av høy risiko for at gassen ellers må fakes. Redusert utslipp av deponigass skal i tillegg oppnås gjennom andre tiltak ved deponi. Vurdering av tiltakseffekt legger også til grunn naturlig reduksjon i utslipp fra deponier.

Fase ut fossilolje og gass i fjernvarme (spisslast). For å nå målsettingen om fossilfri fjernvarme i et normalår, gjør Fortum nå flere investeringer i eksisterende kjelpark på Haraldrud, Vika og Ullevål for ytterligere å kunne øke bruken av biofyringsolje som spisslast.

Innføre nytt trafikantbetalingssystem i bompengeringen, inkludert nye bomstasjoner i 2019. Partene i Oslopakken 3 inngikk i juni 2017 en tilleggsavtale som legger til rette for innføring av miljø- og tidsdifferensierte takster og nye bomsnitt ved bygrensen og i Oslo. Første trinn (nye bomtakster) innføres høsten 2017 og trinn to (nye bomsnitt og reviderte takster) forventes å iverksettes i mars 2019.

Etablere nye ladestasjoner for person- og varetransport, inkl. i pilottiltak i bildelingsordninger. I tillegg til styrket utbygging av offentlig tilgjengelige ladepunkter, legges det opp til økt støtte til ladeinfrastruktur i borettslag og sameier gjennom Klima- og energifondet. Markedet for ladeinfrastruktur endres raskt, og byrådet vil i 2018 utrede og foreslå endringer i organisering av utbyggingen som gir større plass til private aktører, herunder et system som på sikt vil kunne drives på kommersiell basis med brukerbetaling.

Økt kapasitet kollektivtrafikk for å dekke befolkningsvekst og tilrettelegge for trafikkreduksjon. Ruter arbeider kontinuerlig med å utvide rutetilbudet for å sikre en fortsatt høy trafikkvekst slik at kollektivtrafikkens konkurranseevne styrkes sammenlignet med privatbil.

Statlig omsetningspåbud biodrivstoff. I forbindelse med statsbudsjettet for 2017 varslet regjeringen en gradvis økning av andelen biodrivstoff i bensen og diesel, fra 5,5 % i 2015 til 20 % i 2020. Omsetningspåbudet for biodrivstoff er beregnet av Klimaetaten å gi en 11 % reduksjon av klimagassutslippene fra personbiler, varebiler og lastebiler i Oslo i 2020.

Fossilfri kollektivtrafikk innen 2020. All Ruters kollektivtrafikk skal være fossilfri innen utgangen av 2020.

Innføre nytt løyvereglement for taxi til nullutslipp. Nytt løyveregulverk for taxi planlegges innført i 2018. Det vil bli krav om nullutslipp for drosjer med en frist på fire år for å oppfylle kravene. Innen 2022 vil byens nær 2000 drosjer byttes ut med nullutslippsbiler. Denne utskiften forutsetter tilgang til tilstrekkelige lademuligheter for taxi.

Etablere nye ladestasjoner for taxi. Tilrettelegge for ladeinfrastruktur for taxi på kommunal grunn med 2 nye hurtigladdestasjoner og 100 nye semi-hurtigladdere.

Legge om til nullutslippskjøretøy i kommunens egen kjøretøypark, evt. biodrivstoff. Kommunens ca 1200 tjenestebiler skal være nullutslippsbiler. I dag er ca halvparten nullutslipp. I tillegg skal kommunens tyngre kjøretøy og anleggsmaskiner innen 2020 være utslippsfrie eller anvende fornybart drivstoff.

Bedre tilrettelegging for syklende. Tilrettelegging for helårssykling er vesentlig for å nå målsettingen om en sykkelandel på 25 % innen 2025. Den første vinteren med vinterdrift av sykkelveiene økte antall vintersyklister med hele 38 %. Det foreslås derfor å øke rammene for drift av sykkelveier. Det legges også opp til en forsert utbygging av sykkelveier og økt innsats til planlegging av sykkelveier.

Etablere lavutslippssoner for tungtransport i Oslo. Lokal forskrift om lavutslippssone for tunge dieselskjøretøy (euroklasse lavere enn Euro VI) er under utarbeidelse. Tiltaket vil først og fremst bidra til forbedringer i lokal luftkvalitet, slik den nasjonale forskriften krever.

Tiltak med ufordelt utslippsreduksjon:

Økt leveranse av biogass som drivstoff. Vestfjorden avløpsselskap (VEAS) renser avløpsvannet til store deler av Oslos innbyggere. Slammet som skilles ut i vannrenseprosessen gir store mengder biogass. VEAS vurderer å investere i utstyr for å oppgradere biogass til drivstoffkvalitet. På Romerike biogassanlegg, som lager biogass av matavfallet til Oslos befolkning, vil arbeidet med å løse tekniske utfordringer videreføres slik at leveranser av biogass kan øke

Videreutvikle system for parkering- og trafikkstyring (ITS) utvikling av sensorteknologi. ITS har potensiale for å bidra til mer effektiv trafikkavvikling.

Videreføre prosjektet "Kraftfulle fremkommelighetstiltak". Det skal gjennomføres ca. 20 fremkommelighetstiltak som skal gi kollektivtrafikken økt forutsigbarhet og attraktivitet.

Bedre tilrettelegging for gående. Vinterdrift av fortau og gangveier vil bli økt. Dette vil gjøre det mer attraktivt for gående også vinterstid slik at andelen gående i hverdagsreisene øker også i vintersesongen.

Bilfritt byliv innen ring 1 inkl. etablering av laste- og losseplasser for varetransport. Arbeidet for å fremme bylivet i ulike gater i Oslo sentrum fortsetter og det skal etableres flere pilotområder. Utredning og senere etablering av laste-losseplasser reservert for varetransport for redusert letetrafikk for å finne laste-/losseplass og mer effektiv lossing

Parkerings tiltak (bl.a. utrulling av beboerparkering). 25 000 avgiftsplasser skal reserveres beboere innen 2019. 1100 parkeringsplasser i sentrum og langs trikketraseer fjernes.

Klimavennlig byutvikling med fortetting ved knutepunkter. Videreføring av byutviklingsprosjekter i henhold til Plan- og bygningsetatens planportefølje.

Øke materialgjenvinning husholdningsavfall og næringsavfall samt styrket ombruk. Renovasjonsetaten vil arbeide for en materialgjenvinningsandel i 2018 på husholdningsavfall på 40 % og 35 % på næringsavfall. Det skal legges til rette for økt mottak og etterbehandling av næringsavfall. Klimaeffektene av materialgjenvinning oppnås hovedsakelig utenfor Oslo eller i andre sektorer, som ved energigjenvinning og redusert transport.

Fossilfrie/utslippsfrie anleggsplasser ved nye kommunale bygg og byggeplasser. Byggforetakene stiller krav om at byggeplasser som hovedregel skal være fossilfrie.

Fremskaffe arealer for kommunens klimatiltak (inkl. energistasjoner). Basert på behov, bidra til å lokalisere egnede arealer for iverksetting av klimatiltak. Dette tiltaket er spesielt rettet mot arealer for energistasjoner og tilhørende infrastruktur, men kan også benyttes i andre sammenhenger.

Etablere energistasjoner som tilbyr minst to fornybare drivstoff for person, vare- og godstransport (inkl. Alnabru). Planlegge og bidra til etablering av energistasjon på Alnabru spesielt rettet mot vare- og godstransport samt tre andre energistasjoner for person-varebil. Stasjonene vil tilby en kombinasjon av minst to fornybare drivstoff slik som biogass, biodiesel, hydrogen og elektrisitet.

Krav om nullutslippsløsninger (alternativ fossilfritt) ved innkjøp av transporttjenester. Implementering av ny kommunal anskaffelsesstrategi.

Videreføring og nytt landstrømsanlegg til utenlandsfergene. Det er etablert landsstrømanlegg for Color Line-fergene på Filipstad. I 2018 vil Oslo havn tilrettelegge for landstrøm på kaia til utenlandsferger på Vippetangen. I tillegg jobbes det for en felles løsning for Ruters ferger (øybåtene og Nesoddbåten). Dette tiltaket vil ikke gjøre utslag i Oslos utslippsregnskap siden maritime klimagassutslipp ikke er omfattet her. Tiltaket er imidlertid anslått å redusere nasjonale utslipp med 3200 tonn CO₂.

Utredninger av tiltakspakker for økt sikkerhet for måloppnåelse:

Utrede tiltakspakke for klimavennlige jobbreiser. Andelen arbeidsreiser som skjer med bil i Oslo kommune er lavere enn i andre kommuner, men står like fullt for en betydelig andel av byens klimagassutslipp og trafikk. Dersom flere velger alternativer til å kjøre til jobben har det et betydelig potensiale for å redusere både utslipp og trafikkmengde. I tillegg til økt satsing på å styrke kollektivtransporten og bygge ut sykkelveier, vil byrådet utrede en pakke av tiltak som er rettet mot å øke andelen miljøvennlige jobbreiser og redusere antallet jobbreiser som tas med privatbil.

Utrede gjennomføring av fossilfritt sentrum innenfor ring 3 innen 2024. Byrådet har i byrådsplattformen slått fast et mål om at sentrum innenfor Ring 3 skal være fossilfritt innen 2024. Lavutslippsone for tyngre kjøretøy er ute på høring. Byrådet vil utrede nærmere et veikart mot fossilfritt sentrum i 2024

Mer effektiv og klimavennlig varetransport. Varetransport utgjør et betydelig trafikkvolum. Foreløpig foregår en svært begrenset andel av denne transporten med fossil- eller utslippsfrie kjøretøy. Det skal utredes mulige tiltak for å bidra til en raske overgang til fossilfrie kjøretøy, samt tiltak som kan bidra til redusert behov for transportkjøring eksempelvis samlastingsløsninger og bistand til bedrifters planlegging for effektivisert transport.

Økt andel lav- og nullutslippskjøretøy og maskiner i anleggsvirksomhet. Forbruk av anleggsdiesel utgjør en betydelig del av Oslos klimagassutslipp. Det er gjennomført flere vellykkete pilotprosjekter med fossilfrie anleggsplasser, og framover skal dette være normen for kommunale byggeprosjekter. Utredningen vil kartlegge og vurdere tiltak som kan gjennomføres for å fremme fossilfri anleggsvirksomhet også i andre offentlige og private utbygginger i kommunen, samt hvilke utslippsreduksjoner som kan oppnås gjennom slike tiltak.

3. ØKONOMIPLAN 2018-2021

3.1 Innledning

De 2 foregående kapitlene fokuserer på byrådets visjon om å gjøre Oslo til en grønnere, varmere og skapende by med plass til alle (kapittel 1) samt en mer klimavennlig by (kapittel 2) og hvordan disse målsettingene skal nås.

I kapittel 3.2 er det fokus på hva som er de økonomiske driftsmessige rammebetingelsene og hva som foreslås innarbeidet i kommende økonomiplan av prioriterte satsinger og hvordan dette påvirker kommunens resultatgrad (resultatgraden viser hvor mye av driftsbudsjettet som blir frigjort til nødvendige avsetninger og investeringer.).

I denne delen er det også oversikter over hva som samlet foreslås innarbeidet på størrelser som gjelder flere avdelinger, eksempelvis pensjon, finanskostnader, demografikompensasjon og rammekutt.

I kapittel 3.3 er det en oversikt over hva som foreslås innarbeidet av investeringer og hvordan endret låneopptak påvirker kommunens gjeldsgrad (gjeldsgraden viser det årlige prosentvise forholdet mellom kommunens lånegjeld og eksterne driftsinntekter).

Kapittel 3.4 tar for seg hvordan kommunens pensjonskostnader forventer å utvikle seg i kommende økonomiplanperiode. Under dette kapitlet omtales også skillet mellom pensjonskostnad og pensjonspremie. Kapittel 3.5 er en kortversjon over forventet utvikling i skatt og rammetilskudd i kommende økonomi-

planperiode. Det vises her til kap.15 for en grundigere gjennomgang av skatt og rammetilskudd.

I kapittel 3.6 er det omtalt hvordan finansutgiftene (ref kap.3.3) og pensjonskostnadene(ref.kap.3.4) forventes å utvikle seg i forhold til kommunens frie inntekter(ref.kap.3.5) i kommende økonomiplanperiode.

Under kapittel 3.7 omtales befolkningsutviklingen som er «motoren» for endringer i tjenestebehov.

Kapittel 3.8 Digitalisering viser hvordan byrådet ønsker å utvikle stadig bedre tjenester til byens befolkning.

I kapittel 3.9 omtales hovedstørrelsene vedrørende Oslo kommune som arbeidsgiver.

Felles for kapitlene 1-3 er at det fokuseres på endringene i forhold til det som er innarbeidet i vedtatt økonomiplan 2017-2020. I utgangspunktet forutsettes det at rammen er identisk med rammen for 2020 i vedtatt økonomiplan, slik at endringer som fremkommer i 2021 er i forhold til samme ramme i 2020.

Tabellarisk oversikt over hva som totalt er foreslått innarbeidet i drifts- og investeringsbudsjettet, foreligger i kapittel 4. For nærmere omtale av hva som foreslås innarbeidet innenfor den enkelte sektor og virksomhet vises det til sektorkapitlene 5- 14.

3.2 Driftsbudsjett 2018-2021

3.2.1 Elementer som endrer kommunens økonomiske handlingsrom

De viktigste elementene som øker kommunens økonomiske handlingsrom er:

I arbeidet med 2018-budsjettet og økonomiplanen for 2018-2021, er den økonomiske handlefriheten til kommunen styrket. De viktigste elementene som bidrar til å øke den økonomiske handlefriheten sammenlignet med hva som er forutsatt i vedtatt økonomiplan er:

- Endring i frie inntekter med 387, mill. i 2018, 447 mill. i 2019, 557 mill. i 2019 og 787 mill. i 2020.
- Økt inntektsanslag eiendomsskatt bolig med 55 mill. i 2018, 200 mill. i 2019, 175 mill. i

2020 og 175 mill. i 2021.

- Økt eiendomsskatt for næring, verk og bruk med 630 mill. årlig fra 2018.
- Reduserte pensjonskostnader hovedsakelig som følge av lavere lønnsvekst i 2017, lavere uføregrad og høy avkastning i OPF, 226 mill. i 2018, 204 mill. i 2019, 154 mill. i 2020.

- Kommunen får redusert sine utgifter til Statens Pensjonskasse med 22 mill. årlig.
- Kommunen vil i 2017 få betydelig mer i frie inntekter enn budsjettert. Merinntekten er av engangskaraktér og byrådet foreslår til et ekstraordinært avdrag på kommunens lån. Parallelt med Sak 1 legger derfor byrådet frem en budsjettjusteringssak hvor det foreslås å benytte 1 mrd. av merinntekten i 2017 til å nedbetale lån. Den økonomiske konsekvensen av denne nedbetalingen i kommende økonomiplanperiode er at kommunens finanskostnader reduseres med mellom 74 og 71 mill. årlig.
- Å ta i bruk fremtidsrettede løsninger betyr at kommunen må satse, heve blikket og være fremtidsrettet og forstå hvordan teknologien kan brukes til å skape bedre tjenester og endre sin måte å produsere tjenestene på. I arbeidet med kommende økonomiplan er det også sett på hvordan bruk av digitalisering bidrar til mer effektiv tjenesteproduksjon. Konkrete gevinster relatert til denne er anslått til 44 mill. i 2020 og 121 mill. i 2021. Midlene er innarbeidet på sentralt kapittel 192 diverse avsetninger og tilfeldige inntekter.
- Forutsatt effektiviseringssuttak med 143 mill. i 2020 og 286 mill. i 2021. Midlene er fordelt proporsjonalt på sektorene.
- Økt utbytte fra kommunens aksjeselskap hovedsakelig som følge av omstruktureringen av Hafslund, med 85 mill. i 2018, 141 mill. i 2019, 139 mill. i 2020 og 173 mill. i 2021.
- I tillegg bidrar omstruktureringen til økte renteinntekter med 103 mill. årlig for kommunen pga. endret sammensetning av ansvarlige lån til selskapene.
- Reduserte husleieavsetning til nye skolebygg hovedsakelig pga. endret periodisering i ny skolebehovsplan gir en årlig besparelse på mellom 49 og 133 mill.
- Reduserte utgifter i 2018 som følge av at bydelene Vestre Aker og Søndre Nordstrand dekker inn merforbruk fra 2016 over to år.
- Besparelser som følge av at lønnsveksten i 2017 ble lavere enn forutsatt. I vedtatt økonomiplan var det forutsatt en lønnsvekst på 2,7 %, mens resultatet ble en lønnsvekst på 2,4 %. Denne reduserte lønnsveksten er hovedgrunnen til at kommunen får en samlet årlig besparelse på mellom 95 og 125 mill. i lønns- og prisomregningen i kommende økonomiplanperiode. I tillegg gir lavere lønnsvekst også reduserte utgifter til pensjon.

De viktigste elementene som har bidratt til å svekke den økonomiske handlefriheten er:

- Økte avsetninger til premieavviksfondet med 500 mill. i 2018, 400 mill. i 2019 og 650 mill. i 2020 og 450 mill. i 2021. I vedtatt økonomiplan er det forutsatt en bruk av fondet med 450 mill. i 2020. Byrådet foreslår nå at det isteden avsettes 200 mill. til fondet i 2020. Merutgiften i 2021 fremkommer fordi det i utgangspunktet var forutsatt å disponere 450 mill. av fondet, mens det nå foreslås å holde fondet urørt i 2021. Fondet forutsettes å vokse fra ca. 1,8 mrd. ved utgangen av 2017 til ca. 3,1 mrd. ved utgangen av 2021.
- Økte kostnader i 2021 som følge av at 2021 er et valgår.
- Økte utgifter til sosialhjelp som følge av at disse utgiftene p.t. vokser raskere enn den kompensasjonen som gis som følge av prisjustering av rammen.
- Avlasterdommen gjør at bydelene får økte utgifter i forhold til å kunne tilby slike tjenester til innbyggere med behov for dette.
- Kompensasjon til bydelene for bortfall av tidligere øremerkete statlige tilskudd til psykiatri, helse og rus.
- Kompensasjon til bydelene for merutgifter til private barnehager utover det som dekkes gjennom lønns- og priskompensasjon.
- Økte husleieutgifter til sykehjem skyldes i hovedsak at byrådet ønsker å fremskynde rehabiliteringen av eldre sykehjem.
- Økte utgifter til idrettsinvesteringer pga. justert fremdrift og fordi det er avsatt 60 mill. i husleie for nytt Tøyenbad fra 2021.
- Eiendomsskatten for næring, verk og bruk er takster som vil bli liggende uendret i kommende økonomiplanperiode, slik at beløpene vil ikke bli prisjusterte.
- Den store veksten i demografiskompensasjon i 2021 skyldes at det inkluderes et nytt år

med befolkningsvekst- beløpet må sees i sammenheng med at det i 2021 også forventes en betydelig vekst i de frie inntektene av samme grunn. Skulle nye prognoser nedjus-

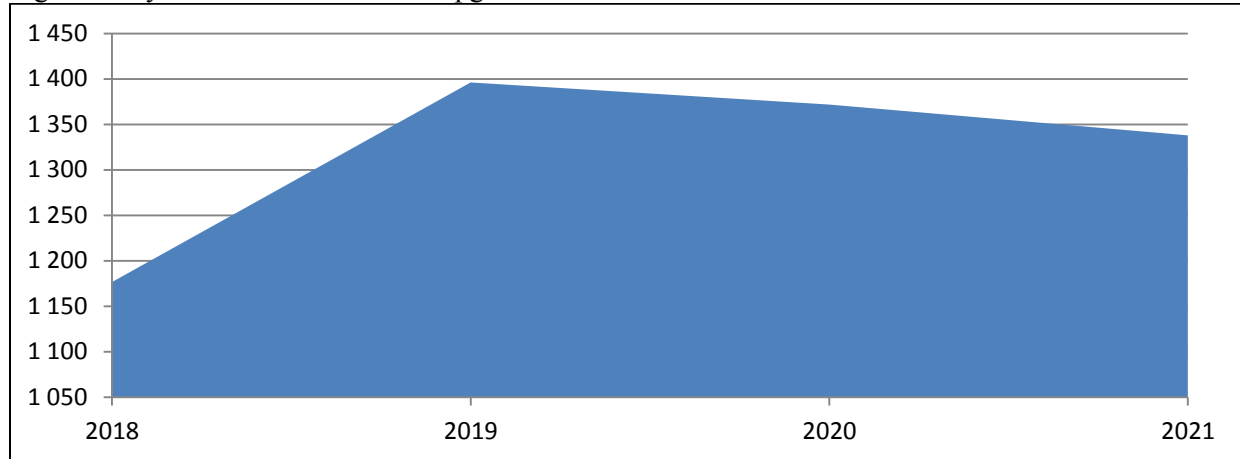
tere forventet befolkningsvekst, vil dette både redusere forventet vekst i de frie inntektene og kommunens utgifter relatert til demografisk kompensasjon.

Tabell 3.1 Overføring fra drift til investering 2018-2021

	Beløp i mill.kr			
	2018	2019	2020	2021
DOK 3/2017 overføringer fra drift til investeringer 2017-2020	170	151	46	46
<i>Viktigste elementer som bidrar til økt økonomisk handlefrihet:</i>				
Endring frie inntekter	387	447	557	787
Økt eiendomsskatt boliger	55	200	175	175
Økt eiendomsskatt næring, verk og bruk	630	630	630	630
Reduserte avsetning pensjon	226	204	154	-43
Reduserte utgifter til SPK	22	22	22	22
Reduserte finanskostnader som følge av at 1 mrd. i økte skatteinntekter benyttes til ekstraordinært avdrag på lån i 2017	74	73	71	70
Forutsatt gevinster ved digitalisering			44	121
Forutsatt øvrig gevinstrealisering			143	286
Oppjustering av årlig aksjeutbytte som i hovedsak relaterer seg til restrukturering av energisektoren m.m.	85	141	139	173
Økte finansinntekter som i hovedsak relaterer seg til restrukturering av energisektoren m.m.	103	103	103	103
Reduserte husleieutgifter pga. justert fremdrift skolebehovsplan	73	115	133	49
Inndekning av merforbruk 2016 over to år for to bydeler	48			
Konsekvenser av lønnsoppgjøret 2017 / lønns- og prisomregning	95	105	115	125
Økt økonomisk handlefrihet	1 798	2 039	2 285	2 498
<i>Viktigste elementer som bidrar til redusert økonomisk handlefrihet:</i>				
Økt avsetning til premieavviksfond *	-500	-400	-650	-450
Økte kostnader i valgår				-50
Økte utgifter til sosialhjelp	-100	-100	-50	-50
Kompensasjon til bydeler ifb. Avlasterdommen	-50	-50	-50	-50
Omlegging av tilskudd psykiatri, helse og rus	-30	-30	-30	-30
Merutgifter til private barnehager	-33	-33	-33	-33
Økte husleieutgifter til sykehjem		-10	15	-40
Økte husleieutgifter til idrettsinvesteringer pga. justert fremdrift		-20	5	-80
Forutsatt manglende indeksregulering av eiendomsskatt mellom 2017 og 2018		-25	-50	-75
Endret demografisk kompensasjon	-40	-72	-76	-323
Redusert økonomisk handlefrihet	-753	-740	-919	-1 181
Endring finanskostnader (rente + avdrag)	-142	-64	-45	5
Diverse	74	9	4	-30
Ny økonomisk handlefrihet pga. ovennevnte forhold	1146	1396	1372	1338

*Økt avsetning til premieavviksfondet fremstår i tabellen over som noe som svekker den økonomiske handlefriheten, fordi økonomisk handlefrihet i tabellen over er målt i forhold til hvor mye som årlig overføres fra drift til investering. Økte fondsavsetninger påvirker ikke kommunens netto driftsresultat, fordi kommunens årlige netto driftsresultat enten kan benyttes til netto fondsavsetning eller til overføring fra drift til investering (egenfinansiering).

Figur 3.1 Ny økonomisk handlefrihet pga. ovennevnte forhold

Hvordan byrådet ønsker å benytte den økte økonomiske handlefriheten

I tabellen under vises hva som er innarbeidet av prioriterte tiltak i kommende økonomiplanperiode for at Oslo i samsvar med byrådets ambisjon skal bli en grønnere, varmere og skapende by med plass til alle. Det vises i denne sammenhengen til kapittel 1 hvor byrådets målsettinger er omtalt nærmere og til kapittel 2 om klimabudsjettet.

En grønnere by

- Økte tilskudd til kollektivtransport for å kunne øke kapasiteten med 5 % i 2018 og 3 % årlig i 2019-2021.
- Økt avsetning i 2018 og 2019 for å finansiere at billettprisene til Ruter ikke reelt må økes i disse, slik dette er forutsatt i Oslopakke 3 avtalen.
- Øvrige prioriterte klimatiltak på dette området er nærmere omtalt i kapittel 2 Klimabudsjettet. I klimabudsjettet er de prioriterte budsjetttiltakene koblet opp mot forventet klimaeffekt.
- Oslo er kåret til Europas miljøhovedstad i 2019- for å forberede tiltak relatert til dette foreslås det å sette av 18 mill. i 2018

En varmere by

- Mye av kommunens omsorgsarbeid leveres av bydelene. For at bydelene skal kunne levere bedre omsorgstjenester foreslår byrådet å tilføre ressurser til ytterligere 225 nye årsverk i hjemmehaserte tjenester. 100 av disse stillingene er videreføring av stillinger som ble innarbeidet i revidert budsjett for 2017.
- Rammen til Sykehjemsetaten foreslås styrket både for å kunne tilby 20 forsterkede sykehjemsplasser og for å kunne øke bemanningsfaktoren på de kommunale sykehjemmene fra 0,884 i 2016 til 0,93 i kommende økonomiplanperiode.

Styrkingen innebærer at bemanningsfaktoren økes med 5 % -poeng.

- Byrådet foreslår en styrking av skolehelsetjenesten og helsestasjoner med 15 mill. årlig, som innebærer at tjenesten styrkes med ca. 1 årsverk i hver bydel.
- Tiltak for inkludering, kjønnsmangfold og mot diskriminering.
- Diverse tiltak rettet mot å bedde tilbudet til eldre.
- Innarbeiding av midler til nødnett
- Videreføre arbeidet som tidligere har vært omtalt som SALTO.
- Tiltak for å utjevne levekårsforskjeller.
- Prosjektet «Nye familier» er et helsefremmende og forebyggende tiltak med hjemmebesøk fra svangerskapet og fram til barnet er to år. «Nye familier» etableres i 4 nye bydeler i 2018 og skal være et tilbud i alle bydeler i løpet av 2019.
- Tiltak for å styrke det pedagogiske tilbudet i barnehagen ved Osломottaket, plan mot menneskehandel, Økt satsing på tannhelse og vaksine mot hjernehinnebetennelse (se fordelinger i tabellen).
- Økte finanskostnader relatert til kommunalt tilskudd til 320 nye Omsorgs+ boliger i økonomiplanperioden.

En skapende by

- Midler for å finansiere ny grunnbemanningsavtale i barnehagen som sikrer økt pedagogisk kom-

petanse i barnehagene.

- I samsvar med målet i byrådserklæringen foreslår byrådet å innføre Gratis Aktivitetsskole med 12 timer per uke etter skoletid på 1.-4. trinn i de 8 bydelene Grorud, Stovner, Alna, Søndre Nordstrand, Bjerke, Gamle Oslo, Grünerløkka og Sagene, i tillegg til noen enkeltskoler i bydel Østensjø og St. Hanshaugen i løpet av økonomiplanperioden. I tillegg innføres ordningen for 1. trinn på skolene i bydel St. Hanshaugen og Frogner fra skoleåret 2018/2019.
- Videre foreslås at Osloskolen får midler til å ansette ytterligere 60 nye lærere i trinn 1-4, utover det som finansieres gjennom demografikompensasjonen. 50 av disse stillingene er en videreføring av hva som ble innarbeidet i revidert budsjett for 2017. Samlet i økonomiplanperioden 2016-2019 er trinn 1-4 styrket med 200 årsverk utover det demografiske behovet, noe som er i samsvar med målet i byrådserklæringen.
- Midler til styrket lærlingssatsing. En videreføring av hva som ble innarbeidet med ½ -års effekt i revidert budsjett for 2017.
- Det er innarbeidet midler til økt barnehagesatsing som gjør at det nå er fullfinansiert 3000 nye barnehageplasser i bystyreperioden 2016-2019.
- Midler til å øke kapasiteten i kulturskolen med 500 plasser.

En by med plass til alle

- Diverse tilskuddsmidler til blant annet kulturtiltak og frivillig arbeid.
- Midler til å styrke vedlikeholdet av kommunale boliger.
- Økt satsing på blant annet Frognerbadet.
- Byrådet prioriterer også tiltak for å hjelpe grupper utenfor arbeidslivet, styrket innsats for å kunne tilby velfungerende idrettsanlegg spesielt til byens barn og ungdom, viderefører områdesatsing i Groruddalen og på Vaterland. I tillegg foreslås områdesatsingen i Oslo sør styrket med 18 mill. i 2018, byrådet ønsker her å gå i dialog med staten om en økt styrket satsing i kommende økonomiplanperiode.
- Videreføre tiltakene for bostedsløse fra revidert budsjett for 2017.
- Foreslått rehabilitering av Torshov kirke utløser midler til andre trossamfunn, som følge av kravet om likebehandling.
- Midler til økt satsing på frivillighet, blant annet ved å kunne tilby gratis leie av skolearealer etter skoleslutt. Økt satsing på bibliotek, for blant annet å unngå nedleggelser av filialer. Styrkingen kommer i tillegg til den styrkingen som allerede er innarbeidet i 2018-2020 i vedtatt økonomiplan.
- Avsatte midler til 150 årsjubileet for Vigeland i 2019.

Tabell 3.2 Overføring fra bykassens driftsbudsjett til investering Sak 1

	Beløp i mill.kr.			
	2018	2019	2020	2021
Endret økonomisk handlefrihet p.g.a ovennevnte forhold, figur 3.1)	1 146	1 396	1 372	1 338
<i>Innarbeidede prioriteringer til Sak 1</i>				
<i>En grønnere by</i>				
Klimatiltak - Økt kollektivkapasitet	-10	-109	-191	-218
Avsetning for å unngå økte billettpriser Ruter	-46	-95		
Klimatiltak - øvrige	-76	-81	-73	-79
Bilfritt byliv	-19			
Europas miljøhovedstad 2019	-18			
Driftseffekt av energieffektiviserende investeringer	-5	-5	-5	-5
<i>En varmere by</i>				
Økt antall ansatte i hjemmetjenesten med 225 årsverk	-130	-180	-180	-180
Boligsosiale virkemidler	-70	-70	-45	-45
Økt kvalitet på sykehjemmene	-44	-44	-44	-44
Styrking av skolehelsetjeneste	-15	-15	-15	-15
Tiltak for inkludering, kjønnsmangfold og mot diskriminering	-10	-10	-10	-10
Eldreåret 2018	-10	-6	-6	-6
Aldersvennlig by	-10	-10		
Nødnett	-7	-7	-7	-7
Alkoholpolitisk handlingsplan	-6	-5	-5	-5
Innsats for levekårsutsatte familier	-5	-5		
Nye familier	-4	-12	-16	-16
Omsorg+	0	-2	-9	-16
Pedagogisk tilbud til barn i barnehagealder Osломottak	-4			
Plan mot menneskehandel	-3	-3		
Tannhelse	-3	-3	-3	-3
Bedre livssituasjonen for vanskeligstilte og personer med nedsatt funksjons- evne	-3	-3		
Vaksine hjernehinnebetennelse	-2			
<i>En skapende kunnskapsby</i>				
Ny grunnbemanningsavtale for barnehager	-68	-94	-123	-164
Barnehagekapasitet - på vei mot 3 000 nye plasser 2016-2019	31	-55	-53	-56
Gratis kjernetid i Aktivitetsskolen (AKS)	-48	-117	-162	-183
Styrke 1.-4.trinn med 60 lærere	-47	-51	-51	-51
Styrket lærlingesatsing	-17	-17	-17	-17
Kulturskolen	-3	-5	-5	-5
<i>En by med plass til alle</i>				
Tilskuddsmidler	-51			
Vedlikeholdsetterslep Boligbygg KF	-50	-50		
Økt satsing idrettsanlegg / bad	-30	-14	-13	-9
Ny hovedbrannstasjon og sentrumstasjon - skisse, forprosjekt og plansak	-25			
Områdesatsing Oslo sør	-18			
Tiltak bostedsløse	-15	-15	-15	-15
Kirke/trossamfunn	-13	-11		
Forsterke områdesatsing Vaterland	-10			
Frivillighetsmeldingen	-9	-9	-9	-9
Bibliotek	-6	-14	-21	-21
Vigeland 150-årsjubileum 2019	-3	-3		
Overføring fra bykassens driftsbudsjett til investering Sak 1	267	277	295	160

3.2.3 Hovedstørrelser i Oslo kommunes driftsbudsjett – Bykassen + KF

Tabell 3.3 Disponering av netto driftsresultat

Tall i mill.

	Dok. 3/2017	2018	2019	2020	2021
Sum frie disponible inntekter*	-41 855	-44 886	-45 479	-45 819	-46 013
Netto driftsutgifter virksomhetene	39 239	41 115	41 611	41 916	42 126
Netto eksterne finansutgifter	1 956	2 114	2 507	2 812	2 995
Netto driftsresultat	-660	-1 657	-1 361	-1 091	-892
Benyttet slik:					
Netto fondsavsetninger	427	1 196	885	591	522
Overføringer fra drift til investeringsbudsjettet	232	461	475	500	370
Sum disponering av netto driftsresultat	660	1 657	1 361	1 091	892

Dok 3/2017 er i 2017-kroner. Øk.plan. 2018-2021 er i 2018-kroner.

*Skatt på inntekt og formue (kap 800), eiendomskatt (kap 810), rammetilskudd (kap 840) og andre generelle statstilskudd (kap 845 og kap 850)

Netto driftsresultat (driftsinntektene fratrukket driftsutgifter og netto finansutgifter) økes med 997 mill. fra 2017 til 2018. Dette skyldes at veksten i virksomhetenes netto driftsutgifter og veksten i netto finansutgifter er betydelig lavere enn veksten i driftsinntektene.

I beregningen av netto driftsresultat tas det utgangspunkt i pensjonskostnaden, mens kommunens reelle utgifter til pensjon er pensjonspremien som betales. Forskjellen mellom beregnet pensjonskostnad og den reelle utgiften i form av pensjonspremie er i praksis et lån.

For at kommunen ikke skal finansiere sin løpende drift med lånefinansiering foreslår byrådet at deler av

styrkingen av netto driftsresultat i kommende økonomiplan avsettes på fond for dekning av premieavvik. For 2018 foreslås det å øke avsetningen med 500 mill. fra 210 mill. til 710 mill. For 2019 foreslås det at det avsettes 400 mill. til fondet og i 2020 foreslås det at det avsettes 200 mill. til fondet.

Samlede overføringer fra drift til investeringsbudsjettet inklusive de kommunale foretakene ligger på mellom 370 mill. og 500 mill. årlig i forslaget til ny økonomiplan.

Til sammen innebærer dette at ca. 4 % av investeringene i kommende økonomiplanperiode blir finansiert med driftsmidler. I vedtatt økonomiplan 2017-2020 utgjør driftsfinansieringen av investeringene 2 %.

Tabell 3.4 Overføring fra drift til investering i ny økonomiplan

Tall i mill.

Overføringer fra drift til investeringsbudsjettet	2017	2018	2019	2020	2021
Bykassen	64	170	151	46	
Kommunale foretak	169	171	171	171	
Sum overføring fra drift til investeringer vedtatt øk.plan	232	341	322	217	
Bykassen		267	277	295	160
Kommunale foretak		194	198	204	209
Sum overføring fra drift til investeringer ny øk.plan		461	475	499	370

Fra 2017 til 2021 vokser de frie disponible inntektene med 4,1 mrd., fra 41,9 mrd. til 46 mrd.

Tabell 3.5 Frie disponible inntekter

Tall i mill.

	Dok 3/2017	2018	2019	2020	2021
Skatt på inntekt og formue (kap 800)	-29 050	-31 250	-31 650	-32 100	-32 200
Ordinært rammetilskudd (kap 840)	-11 574	-11 280	-11 380	-11 330	-11 470
Skatt på eiendom (kap 810)	-450	-1 610	-1 780	-1 780	-1 780
Andre generelle statstilskudd (sum kap 845 og 850)	-782	-746	-669	-609	-563
Sum frie disponible inntekter	-41 855	-44 886	-45 479	-45 819	-46 013

Økningen i skatt på inntekt og formue og rammetilskudd skyldes i første rekke at beløpene er prisjustert og at det er lagt inn inntektsvekst knyttet til ventet befolkningsvekst.

Det er budsjettert med eiendomsskatt fra boliger mm. i 2017. Fra 2018 forutsettes eiendomsskatt også fra næring, verk og bruk.

Andre generelle statstilskudd gjelder integreringstilskudd flyktninger og midler fra rentekompensasjonsordningen knyttet til investeringer i skoler, omsorgsboliger, sykehjem og kirkebygg. Reduksjonen i tilskuddene utover i økonomiplanperioden skyldes dels lavere rentenivå og dels færre flyktninger som utløser integreringstilskudd.

Det vises til kapittel 15 i for nærmere omtale av frie disponible inntekter.

Netto finansutgifter er i byrådets budsjettforslag 158 mill. høyere i 2018 enn i vedtatt budsjett for 2017. Finansutgiftene er økt med 430 mill. mens finansinntektene er økt med 272 mill.

Gjennom hele økonomiplanperioden er det en betydelig vekst i finansutgiftene, fra 3,9 mrd. i 2018 til ca. 4,9 mrd. i 2021. Finansinntektene varierer mellom 1,8 mrd. og 1,9 mrd. i perioden.

Økningen i finansutgiftene skyldes et høyt investeringsvolum med stor grad av lånefinansiering, noe som må ses i sammenheng med store investeringer i sosial infrastruktur. I økonomiplanperioden foreslår byrådet at det gjøres investeringer for til sammen 50,3 mrd. hvorav ca. 37,6 mrd. eller 75 % finansiert med lån.

Tabell 3.6 Finansinntekter og finansutgifter i driftsbudsjettet

Tall i mill.

	Dok. 3/2017	2018	2019	2020	2021
Utbytte fra aksjeselskaper	-950	-985	-1 073	-1 121	-1 155
Renteinntekter	-551	-788	-785	-787	-788
<i>Sum finansinntekter</i>	<i>-1 501</i>	<i>-1 773</i>	<i>-1 858</i>	<i>-1 908</i>	<i>-1 943</i>
Renteutgifter	1 622	2 008	2 217	2 416	2 618
Avdrag på lån	1 835	1 879	2 148	2 304	2 320
<i>Sum finansutgifter</i>	<i>3 457</i>	<i>3 887</i>	<i>4 365</i>	<i>4 720</i>	<i>4 938</i>
Sum netto eksterne finansutgifter	1 956	2 114	2 507	2 812	2 995

Utbytte fra aksjeselskaper er økt med mellom 85 og 173 mill. årlig sammenlignet med vedtatt økonomiplan. Oppjusteringen relaterer seg i hovedsak til

restruktureringen av energisektoren (jf. byrådsak 72/17).

3.2.4 Driftsrammer for bykassesektorene

Tabell 3.7. Foreslått rammekutt i 2018 sammenlignet med hva som er innarbeidet i vedtatt økonomiplan 2017-2020

Beløp i mill.			
Rammekutt i 2018	Vedtatt økonomiplan	Sak 1	Endring
Bykasse virksomheter:			
Bydelene (EHS og OVK)	-44	-36	8
Eldre, helse og sosiale tjenester - byomf. (EHS)	-6	-6	0
Oppvekst og kunnskap (OVK)	-60	-25	34
Byutvikling (BYU)	-5	-3	2
Miljø og samferdsel (MOS)	-14	-6	8
Miljø og samferdsel - selvfinansierende (MOS)	0	0	0
Næring og eierskap (NOE)	0	0	0
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	-6	-6	-1
Byrådslederens kontor (BLK)	-4	-2	2
Finans (FIN)	-6	-4	2
Bystyrets organer (BYS)	-2	-1	1
Avsetningskapitler (FIN)	0	0	0
Overføringsposter	0	0	0
Sum sektorene	-145	-89	56

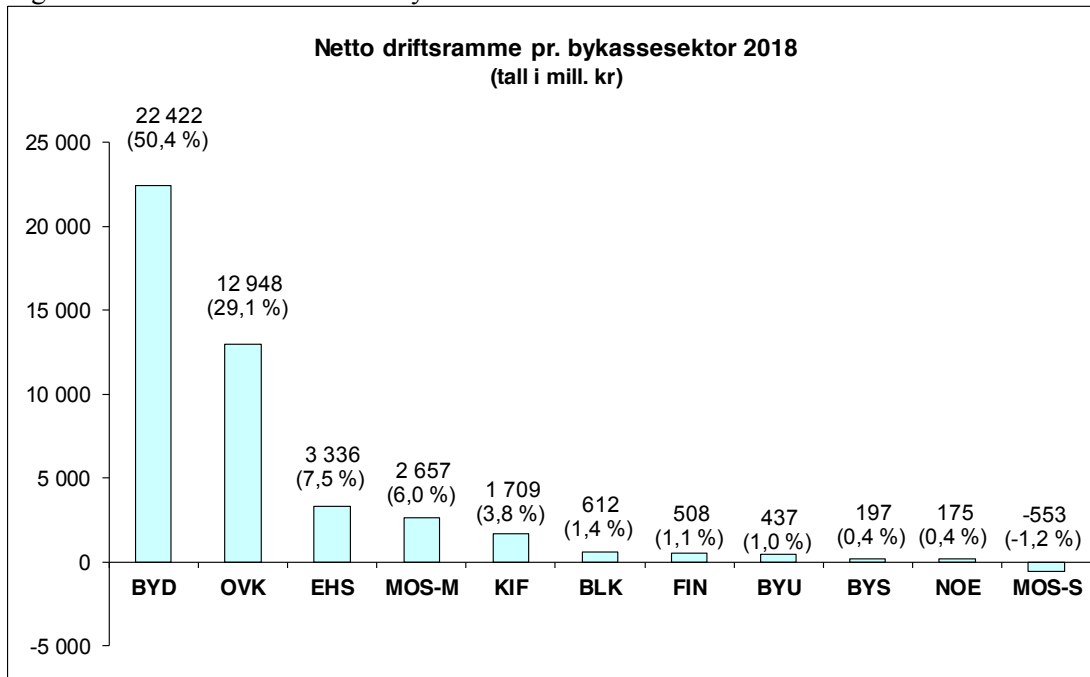
Tabell 3.8 Økte budsjettmidler for å ivareta befolkningsutvikling, demografikompensasjon

Beløp i mill.				
	2018	2019	2020	2021
Bydelene etablering av nye barnehager	175	348	413	416
Bydelene (EHS og OVK)	58	166	271	424
Oppvekst og kunnskap (OVK)	168	272	372	466
Sum sektorene	401	787	1 056	1 306

Tabell 3.9 Netto driftsrammer for bykassesektorene

Beløp i mill.					
	2017	2018	2019	2020	2021
Bykasse virksomheter:					
Bydelene (EHS og OVK)	21 333	22 422	22 659	22 721	22 800
Eldre, helse og sosiale tjenester - byomf. (EHS)	3 270	3 336	3 296	3 264	3 307
Oppvekst og kunnskap (OVK)	12 367	12 948	13 192	13 428	13 583
Byutvikling (BYU)	382	437	393	385	358
Miljø og samferdsel (MOS)	2 710	2 657	2 803	3 006	2 930
Miljø og samferdsel - selvfinansierende (MOS)	-532	-553	-716	-795	-816
Næring og eierskap (NOE)	177	175	112	101	101
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	1 587	1 709	1 782	2 046	2 061
Byrådslederens kontor (BLK)	555	612	566	549	546
Finans (FIN)	498	508	482	479	476
Bystyrets organer (BYS)	255	197	262	201	250
Avsetningskapitler (FIN)	490	565	749	724	868
Overføringsposter	-2 010	-1 922	-1 899	-1 938	-1 911
Sum sektorene	41 084	43 091	43 681	44 172	44 553

Figur 3.2 Netto driftsrammer for bykassesektorene i 2018

I beregningen av prosentvis andel er det sett bort fra avsetningskapitler (FIN) og overføringsposter, jf. de to siste linjene i tabell 3.11.

Figur 3.2 viser hvordan kommunens egne ressurser fordeles mellom de ulike sektorene. Sektorene har ulik finansiering. Enkelte sektorer er i stor grad forutsatt egenfinansiert av kommunen (eksempelvis kultur og utdanning). Andre sektorer har store inntekter, noe som blant annet medfører at miljø og samferdsel sine selvfinansierende miljøetater har en negativ netto

driftsramme (dvs. at inntektene er høyere enn utgiftene).

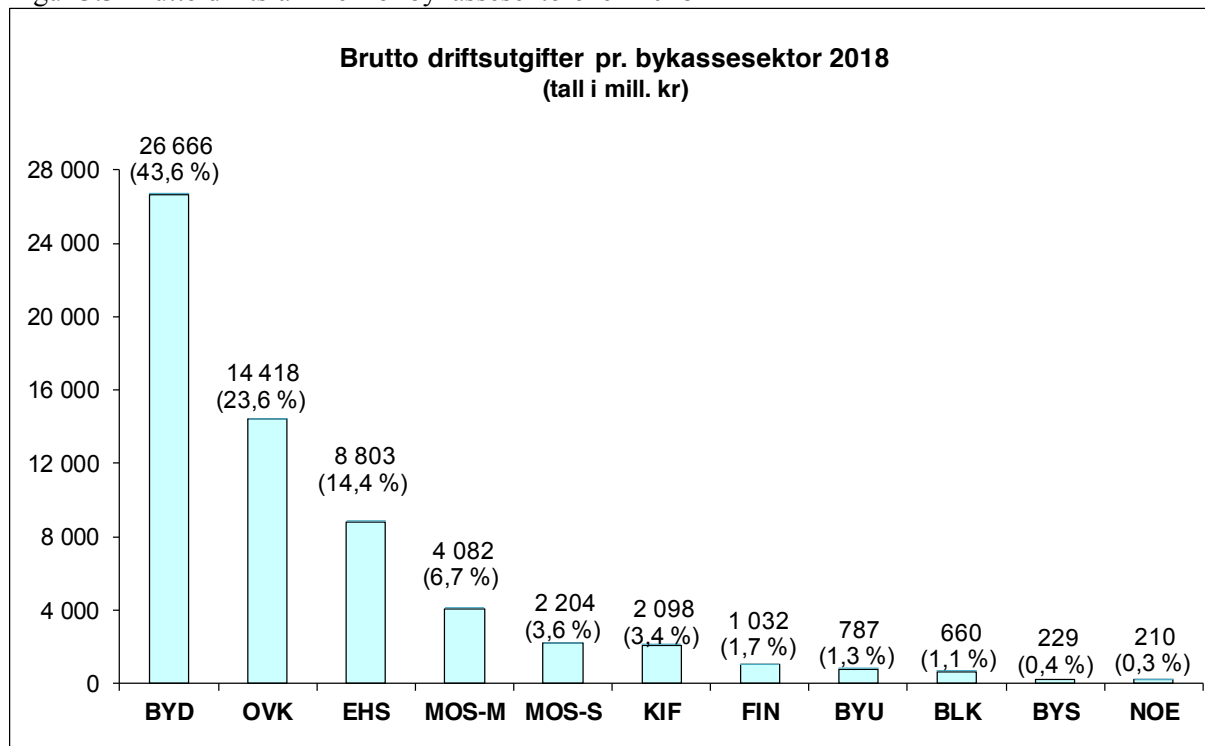
Nesten 80 % av bykassens samlede netto driftsramme vil i 2018 bli benyttet til de to største sektorene, bydelene og oppvekst og kunnskap. Det er derfor bare i begrenset grad mulig å øke tjenestetilbudet på disse områdene ved å omprioritere fra øvrige sektorer. I arbeidet med å utvikle tjenestetilbudet til befolkningen er det nødvendig å ha et hovedfokus på hvordan ressursene benyttes innenfor den enkelte sektor.

Tabell 3.10 Brutto driftsrammer for bykassesektorene

	Beløp i mill.				
	2017	2018	2019	2020	2021
<i>Bykasse virksomheter:</i>					
Bydelene (EHS og OVK)	25 558	26 666	26 903	26 965	27 044
Eldre, helse og sosiale tjenester - byomf. (EHS)	8 741	8 803	8 763	8 731	8 773
Oppvekst og kunnskap (OVK)	13 845	14 418	14 609	14 810	14 948
Byutvikling (BYU)	741	787	743	735	707
Miljø og samferdsel (MOS)	3 697	4 082	3 881	3 935	3 962
Miljø og samferdsel - selvfinansierende (MOS)	2 068	2 204	2 175	2 170	2 168
Næring og eierskap (NOE)	215	210	148	137	137
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	1 958	2 098	2 172	2 438	2 462
Byrådslederens kontor (BLK)	602	660	613	597	593
Finans (FIN)	1 012	1 032	1 005	1 002	999
Bystyrets organer (BYS)	293	229	299	233	288
Avsetningskapitler (FIN)	678	754	938	913	1 057
Overføringsposter	2	21	20	12	15
Sum sektorene	59 409	61 964	62 268	62 678	63 153

*)2017 er korrigert for bydelsutvalgenes budsjettvedtak

Figur 3.3 Brutto driftsrammer for bykassesektorene i 2018

I beregningen av prosentvis andel er det sett bort fra avsetningskapitler (FIN) og overføringsposter, jf de to siste linjene i tabell 3.12.

Figur 3.3 og tabell 3.12 viser bykassens ressursbruk innenfor de ulike sektorene. Samlet er brutto driftsramme på ca. 62 mrd. i 2018, noe som er ca. 2,5 mrd. høyere enn i 2017. Ca. 1 mrd. av denne veksten gjelder lønns- og prisjustering.

3.2.5 Resultatgrad

Netto driftsresultat fremkommer som driftsinntektene fratrasket driftsutgifter og netto finansutgifter. Resultatgraden viser størrelsen på kommunens netto driftsresultat sett i forhold til driftsinntektene og viser hvor mye av driftsinntektene som blir frigjort til nødven-

Bruttobudsjettet i 2018 er ca. 19 mrd. høyere enn tilsvarende netto driftsramme. Mesteparten av forskjellen skyldes ekstern finansiering i form av brukerbetalinger, gebyrinntekter og statlige overføringer etc. Deler av forskjellen skyldes imidlertid også internsalg mellom ulike sektorer. Eldre, helse og sosiale tjenester (byomfattende oppgaver) har eksempelvis ca. 5,5 mrd. høyere bruttobudsjett enn tilsvarende nettobudsjett. Årsaken til dette er at bydelene betaler for sykehjemsplasser, barnevernsplasser og rusmiddeplasser som sektoren produserer. dige avsetninger og investeringer. Det korrigeres for Oslo Havn KF og de selvfinansierende selvkostetatene innen vann, avløp og renovasjon.

Kommunens norm for resultatgrad er 1,5 %.

Tabell 3.11 Korrigert netto driftsresultat

	Tall i mill.			
	2018	2019	2020	2021
Korrigert netto driftsresultat bykassen	-1 587	-1 171	-853	-661
Korrigert netto driftsresultat KFene	-100	-100	-100	-100
Samlet korrigert netto driftsresultat Oslo kommune	-1 687	-1 271	-953	-761
Resultatgrad Sak 1	2,8 %	2,1 %	1,6 %	1,2 %

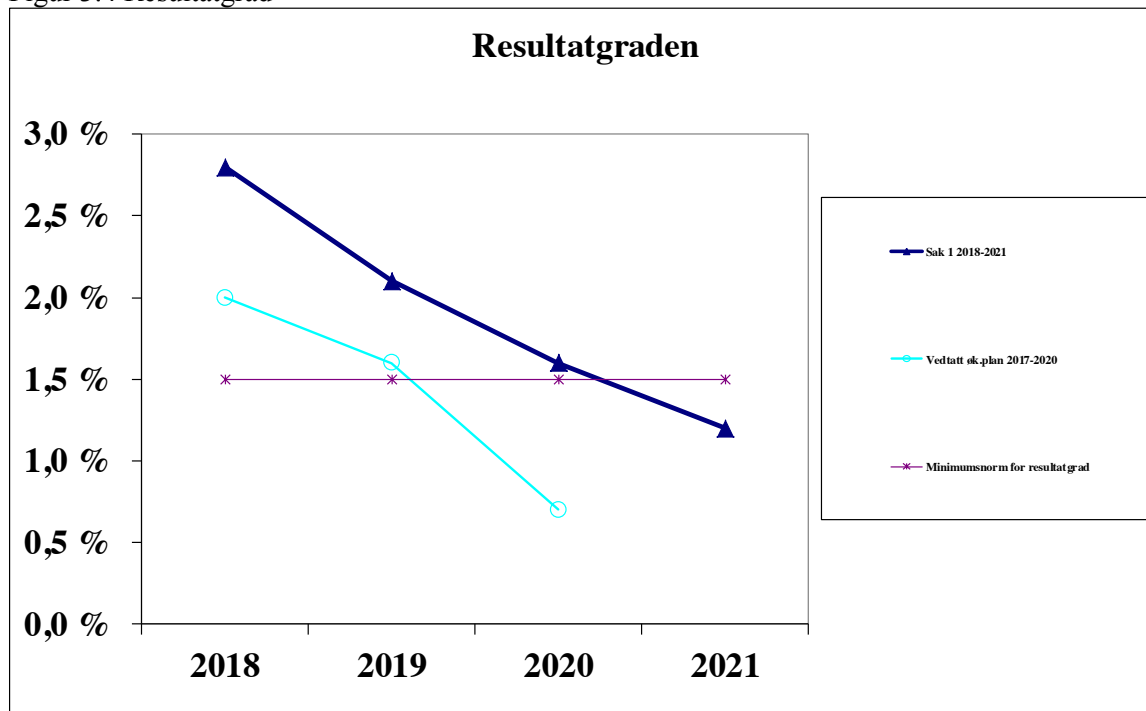
Tabell 3.12 Resultatgrad

	regn 2012	regn 2013	regn 2014	regn 2015	regn 2016	bud 2017	bud 2018	bud 2019	bud 2020	bud 2021
Resultatgrad	3,0 %	1,5 %	1,5 %	2,6 %	2,9 %	1,2 %	2,8 %	2,1 %	1,6 %	1,2 %

I forslag til økonomiplan 2018-2021 ligger resultatgraden i intervallet 2,8-1,2 %. Figur 3.4 viser at resultatgraden i forslag til økonomiplan 2018-2021 er betydelig høyere enn resultatgraden i vedtatt økonomiplan. I forslag til økonomiplan er resultatgraden litt lavere enn normen på 1,5 % i 2021.

Den årlige svekkingen av resultatgrad må sees i sammenheng med et høyt investeringsnivå med liten grad av egenfinansiering, noe som øker kommunens finanskostnader.

Figur 3.4 Resultatgrad

3.3 Investeringsbudsjett 2018-2021

3.3.1 Oversikt over byrådets prioriteringer for investeringer 2018-2021

Tabell 3.13 Oversikt over hva byrådet foreslår som endringer i investeringsbudsjettet

					Tall i mill.
Nye satsinger i investeringsbudsjettet	2018	2019	2020	2021	Sum 2018-2021
KF:					
Avsetning til Omsorg+	80	400	400	400	1 280
Avsetning til sykehjem	-898	138	1 940	1 300	2 480
Skoleinvesteringer				3 045	3 045
Rehab. Velferdsetatens institusjoner	50	50	50	50	200
Rehab. Pilestredet 84B	26				26
Rehab. brannstasjoner	76	136	39		250
Frognerbadet - vannsklie m.m.	13				13
Avsetning idrettsanlegg	-192	90		785	683
Grorud flerbrukshus	203				203
Energieffektiviseringstiltak	73				73
Bykassen:					
Inventar og utstyr sykehjem		30	70	50	150
Strategisk tomtekjøp	1 000	200	200	600	2 000
IKT fagsystemportefølje/plattform				45	45
låneordning el-bil for bydelene			20	20	40
IKT-utvikling skoler				50	50
Inventar og utstyr skole/barnehage	-5	4	-5	134	129
Torg og møteplasser				20	20
Hausmania	20				20
Brannsikring kirkeristen	3	9	6		18
Kunstutsmykking	1	7	12	37	57
Rehab. kirker	30	25		20	75
Ombygging krematoriet		38	19		57
Oppgradering IKT-infrastruktur	124	3	3	3	132
Sak/arkiv-incentivordning				50	50
Ladeinfrastruktur el-bil	39	30	30		99
Implementere lavutslippsoner	30				30
Bilfritt byliv	14				14
Uteområde Jordal	75	52	40	30	197
Museumsutstikkeren	53	50			103
Sykkelprosjektet	-80	-50	-65	400	205
Vann, avløp og renovasjon	368	355	-101	1 484	2 106
Sum	1 100	1 567	2 657	8 523	13 847

Endringene i tabellen over gjelder primært nye satsinger. For rehabilitering/nybygg skoler gjelder imidlertid deler av endringene endret periodisering av tidligere vedtatte prosjekter.

3.3.2 Hovedstørrelser i Oslo kommunes investeringsbudsjett – Bykassen + KF

Investeringer i anleggsmidler

Tabellen under viser Oslo kommunes samlede investeringer i anleggsmidler fordelt pr. bykassesektor og kommunale foretak.

Tabell 3.14 Investeringer i anleggsmidler Oslo kommune

	2017	2018	2019	2020	2021	Beløp i mill. Sum 2018 - 2021
Bykasse virksomheter:						
Bydelene (EHS og OVK)	55	65	65	65	65	260
Eldre, helse og sosiale tjenester - byomf. (EHS)	421	113	147	187	82	530
Oppvekst og kunnskap (OVK)	318	205	182	172	184	744
Byutvikling (BYU)	709	1 780	957	1 206	676	4 619
Miljø og samferdsel (MOS)	954	1 589	1 269	893	609	4 360
Miljø og samferdsel - selvfinansierende (MOS)	1 809	2 366	2 204	1 888	1 484	7 942
Næring og eierskap (NOE)	536	375	359	205	115	1 054
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	306	301	271	138	85	795
Byrådslederens kontor (BLK)	30	11	62	4	4	79
Finans (FIN)	273	348	226	226	76	877
Bystyrets organer (BYS)	0	0	0	0	0	0
Avsetningskapitler (FIN)	20	20	20	0	0	40
Overføringsposter	0	0	0	0	0	0
Sum sektorene	5 431	7 171	5 764	4 985	3 380	21 300
<i>herav tilskudd til kommunale foretak</i>	<i>-521</i>	<i>-360</i>	<i>-344</i>	<i>-190</i>	<i>-100</i>	<i>-994</i>
Sum bykassens investeringer i anleggsmidler	4 910	6 811	5 419	4 795	3 280	20 306
Kommunal foretak						0
Undervisningsbygg Oslo KF	2 996	2 275	2 517	2 848	3 045	10 684
Omsorgsbygg Oslo KF	2 042	1 819	2 745	2 435	1 694	8 694
Boligbygg Oslo KF	1 617	1 445	1 343	936	710	4 434
Kultur- og idrettsbygg Oslo KF	1 816	2 019	1 990	607	837	5 453
Sum eiendoms KF	8 470	7 558	8 594	6 826	6 286	29 265
<i>herav tilskudd til bykassen</i>	<i>0</i>	<i>-29</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>-29</i>
Oslo Havn KF	108	121	243	215	134	712
Sum investeringer i anleggsmidler i KF	8 578	7 650	8 837	7 041	6 420	29 948
Sum investeringer i anleggsmidler Oslo kommune	13 487	14 461	14 257	11 836	9 700	50 254

Tabell 3.15 Investeringer i anleggsmidler Oslo kommune fordelt pr objekt/kategori

Sak 1/2018

Investeringer i anleggsmidler - mill.kr	Dok 3/2017	Økonomiplan 2018-2021				sum 2018- 2021	% - andel 2018- 2021
		2018	2019	2020	2021		
Skolebygg*	3 377	2 691	2 750	3 119	3 419	11 979	24 %
Omsorgsboliger/sykehjem/institusjoner	2 025	1 197	2 123	2 695	1 924	7 941	16 %
Barnehager	872	759	686	101	170	1 716	3 %
Kommunale utleieboliger	1 046	1 203	1 143	536	310	3 192	6 %
Samferdsel/kommunaltekniske anlegg	2 681	3 848	3 458	2 747	2 227	12 280	24 %
Kirke, kultur, idrett og friluftsliv**	2 378	2 529	2 642	1 090	1 148	7 408	15 %
Byutvikling	261	1 474	748	888	85	3 196	6 %
Øvrig (inventar, IKT, maskiner, biler etc.)	848	759	705	660	417	2 542	5 %
Sum totalt Oslo kommune	13 487	14 461	14 257	11 836	9 700	50 254	100 %

*Inklusiv sentral avsetning til kjøp av tomter

**For idrett inngår bygging av 8 flerbrukshaller og prosjekt Voldsløkka i regi av Undervisningsbygg Oslo KF

3.3.3 De viktigste investeringene

Investeringer i anleggsmidler i 2018 utgjør 14,5 mrd. For hele økonomiplanperioden 2018-2021 foreslås det investeringer i anleggsmidler for til sammen 50,3 mrd. 60 % av investeringene i kommende økonomiplan-periode er lagt til de kommunale foretakene.

Foretakene

Byrådet foreslår investeringer i anleggsmidler for de kommunale foretakene med ca. 7,6 mrd. i 2018, hvorav ca. 2,3 mrd. i Undervisningsbygg Oslo KF, 1,8 mrd. i Omsorgsbygg Oslo KF, 1,4 mrd. i Boligbygg Oslo KF, 2 mrd. i Kultur- og idrettsbygg Oslo KF og 0,1 mrd. i Oslo Havn KF. For hele økonomiplanperioden foreslås det investeringer i foretakene med 30 mrd. hvorav 29,3 mrd. i regi av de fire eidsforetakene og 0,7 mrd. for Oslo Havn KF.

Undervisningsbygg Oslo KF

Skolebehovsplan 2018-2027 legges frem som en del av byrådets budsjettforslag for 2018 og økonomiplan 2018-2021. Strategier i denne planen legger føringer for investeringene i Undervisningsbygg. Det forventes ca. 4 000 flere elever i grunnskolen og ca. 5 000 flere elever i den videregående skole frem mot 2028. Veksten er høy og det innebærer en stor utfordring for Oslo kommune. Det krever høy utnyttelse av eksisterende skolekapasitet. I tillegg kreves det en omfattende utbygging av nye skolebygg frem mot 2027.

I økonomiplanperioden foreslås det at det investeres for totalt 10,7 mrd. i skolebygg inkludert diverse flerbrukshaller i tilknytning til skoler (beløpet er eksklusiv tomtekostnader).

For Undervisningsbygg foreslås det avsatt 2,3 mrd. til kapasitetsutvidelse, rehabilitering, nybygg mv. i økonomiplanperioden, hvorav bl.a. 480 mill. til Slemdal 1-7 skole, 380 mill. til Hasle 1-7 skole, 366 mill. til Uranienborg 1-10 skole, 245 mill. til Gamle Løren 1-7 skole og 194 mill. til Uranienborg flerbrukshall.

Byrådet foreslår i tillegg at det i perioden avsettes 5,2 mrd. på foretakets investeringsbudsjett som ufordelt. Disse midlene vil bli fordelt til spesifikke prosjekter senere når det foreligger kvalitetssikrede kostnadsanslag.

Byrådet foreslår at det avsettes 355 mill. i økonomiplanperioden til konkrete skoleprosjekter for å opprettholde kapasiteten i eksisterende skoler. Dette gjelder Jeriko skole (tilbygg) 42 mill., Prinsdal skole (tilbygg) 86 mill. og Nordseter skole (totalrehabilitering) 333 mill. I tillegg foreslås avsatt ytterligere 2,1 mrd. til en ufordelt avsetning i økonomiplanperioden til kapasitetsbevarende tiltak i eksisterende skoler. Disse midlene vil senere bli fordelt til spesifikke prosjekter når det foreligger kvalitetssikrede kostnadsanslag.

Det foreslås avsatt 13 mill. i 2018 til energieffektiviseringstiltak i skolebygg, noe som vil føre til lavere energiforbruk.

Videre foreslås det avsatt 26,5 mill. til rehabilitering av ledige bygg som vil bidra til at byggene kan tas i bruk til ulike formål.

Tiltakene i skolebehovsplanen vil påvirke kommunens budsjett vesentlig i mange år fremover. Det vises til nærmere omtale av skoleprosjektene under kapittel 7. Oppvekst og kunnskap.

Omsorgsbygg Oslo KF

For Omsorgsbygg Oslo KF foreslås det avsatt 5,6 mrd. til sykehjem i økonomiplanperioden. Ca. 5,2 mrd. gjelder nybygging/ombygging av sykehjemmene Ryen helsehus, Lindeberg, Tåsenhjemmet, Dronning Ingrid's hage, Furuset, Majorstutunet, Lamberts-eter, Oppsalhjemmet og Mortensrud med ca. 1200 plasser. Det er videre avsatt 320 mill. til generell rehabilitering av diverse sykehjem.

Til barnehager foreslås det avsatt ca. 1,7 mrd. på Omsorgsbyggs investeringsbudsjett i økonomiplanperioden. Ca. 293 mill. i 2018 gjelder slutføring av prosjektene i barnehagene Bogerud gård, Fossum, Lia, Lilleslottet, Rødtvet, Marmorberget og Prinsdalsbråten. Det er videre foreslått avsatt 473 mill. til generell rehabilitering av ulike barnehager. Resten av midlene er ufordelt til prosjekter hvor det ikke foreligger kvalitetssikrede kostnadsrammer.

Byrådet foreslår at det avsettes 296 mill. i økonomiplanperioden til lokale omsorgsboliger.

Til boliger for vanskeligstilte/mennesker med nedsatt funksjonsevne foreslås det avsatt 395 mill. i økonomiplanperioden.

Til Omsorg+-prosjekter foreslås det avsatt 200 mill. i 2019.

Til rehabilitering av brannstasjoner og rusinstitusjoner er det avsatt henholdsvis 250 mill. og 200 mill. i økonomiplanperioden.

Det foreslås avsatt 47 mill. i 2018 til energieffektiviseringstiltak i foretakets eiendomsmasse, noe som vil føre til lavere energiforbruk.

Videre foreslås det avsatt ca. 7,5 mill. til rehabilitering av ledige bygg som vil bidra til at byggene kan tas i bruk til ulike formål.

Hele avsetningene til sykehjem, Omsorg+-prosjekter, lokale omsorgsboliger og boliger for vanskeligstilte/mennesker med nedsatt funksjonsevne samt deler av avsetningen til barnehager står foreløpig som ufordelt i foretakets investeringsbudsjett. Midlene vil bli fordelt til spesifikke prosjekter når det foreligger kvalitetssikrede kostnadsanslag.

Boligbygg Oslo KF

Til boliger for vanskeligstilte/mennesker med nedsatt funksjonsevne foreslås det avsatt 1,9 mrd. i økonomiplanperioden. Midlene er fordelt på nybygg/rehab. prosjekter som gjennomføres i egen regi, samt en avsetning til kjøp av boliger.

Til Omsorg+-prosjekter foreslås det avsatt 1,24 mrd. i økonomiplanperioden, hvorav 162 mill. gjelder 80

etablering av 80 leiligheter i Øyvinds vei som forventes ferdigstilt i 2018. Resterende midler står foreløpig som ufordelt i foretakets investeringsbudsjett. Midlene vil bli fordelt til spesifikke prosjekter når det foreligger kvalitetssikrede kostnadsanslag.

I tillegg foreslås det avsatt 1 mrd. i økonomiplanperioden til rehabilitering av boliger, 10 mill. i 2018 rehabilitering av ledige bygg og 60 mill. årlig til eiendomskjøp. Videre er det avsatt 10 mill. årlig i 2018 og 2019 til brannsikring av kommunale boliger.

Kultur- og idrettsbygg Oslo KF

Det er foreløpig lagt til grunn at Kultur- og idrettsbygg Oslo KF kommer inn under den ordinære merverdiavgiftsordningen, ikke den kommunale mva-kompensasjonsloven. Det medfører at investeringsrammen som omtales nedfor er uten merverdiavgift, noe som fraviker fra kommunens øvrige eiendomsforetak hvor investeringsrammene er inkludert merverdiavgift.

Til bygging av nytt hovedbibliotek og nytt Munch-museum er det avsatt henholdsvis 1,12 mrd. og 1,46 mrd. i økonomiplanperioden.

Det foreslås totalt avsatt ca. 2,9 mrd. til idrettsanlegg i økonomiplanperioden som er fordelt som følger:

589 mill. gjelder idrettsprosjekter som har gjennomgått kvalitetssikring av kostnadsrammen. Dette gjelder prosjektene Nye Jordal Amfi. Åsland skytebane, Grorud flerbrukshus og vannsklie m.m. i Frognerbadet.

2,1 mrd. er foreslått avsatt til en ufordelt avsetning til diverse idrettsanlegg. Dette gjelder blant annet Frogner ishall, Nytt Tøyenbad, Stovnerbadet, midlertidig bad Holmlia, samt flerbrukshaller på Mortensrud, Korsvoll og Ullern. Midlene vil bli fordelt til de spesifikke prosjektene når det foreligger kvalitetssikrede kostnadsanslag.

Til energieffektiviseringstiltak er det foreslått avsatt 12,5 mill. i 2018 og 4 mill. i 2019.

Til rehabilitering av idrettsanlegg foreslås det avsatt 200 mill. i økonomiplanperioden, samt 9,6 mill. til biler og maskiner.

Bykasseinvesteringene

For bykassen foreslås det investeringer i anleggsmidler for ca. 6,8 mrd. i 2018 og for ca. 20,3 mrd. i hele økonomiplanperioden (beløpene er eksklusiv bykassens investeringstilskudd til de kommunale foretakene som til sammen utgjør ca. 1 mrd. i økonomiplanperioden).

De største investeringene til bykassen som er innarbeidet i Sak 1 er:

- Til vann, avløp og renovasjon (VAR-sektor) foreslås det i økonomiplanperioden avsatt til sammen ca. 8,0 mrd. til diverse prosjekter, hvorav 2,4 mrd. i 2018. De største bevilgningene i økonomiplanperioden er 1,4 mrd. til utvidelse av Bekkelaget renseanlegg og 1,5 mrd. til rehabiliteringsplan for vann- og avløp. I tillegg er det satt av ca. 2,1 mrd. til ufordelte prosjekter innen vann- og avløp (anslagsbevilgning for en rekke mindre prosjekter knyttet til bl.a. eksisterende ledningsnett og nybygg). Det er vedtatt en kostnadsramme på 1,35 mrd. for nye rentvannbassenger i Oset vannbehandlingsanlegg. Det foreslås avsatt 1,216 mrd. til prosjektet i økonomiplanperioden. For å sikre vannforsyningen er det vedtatt en kostnadsramme på 500 mill. til ny overføringsledning fra Skullerud vannbehandlingsanlegg til Enebakkveien. Det foreslås avsatt 495 mill. til prosjektet i økonomiplanperioden
- Til diverse samferdselsprosjekter i regi av By- og miljøetaten foreslås det avsatt ca. 2,8 mrd. i økonomiplanperioden, hvorav 1,2 mrd. i 2018. Kollektivprioriteringer inklusiv prosjektet Nordre Streng (oppgradering trikkeinfrastruktur) utgjør til sammen ca 0,8 mrd. av den samlede avsetningen til samferdselsprosjekter på 2,8 mrd.
- I tillegg foreslås det avsatt til sammen ca. 1,4 mrd. til gang- og sykkelveier og sykkelparkering
- Det er behov for tomter/eiendom for å kunne bygge nye skoler, barnehager og sykehjem etc. Det foreslås derfor avsatt 3,8 mrd. til strategisk eiendomskjøp i økonomiplanperioden, hvorav 1,6 mrd i 2018. (mesteparten av midlene gjelder tomter for nye skoler). Avsetningen i kommende økonomiplanperiode er en økning på 1,4 mrd. sammenlignet med vedtatt økonomiplan 2017-2020.
- Til program for elektroniske tjenester foreslås det avsatt 450 mill. i perioden og 150 mill. i 2018. Videre foreslås det på EHS-sektor avsatt 265 mill. til velferdsteknologi og 180 mill. til oppgradering av IKT-fagsystemer.
- Til kunstnerisk utsmykking av kommunale bygg og anlegg foreslås det avsatt 188 mill. i økonomiplanperioden. Til rehabilitering av kirker settes det av totalt 135 mill. hvorav 55 mill. gjelder rehabilitering av Torshov kirke.

For detaljert oversikt over bykasseinvesteringene 2018-2021 vises det til kapittel 4 Hovedoversikter, og til egne investeringstabeller med prosjektoversikt pr. budsjettkapittel under sektoromtalene.

3.3.4 Samlet finansieringsbehov i Oslo kommunes investeringsbudsjett – Bykassen+KF

Tabell 3.16 Samlet finansieringsbehov i investeringsbudsjettet

Tall i mill.

	Dok. 3/2017	2018	2019	2020	2021	Sum 2018- 2021
Investeringer i anleggsmidler	13 487	14 461	14 257	11 836	9 700	50 254
Utlån og forskuttering	1 492	1 297	1 296	1 521	1 997	6 111
Avdrag på lån	791	892	943	1 002	1 051	3 888
Avsetninger til fond	2	0,4	0,4	0,4	0,4	2
Sum finansieringsbehov	15 772	16 651	16 495	14 359	12 749	60 254

Samlet finansieringsbehov i Oslo kommunes investeringsbudsjett i 2018 utgjør ca. 16,7 mrd. Foruten investeringer i anleggsmidler med 14,5 mrd., foreslås det i investeringsbudsjettet i 2017 utlån med 1,3 mrd., hvor 1 206 mill. gjelder videreutlånsordningen av Hus-

bankmidler og 91 mill. til Sporveien for anskaffelse av nye trikker. Til avdrag på lån foreslås det avsatt 0,9 mrd. i 2018 som gjelder betjening av kommunens lån i Husbanken knyttet til videreutlånsordningen.

3.3.5 Finansiering av Oslo kommunes investeringsbudsjett – Bykassen + KF

Tabell 3.17 Finansiering av investeringsbudsjettet

Tall i mill.

	Dok. 3/2017	2018	2019	2020	2021	Sum 2018- 2021	Sum 2018- 2021 %- andel
Bruk av lån	-11 693	-12 248	-11 750	-10 297	-9 171	-43 466	72 %
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-156	-186	-151	-151	-171	-659	1 %
Tilskudd til investeringer	-584	-530	-685	-313	-209	-1 737	3 %
Kompensasjon for mva	-1 496	-1 352	-1 492	-1 406	-1 189	-5 438	9 %
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-1 139	-1 195	-1 244	-1 199	-1 087	-4 726	8 %
Utbytte	-40	-17	-134	-110	-24	-285	0 %
Bruk av fond	-432	-661	-564	-384	-528	-2 137	4 %
Overføringer fra drift	-232	-461	-475	-500	-370	-1 806	3 %
Sum finansiering	-15 772	-16 651	-16 495	-14 359	-12 749	-60 254	100 %
<i>Andel lånefinansiering av sum finansieringsbehov</i>	<i>74 %</i>	<i>74 %</i>	<i>71 %</i>	<i>72 %</i>	<i>72 %</i>		

Det foreslås et samlet låneopptak i 2018 med 12,2 mrd., hvilket finansierer 72 % av de totale utgifterne på ca. 16,7 mrd. (inkludert utgifter til utlån, avdrag på lån og avsetning til fond) i investeringsbudsjettet til

Oslo kommune. For hele økonomiplanperioden sett under ett er lånefinansieringsandelen 72 % av samlet finansieringsbehov.

Tabell 3.18 Finansiering av investeringer i anleggsmidler

OSLO KOMMUNE - tall i mill. kr	2018	Fin. i %	2019	Fin. i %	2020	Fin. i %	2021	Fin. i %	Sum 2018-2021	Fin. i %
Investeringer i anleggsmidler	14 461		14 257		11 836		9 700		50 254	
Finansiering:										
Bruk av lån	-11 030	76 %	-10 529	74 %	-8 826	75 %	-7 210	74 %	-37 595	75 %
Tilskudd fra eksterne	-753	5 %	-912	6 %	-460	4 %	-209	2 %	-2 334	5 %
Mva-refusjon	-1 352	9 %	-1 492	10 %	-1 406	12 %	-1 189	12 %	-5 438	11 %
Overført fra drift	-461	3 %	-475	3 %	-500	4 %	-370	4 %	-1 806	4 %
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-186	1 %	-151	1 %	-151	1 %	-171	2 %	-659	1 %
Mottatte avdrag på utlån (kollektiv)	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
Ekstraordinært utbytte	-17	0 %	-134	1 %	-110	1 %	-24	0 %	-285	1 %
Bruk av fond	-661	5 %	-564	4 %	-384	3 %	-528	5 %	-2 137	4 %
Sum finansiering	-14 461	100 %	-14 257	100 %	-11 836	100 %	-9 700	100 %	-50 254	100 %

Andelen lån som finansierer investeringer i anleggsmidler er 76 % i 2018 og utgjør ca. 11 mrd. For hele økonomiplanperioden sett under ett er låneandelen 75 %, tilsvarende 37,6 mrd.

staten knyttet til investeringer i bl.a. boliger for vanskeligstilte, omsorg+-prosjekter og sykehjem.

Bruk av fond finansierer 4 % av investeringene i økonomiplanperioden. I 2018 foreslås det brukt 661 mill. fra fond.

Refusjon av investeringsmoms finansierer 11 % av investeringene i økonomiplanperioden. Tilskuddsfinansiering av investeringer, som utgjør 5 % i økonomiplanperioden, gjelder i hovedsak midler fra

Overføringer fra driften finansierer 4 % av investeringene i økonomiplanperioden. I 2018 foreslås det overført 461 mill. fra driften fordelt med 267 mill. for bykassen og 194 mill. for kommunale foretak. Salg av anleggsmidler finansierer 1 % av investeringene i økonomiplanperioden. Dette gjelder i hovedsak salg av eiendom.

3.3.6 Nærmere om låneopptak og utvikling av langsiktig rentebærende lånegjeld

Tabell 3.19 Samlet låneopptak for Oslo kommune

Tall i mill.						
	Dok. 3/2017	2018	2019	2020	2021	Sum 2018-2021
Låneopptak bykassen	5 621	6 642	5 437	5 240	4 340	21 659
Låneopptak kommunale foretak	6 072	5 606	6 313	5 057	4 830	21 807
Samlet låneopptak Oslo kommune	11 693	12 248	11 750	10 297	9 171	43 466

Det foreslås et samlet låneopptak i 2018 på 12,2 mrd. fordelt med 6,6 mrd. på bykassen og 5,6 mrd. for kommunale foretak. For hele økonomiplanperioden foreslås det et samlet låneopptak på 43,5 mrd., hvor 4,8 mrd. gjelder lån i Husbanken til videreutlånsordning-

en(startlån), 38,7 mrd. til egne investeringer. Årlig låneopptak synker utover i økonomiplanperioden, og må ses i sammenheng med at investeringsnivået også faller utover i perioden.

Tabell 3.20 Nærmere spesifisering av samlet låneopptak

Tall i mill.

	Dok. 3/2017	2018	2019	2020	2021	Sum 2018- 2021
Bruk av lån Oslo kommune	11 693	12 248	11 750	10 297	9 171	43 466
Fordelt på:						
Lån i lånefondet til egne investeringer	10 208	11 048	10 550	9 097	7 971	38 666
Lån i husbanken til videreutlånsordningen	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	4 800
Lån OPS-prosjekter sykehjem	285					0
Sum bruk av lån Oslo kommune	11 693	12 248	11 750	10 297	9 171	43 466

Tabell 3.21 Netto gjeldsøkning

Tall i mill.

	Dok. 3/2017	2018	2019	2020	2021	Sum 2018- 2021
Avdrag på lån - driftsbudsjettet	1 835	1 879	2 148	2 304	2 320	8 651
Avdrag på lån - investeringsbudsjettet	791	892	943	1 002	1 051	3 888
Sum avdrag på lån	2 626	2 771	3 091	3 306	3 371	12 539
Sum bruk av lån	11 693	12 248	11 750	10 297	9 171	43 466
Netto gjeldsøkning	9 067	9 477	8 660	6 991	5 799	30 927

Samtidig som kommunens samlede låneopptak øker med 43,5 mrd. i økonomiplanperioden, så er samlet avdrag på lån i drifts- og investeringsbudsjettet på ca. 12,5 mrd. Dette medfører at kommunens langsiktige lånegjeld i løpet av økonomiplanperioden vil øke med 30,9 mrd., hvorav ca. 5,6 mrd. gjelder VAR-sektor og ca. 0,9 mrd. videreutlånsordningen. Det vises til egen omtale av kommunens gjeldsgrad under kapittel 3.2.3.

Økte investeringer gir økte finanskostnader

Befolkningsvekst innebærer at det må investeres betydelig for å sikre tilstrekkelig kapasitet i det kommunale

tjenestetilbudet. For å kunne gjennomføre investeringene er det nødvendig for kommunen å gjøre store låneopptak. Dette medfører igjen økte finanskostnader som må dekkes over kommunens driftsbudsjett. 37,6 mrd. av kommunens planlagte investeringer på 50,3 mrd. vil i kommende økonomiplanperiode bli finansiert med lån. Årlige rente- og avdragsutgifter vil, sammenlignet med nivået i 2017, øke med ca. 1,5 mrd. til ca. 4,9 mrd. i 2021. I forslag til økonomiplan 2018-2021 er det lagt til grunn en langsiktig rente på 2,45 %.

Tabell 3.22 Forventet utvikling i rente- og avdragsutgifter i driftsbudsjettet 2018-2021 Oslo kommune

Tall i mill.

	Dok. 3/2017	2018	2019	2020	2021
Renteutgifter	1 622	2 008	2 217	2 416	2 618
Avdrag på lån	1 835	1 879	2 148	2 304	2 320
Sum finansutgifter	3 457	3 887	4 365	4 720	4 938
Økning fra året før		430	478	355	218
Økning fra året før i %		12 %	12 %	8 %	5 %
Økning fra 2017 akkumulert		430	908	1 263	1 481

Gjeldsgraden

Gjeldsgraden viser størrelsen på kommunens lånegjeld sammenlignet med driftsinntektene. Da det er driftsinn-

tektene som skal betjene gjelden, er det nyttig å se hvordan lånegjelden utvikler seg i forhold til driftsinntektene. Oslo kommune har en selvpålagt finansiell

norm om at gjeldsgraden ikke bør øke som andel av driftsinntektene.

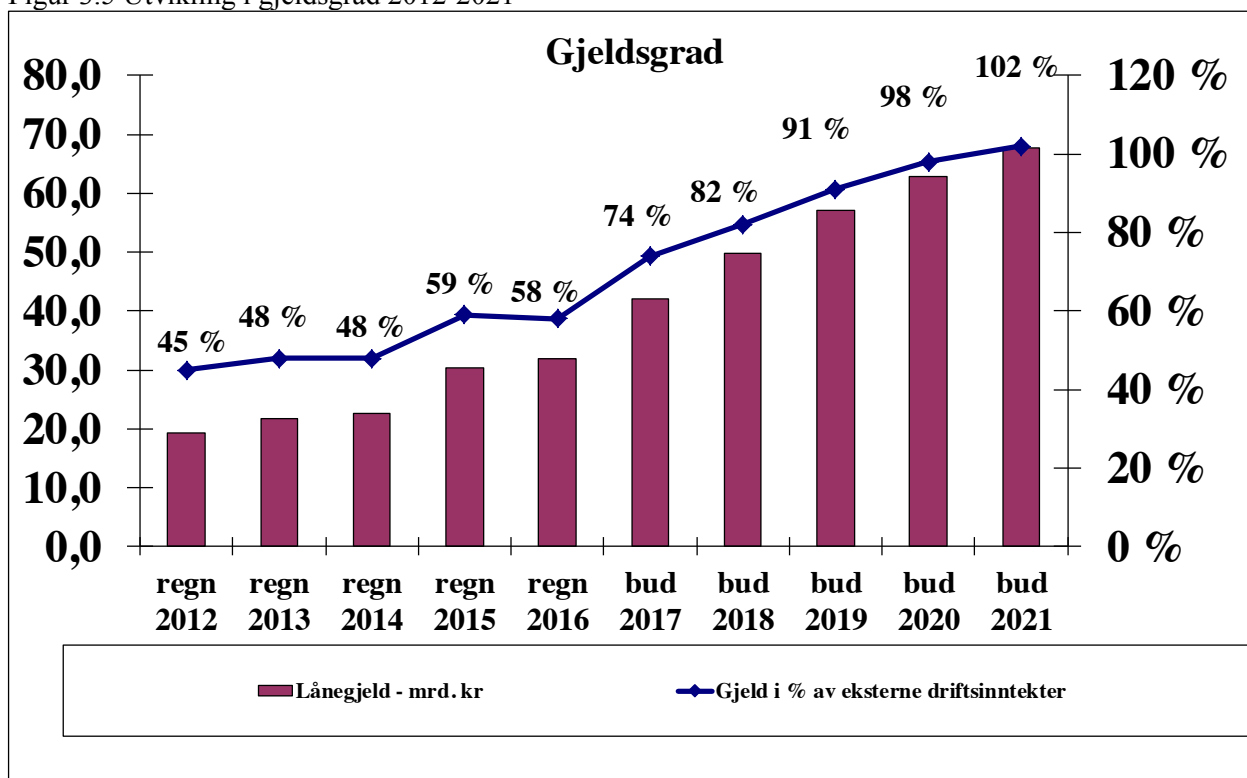
Etter kommuneloven gis kommunene anledning til å lånefinansiere sine utgifter i investeringsbudsjettet. Rente- og avdragsutgiftene må imidlertid finansieres av inntektene i driftsbudsjettet. På grunn av befolkningsvekst med påfølgende store investeringer og liten grad av egenfinansiering, har kommunens gjeld økt etter 2000 og vil øke relativt kraftig i årene som kommer. En slik økning medfører igjen at belastningen med renter og avdrag i driftsbudsjettet blir større.

Ikke all lånegjeld tas med i beregningen av kommunens gjeldsgrad. Det ses bort fra pensjonsforpliktelsene som ikke er en rentebærende lånegjeld. Videre ses det bort fra lån for å finansiere investeringer til vann, avløp og renovasjon (finanskostnadene dekkes av VAR-

gebyrer), lån til havneinvesteringer (finanskostnadene dekkes av havneavgifter) og lån i Husbanken til videreutlånsordningen (en selvfinansierende ordning hvor kommunens låntagere betaler det samme til kommunen som det kommunen må betale til Husbanken). I tillegg ses det bort fra et amortiseringslån tatt opp i forbindelse med omdanningen av kommunens pensjonskasse til aksjeselskap.

Oslo kommunes egne interne beregning av gjeldsgrad er noe annerledes enn den metoden som Statistisk sentralbyrå (SSB) benytter. SSB bruker netto lånegjeld hvor brutto lånegjeld (eksklusiv pensjonsforpliktelser) er redusert med utlån som kommunene har (videreutlånsordningen av husbankmidler og utlån av egne midler). Basert på regnskap 2016 fremstår Oslo kommune med en gjeldsgrad på 52 % etter SSBs metode.

Figur 3.5 Utvikling i gjeldsgrad 2012-2021

Figuren viser at kommunens gjeldsgrad vil øke 77 % i 2017 til 102 % i 2020. Veksten i gjeldsgrad er kraftigst i begynnelsen av perioden og flater ut mot slutten. Dette skyldes at investeringsnivået er lavere på slutten enn i begynnelsen av økonomiplanperioden.

I beregningen av gjeldsgrad er det forutsatt at de løpende driftsinntektene vil øke med 2,6 % årlig etter 2018 som følge av at kommunene årlig blir kompensert for forventet lønns- og prisvekst (i kommunens driftsbudsjett er alle driftsinntekter og driftsutgifter i faste 2018-kroner alle årene i økonomiplanperioden 2018-2021).

Det er videre lagt til grunn at alle budsjetterte investeringer, inklusiv forventet investeringssetterslep ved utgangen av 2017, blir gjennomført som planlagt i løpet av økonomiplanperioden. Erfaringsmessig vil det imidlertid være et vist omfang av investeringene som blir gjennomført noe senere enn budsjettert. Kommunens finansstrategi med ikke å ta opp lån før det likviditetsmessig er behov for det, gjør også at veksten i gjeldsgraden blir noe forskjøvet ut i tid.

En beregnet gjeldsgrad på 102 % ved utgangen av 2021 innebærer at lånegjelden vokser fra om lag 42,1 mrd. i

2017 til ca. 67,6 mrd. i 2021.

Tabell 3.23 Korrigert netto gjeldsøkning

Oslo kommune (bykassen + KF)

mill. kr

	Dok 3/2017	Øk.plan 2018-2021				Sum 2018-2021
		2018	2019	2020	2021	
Avdrag på lån - driftsbudsjettet	1 835	1 879	2 148	2 304	2 320	8 651
Avdrag på lån - investeringsbudsjettet	791	892	943	1 002	1 051	3 888
Sum avdrag på lån	2 626	2 771	3 091	3 306	3 371	12 539
Sum bruk av lån	11 693	12 248	11 750	10 297	9 171	43 466
Netto gjeldsøkning	9 067	9 477	8 660	6 991	5 799	30 927
Tallene inkluderer VAR-sektor, videreutlån, Oslo Havn og amortiseringslån OPF som til sammen utgjør følgende netto gjeldsøkning:						
	1 472	1 780	1 540	1 146	983	5 449
<i>Korrigerer man for dette får vi følgende netto gjeldsøkning:</i>						
Korrigert netto gjeldsøkning	7 595	7 697	7 120	5 845	4 816	25 478

I forslag til økonomiplan 2018-2021 er det en netto gjeldsøkning i perioden på 30,9 mrd., hvorav 25,5 mrd. inngår i beregning av gjeldsgraden.

Tabell 3.24 Korrigert lånegjeld

mill. kr

	regn2016	2017	Øk.plan 2018-2021			
			2018	2019	2020	2021
Inngående balanse - korrigert lånegjeld		31 855	42 146	49 843	56 963	62 808
korr. netto gjeldsøkning bud (dok3/2017 og ny øk.plan 2018-2021)		7 595	7 697	7 120	5 845	4 816
Revidert bud 2017- inndek. udekket 2016		2 464				
Revidert bud 2017-lånefin. Inv. etterslep 2016		3 220				
Revidert bud 2017-lånefin. Inv. Endret period. Til etter 2017*		-1 760				
Revidert bud 2017-økt avdrag på lån		-277				
Revidert bud 2017-økt låneopptak bykassen		49				
Økte skatteinntekter 2017 til ekstraordinært avdrag på lån**		-1 000				
Utgående balanse - korrigert lånegjeld	31 855	42 146	49 843	56 963	62 808	67 624

*Lagt tilbake i tallene for ny økplan 2018-2021

**Det fremmes budsjettjusteringssak for 2017 om disponering av merinntektene samtidig med Sak 1

For å begrense store låneopptak og sterk gjeldsøkning fremover, er det på sikt ønskelig med en høyere resultatgrad slik at kommunen kan øke finansieringen av investeringene med frigjorte midler fra driften.

Det er også viktig med tiltak for å redusere investeringskostnadene ved standardisering og nøkternhet. Det er bl.a. utarbeidet standard kravspesifikasjoner for bygging av skoler, barnehager og sykehjem som skal tas i bruk. Det er også igangsatt et arbeid med å lage standard kravspesifikasjoner på andre områder, bl.a. for

samferdsel og idrettshaller. I tillegg blir det spesielt viktig å arbeide for at staten gjennom bymiljøavtalene tar et større finansielt ansvar for investeringsbehovet på kollektivområdet.

Økt gjeldsgrad i planperioden gjør kommunen mer sårbar for renteøkninger. Rentenivået i Norge er i dag lavt og forventes å holde seg lavt i kommende planperiode, men på lengre sikt er det grunn til å tro at rentenivået vil stige. I økonomiplanen er det budsjettert med en rente på 2,45 prosent. Da majoriteten av kommunens

gjeld er i lån med fastrente er usikkerheten i planperioden relativt liten. På lenger sikt vil utviklingen i renten

ha stor påvirkning på renteutgiftene.

3.4 Kommunens pensjonskostnader

3.4.1 Pensjonskostnadens betydning for kommunens økonomiske handlefrihet

Ansatte i stat og kommune er medlemmer i en offentlig tjenstepensjonsordning (OfTP). OfTP er såkalte ytelsesordninger. Disse skiller seg fra innskuddsordningene i privat sektor gjennom en garanti for et gitt nivå på pensjonen ved pensjonsalder. I Oslo kommune er det garanterte ytelsesnivået 67,3 % av sluttlønn. For personer ansatt før 01.01.2012 er ytelsesnivået 70 % av sluttlønn.

Oslo kommune betaler pensjonspremie til Oslo Pensjonsforsikring AS (OPF) som er kommunens heleide livsforsikringsselskap, og til Statens Pensjonskasse (SPK) for undervisningspersonalet. Den betalte pensjonspremie er kommunens finansiering av de ansattes OfTP. Finansieringen av de to ordningene er grunnleggende forskjellig. I ordningen i OPF er det i henhold til forsikringsvirksomhetsloven et krav om at alle fremtidige pensjonsforpliktelser skal være fullfondert etter hvert som de oppstår. Dette innebærer at pensjonsmidlene som forvaltes av OPF til en hver tid skal tilsvare pensjonsforpliktelsene kommunen har påtatt seg overfor sine arbeidstakere. Det vil si at kommunen må innbetale pensjonspremie i dag for ytelser som skal utbetales i fremtiden.

Ordningen i SPK er derimot en såkalt «pay-as-you-go-ordning». Med dette menes at de årlige innbetalinger skal dekke de årlige utbetalinger. Som følge av at OfTP finansieres ulikt i OPF og SPK innebærer dette at pensjonspremie til de to ordningene er ulik. Forenklet sagt har ordningen i OPF forskuddsvis innbetaling av fremtidige pensjonsutbetalinger (sparing), mens ordningen i SPK kun er refusjon av årlig utbetalt pensjon. Som følge av usikkerhet om størrelsen på de fremtidige pensjonsutbetalingene, varierer årlig premie til OPF vesentlig mer enn premie til SPK. Av denne grunn vil den etterfølgende delen av kapitlet i all hovedsak omhandle tjenstepensjonsordningen i OPF.

3.4.2 Skillet mellom pensjonskostnad og pensjonspremie

Pensjonspremie

Oslo kommunes tjenstepensjonsordning skal til en hver tid være fondert. Dette innebærer at Oslo kommune må innbetale pensjonspremie til OPF slik at pensjonsmidlene kommunen har innbetalt til selskapet tilsvarende pensjonsforpliktelsene kommunen har overfor

sine arbeidstakere. I en fondert ordning er det arbeidsgiveren som har ansvaret for at avsetningene på pensjonsfondet øker i takt med forpliktelsene overfor nåværende ansatte, tidligere ansatte, og pensjonistene som er tilknyttet ordningen. Premiens størrelse vil avhenge av flere forutsetninger. Finanstilsynet fastsetter de lovpålagte beregningsparameterne som må hensyntas i premieberegningen. Derne st vil den realiser te lønnsveksten og avkastningen på pensjonsmidlene avgjøre hvor stor premieinnbetalingen må være for at fonderingen av pensjonsmidlene skal tilsvare pensjonsforpliktelsene. Pensjonspremie kan følgelig variere mye fra år til år.

Pensjonskostnad

Samtidig er kommunen, i henhold til forskrift, forplikt et til å utgiftsføre årlig pensjonskostnad. Pensjonskostnaden er kalkulatorisk, og skal gjenspeile et antatt stabilt kostnadsnivå på lang sikt. Det er Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) som fastsetter de lovpålagte beregningsparameterne som inngår i kostnadsberegningen. Årsaken til at man ikke kostnadsfører pensjonspremie direkte er for å oppnå mer stabilitet i kommunenes regnskap. Det er således viktig å merke seg at det er pensjonspremie som skal innbetales til OPF, og ikke den kalkulatoriske kostnaden.

Differansen mellom premie og kostnad leder til premieavvik som skal utgiftsføres i regnskapet over de etterfølgende 7 årene. Dette omtales som amortisering, tilsvarende avdrag på lån.

Forutsetningene for beregning av pensjonskostnad, fastsatt av KMD, har tidligere undervurdert utviklingen i faktisk pensjonspremie ved at man har underestimert forholdet mellom faktisk lønnsvekst og avkastning på pensjonsmidlene. Dette har systematisk ledet til at norske kommuner har hatt en lavere regnskapsført pensjonskostnad i kommuneregnskapet enn den pensjonspremie som er innbetalt til forsikringsselskapene. Dette har medført et stadig økende premieavvik som må avdras etterfølgende år. I vedtatt budsjett 2015 ble det for første gang gjort systematiske avsetninger til et eget internt fond for dekking av premieavvik. Dette for å forhindre rentekostnader som resultat av et økende premieavvik. I vedtatt økonomiplan skal fondet styrkes med 210 mill. i 2018. Byrådet foreslår å øke denne

avsetningen med 500 mill. i 2018 i forslaget til ny økonomiplan.

I ordningen i SPK hvor innbetalingene tilsvarer de løpende utbetalingene vil man ikke ha tilsvarende premieavvik. KMD har de senere årene strammet noe inn på parameterne for beregning av pensjonskostnad. Dette vil lede til større samsvar mellom den regnskapsførte kostnaden og de betalte premier.

Variasjoner i pensjonsutgifter

Endringer i KMDs og Finanstilsynets beregningsparametere resulterer i varierende pensjonsutgifter. Disse endringene vil normalt bli varslet et år i forveien. Følgelig er det mulig å predikere premie- og kostnadseffekten av disse. Derimot vil forhold som realisert lønnsvekst og avkastning på pensjonsmidlene, samt usikkerhet knyttet til endringer i ansattebestanden lede til betydelig usikkerhet i beregningen av fremtidige pensjonsutgifter.

Usikkerhet knyttet til realisert lønnsvekst og avkastning

Når realisert lønnsvekst og avkastning avviker fra beregningsforutsetningene, påvirkes både pensjonspremie og fremtidig kostnad. Dersom lønnsveksten viser seg å bli høyere enn forutsatt, må dette kompenseres gjennom økt premieinnbetaling. Tilsvarende vil premien måtte økes dersom finansavkastningen på pensjonsmidlene viser seg å være svakere enn forutsetningene som lå til grunn for beregningene. Ettersom økt premie leder til økt premieavvik, vil effekten slå direkte ut i neste års kostnad gjennom amortisering av tidligere års premieavvik.

Usikkerhet knyttet til bestandsendringer

Et annet usikkerhetsmoment ved beregning av pensjonsutgifter er endringer i ansattebestanden. Et av hovedelementene i kostnadsberegningen er årets pensjonsopptjening for de yrkesaktive medlemmene. Årets pensjonsopptjening reflekterer kostnaden ved å ha et medlem ansatt i ett år til. Dette kostnadselementet vil avhenge av den ansattes alder, kjønn, forutgående tjenestetid og lønnsnivå. Forutsetningene for kostnadsberegningene vil dermed endres når ansatte slutter og erstattes av nytilsatte.

Endrede vilkår for innmelding i kommunens

tjenestepensjonsordning

Bystyret vedtok i sak 32/17 å redusere grensen for innmelding fra 14 timer pr. uke til 20 prosent stilling med tilbakevirkende kraft fra og med 01.04.2016. Dette tilsvarer endring i lov om Statens pensjonskasse.

Bystyret vedtok i tillegg til redusert innmeldingsgrense for medlemskap å fjerne vilkåret om fast ukentlig arbeidstid og kravet om minimum 12 måneders varighet på midlertidig ansettelse. I vedtatt økonomiplan er det avsatt 303 mill. årlig til inndekking av merkostnaden for nye pensjonsvilkår inkludert arbeidsgiveravgift. Avsetningen er videreført i 2021. Byrådet vil komme tilbake til endelig merkostnad, og virksomhetsfordeling av denne i forbindelse med Tilleggsinnstillingen for budsjett 2018.

Nedenstående tabell viser byrådets forslag til budsjett for 2018 og økonomiplanperioden 2018-2021. Tallene inkluderer ikke den forventede kostnadsøkningen på 303 mill. som følger av forbedrede medlemsvilkår i pensjonsordningen. Sistnevnte avsettes på kapittel 192 til senere budsjettjustering i forbindelse med Tilleggsinnstillingen.

Tabell 3.25 Premie- og kostnadsutvikling for ordningen i OPF i planperioden 2018 – 2021

	2017*	2018	2019	2020	2021
Pensjonskostnad inkl. arbeidsgiveravgift	3 504	3 469	3 612	3 764	3 959
Pensjonspremie inkl. arbeidsgiveravgift	3 669	4 018	4 084	3 858	3 589

*Dok3/2017 i 2017-kroner, økonomiplanperioden er i 2018-kroner

Kostnaden i 2018 er 35 mill. lavere enn i 2017 når man inkluderer budsjettert lønnsvekst. Kostnadsreduksjonen følger av at OPFs avkastningsresultat så langt i 2017 er vesentlig bedre enn forutsatt i vedtatt budsjett. I tillegg ble lønnstilleggene som følge av årets lønnsoppgjør lavere enn budsjettert. Begge forhold reduserer både premie og kostnad.

Økonomiplan

Når OPF genererer avkastning på pensjonsmidlene utover budsjettforutsetningen, vil deler av overskuddsavkastningen tilføres kundenes premiefond som igjen kan benyttes til å dekke fremtidige premieinnbetalinger. Pensjonspremier og pensjonskostnader i vedtatt økonomiplan legger til grunn et avkastningsresultat som tilsier at Oslo kommune kan benytte 0,5 prosent av de fonderte pensjonsmidlene til årlig fratrekk i pensjonspremien. Selskapet har de senere

årene oppnådd gode avkastningsresultater, noe som medfører at bruken av midler på kundenes premiefond kan økes. I forslaget til ny økonomiplanperiode er handlingsregelen med 0,5 prosent bruk videreført, men supplert med ekstraordinær premiefondsbruk i 2020 og 2021 på henholdsvis 270 mill. og 600 mill. Alt annet likt vil dette øke det økonomiske handlingsrommet mot slutten av ny økonomiplanperiode.

Utvikling i pensjonskostnader for ordningene i OPF og SPK

Nedenstående tabell viser utviklingen i pensjonskostnadene for ordningene i OPF og SPK fra 2013 til 2021. Tallene for 2013 til 2016 er regnskapstall, tall for 2017 er vedtatt budsjett, mens tall for 2018 – 2021 er hva som er budsjettert for økonomiplanperioden.

Tabell 3.26 Utviklingen i pensjonskostnader for ordningene i OPF og SPK

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kostnad OPF inkl. arbeidsgiveravgift	3 403	3 408	3 076	3 228	3 504	3 469	3 612	3 764	3 959
Kostnad SPK inkl. arbeidsgiveravgift	627	642	544	646	558	560	570	580	590
Samlet kostnad inkl. arbeidsgiveravgift	4 030	4 050	3 620	3 874	4 062	4 029	4 182	4 344	4 549
Kostnadsprosent OPF	26,3 %	30,1 %	23,0 %	23,0 %	25,2 %	24,0 %	25,0 %	26,0 %	27,4 %
Kostnadsprosent SPK	16,2 %	17,2 %	16,2 %	16,2 %	13,8 %	13,7 %	13,7 %	13,7 %	13,7 %

Kostnadsprosenten er et uttrykk for pensjonskostnad som andel av pensjonsgivende lønn. I 2018 vil kostnadsprosenten reduseres fra 25,2 % til 24,0 %.

Kostnadsprosenten er fastsatt med utgangspunkt i den pensjonsgivende lønn for dagens medlemsmasse, uavhengig av den forestående implementeringen av

nye medlemsvilkår. Byrådet foreslår at avsetningen til å dekke den økte pensjonskostnaden som følger av utvidelse fordeles virksomhetene først i Tilleggsinnstillingen for budsjett 2018. Korrigert pensjonskostnadsprosent som hensyntar nye vilkår vil også fremgå her.

3.5 Utviklingen i skatt og rammetilskudd

Frie inntekter består av skatt og rammetilskudd. Eiendomsskatt inngår i kommunens frie inntekter. De frie inntektene utgjør i overkant av 2/3 av kommunens driftsinntekter.

Anslaget for skatt på inntekt for formue for 2017 og resten av økonomiplanperioden bygger på en vurdering av skatteinngangen så langt i 2017 og andre forhold som kan påvirke skatteinngangen i Oslo i årene framover. I kommuneproposisjonen for 2018 er det gitt signaler om veksten i kommunesektorens samlede og frie inntekter for 2018. Dette er innarbeidet i budsjettet. I statsbudsjettet som legges fram 12. oktober vil det være saker både på inntekts- og utgiftssiden som ikke er innarbeidet i budsjettet for Oslo.

For å kunne gi et bedre tjenestetilbud til byens befolkning, har bystyret innført eiendomsskatt. Fra 2018 økes eiendomsskattesatsen for næring, verk og bruk fra 2 promille i 2017 til 3 promille. I 2018 vil det da være en felles eiendomsskattesats på 3 promille i Oslo. Grunnet vekst i boligverdier foreslår byrådet at bunnfradraget økes fra inntil 4,0 mill. i 2017 til inntil 4,6 mill. per selvstendige boenhet i 2018 for å opprettholde en moderat eiendomsskatt.

Skatteinngangen i 2017 er høyere enn budsjettert. Mye skyldes endringer i utbyttebeskatningen og skattyternes tilpasning til dette. I tillegg kommer økt formuesskatt grunnet økte boligverdier. Deler av skatteøkningen vil motsvares av økt trekk gjennom rammetilskuddet. Byrådet legger derfor parallelt med

budsjettet fram en sak om budsjettjustering for 2017 der frie inntekter økes med 1 000 mill.

Tabellen nedenfor viser de frie inntektene i økonomiplanperioden.

Tabell 3.27 De frie inntektene i økonomiplanperioden 2018-2021. Tall i mill. 2018-kr

Frie inntekter i alt	2018	2019	2020	2021
800 Skatt på inntekt og formue	31 250	31 650	32 100	32 200
840 Rammetilskudd	11 280	11 380	11 330	11 470
810 Eiendomsskatt på bolig	530	700	700	700
810 Eiendomsskatt på næring	1 080	1 080	1 080	1 080
Frie inntekter i alt	44 140	44 810	45 210	45 450

3.6 Forventet utvikling av økonomisk handlefrihet i kommende økonomiplanperiode

Tabell 3.28 Andelsmessig disponering av de frie inntektene

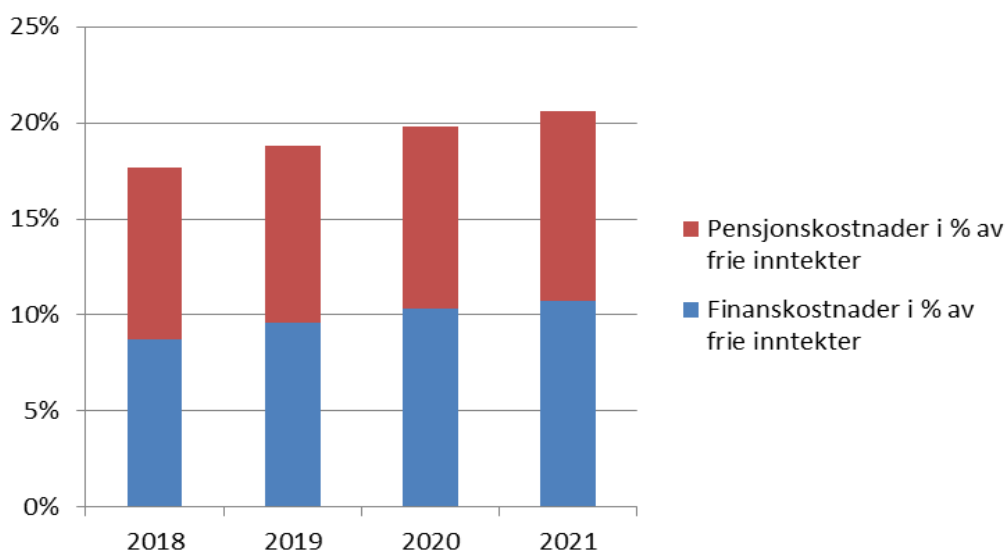
	Beløp i mill.kr			
	2018	2019	2020	2021
Sum frie inntekter*	44 886	45 479	45 819	46 013
Finansutgifter	3 887	4 365	4 720	4 938
Samlede pensjonskostnader inkl. AGA	4 029	4 182	4 344	4 549
Finansutgifter i % av frie inntekter	8,7 %	9,6 %	10,3 %	10,7 %
Pensjonskostnader i % av frie inntekter	9,0 %	9,2 %	9,5 %	9,9 %
Disponibelt til andre formål	82,3 %	81,2 %	80,2 %	80,4 %

*Skatt på inntekt og formue (kap. 800), eiendomsskatt (kap. 810), rammetilskudd (kap. 840) og andre generelle statstilskudd (kap. 845 og kap. 850).

Hovedutfordringen for den økonomiske større del av kommunens inntekter vil gå til å dekke økte finansutgifter. I kommende økonomiplanperiode øker finansutgiftene som andel av de frie inntektene fra 8,7 % i 2018 til 10,7 % i 2021. I beregningen er det

forutsatt at alle de foreslåtte investeringene er gjennomført innen utgangen av 2021. Et eventuelt investeringsetterslep vil isolert sett medføre en noe senere vekst i finansutgiftene enn det som fremkommer i tabellen over og figuren under.

Fig 3.6 Andelen pensjonskostnader og finansutgifter utgjør av de frie inntektene i perioden 2018-2021

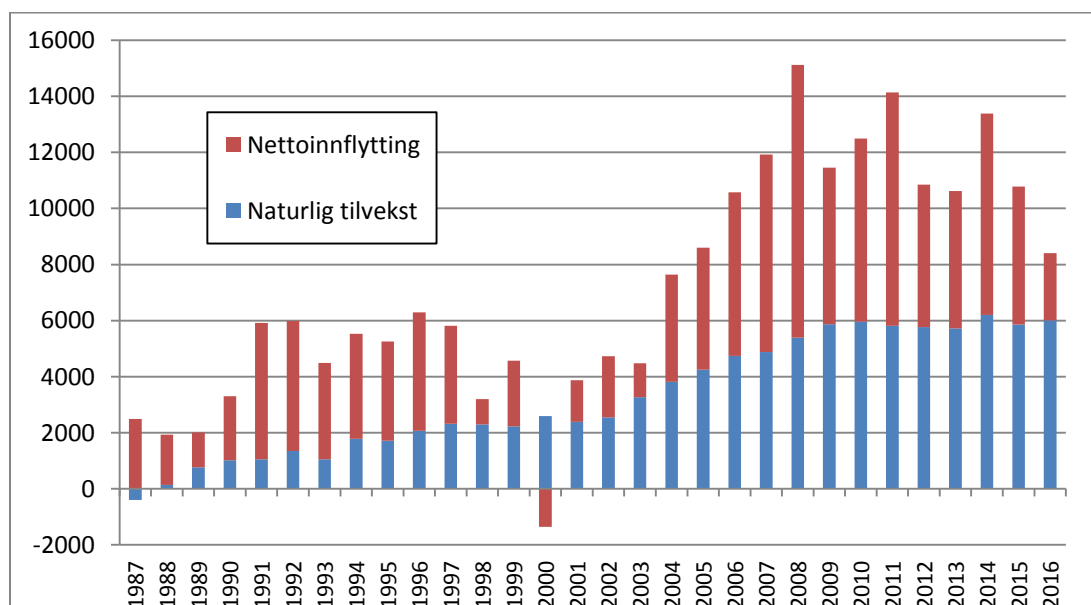
3.7 Befolkningsutvikling

Ved inngangen til 2017 bodde det 666 759 personer i Oslo. Det er en økning på ca. 215 000 på 30 år. Veksten har vært kraftigst mot slutten av perioden og i løpet av de siste 10 årene har befolkningen vokst med nesten 120 000 personer.

Befolkningsveksten i Oslo hadde et kraftig oppsving i årene etter 2004, som følge av høy arbeidsinnvandring, spesielt fra det som da var nye EU-land i Øst-Europa. Befolkningsveksten nådde et toppunkt i 2008, og har etter dette hatt en varierende men likevel fallende langtids-trend.

I 2016 vokste Oslo med totalt 8 367 innbyggere. Dette var den laveste befolkningsveksten i Oslo i løpet av ett kalenderår siden 2004. Tall for befolkningsutviklingen i første halvår i 2017 tyder på at befolkningsveksten vil dempes ytterligere det inneværende året. Nedgangen de siste par årene skyldes at nettoinnflyttingen til Oslo har vært lavere enn på mange år. Vi må tilbake til 2003 for å finne et år med lavere netto innflytting enn i 2016. Det er kombinasjonen av lavere innvandring og økt innenlandsk utflytting som er mest fremtredende.

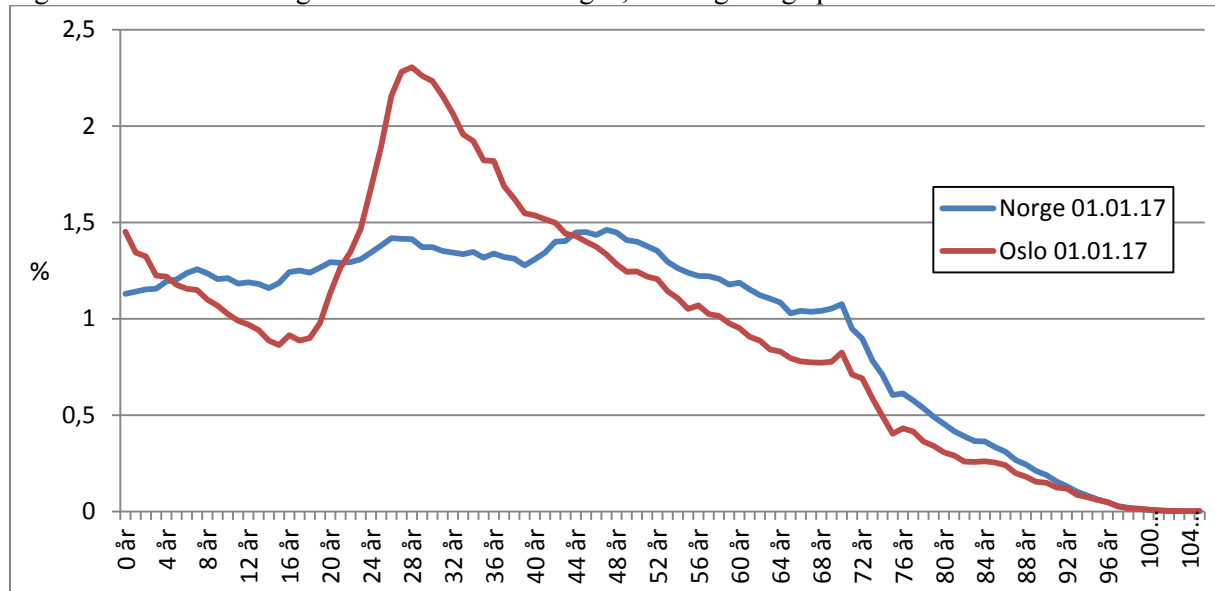
Figur 3.7 Befolkningsvekst i Oslo 1987-2016

Befolkningsveksten har kommet både som følge av naturlig tilvekst (fødte minus døde) og nettoinnflytting. Figuren viser at naturlig tilvekst har vært rundt

6 000 de siste årene, mens nettoinnflyttingen har variert mer fra år til år.

Figur 3.8 Aldersfordelingen i andel av befolkningen, Oslo og Norge per 01.01.2017

Figuren viser befolkningen i Norge og i Oslo fordelt på alder. Oslo har en større andel barnehagebarn enn landet, men ved skolestart er dette bildet snudd. Årsaken til dette er at mange flytter ut av kommunen før skolestart. Beregninger viser at kun om lag 80 prosent av et fødselskull i Oslo fortsatt bor i byen ved skolestart. Overvekten av utflyttinger fortsetter videre gjennom grunnskolealder og gjør at Oslo har en lavere andel barn i skolealder enn landet. Oslo har på sin side en vesentlig høyere andel unge voksne enn landet som helhet. Dette skyldes en kraftig tilflytting i forbindelse med studier og jobb blant unge voksne før mange igjen flytter ut av byen i trettiårene, da gjerne i forbindelse med stiftning av familie.

På landsbasis er de største aldersgruppene rundt 45 år. 45-åringene utgjør nesten 1,5 prosent av landets befolkning. I Oslo er derimot de største aldersgruppene rundt 28 år, og antall 28-åringene i Oslo utgjør 2,3 prosent av befolkningen. Samtlige alderstrinn mellom 23 og 43 år utgjør en større andel av befolkningen i Oslo enn tilsvarende på landsbasis. Både for Oslo og Norge ser vi en topp rundt 70 år. Dette skyldes de store etterkrigskullene som ble født i 1946 og utover.

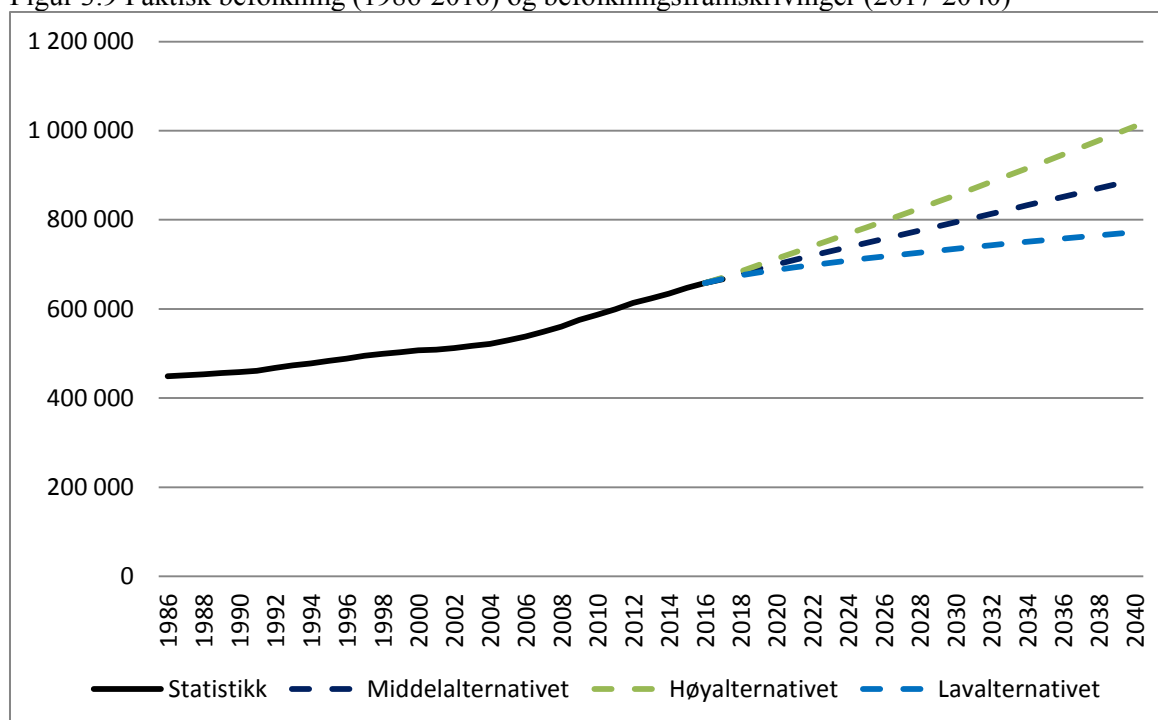
3.7.1 Befolkningsframskrivingene

Oslo kommune lager hvert år en framskrivning av befolkningen som benyttes til planlegging av kommunens investeringer, tjenestetilbud og planarbeid. Det er usikkerhet knyttet til alle faktorer som inngår i

framskrivingene og det blir derfor laget et høy-, lav- og et middelalternativ av framskrivingen. Middelalternativet blir lagt til grunn i budsjettssammenheng. Under vises anslag for utviklingen i befolkningen i den siste framskrivingen som er laget i Oslo. Den ble laget høsten 2016. Gitt de forutsetningene som da ble lagt til grunn viste middelalternativet en befolkning i 2040 på nærmere 890 000, mens høyalternativet ga nærmere 1 010 000 innbyggere og lavalternativet drøyt 770 000 innbyggere. Dette var en del lavere enn anslagene i framskrivingen som ble laget i 2015. Det ligger i sakens natur at framskrivninger alltid vil være beheftet med en betydelig grad av usikkerhet. Jo lenger fram i tid det framskrives, desto større usikkerhet. En framskrivningsmodell vil alltid være en forenkling av virkeligheten. I tillegg er det også stor usikkerhet knyttet til forutsetningene som legges inn om fruktbarhet, dødelighet og nettoflytting. Utviklingen i nettoflytting varierer betydelig fra år til år. Dette skyldes at antall flyttinger i løpet av et år er høyt. Samtidig som flyttebalansen er særlig sårbar for endringer i samfunnsmessige forhold som konjunkturer, boligpriser, politisk regulering av innvandring m.m. Selv om utviklingen i den fremtidige nettoflyttingen er svært usikker, tilsier aldersstrukturen i Oslo at den naturlige tilveksten vil medføre vekst i befolkningen også i årene som kommer.

Nye befolkningsframskrivninger vil bli lagt frem i oktober 2017, og byrådet vil komme tilbake med omtale av nye framskrivninger i Tilleggsinnstillingen.

Figur 3.9 Faktisk befolkning (1986-2016) og befolkningsframskrivninger (2017-2040)

Utviklingen i befolkningen må tas hensyn til ved planlegging av kommunens tjenesteproduksjon. Antall innbyggere og utviklingen av ulike aldersgrupper påvirker både investeringsbehovet i kommunen og omfanget av tjenesteytingen. Befolkningsutviklingen vil påvirke utviklingen i det økonomiske handlingsrommet til kommunen både på utgifts- og inntektssiden. Virkningen for kommunen av befolkningsvekst avhenger av hvilke aldersgrupper som vokser. Det er stor forskjell mellom behovet for kommunale tjenester for et barn og en ung voksen i yrkesaktiv alder. Vekst i den yrkesaktive delen av befolkningen kan også bety økte skatteinntekter til kommunen.

Det er viktig at bygging av skoler og barnehager skjer i det området der barnebefolkningen er ventet å vokse. Det er ikke nok å ta hensyn til antall og aldersfordeling på befolkningsveksten. Planene må derfor løpende tilpasses utviklingen i befolkningen. Oslo har i en rekke år hatt en svært høy befolkningsvekst som har krevd store investeringer. Det tar tid å

øke kapasiteten f.eks. innenfor skolesektoren. Det er derfor viktig at det er tidsperspektiv ut over økonomiplanperioden, i planleggingen. Oslo har derfor lagt stor vekt på å lage oppdaterte framskrivninger hvert år for å fange opp endringer. Små endringer i fødselsrater kan gi relativt store utslag i etterspørselen etter barnehageplasser og på litt sikt også skoler. Det må også tas hensyn til at mange barn flytter ut av Oslo før de når skolealder. Den største usikkerheten for utviklingen er knyttet til inn- og utflytting fra Oslo og særlig fra utlandet.

Det er en kontinuerlig prosess å forbedre framskrivingene. Kommunen har kontakt med andre fagmiljøer, bl.a. SSB for å diskutere hvilke forutsetninger som bør legges til grunn. I arbeidet med budsjett og økonomiplan i Oslo kommune lages det rullerende planer som skal fange opp framtidig behov og endringer som følge av befolkningsutviklingen. Dette er viktige verktøy i planleggingen av tjenestene i kommunen.

Tabell 3.29 Befolkningsframskrivingen fra 2016 fordelt på alder for 2020, 2025 og 2030

	2017	2020	2025	2030	2040	2017-20	2020-25	2025-30
0-5 år	51 578	52 746	56 320	59 278	64 931	2 %	7 %	5 %
6-15 år	67 642	70 594	72 416	75 265	84 378	4 %	3 %	4 %
16-18 år	18 013	18 800	21 511	22 044	24 381	4 %	14 %	2 %
19-66 år	458 012	480 901	510 940	540 480	594 568	5 %	6 %	6 %
67-79 år	50 547	55 068	61 170	64 948	78 186	9 %	11 %	6 %
80-89 år	16 001	16 728	20 216	26 884	32 921	5 %	21 %	33 %
90+	4 966	5 194	5 231	5 695	10 412	5 %	1 %	9 %
sum	666 759	700 031	747 804	794 594	889 777	5 %	7 %	6 %

Tabellen viser faktisk folketall per 1.januar 2017 og mellomalternativet av befolkningsframskrivingene laget høsten 2016. Gitt forutsetningene i fjorårets

framskriving forventes det en vekst i alle aldersgrupper. De eldste aldersgruppene vil øke etter hvert som de store etterkrigskullene blir eldre.

3.8 Digital transformasjon

3.8.1 Byrådets ambisjon

Samfunnet som helhet står overfor en teknologisk endring som øker i omfang og bredde. Utviklingen går raskere og stadig flere områder påvirkes. Teknologien åpner opp for muligheter til å tilby enkeltmennesker bedre tjenester på en mer effektiv måte. Byrådet har fokus på at det blir enkelt for innbyggeren å få tilgang til de tjenestene de trenger når de trenger dem. Vi skal bygge en tjenesteplattform som gjør det enkelt å tilby tjenester hvor innbyggerne slipper å registrere ny informasjon som kommunen allerede har.

For at ny teknologi skal bidra til å gi best mulige tjenester er det viktig å forstå brukernes behov. Virksomhetene må også jobber sammen med et brukerfokus i utviklingen av tjenester. Digitalisering av kommunens tjenester åpner for at mange av kommunens tjenester både kan bli bedre og mer effektive.

Ny teknologi endrer hvordan kommunen samlet, og den enkelte virksomhet utfører sine oppgaver. Brukerfokus og brukeropplevelsen er selve kjernen i de endringene digitalisering åpner opp for. Fordi digitalisering i betydelig grad påvirker de fleste av tjenestene kommunen tilbyr til innbyggerne vil digitaliseringen medføre en omfattende endring av kommunens tjenester.

Den digitale transformasjon vil stille krav til riktig kompetanse på rett sted i alle kommunens virksomheter. Forståelse og kompetanse blant ledere, ansatte, arbeidstakerorganisasjonene og vernetjenesten skal styrkes slik at kommunen som helhet skaper en åpen, transparent og klok endringsreise. Det er en sentral suksessfaktor å involvere og få innspill fra arbeidstakerorganisasjonene og vernetjenesten i utviklingsløpet.

Visjon, mål og tiltak

Byrådet har en fremtidsvisjon som handler om hvordan Oslo kommune skal forbedre hverdagen til innbyggerne ved å tilby individualiserte, proaktive digitaliserte tjenester i de ulike fasene i innbyggernes liv. Disse tjenestene skal kunne gis uten at brukerne av tjenestene skal måtte forholde seg til hvordan det offentlig er organisert.

For å anskueliggjøre hvordan det offentlige kan tilby bedre tjenester ved bevisst bruk av digitalisering er det tatt utgangspunkt i hvordan en tilfeldig innbygger, kalt Tim, vil få bedre og mer effektive tjenester. Visjonen for Oslo kommunes digitale transformasjon er å realisere historien om Tim. [Link til video vil bli tilgjengelig i elektronisk versjon av Sak 1.](#)

Oslo kommune skal sørge for at det blir enkelt for Tim å få tilgang til tjenestene han trenger når han trenger dem. Utgangspunktet for å realisere historien om Tim er at vi (Oslo kommune) er til for Tim. Dette betyr at vi skal være serviceorientert overfor innbyggeren, vi skal jobbe som et team på tvers av Oslo kommunes virksomheter og at vi må hele tiden ha fokus på videreutvikling av tjenestene for å forbli relevante tjenesteleverandører.

Målene for å realisere byrådets visjon er:

Mål 1 Vi forstår innbyggerne og tilbyr våre tjenester når de trenger og ønsker det

Vi er proaktive og bruker data og kunnskapen vi har om innbyggerne til å tilby tjenester. Vi skal være i forkant og foreslå løsninger før problemet oppstår. Vi skal bli blant de beste på brukerinvolvering og sikre at vi er i kontakt med innbyggerne gjennom hele livsløpet slik at våre løsninger møter det aktuelle behovet.

Mål 2 Vi løser innbyggernes behov uavhengig av offentlig sektors organisering

Innbyggerne skal ikke måtte tenke på hvordan Oslo kommune eller staten er organisert når han trenger noe fra oss. Innbyggerne skal ikke måtte forholde seg til om det er Oslo kommune eller staten som leverer tjenester. Vi skal tenke helhetlig og hente informasjon på tvers av systemer og registre uavhengig av om de er på kommunalt eller statlig nivå. Det betyr at vi må søke samarbeid på tvers og forstå hvordan behovet for offentlige tjenester utvikler seg gjennom hele livet – uavhengig av om den ligger innenfor egen virksomhet eller ikke.

Mål 3: Hver tjeneste som tilbys skal bygges på Oslo kommunes felles tjenesteplattform

Vi skal etablere en felles tjenesteplattform som tilgjengeliggjør felles verktøy for alle som lager tjenester på vegne av Oslo kommune. Vi må være opptatt av hvordan vi fanger og bruker data på tvers både fra systemer, brukerkontakt og i økende grad også senso-

rer. Vi skal bruke nasjonale og egne felleskomponenter som gjør utviklingstakten i den enkelte virksomheten raskere. På denne måten vil plattformen og tjenestene bli bedre for hver gang en innbygger er i kontakt med våre løsninger.

Den helhetlige digitaliseringssatsingen er samlet i prosjektet OSLO:ORIGO. OSLO:ORIGO skal realisere målene gjennom ulike tiltak på tvers av Oslo kommune. Bl.a. har prosjektet etablert et endringsagentnettverk av utvalgte representanter fra hver virksomhet som skal sørge for treffpunkter mellom lederne i egen virksomhet og innbyggerne som tilbys ulike tjenester.

OSLO:ORIGO etablerer ORIGO: Labs for å eksperimentere med nye måter å løse folks behov på, involvere innbyggere og næringsliv i utviklingen, og synliggjøre mulighetene som kommer med ny teknologi.

Oslo kommune skal benytte eksisterende brukerdata til å skape nye brukerorienterte tjenester. Målet er å skreddersy tjenester til den enkelte innbyggerens situasjon og kontekst.

OSLO:ORIGO skal fremover:

- bidra til at kommunens virksomheter blir mer digitalt modne og får en erkjennelse om den digitale transformasjon
- utvikle og tilby kompetansetiltak til kommunens ledere som bygger opp under den endringsreisen en digital transformasjon innebærer
- tilby digitale kompetansepakker for ansatte i kommunens virksomheter
- bygge velfungerende kommunikasjonskanaler til alle kommunens ansatte
- sørge for at digitaliseringsarbeidet som pågår i Oslo kommune drar i én retning og bygger på et overordnet målbilde for en tjenesteplattform med tilhørende tjenester

- være en katalysator for innovasjon på tvers av virksomheter og sektorer, og bygge verktøy og tjenester som bidrar til å realisere historien om Tim.
- opprette ORIGO: Labs for å komme tettere på Oslos befolkning og forstå behovene og vise muligheter med ny teknologi
- samle inn og benytte data fra mange systemer til å lage gode brukeropplevelser
- bidra til et styrket personvern ved å gi Oslos befolkning bedre innsyn over opplysningene kommunen har om dem

Med økt digitalisering og flere typer tjenester tilgjengelig på internett øker kommunens digitale sårbarhet. Byrådet er opptatt av å sikre innbygger data på en tilfredsstillende måte. I 2016 identifiserte byrådet et behov for å styrke kommunens arbeid med informasjonssikkerhet. Bystyret vedtok på bakgrunn av dette i Tilleggsinnstillingen for budsjett 2017 å bevilge 15 mill. årlig for å styrke arbeide med informasjonssikkerhet i Oslo kommune.

Et fagmiljø på området er etablert og under oppbygning. Det er igangsatt utviklingsprosjekter for å heve kompetansen blant ledere og ansatte og for å forbedre kommunens styringsevne på informasjonssikkerhetsområdet gjennom felles rutiner, metodikk og verktøy. Dette arbeidet styrkes ytterligere i 2018. Oslo kommunes innbyggere og næringsliv må kunne ha tillit til at sensitiv eller personlig informasjon håndteres på en betryggende måte og i henhold til lover og regler på området.

Oslo kommunes IKT-tjenester og -infrastruktur utsettes jevnlig for forsøk på ulike typer inntrengning. Byrådet vil styrke kommunens evne til å oppdage og håndtere slike forsøk. Det etableres et IKT hendelseshåndteringsteam, som skal yte støtte til alle kommunens IKT driftsmiljøer og sørge for koordinering på tvers ved større hendelser.

3.9 Oslo kommune som arbeidsgiver

Befolkningens behov endrer seg i omfang og innhold. Kommunen må kontinuerlig sørge for å ha kompetanse og ressurser som er tilpasset behovene for å kunne utvikle og levere tjenester hvor innbyggernes behov skal være førende i utviklingen. Kommunen skal være en attraktiv, inkluderende og fremtidsrettet arbeidsgiver som stimulerer til innovasjon og nytenkning.

Oslo kommune er blant Norges største arbeidsgiver med svært varierte tjenester og arbeidsoppgaver. Kommunen har ca. 50 100 ansettelsesforhold og ca. 38 000 årsverk. Oslo er som eneste norske kommune et eget tariffområde.

Byrådsplattformen, personalpolitisk strategi, kommunens verdigrunnlag, lederprinsipper, etiske regler og handlingsplaner/tiltaksplaner danner utgangspunktet for HR-arbeidet i alle kommunens virksomheter.

HR-arbeidet, både sentralt og lokalt, skal bidra til at kommunen leverer sine tjenester med god kvalitet ved systematisk å arbeide for å:

- være en motiverende og forutsigbar arbeidsgiver
- utvikle og mobilisere godt og tillitsbasert lederskap
- sikre digitale, effektive og profesjonelle arbeidsprosesser
- målrette strategisk kompetanseutvikling
- la innbyggernes behov være førende i utviklingen
- videreutvikle en mangfolds- og inkluderingskultur som vektlegger åpenhet og tillit
- sikre arbeidsmiljøet gjennom utvikling av egne HMS-systemer
- videreutvikle et godt og tillitsfullt samarbeid med arbeidstakerorganisasjonene

Tabell 3.30 Måltall – Oslo kommune som arbeidsgiver

Oslo kommune som arbeidsgiver	Resultat 2012 (2)	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Lønnsugifter (inkl. sos. utg.) i Oslo kommune	24,1 mrd	25,6 mrd	26,5 mrd	26,7 mrd	27,8 mrd
Antall ansettelsesforhold i Oslo kommune 1)	49 813	50 155	50 503	50 061	50 117
Antall årsverk i Oslo kommune	36 953	37 352	37 670	37 470	38 063
Andel kvinner ansatt i Oslo kommune	70,3 %	70,0 %	70,0 %	69,7 %	69,6 %
Andel kvinnelig ledere	66 %	66 %	66 %	66 %	67 %
Andel kvinnelig toppledere	48 %	48 %	49 %	55 %	54 %
Antall personer overtallig pr. 31.12.	170	116	160	165	217
Andel ansatte fra Asia, Afrika etc.	20,3 %	20,9 %	21,3 %	21 %	3)

1) Måltallet gjelder antall ansettelsesforhold, ikke antall personer ansatt (en person kan ha flere ansettelsesforhold)

2) Det må tas forbehold om tallmaterialet for 2012 da dette er hentet fra både nytt og gammelt HR-system

3) Resultatet for 2016 foreligger ikke ved ferdigstilling av Sak 1

Tabell 3.31 Måltall – Oslo kommune som arbeidsgiver

Måltall	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Sykefravær i Oslo kommune	8,3 %	8,1 %	8,1 %	7,9 %
Svarprosent medarbeiderundersøkelse 1)	81 %	82,0 %	1)	82,0 %

1) Medarb

4. HOVEDOVERSIKTER

Budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021

4.1 Årsbudsjett 2018

Tabell 4.1 Årsbudsjett drift – bykassen

		Beløp i 1000 kr		
		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Budsjett 2018
Bydelene (EHS og OVK)	Utgift	25 561 414	25 557 797	26 666 095
	Inntekt	-5 229 192	-4 224 622	-4 243 914
Eldre, helse og sosiale tjenester - byomf. (EHS)	Utgift	9 150 290	8 741 381	8 802 773
	Inntekt	-5 897 107	-5 471 246	-5 466 373
Oppvekst og kunnskap (OVK)	Utgift	14 034 179	13 844 814	14 417 675
	Inntekt	-2 527 676	-1 477 475	-1 470 122
Byutvikling (BYU)	Utgift	825 644	740 790	786 775
	Inntekt	-626 016	-358 409	-349 445
Miljø og samferdsel (MOS)	Utgift	4 517 885	3 696 730	4 082 189
	Inntekt	-1 513 315	-986 437	-1 425 162
Miljø og samferdsel - selvfinansierende (MOS)	Utgift	2 465 216	2 068 462	2 204 256
	Inntekt	-3 068 330	-2 600 097	-2 757 544
Næring og eierskap (NOE)	Utgift	288 267	214 756	210 121
	Inntekt	-49 870	-37 501	-35 540
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	Utgift	1 342 504	1 958 007	2 098 003
	Inntekt	-333 802	-371 051	-389 223
Byrådslederens kontor (BLK)	Utgift	606 936	601 542	660 114
	Inntekt	-106 955	-46 684	-47 816
Finans (FIN)	Utgift	1 473 671	1 012 218	1 031 594
	Inntekt	-1 047 229	-513 828	-523 218
Bystyrets organer (BYS)	Utgift	219 309	292 566	228 715
	Inntekt	-34 729	-37 269	-31 893
Avsetningskapitler (FIN)	Utgift	379 133	677 917	754 113
	Inntekt	-170 924	-188 158	-189 000
Overføringsposter (FIN)	Utgift	54 744	1 984	21 324
	Inntekt	-2 003 583	-2 012 122	-1 943 040
Sum sektorene	Utgift	60 919 193	59 408 964	61 963 747
Sum sektorene	Inntekt	-22 608 729	-18 324 899	-18 872 290
Sum sektorene	Nettoutgift	38 310 464	41 084 065	43 091 457

HOVEDOVERSIKTER
BUDSJETT 2018

	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2016	Dok 3 2017	Budsjett 2018
Skatt på inntekt og formue	-30 587 738	-29 050 000	-31 250 000
Ordinært rammetilskudd	-9 530 850	-11 573 500	-11 280 000
Skatt på eiendom	-254 013	-450 000	-1 610 000
Andre direkte eller indirekte skatter	-297	0	0
Andre generelle statstilskudd	-792 991	-781 542	-746 242
Sum frie disponible inntekter	-41 165 888	-41 855 042	-44 886 242
Renteinntekter og utbytte	-1 609 857	-1 486 885	-1 564 000
Gevinst finansielle instrumenter	0	0	0
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	606 081	607 185	600 800
Tap finansielle instrumenter	0	0	0
Avdrag på lån	2 346 598	1 159 700	1 294 900
Netto finansinntekter/-utgifter	1 342 821	280 000	331 700
Netto driftsresultat	-1 512 603	-490 977	-1 463 085
Til ubundne avsetninger	2 304 202	559 807	1 018 027
Til bundne avsetninger	733 361	162 575	307 661
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk	-368 693	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	-1 216 999	-213 223	-59 822
Bruk av bundne avsetninger	-524 134	-81 796	-69 957
Netto avsetninger	927 736	427 363	1 195 909
Sum overført til investeringsbudsjettet	260 597	63 614	267 176
Til fordeling drift	-38 634 734	-41 084 065	-43 091 457
Sum fordelt til drift	38 310 464	41 084 065	43 091 457
Merforbruk/mindreforbruk	-324 270	0	0

Tabell 4.2 Årsbudsjett investering – bykassen

		Beløp i 1000 kr		
		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Budsjett 2018
Bykasse virksomheter:				
Bydelene (EHS og OVK)	Utgift	55 853	55 000	65 000
Eldre, helse og sosiale tjenester - byomf. (EHS)	Utgift	49 320	421 290	113 290
Oppvekst og kunnskap (OVK)	Utgift	208 689	318 253	205 089
Byutvikling (BYU)	Utgift	165 252	708 500	1 779 500
Miljø og samferdsel (MOS)	Utgift	1 140 673	954 001	1 588 850
Miljø og samferdsel - selvfinansierende (MOS)	Utgift	1 258 310	1 809 200	2 365 500
Næring og eierskap (NOE)	Utgift	485 611	536 400	374 900
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	Utgift	127 711	305 950	300 950
Byrådslederens kontor (BLK)	Utgift	2 098	30 100	10 500
Finans (FIN)	Utgift	183 982	272 550	347 800
Bystyrets organer (BYS)	Utgift	0	0	0
Avsetningskapitler (FIN)	Utgift	0	20 000	20 000
Overføringsposter	Utgift	0	0	0
Sum sektorene - bykasse	Utgift	3 677 499	5 431 244	7 171 379
Investeringer i anleggsmidler		3 677 499	5 431 244	7 171 379
Utlån og forskutteringer		1 076 819	1 492 000	1 297 400
Kjøp av aksjer og andeler		0	0	0
Avdrag på lån		856 282	791 000	892 000
Dekning av tidligere års udekket		1 005 287	0	0
Avsetninger		573 978	380	380
Årets finansieringsbehov		7 189 865	7 714 624	9 361 159
Finansiert slik:				
Bruk av lånemidler		-1 997 151	-5 620 796	-6 641 761
Inntekter fra salg av anleggsmidler		-280 445	-90 000	-85 000
Tilskudd til investeringer		-154 178	0	-29 000
Kompensasjon for merverdiavgift		0	-369 344	-495 002
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner		-1 333 198	-1 138 550	-1 190 900
Andre inntekter		-101 694	0	0
Sum ekstern finansiering		-3 866 667	-7 218 690	-8 441 663
Sum overført fra driftsregnskapet		-260 597	-63 614	-267 176
Bruk av avsetninger		-1 403 621	-432 320	-652 320
Sum finansiering		-5 530 884	-7 714 624	-9 361 159
Udekket/udisponert		1 658 980	0	0

4.2 Økonomiplan 2018 - 2021

Tabell 4.3 Økonomiplan drift – bykassen

		Beløp i 1000 kr				
		Dok 3 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Bykasse virksomheter:						
Bydelene (EHS og OVK)	Nettoutgift	21 333 175	22 422 181	22 658 708	22 721 032	22 800 141
Eldre, helse og sosiale tjenester - byomf. (EHS)	Nettoutgift	3 270 135	3 336 400	3 296 405	3 264 392	3 306 680
Oppvekst og kunnskap (OVK)	Nettoutgift	12 367 339	12 947 553	13 192 031	13 428 282	13 583 488
Byutvikling (BYU)	Nettoutgift	382 381	437 330	393 477	385 252	357 687
Miljø og samferdsel (MOS)	Nettoutgift	2 710 293	2 657 027	2 803 091	3 005 534	2 929 638
Miljø og samferdsel - selvfinansierende (MOS)	Nettoutgift	-531 635	-553 288	-716 279	-795 491	-816 017
Næring og eierskap (NOE)	Nettoutgift	177 255	174 581	112 318	101 392	101 068
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	Nettoutgift	1 586 956	1 708 780	1 782 358	2 046 057	2 060 756
Byrådslederens kontor (BLK)	Nettoutgift	554 858	612 298	565 540	549 302	545 603
Finans (FIN)	Nettoutgift	498 390	508 376	482 276	479 120	476 082
Bystyrets organer (BYS)	Nettoutgift	255 297	196 822	261 981	201 198	250 258
Avsetningskapitler (FIN)	Nettoutgift	489 759	565 113	748 813	724 188	868 488
Overføringsposter	Nettoutgift	-2 010 138	-1 921 716	-1 899 396	-1 938 196	-1 911 296
Sum sektorene - bykasse	Nettoutgift	41 084 065	43 091 457	43 681 323	44 172 062	44 552 576
Skatt på inntekt og formue		-29 050 000	-31 250 000	-31 650 000	-32 100 000	-32 200 000
Ordinært rammetilskudd		-11 573 500	-11 280 000	-11 380 000	-11 330 000	-11 470 000
Skatt på eiendom		-450 000	-1 610 000	-1 780 000	-1 780 000	-1 780 000
Andre direkte eller indirekte skatter		0	0	0	0	0
Andre generelle statstilskudd		-781 542	-746 242	-668 842	-608 942	-562 942
Sum frie disponible inntekter		-41 855 042	-44 886 242	-45 478 842	-45 818 942	-46 012 942
Renteinntekter og utbytte		-1 486 885	-1 564 000	-1 652 700	-1 704 600	-1 740 000
Gevinst finansielle instrumenter		0	0	0	0	0
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter		607 185	600 800	753 298	835 080	925 432
Tap finansielle instrumenter		0	0	0	0	0
Avdrag på lån		1 159 700	1 294 900	1 534 648	1 630 416	1 592 435
Netto finansinntekter/-utgifter		280 000	331 700	635 246	760 896	777 867
Netto driftsresultat		-490 977	-1 463 085	-1 162 273	-885 984	-682 499
Til ubundne avsetninger		559 807	1 018 027	687 028	460 177	300 812
Til bundne avsetninger		162 575	307 661	338 736	244 658	335 209
Bruk av ubundne avsetninger		-213 223	-59 822	-70 470	-44 000	-44 000
Bruk av bundne avsetninger		-81 796	-69 957	-69 957	-69 957	-69 957
Netto avsetninger		427 363	1 195 909	885 337	590 878	522 064
Sum overført til investeringsbudsjettet		63 614	267 176	276 936	295 106	160 435
Til fordeling drift		-41 084 065	-43 091 457	-43 681 323	-44 172 062	-44 552 576
Sum fordelt til drift		41 084 065	43 091 457	43 681 323	44 172 062	44 552 576
Merforbruk/mindreforbruk		0	0	0	0	0

Tabell 4.4 Økonomiplan drift – kommunale foretak

		Beløp i 1000 kr				
		Dok 3 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Kommunale foretak:						
Oslo Havn KF (NOE)	Netto driftsresultat	-68 800	-94 196	-98 478	-104 622	-109 346
Undervisningsbygg Oslo KF (NOE)	Netto driftsresultat	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Boligbygg Oslo KF (NOE)	Netto driftsresultat	0	0	0	0	0
Omsorgsbygg Oslo KF (NOE)	Netto driftsresultat	0	0	0	0	0
Kultur- og idrettsbygg Oslo KF (NOE)	Netto driftsresultat	0	0	0	0	0
Sum kommunale foretak - netto driftsresultat		-168 800	-194 196	-198 478	-204 622	-209 346
Til ubundne avsetninger		0	0	0	0	0
Til bundne avsetninger		0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger		0	0	0	0	0
Bruk av bundne avsetninger		0	0	0	0	0
Netto avsetninger		0	0	0	0	0
Sum overført til investeringsbudsjettet		168 800	194 196	198 478	204 622	209 346
Merforbruk/mindreforbruk		0	0	0	0	0

Tabell 4.5 Økonomiplan drift – samlet (bykasse og KF)

		Beløp i 1000 kr				
		Dok 3 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Bykasse virksomheter:						
Bydelene (EHS og OVK)	Nettoutgift	21 333 175	22 422 181	22 658 708	22 721 032	22 800 141
Eldre, helse og sosiale tjenester - byomf. (EHS)	Nettoutgift	3 270 135	3 336 400	3 296 405	3 264 392	3 306 680
Oppvekst og kunnskap (OVK)	Nettoutgift	12 367 339	12 947 553	13 192 031	13 428 282	13 583 488
Byutvikling (BYU)	Nettoutgift	382 381	437 330	393 477	385 252	357 687
Miljø og samferdsel (MOS)	Nettoutgift	2 710 293	2 657 027	2 803 091	3 005 534	2 929 638
Miljø og samferdsel - selvfinansierende (MOS)	Nettoutgift	-531 635	-553 288	-716 279	-795 491	-816 017
Næring og eierskap (NOE)	Nettoutgift	177 255	174 581	112 318	101 392	101 068
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	Nettoutgift	1 586 956	1 708 780	1 782 358	2 046 057	2 060 756
Byrådslederens kontor (BLK)	Nettoutgift	554 858	612 298	565 540	549 302	545 603
Finans (FIN)	Nettoutgift	498 390	508 376	482 276	479 120	476 082
Bystyrets organer (BYS)	Nettoutgift	255 297	196 822	261 981	201 198	250 258
Avsetningskapitler (FIN)	Nettoutgift	489 759	565 113	748 813	724 188	868 488
Overføringsposter	Nettoutgift	-2 010 138	-1 921 716	-1 899 396	-1 938 196	-1 911 296
Sum sektorene - bykasse	Nettoutgift	41 084 065	43 091 457	43 681 323	44 172 062	44 552 576
Sum kommunale foretak - netto utgift ekskl. finanstransaksjoner		-1 845 002	-1 976 578	-2 070 370	-2 255 777	-2 426 797
Sum konsern - bykasse og KF		39 239 063	41 114 879	41 610 953	41 916 285	42 125 779
Skatt på inntekt og formue		-29 050 000	-31 250 000	-31 650 000	-32 100 000	-32 200 000
Ordinært rammetilskudd		-11 573 500	-11 280 000	-11 380 000	-11 330 000	-11 470 000
Skatt på eiendom		-450 000	-1 610 000	-1 780 000	-1 780 000	-1 780 000
Andre direkte eller indirekte skatter		0	0	0	0	0
Andre generelle statstilskudd		-781 542	-746 242	-668 842	-608 942	-562 942
Sum frie disponible inntekter		-41 855 042	-44 886 242	-45 478 842	-45 818 942	-46 012 942
Renteinntekter og utbytte		-1 501 017	-1 772 925	-1 857 572	-1 908 121	-1 943 135
Gevinst finansielle instrumenter		0	0	0	0	0
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter		1 622 243	2 008 176	2 217 004	2 416 214	2 617 989
Tap finansielle instrumenter		0	0	0	0	0
Avdrag på lån		1 834 976	1 878 831	2 147 706	2 303 958	2 320 464
Netto finansinntekter/-utgifter		1 956 202	2 114 082	2 507 138	2 812 051	2 995 318
Netto driftsresultat		-659 777	-1 657 281	-1 360 751	-1 090 606	-891 845
Til ubundne avsetninger		559 807	1 018 027	687 028	460 177	300 812
Til bundne avsetninger		162 575	307 661	338 736	244 658	335 209
Bruk av ubundne avsetninger		-213 223	-59 822	-70 470	-44 000	-44 000
Bruk av bundne avsetninger		-81 796	-69 957	-69 957	-69 957	-69 957
Netto avsetninger		427 363	1 195 909	885 337	590 878	522 064
Overføring til investeringsbudsjettet		63 614	267 176	276 936	295 106	160 435
Overføring til investeringsbudsjettet - KF m.v.		168 800	194 196	198 478	204 622	209 346
Sum overført til investeringsbudsjettet		232 414	461 372	475 414	499 728	369 781
Til fordeling drift		-39 239 063	-41 114 879	-41 610 953	-41 916 285	-42 125 779
Sum fordelt til drift		39 239 063	41 114 879	41 610 953	41 916 285	42 125 779
Merforbruk/mindreforbruk		0	0	0	0	0

Tabell 4.6 Økonomiplan investering – bykassen

		Beløp i 1000 kr				
		Dok 3 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Bykasse virksomheter:						
Bydelene (EHS og OVK)	Utgift	55 000	65 000	65 000	65 000	65 000
Eldre, helse og sosiale tjenester - byomf. (EHS)	Utgift	421 290	113 290	147 290	187 290	81 990
Oppvekst og kunnskap (OVK)	Utgift	318 253	205 089	182 480	171 920	184 400
Byutvikling (BYU)	Utgift	708 500	1 779 500	957 000	1 206 000	676 000
Miljø og samferdsel (MOS)	Utgift	954 001	1 588 850	1 269 420	893 320	608 695
Miljø og samferdsel - selvfinansierende (MOS)	Utgift	1 809 200	2 365 500	2 204 300	1 888 200	1 484 300
Næring og eierskap (NOE)	Utgift	536 400	374 900	359 400	205 000	115 000
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	Utgift	305 950	300 950	270 800	138 375	84 500
Byrådslederens kontor (BLK)	Utgift	30 100	10 500	61 500	3 500	3 500
Finans (FIN)	Utgift	272 550	347 800	226 450	226 450	76 450
Bystyrets organer (BYS)	Utgift	0	0	0	0	0
Avsetningskapitler (FIN)	Utgift	20 000	20 000	20 000	0	0
Investeringer i anleggsmidler - bykasse	Utgift	5 431 244	7 171 379	5 763 640	4 985 055	3 379 835
Investeringer i anleggsmidler		5 431 244	7 171 379	5 763 640	4 985 055	3 379 835
Utlån og forskutteringer		1 492 000	1 297 400	1 295 500	1 521 100	1 997 000
Kjøp av aksjer og andeler		0	0	0	0	0
Avdrag på lån		791 000	892 000	943 000	1 002 000	1 051 000
Avsetninger		380	380	380	380	380
Årets finansieringsbehov		7 714 624	9 361 159	8 002 520	7 508 535	6 428 215
Finansiert slik:						
Bruk av lånemidler		-5 620 796	-6 641 761	-5 437 105	-5 239 932	-4 340 447
Inntekter fra salg av anleggsmidler		-90 000	-85 000	-85 000	-85 000	-105 000
Tilskudd til investeringer		0	-29 000	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift		-369 344	-495 002	-423 759	-305 777	-207 913
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner		-1 138 550	-1 190 900	-1 226 400	-1 199 400	-1 087 400
Andre inntekter		0	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering		-7 218 690	-8 441 663	-7 172 264	-6 830 109	-5 740 760
Overført fra driftsbudsjettet		-63 614	-267 176	-276 936	-295 106	-160 435
Bruk av avsetninger		-432 320	-652 320	-553 320	-383 320	-527 020
Sum finansiering		-7 714 624	-9 361 159	-8 002 520	-7 508 535	-6 428 215
Udekket/udisponert		0	0	0	0	0

Tabell 4.7 Økonomiplan investering – Kommunale foretak

	Beløp i 1000 kr				
	Dok 3 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Kommunale foretak:					
Oslo Havn KF (NOE)	107 500	120 500	243 000	214 500	134 000
Undervisningsbygg Oslo KF (NOE)	2 996 000	2 275 150	2 516 700	2 847 700	3 044 600
Boligbygg Oslo KF (NOE)	1 616 600	1 445 300	1 343 200	935 700	710 000
Omsorgsbygg Oslo KF (NOE)	2 041 600	1 819 200	2 744 900	2 435 400	1 694 400
Kultur- og idrettsbygg Oslo KF (NOE)	1 815 906	2 018 573	1 989 533	607 400	837 400
Investeringer i anleggsmidler - KF	8 577 606	7 678 723	8 837 333	7 040 700	6 420 400
Tilskudd til bykasse fra KF	0	-29 000	0	0	0
Korrigert investering i anleggsmidler - KF	8 577 606	7 649 723	8 837 333	7 040 700	6 420 400
Utlån og forskutteringer	0	0	0	0	0
Kjøp av aksjer og andeler	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0	0
Avsetninger	1 300	0	0	0	0
Årets finansieringsbehov	8 578 906	7 649 723	8 837 333	7 040 700	6 420 400
Finansiert slik:					
Bruk av lånemidler	-6 071 906	-5 605 923	-6 313 333	-5 057 200	-4 830 400
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-66 000	-101 000	-66 000	-66 000	-66 000
Tilskudd til investeringer (eksterne)	-584 300	-530 000	-685 000	-313 000	-209 000
Kompensasjon for merverdiavgift	-1 126 500	-857 000	-1 068 000	-1 100 000	-981 000
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	0	-4 400	-17 600	0	0
Andre inntekter	-40 000	-17 300	-134 000	-109 500	-24 000
Tilskudd fra bykasse	-521 400	-330 900	-344 400	-190 000	-100 000
Sum eksternt finansiering	-8 410 106	-7 446 523	-8 628 333	-6 835 700	-6 210 400
Overført fra driftsbudsjettet	-168 800	-194 196	-198 478	-204 622	-209 349
Bruk av avsetninger	0	-9 004	-10 522	-378	-651
Sum finansiering	-8 578 906	-7 649 723	-8 837 333	-7 040 700	-6 420 400
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0

Tabell 4.8 Økonomiplan investering – samlet (bykasse og KF)

		Beløp i 1000 kr				
		Dok 3 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Bykasse virksomheter:						
Bydelene (EHS og OVK)	Utgift	55 000	65 000	65 000	65 000	65 000
Eldre, helse og sosiale tjenester - byomf. (EHS)	Utgift	421 290	113 290	147 290	187 290	81 990
Oppvekst og kunnskap (OVK)	Utgift	318 253	205 089	182 480	171 920	184 400
Byutvikling (BYU)	Utgift	708 500	1 779 500	957 000	1 206 000	676 000
Miljø og samferdsel (MOS)	Utgift	954 001	1 588 850	1 269 420	893 320	608 695
Miljø og samferdsel - selvfinansierende (MOS)	Utgift	1 809 200	2 365 500	2 204 300	1 888 200	1 484 300
Næring og eierskap (NOE)	Utgift	536 400	374 900	359 400	205 000	115 000
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	Utgift	305 950	300 950	270 800	138 375	84 500
Byrådslederens kontor (BLK)	Utgift	30 100	10 500	61 500	3 500	3 500
Finans (FIN)	Utgift	272 550	347 800	226 450	226 450	76 450
Bystyrets organer (BYS)	Utgift	0	0	0	0	0
Avsetningskapitler (FIN)	Utgift	20 000	20 000	20 000	0	0
Investeringer i anleggsmidler - bykasse	Utgift	5 431 244	7 171 379	5 763 640	4 985 055	3 379 835
Tilskudd til KF fra bykasse		-521 400	-359 900	-344 400	-190 000	-100 000
Korrigert investering i anleggsmidler - bykasse		4 909 844	6 811 479	5 419 240	4 795 055	3 279 835
Kommunale foretak:						
Oslo Havn KF (NOE)		107 500	120 500	243 000	214 500	134 000
Undervisningsbygg Oslo KF (NOE)		2 996 000	2 275 150	2 516 700	2 847 700	3 044 600
Boligbygg Oslo KF (NOE)		1 616 600	1 445 300	1 343 200	935 700	710 000
Omsorgsbygg Oslo KF (NOE)		2 041 600	1 819 200	2 744 900	2 435 400	1 694 400
Kultur- og idrettsbygg Oslo KF (NOE)		1 815 906	2 018 573	1 989 533	607 400	837 400
Investeringer i anleggsmidler - KF		8 577 606	7 678 723	8 837 333	7 040 700	6 420 400
Tilskudd til bykasse fra KF		0	-29 000	0	0	0
Korrigert investering i anleggsmidler - KF		8 577 606	7 649 723	8 837 333	7 040 700	6 420 400
Investeringer i anleggsmidler - Oslo kommune		13 487 450	14 461 202	14 256 573	11 835 755	9 700 235
Investeringer i anleggsmidler		13 487 450	14 461 202	14 256 573	11 835 755	9 700 235
Utlån og forskutteringer		1 492 000	1 297 400	1 295 500	1 521 100	1 997 000
Kjøp av aksjer og andeler		0	0	0	0	0
Avdrag på lån		791 000	892 000	943 000	1 002 000	1 051 000
Avsetninger		1 680	380	380	380	380
Årets finansieringsbehov		15 772 130	16 650 982	16 495 453	14 359 235	12 748 615
Finansiert slik:						
Bruk av lånemidler		-11 692 702	-12 247 684	-11 750 438	-10 297 132	-9 170 847
Inntekter fra salg av anleggsmidler		-156 000	-186 000	-151 000	-151 000	-171 000
Tilskudd til investeringer		-584 300	-530 000	-685 000	-313 000	-209 000
Kompensasjon for merverdiavgift		-1 495 844	-1 352 002	-1 491 759	-1 405 777	-1 188 913
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner		-1 138 550	-1 195 300	-1 244 000	-1 199 400	-1 087 400
Andre inntekter		-40 000	-17 300	-134 000	-109 500	-24 000
Sum eksternt finansiering		-15 107 396	-15 528 286	-15 456 197	-13 475 809	-11 851 160
Overføring fra driftsbudsjettet		-232 414	-461 372	-475 414	-499 728	-369 784
Bruk av avsetninger		-432 320	-661 324	-563 842	-383 698	-527 671
Sum finansiering		-15 772 130	-16 650 982	-16 495 453	-14 359 235	-12 748 615
Udekket/udisponert		0	0	0	0	0

HOVEDOVERSIKTER
BUDSJETT 2018

Tabell 4.9 Fondsutvikling – bykassen

						Beløp i 1000 kr
DRIFTSBUDSJETTET		Kap	Dok 3 2017	2018	2019	2020 2021
Avsetning til fond						
15407	Avsetning til parkeringsfondet	940	23 700	23 700	23 700	3 700 3 700
15410	Avsetning til vintervedlikeholdsfond	940	35 000	37 200	37 200	37 200 37 200
15419	Avsetning til fond til samferdselsformål	940	205 000	210 000	210 000	210 000 210 000
15421	Avsetning til EGE-fond husholdninger	940	32 107	37 127	7 128	277 40 912
15424	Avsetning til fond for dekning av premieavvik	940	264 000	710 000	400 000	200 000 -
15425	Avsetning til fond for tap på lånegarantier	940	-	-	9 000	9 000 9 000
Til ubundne avsetninger			559 807	1 018 027	687 028	460 177 300 812
15507	Avsetning til Skogavgiftsfondet	950	300	300	300	300 300
15513	Avsetning til Feiervesenet	950	-919	-2 280	-2 916	-3 578 -4 274
15514	Avsetning til tapsfond	950	33 000	33 000	33 000	33 000 33 000
15516	Avsetning til selvkostfondet VAV	950	-28 234	-90 997	-20 919	17 259 5 161
15517	Avsetning til selvkostfondet REN	950	-27 572	-33 362	12 271	15 677 16 022
15520	Avsetning til fond Oslopakke 3-midler bompenger	950	186 000	401 000	317 000	182 000 285 000
Til bundne avsetninger			162 575	307 661	338 736	244 658 335 209
Sum avsetning til driftsfond			722 382	1 325 688	1 025 764	704 835 636 021
Bruk av fond						
19410	Bruk av vintervedlikeholdsfond	940	-35 000	-35 000	-35 000	-35 000 -35 000
19415	Bruk av fond til finansiering av investering MOSS	940	-423	-12 022	-22 670	- -
19416	Bruk av fond til avvikling av midlertidige bhg	940	-3 800	-3 800	-3 800	- -
19420	Bruk av fond norskopplæring for innvandrere	940	-15 000	-	-	- -
19425	Bruk av fond for tap på lånegarantier	940	-9 000	-9 000	-9 000	-9 000 -9 000
19426	Bruk av bufferfond eiendomsskatt	940	-150 000	-	-	- -
Bruk av ubundne avsetninger			-213 223	-59 822	-70 470	-44 000 -44 000
19511	Bruk av Klima- og energifondet	950	-69 796	-57 957	-57 957	-57 957 -57 957
19520	Bruk av fond Oslopakke 3-midler bompenger	950	-12 000	-12 000	-12 000	-12 000 -12 000
Bruk av bundne avsetninger			-81 796	-69 957	-69 957	-69 957 -69 957
Sum bruk av driftsfond			-295 019	-129 779	-140 427	-113 957 -113 957
Netto avsetninger i driftsbudsjettet			427 363	1 195 909	885 337	590 878 522 064
INVESTERINGSBUDSJETTET						
Avsetning til fond						
05598	Avsetning til fond for off. tilfluktsrom	959	380	380	380	380 380
Sum avsetning til fond			380	380	380	380 380
Bruk av fond						
09407	Bruk av Parkeringsfondet	940	-23 000	-23 000	-23 000	-3 000 -3 700
09419	Bruk av fond til samferdselsformål	940	-205 000	-210 000	-210 000	-210 000 -210 000
09421	Bruk av EGE-fond husholdninger	940	-30 000	-30 000	-15 000	- -40 000
09507	Bruk av Skogavgiftsfondet	950	-320	-320	-320	-320 -320
09520	Bruk av fond Oslopakke 3-midler bompenger	950	-174 000	-389 000	-305 000	-170 000 -273 000
Sum bruk av fond			-432 320	-652 320	-553 320	-383 320 -527 020
SUM DRIFT OG INVESTERING						
Sum avsetninger			722 762	1 326 068	1 026 144	705 215 636 401
Sum bruk av fond			-727 339	-782 099	-693 747	-497 277 -640 977
NETTO DRIFT OG INVESTERING			-4 577	543 969	332 397	207 938 -4 576

Tabell 4.10 Oversikt over bykasseinvesteringer med finansiering

Prosjektnr.	Kostnadsramme	Bevilgning før 2017	Bevilget 2017	Sum tidligere bevilget	2 018	2 019	2 020	2 021	Finansiering
Byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester (EHS) - byomfattende tiltak									
<i>Kap. 313 Sykehjemsetaten</i>									
1 07 006	Inventar og utstyr sykehjem				8 400	32 400	64 400	40 400	Generell
1 07 006	Inventar og utstyr sykehjem				1 600	7 600	15 600	9 600	Statstil.
Sum kap. 313 Sykehjemsetaten					10 000	40 000	80 000	50 000	
<i>Kap. 314 Helseetaten</i>									
1 12 018	Inventar og utstyr				7 000	7 000	7 000	7 000	Generell
1 12 018	Inventar og utstyr				500	500	500	500	Statstil.
1 15 059	Velferdsteknologi				20 240	20 240	20 240		Generell
1 15 059	Velferdsteknologi				5 060	5 060	5 060		Statstil.
1 16 018	Velferdsteknologi EHS-sektor (låneordning)				40 000	40 000	40 000		Generell
1 16 018	Velferdsteknologi EHS-sektor (låneordning)				10 000	10 000	10 000		Statstil.
Sum kap. 314 Helseetaten					82 800	82 800	82 800	7 500	
<i>Kap. 315 Velferdsetaten</i>									
1 12 019	Inventar og utstyr				152	152	152	152	Generell
1 12 019	Inventar og utstyr				38	38	38	38	Statstil.
Sum kap. 315 Velferdsetaten					190	190	190	190	
<i>Kap. 360 Barne- og familieetaten - barnevern</i>									
1 06 034	Inventar og utstyr				2 070	2 070	2 070	2 070	Generell
1 06 034	Inventar og utstyr				230	230	230	230	Statstil.
Sum kap. 360 Barne- og familieetaten - barnevern					2 300	2 300	2 300	2 300	
<i>Kap. 372 Byomfattende tiltak - avsetninger eldre</i>									
1 14 010	Omsorg+ inventar og utstyr				3 200	6 400	6 400	6 400	Generell
1 14 010	Omsorg+ inventar og utstyr				800	1 600	1 600	1 600	Statstil.
1 15 030	Velferdsteknologi				8 000	8 000	8 000	8 000	Generell
1 15 030	Velferdsteknologi				2 000	2 000	2 000	2 000	Statstil.

Sum kap. 372 Byomfattende tiltak - avsetninger eldre	14 000	18 000	18 000	18 000

Kap. 427 Tap på utlån

1 06 035	Tap på utlån til boligformål	4 000	4 000	4 000	4 000	Generell
	Sum kap. 427 Tap på utlån	4 000	4 000	4 000	4 000	

Sum bykasseinvesteringer EHS - byomfattende tiltak	113 290	147 290	187 290	81 990

Finansiering EHS- byomfattende tiltak

1. Generell finansiering	93 062	120 262	152 262	68 022
2. Særskilte fond	0	0	0	0
3. Tilskudd fra staten	20 228	27 028	35 028	13 968
4. Tilskudd fra andre	0	0	0	0

Sum finansiering	113 290	147 290	187 290	81 990

Bydelene (EHS og OVK)

Kap. 308 Bydelene - avsetninger helse- og sosiale tjenester

1 13 041	Intern låneordning for kjøp av elbiler	20 000	20 000	20 000	20 000	Generell
1 16 019	IKT fagsystemportefølge/plattform	36 000	36 000	36 000	36 000	Generell
1 16 019	IKT fagsystemportefølge/plattform	9 000	9 000	9 000	9 000	Statstil.

Sum kap. 308 Bydelene - avsetninger helse- og sosiale tjenester	65 000	65 000	65 000	65 000

Sum bykasseinvesteringer Bydelene (EHS og OVK)	65 000	65 000	65 000	65 000

Finansiering EHS- byomfattende tiltak

1. Generell finansiering	56 000	56 000	56 000	56 000
2. Særskilte fond	0	0	0	0
3. Tilskudd fra staten	9 000	9 000	9 000	9 000
4. Tilskudd fra andre	0	0	0	0

Sum finansiering	65 000	65 000	65 000	65 000

Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap (OVK)

Kap. 200 Utdanningsetaten

1	06	040	Utdanningsetaten - inventar og utstyr	106 535	92 000	92 000	92 000	Generell
1	06	040	Utdanningsetaten - inventar og utstyr	26 634	23 000	23 000	23 000	Statstil.
1	15	023	IKT-utvikling skoler	40 000	40 000	40 000	40 000	Generell
1	15	023	IKT-utvikling skoler	10 000	10 000	10 000	10 000	Statstil.
1	18	021	Fornyelse av utstyr til yrkesfag	4 800	4 000	4 000	4 000	Generell
1	18	021	Fornyelse av utstyr til yrkesfag	1 200	1 000	1 000	1 000	Statstil.
Sum kap. 200 Utdanningsetaten				189 169	170 000	170 000	170 000	

Kap. 271 Byomfattende barnehageoppgaver

1	06	039	Nye barnehageplasser - inventar og utstyr	12 736	9 985	1 536	11 520	Generell
1	06	039	Nye barnehageplasser - inventar og utstyr	3 184	2 495	384	2 880	Statstil.
Sum kap. 271 Byomfattende barnehageoppgaver				15 920	12 480	1 920	14 400	

Sum bykasseinvesteringer oppvekst og kunnskap

205 089 182 480 171 920 184 400

Finansiering oppvekst og kunnskap

1. Generell finansiering	164 071	145 985	137 536	147 520
2. Særskilte fond	0	0	0	0
3. Tilskudd fra staten	41 018	36 495	34 384	36 880
4. Tilskudd fra andre	0	0	0	0
Sum finansiering	205 089	182 480	171 920	184 400

Byrådsavdeling for byutvikling (BYU)

Kap.416 Fornebu-utbyggingen

1	00	165	Fornebu	1 169 500	1 048 500	26 000	1 074 500	27 000	14 000	50 000		Generell
1	06	020	Fornebu-banebetjening	280 000	0	0	0			280 000		Generell
Sum kap. 416 Fornebu-utbyggingen								27 000	14 000	330 000	0	

Kap. 425 Andre utbyggingsformål

1	06	017	Kontraktsforpliktet kjøp	20 000	20 000	20 000	20 000	Generell
1	07	009	Eiendomsserverv/-kjøp, initiere transformasjon m.v.	30 000	30 000	30 000	30 000	Generell
1	09	004	Opprustning torg og møteplasser	8 000	8 000	16 000	16 000	Generell

1	09	004	Opprustning torg og møteplasser				2 000	2 000	4 000	4 000	Statstil.
1	16	001	Eiendomskjøp - sosial infrastruktur				1 600 000	800 000	800 000	600 000	Generell
1	17	012	Langøyene	152 000		12 500	12 500	50 000	61 600		Generell
1	17	012	Langøyene				12 500	15 400			Statstil.
1	18	005	Haus (kulturhus)				16 000				Generell
1	18	005	Haus (kulturhus)				4 000				Statstil.

Sum kap. 425 Andre utbyggingsformål							1 742 500	937 000	870 000	670 000	

Kap. 481 Handlingsprogram Oslo sør

1	07	046	Tiltakspakke Oslo sør				3 360				Generell
1	07	046	Tiltakspakke Oslo sør				640				Statstil.

Sum kap. 481 Handlingsprogram Oslo sør							4 000	0	0	0	

Kap. 609 Plan- og bygningsetaten

1	06	019	IKT-utstyr				5 000	5 000	5 000	5 000	Generell
1	06	019	IKT-utstyr				1 000	1 000	1 000	1 000	Statstil.

Sum kap. 609 Plan- og bygningsetaten							6 000	6 000	6 000	6 000	

Sum bykasseinvesteringer Byrådsavdeling for byutvikling							1 779 500	957 000	1 206 000	676 000	

Finansiering Byrådsavdeling for byutvikling

1. Generell finansiering	1 759 360	938 600	1 201 000	671 000	
2. Særskilte fond	0	0	0	0	
3. Tilskudd fra staten	20 140	18 400	5 000	5 000	
4. Tilskudd fra andre	0	0	0	0	
Sum finansiering	1 779 500	957 000	1 206 000	676 000	

Byrådsavdeling for miljø og samferdsel (MOS)

MOS - miljø

Kap. 542 Bymiljøetaten - friluftsliv og nærmiljøanlegg

1	08	015	Skogavgiftsfin. tiltak				320	320	320	320	Fond inv.bud.
1	09	012	Utstyr, transportmidler, maskiner				1 600				Generell

1	09	012	Utstyr, transportmidler, maskiner		400				Statstil.
1	15	041	BYM Nærmiljø- og friluftsanlegg		6 400				Generell
1	15	041	BYM Nærmiljø- og friluftsanlegg		1 600				Statstil.
1	16	013	Utbedring gråvannsanlegg, rassikring		8 000				Generell
1	16	013	Utbedring gråvannsanlegg, rassikring		2 000				Statstil.
1	17	003	Friluftsliv		24 000	24 000	24 000		Generell
1	17	003	Friluftsliv		6 000	6 000	6 000		Statstil.
Sum friluftliv og nærmiljøanlegg					50 320	30 320	30 320	320	

Kap. 542 Bymiljøetaten - samferdsel

1	08	030	Utredning/prosjekter		6 000	6 000	4 800		Generell
1	08	030	Utredning/prosjekter		1 500	1 500	1 200		Statstil.
1	08	035	Utstyr, transportmidler, maskiner		3 000	3 000	3 000		Generell
1	08	035	Utstyr, transportmidler, maskiner		750	750	750		Statstil.
1	08	063	Nye ladestasjoner for el-biler	99 000	31 200	24 000	24 000		Generell
1	08	063	Nye ladestasjoner for el-biler		7 800	6 000	6 000		Statstil.
1	12	002	Kollektivprioriteringer		206 200	121 823	0	166 700	Fond inv.bud.
1	12	002	Kollektivprioriteringer		51 550	30 913	0	41 675	Statstil.
1	12	024	Bedre gate- og parkbelysning-krim.bekjempelse		33 400	44 400	24 000		Fond inv.bud.
1	12	024	Bedre gate- og parkbelysning-krim.bekjempelse		8 350	11 100	6 000		Statstil.
1	13	005	Program gateopprusting		48 000	21 000	44 000		Fond inv.bud.
1	13	005	Program gateopprusting		12 000	5 250	11 000		Statstil.
1	13	009	Universell utforming		11 064	5 434	20 000		Generell
1	13	009	Universell utforming		0	1 166	0		Fond inv.bud.
1	13	009	Universell utforming		2 766	1 650	5 000		Statstil.
1	13	010	Mindre utbedringer		10 600	6 000	5 000		Generell
1	13	010	Mindre utbedringer		2 650	1 500	1 250		Statstil.
1	15	012	Trafikksikkerhet		31 000	0	8 200		Generell
1	15	012	Trafikksikkerhet		0	10 000	21 800		Fond inv.bud.

1	15	012	Trafikksikkerhet						8 750	2 500	7 500		Statstil.
1	15	013	Opparbeidelse parkeringsplasser/parkeringsautomater/parkometre						5 000	4 000	4 000		Generell
1	15	013	Opparbeidelse parkeringsplasser/parkeringsautomater/parkometre						1 250	1 000	1 000		Statstil.
1	16	003	Beboerparkering	198 000	36 000	0	36 000	72 800					Generell
1	16	003	Beboerparkering		4 000	13 400	17 400	18 200					Statstil.
1	17	002	Bilfritt byliv					26 800	16 000				Generell
1	17	002	Bilfritt byliv					6 700	4 000				Statstil.
1	17	006	Bytutviklingsprosjekter					5 400	84 600	59 400			Generell
1	17	006	Bytutviklingsprosjekter					52 100	73 400	51 600			Statstil.
1	17	006	Bytutviklingsprosjekter					203 000	209 000	147 000			Tilskudd andre
1	17	032	Nordre Streng					20 000	0	0			Generell
1	17	032	Nordre Streng					78 400	59 611	25 200			Fond inv.bud.
1	17	032	Nordre Streng					24 600	14 903	6 300			Statstil.
1	17	045	Implementering lavutslippssoner	32 500		3 000	3 000	23 600					Generell
1	17	045	Implementering lavutslippssoner					5 900					Statstil.
1	18	001	Bekkeåpning/uteområde Jordal	167 000				60 000	41 600	32 000			Generell
1	18	001	Bekkeåpning/uteområde Jordal					15 000	10 400	8 000			Statstil.
1	18	009	Støy- og luftforurensing	4 000				4 000					Generell
1	18	010	Museumsutstikkeren	103 000				42 400	40 000				Generell
1	18	010	Museumsutstikkeren					10 600	10 000				Statstil.
Sum samferdsel								1 152 330	872 500	528 000	208 375		
Sum kap. 542 Bymiljøetaten (friluftsliv+samferdsel)								1 202 650	902 820	558 320	208 695		
Kap. 761 Sykkelprosjektet													
1	11	013	Gang- og sykkelveier og sykkelparkering					256 000	280 000	268 000	320 000		Fond inv.bud.
1	11	013	Gang- og sykkelveier og sykkelparkering					64 000	70 000	67 000	80 000		Statstil.
Sum kap. 761 Sykkelprosjektet								320 000	350 000	335 000	400 000		
Kap. 643 Renovasjonsetaten-næring													
1	14	016	Grønmo deponi - avvikling	162 800	88 800	34 300	123 100	39 700					Generell

Sum kap. 643 Renovasjonsetaten-næring						39 700	0	0	0

Kap. 650 Brann- og redningsetaten

1	13	012	Utstyr, transportmidler, maskiner	8 400	12 480				Generell
1	13	012	Utstyr, transportmidler, maskiner	2 100	3 120				Statstil.
1	15	016	Kjøp av elbiler til feietjenesten	800	800				Generell
1	15	016	Kjøp av elbiler til feietjenesten	200	200				Statstil.

Sum kap. 650 Brann- og redningsetaten						11 500	16 600	0	0

Kap. 712 Fornebubanen

1	17	170	Innløsning av boliger	15 000					Tilskudd andre

Sum kap. 712 Fornebubanen						15 000	0	0	0

Sum bykasseinvesteringer - MOS miljø

1 588 850	1 269 420	893 320	608 695

Finansiering MOS - miljø

1. Generell finansiering	441 764	267 914	184 400	0
2. Særskilte fond	622 320	538 320	383 320	487 020
3. Tilskudd fra staten	306 766	254 186	178 600	121 675
4. Tilskudd fra andre	218 000	209 000	147 000	0

Sum finansiering						1 588 850	1 269 420	893 320	608 695

MOS - selvfinansierende etater

Kap. 620 Vann- og avløpsetaten - selvkost

1	04	003	Bjørsvika	150 000	105 695	7 000	112 695	7 000	7 000	7 000	Generell	
1	09	009	Hoffselven	108 000	67 800	13 200	81 000	12 000	15 000		Generell	
1	10	010	Alna II	170 000	149 000	16 500	165 500	4 500			Generell	
1	11	009	Majorstutunnelen	117 300	78 800	1 000	79 800	37 500			Generell	
1	14	002	Akerselva øvre - del III	85 000	52 900	29 000	81 900	3 100			Generell	
1	14	003	Ljanselva	100 000	11 100	34 000	45 100	3 000	45 000	6 900	Generell	
1	14	018	Bekkelaget avløpsrenseanlegg - utvidelse	2 740 000	712 000	450 000	1 162 000	450 000	500 000	250 000	200 000	Generell

1	15	020	Risløkka-saneringsplan vann	105 000	30 500	34 000	64 500	40 500						Generell
1	15	021	Akerselva nedre - del II	90 000	23 000	22 000	45 000	45 000						Generell
1	16	007	Klosterenga	30 000	5 000	5 000	10 000		20 000					Generell
1	16	008	Objektsikring	197 000	25 000	54 000	79 000	118 000						Generell
1	16	009	Oset reservevann, ventilasjon og brannsikring	50 000	10 000	30 000	40 000	10 000						Generell
1	16	010	Oset elsikkerhet	70 000	25 000	25 000	50 000	20 000						Generell
1	17	013	Rentvannbasseng Oset	1 346 000		80 000	80 000	270 000	300 000	450 000	246 000			Generell
1	17	014	Skullerud-Enebakk ny overføringsledning	500 000		5 000	5 000	100 000	175 000	175 000	45 000			Generell
1	17	017	Ufordelt prosjekter					580 100	516 300	504 300	518 300			Generell
1	17	018	Rehabiliteringsplan vann					200 000	200 000	200 000	230 000			Generell
1	17	019	Rehabiliteringsplan avløp					111 000	190 000	221 000	195 000			Generell
1	17	032	Nordre Streng					25 900						Generell
1	17	047	UV-anlegg Oset					57 000	68 000					Generell
1	18	015	Bekkeåpning Hovinbekken/Jordal					40 000	40 000					Generell
Sum kap. 620 Vann og avløpsetaten - selvkost							2 134 600	2 076 300	1 814 200	1 434 300				
<i>Kap. 640 Renovasjonsetaten - selvkost</i>														
1	13	016	Gjenbruk diverse					9 000	9 000	9 000				Generell
1	13	017	Diverse IT-prosjekter					2 000	2 000	2 000				Generell
1	13	018	Diverse prosjekter					3 000	3 000	3 000				Generell
1	13	025	Smestad gjenbruksstasjon	251 426	173 426	20 000	193 426	58 000						Generell
1	14	016	Grønmo deponi - avvikling	57 200	21 600	21 700	43 300	13 900						Generell
1	17	016	Opprydding Langøyene	122 000		10 000	10 000	50 000	62 000					Generell
1	17	029	Innsamling diverse					3 000						Generell
1	18	006	Avfallssug diverse					10 000	10 000	30 000	10 000			Generell
1	18	006	Avfallssug diverse								10 000			Fond inv.bud.
Sum kap. 640 Renovasjonsetaten - selvkost							148 900	86 000	44 000	20 000				
<i>Kap. 645 Energigjenvinningsetaten-husholdninger</i>														
1	13	011	Energigjenvinningsetaten diverse					30 000	15 000		30 000			Fond inv.bud.
1	13	011	Energigjenvinningsetaten diverse						15 000	30 000				Generell
1	18	007	Energiutnyttelse deponigass Grønmo					2 000	12 000					Generell

1	18	008	Rehabilitering forbrenningsanlegg Haraldrud	50 000					Generell
Sum kap. 645 Energigjenvinningsetaten-husholdninger				82 000	42 000	30 000	30 000		
Sum bykasseinvesteringer MOS - selvfinansierende etater				2 365 500	2 204 300	1 888 200	1 484 300		
Finansiering MOS - selvfinansierende etater									
			1. Generell finansiering	2 335 500	2 189 300	1 888 200	1 444 300		
			2. Særskilte fond	30 000	15 000	0	40 000		
			3. Tilskudd fra staten	0	0	0	0		
			4. Tilskudd fra andre	0	0	0	0		
Sum finansiering				2 365 500	2 204 300	1 888 200	1 484 300		
Byrådsavdeling for næring og eierskap (NOE)									
<i>Kap. 172 Boligbygg Oslo KF - overføring</i>									
1	07	068	Investeringstilskudd - Omsorg+	20 000	50 000	100 000	100 000		Generell
1	13	021	BBY - Boligtilskudd vanskeligstilte	197 000	223 000	50 000			Generell
1	18	012	Rehab. tomme bygg	8 000					Generell
Sum kap. 172 Boligbygg Oslo KF - overføring				225 000	273 000	150 000	100 000		
<i>Kap. 173 Undervisningsbygg Oslo KF - overføring</i>									
1	18	013	Rehab. tomme bygg	21 000					Generell
Sum kap. 173 Undervisningsbygg Oslo KF - overføring				21 000	0	0	0		
<i>Kap.175 Omsorgsbygg Oslo KF - overføring</i>									
1	11	005	Tilskudd til Omsorg+		50 000				Generell
1	13	027	OBY - Boligtilskudd vanskeligstilte	11 400	11 400				Generell
1	17	007	Tilskudd til lokale omsorgsboliger		10 000	40 000			Generell
Sum kap. 175 Omsorgsbygg Oslo KF - overføring				11 400	71 400	40 000	0		
<i>Kap.178 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF - overføring</i>									

1	17	027	Investeringsstilskudd - Åsland skytehall	90 000					Generell
1	18	004	Tilskudd sklie Frognerbadet	12 500					Generell
Sum kap.178 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF - overføring				102 500	0	0	0	0	

Kap. 185 Forskjellige utbedringstiltak

1	06	015	Tilgjengelighetsmidler	12 600	12 600	12 600	12 600	Generell
1	06	015	Tilgjengelighetsmidler	2 400	2 400	2 400	2 400	Statstil.
Sum kap. 185 Forskjellige utbedringstiltak				15 000	15 000	15 000	15 000	

Sum bykasseinvesteringer næring og eierskap				374 900	359 400	205 000	115 000	

Finansiering næring og eierskap

1.	Generell finansiering	372 500	357 000	202 600	112 600
2.	Særskilte fond	0	0	0	0
3.	Tilskudd fra staten	2 400	2 400	2 400	2 400
4.	Tilskudd fra andre	0	0	0	0
Sum finansiering		374 900	359 400	205 000	115 000

Byrådsavdeling for kultur, idrett og frivillighet (KIF)

Kap. 501 Kultureiendommer

1	06	021	Hudøy, rehabilitering av bygninger	3 360	3 360	3 200	3 200	Generell
1	06	021	Hudøy, rehabilitering av bygninger	840	840	800	800	Statstil.
1	07	002	Kultureiendommer - rehabiliteringsrammer	4 000	4 000	4 000	4 000	Generell
1	07	002	Kultureiendommer - rehabiliteringsrammer	1 000	1 000	1 000	1 000	Statstil.
1	13	044	Middelalderbeltet - utviklingsplan	5 200	5 200	5 200	5 200	Generell
1	13	044	Middelalderbeltet - utviklingsplan	1 300	1 300	1 300	1 300	Statstil.
1	17	025	Grünerløkka lufthavn (Toftes gt. 69)	112 500	45 000	45 000	45 000	Generell
1	17	025	Grünerløkka lufthavn (Toftes gt. 69)		11 250	11 250	11 250	Statstil.
1	18	016	Utskifting oljefyranlegg		800			Generell
1	18	016	Utskifting oljefyranlegg		200			Statstil.

1	18	017	Brannsikring - Kirkeristen	2 400	7 200	4 800		Generell
1	18	017	Brannsikring - Kirkeristen	600	1 800	1 200		Statstil.
Sum kap. 501 Kultureiendommer				19 700	80 950	21 500	15 500	
<i>Kap. 502 Kulturetaten</i>								
1	13	001	Kunstnerisk utsmykking	52 000	55 000	44 000	37 000	Generell
Sum kap. 502 Kulturetaten				52 000	55 000	44 000	37 000	
<i>Kap. 504 Munchmuseet</i>								
1	18	018	Applikasjonsprosjektet	21 000	23 000	13 500		Generell
1	18	018	Applikasjonsprosjektet	5 250	5 750	3 375		Statstil.
Sum kap. 504 Munchmuseet				26 250	28 750	16 875	0	
<i>Kap. 505 Deichman bibliotek</i>								
1	15	004	Oppfølging av bibliotekmeldingen	1 200	1 200	1 200	1 200	Generell
1	15	004	Oppfølging av bibliotekmeldingen	300	300	300	300	Statstil.
1	18	003	Inventar og utstyr - restaurant nye Deichman	800	4 880			Generell
1	18	003	Inventar og utstyr - restaurant nye Deichman	200	1 220			Statstil.
Sum kap. 505 Deichman bibliotek				2 500	7 600	1 500	1 500	
<i>Kap. 545 Idrett</i>								
1	17	011	Investeringer på idrettsområdet (ufordelt)	108 000				Generell
1	17	011	Investeringer på idrettsområdet (ufordelt)	27 000				Statstil.
1	17	022	Diverse mindre prosjekter	4 500	4 500	4 500		Generell
1	17	022	Diverse mindre prosjekter	0	500	500		Statstil.
1	17	022	Diverse mindre prosjekter	500	0	0		Tilskudd andre
1	17	023	Maskiner/biler/utstyr	1 600	1 600	1 600	1 600	Generell
1	17	023	Maskiner/biler/utstyr	400	400	400	400	Statstil.
1	17	024	Rehabilitering idrettsanlegg	4 000	4 000	4 000	4 000	Generell
1	17	024	Rehabilitering idrettsanlegg	1 000	1 000	1 000	1 000	Statstil.

Sum kap. 545 Idrett					147 000	12 000	12 000	7 000

Kap. 581 Den norske kirke og andre trossamfunn

1	10	005	Rehabilitering kirker			50 000	45 000	20 000	20 000	Generell
Sum kap. 581 Den norske kirke og andre trossamfunn						50 000	45 000	20 000	20 000	

Kap. 590 Gravferdsetaten

1	06	028	Nye graver på eksisterende gravlunder			2 800	2 800	2 800	2 800	Generell
1	06	028	Nye graver på eksisterende gravlunder			700	700	700	700	Statstil.
1	18	020	Ombygging av krematoriet				30 400	15 200		Generell
1	18	020	Ombygging av krematoriet				7 600	3 800		Statstil.
Sum kap. 590 Gravferdsetaten						3 500	41 500	22 500	3 500	

Sum bykasseinvesteringer kultur, idrett og frivillighet					300 950	270 800	138 375	84 500

Finansiering kultur, idrett og frivillighet

1. Generell finansiering					261 660	237 140	124 000	79 000
2. Særskilte fond					0	0	0	0
3. Tilskudd fra staten					38 790	33 660	14 375	5 500
4. Tilskudd fra andre					500	0	0	0
Sum finansiering					300 950	270 800	138 375	84 500

Byrådslederens kontor (BLK)

Kap. 150 Rådhusets forvaltningstjeneste

1	13	024	Rådhuset - diverse rehabilitering			2 800	2 800	2 800	2 800	Generell
1	13	024	Rådhuset - diverse rehabilitering			700	700	700	700	Statstil.
1	17	020	Utvikling Rådhuset	80 000	12 000	12 000	5 600	46 400		Generell
1	17	020	Utvikling Rådhuset		3 000	3 000	1 400	11 600		Statstil.
Sum kap. 150 Rådhusets forvaltningstjeneste						10 500	61 500	3 500	3 500	

Sum bykasseinvesteringer Byrådslederens kontor					10 500	61 500	3 500	3 500

Finansiering Byrådslederens kontor

1. Generell finansiering	8 400	49 200	2 800	2 800
2. Særskilte fond	0	0	0	0
3. Tilskudd fra staten	2 100	12 300	700	700
4. Tilskudd fra andre	0	0	0	0
Sum finansiering	10 500	61 500	3 500	3 500

Byrådsavdeling for finans (FIN)*Kap. 122 Diverse virksomheter og prosjek. under FIN*

1	12	020	Program for elektroniske tjenester	852 000	311 000	112 500	423 500	108 000	108 000	108 000		Generell
1	12	020	Program for elektroniske tjenester		56 000	12 500	68 500	12 000	12 000	12 000		Statstil.
1	15	001	Elektroniske tjenester - incentivordningen					28 500	28 500	28 500		Generell
1	15	001	Elektroniske tjenester - incentivordningen					1 500	1 500	1 500		Statstil.
1	16	020	Investeringsavsetning Sak/arkiv					42 500	42 500	42 500	42 500	Generell
1	16	020	Investeringsavsetning Sak/arkiv					7 500	7 500	7 500	7 500	Statstil.
1	17	026	Oppgradering lokal IKT-infrastruktur					75 200				Generell
1	17	026	Oppgradering lokal IKT-infrastruktur					18 800				Statstil.
1	18	011	Oppgradering sentral IKT-infrastruktur					24 000	2 120	2 120	2 120	Generell
1	18	011	Oppgradering sentral IKT-infrastruktur					6 000	530	530	530	Statstil.
Sum kap. 122 Diverse virksomheter og prosjek. under FIN								324 000	202 650	202 650	52 650	

Kap. 125 Utviklings- og kompetanseetaten

1	08	006	IKT-området (Konsern)	12 000	12 000	12 000	12 000	Generell
1	08	006	IKT-området (Konsern)	3 000	3 000	3 000	3 000	Statstil.
1	12	007	Utskifting/oppgradering sentral IKT-infrastruktur	7 040	7 040	7 040	7 040	Generell
1	12	007	Utskifting/oppgradering sentral IKT-infrastruktur	1 760	1 760	1 760	1 760	Statstil.
Sum kap. 125 Utviklings- og kompetanseetaten				23 800	23 800	23 800	23 800	

Sum bykasseinvesteringer Finans

347 800	226 450	226 450	76 450

Finansiering Finans

1. Generell finansiering	297 240	200 160	200 160	63 660
2. Særskilte fond	0	0	0	0
3. Tilskudd fra staten	50 560	26 290	26 290	12 790
4. Tilskudd fra andre	0	0	0	0
Sum finansiering	347 800	226 450	226 450	76 450

Fellesutgifter og finansposter m.v.

Kap. 192 Diverse inntekter og tilfeldige utgifter

1	16	064	Klimatiltak kommunale bygg	16 000	16 000			Generell
1	16	064	Klimatiltak kommunale bygg	4 000	4 000			Statstil.
			Sum kap. 192	20 000	20 000	0	0	

Sum bykassens investeringer i anleggsmidler	TOTALSUM	7 171 379	5 763 640	4 985 055	3 379 835

Finansiering av investeringer i anleggsmidler	2 018	2 019	2 020	2 021
1. Generell finansiering	5 805 557	4 577 561	4 148 958	2 644 902
2. Særskilte fond	652 320	553 320	383 320	527 020
3. Tilskudd fra staten	495 002	423 759	305 777	207 913
4. Tilskudd fra andre	218 500	209 000	147 000	0
Sum finansiering	7 171 379	5 763 640	4 985 055	3 379 835

Utlån, forskuttering, avdrag på lån og avsetninger

Kap. 920 Utlån egne midler

1	03	057	Utlån Oslo Vognselskap kjøp av de 99 første nye T-banevognene		534 780	0	534 780	0	0	0	0	Generell
1	06	005	Utlån Oslo Vognselskap kjøp av de siste 90 nye T-banevognene (opsjon 1)	1 100 000	1 100 000	0	1 100 000	0	0	0	0	Generell
1	09	025	Utlån Oslo Vognselskap 45 nye t-banevogner + div. (opsjon 2)	1 137 000	1 137 000	0	1 137 000	0	0	0	0	Generell
1	11	002	Utlån Oslo Vognselskap 96 nye t-banevogner (opsjon 3)	1 475 000	1 475 000	0	1 475 000	0	0	0	0	Generell
1	13	029	Utlån KTP - base for t-banevogner på Avløs	950 000	950 000	0	950 000	0	0	0	0	Generell

1	16	028	Utlån Sporveien - anskaffelse av 87 nye trikker	4 165 000	111 600	286 000	397 600	91 400	89 500	315 100	791 000	Generell
Sum kap. 920 Utlån egne midler								91 400	89 500	315 100	791 000	
<i>Kap. 926 Videreutlån</i>												
1	06	067	Videreutlån					1 206 000	1 206 000	1 206 000	1 206 000	Generell
Sum kap. 926 Videreutlån								1 206 000	1 206 000	1 206 000	1 206 000	
<i>Kap. 927 Betjening av videreutlån</i>												
1	06	068	Betjeningsutgifter videreutlån					892 000	943 000	1 002 000	1 051 000	Generell
Sum kap. 927 Betjening av videreutlån								892 000	943 000	1 002 000	1 051 000	
<i>Kap. 959 Bundne investeringsfond</i>												
1	16	065	Avsetning bundne investeringsford					380	380	380	380	Generell
Sum kap. 959 Bundne investeringsfond								380	380	380	380	
Sum finansierungsbehov - totalt								9 361 159	8 002 520	7 508 535	6 428 215	
Finansiering av bykassens samlede investeringsbudsjett								2 018	2 019	2 020	2 021	
Lån								6 641 761	5 437 105	5 239 932	4 340 447	
Salgsinntekter								85 000	85 000	85 000	105 000	
Bruk av fond								652 320	553 320	383 320	527 020	
Overført fra driftsbudsjett								267 176	276 936	295 106	160 435	
Mottatte avdrag på utlån egne midler/videreutlån								1 001 400	1 017 400	1 052 400	1 087 400	
Tilskudd fra staten								495 002	423 759	305 777	207 913	
Tilskudd fra andre								218 500	209 000	147 000	0	
Sum finansiering								9 361 159	8 002 520	7 508 535	6 428 215	
								0	0	0	0	

5. BYDELENE ELDRE, HELSE OG SOSIALE TJENESTER

Byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester har ansvar for tjenestetilbudet i bydelene med unntak av barnehagene som ligger under Byrådsavdeling for kunnskap og utdanning, se del 7.4. Byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester har arbeidsgiveransvaret for bydelsdirektørene. Sekretariatet for Det sentrale elderrådet, Rådet for funksjonshemmede og Rådet for innvandrersamfunn i Oslo er administrativt lagt under Byrådsavdeling for eldre og sosiale tjenester.

Bydelskapitlet er delt inn i funksjonsområdene (FO): FO1 Administrasjon og fellestjenester, FO2B Oppvekst, FO 3 Helse og omsorg og FO4 Sosiale tjenester og ytelser.

Barnehager FO2A omtales under kap.7 Oppvekst og kunnskap.

5.1 Hoved og nøkkelstørrelser for Bydelene

Figur 5.1 Hoved- og nøkkelstørrelser – Bydelene og Byomfattende tjenester

Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Dok 3 2017	Budsjett - økonomiplan			
		2018	2019	2020	2021
Sum utgifter	34 299,2	35 468,9	35 665,4	35 695,7	35 817,1
Sum inntekter	-9 695,9	-9 710,3	-9 710,3	-9 710,3	-9 710,3
Netto utgifter	24 603,3	25 758,6	25 955,1	25 985,4	26 106,8

Andel av kommunens totale brutto driftsbudsjett 57,2 %

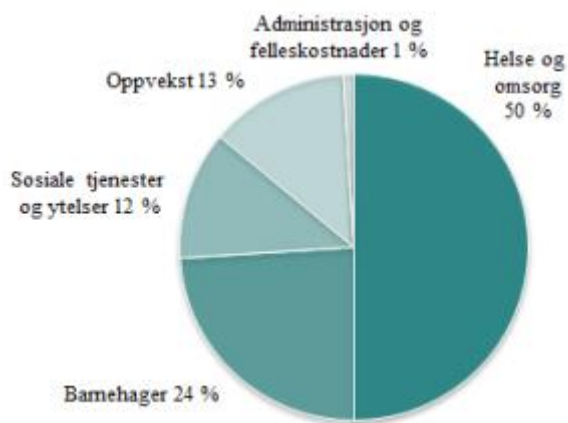
Utvalgte satsinger i økonomiplanperioden

Drift

- 60 mill. til styrking av skolehelsetjenesten på barnetrinnet
- 20 mill. til Aldersvennlig By
- 16 mill. til inkludering av flere i arbeidslivet
- 10 mill. til innsats for familier med levekårsutfordringer
- 500 årsverk i bystyreperioden for at eldre som ønsker det skal kunne bo trygt hjemme, 125 årsverk i 2018
- 120 årsverk i de kommunale sykehjemmene fra 2018
- «Nye familier» i alle bydeler i løpet av 2019

Investeringer

- 5,6 mrd. til total rehabilitering av 9 sykehjem
- 2,3 mrd. boliger til vanskeligstilte
- 1,4 mrd. til Omsorg+ boliger
- 0,3 mrd. til lokale omsorgsboliger kognitiv svikt
- 0,2 mrd. til rehabilitering av rusinstitusjoner

5.2 Byrådets ambisjoner for Bydelene

Byrådets visjon er en grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle. Målene for sektoren er opprettholdt fra budsjettet for 2017, men enkelte tiltak er endret.

Byrådet vil legge til rette for at innbyggerne opplever likeverd, mestring og kontroll over eget liv. Byrådet vil jobbe for å motvirke ensomhet og diskriminering, fremme inkludering og fellesskap, og utjevne sosiale forskjeller. Det er en målsetting at innbyggerne får en trygg oppvekst, bor i gode nabolag og opplever at de tilhører samfunnet rundt seg. Folk skal få hjelp til å mestre sine egne liv dersom de trenger det. For eldre med hjelpebehov er byrådets satsing på 500 nye årsverk innen tjenester som gjør at eldre som ønsker det kan bo trygt hjemme lenger et sterkt uttrykk for denne ambisjonen. Tillitsbasert styring og ledelse skal sikre kontinuitet i relasjoner mellom innbyggere og medarbeidere, myndiggjøre medarbeidere og bidra til å skape mer trygghet og økt kvalitet i tjenestene.

Byrådet driver en aktiv politikk for utjevning av sosiale forskjeller. Det er i alles interesse at vi har en sterk velferdsstat med små forskjeller og høy grad av tillit. Tillit er limet i samfunnet. Vi ønsker å mobilisere folks drivkraft, engasjement og ressurser i arbeidslivet, på skolen, på fritiden, i nabolaget og i sosiale arenaer, og legge til rette for mer generasjonskontakt. Byrådet vil samarbeide tett med ideell sektor og frivilligheten gjennom ulike partnerskapsmodeller, og bidra til å skape mer åpenhet og fjerne tabuer og skam.

Byrådet vil jobbe for at barn og unges oppvekstvilkår er preget av varme, tillit, kjærlighet og glede. Barn og unges talent, ressurser og skaperevne skal verdsettes og stimuleres. I tillegg vil byrådet at barn og unges stemme skal bli hørt og få betydning for deres liv. Barn og unges familie skal være et gode for barnet. Dersom den er en belastning skal barn og unge få hjelp og bistand som beskytter mot vold, overgrep og andre traumatiserende og negative livshendelser. Flere satsinger peker i denne retningen, blant annet Barnehjernevernet og Nye familier.

Byrådet arbeider for at velferdstilbudet og kommunens forebyggende arbeid fremmer psykisk og fysisk helse og legger til rette for at innbyggere som lever i utsatte situasjoner, får bistand ut fra sine behov. Det er viktig for byrådet å bidra til å redusere sosiale ulikheter. Byrådet satser i årets budsjett på å utvikle tiltak for særlig utsatte familier.

Hjemmet er grunnmuren og rammen rundt hverdagslivene våre. Gode boliger og gode, trygge nabolag er forutsetninger for trygge og gode oppvekstvilkår. Byrådet vil jobbe for at innbyggerne får mulighet til å bo i boliger som fremmer psykisk og fysisk helse, utfoldelse og trygghet. Det skal legges til rette for boliger der flere generasjoner kan møtes, og boligossiale tiltak som kan møte folks ulike behov. Byrådet satser i årets budsjett videre på ulike botiltak og investering i boliger.

Byrådet vil jobbe for at innbyggerne skal oppleve at deres erfaringer og meninger blir lyttet til og tatt hensyn til i utforming og gjennomføring av tjenestene de mottar. Byrådet vil legges til rette for innbyggerinvolvering i utvikling, kvalitetssikring og kontroll av tjenestene. Byrådet vil videreutvikle brukerundersøkelser og arbeider for at beslutninger tas så nær innbyggerne som mulig.

Bydelssektoren er kommunens største sektor og praksisen her preger kommunens arbeidsgiverpolitikk. Byrådet er opptatt av at innbyggere som har behov for kommunens tjenester skal ha faste medarbeidere å forholde seg til og at det skal være kontinuitet i tjenestene. Flere faste og hele stillinger, samt reduksjon i bruk av innleie og timelønnet arbeidskraft er nødvendig for å få til dette.

Med utgangspunkt i visjonen om en grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle, videreføres følgende mål for sektoren: Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap. Trygg, meningsfull og utviklende oppvekst for alle. Bedre levekår, rettferdig fordeling og utjevning. Gode boliger og gode bomiljøer i egne hjem og institusjon. Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne.

Tabell 5.1 Byrådets mål for Bydelene

Mål		Virksomheter som bidrar til måloppnåelse
1	Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap	Bydeler og etater
2	Trygg, meningsfull og utviklende oppvekst for alle	Bydeler og etater
3	Bedre levekår, rettferdig fordeling og utjevning	Bydeler og etater
4	Gode boliger og gode bomiljøer i egne hjem og institusjon	Bydeler og etater
5	Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne	Bydeler og etater

Mål 1 Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap

Alle mennesker har talent og ressurser. Råderett over eget liv forutsetter mulighet for reell innflytelse og medvirkning. Dette er viktige premisser i tillitsbasert styring og ledelse og innen samskaping. Det er nødvendig å utvikle nye organisatoriske løsninger som engasjerer folk til å delta. Innbyggerdialog og samskaping skal ligge til grunn for utviklingen av tjenester og tilbud i Oslo, og forbedring av bruker- og pårørendeundersøkelser. Byrådets satsing på Barnehernevernet er tuftet på erfaringskunnskap, barnesynet og verdigrunnlaget fra det landsomfattende utviklingsarbeidet «Mitt Liv». Sammen med «Bedre hverdagsliv» i sykehjemmene og «Hva er viktig for deg?» i helse- og omsorgstjenestene, vil dette ha overføringsverdi til alle tjenestene i sektoren.

Forutsigbarhet og kontinuitet i tjenestene bygger tillit og er grunnlaget for et godt samarbeid mellom innbyggere og kommunen, kvalitet i tjenestene og god utnyttelse av ressursene. Det er innbyggerne og deres pårørende som vet mest om hva de trenger.

Systematisk innsats for trygghet, mestring og selvstendighet bidrar til økt selvhjelpenhet og selvstendighet. Byrådet fortsetter satsningen på velferdsteknologi, slik at flere kan ta i bruk teknologi som forenkler hverdagen, og som gir trygghet og frihet.

Byrådet vil forebygge ensomhet og styrke innbyggernes mulighet til å mestre egne liv. Ressursinnsatsen skal dreies fra reparasjon til forebygging, helsefremmende arbeid og rehabilitering.

Kjente miljø og tilpassede omgivelser fremmer trygghet og mestring, bidrar til gode oppvekstvilkår og sunn aldring. I alle bydeler skal det finnes tilgjengelige, attraktive og mangfoldige lavterskeltilbud

som forebygger ensomhet, bidrar til livsglede og som styrker den enkeltes evne til mestring av eventuell sykdom og funksjonssvikt.

Sosiale tjenester skal bidra til at innbyggere i størst mulig grad er økonomisk selvhjulpne ved eget arbeid. Dette gjøres blant annet gjennom kvalifiserings tiltak og kvalifiseringsprogram, samt språk- og introduksjonsprogram. Sosiale tjenester skal også bidra til at innbyggere i størst mulig grad har egen bolig, og at de som trenger og ønsker det får nødvendig oppfølging der. Aktiv bruk av de sosiale boligvirkemidlene må utgjøre en viktig del av Oslo kommunes sosiale boligpolitikk

En aldersvennlig by legger grunnlag for god folkehelse, økt mestring og selvstendighet samt økt fysisk aktivitet gjennom tilgang på natur og byrom. Å gjøre Oslo til en aldersvennlig by krever utbredt tverrsektoriell innsats og samarbeid. For å belyse dagens utfordringer og behovet for omstilling av helse- og omsorgstjenestene til eldre, har byrådet utarbeidet Handlingsplan for en aldersvennlig by.

Det er en verdi i seg selv at folk møter hverandre på tvers av alder og bakgrunn. Unge og eldre skal kunne møtes og yte frivillig innsats for hverandre. Byrådet ønsker å etablere møteplasser og samarbeidsordninger mellom ulike tilbud og aktører, slik som tilrettelagte botilbud, lavterskeltilbud, skoler, barnehager, idrettslag, kulturelle foreninger og trossamfunn. Generation games er etablert som en årlig hendelse.

Byrådet vil gjøre det mulig for eldre som ønsker det å bo trygt hjemme så lenge som mulig. Det betyr ikke at det er et selvstendig mål at folk skal bo hjemme så lenge som mulig, uavhengig av hva de selv opplever som trygt. Det er kommunens oppgave å sikre at folk skal føle seg ivaretatt og trygge der de bor, uavhengig om det er i eget hjem, i tilrettelagt leilighet eller på sykehjem. Byrådet vil fortsette satsningen på botil-

bud som kan fungere som et alternativ til sykehjemsplass, som Omsorg+-boliger, boliger for mennesker med kognitiv svikt, og fleksible boliger hvor både Omsorg+ og sykehjemsfunksjoner skal inngå.

Tillitsbasert styring og ledelse skal gi medarbeidere økt faglig myndighet og sikre mer kontinuitet og stabile relasjoner. Faste hjelpere og en tettere dialog mellom innbyggerne, tjenestene og søknadskontorene, med utgangspunkt i hva som er viktig for innbyggeren, vil bidra til at den enkelte får de tjenestene man ønsker og trenger, til rett tid.

Trygge og gode tjenester for Oslos eldre innbyggere betinger forbedring i hjemmetjenestene med flere faste hele stillinger, økt kompetanse, åpenhet, myndiggjøring av medarbeiderne, tettere tverrfaglig og tverretattlig samhandling, helhetlige løsninger og gode faglige utredninger *med utgangspunkt i spørsmålet* «Hva er viktig for deg?»

Mennesker med funksjonsnedsettelse, utviklingshemming eller utviklingsforstyrrelser får ulike tilbud i kommunal regi, der det legges til rette for bruk av egne ressurser, talent og kompetanse på ulike måter. Flere har ressurser og egen kompetanse som kan benyttes i arbeidslivet. Byrådet styrker innsatsen slik at flere kan få tilbud om arbeid. Arbeidsmarkedsbedriftenes kompetanse skal benyttes aktivt, samtidig som man vil vurdere om kommunen kan gjøre bruk av sosiale innovatører og andre aktører som ønsker å bidra til at disse menneskene får arbeid innen det ordinære arbeidslivet. Oslo kommune har stilt seg positiv til en invitasjon fra Arbeids- og velferdsdirektoratet om å delta i en 3-årig forsøksordning om overtakelse av fullt kommunalt ansvar for varig tilrettelegte arbeidsplasser (VTA). Dersom Oslo kommune inviteres til å delta i forsøksordningen, vil det styrke satsningen ytterligere.

Traineeordningen for mennesker med funksjonsnedsettelse etableres som et varig tiltak og endrer navn til rekrutteringsordning for mennesker med funksjonsnedsettelse. Ordningen gjelder alle kommunens virksomheter og innebærer at enkelte ordinære stillinger som utlyses forbeholdes mennesker med funksjonsnedsettelse.

Mål 2 Trygg meningsfull og utviklende oppvekst for alle

Oslo skal være god å vokse opp i, leve i og bli gammel i. Barn som utsettes for omsorgssvikt i tidlig alder får ofte problemer senere i livet. Sammenheng mellom en god oppvekst og et godt voksenliv er velkjent. Dårlige oppvekstvilkår som en enten er født inn i eller erfarer gjennom barndommen kan

prege en som gammel og helt inn i avslutningen av livet, og kan få konsekvenser i generasjoner.

Byrådet vil bidra til en trygg og god start på barndommen og styrke foreldrenes mestringsevne. Nye familier er et helsefremmende og forebyggende tiltak for å styrke barnefamiliene gjennom hjemmebesøk fra svangerskapet og fram til barnet er to år, ved behov. Programmet rettes mot førstegangsforeldre og foreldre som får barn i Norge for første gang. Tiltaket, som er et supplement til oppfølging fra jordmor, er etablert i 7 bydeler og utvides til ytterligere 4 nye bydeler i 2018 og tilsvarende i 2019. Nye familier vil videreføres og utvides til alle bydeler i løpet av 2019.

Oslo kommune er programfylke i Program for folkehelse for perioden 2017-2021. Gjennom dette arbeidet skal det utvikles tiltak med barn, unge og/eller familier som primærmålgruppe, som skal bidra til et trygt psykososialt miljø for barn og unge, være rettet mot grunnleggende årsaker til sosiale forskjeller i helse, og nå brede grupper av barn og unge

Med satsingen «*Barnehjernernevernet*» har Oslo kommune mål om at vi skal forebygge, oppdage og hjelpe barn som opplever omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep. Det er særlig de yngste barna som er Barnehjernernevernets kjernemålgruppe. Tjenestene skal ha et felles kunnskapsgrunnlag, komme inn tidlig og sette inn tilstrekkelig hjelp slik at tilbakefall hindres. Det er valgt strategier og tiltak på ulike nivåer, der medvirkning, lederforankring, kompetanseheving, helhetstenking gjennom samarbeid og samhandling, samskaping og dokumentasjon er sentrale grep. En viktig dimensjon ved Barnehjernernevernet, er verdigrunnlaget. Alt arbeid med barn og unge skal være preget av et positivt og kjærlig syn på barn. Erfaringer og verdier fra utviklingsarbeid Mitt Liv i barnevernet skal legges til grunn.

Disse er blant annet at:

- Barn og unge har mye kunnskap om livet sitt
- Barn og unge er like mye verdt som voksne
- Barn og unge trenger kjærlighet og må bli trodd på og tatt på alvor.

Barnehjernernevernet skal bidra til at barn vet:

- at de har minst en voksen som er glad i dem, på de arenaer de er som eks. i barnehage og skole.
- hvilke rettigheter de har, herunder rett til medvirkning
- hva som er normalt og ikke
- hva barnevernet er og at det er hjelp å få

FNs barnekonvensjon står sentralt i Barnehjernernevernet, og representerer både et verdi- og handlingsgrunnlag. Det er utformet en strategi for Barnehjernernevernet, etablert en utviklingsgruppe og et samar-

beid knyttet til etablering av felles kompetanseplattform for Barnehjernerne. Bydeler og etater skal følge opp arbeidet i 2018, samt medvirke i Barnehjernerne utviklingsarbeid for øvrig.

Mål 3 Bedre levekår, rettferdig fordeling og utjevning

Byrådet har som ambisjon å redusere og utjevne forskjeller blant innbyggere i Oslo og vil særlig rette innsatsen mot å forebygge og redusere fattigdom og sosial eksklusjon blant barn, unge og barnefamilier. Derfor satses det 10 millioner fordelt over 2 år på å utvikle nye metoder i NAV for å gi målrettet oppfølging til levekårsutsatte barnefamilier.

Universelle tiltak og tidlig innsats skal fokuseres på i alle tjenester og er særlig viktig for å utjevne sosiale helseforskjeller. Omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep er et alvorlig folkehelseproblem. Konsekvensene er utelukkende negative, først og fremst for den som rammes, men også for samfunnet. Det er billigere å bygge friske barn, enn å reparere syke voksne.

Helsestasjon- og skolehelsetjenesten er viktige forebyggende helsetjenester for barn og unge. Byrådet styrker skolehelsetjenesten på barnetrinnet med 15 mill. fra 2018.

En by med små forskjeller er en bedre by å bo i for alle. Arbeid er det viktigste virkemiddelet for å bekjempe fattigdom og ulikheter. Byrådet vil legge til rette for at flest mulig får et godt fotfeste i arbeidslivet gjennom å legge til rette for opplæring, språkutvikling, kvalifisering og aktive tiltak.

Alle barn skal ha en god oppvekst. Barn med foreldre som har en svak yrkestilknytning og er fattige over tid, vil kunne oppleve store velferdsproblemer. Tjenestene innrettes slik at man i størst mulig grad bidrar til å bringe levekårsutsatte foreldre inn i kvalifisering, utdanning og arbeid.

Boligsosialt arbeid er et sentralt innsatsområde i arbeidet med utjevning og bedre levekår. Bomiljø- og bo-oppfølgingsarbeidet i bydelene er viktig.

Bydelene gir barn og unge fritidstilbud som ordinære klubber, musikkverksted, teater, dans, media, motorsport og annet. Tilbudene finnes i nærmiljøene der barn og unge bor. Selv små egenandeler kan hindre deltakelse på viktige fritidsarenaer. Tilbudene bør derfor i størst mulig grad organiseres uten egenandel. I skoleferiene skal det legges til rette for egne aktivitetstilbud.

Byrådet vil at flere barn og unge skal ha mulighet til en aktiv fritid på ulike arenaer. Tilgang til fritidsklubber og aktiviteter i eget lokalmiljø gir alle mulighet for deltakelse og utvikling, og er en viktig arena for å styrke barn og unges levekår.

Mål 4 Gode boliger og gode bomiljøer i egne hjem og på institusjon

Byrådet vil at flest mulig skal kunne bo selvstendig, være deltakende og ta i bruk egne ressurser. Det boligsosiale arbeidet i bydelene videreføres slik at flere med boevne kan bosettes i egen eller leid bolig i bydelene. Rammen for videreutlån til kjøp av bolig opprettholdes på 1,2 mrd.

Byrådet vil gi eldre som ønsker det mulighet til å bo trygt hjemme lengre og har som ambisjon at 500 nye årsverk opprettes i de tjenestene som bidrar til at eldre kan bo trygt hjemme inneværende bystyreperioden (2016-2019).

Byrådet innarbeider midler til 125 nye årsverk i 2018. Med bevilgningen for 2016 på 100 årsverk og styrking tilsvarende 200 årsverk i 2017 er det lagt til rette for at bydelene innen utgangen av 2018 kan opprette nærmere 425 nye årsverk i hjemmetjenestene. Siden det kan ta tid å rekruttere enkelte faggrupper vil noe av styrkingen som er lagt inn i 2017, trolig ikke fullt ut realiseres før i 2018.

Langtidshjemmene er beboernes hjem og de som ikke lenger kan bo trygt hjemme skal være trygge på at de får plass. Byrådet vil at beboere i langtidshjem skal gis mulighet til å leve gode hverdagsliv i hjemlige omgivelser. Dette henger sammen med innføring av tillitsbasert styring og ledelse, der tjenestene skal utvikles i samarbeid- og gi en bedre hverdag både for den som mottar, og for dem som yter dem, med utgangspunkt i hva som er viktig for den enkelte. Byrådet vil ha et større mangfold i fagkompetansen på langtidshjemmene. Ressursene skal i større grad innrettes etter den enkeltes behov og slik at beboerne i minst mulig grad må bytte avdeling eller flytte når behovet endrer seg.

Behovet for plasser i langtidshjem er i endring. Etterspørselen etter ordinære plasser går ned mens behovet for plasser til mennesker med langt kommet demens, mennesker med nevrologiske lidelser og mennesker med utfordringer knyttet til rus og psykiatri øker. Byrådet fortsetter etablering av flere spesialiserte plasser. Samtidig styrkes bemanningen i de kommunalt driftende langtidshjemmene. Kommunale sykehjem har i dag den laveste bemanningsfaktoren. Styrkingen tilsvarer om lag 120 årsverk.

Det er et stort vedlikeholdsetterslep i kommunens rusinstitusjoner. Behovet for oppgradering, vedlikehold og andre tilpasninger for at bygningsmassen skal være tilfredsstillende og mer i samsvar med behovene til de innbyggerne som trenger slike tilbud er betydelig. Byrådet avsetter 200 mill. i planperioden, 50 mill. årlig, til rehabilitering av rusinstitusjoner. Det vises til omtale under Velferdsetaten og kap.10. Byrådsavdeling for næring og eierskap under Omsorgsbygg.

Mål 5 Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne

Byrådet ønsker at tjenestene skal utvikles sammen med innbyggerne, deres pårørende og medarbeidere. Vi skal finne måter der vi mobiliserer folks egne ressurser til å bidra til tjenesteutvikling og forandring. Innbyggerne, deres pårørende og kommunens medarbeidere skal i større grad skape framtidens omsorgsløsninger sammen, slik at innhold i tjenester gjenspeiler hva som er viktig for den enkelte og gir økt livskvalitet. For å lykkes med dette skal det praktiseres en tillitskultur hvor åpenhet, involvering og samskaping står sentralt.

Utviklingsarbeidet Mitt Liv skal prioriteres og barne-synet, verdiene og anbefalingene for forsvarlig barnevernpraksis som er utviklet i dette arbeidet skal legges til grunn. Barn og unge skal være reelle samarbeidspartnere i saker som omhandler dem. Dette vil føre til et bedre vern av barn i hovedstaden, et mer treffsikkert og effektivt barnevern, og samtidig gi oss erfaringer som kan overføres til andre områder av relevans for å beskytte barns liv, helse og utvikling bedre enn i dag.

Byrådet vil utvikle nye tilbakemeldingsverktøy og metoder for brukermedvirkning. Bruker- og pårørendundersøkelsene skal gjøres bedre og mer treffsikre og utviklingsarbeidet skal baseres på sterk grad av involvering fra de som mottar og utøver tjenestene. Bydelene og etatene skal benytte verktøyene og følge opp resultater fra undersøkelsene i sitt forbedringsarbeid.

Riktig kompetanse er avgjørende både for å gi tjenester av god kvalitet og ivareta innbyggernes rett til medvirkning. Kunnskapsbasert praksis skal være basis for alle tjenester og innebærer at faglige avgjørelser tas på grunnlag av systematisk innhentet forskningsbasert, erfaringsbasert, og brukerbasert kunnskap.

Oslo kommune skal, i samarbeid med Oslo krisesenter, utvikle et "pakkeforløp", der målet er at voldsut-satte og deres barn skal få en helhetlig, forutsigbar og oversiktlig hjelp når de står fram og ber om bistand for sin voldsutsatthet.

Overordnet strategisk kompetanseplan for helse- og omsorgstjenestene 2017 – 2021 gir retning for virksomhetenes arbeid med egne kompetanseplaner.

Et eget kompetanseprosjekt skal utarbeide forslag til kompetansehevende tiltak for medarbeidere uten formalkompetanse innen helse- og omsorgsfeltet. Prosjektet skal foreslå tiltak som kan kvalifisere medarbeidere til å søke / tildeles stillinger som møter de behov bydeler og etater har. Senter for fagutvikling og forskning skal bidra til å styrke kompetanse, forskning og utvikling i de kommunale helse- og omsorgstjenestene.

Kommunen skal skape tilgjengelige, moderne og effektive løsninger som møter innbyggernes individuelle behov. Et langsiktig strategisk innovasjonsarbeid skal støtte utviklingen av nye tjenester og ny teknologi.

I sektoren utvikles nye program og satsninger i nært samarbeid med bydeler, etater og andre aktører. Tillitsbasert styring og ledelse, Oslo+ program for tjenesteinnovasjon, Boligsosialt utviklings- og innovasjonsprogram og Barnehjernernevet er eksempler på dette. Gjennom samskaping av felles tjenestemodeller sikrer vi likeverdige tjenester til alle innbyggere, og eierskap til endringene i hele organisasjonen.

Innbyggerinvolvering og samskaping er sentralt i innovasjonsarbeidet. Riktig kompetanse, tillitsbasert styring og ledelse og kultur for innovasjon skal prioriteres. Innovasjon skal være en del av hverdagen og innovasjonsprosesser skal derfor kobles sammen med virksomhetenes kjernevirksomhet.

Et viktig ledd for å nå disse målene er at Oslo, gjennom tverrsektorielt samarbeid, jobber for å bli en aldersvennlig by med et inkluderende og tilgjengelig urbant miljø som fremmer aktiv aldring, og som legger til rette for mer samfunnsdeltakelse. Det skal satses på helhetlig arbeid som forebygger ensomhet og styrker innbyggernes muligheter til mestring. Eldre som ønsker det skal kunne bo trygt hjemme, også når de trenger hjelp og støtte for å ivareta behov for aktivitet, pleie, rehabilitering og behandling. Oslo+ program for tjenesteinnovasjon, delprogram for velferdsteknologi og program for IKT og utvikling av en aldersvennlig by har mange synergier og ses i sammenheng.

5.3 Bydelenes økonomiske rammer

Tabell 5.2 Økonomiplanoversikt – Bydelssektoren (EHS og OVK)

Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Dok 3 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Dok 3 - Vedtatt økonomiplan brutto ¹⁾	25 557,8	25 693,6	25 690,1	25 816,8	0,0
DOK 3 Brutto-ramme første år videreført	25 557,8	25 557,8	25 557,8	25 557,8	25 557,8
+/- Oppgaveendringer mellom sektorer	0,0	-11,1	-5,5	-4,7	-4,5
+/- Andre aktivitetsnøytrale forhold	0,0	166,1	166,1	89,9	13,6
=Brutto-ramme med aktivitet som i Dok 3	25 557,8	25 712,8	25 718,4	25 643,0	25 566,9
+/- Tidsbegrensede tiltak - spesifiserte	0,0	-18,8	-20,3	-20,3	-20,3
+/- Spesifiserte rammeendringer	0,0	559,7	900,8	1 038,6	1 193,8
+/- Uspesifiserte rammeendringer	0,0	-36,0	-144,7	-144,7	-144,7
+/- Sum reelle endringer fra aktiviteter som i Dok 3		505,0	735,9	873,6	1 028,8
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling	0,0	448,3	448,3	448,3	448,3
=ØKONOMIPLAN (brutto)	25 557,8	26 666,1	26 902,6	26 964,9	27 044,1
Salgs- og leieinntekter	-2 340,9	-2 340,9	-2 340,9	-2 340,9	-2 340,9
Refusjoner	-1 015,1	-1 015,1	-1 015,1	-1 015,1	-1 015,1
Overføringsinntekter	-868,7	-888,0	-888,0	-888,0	-888,0
=Sum driftsinntekter	-4 224,6	-4 243,9	-4 243,9	-4 243,9	-4 243,9
=ØKONOMIPLAN (netto)	21 333,2	22 422,2	22 658,7	22 721,0	22 800,1

1) 2017 prisnivå

2) I tabellen er budsjettmidler til FO2A Barnehager, kap. 305 Etablering av nye barnehager og kap. 306 Diverse tiltak barnehager inkludert i tallene, mens omtalen av disse kapitlene er flyttet til Del 7 Oppvekst og kunnskap.

Tabellen over viser forslag til økonomiplan 2018-2021 for hele bydelssektoren.

Den omfatter bydelenes budsjettammer og tre sentrale avsetningskapitler (305, 306 og 308). Brutto-rammen viser det samlede aktivitetsomfanget, etter at det er korrigert for rammereduksjoner i budsjettet. Det er en betydelig rammeøkning for å dekke økt utgiftsbehov på grunn av befolkningsvekst, statlige satsinger, økte rettigheter, samt for å finansiere kapasitetsutvidelse i barnehagesektoren. Denne økningen er høyere enn innsparingskravet i økonomiplanen. Derfor viser økonomiplanen en reell aktivitetsøkning på 1,3 % fra 2017 til 2018 og et noe høyere aktivitetsnivå de neste årene.

Oppgaveendringer mellom sektorene

Rammeendringen på 11,1 mill. fra 2017 til 2018 og som synker til 5,5 mill. i 2019 handler om to forhold.

- Bevilgning for å arbeide med kvalitetsrevi-sjoner og tvisteutvalg et flyttet til kapittel 314 Helseetaten
- Faste og midlertidige stillinger som har vært finansiert på avsetningskapitler er flyttet til kapittel 120 Byråd/byrådsavdelingene.

Andre aktivitetsnøytrale forhold

Økonomiplanen viser en økning på 166,1 mill. fra 2017 til og med 2019. Rammeøkningen justeres til 89,9 mill. i 2020 og til 13,6 mill. fra og med 2018. Dette handler primært om følgende justeringer som forutsettes å være aktivitetsnøytrale:

- Sosialhjelpsrammen er økt med 75 mill. fra og med 2018.
- Bydelsrammen er økt med 19,3 mill. for å kompensere for helårseffekt fra og med 2018 av utgifter til nye øremerkede stillinger

i barnevernet. Dette er dekket ved reduksjon på kapittel 308.

- Bydelsrammen er økt med 15 mill. som en følge av at 7 mill. til turnusleger og 8 mill. for dagtilbud demenstiltak er omgjort fra avsetning på fra kapittel 308 til særskilt tildeling. Dette har ingen real-virkning.
- Bydelsrammen er økt med 50 mill. som en følge av at Avlasterdommen får konsekvenser for organisering av besøkshjem i barnevernet. Som hovedregel må oppdragsavtaler omgjøres til arbeidsavtaler. Det fører til merutgifter for bydelene.
- Bydelsrammen er økt med 12,2 mill. som en følge av at prisen for en korttidsplass settes lik prisen for en rehabiliteringsplass. Reduserte prissubsidier overføres bydelsrammen og gir ingen realeffekt for bydelene samlet.
- Det er trukket ut 5 mill. fra bydelsrammen for som en følge av at Velferdsetaten skal få permanent ansvar for å avlaste bydelene ved anskaffelser av nye tjenester
- Enkelte særskilte tildelinger er prisjustert med til sammen 8,5 mill. Dette defineres rent teknisk som aktivitetsnøytrale forhold. Blant annet er særskilt tilskudd til nye årsverk i hjemmetjenesten prisjustert.
- En foreløpig beregning av tilskudd til ikke-kommunale barnehager viser at tilskuddet vil øke mer enn ordinær lønns- og prisstigning. Bydelene blir derfor kompensert med den reelle utgiftsøkningen på 33 mill.
- Kapittel 308 er redusert med 7,5 mill. fra og med 2018 på grunn av lavere bosettingskvote for flyktninger.
- Bydelsrammen er redusert med 76,3 mill. i 2020 og 152,5 mill. i 2021 som er sektorens andel av effektiviseringsuttak i disse to årene. Dette omfatter både Bydelene EHS og Bydelene OVK.

Tidsbegrensede tiltak – spesifiserte

Tabellen viser en rammereduksjon på 18,8 mill. i 2018, som justeres til en reduksjon på 20,3 mill. fra og med 2019. Dette handler om følgende;

- Bydelsrammen er redusert med 0,25 mill. fra 2018. Dette gjelder drift av Kløverveien barnepark.
- Det er tilbakeført 5 mill. fra bydelsrammen til Velferdsetaten, som har bistått bydelene med å effektivisere anskaffelser av individuelle tjenester. Fra 2018 er denne oppgaven overført til Velferdsetaten på permanent basis.
- På kapittel 308 er det ikke videreført en satsning på 25 mill. i boligsosialt arbeid i kommunale boliger.

- På kapittel 308 er det innarbeidet 1,5 mill. i 2018 til vaksine for hjernehinnebetennelse.

Spesifiserte rammendringer

Økonomiplanen viser en rammeøkning på 559,7 mill. i 2018, som stiger til 1 193,8 mill. i 2021. Dette handler om aktivitetsøkninger eller kvalitetsforbedringer som ikke er forutsatt å påvirke bydelenes økonomiske handlingsrom.

- Det er lagt inn demografikompensasjon i bydelenes rammer på til sammen 58 mill. i 2018, som øker til 424 mill. i 2021. (FO2B Oppvekst og FO3 Pleie og omsorg). På grunn av nedgang i befolkningen 80+ det siste året er demografikompensasjonen i 2018 negativ for denne aldersgruppen.
- Bydelsrammen er økt med 53,9 mill. i 2018 og nedjustert til en reduksjon på 105 mill. i 2021. Dette er en kompensasjon i økonomiplanen for bosetting av flyktninger. Utgifter til bosettingsårgang 2-5 dekkes ved å styrke FO2B og FO4. Årsaken til reduksjon i rammen frem mot 2021 er stor reduksjon i bosettingskvoten.
- Bydelsrammen er økt med 102 mill. på FO2A Barnehager fra 2017 til 2018 for å dekke opp for økning i antall barn i barnehager fra 15.12.15 til 15.12.2016. Dette dekkes ved overføring fra kapittel 305. Dette gjelder både drift og lokaler.
- Bydelsrammen er økt med 3,5 mill. i 2018 for å styrke pedagogisk tilbud til barn i Oslo mottak
- Bydelsrammen er økt med 68 mill. fra 2017 til 2018 for å kompensere for merutgifter knyttet til ny avtale om grunnbemanning barnehage. Midler til ytterligere utgiftsøkning fra 68 mill. i 2018 til 164 mill. i 2021 er avsatt på kapittel 306.
- Kapittel 305 er nedjustert fra og med 2018 for å overføre midler til bydelene for drift av barnehager etablert til og med 2016. Utover dette inneholder kapitlet kompensasjon for endring i antall barn i barnehager fra og med 2017. For disse forholdene samlet er det rammeøkning på 14,7 mill. i 2018, rammeøkning på henholdsvis 187,8 mill. i 2019, 252,6 mill. i 2020 og 255,2 mill. i 2021.
- Kapittel 306 er redusert med 2,5 mill. i 2018 som en følge av avvikling av midlertidige barnehager. det er videre flyttet 10 mill. fra avsetning til kommunalt lærlingtilskudd til kapittel 230 Videregående skole. Byrådet foreslår å nedjustere det kommunale tilskuddet i 2018 i tråd med de siste årenes økning i det statlige tilskuddet. I tillegg foreslås det å fase ut det kommunale tilskuddet ved at kontrakter som inngås i 2018 ikke utløser kommunalt tilskudd.

- Bydelsrammen er på FO2B Oppvekst økt med 15 mill. i særskilt tildeling til Skolehelsetjenesten på barnetrinnet fra og med 2018.
 - Bydelsrammen er på FO3 Helse og omsorg økt med 122,5 mill. i fra og med 2018 slik at særskilt tildeling for å kunne øke med ytterligere 200 årsverk i hjemmebaserte tjenester er økt til 160 mill. i 2018. Dette er knyttet til satsing på forebyggende tiltak, primært for eldre. I tillegg er det på kapittel 308 avsatt 50 mill. i 2018 og 100 mill. fra og med 2019 til å etablere søknadsordninger for henholdsvis aktivitetstid (tidskonto), styrket innsats for hjemmeboende med demenssykdom og økt innsats av rehabilitering for hjemmeboende.
 - Bydelsrammen er på bruttonivå økt med til sammen 63,5 mill. som en følge av at bemanningsøkning i langtidsplasser på kommunale sykehjem gjør at prisene øker med om lag kr.17500 utover ordinær lønns- og prisstigning. Bydelene må selv dekke 18,8 mill. av denne utgiftsøkningen, og dette beløpet er definert som rammekutt fra og med 2018.
 - Bydelsrammen er på bruttonivå økt med 17,4 mill. på grunn av at plassene på Østensjø bosenter omgjøres til nevrologiske plasser basert på selvkost. 13,6 mill. av dette beløpet er overføring av reduserte subsidier fra Sykehjemmetaten, mens 3,8 mill. er bydelenes antatte økning i netto driftsutgifter etter at det er tatt hensyn til at bydelene kan søke om økt statlig tilskudd til brukere med ressurskrevende tjenester. Beløpet på 3,8 mill. er definert som rammekutt fra og med 2018.
 - I bydelsrammen er det korrigert for at Bydelene Søndre Nordstrand og Vestre Aker får utsatt krav om inndekking av merforbruk.
 - Kapittel 308 er økt med 30 mill. fra og med 2018 som et ledd i statlig opptrappingsplan for rus og psykisk helse finansiert med økte frie inntekter.
 - På kapittel 308 er det avsatt 10 mill. i 2018 og 2019 til videreføring av «Aldersvennlig by»
 - Videre er bosettingsstilskudd til flyktninger er redusert med 49,7 mill. på kapittel 308 som en følge av at bosettingskvoten for 2018 er vesentlig lavere enn i 2017.
 - På dette avsetningskapitlet er Prosjektet Nye familier forslått trappet opp til en innfasing i alle bydelene, med en økning på 8 mill. i 2018 og til en økning på 20 mill. fra og med 2020.
 - Det er avsatt 5 mill. i 2018 og 2019 til et prosjekt som er rettet mot få levekårsutsatte foreldre inn i kvalifisering, utdanning og arbeid. Avsetning på 2 mill. til handlingsplan for uønsket svangerskap og abort er ikke videreført.
- Uspesifiserte rammeendringer
- Disse beløpene kan defineres som innsparingskrav i bydelssektoren, og handler derfor om reell endring i det økonomiske handlingsrommet. Økonomiplanen viser en reduksjon på 36 mill. i 2018 som øker til 144,7 mill. fra og med 2019.
- Sum driftsinntekter
- For disse inntektene er foretatt enkelte tekniske justeringer.

5.4 Funksjonsområde 1 Administrasjon og fellestjenester

Tabell 5.3 Funksjonsområde 1 Administrasjon og fellestjenester

Funksjonsområde	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Forslag 2018
Funksjonsområde 1 Administrasjon og fellestjenester (bydelsfordelt)			
11 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod.		183 658	187 366
Sum utgifter		183 658	187 366
Netto utgifter	194 169	183 658	187 366

Budsjettvedtak for den enkelte bydels ordinære drift skjer samlet og fremgår som ett beløp under artsgruppe 11 i Dok.3. Beløp gjengitt her er funksjonsområdets andel som er lagt til grunn ved beregning av samlet driftsbudsjett. For informasjon om bydelenes disponering av opprinnelig budsjett 2017 vises til vedlegg 3 i Dok.3/17.

Funksjonsområde 1 Helse, sosial og nærmiljø er rendyrket til administrasjon, fellestjenester og enkelte nærmiljøoppgaver. Tidligere FO1A Helsetjenester er innordnet justert Funksjonsområde 3 Helse, rehabilitering og omsorg. FO1B. Sosialtjenester og C. Mot- tak og integrering av flyktninger er innordnet Funksjonsområde 4 Sosiale tjenester og ytelser.

Følgende nærmiljøoppgaver sorterer under nytt Funksjonsområde 1 Administrasjon og fellestjenester; Plan- og byggesaksbehandling, eierseksjonering, boligbygging og fysiske bomiljøtiltak, kommunal næringsvirksomhet, naturforvaltning og friluftsliv, rekreasjon i tettsted, kulturminneforvaltning, kunstformidling, idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg, kulturaktiviteter og kulturbygg.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 5.4 Avsetninger (i tusen kroner)

Avsetninger	Dok3 2017	Sak 1 2018
Utviklingstiltak	5 435	14 000
IKT tiltak EHS sektor	11 000	7 000
Oppfølging av- og prosjekter i bydeler	8 000	6 500
Ufordelt reserve	338	2 742

Tabell 5.5 Særskilte tildelinger (i tusen kroner)

Særskilte tildelinger fordelt til bydelene	Dok3 2017	Sak 1 2018
Fordelt alle bydeler - lokale parker og nærmiljøanlegg	10 394	10 602
Bydel Vestre Aker - Nordmarka Vel	150	150

5.5. Funksjonsområde 2A Barnehager

Omtale av funksjonsområde 2 A Barnehager og avsetningskapitlene 305 Bydelene etablering av nye barnehager(OVK), 306 Bydelene diverse barnehage-tiltak (OVK) og investeringskapittel 271 Byomfattende barnehager (OVK) ligger under Del 7 Opp-

vekst og kunnskap. Driftsbudsjett for barnehager inngår i samlet bydelsramme og inngår også i Hoved- og nøkkelstørrelser og i Økonomiplanskjema med spesifikasjon av endringer for bydelssektoren, i dette kapitlet 5 Bydelene (EHS)

5.6 Funksjonsområde 2B Oppvekst

Tabell 5.6 Funksjonsområde 2B Oppvekst

		Beløp i 1000 kr		
Funksjonsområde	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Forslag 2018	
Funksjonsområde 2B Oppvekst (bydelsfordelt)				
11 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod.		2 651 498	2 825 868	
Sum utgifter		2 651 498	2 825 868	
Netto utgifter	2 316 513	2 651 498	2 825 868	

Budsjettvedtak for den enkelte bydels ordinære drift skjer samlet og fremgår som ett beløp under artsgruppe II i Dok.3. Beløp gjengitt her er funksjonsområdets andel som er lagt til grunn ved beregning av samlet driftsbudsjett. For informasjon om bydelenes disponering av opprinnelig budsjett 2017 vises til vedlegg 3 i Dok.3/17.

Funksjonsområdet omfatter tilbud og tjenester til barn og unge og er delt inn i tre ansvarsområder: Barne- og ungdomsarbeid, Helse- og omsorgstjenester til barn og unge og Barnevern.

Aldersgruppene som tilbudene er rettet inn mot varierer noe, men samlet handler det om barn og unge i alderen 0-22 år. De utgjør i overkant av ¼ av Oslos samlede befolkning og antallet i 2016 var nær 169 000 personer.

5.6 A Barne- og ungdomsarbeid

1 Ansvarsområde

Trygge og inkluderende fritidstilbud i barn og ungdoms nærmiljø er en viktig del av et godt oppvekstmiljø. Tilbudene omfatter i første rekke de mange fritidsklubbene, men også tilbud som motor, media og musikkverksteder og oppsøkende miljøarbeid. Det rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet i SaLTo-modellen er nært knyttet til fritidstilbud til barn og unge. Bydelene har ansvaret for å drive og utvikle tilbudene på bakgrunn av kunnskap fra barn og unge selv, erfaringskunnskap fra medarbeidere og fra forskning. Verdien fra utviklingsarbeidet Mitt Liv inngår som grunnlag: «åpenhet, ydmykhet, kjærlighet

og medbestemmelse». Gjennom tverrfaglig samarbeid bidrar alle tjenester til å styrke barn, unge og familiers mulighet til å skape en god oppvekst.

2 Situasjonsbeskrivelse

Det store flertallet av barn og unge i Oslo vokser opp i trygge omgivelser med gode skoler og et mangfold av fritidsaktiviteter. Samtidig vokser over 18.000 barn opp i familier med vedvarende lavinntekt i Oslo og det er store levekårsforskjeller avhengig av hvor i byen du vokser opp og hvilken bakgrunn du har.

Hvert 3. år gjennomfører NOVA, på oppdrag fra Oslo kommune, ungdomsundersøkelsen Ung i Oslo. Formålet er å kartlegge ulike sider ved ungdoms hverdag og deres levekår, og å undersøke endringer over tid. Undersøkelsen i 2015 viste at Oslo er en god og trygg by å vokse opp i for de fleste av byens tenåringer. Det store flertallet har et godt sosialt liv, en aktiv fritid, er fornøyde med seg selv og med egen helse. Bruken av rusmidler er i historisk sammenheng lav. Omfanget av psykiske plager blant unge er større i Oslo enn i resten av landet og er særlig høyt blant jenter. En ny undersøkelse vil gjennomføres i 2018.

Kommunens virksomheter skal arbeide systematisk med medvirkning og deltakelse fra innbyggerne.

Kvalitetssikring, fornying og utvikling er avhengig av aktiv innbyggerinvolvering. Barn og unges kompetanse og meninger er avgjørende for god kvalitet, effektive og treffsikre løsninger samt et velfungerende demokrati. Kommunens virksomheter skal aktivt legge til rette for at barn og unge involveres i saker som angår dem, sikre reell medvirkning og sørge for at barn og unge tas med i oppstart og evaluering av aktuelle prosesser.

Barn og unge gir innspill til utvikling av kommunens tjenester gjennom ungdomsrådene i bydelene, sentralt ungdomsråd, ungdomshøringer og Ungdommens Bystyremøte (UBM). Byrådet ønsker forslag fra barn og unge til forbedringer og tilbud gjennom ulike typer medvirkning.

På oppdrag fra Oslo Kommune arrangerer UngOrg årlig en ungdomshøring for ungdommer fra alle bydelene. Ungdommenes ytringer og meninger samles i en rapport som overrekkes byrådet. I 2017 var temaet «*Ungdom om makt og demokrati*». Rapportene fra høringene og undersøkelsene skal benyttes av bydeler, etater og byrådsavdelingene til tjenesteutvikling.

Bydelene gir barn og unge fritidstilbud som ordinære klubber, musikkverksted, teater, dans, media, motor m.m. Tilbudene finnes i nærmiljøene der barn og unge bor. Byrådet er opptatt av at selv små egenandeler kan hindre deltakelse på viktige fritidsarenaer. Tilbudene bør derfor i størst mulig grad organiseres uten egenandel. I skoleferiene legger bydelene til rette for egne aktivitetstilbud. Bydelene oppfordres til samarbeid om aktivitetstilbud samt å benytte byomfattende tiltak som Friluftssenteret i Bydel Gamle Oslo (FRIGO), motorsentrene og musikktilbud.

I et forebyggingsperspektiv vektlegger byrådet viktigheten lokale tiltak og tilbud. Oslo sentrum er attraktivt for unge, men samtidig finnes det flere utsatte miljøer med rus og kriminalitet enn ellers i byen. Byrådet satser derfor på forebyggende tiltak i sentrum som et supplement til bydelenes tiltak i lokalmiljøene.

Byrådet forutsetter at de fire verdiene fra utviklingsarbeidet Mitt Liv legges til grunn for alt samarbeid med barn og unge. De skal være aktive samarbeidspartnere, tas med på avgjørelser og få tilbakemeldinger på en måte de forstår. Det skal benyttes flere alternative metoder for barn og unges påvirkningsmuligheter tilpasset barnas alder.

«*Barnetråkk*», et digitalt verktøy og undervisningsopplegg brukes i dag aktivt i flere bydeler. Barnetråkk lar barn fortelle planleggere, kommunen og lokalpolitikere hvordan de bruker stedet der de bor og hva de vil ha annerledes. Noen bydeler har videreført metodikken fra Barnetråkk til Ungdomstråkk.

Barnas representant i plansaker skal bidra til å sikre at barn og unges stemme blir hørt i plan og byggesaker.

I SaLTo-modellen har Oslo kommune og Oslo politidistrikt koordinert det rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet overfor unge. Det er SaLTo-koordinatorer i alle bydelene, i Utdanningsetaten og en koordinator for Oslo sentrum i Uteseksjonen. SaLTo-sekretariatet i Velferdsetaten koordinerer det byomfattende nettverket. Etter 6 års nedgang har den registrerte kriminaliteten blant unge under 18 år økt noe. Nær 85 % av disse ungdommene har registrert adresse i Oslo, andelen som ikke har bostedsadresse i byen har sunket de siste årene. Trygge og inkluderende fritidstilbud i barn og unges nærmiljø og det rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet som organiseres gjennom SaLTo-modellen. Dette er viktige tiltak som også ses i sammenheng med byrådets overordnede politikk for å bekjempe levekårsutfordringer og utjevne sosiale forskjeller.

Politirådet er styringsgruppe for SaLTo-samarbeidet. Det er i tillegg lokale styringsgrupper i hver bydelfor SaLTo sentrum og i Utdanningsetaten. Barne- og ungdomsarbeidet i Oslo er en forutsetning for at SaLTo-modellen skal fungere godt. Arbeidet mot hatkriminalitet og voldelig ekstremisme er lagt til SaLTo-modellen, og det er en egen handlingsplan for dette arbeidet. Målgruppen her er barn, unge og voksne.

Barn og unge skal ha tilgang på trygge voksne som kan bistå ved behov. De skal få hjelp til å avdekke problemer, og søke om hjelp og informasjon om aktuelle tiltak. Bydelene skal sørge for at medarbeiderne har tilstrekkelig kompetanse i arbeidet med å ivareta utsatte barn og unge. Kunnskap må deles på tvers av ulike fag og sektorområder og samarbeidet er viktig for å oppdage og unngå uheldig utvikling hos barn og unge.

Det utlyses årlig «*Midler til kriminalitetsforebyggende arbeid i regi av frivillige og ideelle organisasjoner*». Videre mottar Oslo kommune tilskudd fra de statlige støtteordningene «*Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn*» og «*Nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom*». Se for øvrig Eldre, helse og sosiale tjenester, byomfattende tiltak på kap. 362 Kriminalitetsforebygging blant ungdom.

Det er avsatt sentrale midler til bydelenes ungdomsarbeid, som «*Særskilte tildelinger fordelt til bydelene*», midler til åpne tilbud på lørdagskvelder/helger, byomfattende tiltak m.m.. I 2018 vil fordeling av midlene vurderes slik at de blir mer målrettet mot nye utviklingstrender i barne- og ungdomsmiljøer.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap

Tiltak 1

Nav, bydel og skole skal samarbeide for å gi barn og unge like muligheter for utvikling

Tiltak 2

Åpne møteplasser og lavterskel aktivitetstilbud som alle kan delta i

Mål 2 Trygg, meningsfull og utviklende oppvekst for alle

Tiltak 1

Varierte aktivitetstilbud i kommunal regi og i samarbeid med frivillige, som dekker barn og unges ulike interessefelt

Tiltak 2

Avdekke årsaker til at barn og unge har det vanskelig

Tiltak 3

Redusere rekruttering til kriminelle nettverk og miljøer gjennom forebygging og tidlig innsats

Mål 3 Bedre levekår, rettferdig fordeling og utjevning

Tiltak 1

Gratis aktivitetstilbud, inkludert ferietilbud

Tiltak 2

Bidra til at unge fullfører videregående opplæring

Mål 5 Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne

Tiltak 1

Gjennomføre årlige ungdomshøringer

Tiltak 2

Øke unges medvirkning i bydelenes beslutningsprosesser

Tiltak 3

Barn og unge som har behov for tjenester skal være med i utformingen av sitt eget tilbud

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 5.7 Avsetninger (i tusen kroner)

Avsetninger	Dok3 2017	Sak 1 2018
Byomfattende ungdomstiltak i bydelene	6 908	7 000
Tiltak barn og unge 1)	-	3 350
Barnehjernevern*	-	4 000

1) i Dok3 2017 under FO2B C Barnevern, Utviklingsarbeid bydelsbarnevern

Tabell 5.8 Særskilte tildelinger (i tusen kroner)

Særskilte tildelinger fordelt til bydelene	Dok3 2017	Sak 1 2018
Fordelt alle bydeler - SaLTo	7 500	7 500
Bydel Gamle Oslo - Riverside	6 000	6 000
Bydel Søndre Nordstrand - Hvervenbukta motorsenter	3 500	3 500
Bydel Stovner - Stovner Rockefabrikk/ Groruddalen motorsenter	4 000	4 000
Bydel Sagene - Ung Metro	1 100	1 100
Bydel Gamle Oslo - Rødheteprosjektet	960	960
Bydel St.Hanshaugen - Marteprosjektet	285	285
Bydel Nordre Aker - Kløverveien	285	-

5.6 B Helse- og omsorgstjenester til barn og unge

1 Ansvarsområde

Å fremme psykisk og fysisk helse, fremme gode sosiale og miljømessige forhold, samt forebygge sykdommer og skader er formålet til helsestasjon-/skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom.

Tjenestetilbudet skal være lett tilgjengelig og universelt, kultursensitivt og tilpasset det enkelte individs livssituasjon. Tjenestetilbudet er en lovfestet rett for alle barn og unge, og tjenestene er sentrale i kommunes folkehelsearbeid. Bydelene i Oslo har ansvar for å organisere tjenestene etter prinsippet om likeverdige tjenester, samt legge Barnekonvensjonens art. 12, «barns rett til å si sin mening og bli hørt» til grunn i tjenesteutøvelsen.

Helsestasjon- og skolehelsetjenestens målgruppe er barn og unge fra 0 -19 og deres foresatte. Målgruppen for helsestasjon for ungdom, er unge opp til 24 år.

2 Situasjonsbeskrivelse

Bydelene gir tilbud om svangerskaps- og barselomsorg, samt forebyggende helsetjenester gjennom helsestasjons- og skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom i alle av Oslos bydeler. Oslo har tre byomfattende helsestasjoner; Helsestasjon for kjønn og seksualitet (tidl. helsestasjon for LHBT-ungdom) lokalisert i Bydel Grünerløkka, Helsestasjon for hørselshemmede med geografisk beliggenhet i Bydel Bjerke og Helsestasjon for gutter i Bydel Frogner. Disse har et fagspesifikt ansvar for å gi tilbud til definerte målgrupper. Helsestasjon for kjønn og seksualitet har i tillegg et særskilt ansvar for å bidra til økt kompetanse rundt LHBT- tematikk til øvrig helsepersonell i det ordinære hjelpeapparatet.

Universelle tiltak og tidlig innsats skal stå sentralt i tjenestenes arbeid og er særlig viktig for å utjevne sosiale helseforskjeller, forebygge og avdekke omsorgssvikt og vold og overgrep mot barn og unge. Konsekvensene av nevnte forhold er utelukkende negative og griper dramatisk inn i barn og unges utvikling og senere funksjonsnivå. Konsekvensene er store, først og fremst for den enkelte, men også for samfunnet.

Omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep er et alvorlig folkehelseproblem. Virkningene av å vokse opp under slike forhold reduserer livskvalitet, tar liv og berører menneskers liv gjennom generasjoner. Barn og unge er avhengige av et kompetent og tilstedeværende hjelpeapparat for endring i egen livssituasjon. Bydelene skal sikre at innsatsen mot vold og overgrep er godt koordinert, og at barn og unge *får riktig hjelp til rett tid*. Helsepersonell og andre ansatte i

kommunen har en lovmessig plikt til å gripe inn ved bekymring eller kunnskap om slike forhold. Dette fordrer at bydelene sørger for nødvendige kunnskaper og kompetanse, gode rutiner og en systematisk tilnærming innenfor tjenestene.

Byrådet vil at innsatsen for å forebygge og avdekke vold og overgrep mot barn forsterkes. Arbeidet skal starte allerede fra svangerskapet av. Spørsmål om vold og seksuelle overgrep skal inngå som en naturlig del av fødsels- og svangerskapsomsorgen, og tematiseres i barselomsorgen, konsultasjoner og helsesamtaler. Barn *skal vite* at det er galt å utsettes for denne typen handlinger, at de selv ikke har skyld i hendelsene, at det er trygt å be om hjelp og at tjenestene er tilgjengelige. Barna *skal oppleve* at de tas på alvor og blir lyttet til, at tjenestene vil deres beste og at tjenestene utviser en profesjonalitet i kombinasjon med omsorg i håndteringen av problematikken. Det forutsettes at helsetjenestene *snakker med* og ikke bare *snakker om* barna i håndteringen av slike situasjoner.

Mestring av foreldrerollen er en viktig faktor for at barn får en trygg og god oppvekst. «Nye Familier» tilbys nå i 7 bydeler, og ytterligere 4 bydeler kommer til i 2018. Innen utgangen av 2019 skal det tilbys i alle bydelene. Gjennom «Nye Familier» gis tilbud om hjemmebesøk av helsesøster til alle førstegangs-fødende, og de som får barn i Norge for første gang, fra svangerskapsuke 28 og ut i fra individuelle behov, frem til barnet er 2 år. Tilbudet supplerer oppfølgingen fra jordmor, er universelt utformet, slik at det favner om alle og sikrer at familier med behov for støtte får tilbudet. Erfaringer fra tidligere, lignende prosjekter viser at muligheten for å styrke foreldreskapet er stor i forbindelse med første svangerskap og fødsel, og vil prege foreldrerollen og barnets helse og utvikling positivt.

Byrådet har styrket helsestasjons- og skolehelsetjenestene over flere år, og styrkingen videreføres også i 2018. Oslos bemanningsnorm er oppnådd i videregående- og ungdomstrinn. Ytterligere opptrapping er nødvendig for å oppnå bystyrets målsetting for barne-trinnet. Tilbudet i skolehelsetjenesten skal i samarbeid med de som benytter tjenesten gjøres mer tilgjengelig for elevene. De som kontakter skolehelsetjenesten for individuelle veiledning skal få kontakt med tjenesten senest neste skoledag.

Høsten 2017 lanseres ny «Nasjonal faglig retningslinje for helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjon, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom», retningslinjen er normerende og retnings-givende for tjenestenes arbeid. Det er ventet at regjeringen vil forskriftsfeste deler av retningslinjen. Im-

plementering av retningslinjen antas å medføre endringer i tjenestestedenes virksomhetsplanlegging på flere områder.

I Oslo er det en høyere andel unge som oppgir at de har psykiske symptomer enn i landet for øvrig. Byrådet vil prioritere innsats for å forebygge psykiske helseproblemer og gi bistand til de som trenger det. Skolehelsetjenesten skal bidra til et godt psykososialt og fysisk skolemiljø, og være en støtte for sårbare barn og unge og på denne måten også bidra til å forebygge frafall i videregående opplæring. Tjenestene må vektlegge forebygging av mistriksel, mobbing og psykiske plager.

I Oslo tilbys Utviklingsfremmende samtaler etter PLIS-modellen ved 16 videregående skoler og 1 ungdomsskole. Dette er en modell for lavterskel psykisk helsearbeid i skolehelsetjenesten i videregående skole. Tilbudet er tverrfaglig mellom helsesøstre, psykiatriske sykepleiere og spesialister fra barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk og forankret i kommunehelsetjenesten. «Glasshuset» i Bydel Nordre Aker er et eksempel på hvordan Psykisk helse, lavterskel, i skolehelsetjenesten (PLIS-modellen) og bruk av utviklingssamtaler er implementert ved en ungdomsskole, og byrådet oppfordrer øvrige bydeler til å se etter overføringsverdi til egen bydel ved denne organiseringen.

Bare- og ungdomsbefolkningen er aktive brukere av teknologiske løsninger, og ligger foran tjenestene når det kommer til kompetanse om, og aktiv bruk av teknologiske verktøy. Det oppfordres til innovasjon i helsetjenestene på samtlige forvaltningsnivåer og digitalisering der dette gir kvalitativt bedre løsninger for målgruppene. For gode og innovative løsninger må helsetjenestene ha god oversikt over behov i befolkningen, samt tendenser i lokalmiljøet. Innbyggerne skal selv medvirke i utvikling av tjenestene og tilbudet både på individ- og systemnivå.

Tabell 5.9 Resultatindikator – mål 2

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Nye familier i alle bydeler innen 2020	-	3	7	11

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 5.10 Avsetninger (i tusen kroner)

Avsetninger	Dok3 2017	Sak 1 2018
Helsestasjon- skolehelsetjeneste, Handlingsplan psykisk helse 1)	2 900	-
Nye familier - opptrapping	9 600	17 600

1) sees i sammenheng med avsatt til Tiltak barn og unge under FO2B A

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1: Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap

Tiltak 1

Videreføre tilbud om helsestasjon for kjønn og seksualitet

Mål 2 Trygg, meningsfull og utviklende oppvekst for alle

Tiltak 1

Styrke bemanningen i skolehelsetjenesten på barne-trinnet

Tiltak 2

"Nye familier" i alle bydeler i løpet av 2019

Tiltak 3

Spørsmål om vold og overgrep skal inngå i fødsel- og svangerskapsomsorgen, og tematiseres i barsel-omsorgen, konsultasjoner og helsesamtaler

Mål 3 Bedre levekår, rettferdig fordeling og utjevning

Tiltak 1

Lavterskel psykisk helsearbeid i skolehelsetjenesten

Mål 5 Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne

Tiltak 1

Tilbudene i helsestasjon- og skolehelsetjenestene skal utvikles i samarbeid med barn, unge og deres familier

Tabell 5.11 Særskilte tildelinger (i tusen kroner)

	Dok3 2017	Sak 1 2018
Fordelt bydeler skolehelsetjeneste - helsesøstertj. vgd.skole (elevtall)	19 968	20 400
Fordelt bydeler skolehelsetjeneste - helsesøstertj. ungdomstrinnet (elevtall)	6 656	6 800
Fordelt bydeler skolehelsetjenesten - opptrapping barnetrinn (FO2B krit.)	5 000	20 000
Helsestasjon Tøyenavtalen (Bydel Gamle Oslo)	1 600	1 600
Bydel Grünerløkka - Helsestasjon for lesbisk, homofil, bifil og transkjønnet ungdom (LHBT)	1 750	1 750

5.6 C Barnevern

1 Ansvarsområde

Barnevernets arbeid er hjemlet i lov om barneverntjenester. Oslo kommune har et helhetlig ansvar for barnevernet.

Bydelenes barneverntjenester skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid og bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår. Barneverntjenestens hovedmålgruppe er barn og unge i alderen 0 – til fylte 18 år, men tiltak og bistand kan fortsette som frivillig hjelpetiltak etter fylte 18 år og fram til fylte 23 år.

Barne- og familieetaten ivaretar ansvaret tilsvarende det ansvaret det statlige, regionale barnevernet (Bufetat) har ellers i landet. Det vil blant annet si drift av egne institusjoner og kjøp av institusjonsplasser. Bydelene dekker alle kostnader knyttet til opphold i institusjoner.

2 Situasjonsbeskrivelse

Antallet barn og unge i Oslo i alderen 0-17 år økte med 2,8 % fra 2014 til 2016, og mye tyder på at veksten vil fortsette. Dersom andelen barn og unge som får hjelp av barneverntjenesten fortsetter på dagens nivå, betyr det at antallet barn og unge med melding, undersøkelse og tiltak vil øke.

Antall anmeldelser i Oslo for seksuallovbrudd økte med ca. 37 % fra første halvdel i 2016 til første halvdel av 2017; 200 flere forhold ble anmeldt og hovedsakelig gjelder dette lovbrudd mot barn. Også anmeldelser for mishandling i familieforhold økte med 15 % fra 2016-2017. Økningene antas å ha sammenheng med tydeligere fokus og styrket innsats på tvers av fag og sektorområder.

Ved utgangen av 2016 var det i alt 3 929 barn og unge med tiltak i barnevernet. Av disse hadde 2 529 tiltak i familien, mens 1 400 hadde tiltak som innbar at de hadde flyttet. I løpet av 2016 hadde 5 924 barn

og unge tiltak i Oslo. Det var 4 % flere enn i 2015. Målt mot antall innbyggere 0-22 år var det 3,5 % som hadde tiltak i barnevernet. Det var omtrent den samme andelen som i 2015, da det var 3,4 % som hadde tiltak.

Satsingen «*Barnehjernevernet*» har som mål at Oslo kommune skal forebygge, oppdage og hjelpe barn som opplever omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep. Det er særlig de yngste barna som er Barnehjernevernets kjernemålgruppe. Tjenestene skal ha et felles kunnskapsgrunnlag, komme inn tidlig og sette inn tilstrekkelig hjelp slik at tilbakefall hindres. Det er valgt strategier og tiltak på ulike nivåer, der medvirkning, lederforankring, kompetanseheving, helhetstenking gjennom samarbeid og samhandling, samskaping, samt dokumentasjon er sentrale grep. Det er etablert en utviklingsgruppe for Barnehjernevernet der alle bydeler medvirker.

Enkelte barn og unge opplever mye flytting mellom institusjoner, fosterhjem og foreldrehjemmet. Hyppige flyttinger fører til økt belastning på de som rammes av dette. Tenåringer er de som flytter mest, særlig 16-17-åringer.

Det er flere faktorer som er viktige for å unngå flyttinger. Barn og unges innflytelse og samarbeid er selvsagt helt sentralt. Tilgang på mange nok fosterhjem og differensierte institusjonsplasser, og god oppfølging av barn, unge og fosterhjem er også viktig. At barneverntjenesten kommer inn så tidlig som mulig med hjelpetiltak er vesentlig for å lykkes i å gi barnet en trygg og kjærlig oppvekst.

For å unngå unødvendige tiltak skal barneverntjenestene legge vekt på tidlig innsats, barn og unges innflytelse, og god oppfølging av barn, unge og fosterforeldre.

Barn og unge skal ha en reell medvirkning når det fattes beslutninger om hvor de skal bo. Det er viktig å legge til rette for turnuser som ivaretar barns behov for stabilitet, relasjoner og trygghet.

Byrådet forutsetter at barnesynet og de fire verdiene fra utviklingsarbeidet «Mitt Liv» – *åpenhet, ydmykhet, kjærlighet og medbestemmelse* – og anbefalingene for forsvarlig barnevernpraksis som er utviklet i dette arbeidet skal legges til grunn. Barn og unge skal alltid være reelle samarbeidspartnere.

Barneverntjenesten har en sentral rolle i det lokale samarbeidet om barn og unges oppvekstvilkår. De skal bidra til at kunnskap fra forskning, medarbeider-

nes erfaringer, - og barn, unge og voksnes kunnskap skal tillegges lik vekt i utvikling av tjenestene.

Det er behov for tiltak som kan styrke den flerkulturelle kompetanse i barnevernet, øke rekrutteringen av personer med minoritetsbakgrunn til barnevernet, og bidra til å øke tilliten til barnevernet blant minoritetsbefolkningen. Dette fordrer et tett samarbeid med f.eks. barnevernsproffer med minoritetsbakgrunn og andre viktige aktører, som for eksempel Bydelsmøderne.

Tabell 5.12 Nøkkeltall for funksjonsområde 2B Oppvekst C Barnevern

Nøkkeltall for funksjonsområde 2B C Barnevern	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Barn med tiltak i løpet av året	5 460	5 833	5 607	5 694	5 924
Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-17 år	4,4	4,7	4,4	4,4	4,5
Netto driftsutgifter pr innbygger 0-17 år - barneverntjenesten	10 679	11 528	11 887	12 172	12 752
Netto driftsutgifter (f. 244, 251 og 252) pr barn i barnevernet	158 514	162 281	166 691	160 327	158 248
Brutto driftsutgifter pr barn (f. 244)	45 651	48 451	52 454	48 248	48 956
Brutto driftsutgifter pr barn i opprinnelig familie (f. 251)	30 547	35 424	35 670	34 263	33 748
Brutto driftsutgifter pr barn utenfor opprinnelig familie (f. 252)	549 835	533 456	544 129	593 207	617 054

Kilde: SSB/Kostra - barnevern, kommune nivå 2 og bydel - nivå 3, bydelene summert.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 2 Trygg, meningsfull og utviklende oppvekst for alle

Tiltak 1

Rask og riktig hjelp til barn som trenger bistand

Mål 3 Bedre levekår, rettferdig fordeling og utjevning

Tiltak 1

Øke barnevernets kunnskap om familiers levekårsutfordringer

Tiltak 2

Styrke samarbeidet mellom NAV og barnevernet

Mål 5 Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne

Tiltak 1

Gjennomføre tilbakemeldingssamtaler med barnet i undersøkelsessaker

Kunnskapsgrunnlaget «Hjernens utvikling, traumer, omsorgssvikt og tilknytning» skal fortsatt legges til grunn i utøvelsen av tjeneste. Erfaringene fra utviklingsarbeidet «Mitt Liv» skal benyttes slik at barn og unge blir reelle samarbeidspartnere i utvikling av tjenestene.

Tabell 5.13 Resultatindikator – mål 2

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Andel avsluttede undersøkelser innen 3 mnd.	91,8 %	96,0 %	100 %	100 %

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 5.14 Avsetninger (i tusen kroner)

Avsetninger	Dok3 2017	Sak 1 2018
Kompensasjonsordning uforutsett omfattende barnevern	30 000	30 000
Utviklingsarbeid i bydelsbarnevern 1)	6 950	-

1) Midlene er avsatt under FO2B A fra 2018

Tabell 5.15 Særskilte tildelinger (i tusen kroner)

Særskilte tildelinger fordelt til bydelene	Dok3 2017	Sak 1 2018
Statlig finansierte barnevernstillinger	78 540	97 697
Bydel Gamle Oslo barnevernskonsulenter på politistasjoner	3 748	3 850
Bydel Gamle Oslo - PU enhet	700	734
Bydel St.Hanshaugen statlig styrking barnevern	2 100	2 202
Bydel St.Hanshaugen – sentrumsansvar 1)	-	2 000

1) flyttet fra FO3 i Dok3 2017

5.7 Funksjonsområde 3 – Helse og omsorg

Tabell 5.16 Funksjonsområde 3 – Helse og omsorg

		Beløp i 1000 kr	
Funksjonsområde	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Forslag 2018
Funksjonsområde 3 Helse og omsorg (bydelsfordelt)			
11 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod		9 151 220	9 567 777
Sum utgifter		9 151 220	9 567 777
Netto utgifter	8 914 743	9 151 220	9 567 777

Budsjettvedtak for den enkelte bydels ordinære drift skjer samlet og fremgår som ett beløp under artsgruppe 11 i Dok.3. Beløp gjengitt her er funksjonsområdets andel som er lagt til grunn ved beregning av samlet driftsbudsjett. For informasjon om bydelenes disponering av opprinnelig budsjett 2017 vises til vedlegg 3 i Dok.3/17.

5.7 A Helsetjenester

1 Ansvarsområde

Funksjonsområde 3 A Helsetjenester omfatter fastlegeordningen, fysioterapitjenesten, tjenester til personer med psykiske lidelser, folkehelsearbeid, miljørettet helsevern og smittevern.

Bydelene har ansvar for førstegangs helseundersøkelse av migranter mens Helseetaten har beredskapsansvar ved behov for akutte helsetjenester.

Folkehelsearbeidet skal bidra til å motvirke sosiale helseforskjeller, forebygge helsesvikt og fremme helse. Folkehelseperspektivet skal ivaretas i alle

kommunens sektorer. Miljørettet helsevern og smittevern er lovfestede ansvarsområder innen det forebyggende helsearbeidet.

2 Situasjonsbeskrivelse

Folkehelsearbeidet er et prioritert område for byrådet. Sammenhengen mellom oppvekstvilkår og senere helseutvikling gjør det spesielt viktig å styrke innsatsen for de yngste barna. Psykiske og fysiske helseplager som følge av dårlig oppvekstvilkår er et underkommunisert folkehelseproblem.

Byrådet vil legge til rette for utvikling av gode og tilgjengelige tjenester som er bærekraftige for fremti-

den. Velferdsteknologi og digitale selvbetjeningsløsninger skal inngå i utvikling av helsetjenestene. Velferdsteknologi gir mulighet til å kontrollere egen sykdom, skape sosiale nettverk, føle trygghet i eget hjem og gjennom aktivisering.

Det er stadig nye utfordringer innen miljørettet helsevern og smittevern i Oslo. Arbeid rettet mot faktorer i miljøet som kan være til skade for helse er viktig. Bydelsoverlegefunksjonen er sentral i det lokale arbeidet.

Migrasjon og utstrakt reisevirksomhet medfører behov for økt oppmerksomhet om smittsomme sykdommer. Kommunens Ressurssenter for migrasjonshelse bistår med råd, veiledning og kompetansehevende tiltak.

Bydelene har utarbeidet lokale planer mot vold i nære relasjoner og skal sørge for god og koordinert innsats for å forebygge, avdekke og følge opp personer som er utsatt for vold. Bydelene skal ha kompetanse og samarbeide med andre instanser som Overgrepsmottaket og Oslo krisesenter for å sikre god oppfølging.

Kapasiteten hos fastlegene (523 totalt) i Oslo vurderes som god. Det er for tiden ca. 26 000 ledige listeplasser. Bydelene må fortløpende vurdere behovet for nye hjemler slik at befolkningens rett til fastlege ivaretas.

Kommunalt akutt døgnopphold (KAD) ved Aker Helsearena er fra 2017 utvidet til også å omfatte psykisk syke og rus. Betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert behandling (TSB), påregnes innført tidligst fra 2019.

Folkehelse

Folkehelseplan for Oslo 2017-2020: «Helse og trivsel for alle – vårt felles ansvar» er en strategisk plan som viser retning for Oslo.

Hovedmålet for folkehelsearbeidet i Oslo er «Innbyggerne opplever god helse og trivsel, uavhengig av hvem de er og hvor de bor i Oslo». Planen inneholder to strategier med tilhørende mål og tiltak: «Folkehelsearbeid der folk lever sine liv» og «Folkehelsearbeid - et felles ansvar». Strategiene har mål og tiltak som skal integreres og tilpasses til de kommunale virksomhetenes planer og daglige arbeid.

Programfylke for folkehelsearbeid

Oslo kommune er programfylke for perioden 2017-2021. Program for folkehelsearbeid skal bidra til å styrke kommunenes langsiktige og systematiske folkehelsearbeid. Byrådsavdeling for eldre helse og sosiale tjenester har det overordnede ansvaret for å

samordne programarbeidet i kommunen og tildeler midler til utvalgte tiltak i samarbeid med bydeler.

Psykisk helsehjelp

Rask psykisk helsehjelp er et tilbud til personer over 16 år med behov for kortvarig hjelp. Tilbudet krever ingen henvisning fra lege eller annen helseinstitusjon. Ved å sette inn hjelp tidlig kan det unngås at plager utvikler seg til kronisk lidelse. Byrådet oppfordrer bydelene til å etablere lavterskeltilbud som Rask psykisk helsehjelp.

Ambulerende tjenester som FACT-team er etablert i samarbeid med spesialisthelsetjenesten i flere bydeler. Gjennom tilbudet får flere mulighet til å mestre eget liv, og teamene kan vise til færre akuttinnleggelser i psykisk helsevern. Byrådet oppfordrer samtlige bydeler til å gå i dialog med egne sektorsykehus for utvikling av FACT-team eller liknende tiltak.

Vold i nære relasjoner

I forbindelse med økt fokus på Barnehjernerne vil byrådet at bydelene sammen med Helseetaten og kompetansemiljøer som Krisesenteret, Barnehuset og sosialpediatrisk seksjon ved Oslo Universitetssykehus, styrker kompetansen innen vold, overgrep og generasjonsoverførte traumer.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap

Tiltak 1

Lavterskel behandlingstilbud for mennesker med psykiske lidelser

Tiltak 2

Møteplasser som motvirker utenforskap

Mål 2 Trygg, meningsfull og utviklende oppvekst for alle

Tiltak 1

Styrke kompetansen innen vold, overgrep og generasjonsoverførte traumer rettet mot ungdom/foreldre og medarbeidere i kommunen i samarbeid med Helseetaten og andre kompetansemiljøer

Tiltak 2

Gjennomføre tiltak i Program for folkehelsearbeid (2017-2021)

Mål 3 Bedre levekår, rettferdig fordeling og utjevning

Tiltak 1

Gjennomføre og synliggjøre tiltak i Folkehelseplan for Oslo i bydelenes egne planer og strategier

Mål 5 Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne

Tiltak 1

Brukere, pårørende og deres organisasjoner skal være reelle samarbeidspartnere ved tildeling og utvikling av tjenester

Tiltak 2

Benytte relevante verktøy for brukermedvirkning og følge opp resultater fra befolkningsrettede bruker- og spørreundersøkelser

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 5.17 Avsetninger (i tusen kroner)

Avsetninger	Dok3 2017	Sak 1 2018
Folkehelsetiltak 1)	10 900	8 800
Turnusleger 2)	6 883	-
Refusjon for kjøp av helsetjenester i EØS området	3 400	3 400

1) inkl. 1,5 mill. til vaksiner hjernehinnebetennelse

2) fordeles bydelene som en særskilt tildeling fra og med 2018

Tabell 5.18 Særskilte tildelinger (i tusen kroner)

Særskilte tildelinger fordelt til bydelene	Dok3 2017	Sak 1 2018
Fordelt alle bydeler - avtalefysioterapeuter 2)	26 923	-
Bydel Grünerløkka - Aksept kontaktsenter	12 000	12 000
Kompensasjon for overdekning avtalefysioterapi 2)	-	12 311
Tilskudd turnusleger 1)	-	7 000
Bydel Gamle Oslo Grønlandsleiret 31 B	4 000	4 000
Bydel Frogner - kompensasjon overdekning fysioterapeuter 2)	2 578	-
Bydel St.Hanshaugen - kompensasjon overdekning fysioterapeuter 2)	2 648	-
Bydel Nordre Aker - Marka eldresenter	1 600	1 600
Bydel Alna - fysioterapitjenester Haukåsen skoler	1 200	1 200
Bydel Nordre Aker – fysioterapitjenester Elverhøy skole	420	420

1) avsatt sentralt i Dok3 2017

2) ordningene er gjennomgått og de to separate tilskuddordningene sees i sammenheng. Kompensasjonen baserer seg på oppdatert statistikk fra SSB. Overdekning beregnes ifht kriteriefordelte midler på funksjonsområdet.

5.7 B Omsorg

1 Ansvarsområde

Omsorg omfatter aktivisering og servicetilbud til eldre og funksjonshemmede, habilitering, rehabilitering og hverdagsrehabilitering, helse- og omsorgstjenester, annen hjelp til hjemmeboende, heldøgns pleie- og omsorgstjenester herunder bo- og institusjonstilbud, samt transport for mennesker med funksjonsnedsettelse.

2 Situasjonsbeskrivelse

Eldrebefolkningen

Byrådet vil legge til rette for at mennesker i alle aldre skal kunne leve frie, selvstendige liv. Tjenestene skal utvikles og innrettes slik at flere kan bo trygt hjemme så lenge de ønsker, og få bistand som bidrar til dette.

Antall eldre over 67 år vil øke i økonomiplanperioden. De siste årene har det imidlertid vært en nedgang i aldersgruppen 80 år og eldre, men denne trenden er nå i ferd med å snu. Antall innbyggere i relevante aldersgrupper har betydning for dimensjonering av bydelens tjenester.

Oslo kommune har færre mottagere av hjemmetjenester og flere eldre på institusjon enn snittet av de øvrige byene i ASSS-samarbeidet. I de store byene har det vært en utvikling mot at flere eldre bor hjemme og får mer tjenester i hjemmet, samtidig som man har satset på å bygge ut nye boformer for eldre som et trinn mellom eget hjem og sykehjem. Målet er å sikre eldre kombinasjonen av frihet og trygghet. Her spiller også velferdsteknologiske løsninger en viktig rolle.

Tabell 5.19 Andel innb. 80 år og over som mottar hjemmetjenester, institusjonstjenester og bolig med heldøgns bemanning

Tjeneste/kommuner	Landet uten Oslo	ASSS snitt uten Oslo	Oslo
År	2016	2016	2016
Andel innbyggere 80 år og over som mottar hjemmetjenester	32,4 %	29,1 %	28,1 %
Andel innbyggere 80 år og over i bolig med heldøgns bemanning	3,8 %	2,1 %	0,7 %
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon	13,0 %	14,5 %	16,3 %

Kilde: Kostra

Trygg og mangfoldig eldreomsorg

Byrådet er opptatt av å styrke eldreomsorgen i alle ledd. En styrking av hjemmetjenestene med flere årsverk, tillitsbasert styring og ledelse med myndiggjøring av medarbeiderne, hverdagsrehabilitering, demensarbeidslag, velferdsteknologi og nye botilbud skal bidra til at eldre får større råderett over egne liv samtidig som de opplever trygghet, mestring og mening. Det er viktig at de som har behov for plass i sykehjem eller helsehus, får det.

Bydelene må samarbeide tett med eldre selv og deres pårørende der de eldre selv ønsker dette. Sykehjemsetaten har ansvar for å tilby de plassene som bydelene til enhver tid bestiller. Bydelene skal sammen med Sykehjemsetaten videreutvikle helsehuskonseptet som er viktig for at eldre skal kunne bo trygt hjemme.

Byrådets mål er å øke antall ansatte i hjemmetjenesten med 500 årsverk i byrådsperioden slik at flere kan få hjelp og at det blir mer tid til omsorg. Årsverkene skal omfatte innbyggere som får hjemmetjenester, men som ikke er utviklingshemmede, har utviklingsforstyrrelser eller har psykisk helse/rus-problematikk.

Det er viktig at det sikres størst mulig stabilitet i tjenestene, med faste personer som kommer hjem til innbyggerne.

Slik årsverksmålet er definert av byrådet, ble det opprettet om lag 90 årsverk i hjemmetjenesten i 2016. I 2017 er bydelsrammen styrket i et omfang som gjør det mulig å opprette 200 nye årsverk i inneværende år. Grunnet tiden det tar å rekruttere, vil noe av denne veksten trolig ikke fullt ut realiseres før i 2018.

Byrådet ønsker at styrkingen av hjemmetjenestene skal benyttes til økt satsing på forebygging, veiledning innen kosthold, rehabilitering, tjenester til hjemmeboende med demenssykdom og deres pårørende, samt mer hjemmesykepleie. Styrkingen er videreført med helårseffekt i 2018. Til sammen er det for 2016 og 2017 finansiert 300 årsverk.

Byrådet styrker budsjettet med ytterligere 50 mill. i 2018 og 100 mill. fra og med 2019. Dette gir mulighet for å opprette 125 nye årsverk i hjemmetjenesten, slik at i alt 425 årsverk er finansiert. Midlene er budsjettet på kapittel 308 Bydelene – avsetninger eldre, helse og sosiale tjenester og er en avsetning som

bydelene kan søke på. Ordningen skal anvendes til innføring av aktivitetstid (tidskonto), styrking av demenstiltak og rehabilitering av hjemmeboende.

Det er påbegynt et prosjekt med aktivitetstid i tre bydeler. Aktivitetstid er rettet mot utvalgte brukere av hjemmetjenesten som har stort hjelpebehov og begrensede muligheter for å delta på aktiviteter eller ha sosialt samvær med støtte fra pårørende og frivillige. Formålet er å gi økt livskvalitet og forebygge ensomhet. Brukere som er i målgruppen vil få tilbud om 30 min per uke til egenvalgte aktiviteter som utføres etter avtale med hjemmetjenesten. Det er mulig å spare opp tiden.. Aktivitetstid sees i sammenheng med målsetningen om 500 nye årsverk i hjemmetjenestene til eldre. Ordningen vil evalueres og vil kunne innføres i andre bydeler i løpet av 2018.

Tidligere avsatte midler til dagaktivitetstilbud for demente er innarbeidet i bydelenes budsjetttramme.

Bydelene skal samhandle med Sykehjemsetaten, Helseetaten og spesialisthelsetjenesten for å tilby gode rehabiliteringsforløp til innbyggerne.

Helseetaten leder et tverrsektorielt arbeid med å implementere kunnskapsbaserte fallforebyggende tiltak i noen innsatsbydeler. Gjennom utprøving, evaluering og forskning skal det utvikles en Osломodell som kan implementeres i alle bydeler. Bydelene skal bidra i arbeidet. Pågående prosjekter i bydelene knyttet til fallforebygging skal sees i sammenheng og tas i betraktning i utvikling av Osломodellen.

Psykisk helse og eldre

Byrådet vil at det satses på lavterskeltilbud som bidrar til livsglede og forebygger ensomhet blant eldre, og som styrker eldres evne til mestring av egen sykdom og funksjonssvikt. Møteplasser og aktivitetstilbud skal være tilrettelagt for eldre med minoritetsbakgrunn og eldre med utfordringer knyttet til psykisk helse og rusproblematikk.

Mennesker med funksjonsnedsettelse

Byrådet har lagt frem en handlingsplan som vil blitt fulgt opp frem til 2020. Planen inneholder både politiske målsetninger og konkrete tiltak som blant annet skal bidra til bedre og mer samordnede tjenester til barn og unge og at flere gis mulighet til å delta i arbeidslivet. Tiltakene skal videre bidra til likeverdige tjenester og tar utgangspunkt i hva som er viktig for den enkelte. Bydelene skal iverksette tiltak og Helseetaten vil følge opp tiltak i planen.

Strategisk boligplan for eldre med hjelpebehov

Strategisk boligplan for eldre med hjelpebehov legges frem samtidig med Sak 1. Byrådet forserer satsing på rehabilitering av bygg som er uegnet for fremtidens krav. Byrådet vil utrede ulike konsepter for fleksible fremtidsrettede bygg som enkelt kan

tilpasses nye og endrede behov. Gjennom Oslo+ Program for tjenesteinnovasjon og Aldersvennlig by er det igangsatt en forstudie for å utarbeide fremtidige scenarioer for mulige nye bosituasjoner for fremtidens senior innbyggere.

Det planlegges for å rehabilitere 1 400-1 800 plasser i langtidshjem fram mot 2028. I alt 5,2 mrd. er innarbeidet til fornying av omkring 1 200 plasser i økonomiplanperioden. I tillegg er i alt 317,5 mill. satt av til generell rehabilitering av sykehjem. Byrådet avsetter 1,28 mrd. til etablering av nærmere 320 Omsorg+ boliger og innarbeider midler til etablering av 124 bemannede boliger for personer med kognitiv svikt. Det vises til nærmere omtale i kapittel 10.1 Næring og eierskap - Eiendomsforetakene.

Oslo+ Program for tjenesteinnovasjon

Oslo+ er et program for tjenesteinnovasjon som skal bidra til en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste gjennom nytenkende helsefremmende, forebyggende og rehabiliterende tiltak for senior innbyggere. Samskaping av nye tjenestemodeller mellom flere bydeler, innbyggere og samfunnet vil styrke spredning og skalering av løsningene, og dermed bidra til likeverdige tilbud for alle byens senior innbyggere.

Tillitsmodellen for hjemmetjenesten legger vekt på den enkeltes ressurser, egenmestring og kontroll over eget liv. Medarbeiderne får en viktigere rolle gjennom at de tilføres økt ansvar, kompetanse og myndighet, mens lederne blir viktigere som veiledere. Tjenesten skal baseres på tillit og samskaping, og gi en bedre hverdag både for den som mottar, og for dem som gir tjenester. «Hva er viktig for deg?» er et nøkkelspørsmål i dette arbeidet. Prosjekt Helsefremmende møteplasser 60+ skal utvikle nyskapende møteplasser der eldre i Oslo lett kan finne frem til steder og informasjonspunkter hvor de inspireres til å ta aktivt vare på egen helse og livskvalitet. Prosjektet Nettverk og frivillighet skal prøve ut ulike modeller for samarbeid og samskaping mellom kommunens tjenester og med eldre selv, innbyggernes nettverk, frivillige organisasjoner og andre.

Velferdsteknologi

Velferdsteknologi handler om løsninger som gir økt trygghet, mestring og aktivitet for at enkeltindividet skal kunne leve et mer selvstendig liv. Bydelenes har et ansvar for å ta i bruk og tilby løsningene, omstille tjenestene i samarbeid med innbyggerne.

Byrådet satser på å rulle ut flere velferdsteknologiske løsninger. Gjennom spredningsprosjektet bidrar sentrumsbydelene (VIS-bydelene) med sine erfaringer, slik at alle bydelene drar nytte av denne kompetansen. En forutsetning for å kunne realisere gevinster i tjenesteapparatet er at det satses tilstrekkelige ressurser til investeringer og drift av løsningene, samt til kompetansetiltak.

Når det gjelder kvalitet i tjenestene, kompetanse og heltidskultur vises det til kap. 5.2. innledningsvis og

omtale under mål 5 Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne

Tabell 5.20 Nøkkeltall for Funksjonsområde omsorg

Nøkkeltall for funksjonsområde 3 Helse og omsorg B Omsorg	Resultat 2010	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Andel personer 80+ pr 31.12	3,8	3,6 %	3,5 %	3,3 %	3,2 %	3,1 %
Netto driftsutgifter pleie og omsorg pr innbygger 1)	11 676	12 279	13 349	13 670	14 026	13 932
Netto driftsutgifter pr. mottaker av pleie- og omsorgstjenester 1)	322 458	354 218	396 902	417 905	444 957	454 865
Netto driftsutgifter pr. hjemmetjenestemottaker 1)	170 354	189 230	218 307	239 183	253 737	274 271
Andel egne innbyggere 80 år og over som mottar hjemmetjenester 2)	34,5	33,8	33,2	32,5	31,3	29,9
Andel egne innbyggere 66 år og under som mottar hjemmetjenester 2)	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Andel egne innbyggere 67 - 79 år som mottar hjemmetjenester 2)	8,3	7,5	7,1	6,8	6,7	6,4
Andel egne innbyggere 80-89 år som mottar hjemmetjenester 2)	31,6	30,4	29,8	28,8	27,1	25,6
Andel egne innbyggere 90 år og over som mottar hjemmetjenester 2)	45,9	46,3	45,3	44,5	45,0	43,7
Andel egne innbyggere 80 år og over som bor i institusjon 3)	16,3	16,3	16,3	16,3	16,2	15,6
Andel egne innbyggere 67 - 79 år som bor i institusjon 3)	2,1	2,0	1,9	1,8	1,7	1,8
Andel egne innbyggere 80 - 89 år som bor i institusjon 3)	11,8	11,3	11,2	10,9	11,0	10,4
Andel egne innbyggere 90 år og over som bor i institusjon 3)	34,2	34,5	34,0	34,1	33,1	32,4
Andel sykehjemsbeboere på tidsbegrenset opphold 4)	12,9	13,9	12,1	12,2	12,2	11,9

1) Netto driftsutgifter, kommuneregnskapet, Rapporteres kun ved årsslutt pr 31.12

2) Praktisk bistand og hjemmesykepleie jfr. lov om kommunale helse- og omsorgstjenester §3-2 første ledd nr. 6) Hjemmesykepleie skal også omfatte tjenester innenfor kategorien psykisk helsearbeid. Ihht til loven omfatter praktiske bistand: Hjemmehjelp, Husmorvikar og annen hjelpevirksomhet i hjemmet, herunder miljøarbeid, opplæring i dagliglivets gjøremål, boveiledning og brukerstyrt personlig assistent.

3) Sykehjem, aldershjem og andre boformer med heldøgns omsorg og pleie som er hjemlet i lov om kommunale helse- og omsorgstjenester

§3-2 nr. 6, dvs. boformer der det kan kreves vederlag for opphold i institusjon

4) Sykehjem, hjemlet i lov om kommunale helse- og omsorgstjenester

5) Nøkkeltall for befolkning og leller tjenesteproduksjon er beregnet første gang i 2015

6) Beregning av nøkkeltall kan først utføres når befolkning pr 01.01.2017 foreligger 15 mars

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap

Tiltak 1

Etablere 500 årsverk før 2020 for at eldre skal kunne bo trygt i eget hjem

Tiltak 2

Ta i bruk velferdsteknologiske løsninger som bidrar til trygghet, mestring og aktivitet

Tiltak 3

Gjennomføre tiltak i Handlingsplan for Aldersvennlig By, Plan for trygg og mangfoldig eldreomsorg og Handlingsplan for mennesker med funksjonsnedsettelser

Mål 4 Gode boliger og gode bomiljøer i egne hjem og institusjon

Tiltak 1

Tilrettelegging av bosituasjon gjennom tidlig innsats

Tiltak 2

Tilgjengelige, attraktive og mangfoldige møteplasser

Tiltak 3

Differensierte botilbud

Mål 5 Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne

Tiltak 1

Brukere, pårørende og deres organisasjoner skal være reelle samarbeidspartnere i tildeling og utvikling av tjenester

Tiltak 2

Benytte relevante verktøy for brukermedvirkning og følge opp resultater fra bruker- og pårørendeundersøkelser

Tabell 5.21 Resultatindikator – mål 4

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Andel av bydelenes årsverk i pleie og omsorg med relevant fagutdanning 1)	68 %	70 %	80 %	80 %

Mottakere av hverdagsrehabilitering som indikator for måloppnåelse videreføres ikke. Siden utvikling av nye tilbakemeldingsverktøy og metoder for bruker-

medvirkning er under arbeid og det gjennomføres målinger hvert annet år videreføres ikke dagens indikator for brukertilfredshet i tjenestene.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 5.22 Avsetninger (i tusen kroner)

	Dok 3 2017	Sak 1 2018
Flere årsverk, bo trygt hjemme - aktivitetstid	-	25 000
Flere årsverk, bo trygt hjemme - styrket demensomsorg og rehabilitering hjemmeboende	-	25 000
Eldresentre - driftstilskudd og treningstilbud	23 000	23 000
Velferdsteknologi	20 000	17 500
Trygg og mangfoldig eldreomsorg 1)	17 250	14 400
Kompetansehevende tiltak	11 900	12 000
Aldersvennlig by	10 000	10 000
Demensplan – dagaktivitetstilbud 2)	8 000	-

1) utviklingstiltak aldring og helse i Dok3 2017

2) fordeles bydelene særskilt fra og med 2018

Tabell 5.23 Særskilte tildelinger (i tusen kroner)

	Dok3 2017	Sak 1 2018
Forebyggende innsats - bo trygt hjemme	37 500	160 000
Kompensasjonstilskudd bydeler som leier omsorgsboliger av private	10 766	11 221
Fordelt alle bydeler - Demensplan 2015, dagaktivitetstilbud etter FO3 kriterier	11 000	19 000
Bydel Grünerløkka – Hjelpemiddellageret 1)	6 700	5 000
Bydel St.Hanshaugen - Sentrumsansvar 2)	2 000	-

1) 1,7 mill.var en engangsbevilgning til utskifting av hjelpemidler og rehab. av vaskerom i 2017

2) flyttet til FO2B fra og med 2018

5 Investeringsbudsjettet

Investeringer innenfor helse og omsorg, sykehjem, Omsorg+ og boliger til mennesker med nedsatt funksjonsevne er omtalt i kapittel 6 Byomfattende tiltak under Sykehjemsetaten og i kapittel 10.1 Næring og eierskap – Eiendomsforetakene.

5.8 Funksjonsområde 4 Sosiale tjenester og ytelser

Tabell 5.24 Funksjonsområde 4 Sosiale tjenester og ytelser

Funksjonsområde	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Forslag 2018
FO4 Sosiale tjenester og ytelser (bydelsfordelt)			
11 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod.		1 532 665	1 603 406
14 Overføringsutgifter		1 223 399	1 327 160
Sum utgifter		2 756 064	2 930 566
Netto utgifter	2 831 319	2 756 064	2 930 566

Budsjettvedtak for den enkelte bydels ordinære drift skjer samlet og fremgår som ett beløp under artsgruppe 11 i Dok.3. Beløp gjengitt her er funksjonsområdets andel som er lagt til grunn ved beregning av samlet driftsbudsjett. For informasjon om bydelenes disponering av opprinnelig budsjett 2016 vises til vedlegg 3 i Dok.3/ Budsjettvedtak for Økonomisk sosialhjelp (KOSTRA-funksjon 281 Ytelse til livsopphold) fremgår av vedtak på art-gruppe 14.

5.8 A Sosiale tjenester

1 Ansvarsområde

Sosiale tjenester ytes hovedsakelig av og gjennom NAV-kontorene. Folk som trenger hjelp og bistand skal møte et helhetlig og integrert tjenestetilbud. Det likeverdige partnerskapet mellom kommunen og staten skal sikre felles måloppnåelse gjennom riktige tiltak og stønader for den enkelte.

Formålet med sosiale tjenester er å fremme økonomisk og sosial trygghet, bedre levekårene for vanskeligstilte og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltagelse i samfunnet.

Bydelenes sosiale tjenester skal bistå den enkelte med rådgivning og veiledning, praktisk bistand, boligtiltak og økonomisk sosialhjelp. Hjelpen skal medvirke til at den enkelte i størst mulig grad blir selvhjulp.

2 Situasjonsbeskrivelse

Sosiale tjenester, aktive tiltak og kvalifisering

Oslo kommune skal ha en effektiv og velfungerende arbeids- og velferdsforvaltning. NAV-kontorene skal framstå som en enhet med felles resultatansvar, selv om ansvaret for ulike oppgaver, tjenester og lovverk er delt mellom stat og kommune. NAV-kontorene skal være åpne og tilgjengelige, utvise fleksibilitet og gi tilpasset oppfølging, råd og veiledning.

Ved utgangen av august er arbeidsledigheten på 2,8%. Befolkningssammensetning og sosioøkonomiske kjennetegn varierer mellom bydelene. Det gir utslag i andelen arbeidsledige og sysselsettingsgrad. Arbeidsmarkedet stiller krav til kompetanse. Ufaglærte, unge uten utdanning og arbeidserfaring, og innvandrere med relativt lave kvalifikasjoner har begrensede muligheter i et arbeidsmarked der det blir færre jobber for ufaglærte.

Deltakelse i arbeidslivet er viktig for å bedre leve- og oppvekstvilkår og motvirke vedvarende fattigdom og sosial eksklusjon. Byrådet vil satse på kvalifisering, og bydelene må arbeide med å utvikle og tilby gode kvalifiseringstiltak. God kartlegging, fleksibilitet i tiltakene, individuell tilpasning, arbeidsretta tiltak, tett oppfølging og bredt samarbeid både tverretattlig med næringslivet er nødvendig for å sikre gode kvalifiseringsløp.

Sosialt arbeid med barn og unge

Byrådet vil forebygge og redusere fattigdom og sosial eksklusjon blant barn, unge og barnefamilier. Det settes av 10 millioner fordelt med 5 mill. i 2018 og 2019 til arbeid rettet mot å bringe levekårutsatte foreldre inn i kvalifisering, utdanning og arbeid. Innsatsen har som mål både å bidra til selvhjulpenhet og bedre levekår, og redusere veksten i sosialhjelpsutgifter. Barnefamilier som mottar økonomisk sosialhjelp er en prioritert gruppe. I arbeidet skal familienes og barn og unges stemme, ressurser og behov

være en sentral del i samskapingen av nye virkemidler og løsninger.

NAV må jobbe helhetlig med familiene. Kartlegging av familiens behov, oppsøkende virksomhet, hjemmebesøk, samarbeid og medvirkning skal være en del av dette arbeidet. Manglende språkkunnskaper, utdanning og arbeidserfaring kan innebære at det er behov for grunnleggende kvalifisering og noe lengre kvalifiseringsløp. NAV må ha et differensiert tilbud av tiltak som kan bidra til at forsørgerne kommer inn i arbeid og deltakelse, og i mindre grad blir avhengige av sosialhjelp. NAV skal samarbeide tett med øvrige tjenester i bydelen med ansvar barns for oppvekstvilkår, helse og velferd.

Unge er en prioritert gruppe som skal hjelpes til arbeid, utdanning og kvalifisering. Stabile relasjoner og tillit er viktig for å få dette til, ikke minst når tabubelagte temaer og familiære problemer er blant årsakene til at den unge har behov for hjelp. Tiltak må bygge på grundige kartlegginger og samskapes i nær relasjon med den unge.

Andelen unge sosialhjelpsmottakere i Oslo er relativt lav, og ungdom som mottar sosialhjelp over tid har gjerne sammensatte problem og utfordringer. Ungdom skal tilbys tett oppfølging og tilpassede tiltak som bygger på grundig kartlegging og nær dialog med ungdommen. Ved bruk av vilkår må disse være individuelt tilpasset og egnet til å fremme overgang til arbeid og aktivitet. Ungdom som står utenfor skole, opplæring eller arbeid har ofte sammensatte problemer og behov for flere tjenester. NAV har en viktig rolle i koordinering og samordning av virkemidler og samarbeid med andre tjenester som er rettet mot ungdom og unge voksne. Ungdom som har mottatt tjenester etter barnevernloven, og som har behov for råd, veiledning og sosiale tjenester ved overgangen til voksenlivet, skal tilbys tilrettelagt og individuell oppfølging.

Arbeid med søknader om økonomisk bistand

Sosialhjelp skal sikre nødvendig livsopphold for dem som ikke har andre rettigheter eller inntektsmuligheter. Stønden er ment å være midlertidig. Ved vurdering av stønadsbehov, må NAV-kontoret se hele familiens behov. Særlig viktig er det at barns behov blir sett, hørt og kartlagt. Barn som lever i lavinntektsfamilier må få trygge og forutsigbare rammer, og mulighet for delta på fritids-, kulturelle- og sosiale aktiviteter. Sosialhjelpsmottakere med forsørgeransvar må prioriteres for tiltak som redusere sosialhjelpsavhengigheten.

Sosialhjelp skal gis etter en individuell vurdering og må brukes fleksibelt. Personer som er i behov av sosialhjelp over lang tid kan ha andre behov enn de som kun trenger det i en kortvarig overgangsfase.

De som tar kontakt med eller oppsøker NAV, skal oppleve at de blir møtt. Etter sosialtjenesteloven har NAV et særlig og omfattende råd og veiledningsansvar. NAV skal gi opplysning, råd og veiledning som kan bidra til å løse eller forebygge sosiale problemer. Kvalifisert økonomisk rådgivning, råd om privat økonomi og gjeldsrådgivning inngår i dette. Økte boutgifter som følge av høyere bolig- og leiepriser, er blant de forhold som kan føre til økt behov for råd, veiledning og økonomisk bistand.

Boligtiltak og boligsosialt arbeid

Boligsosialt arbeid og ulike boligsosiale tiltak omfatter alt fra framskaffelse og tildeling av bolig, til individuell oppfølging, bomiljøtiltak og tiltak som hjelper den enkelte til å beholde bolig og mestre sin boliglivssituasjon. Boligvirkemidlene omfatter både statlige og kommunale låne- og støtteordninger, og boliger og botiltak for vanskeligstilte og mennesker med funksjonsnedsettelser.

Byrådet vektlegger at boligsosialt arbeid i Oslo kommune skal medvirke til gode boliger og bomiljøer. Barn skal ha en trygg oppvekst og et bomiljø som oppleves trygt, som ivaretar barns behov og gir rom for aktivitet og deltakelse. Barn og unge skal aktivt involveres i utformingen av tiltak som bidrar til å skape gode bomiljøer.

Byrådet satser på booppfølging og bo- og miljøtiltak som kan bidra til gode og stabile boforhold, og hindre utkastelser, ustabile boforhold og bostedsløshet. Flest mulig skal kunne bo selvstendig, være deltakende og ta i bruk egne ressurser. Ved behov for bruk av døgnovernatting, skal dette være kortvarig og steder med kvalitetsavtale skal fortrinnsvis benyttes.

Det er videreført 2,3 mrd. i økonomiplanperioden til boliger for vanskeligstilte og personer med nedsatt funksjonsevne.

Arbeid med rusavhengige

Bydelenes tjenesteapparat skal gjennom råd, veiledning og ulike tiltak både forebygge rusavhengighet og bistå mennesker som trenger hjelp til å komme seg ut av rusavhengigheten. Forebygging og tidlig innsats er viktig, særlig overfor de unge. Arbeid med rusavhengige innebærer å legge til rette for både behandling, rehabilitering og ettervern. Mange rusavhengige har problem med å beholde og ivareta selvstendige boforhold og er i behov av booppfølging. Det knytter seg særlig store utfordringer til overganger, eksempelvis fra behandlings- eller andre institusjonsopphold, inkludert fengsler, tilbake til bydelen. Bydelene må følge opp med egnede botiltak, tilpassa oppfølging og hjelp. God rehabilitering krever helhetlig arbeid, i tett dialog med den rusavhengige, og samarbeid på en rekke områder, som bolig, økonomi, helse, familie og nettverk, inntektssikring, arbeid og sysselsetting. Også her er det av-

gjørende å bygge opp under stabilitet, relasjoner og tillit.

Tabell 5.25 Nøkkeltall for funksjonsområde 4 Sosiale tjenester og ytelser

Nøkkeltall for: Funksjonsområde 4 Sosiale tjenester og ytelser (EHS)	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Antall mottakere av økonomisk sosialhjelp	17 317	17 750	18 620	19 168	19 627
Antall deltakere i kvalifiseringsprogrammet 1)	2 698	2 677	2 656	2 602	2 493
Antall deltakere i introduksjonsordningen 1)	1 004	1 055	1 167	1 238	1 598
Andel sosialhjelpsmottakere 25-66 år i forhold til innbyggere 25-66 år	3,9	3,9	4,0	4,1	4,1
Andel sosialhjelpsmottakere 18-24 år i forhold til innbyggere 18-24 år	3,8	4,0	4,1	4,0	4,0
Gjennomsnittlig brutto utbetalt stønad til sosialhjelp pr mottaker (bidrag + lån)	52 741	56 975	60 203	64 157	65 352
Gjennomsnittlig stønadslengde økonomisk sosialhjelp (måneder)	5,7	5,9	6,0	6	5,4
Gjennomsnittlig stønadslengde økonomisk sosialhjelp - mottakere 18-24 år	4,8	5,0	5,0	5,1	4,5
Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde	53,2	53,0	54,6	54,8	46,3
Andel sosialhjelpsmottakere med stønad i 6 måneder eller mer	45,6	46,8	47,9	48,5	43,2

Kilde: SSB/Kostra

Nedgangen fra 2015 til 2016 i nøkkeltallene for stønadslengder og sosialhjelp som hovedinntektskilde er sterkt påvirket av omleggingen til nytt fagsystem (Fasit) og tilhørende uttrekk av data til Kostra. Nærmere undersøkelser indikerer at de nye nivåene er riktige enn de tidligere.

1) Tall fra Årsstatistikken for bydelene

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap

Tiltak 1

Råd, veiledning og tilbud om tiltak som bidrar til økonomisk selvhjelpenhet

Tiltak 2

Riktig oppfølging til rett tid med utgangspunkt i den enkeltes behov

Tiltak 3

Samarbeid med NAV, kommunale bedrifter og arbeidsliv slik at flere blir økonomisk selvhjulpne

Mål 3 Bedre levekår, rettferdig fordeling og utjevning

Tiltak 1

Tidlig og riktig innsats der overgang til arbeid er det viktigste virkemiddelet for å løse levekårsutfordringer

Tiltak 2

Koordinerte tjenester med god kvalitet som er likeverdige uavhengig av bosted og sosial status

Tiltak 3

Prioritere barnefamilier med risiko for langvarig fattigdom

Mål 4 Gode boliger og gode bomiljøer i egne hjem og institusjon

Tiltak 1

Tilpasset booppfølging som bidrar til at den enkelte ivaretar og beholder botilbudet

Tiltak 2

Legge til rette for at flere som står utenfor boligmarkedet skaffer seg og beholder egen bolig

Tiltak 3

Bedre bomiljø og oppvekstforhold gjennom målrettet innsats i utsatte områder/områder med levekårsutfordringer

Tabell 5.26 Resultatindikatorer - mål 4

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Finansiering kjøp av bolig - andel søknader behandlet innen 1 mnd.	72 %	76 %	90 %	90 %
Søknad om kommunal bolig - andel søknad behandlet innen 3 mnd.	94 %	95 %	95 %	95 %
Andel positive vedtak for kommunal bolig effektivert inn 6 mnd.	89 %	87 %	85 %	90 %

Resultat 2015 er korrigert fra uvektet til vektet gjennomsnitt av bydelene

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 5.27 Avsetninger (i tusen kroner)

	Dok3 2017	Sak 1 2018
Opptrappingsplan rus- omlegging av tilskudd psyk.helse og rus	-	30 000
Sentrumsarbeidet	12 000	12 000
Levekår bolig og sosiale tjenester	-	10 300
Levekår kvalifisering og arbeid	-	5 000
Utviklingstiltak bolig og sosiale tjenester 1)	5 800	-
Risikoavsetning (OsloPilot) 1)	2 000	-

1) sees i sammenheng med avsatt til Levekår bolig og sosiale tjenester

Tabell 5.28 Særskilte tildelinger (i tusen kroner)

	Dok3 2017	Sak 1 2018
Fordelt alle bydeler - styrket rusomsorg, booppfølging rus og psykiatri, FO4 kriterier	50 000	50 000
Fordelt alle bydeler - aktive tiltak/sosialhjelpsreducerende tiltak etter FO4 krit.	30 000	30 000
Fordelt alle bydeler - booppfølgingstiltak FO4 kriterier	24 000	24 000
Aktivitetsplikt sosialhjelpsmottakere under 30 år 1)	11 000	-
Særskilt botilbud	500	500

1) Lovpålagt aktivitetsplikt midlene kriteriefordelt i bydelsrammen fra og med 2018

5.8 B Mottak og integrering av flyktninger

1 Ansvarsområde

Bydelene i Oslo har ansvar for å bosette flyktninger. Målet er rask arbeids- og samfunnsdeltakelse. En stabil bosituasjon og gode kvalifiseringstiltak er viktige virkemidler for å sikre integrering. Bydelene har ansvar for å tilby introduksjonsprogram bestående av norskopplæring, samfunnskunnskap og arbeidsrettede tiltak for flyktninger som har rett og plikt til introduksjonsprogram. I tillegg er det viktig å legge til rette for at flyktninger blir inkludert i samfunnet, slik at de får mulighet til å delta sosialt, kulturelt og politisk på lik linje med resten av befolkningen. Dette skal gjøres i samarbeid med flykt-

ningen, frivillige organisasjoner, utdanningsinstitusjoner og arbeidslivet i kommunen.

2 Situasjonsbeskrivelse

Bydelenes mottak av flyktninger

Oslo kommune skal bosette 850 flyktninger i inneværende år. Dette er noe lavere enn 2016 da det var 1000. Det har alltid vært store variasjoner i antall asylsøkere som kommer til Norge og antall flyktninger som skal bosettes. For tiden er disse tallene svært lave, og det forventes derfor en betydelig reduksjon i antall flyktninger til bosetting neste år. Integrerings- og mangfoldsdirektoratet vil sende ut

anmodningsbrev for 2018 til kommunene i siste kvartal i år.

Oslo mottak

Oslo mottak åpnet den 01.09.2016 og er godkjent som integreringsmottak for prosjektperioden ut 2018. Mottaket har plass til 150 flyktninger. Med Oslo mottak er det gitt mulighet for å utvikle en helhetlig bosetting- og integreringsprosess fra asylsøkeren kommer til flyktningen er bosatt. Norskopplæring, kvalifisering, arbeid og integreringstiltak kan starte på et tidlig tidspunkt etter ankomst.

Når en bydel har godkjent bosetting av en flyktning er den ansvarlig for å initiere et møte med Oslo mottak innen én uke for å gå gjennom flyktningens bakgrunn, situasjon og utfordringer. Bydelen skal umiddelbart begynne planlegging av utflytting med tanke på bolig, barnehageplass, skole, fastlege, helsestasjon, planlegge overgang fra fulltidsprogram til introduksjonsprogram og kopling til sivilsamfunnet o.l.

Erfaringer fra flyktningarbeid som boliganskaffelse, kvalifiseringstiltak, jobbtrening og samarbeid med sivilsamfunnet er nyttig og aktuelt også overfor andre innbyggere som har behov for bistand for å bli selvforsørget og ordinære, aktive innbyggere. Arbeidet med flyktninger har derfor betydning langt ut over det dagens antall tilsier og erfaringene bør tas med i øvrig arbeid ved NAV-kontorene.

Tilskudd til bosetting av flyktninger

Kommunene mottar et statlig integreringstilskudd de fem første årene etter bosetting som er ment å dekke kommunens utgifter til bosetting av flyktninger. Bydelene mottar et bosettingstilskudd for flyktninger det året de bosettes. De øvrige fire årene fordeles integreringstilskuddet til bydelene i tråd med kriteriesystemet. Tilskudd for førsteårsbosatte flyktninger er prisjustert og utgjør i 2018 kr. 140.000.

Oslo kommune har tatt et initiativ overfor de andre storbyene om å gå sammen om en dugnad for å bosette flyktninger med store hjelpebehov. Det skal i denne forbindelse legges et løp opp mot staten for å utvide/øke bosettingstilskuddet.

Bydelenes arbeid etter introduksjonsloven

Bydelene har ansvar for å tilby introduksjonsprogram. De skal så snart som mulig og innen tre måneder etter bosetting i bydelen eller at krav om deltakelse blir framsatt, tilrettelegge introduksjonsprogram i henhold til introduksjonsloven. Det skal legges til rette individuelt for hver enkelt deltaker både med hensyn til innhold og lengde. For flyktninger som kommer fra Oslo mottak skal det være en sømløs

overgang fra fulltidsprogrammet som de har i mottaket til introduksjonsprogrammet i bydelene.

Per 11.07.17 var det 1491 deltakere i introduksjonsprogrammet. Programmet kan vare i inntil to år med mulighet for ett års forlengelse. Det skal legges til rette individuelt for hver enkelt deltaker både mht innhold og lengde. Programmet omfatter norskopplæring, innføring i norsk samfunnsliv og forberedelse for deltagelse i arbeidslivet og skal være arbeidsrettet. Utdanning kan inngå i introduksjonsprogrammet.

Det er etablert et samarbeidsprosjekt mellom utvalgte bydeler og næringslivet gjennom YS og Virke, for å tilrettelegge for arbeidspraksis tidlig i introduksjonsprogrammet. Et tilsvarende samarbeidsprosjekt er etablert mellom enkelte bydeler og Universitetet i Oslo og Høgskolen i Oslo og Akershus, og skal legge til rette for akademisk praksis for deltakere i introduksjonsprogrammet som har akademisk bakgrunn. Begge prosjektene skal utvides til øvrige bydeler og integreres i den ordinære driften.

Flyktningmeldingen, Byrådssak 5/17 om Oslo kommunes innsats knyttet til mottak av asylsøkere og integrering av nyankomne flyktninger, ligger til behandling i bystyret. Svært mange instanser er involvert i bosetting og integrering. Meldingen legger opp til en strategi for helhetlig arbeid hvor fokuset er på flyktningenes ressurser og hvordan de best og raskest mulig kan bli godt integrert i ordinært bolig- og arbeidsmarked.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap

Tiltak 1

Bosette flyktninger i egnet bolig innen 3 mnd

Tiltak 2

Tilpasset introduksjonsprogram og tilbud om yrkesrettet norskopplæring til de som trenger det etter fullført program

4 Merknader til driftsbudsjettet

Bosettingstilskuddet gjelder bosetting av 425 flyktninger og inntil 200 selvboettere/ familiejenforente. Tilskuddet er prisjustert og utgjør kr 140 000 pr bosatt, fordelt med kr 102 000 til sosiale tjenester og kr 38 000 til økonomisk sosialhjelp.

Tabell 5.29 Avsetninger (i tusen kroner)

	Dok3 2017	Sak 1 2018
Bosettingstilskudd flyktninger	158 920	87 500

Tabell 5.30 Særskilte tildelinger (i tusen kroner)

	Dok3 2017	Sak 1 2018
Bydel Grünerløkka - Quo Vadis	3 600	3 600

5.8 C Kvalifiseringsprogrammet

Tabell 5.31 Driftsbudsjett – Kvalifiseringsprogrammet

		Beløp i 1000 kr	
Funksjonsområde	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Forslag 2018
FO4 Kvalifiseringsprogrammet			
11 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod		434 210	441 274
Sum utgifter		434 210	441 274
Netto utgifter	371 258	434 210	441 274

Budsjettvedtak for den enkelte bydels ordinære drift skjer samlet og fremgår som ett beløp under artsgruppe 11 i Dok.3. Beløp gjengitt her er funksjonsområdets andel som er lagt til grunn ved beregning av samlet driftsbudsjett. For informasjon om bydelenes disponering av opprinnelig budsjett 2017 vises til vedlegg 3 i Dok.3/17.

1 Ansvarsområde

Kvalifiseringsprogram med tilhørende kvalifiseringsstønad er et helårig og heltids program for personer med vesentlig nedsatt arbeids- og inntektsevne som er uten eller har svært begrensede ytelser fra folketrygden. Programmet har vanligvis en varighet på ett år, og er en engangsrettighet. Programmet skal inneholde arbeidsrettede tiltak og arbeidssøking, og kan inneholde andre tiltak som kan støtte opp under overgangen til arbeid. Programmet skal utformes i tett samarbeid med deltakeren. Kvalifiseringsprogrammet er en lovpålagt oppgave for kommunene og er hjemlet i lov om sosiale tjenester i NAV.

2 Situasjonsbeskrivelse

Lønnet arbeid er den viktigste nøkkelen til å komme seg ut av fattigdom. Kvalifiseringsprogrammet skal bidra til å bedre arbeidslivstilknytning og levekår for folk som står i fare for å komme i en situasjon med lite aktivitet og vedvarende fattigdom. Deltakerne skal settes i stand til å møte arbeidslivets krav og

forventninger. Det gis tett oppfølging gjennom et fulltidsprogram som stiller krav til oppmøte. Oslo ligger på landsbasis og sammenlignet med andre storbyer, relativt høyt på antall deltakere i kvalifiseringsprogrammet. Byrådet ønsker at bydelene tilbyr tiltak som støtter opp om overgangen til arbeid. Kvalifiseringsprogrammet er en viktig satsing for å motvirke fattigdom.

Avsetning til lokal yrkesrettet norskopplæring (YNO) videreføres og fordeles direkte til bydelene etter kriteriene i FO4 Sosialtjenester.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap

Tiltak 1

Tilby kvalifiseringsprogram med tett individuell oppfølging.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 5.32 Særskilte tildelinger (i tusen kroner)

	Dok3 2017	Sak 1 2018
Yrkesrettet norskopplæring	26 000	26 000

5.8 D Økonomisk sosialhjelp

Tabell 5.33 Driftsbudsjett økonomisk sosialhjelp

		Beløp i 1000 kr		
Funksjonsområde		Regnskap 2016	Budsjett 2017	Forslag 2018
FO4 Økonomisk sosialhjelp (Ytelse til livsopphold)				
14	Overføringsutgifter		1 223 399	1 327 160
	Sum utgifter		1 223 399	1 327 160
	Netto utgifter	1 219 818	1 223 399	1 327 160

1 Ansvarsområde

Bydelenes sosiale tjenester skal arbeide for å bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet og forebygge sosiale problemer. Økonomisk sosialhjelp er en subsidiær ytelse som gis når alle andre muligheter er prøvd. Ytelsen skal sees i sammenheng med andre tiltak som kan fremme overgang til arbeid og aktiv deltakelse.

2 Situasjonsbeskrivelse

Det har de siste årene vært en økning i sosialhjelps-utgiftene på landsbasis. Dette gjelder også for Oslo, der antall sosialhjelpsmottakere har vokst mer enn befolkningsveksten skulle tilsi. Faktorer som påvirker sosialhjelpsutviklingen er blant annet befolkningsutviklingen, der innvandrere med høyere grad av arbeidsledighet, svakere tilknytning til arbeidslivet og lavere trygder / trygderettigheter utgjør en økende andel av sosialhjelpsmottakerne. Andelen barn som lever i familier med vedvarende lavinntekt er høy. Økte bostøtter og innstramninger i den statlige bostøtten bidrar også til økning i sosialhjelpsutgiftene. Det har vært en nedgang i antall mottakere av arbeidsavklaringspenger. Innstramninger og reduksjon i trygdeytelser kan føre flere over på sosialhjelp. Oslo har en relativt lav andel unge blant sine stønadsmottakere.

Byrådet vil fortsette arbeidet for at sosialhjelpsmottakere i størst mulig grad får tilbud om aktive tiltak og kvalifisering som bidrar til selvhjelpenhet. Dette skal oppnås ved å kartlegge den helhetlige situasjonen til hver enkelt person, og gjennom relasjons- og tillitsarbeid. Bydelene skal ha et differensiert tilbud

om språkopplering og kvalifiseringstiltak, samt utrede og avklare for arbeid eller trygd. For avklaring mot eventuelle trygdeytelser er det nødvendig at bydelene har kompetanse knyttet til helse.

Personer med omfattende rus-, psykiske – og/ eller sosiale problemer skal ha mulighet til å motiveres til aktivitet. Det skal foretas en konkret og individuell vurdering av den enkeltes situasjon, herunder også vektlegge individets ressurser og interesser. Dersom de deltar i sysselsettings- eller arbeidstreningstiltak, kan inntil kr. 1 500 pr. mnd. holdes utenfor utmåling av supplerende sosialhjelp.

Bydelene har ansvar for behandling av bostøtteordningene, og skal bidra til at bostøtteordningene kommer innbyggerne til gode og bidrar til å gjøre dem selvhjulpne.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 3 Bedre levekår, rettferdig fordeling og utjevning

Tiltak 1

Gi rask hjelp og aktive tiltak

Tiltak 2

Vektlegge barna og barnefamiliers behov ved utmåling av økonomisk sosialhjelp

Tiltak 3

Utrede tildelingspraksis for økonomisk sosialhjelp

Tabell 5.34 Resultatindikator – mål 3

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Andel søknader om økonomisk sosialhjelp - behandlet innen 2 uker	83 %	79 %	95 %	95 %

Ved en inkurie ble det i Sak1 2017 oppgitt feil tall for 2015

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 5.35 Særskilte tildelinger

	Dok3 2017	Sak 1 2018
Bydel Grünerløkka - OsloPilot	9 000	9 000

5.9 Bydelene avsetninger eldre

Tabell 5.36 Driftsbudsjett Bydelene avsetninger eldre

		Beløp i 1000 kr		
Kap Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
304	<i>Bydelene - avsetninger eldre (EHS)</i>			
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod.	10 512	0	0
14	Overføringsutgifter	417	0	0
	Sum utgifter	10 928	0	0
17	Refusjoner	-417	0	0
	Sum inntekter	-417	0	0
	Netto utgifter	10 512	0	0

Avsetninger for bydelene innenfor byrådsområdet eldre, helse og sosiale tjenester er fra 2017 innordnet ett kapittel, kapittel 308, Bydelene - avsetninger eldre, helse og sosiale tjenester.

5.10 Bydelene avsetninger eldre, helse og sosiale tjenester

Tabell 5.37 Driftsbudsjett

		Beløp i 1000 kr		
Kap/ Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
308	<i>Bydelene avsetn. eldre, helse og sosiale tj. (EHS)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	184	0	0
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod.	24 401	343 684	352 342
14	Overføringsutgifter	5 633	35 350	23 750
	Sum utgifter	30 219	379 034	376 092
16	Salgsinntekter	-3 297	0	0
17	Refusjoner	-4 175	0	0
18	Overføringsinntekter	-124 683	-92 358	-111 650
	Sum inntekter	-132 155	-92 358	-111 650
	Netto utgifter	-101 935	286 676	264 442

Tabell 5.38 Avsetninger (tall i tusen):

Funksjonsområde 1 Administrasjon og fellestjenester		
23080101	Utviklingstiltak EHS sektor (FO1)	14 000
23080053	Oppfølging- prosjekter i bydeler (FO 1)	6 500
23082000	IKT tiltak EHS sektor (FO1)	7 000
Funksjonsområde 2B Oppvekst		
23083031	Komp. omfattende barnevernsaker bydel (FO2B)	30 000
23083060	Nye familier (FO2B)	17 600
23080030	Byomfattende ungdomstiltak i bydelene (FO2B)	7 000
23083032	Barnehjernevern (FO2B)	4 000
23083033	Tiltak barn og unge (FO2B)	3 350
Funksjonsområde 3 Helse og omsorg		
23083062	500 årsverk – aktivitetstid (FO3)	25 000
23083063	500 årsverk - styrket innsats demens og rehab. hjemmeboende (FO3)	25 000
23083010	Eldresentre driftstilskudd (FO3)	23 000
23083021	Velferdsteknologi (FO3)	17 500
23083030	Aldring og helse, trygg og mangfoldig eldreomsorg (FO3)	14 400
33083010	Kompetansehevende tiltak (FO3)	12 000
23083022	Aldersvennlig By (FO3)	10 000
23080106	Folkehelse (FO3)	8 800
23080036	Kjøp av helsetjenester i EØS området (FO3)	3 400
Funksjonsområde 4 Sosiale tjenester og ytelser (FO4)		
23080098	Bosettingstilskudd flyktninger (art 11) (FO4)	63 750
23080098	Bosettingstilskudd flyktninger (art 14) (FO4)	23 750
23083053	Opptrepp.plan rus- omlegging tilskudd psyk.helse og rus (FO4)	30 000
23080110	Sentrumsarbeidet (FO4)	12 000
23083051	Levekår bolig og sosiale tjenester (FO4)	10 300
23083052	Levekår kvalifisering og arbeid (FO4)	5 000

Det er innarbeidet en forventet pris- og lønnsutvikling på 5,138 mill. netto, jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Ufordelt reserve utgjør 2,7 mill.

Bosettingstilskuddet gjelder mottak av i alt 425 flyktninger og inntil 200 selvbosettere/ familiegjennforente. Tilskuddet er prisjustert og utgjør 0,140 mill. pr bosatt flyktning.

Kompensasjonsordning for bydeler som får uventede store utgifter knyttet til nye og omfattende barnevernssaker videreføres. Det innebærer at bydelene kompenseres for de høyeste døgnprisene ved institusjonsplassering. De største utgiftene bydelene har

innen barnevernet gjelder utgifter til plassering. Fordelingen fordeles med reduserte døgnpriser så langt ned som avsetningen tillater, i henhold til faktisk bruk til og med 30.11.2018 innrapportert av bydelene og Barne- og familieetaten.

Det er avsatt 30 mill. knyttet til opptreppingsplan for rusfeltet og konsekvenser av pågående omlegging i statlige tilskuddsordninger innen psykisk helse og rus.

Det forventes 103,65 mill. i tilskudd til kommunalt barnevern og 8 mill. i kompetanse- og innovasjonstilskudd innen helse og omsorg.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 5.39 Investeringer eldre helse og sosiale tjenester

		Beløp i 1000 kr		
Kap/ Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
308	Bydelene avsetn. eldre, helse og sosiale tj. (EHS)			
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	32 524	55 000	65 000
	Sum utgifter	32 524	55 000	65 000
07	Refusjoner	0	-9 000	-9 000
	Sum inntekter	0	-9 000	-9 000
	Netto utgifter	32 524	46 000	56 000

Tabell 5.40 Investeringsoversikt, kapittel 308 Bydelene avsetning, eldre helse og sosiale tjenester

		Kostnads- ramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Bydelene avsetn. eldre, helse og sosiale tj. (EHS)									
Prosjektnummer og navn:									
113041	El-biler			20 000	20 000	20 000	20 000		
116019	IKT fagsystemportefølje/plattform			45 000	45 000	45 000	45 000		
	Sum investeringsutgifter			65 000	65 000	65 000	65 000		
116019	IKT fagsystemportefølje/plattform	Investeringsmoms		-9 000	-9 000	-9 000	-9 000		
	Sum kapittel finansiering			-9 000	-9 000	-9 000	-9 000		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			56 000	56 000	56 000	56 000		

Ved utskifting av kommunens bilpark skal det som hovedregel anskaffes tjenestebiler med nullutslipps-teknologi eller klimanøytrale drivstofftyper.

Det er avsatt 20 mill. årlig til en intern låneordning for bydelene for kjøp av elektriske biler, og til forny-

ing/kjøp av i alt 25 biler i Hjelpemiddelteknisk enhet i løpet av økonomiplanperioden.

Det er videreført 45 mill. årlig til oppgradering og vedlikehold av sektorens fagsystemer.

5.11 ASSS indikatorer for tjenester under EHS

ASSS (Aggregerte Styringsdata for Samarbeidende Storkommuner) er et nettverk for de 10 største kommunene i landet. Hovedfokus er utvikling og analyse av styringsdata på overordnet nivå. ASSS har utviklet indikatorer på flere tjenesteområder for å kunne

sammenligne ressursbruk, tjenesteproduksjon, dekningsgrader, enhetskostnader og kvalitet. Her følger et utvalg av indikatorer hvor Oslo kommune sammenlignes med gjennomsnittet av ASSS

Pleie og omsorg

Tabell 5.41 Pleie og omsorg

Indikatorer for pleie og omsorg	Oslo 2015	Oslo 2016	ASSS 2015	ASSS 2016
Netto driftsutgifter hjemmetjenester 67 år og eldre pr innbygger 67 år og eldre	16 386	16 149	17 491	17 691
Andel av innbyggere 80 år og eldre som mottar hjemmetjenester	29,5	28,1	30,1	29,1
Andel av innbyggere 80 år og eldre som bor i institusjon eller bolig med heldøgns omsorg	17,9	17,0	16,6	16,4
Netto driftsutgifter hjemmetjenester 0-66 år pr bruker 0-66 år	483 492	508 736	405 379	424 837
Netto driftsutgifter hjemmetjenester 67 år og eldre pr bruker 67 år og eldre	122 715	127 779	134 573	140 844
Andel årsverk i pleie og omsorg med fagutdanning	68 %	70 %	72 %	74 %

Kilde: ASSS rapport sept 2017

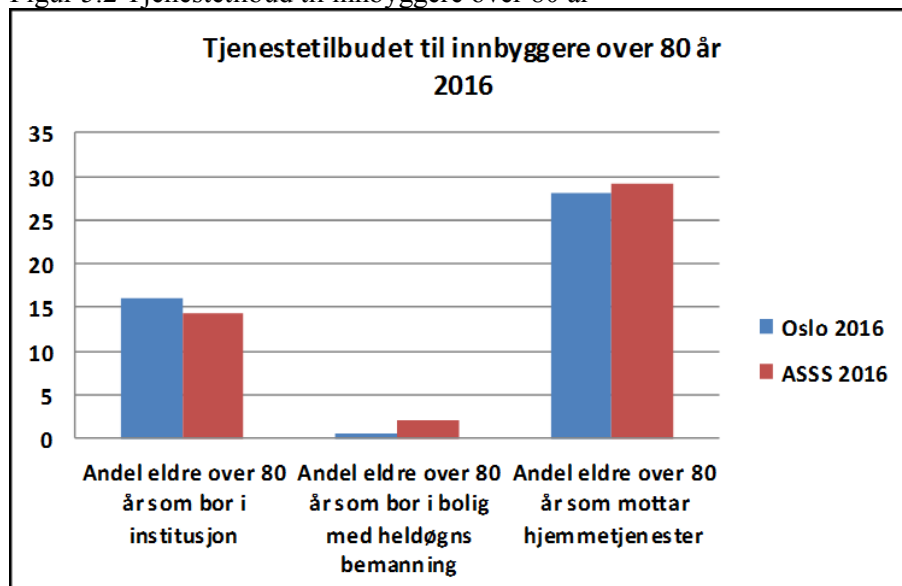
I Oslo kommune bruker hjemmetjenesten mindre ressurser til brukere over 67 år sett i forhold til antall innbyggere i denne målgruppen. En viktig årsak til dette er at bistandsbehovet hos mottakere i Oslo er lavere enn for snittet i ASSS. Det gis derfor færre vedtakstimer per bruker.

For netto driftsutgifter pr hjemmetjenestemottaker 0-66 år ligger kommunen 20% høyere enn gjennomsnittet for ASSS, mens utgift pr bruker 67 år og over er 91% av ASSS snittet. Kommunen har mange tjenestemottakere med lavt/moderat behov for hjelp, og de mest pleietrengende får oftere plass i institusjon.

For innbyggere over 80 år er det en noe lavere andel som får hjemmetjenester i Oslo kommune enn i ASSS. For denne aldersgruppen er det imidlertid i Oslo en høyere andel som er i institusjon eller bolig med heldøgns omsorg enn for snittet i ASSS.

Oslo kommune har en lavere andel årsverk i pleie og omsorg med fagutdanning enn ASSS snittet. Oslo er blant de ASSS-kommunene som har best kapasitet av institusjonsplasser, men færre boliger for eldre med heldøgns bemanning.

Figur 5.2 Tjenestetilbud til innbyggere over 80 år

Oslo har en høyere andel innbyggere over 80 år som bor i institusjon enn ASSS, men en lavere andel som mottar hjemmetjenester og/eller bor i bolig med hel-

døgnbemannning. Et godt og differensiert tjenestetilbud til hjemmeboende vil for mange være et alternativ til tjenester i institusjon.

Kommunehelsetjenesten

Tabell 5.42 Indikator for kommunehelsetjenesten

Indikatorer for kommunehelsetjenesten	Oslo 2015	Oslo 2016	ASSS 2015	ASSS 2016
Netto driftsutgifter pr innbygger til kommunehelsetjenesten	2 100	2 276	2 063	2 166
Årsverk helsetasjon- og skolehelsetjeneste pr 10 000 innbyggere 0-20 år	33,3	36,9	28,8	30,1
Reservekapasitet fastleger 1)	105	104	103	106

1) Indikatoren angir kapasiteten (listetaket) i forhold til antall pasienter på listene i prosent. En verdi > 100 betyr at det er ledig plass. Data hentes fra Helsedirektoratets Fastlegeregister og gjelder pr. 31.12.

Beregning: $(\text{"Kapasitet hos fastlegene (iht. liste)"} / (\text{"Antall pasienter pp fastlegeliste"})) * 100$

Oslo kommune har høyere netto driftsutgifter pr innbygger til kommunehelsetjenesten, og flere årsverk i helsestasjons- og skolehelsetjenesten per innbyggere 0-20 år enn gjennomsnittet i ASSS. Forskjellen mellom Oslo og gjennomsnittet for ASSS er noe større i 2016 enn i 2015. Årsaken til dette ligger mye i at kapasiteten i helsestasjons- og skolehelsetjenesten har økt mer i Oslo enn i øvrige ASSS kommuner samlet.

Reservekapasitet for fastleger er en sier noe om legetilbudet, ettersom høyt tilbud av leger gjør at innbyggerne har flere fastleger å velge mellom og at det er ledig legekapasitet i kommunen. I Oslo kommune var reservekapasiteten i 2016 noe lavere enn for snittet i ASSS uten Oslo.

Barnevernet

Tabell 5.43 Indikatorer for barnevernet

Indikatorer for barnevernet	Oslo 2015	Oslo 2016	ASSS 2015	ASSS 2016
Netto driftsutgifter pr innbygger 0-17 år til barnevernet	8 674	9 089	8 359	8 789
Andel barn med barneverntiltak i forhold til innbyggere 0-17 år	4,4	4,5	4,2	4,2
Andel barn med tiltak som ikke er plasseringstiltak	69,6	70,5	65,7	64,2
Netto driftsutgifter pr barn med plasseringstiltak (f 252)	315 868	332 339	306 597	311 192
Andel barn med tiltak per 31.12 med utarbeidet tiltaksplan/omsorgsplan	91	91	90	94
Andel undersøkelser gjennomført i løpet av 3 måneder	90	94	88	88

Oslos netto driftsutgifter til barnevern per innbygger 0-17 år ligger over gjennomsnittet i nettverket i 2016. Veksten i netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år fra 2015 til 2016 er marginalt lavere i Oslo enn gjennomsnittet av nettverket. Oslo lå dermed 3 % over gjennomsnittet for nettverket i 2016.

Det er en sammenheng mellom netto driftsutgifter til barnevern per innbygger 0-17 år og antall barn med barnevernstiltak per innbygger i sammen aldersgruppe. Oslo ligger litt over snittet på begge størrelsene og det handler først og fremst om at behovet for barneverntjenester i Oslo er litt over gjennomsnittet for nettverket.

Andel barn med tiltak, som ikke er plasseringstiltak, av alle barn med barnevernstiltak er ment å skulle gi et uttrykk for evne til å komme tidlig inn med tiltak og evne til å avhjelpe problematikken i samarbeid med barnets foreldre. Det er en prioritert oppgave i barnevernet. Oslos resultat er høyere i 2016 enn i 2015 og høyere enn gjennomsnittet i nettverket, noe som indikerer at vi prioriterer og er gode på å komme inn tidlig og å gi bistand der hvor barnet bor.

Utgiftene til plasseringstiltak per barn med plasseringstiltak var i 2016 litt høyere (7 %) i Oslo enn gjennomsnittet i nettverket. Veksten i Oslo var 5,2 %, mens den i nettverket samlet var på 1,5 %.

Andel undersøkelser som gjennomføres innen 3 mnd. og andel barn med utarbeidet plan er to uttrykk for barneverntjenestene er i stand til å oppfylle lovkrav, og er da også indikasjon på kvalitet i tjenesten. Oslo har et godt resultat på begge indikatorene – litt over

snittet når det gjelder undersøkelser og litt under snitt når det gjelder å ha en utarbeidet plan for barn med tiltak ved utgangen av året.

Sosialtjenesten

Tabell 5.44 Indikatorer for sosialtjenesten

Indikatorer for sosialtjenesten	Oslo 2015	Oslo 2016	ASSS 2015	ASSS 2016
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten 1) pr innbygger 18-66 år	6 852	7 050	4 419	4 661
Andel sosialhjelpsmottakere 18-24 år av innbyggere 18-24 år	4	4	5,5	5,6
Andel sosialhjelpsmottakere 25-66 år av innbyggere 25-66 år	4,1	4,1	3,4	3,5
Brutto driftsutgifter ytelser til livsopphold (F281) pr mottaker	61 697	65 167	49 431	50 871
Andel deltakere som gikk til arbeid/utdanning etter fullført KVP	63,3	61,6	54,5	66,2

1) Sosialtjenesten omfatter i denne sammenhengen Kostra-kategoriene F242, 243, 273, 276 og 281.

Oslo kommune har høyere netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr innbygger 18-66 år enn gjennomsnittet for ASSS-kommunene. I tillegg til råd, veiledning, oppfølging og forebygging, og utgifter til økonomisk sosialhjelp, omfatter sosialtjenesten i denne sammenhengen også utgifter til rusomsorg, kvalifiseringsprogrammet og andre arbeidsrettede tiltak i kommunal regi. Oslos relativt høye utgiftsnivå må sees i sammenheng med at byen også har det høyest beregnede utgiftsbehovet for sosialtjenesten pr innbygger i statens inntektssystem for kommunene.

I 2016 var Oslos netto driftsutgifter til sosiale tjenester pr innbygger 18-66 år 51 % høyere enn gjennomsnittet for ASSS. I 2014 var tilsvarende tall 55 %. Når det korrigeres for forskjeller i arbeidsgiveravgift og pensjonsutgifter mellom disse kommunene, lå Oslo fremdeles 17 % høyere enn gjennomsnittet for ASSS. Tilsvarende forskjell i 2015 var på 14 %. Forskjeller i utgiftsbehovet er definert ved behovsnøkkelen i det statlige inntektssystemet for kommunene. Forskjellene varierer noe fra år til år. Oslos beregnede relative merbehov har sunket gjennom de siste årene.

Oslo har en langt lavere andel personer i aldersgruppen 18-24 år som har mottatt økonomisk sosialhjelp i løpet av året enn det som er gjennomsnittet for ASSS-kommunene. Dette er som tidligere år, og reflekterer et fokus på å unngå at ungdom innleder et klientforhold til sosialtjenesten, og at de i stedet får hjelp til å skaffe arbeid eller fortsette skolegang.

I aldergruppen 25-66 år er det derimot en større andel som mottar sosialhjelp i Oslo enn gjennomsnittlig innenfor ASSS. Oslo har den høyeste andelen i ASSS, noe som gjenspeiler det høye beregnede utgiftsbehovet i kommunen.

Brutto driftsutgifter til ytelser til livsopphold (økonomisk sosialhjelp) pr. mottaker, er klart høyere i Oslo enn gjennomsnittet for ASSS-kommunene. Dette utgiftsnivået avhenger av flere forhold. Det handler blant annet om stønads lengde i løpet av året, husstandsstørrelse, mottakernes øvrige inntektsgrunnlag, boligmarked og boutgifter, kostnadsnivået lokalt, utmålingspraksisen i kommunen og eksistensen av andre kommunale ordninger (for eksempel kommunale bostøtteordninger). I tillegg kan regnskapspraksis variere noe mellom kommunene. I Oslo var det utgiftsøkning nominelt på i underkant av 6 % fra 2015 til 2016. Gjennomsnittlig økning for ASSS-kommunene var imidlertid lavere, med ca. 3 %. Variasjonen i utviklingen mellom kommunene er imidlertid stor.

Andelen deltakere som går til arbeid eller utdanning etter fullført kvalifiseringsprogram (KVP) er en viktig resultatindikator for sosialtjenesten. ASSS-kommunene økte den gjennomsnittlige overgangsrate med nær 12 prosentpoeng til 66 % fra 2015 til 2016. Fra å ha ligget over gjennomsnittet, ligger Oslo nå under, med en overgangsrate på snaut 62 %. Resultatene av KVP vil avhenge av arbeidet innenfor programmet, men vil også være påvirket av rekrutteringen til ordningen.

5.12 Bydelsfordeling av ordinær drift og økonomisk sosialhjelp

Tabell 5.45 Fordeling av driftsramme og sosialhjelp per bydel

Beløp i 1000 kr

Kapittel/Sektor	Driftsramme	Økonomisk sosialhjelp	Netto
001 Bydel Gamle Oslo (1) (B)	1 635 855	189 583	1 825 438
002 Bydel Grünerløkka (2) (B)	1 496 447	166 411	1 662 858
003 Bydel Sagene (3) (B)	1 259 633	103 780	1 363 413
004 Bydel St. Hanshaugen (4) (B)	926 730	82 913	1 009 643
005 Bydel Frogner (5) (B)	1 353 878	84 151	1 438 029
006 Bydel Ullern (6) (B)	1 006 013	19 900	1 025 913
007 Bydel Vestre Aker (7) (B)	1 372 239	31 431	1 403 670
008 Bydel Nordre Aker (8) (B)	1 561 631	39 335	1 600 966
009 Bydel Bjerke (9) (B)	1 088 831	82 250	1 171 081
010 Bydel Grorud (10) (B)	1 062 356	77 205	1 139 561
011 Bydel Stovner (11) (B)	1 182 303	95 674	1 277 977
012 Bydel Alna (12) (B)	1 837 496	125 295	1 962 791
013 Bydel Østensjø (13) (B)	1 784 959	68 523	1 853 482
014 Bydel Nordstrand (14) (B)	1 574 772	41 692	1 616 464
015 Bydel Søndre Nordstrand (15) (B)	1 347 793	119 017	1 466 810
Sum Bydelsfordelt ramme	20 490 936	1 327 160	21 818 096

Tabell 5.46 Fordeling av bydelsfordelt ramme

Beløp i 1000 kr

Kapittel	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Forslag 2018
001 Bydel Gamle Oslo	1 692 839	1 699 374	1 825 438
002 Bydel Grünerløkka	1 541 515	1 556 015	1 662 858
003 Bydel Sagene	1 283 610	1 270 640	1 363 413
004 Bydel St. Hanshaugen	928 320	936 998	1 009 643
005 Bydel Frogner	1 327 330	1 376 879	1 438 029
006 Bydel Ullern	949 823	979 361	1 025 913
007 Bydel Vestre Aker	1 367 705	1 324 032	1 403 670
008 Bydel Nordre Aker	1 528 060	1 542 792	1 600 966
009 Bydel Bjerke	1 125 333	1 125 671	1 171 081
010 Bydel Grorud	1 088 146	1 097 715	1 139 561
011 Bydel Stovner	1 167 761	1 210 559	1 277 977
012 Bydel Alna	1 834 533	1 887 161	1 962 791
013 Bydel Østensjø	1 725 202	1 776 464	1 853 482
014 Bydel Nordstrand	1 552 133	1 563 169	1 616 464
015 Bydel Søndre Nordstrand	1 378 859	1 367 064	1 466 810
Sum bydelsfordelt ramme	20 491 169	20 713 894	21 818 096

5.13 Spesifikasjon av budsjettrammer for bydelene 2018

Bydelssektorens budsjettramme

I Økonomiplanen for perioden 2018-2021, som er vist innledningsvis i kapittel 5, fremgår at samlet netto ramme for bydelssektoren utgjør 22 422,2 mill. i 2018. Denne rammen omfatter både midlene som er fordelt til bydelene og det som er avsatt på kap. 305,

306 og 308, men omfatter ikke inntekter på avsetningskapitlene. Oversikt over fordeling mellom bydelsfordelt ramme og sentrale avsetningskapitler er fremstilt i tabell 5.48. I tabell 5.47 vises hva som er innarbeidet av budsjettendringer på grunn av befolkningsutviklingen.

Tabell 5.47 Budsjettendring fra 2018 som følger befolkningsframskrivingen

Funksjonsområder	Beløp i 1000 kr			
	2018	2019	2020	2021
FO2B Oppvekst	30 000	55 000	76 000	104 000
FO 3 Pleie og omsorg	28 000	111 000	195 000	320 000
Sum kriteriefordelt demografijustering	58 000	166 000	271 000	424 000

Tabell 5.47 viser at det fordeles 58 mill. i 2018 til bydelene som kompensasjon for befolkningsutviklingen sammenlignet med 2017. Det er avsatt midler i sin helhet på kap. 305 til etablering av barnehager.

Rammekutt i kommende økonomiplanperiode

Uspesifisert rammeendring utgjør en reduksjon på 36,0 mill. i 2018 for bydelssektoren. Dette er i sin helhet innarbeidet på bydelsfordelte midler (kap. 001-015).

Tildeling til bydelene på FO2A barnehager

I budsjettforslaget er tilskudd til private familiebarnehager fordelt i henhold til nasjonale satser fastsatt av Kunnskapsdepartementet. Det gis en ny særskilt tildeling som kompensasjon for ny bemanningsavtale på 68 mill. Den særskilte tildelingen til spesialpedagogisk hjelp ble tidligere fordelt kun etter antall barn 1-5 år. For bedre å fange opp behovsprofilen for slik hjelp, er det foreslått å legge større vekt på andel barn med grunn- og hjelpestønad, samt barn fra husholdninger med lav inntekt.

Styrking av barnevernstjenesten

Som en del av Regjeringens satsing på barnevern gjeldende fra budsjett 2011, videreføres satsingen i 2018 innenfor rammen av midler tildelt som rammetilskudd til kommunen. Det er fordelt 97,7 mill. generelt til bydelene og 2,9 mill. som gjelder sentrumsansvar fordelt på to bydeler.

Satsing på hjemmetjenester og tilbud til demente

Det legges opp til økning av særskilt tildeling som gjelder Demensplan med 8 mill., styrking av stillinger innenfor hjemmetjenestene fremgår ved økning av særskilt tildeling fra 37,5 mill. i 2017 til 160 mill. i 2018. Det er dessuten avsatt til sammen 50 mill., for å opprette nye årsverk i hjemmetjenesten som skal anvendes til innføring av aktivitetstid (tidskonto),

styrking av demenstiltak og rehabilitering av hjemmeboende.

Justering av kriterier i bydelenes fordelingssystem

Byrådet følger opp merknad fra Finanskomiteen av 22.06.2016 hvor forslag til revidert kriteriesystem for bydelene ble behandlet. Komiteen understreket da behovet for kontinuerlig forbedring av bydelenes fordelingssystem. Det ble vist til at det er hensiktsmessig med hyppigere justeringer. Som en oppfølging av dette er følgende endringer innarbeidet i forslaget til budsjett for 2018.

- Endring i definisjonen av lavinntekt i husholdninger med barn, ved at det tas hensyn til størrelsen på bankinnskudd og verdipapirer, som må være under 1G per forbruksenhet. Denne endringen er i tråd med definisjonsendringer som Barne- og familiedirektoratet har lagt til grunn i sin statistikk.
- Omvektning av flyktningekriteriet på FO4 Sosialtjenesten, slik at det tas bedre hensyn til reelle kostnader som er forbundet med tjenester til bosettingsårgang 2.-5. år. Samtidig foreslås at data fra siste år legges til grunn for bedre å fange opp behovsendringer. Tidligere har et 5-års snitt blitt benyttet.
- Fjerning av to multiplikative kriterier på FO4 Sosialtjenesten, hvorav det ene erstattes med et individbasert kriterium som har lik fordelingsprofil bydelene imellom. Vekten for det andre multiplikative kriteriet overføres til et annet kriterium med lik fordelingsprofil.

For FO2A Barnehager foreligger et forslag som innebærer:

- Utskilling av familiebarnehager fra ordinært fordelingssystem for barnehager.

- Endring av småbarnsfaktor fra 2,04 til 2,06. Dette betyr at barn i alderen 0-2 år får økt vekt.
- Vekting av ikke-kommunale barnehager reduseres fra 0,98 til 0,96.
- Ny kostnadsnøkkel for tiltak etter Barneha-
gelovens kap. V A (Spesialpedagogisk
hjelp), der fordeling av barn med grunn- og
hjelpetønad, samt barn med vedvarende
lavinntekt inngår.

Tabell 5.48 Bydelenes budsjettrammer

Beløp i mill. kroner	
Rammer	Forslag budsjett 2018
Netto ramme bydelssektoren (Jf. økonomiplanskjema)	22 422,2
Inntekter på kap. 306 Bydelene - diverse barnehagetiltak, betaling for utenbys barn	29,0
Statstilskudd på kap. 308 Bydelene - avsetninger eldre, helse og sosiale tjenester	111,6
Bydelssektorens samlede budsjettramme	22 562,8
Disponering av samlet ramme:	
Bydelsfordelt ramme	21 818,1
Sentrale avsetninger, kap. 305, 306 og 308	744,7
Bydelssektorens samlede budsjettramme	22 562,8

Tabell 5.48 viser sammenhengen mellom bydelssektorens netto ramme, bydelssektorens samlede ramme og hva som fordeles direkte til bydelene. I tillegg til bydelssektorens netto budsjettramme på 22 422,2 mill. i 2018 kommer statstilskudd på kap. 308 og inntekter på kap. 306. Dette gir en samlet

ramme for bydelssektoren på 22 562,8 mill. Den samlede rammen fordeles i hovedsak til bydelene i Sak 1, mens noe midler avsettes på de sentrale kapitlene 305, 306 og 308 til senere fordeling, slik tabellen viser.

5.49 Samlet brutto budsjettramme for bydelssektoren

Beløp i mill. kroner	
Samlet brutto budsjettramme	26 666,1
- Bydelenes egne inntekter (brukerbetaling, salgsinntekter, statstilskudd mv.)	4 103,3
Bydelssektorens samlede budsjettramme	22 562,8
Sentrale avsetninger, kap. 305, 306 og 308	744,7
Bydelsfordelt ramme	21 818,1
- Økonomisk sosialhjelp (art 14 i budsjettvedtaket)	1 327,2
Ordinær drift (art 11 i budsjettvedtaket)	20 490,9

Som vist i tabell 5.49 har bydelene egne inntekter, som for eksempel brukerbetalinger, salgsinntekter, refusjoner og statstilskudd. Disse er anslått til 4 103,3 mill. for 2018. Med dette beløpet i tillegg til den samlede rammen for bydelssektoren på

22 562,8 mill. gir dette en samlet brutto ramme for bydelssektoren på 26 666,1 mill. Midlene som fordeles til bydelene er 21 818,1 mill. og omfatter ordinær drift med 20 490,9 mill. og økonomisk sosialhjelp med 1 327,2 mill.

5.50 Forslag til budsjett fordelt på ordinær drift og økonomisk sosialhjelp

Bydel	Budsjett 2018 (før lønns- og prisjustering)		
	Driftsutgifter (art 11)	Økonomisk sosialhjelp (art 14)	Sum
1 Gamle Oslo	1 604 068	185 446	1 789 515
2 Grünerløkka	1 467 489	162 977	1 630 466
3 Sagene	1 235 030	101 516	1 336 547
4 St.Hanshaugen	908 401	81 103	989 505
5 Frogner	1 326 873	82 315	1 409 188
6 Ullern	986 190	19 466	1 005 656
7 Vestre Aker	1 344 576	30 745	1 375 321
8 Nordre Aker	1 531 276	38 477	1 569 753
9 Bjerke	1 067 596	80 455	1 148 052
10 Grorud	1 041 616	75 520	1 117 136
11 Stovner	1 159 239	93 587	1 252 825
12 Alna	1 801 289	122 561	1 923 849
13 Østensjø	1 750 035	67 027	1 817 062
14 Nordstrand	1 544 005	40 783	1 584 787
15 Søndre Nordstrand	1 320 690	116 420	1 437 110
Sum	20 088 373	1 298 399	21 386 772
Bydel	Lønns- og prisjustering		
	Driftsutgifter (art 11)	Økonomisk sosialhjelp (art 14)	Sum
1 Gamle Oslo	31 786	4 137	35 923
2 Grünerløkka	28 958	3 435	32 392
3 Sagene	24 603	2 264	26 867
4 St.Hanshaugen	18 329	1 809	20 138
5 Frogner	27 005	1 836	28 841
6 Ullern	19 824	434	20 258
7 Vestre Aker	27 664	686	28 349
8 Nordre Aker	30 354	858	31 213
9 Bjerke	21 234	1 795	23 029
10 Grorud	20 740	1 685	22 424
11 Stovner	23 064	2 088	25 152
12 Alna	36 208	2 734	38 942
13 Østensjø	34 925	1 495	36 420
14 Nordstrand	30 767	910	31 677
15 Søndre Nordstrand	27 103	2 597	29 700
Sum	402 563	28 761	431 324
Bydel	Budsjettforslag 2018		
	Driftsutgifter (art 11)	Økonomisk sosialhjelp (art 14)	Sum
1 Gamle Oslo	1 635 855	189 583	1 825 438
2 Grünerløkka	1 496 447	166 411	1 662 858
3 Sagene	1 259 633	103 780	1 363 413
4 St.Hanshaugen	926 730	82 913	1 009 643
5 Frogner	1 353 878	84 151	1 438 029
6 Ullern	1 006 013	19 900	1 025 913
7 Vestre Aker	1 372 239	31 431	1 403 670
8 Nordre Aker	1 561 631	39 335	1 600 966
9 Bjerke	1 088 831	82 250	1 171 081
10 Grorud	1 062 356	77 205	1 139 561
11 Stovner	1 182 303	95 674	1 277 977
12 Alna	1 837 496	125 295	1 962 791
13 Østensjø	1 784 959	68 523	1 853 482
14 Nordstrand	1 574 772	41 692	1 616 464
15 Søndre Nordstrand	1 347 793	119 017	1 466 810
Sum	20 490 936	1 327 160	21 818 096

Lønns- og prisjustering

I budsjett for 2017 var det forutsatt en lønnsvekst på 2,7 %. Resultatet fra lønnsoppgjøret gir en lønnsvekst på 2,4 % i 2017. Denne lavere lønnsveksten er hensyntatt ved beregning for 2018. I lønns- og prisomregningen for 2018 er derfor prosenten på lønnsomregningen redusert fra 2,7 % til 2,4 %.

For bydelene og Sykehjemsetaten benyttes det 85 % lønnsandel i deflator og 15 % forventet utvikling i øvrige kommunale driftsutgifter. Deflatoren som er innarbeidet i Sak 1: $2,4 \% * 0,85 + 1,7 \% * 0,15 = 2,3 \%$. Sosialhjelpen er justert med korrigert kommunal deflator som er 2,4 %.

Netto pensjonskostnader til Oslo pensjonsforsikring AS (OPF) i 2018 utgjør 24,0 % av pensjongivende lønn og belastes virksomheten ved lønnsutbetaling.

Kompensasjon for antatt lønns- og prisvekst i 2018 utgjør 486,6 mill. Av dette utgjør 457,8 mill. ordinær drift og 28,8 mill. økonomisk sosialhjelp. Lønns- og prisjustering for ordinær drift er først fordelt forholdsmessig iht. funksjonsområdenes andel av tildelt ramme og deretter kriteriefordelt mellom bydelene. Mindreutgift i OPF-utgifter på 55,3 mill. er også forholdsmessig fordelt mellom funksjonsområdene og kriteriefordelt mellom bydelene. Justering for økonomisk sosialhjelp er fordelt i henhold til nøklene for FO4-sosialhjelp.

Demografiske og sosiale forhold i bydelene

Ulikheter i befolkningssammensetning og levekår mellom bydelene er bestemmende for behovet for helse-, sosial- og omsorgstjenester. Bydelenes fordelingsystem er utviklet for å sikre en fordeling av budsjetttrammene som gjenspeiler disse ulikhetene. Nedenfor beskrives kort demografiske og sosiale trekk ved bydelene. Hensikten er å vise hvilke fordelingsmønstre som danner utgangspunktet for kommunens levekårspolitikk, og dermed for budsjettfordelingen.

Befolkning pr. bydel

Nedenstående tabell viser befolkningen pr. 01.01.2017 fordelt på bydeler og aldersgrupper. I tråd med det kriteriebaserte budsjettssystemet er befolkningen i Sentrum og Marka fordelt på bydelene som har ansvar for tjenester til disse. Befolkningen er også justert for sykehjemsbeboere (86 beboere) og sykehjemsbeboere i andre bydeler. For mer utdyping vises til Vedlegg til byrådets budsjettforslag for 2018 – dokumentasjon av budsjettgrunnlaget for bydelene, Grønt hefte.

5.51 Befolkning fordelt på bydeler og aldersgrupper i 2017 justert etter kriteriesystemet

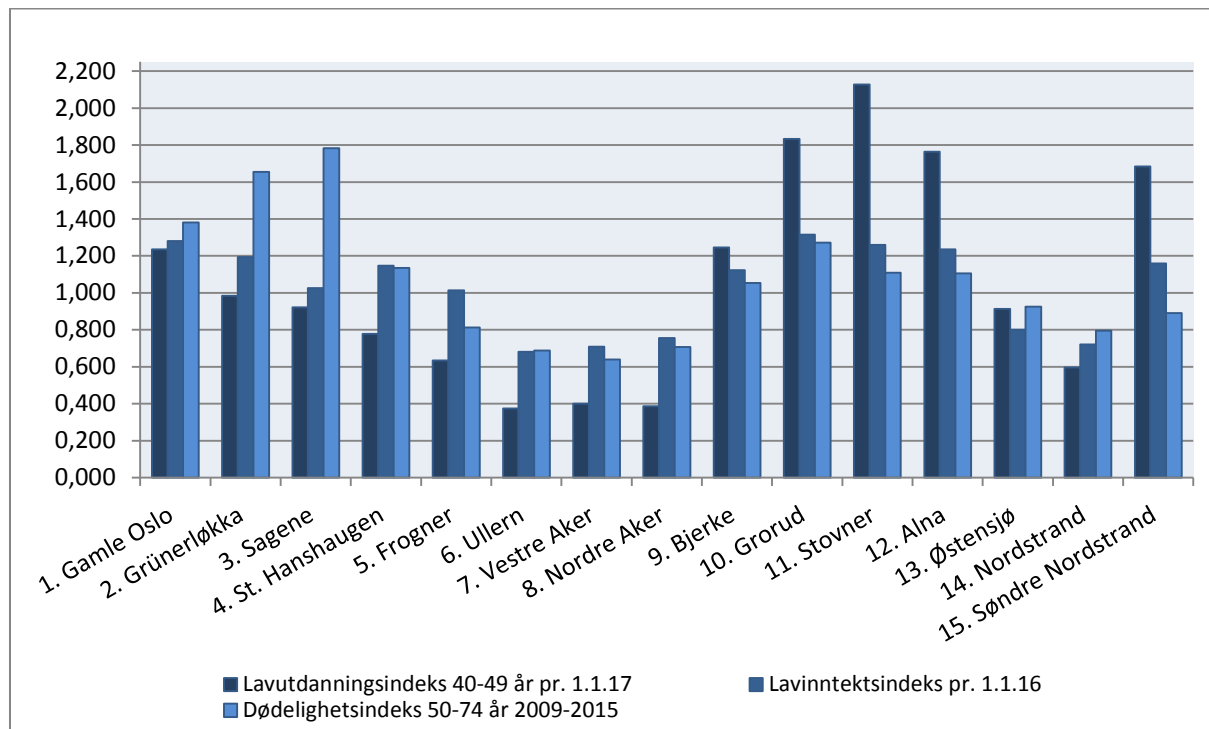
Bydel	0-5 år	6-19 år	20-66 år	67-79 år	80 år+	herav 90 år+	Totalt antall innb. 1.1.2017
Gamle Oslo	4 552 8,5 %	5 331 10,0 %	40 328 75,7 %	2 330 4,4 %	708 1,3 %	189 0,4 %	53 249 100,0 %
Grünerløkka	4 378 7,6 %	4 475 7,8 %	45 766 79,6 %	2 166 3,8 %	709 1,2 %	216 0,4 %	57 494 100,0 %
Sagene	3 537 8,3 %	2 941 6,9 %	33 202 78,3 %	2 036 4,8 %	673 1,6 %	201 0,5 %	42 389 100,0 %
St. Hanshaugen	2 310 5,9 %	2 757 7,1 %	31 150 80,1 %	1 961 5,0 %	691 1,8 %	213 0,5 %	38 869 100,0 %
Frogner	3 028 5,3 %	4 450 7,7 %	42 900 74,5 %	5 275 9,2 %	1 932 3,4 %	466 0,8 %	57 585 100,0 %
Ullern	2 543 7,7 %	5 140 15,5 %	19 898 60,0 %	4 005 12,1 %	1 589 4,8 %	386 1,2 %	33 175 100,0 %
Vestre Aker	4 088 8,3 %	8 650 17,6 %	29 237 59,4 %	5 179 10,5 %	2 029 4,1 %	508 1,0 %	49 183 100,0 %
Nordre Aker	3 924 7,7 %	8 768 17,2 %	32 285 63,2 %	4 208 8,2 %	1 900 3,7 %	440 0,9 %	51 085 100,0 %
Bjerke	2 911 9,2 %	5 285 16,8 %	20 116 63,8 %	2 074 6,6 %	1 122 3,6 %	277 0,9 %	31 508 100,0 %
Grorud	2 116 7,7 %	4 516 16,4 %	17 532 63,8 %	2 256 8,2 %	1 045 3,8 %	199 0,7 %	27 465 100,0 %
Stovner	2 509 7,7 %	6 257 19,3 %	19 368 59,7 %	3 279 10,1 %	1 014 3,1 %	152 0,5 %	32 427 100,0 %
Alna	4 104 8,3 %	8 076 16,4 %	31 168 63,3 %	4 333 8,8 %	1 570 3,2 %	341 0,7 %	49 251 100,0 %
Østensjø	4 131 8,2 %	8 422 16,8 %	30 763 61,3 %	4 007 8,0 %	2 866 5,7 %	582 1,2 %	50 189 100,0 %
Nordstrand	3 924 7,7 %	8 766 17,3 %	30 781 60,6 %	4 819 9,5 %	2 479 4,9 %	676 1,3 %	50 769 100,0 %
Søndre Nordstrand	3 365 8,7 %	7 960 20,6 %	24 184 62,5 %	2 571 6,6 %	636 1,6 %	119 0,3 %	38 716 100,0 %
I alt	51 420 7,8 %	91 794 13,8 %	448 678 67,6 %	50 499 7,6 %	20 963 3,2 %	4 965 0,7 %	663 354 100,0 %

Levekårsvariasjoner

Variasjon i levekår mellom bydelene gjenspeiles i variasjon i tildeling gjennom kriteriesystemet. I diagrammet nedenfor gjengis benyttede levekårsindekser i bydelenes fordelingssystem. Det gjennomsnittli-

ge nivået i byen på alle indeksene er satt lik 1. Bydeler med verdier over 1 har dårligere levekår enn gjennomsnittet.

Figur 5.3. Levekårsindekser for bydelene

Fordeling av budsjettrammen

Bydelene tildeles midler gjennom et rammebudsjetteringssystem. Hver bydel tildeles en ramme for ordinær drift og en ramme for økonomisk sosialhjelp. De danner grunnlag for bydelsutvalgenes budsjettfordeling.

ling. Midlene er fordelt på fem funksjonsområder, som etter revisjon av fordelingssystemet vedtatt i 2016 fordeles som vist i tabellen under. FO1-FO3 samt sosiale tjenester og kvalifiseringsprogram fra FO4 danner rammen for ordinær drift.

Tabell 5.52 Bydelssektorens budsjettammer fordelt på funksjonsområder (inkl. avsetningskapitler)

Beløp i 1000 kr		
Funksjonsområder	Budsjettammer inkl. statstilskudd kap. 305-308	Herav statstilskudd kap. 305-308 *
Funksjonsområde 1 Administrasjon og fellestjenester	217 608	0
Funksjonsområde 2A Barnehager	6 723 168	29 000
Funksjonsområde 2B Oppvekst	2 887 818	102 650
Funksjonsområde 3 Helse og omsorg	9 706 877	9 000
Funksjonsområde 4:		0
- Sosiale tjenester	1 283 182	3 075 366
- Kvalifiseringsprogram	441 274	
- Økonomisk sosialhjelp (ytelse til livshold)	1 350 910	
<i>Ikke fordelt på funksjonsområder:</i>		
Utsatt dekning av merforbruk	-48 006	0
Bydelssektorens samlede budsjettamme	22 562 831	140 650

*Inntekter på FO2A gjelder betaling for utenbys barn i Oslobarnehager.

I likhet med tidligere år foreslår byrådet at deler av bydelssektorens samlede ramme tildeles bydelene særskilt for å kompensere for ufrivillige kostnadsvariasjoner og for å dekke utgifter til særskilte tiltak som ikke kompenseres gjennom kriterietildelingen.

Særskilte tildelinger, kompensasjonsordninger og sentrale avsetninger trekkes fra bydelssektorens samlede ramme før den resterende del av rammen tildeles etter kriterier gjennom bydelenes fordelingssystem.

Tabell 5.53 Bydelssektorens budsjettamme fordelt etter tildelingsform

Beløp i 1000 kr	
Tildelingsform	I alt
Kriteriefordeling inkl. lønns- og prisjustering	20 165 808
Kompensasjonsordninger	54 870
Særskilte tildelinger	1 597 418
Sentrale avsetninger, kap. 305	175 321
Sentrale avsetninger, kap. 306	193 322
Sentrale avsetninger, kap. 308	376 092
Bydelssektorens samlede ramme	22 562 831

Kriteriefordeling og budsjettandeler

Under følger oppdaterte budsjettandeler som følge av oppdaterte kriterieverdier og mindre justeringer som omtalt tidligere i kapittel 5.13 og som er lagt til grunn for budsjettforslaget for 2018.

Tabell 5.54 Budsjettandeler per funksjonsområde 2018

Bydel	FO1: Admini- strasjon og felles- tjenster	FO2B: Barnevern	FO2B: Aktivitets- tilbud og skole- helsetjeneste	FO3: Helse og omsorg	FO4: Sosiale tjenester	FO4: Kvalifi- serings- program	FO4: Økonomisk sosialhjelp
1 Gamle Oslo	7,347	11,067	7,877	6,029	12,328	14,146	14,382
2 Grünerløkka	7,667	7,893	7,266	5,592	10,196	11,813	11,942
3 Sagene	6,528	6,762	5,496	5,160	6,403	7,707	7,873
4 St. Hanshaugen	6,263	3,380	4,072	3,669	5,362	6,510	6,290
5 Frogner	7,674	3,771	5,540	7,403	6,187	6,406	6,384
6 Ullem	5,834	2,052	4,595	5,617	2,231	1,456	1,510
7 Vestre Aker	7,040	3,420	7,366	7,620	3,133	2,219	2,384
8 Nordre Aker	7,184	3,546	7,491	7,328	3,683	2,863	2,984
9 Bjerke	5,708	6,026	5,788	5,179	6,317	6,094	6,240
10 Grorud	5,403	7,172	4,960	5,797	6,246	5,745	5,857
11 Stovner	5,778	8,982	6,416	6,257	8,053	7,429	7,258
12 Alna	7,046	12,259	8,949	9,372	11,051	10,375	9,505
13 Østensjø	7,116	7,517	8,249	10,161	5,608	5,143	5,198
14 Nordstrand	7,160	4,466	7,731	8,920	3,974	3,135	3,163
15 Søndre Nordstrand	6,252	11,687	8,204	5,896	9,225	8,957	9,029
Sum	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000

Budsjettandelene i tabell 5.54 viser hvilken prosentvis andel den enkelte bydel får av kriteriefordelt ramme på det enkelte funksjonsområde. For barnevern under FO2B og økonomisk sosialhjelp under FO4 beregnes budsjettandel ut fra regnskapsandel med 20 % og andel kostnadsnøkkel med 80 %.

For nærmere informasjon om oppbygging av kriterisettene på funksjonsområder, herunder kriteriedata, kriterievekter og beregning av kostnadsnøkler, vises til Vedlegg til byrådets budsjettforslag for 2018 – dokumentasjon av budsjettgrunnlaget for bydelene (Grønt hefte).

6. ELDRE, HELSE OG SOSIALE TJENESTER BYOMFATTENDE TILTAK

Sektorområdet omfatter blant annet sykehjemmene (helsehus og langtidshjem), akuttmedisinsk beredskap/legevakt, offentlig tannhelsetjeneste, arbeid knyttet til folkehelse, smittevern og omsorgsrelaterte tjenester, sosiale boligvirkemidler, tiltak for rusavhengige, barneverntiltak utenfor hjemmet og bolig- og avlastningstiltak for barn. Sektoren omfatter også kompetanseutvikling, støtte- og rådgivingsfunksjoner på helse og velferdsområdet, tilskudd til frivillighet og ideelle organisasjoner på helse- og sosialsektoren, samt ulike avsetninger.

Helse- og omsorgslovgivningen er delegert til bydelene, og det er de som har ansvaret for å gi Oslos innbyggere nødvendige tjenester på velferdsområdet. Bydelenes tjenesteapparat skal vurdere behov for bistand og koordinere tiltak for enkeltpersoner der de har behov for bistand fra flere instanser. De byomfattende etatene er etablert for å drive og/eller formidle tilbud som ikke kan etableres like effektivt i bydelene. Bydelene skal sørge for å bruke disse tiltakene når det er nødvendig for å dekke innbyggernes behov.

Tjenestene under sektorområdet eldre, helse og sosiale tjenester er gjensidig avhengig av hverandre. Oppgavene som beskrives i denne delen må ses i sammenheng med de oppgavene som beskrives i kap. 5.1 Bydelene – EHS.

6.1 Økonomiplanoversikt med spesifikasjoner av endringer

Tabell 6.1 Økonomiplanoversikt med spesifikasjon av endringer

Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Dok 3 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Dok 3 - vedtatt økonomiplan brutto ¹⁾	8 741,4	8 666,0	8 641,3	8 672,0	0,0
DOK 3 bruttoramme første år videreført	8 741,4	8 741,4	8 741,4	8 741,4	8 741,4
+/- Oppgaveendringer mellom sektorer	0,0	3,0	3,0	3,0	3,0
+/- Andre aktivitetsnøytrale forhold	0,0	-59,5	-49,5	-78,2	-35,9
=Bruttoramme med aktivitet som i Dok 3	8 741,4	8 684,9	8 694,9	8 666,2	8 708,5
+/- Tidsbegrensede tiltak - spesifiserte	0,0	-39,2	-64,5	-64,5	-64,5
+/- Spesifiserte rammeendringer	0,0	-12,2	-28,1	-31,4	-31,4
+/- Uspesifiserte rammeendringer	0,0	-5,9	-14,7	-14,7	-14,7
+/- Sum reelle endringer fra aktiviteter som i Dok 3		-57,3	-107,3	-110,6	-110,6
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling	0,0	175,2	175,2	175,2	175,2
=ØKONOMIPLAN (brutto)	8 741,4	8 802,8	8 762,8	8 730,8	8 773,1
Salgs- og leieinntekter	-4 315,9	-4 444,6	-4 444,6	-4 444,6	-4 444,6
Refusjoner	-855,8	-732,5	-732,5	-732,5	-732,5
Overføringsinntekter	-299,5	-289,3	-289,3	-289,3	-289,3
=Sum driftsinntekter	-5 471,2	-5 466,4	-5 466,4	-5 466,4	-5 466,4
=ØKONOMIPLAN (netto)	3 270,1	3 336,4	3 296,4	3 264,4	3 306,7

1) 2017 prisnivå

Oppgaveendringer mellom sektorer

Fra og med 2018 er 3 mill. innarbeidet i Helsestatens ramme til kvalitetsrevisjoner og for arbeid knyttet til tvistutvalg. Midlene har vært avsatt på kap.308 Bydelene – avsetninger eldre, helse og sosiale tjenester.

Andre aktivitetsnøytrale forhold

Kap.313. Det er netto kompensert for husleieendringer med 2,4 mill. Det er overført 12,2 mill. til bydelsrammen gjeldende prissubsidier som dekkes av høyere pris for korttidsplasser. Det er trukket ut 1 mill. for anslått lavere energikostnader som følge av rehabiliterte sykehjem. Kap.314 Det fra og med 2018 innarbeidet 6,8 mill. for økte utgifter til Nasjonalt nødnett og 3 mill. for ny avtale mellom Tannhelsetjenesten og Oslo universitetssykehus. Kap.315 Det er videreført og innarbeidet 5 mill. fra og med 2018 for bistand til bydelene i forbindelse med anskaffelser. Midlene er overført fra bydelsrammen. Kap.428 Det er innarbeidet 60 mill. til økte utgifter bostøtte i

2018 og i 2019, videreført med 35 mill. fra 2020. Inntektssiden, tilskudd fra staten er redusert med 10 mill. fra og med 2018. Sektorens ramme reduseres med 12,7 mill. i 2020 økende til 25,4 mill. i 2021 som følge av effektiviseringsuttak.

Tidsbegrensede tiltak – spesifiserte

Kap.313 Det er innarbeidet 0,3 mill. i 2018 til pilotering alders- og demensvennlig bibliotek. Kap.315 Byrådet viderefører tilskuddsrammen til større organisasjoner og frivillighet inne eldre, helse- og sosialsektoren fra Sak 1 2017 og har innarbeidet 9 mill. i 2018. Påplussinger under bystyrets behandling av budsjettet for 2017, i alt 9,5 mill. er ikke videreført. Kap.318 Det er innarbeidet 15 mill. til utbetalinger knyttet til vederlagsordningen i 2018. Kap.372 Midler til Nasjonalforeningen for seniorsentre er videreført med 1 mill. i 2018.

Spesifiserte rammeendringer

Kap.313 Helårsvirkning av omgjøring av 20 plasser til forsterkede plasser i 2017 er innarbeidet med

16,8 mill. fra og med 2018. Det er gjort en tilpasning knyttet til antall plasser og aktivitet med et uttrekk på 20,6 mill. Av disse er 17,7 mill. overført bydelsrammen for å kompensere økning i pris for sykehjemsplasser. 2,9 mill. er benyttet til å redusere rammekutt. I tillegg er 0,6 mill. overført fra kap. 372 slik at Sykehjemsetaten ikke pålegges rammekutt i 2018. Det er overført 13,6 mill. til bydelsrammen gjeldende prissubsidier knyttet til plasser ved Østensjø bo- og servicesenter der det er innført ny betalingsordning med faktisk kostnadsdekning. Kap.314 i alt 1,5 mill. trekkes ut som følge av at prosjekt for å redusere karies blant 5-åringer avsluttes i 2017. Kap.315 Midler til økt kapasitet på overnatting og sanitærmuligheter for tilreisende bostedsløse og til sekretariatsfunk-

sjon for samarbeidsforum, er videreført med henholdsvis 4,5 mill. og 0,5 mill. årlig. Kap. 372 Det er innarbeidet 4 mill. årlig i planperioden slik at flere kan få tilbud om tilrettelagt arbeid.

Uspesifiserte rammeendringer

Generell rammereduksjon er videreført med 5,9 mill. i 2018 økende til 14,7 mill. i 2019.

Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling

Brutto kompensasjon er 175,2 mill. Det vises til kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Tabell 6.2 Netto driftsbudsjett pr kapittel

		Beløp i mill.				
Netto driftsbudsjett pr sektor		Dok 3 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
313	Sykehjemsetaten (EHS)	924,4	907,2	903,4	903,4	903,4
314	Helsetaten (EHS)	675,6	690,6	688,9	688,9	688,9
315	Velferdsetaten (EHS)	811,3	817,3	792,0	792,0	792,0
316	Opplæringskontor helse- og oppvekstfag (EHS)	1,9	1,8	1,8	1,8	1,8
317	Fastlegetilskudd og pasientskadeerstat. (EHS)	321,2	328,8	328,8	328,8	328,8
318	Vederlagsutbetalinger (EHS)	40,0	15,0	0,0	0,0	0,0
328	Avsetning husleier sykehjem. (EHS)	2,8	2,6	12,6	21,6	76,6
350	Trygdeordninger (EHS)	9,6	9,6	9,6	9,6	9,6
360	Barne- og familieetaten (EHS)	182,4	182,4	181,2	181,2	181,2
362	Kriminalitetsforebygging blant ungdom (EHS)	6,3	6,4	6,4	6,4	6,4
384	Hjelpemiddel teknisk enhet (EHS)	28,5	29,8	29,7	29,7	29,7
372	Byomf. - avsetn. eldre, helse og sos.tj. (EHS)	33,4	36,9	34,0	17,9	5,2
374	Prosjekteringsmidler (EHS)	3,6	1,7	1,7	1,7	1,7
427	Tap på utlån (EHS)	3,5	4,0	4,0	4,0	4,0
428	Bostøtte og boligtilskudd (EHS)	225,7	302,2	302,2	277,2	277,2
Sum	Eldre, helse og sosiale tjenester - byomf. (EHS)	3 270,1	3 336,4	3 296,4	3 264,4	3 306,7

Tabell 6.3 Brutto investeringsbudsjett pr kapittel

		Beløp i mill			
Brutto investeringsbudsjett		Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
313	Sykehjemsetaten (EHS)	10,0	40,0	80,0	50,0
314	Helsetaten (EHS)	82,8	82,8	82,8	7,5
315	Velferdsetaten (EHS)	0,2	0,2	0,2	0,2
360	Barne- og familieetaten (EHS)	2,3	2,3	2,3	2,3
372	Byomf. - avsetn. eldre, helse og sos.tj. (EHS)	14,0	18,0	18,0	18,0
427	Tap på utlån (EHS)	4,0	4,0	4,0	4,0
Sum	Eldre, helse og sosiale tjenester - byomf. (EHS)	113,3	147,3	187,3	82,0

6.2 Sykehjemsetaten

Tabell 6.4 Driftsbudsjett Sykehjemsetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap/ Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
313	Sykehjemsetaten (EHS)			
10	Lønn og sosiale utgifter	1 975 034	1 902 718	1 887 741
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	393 201	463 443	462 099
13	Kjøp av tj. som erstatter kom. egenproduksjon	2 448 392	2 151 316	2 195 389
14	Overføringsutgifter	57 377	67 548	69 149
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	20 686	0	0
	Sum utgifter	4 894 691	4 585 025	4 614 378
16	Salgsinntekter	-3 725 003	-3 660 670	-3 707 163
17	Refusjoner	-165 327	0	0
18	Overføringsinntekter	-26 590	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-20 551	0	0
	Sum inntekter	-3 937 471	-3 660 670	-3 707 163
	Netto utgifter	957 220	924 355	907 215

1 Ansvarsområde

Sykehjemsetaten har ansvar for at Oslos innbyggere får tilbud om plass i langtidshjem og helsehus når de har vedtak fra bydelen. Etaten skal sørge for at tilbudet er differensiert og tilpasset ulike brukergruppers behov for rehabilitering og gi tilbud om avlastning til pårørende. Det er Sykehjemsetatens ansvar at tilbudene tilfredsstiller de krav til kapasitet og kvalitet som følger av politisk vedtatte rammer, lov og forskrift.

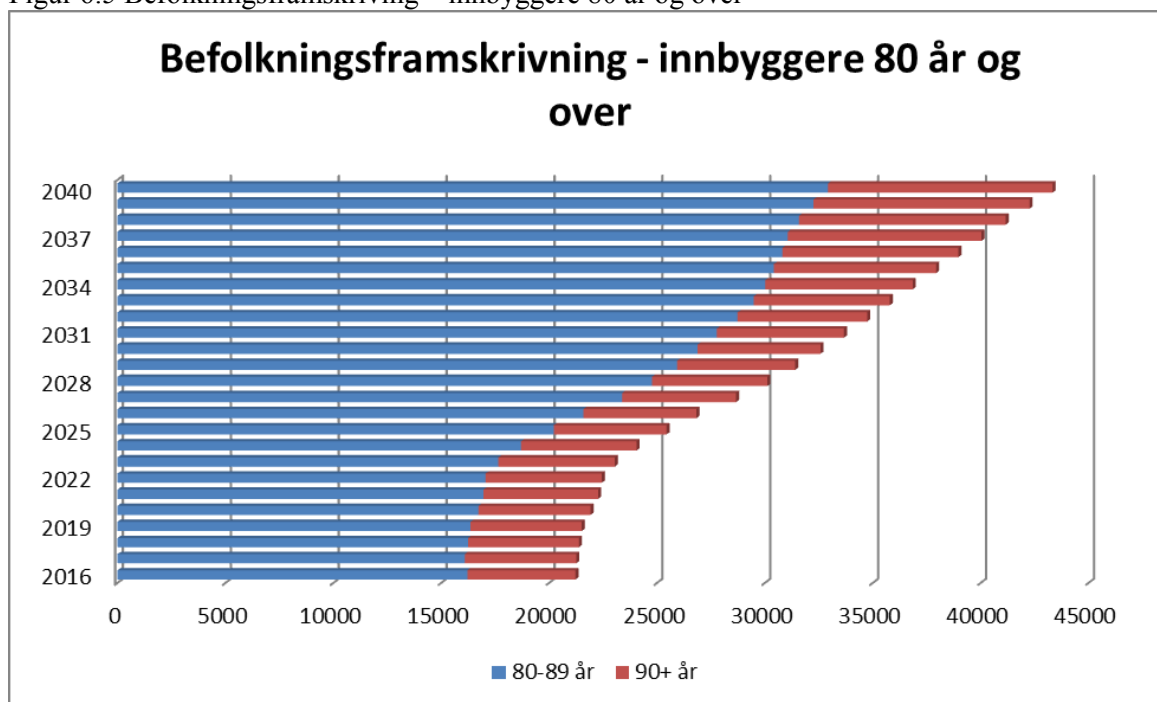
Folk som har behov for helse- og omsorgstjenester skal få dette på en måte som ivaretar trygghet, forutsigbarhet og bygger stabile relasjoner. Dette gjelder enten det er snakk om tjenester i eget hjem, ulike tilpassede boliger i bydelene, helsehus eller langtids-hjem. Flere hele og faste stillinger bidrar til stabile relasjoner.

2 Situasjonsbeskrivelse

Eldrebefolkningen

Antall eldre over 67 år i befolkningen vil øke i økonomiplanperioden, samtidig har kommunen vært inne i en fase med reduksjon i antall eldre over 80 år. Siden toppunktet i 2005 er antallet eldre over 80 år redusert fra ca 24 000 innbyggere til ca 20 700 innbyggere, og fra 2013 til 2016 ble det ca 1000 færre innbyggere over 80 år i Oslo kommune. Årsaken til dette henger sammen med lave fødselstall i 30- årene. Aldersgruppen 67-79 år er forventet å øke med ca. 6 000 personer mellom 2017 – 2021. Etter en langvarig nedgang vil befolkningen i aldersgruppen 80 år og over øke hvert år i perioden. Neste tabell viser utvikling i innbyggere 80 år og over i tidsrommet 2016 til 2040.

Figur 6.5 Befolkningsframskriving – innbyggere 80 år og over

Tabellen viser at antallet personer i denne aldersgruppen vil øke med om lag 1 000 personer fra 01.01.2017 til 01.01.2021.

Framskrivning mot 2040 viser at befolkningen i aldersgruppen 80 år og over vil øke i hele perioden. Fram mot 2024 er økningen begrenset. Etter 2024 er den årlige økningen betydelig. I 2040 vil det være dobbelt så mange innbyggere over 80 som i dag.

Flere forhold betyr noe for etterspørselen etter sykehjemsplasser framover. Eldres helse har blitt bedre, og flere mestrer hverdagen sin på egen hånd. Satsingen på forebyggende arbeid og rehabilitering, medisinteknologisk utvikling, velferdsteknologi, flere

Omsorg+boliger, bedre boligstandard og tilrettelegging av egen bolig bidrar til at flere kan få omsorgsbehovet sitt ivaretatt i andre boformer enn sykehjem. Framtidig behov for sykehjemsplasser er tema i "Strategisk boligplan for eldre med hjelpebehov" som legges fram for bystyret sammen med byrådets budsjettforslag for budsjett 2018 og økonomiplan 2018 - 2021.

Oslo kommune har færre mottagere av hjemmetjenester og flere eldre på institusjon enn snittet av de øvrige byene i ASSS-samarbeidet. Den nasjonale trenden viser en utvikling mot at flere eldre bor hjemme og får mer tjenester i hjemmet eller i omsorgsboliger.

Tabell 6.6 Andel innb. 80 år og over som mottar hjemmetjenester, institusjonstjenester og bolig med heldøgns bemanning

Tjeneste/kommuner	Landet uten Oslo	ASSS snitt uten Oslo	Oslo
År	2016	2016	2016
Andel innbyggere 80 år og over som mottar hjemmetjenester	32,4 %	29,1 %	28,1 %
Andel innbyggere 80 år og over i bolig med heldøgns bemanning	3,8 %	2,1 %	0,7 %
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon	13,0 %	14,5 %	16,3 %

Kilde: Kostra

Trygg og mangfoldig eldreomsorg

Plan for en trygg og mangfoldig eldreomsorg og Plan for Aldersvennlig by er en oppfølging av Bystyremelding nr. 1/2014; Seniormelding: Selvstendige, aktive og trygge eldre i Oslo og gir retning for byrådets satsinger fremover.

Byrådet er opptatt av at eldre skal kunne bo trygt hjemme, men samtidig skal de som har behov for plass i langtidshjem få tilbud om det. Styrking av hjemmetjenestene gjennom flere årsverk, hverdagsrehabilitering, demensarbeidslag, velferdsteknologi og nye botilbud bidrar til at flere kan bo hjemme

lengre. Innbyggerne skal medvirke i utvikling av tjenestene.

Sykehjemsetaten skal samarbeide med bydelene, Helseetaten og spesialisthelsetjenesten for å sikre gode rehabiliteringsforløp for innbyggerne. Tjenesten i helsehusene skal utvikles og vil være sentrale i kommunens tilrettelegging for at flere eldre skal kunne bo trygt hjemme. Byrådet innfører lik pris for korttids- og rehabiliteringsplasser i helsehus. Dette vil bidra til at de som er på opphold får likeverdige tjenester. En forventet økning i etterspørselen etter rehabiliteringsplasser sees i sammenheng med flere årsverk i hjemmetjenesten og ny søknadsordning for rehabiliteringstjenester.

Økt kvalitet i kommunale langtidshjem

Beboere i langtidshjem skal gis mulighet til å leve gode hverdagsliv i hjemlige omgivelser. Nødvendig kompetanse og ressurser skal i større grad innrettes etter den enkeltes behov, slik at beboerne i minst mulig grad må bytte avdeling eller flytte når bistandsbehovet endrer seg.

Behovet for langtidsplasser er i endring. Årsaken til dette er trolig en kombinasjon av nye måter å jobbe på og endringer i antall eldre innbyggere. Etterspørselen etter ordinære plasser går ned mens behovet for plasser til mennesker med langt kommet demens, mennesker med nevrologiske lidelser og mennesker med utfordringer knyttet til rus og psykiatri øker. Som følge av endringer i brukerbehov ble etaten i revidert budsjett 2017 styrket ved at 20 ordinære sykehjemsplasser ble omgjort til forsterkede plasser. Byrådet fortsetter styrkingen i 2018 og forsterker 16 plasser ved Østensjø bo- og servicesenter og 11 plasser ved Kingosgate til nevrologiske plasser.

I de kommunalt drevne langtidshjemmene har de ordinære langtidsplassene lavere bemanning enn både de ideelle og de kommersielt drevne langtidshjemmene.

Byrådet styrker bemanningen i de kommunalt drevne langtidshjemmene, og tilfører etaten midler slik at bemanningsfaktoren kan økes fra 0,88 i 2016 til 0,93 i 2018.

Tabell 6.7 Utvikling bemanningsfaktor sykehjem 2015 – Sak1 2018:

Bemanningsfaktor	2015	2016	Sak 1 2018
Kommunale	0,90	0,88	0,93
Ideelle	0,90	0,90	0,90
Kommersielle	0,96	0,95	0,95

Summen av foreslåtte endringer med omgjøring av 20 ordinære plasser til forsterkede plasser, 16 plasser ved Østensjø til nevrologiske plasser og økt pris langtidsplasser/styrking av kommunale sykehjem medfører en styrking av Sykehjemsetats ramme med 96,3 mill. Omregnet til bemanning tilsvarer dette omkring 120 årsverk.

Sykehjemsetaten har i de senere år vært i en omstillingsprosess for å tilpasse seg redusert etterspørsel fra bydelene. I forbindelse med omstillingen har det oppstått et betydelig antall overtallige som det ikke har lyktes å innplassere i andre stillinger i etaten. Bydelenes estimerer for kjøp av plasser i 2018 signaliserer en ytterligere nedgang og dermed ytterligere behov for omstilling av langtidshjem. Ved en økning av den generelle bemanningen i de kommunale langtidshjemmene vil en betydelig andel av de overtallige kunne gå inn i nyopprettede stillinger som en styrking av kvaliteten. Etaten må gjennom bemanningsøkningen også styrke legetjenesten og den sykepleiefaglige kompetanse.

Byrådet vil ha et større mangfold i fagkompetansen i langtidshjemmene og tjenestene skal organiseres slik at kompetansen er i avdelingene, tett på og i direkte arbeid med beboerne. Byrådet vil åpne langtidshjemmene, etablere møteplasser med ulike tilbud og

samarbeidsordninger mellom ulike aktører som skoler, barnehager, idrettslag, foreninger og trossamfunn slik at unge som eldre kan møte hverandre på tvers av generasjoner.

Alders- og demensvennlig bibliotek

Bibliotekene kan bidra i demensomsorgen og i demensforebyggende arbeid. Det etableres et pilotprosjekt som omfatter en bibliotekfilial. Piloten skal teste ut aldersvennlig og demensvennlig bibliotek gjennom fysisk tilrettelegging av lokalene, opplæring av metodikk til ansatte og spesielt tilrettelagt aktivitetstilbud rettet mot den aktuelle brukergruppen. Piloten vil også undersøke om en slik tilrettelegging hindrer annen bruk av filialen, og om hvordan et alders- og demensvennlig bibliotek virker inn på bibliotekets øvrige tilbud. Etaten tilføres ressurser tilsvarende 20 % stilling for å bidra med fagkompetanse for innretting av bibliotekfilialen, samt opplæring av bibliotekansatte.

Strategisk boligplan for eldre med hjelpebehov

Sykehjemsetaten har fått i oppdrag å rullere Strategisk boligplan for eldre med hjelpebehov 2018 – 2028. Frem mot 2021 vil byrådet ha fokus på rehabilitering av bygg som er uegnet for fremtidens krav til sykehjem. Byrådet ønsker å bygge fleksible fremtids-

rettede bygg som enkelt kan endres/omstruktureres til nye formål dersom behovene skulle endres. Byrådet vil også se på muligheten for nye fleksible boformer, eksempelvis bofellesskap og formålsboliger med generasjonsblanding.

IKT/velferdsteknologi

God utnyttelse av teknologi er viktig for å kunne gi personer med behov for heldøgns pleie, rehabilitering

og omsorg et best mulig tilbud og kan frigjøre ressurser til mer mellommenneskelig kontakt. Etaten har tidligere opprettet et Digitaliseringsråd for å styrke gjennomføringsevnen i utviklingen av og satsningen på IKT/velferdsteknologi i langtidshjem og helsehus. Byrådet vil at etaten i 2018 styrker dette arbeidet og utreder nødvendig infrastruktur i byggene.

Tabell 6.8 Nøkkeltall Sykehjemsetaten

Nøkkeltall for: Kap. 313 Sykehjemsetaten (EHS)	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Antall liggedøgn på langtidsopphold i institusjon	1 417 147	1 451 732	1 448 187	1 427 985	1 399 839
Antall liggedøgn på tidsbegrenset opphold i institusjon	218 946	195 632	198 699	193 885	183 993
Beleggsprosent, langtidsplasser i institusjon	98,2 %	98 %	98,2 %	96,8 %	98,2 %
Beleggsprosent, korttidsplasser i institusjon	90,2 %	88,5 %	86,60 %	84,2 %	85,7 %
Antall innleggelser på trygghetsplass	871	872	933	710	997
Andel som får oppfylt sitt førstevalg for langtidsopphold	81,0 %	80,7 %	73,9%	78,7 %	79,8 %
Andel korttidsplasser i sykehjem	11,4 %	8,9 %	12,9%	11,7 %	8,3 %
Andel rehabiliteringsplasser	3,0 %	2,9 %	2,8%	3,2 %	3,3 %
Andel plasser i skjermet enhet for personer med demens	18,9 %	18,5 %	17,7%	17,7 %	17,8 %
Andel ansatte med 80 % stilling eller mer fordelt på:	xxx	xxx	xxx	xxx	xxx
- fast ansatte	57,4 %	56,4 %	58,4%	60,5 %	61,0 %
- fast lønnede (fast ansatte og vikarer)	54,9 %	54,7 %	56,4%	60,8 %	60,9 %
Gjennomsnittlig antall ledige sykehjemsplasser pr. tertial	31,2	42	33,3	30,4	59,8
Sykefravær	10,7 %	11,7 %	11,3%	10,3 %	9,7 %

Tabell 6.9 Enhetspris og prisberegning vektet plass 2018

Pris pr vektet plass i 2018 foreslås slik:

Pris per vektet plass 2017	835 093
Effektiviseringsuttak	0
Reduksjon/økning av av prissubsidier	0
Sum før lønns- og prisjustering	835 093
Lønns- og prisjustering 2,37 %	19 792
Økning pris for langtidsplasser	17 500
Pris pr vektet plass 2018	872 385

Tabell 6.10 Priser institusjonsplasser

	Pris Sak 1/2018 2)	Driftskostnad 2018 3)	Prissubsidie 2018
Langtidsplasser			
Ordinær langtidsplass	872 385	872 385	0
Plass i skjermet avdeling for demens	872 385	977 071	104 686
Forsterket plass - psykiatri	872 385	1 299 425	427 040
Forsterket plass - annet	872 385	1 709 769	837 385
Forsterket plass - MRSA	872 385	1 487 499	615 115
Forsterket plass - rusavhengighet	872 385	1 136 997	264 612
Andre typer plasser			
Korttidsplass forhåndsbestilt "en bloc" 1)	812 140	966 020	153 879
Korttidsplass ved kjøp utover "en bloc" 1)	893 355	966 020	72 665
Rehabiliteringsplass	812 140	1 231 034	418 894
Forsterket plass - lindrende behandling	769 396	1 487 499	718 103
Aldershjemsplass	581 322	581 322	0
Dagsenterplass - ordinær	119 684	188 075	68 391
Dagsenterplass - rehabilitering	119 684	265 014	145 330
Dagsenterplass - demens	119 684	256 465	136 782

1) Bydelene forhåndsbestiller et bestemt antall korttidsplasser "en bloc" med mulighet for å justere antallet plasser hvert halvår. Kjøp av korttidsplasser utover dette gis et prispåslag på 10 %.

2) Prisene for langtidsplasser er økt med kr 17 500 utover prisjustering, andre plasser er økt med prisjustering med unntak av korttidsplasser som har fått pris lik rehabiliteringsplasser.

3) Driftskostnader ordinære langtidsplasser og skjermede demensplasser er økt med kr 17 500 utover prisjustering. Alle andre plasser er økt med prisjustering.

Kapitaldelen av sykehjemmets husleiekostnad er ikke inkludert i pris og driftskostnad pr plass.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap

Tiltak 1

Rehabilitering i helsehus for at flere kan mestre livet i egen bolig

Tiltak 2

Videreutvikle tilbud i helsehus i samarbeid med bydelene

Tiltak

Åpne opp langtidshjemmene og inngå samarbeid med lokalmiljøet

Mål 4 Gode boliger og gode bomiljøer i egne hjem og i institusjon

Tiltak 1

Økt kvalitet i kommunale sykehjem gjennom styrket bemanning og bruk av velferdsteknologi

Tiltak 2

Hjemlig miljø og bedre hverdagsliv i samarbeid med beboere og pårørende

Tiltak 3

Utvikle fleksible boformer på tvers av generasjoner i samarbeid med bydelene

Mål 5 Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne

Tiltak 1

Invitere brukere- og pårørende til samarbeid i utvikling av tjenestene

Tiltak 2

Benytte relevant verktøy for brukermedvirkning og følge opp resultater fra bruker- og pårørendeundersøkelser

Tabell 6.11 Resultatindikator – mål 4

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Andel fast ansatte i >80 % stilling	60,5 %	61,0 %	70 %	70 %

I Sak1 2017 ble det presentert tall for andel med relevant fagutdanning. Beregningsmåten har senere vist seg å ha betydelige mangler og det vurderes som mer hensiktsmessig å benyttet fagdekning. Begrepet fagdekning består av medarbeidere som har norsk offentlig autorisasjon som helsepersonell, eller medarbeidere med fagbrev/utdanning som er relevant for å jobbe i eldreomsorgen. For 2018 er måltallet for fagdekning 85 % når det gjelder summen av kommunale-, kommersielle- og ideelle langtidshjem.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Pris for langtidsplasser er økt med 17 500 utover prisstigning, og dette gir økte salgsinntekter på 63,5 mill. og tilsvarende økning av utgiftene, ingen nettoeffekt på rammen. Midlene skal benyttes til økt bemanning i kommunale langtidshjem.

Aktivitetsnivået 2018 er basert på plasser i drift i 2017 samt planlagte endringer ut året og i 2018. Dette innebærer lavere aktivitet i 2018 enn det som er forutsatt i budsjettet for 2017 og medfører en netto reduksjon av rammen med 20,6 mill. Av dette er 17,7 mill. overført bydelsrammen for å kompensere økning i prisen utover prisstigning.

Plasser ved Østensjø bo- og servicesenter får endret betalingsordning til faktisk kostnadsdekning fra bydelene. Dette medfører at tidligere prissubsidier på

13,6 mill. for plassene overføres til bydelene. Prisen for en korttidsplass økes fra prisvekt på 0,90 til 0,95, dvs. lik prisen for en rehabiliteringsplass. Prissubsidier på 12,2 mill. overføres til bydelsrammen lik økning i salgsinntekter og gir ingen realeffekt for etaten.

Husleie er netto kompensert med 2,4 mill., mens det er lagt inn en reduksjon i rammen med 1,0 mill. pga. lavere energikostnader ved sykehjem.

Tidligere satsinger tas inn i rammen. Prioriterte tiltak bevilget i 2016 med 15,5 millioner er videreført. For 2018 nevnes særskilt: Trivselstiltak og videreutvikling av «Bedre hverdagsliv» og tillitsmodellen på sykehjem. Videre er det innarbeidet midler til lederopplæring og kompetanseutvikling. De to tilsatte årsverkene for klinisk ernæringsfysiolog ved Senter for fagutvikling og forskning videreføres. Tidligere bevilgninger til tiltak som inviterer nærmiljøet inn i sykehjemmene skal samvirke med byrådets øvrige satsinger på slike tiltak i 2018. Det er i tillegg lagt inn 0,3 mill. til alders- og demensvennlig bibliotek.

Det er innarbeidet en forventet lønns- og prisutvikling med netto 4,97 mill. netto jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Sykehjemsetaten er ikke pålagt noen generell rammereduksjon i 2018.

5 Investeringsbudsjett

Tabell 6.12 Investeringer – Sykehjemsetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap	/	Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
Artsgr				
313	Sykehjemsetaten (EHS)			
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	20 053	315 000	10 000
03	Kjøp av tj. som erstatter kom. egenproduksjon	560	0	0
04	Overføringsutgifter	4 976	0	0
	Sum utgifter	25 589	315 000	10 000
07	Refusjoner	-6 782	-5 600	-1 600
	Sum inntekter	-6 782	-5 600	-1 600
	Netto utgifter	18 807	309 400	8 400

Tabell 6.13. Investeringsoversikt, kapittel 313 Sykehjemsetaten

Sykehjemsetaten (EHS)	Kostnads- ramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:								
107006	Inventar og utstyr sykehjem		10 000	40 000	80 000	50 000		
	Sum investeringsutgifter		10 000	40 000	80 000	50 000		
107006	Inventar og utstyr sykehjem	Investeringsmoms	-1 600	-7 600	-15 600	-9 600		
	Sum kapittel finansiering		-1 600	-7 600	-15 600	-9 600		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)		8 400	32 400	64 400	40 400		

Investeringsmidler til fornying av sykehjem og til generell rehabilitering sykehjem i planperioden. Utover investeringsmidler innarbeidet til inventar og utstyr i langtidshjem og Helsehusene som vist i investeringsoversikten over er det i foretakene innarbeidet 317,5 mill. til generell rehabilitering av lang

tidshjemmene. Det er avsatt i alt 5,2 mrd. til nybygging/ombygging som tilsvarer omkring 1 200 plasser.

Det vises til nærmere omtale under kap. 10.1 Næring og eierskap– Eiendomsforetakene under Omsorgsbygging.

6.3 Helseetaten

Tabell 6.14 Driftsbudsjett Helseetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap./ Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
314 Helseetaten (EHS)				
10	Lønn og sosiale utgifter	670 821	706 347	716 112
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	259 161	246 522	173 588
13	Kjøp av tjenester som erstatter kommunal. egenproduksjon	84 690	79 288	81 790
14	Overføringsutgifter	56 321	21 864	25 323
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	7 650	0	0
	Sum utgifter	1 078 643	1 054 021	996 813
16	Salgsinntekter	-219 388	-132 978	-132 912
17	Refusjoner	-195 029	-236 284	-173 287
18	Overføringsinntekter	-942	-9 157	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-7 650	0	0
	Sum inntekter	-423 009	-378 419	-306 199
	Netto utgifter	655 634	675 602	690 614

1 Ansvarsområde

Helseetaten har ansvar for primærhelsetjenestens akutt-tilbud, herunder legevakt og kommunal akutt døgnhet inkludert rus og psykiatri på Aker helsearena. I tillegg har de ansvar for driften av intensivt rehabilitering samme sted. Allmennlegevakten i Storgt. 40 omfatter overgrepsmottak og psykososial oppfølging av personer som er utsatt for vold og overgrep. Etaten drifter kommunens forsterkede rehabiliteringsavdeling. Tannhelsetjenesten har ansvar for forebygging, oppsøkende tilbud og behandling av prioriterte grupper.

Helseetaten ivaretar lovpålagte oppgaver i smittevernloven, lov om tannhelsetjenester og i helse- og omsorgstjenesteloven, herunder kommunelegefunksjonen i byomfattende saker. Etaten er delegert myndighet om miljørettet helsevern i saker som gjelder to eller flere bydeler. Etaten har en viktig rolle i kommunens helseberedskapsarbeid.

Helseetaten skal bidra til utvikling av en god kommunehelsetjeneste i Oslo. Etaten skal ivareta en støtte- og rådgivningsfunksjon overfor bydelene, samt drive utviklingsarbeid innen områdene helse, pleie og omsorg.

Helseetaten ivaretar det operative ansvaret for forvaltning av felles fagsystemer, Byrådsavdelingen for eldre, helse og sosiale tjenester er systemeier og bydeler og etater i sektoren er brukere. Etaten har også det operative ansvaret for kommunens arbeid med velferdsteknologi.

2 Situasjonsbeskrivelse

Aker helsearena

Aker helsearena er samhandlingsarena der spesialisthelsetjenesten og den kommunale helse- og omsorgstjenesten samarbeider om helsetjenester til byens befolkning, samt utvikling av nye tjenester.

Legevakt

Det er igangsatt forprosjekt for etablering av ny storbylegevakt på Aker sykehusområde. Forprosjektet gjennomføres i samarbeid med Helse Sør-Øst og Oslo universitetssykehus. Inntil ny storbylegevakt er etablert i 2023 videreføres tjenesten ved lokalene i Storgata 40 og på Aker helsearena.

Tannhelsetjenesten

Den kommunale tannhelsetjenesten består av både store og små klinikker fordelt på 26 steder i Oslo. Tjenesten skal gi gode forebyggende og behandlende tilbud, særlig til barn og unge. Samarbeidet med tjenester i bydeler og etater skal videreutvikles. Tannhelsetjenesten skal ha fokus på å forebygge og avdekke vold og overgrep mot små barn. Anbefalinger og konklusjoner fra Kommunerevisjonens rapport «Avdekking av vold og seksuelle overgrep mot små barn» skal følges opp for å forbedre rutiner og styrke samarbeidet mellom tjenester.

Vold i nære relasjoner

Helseetaten skal sammen med bydelene og ulike kompetansemiljø styrke kunnskapen innen vold, overgrep og generasjonsoverførte traumer, ved å utvikle en modell for koordinering av oppfølging og støtte til personer som har vært utsatt for vold og overgrep. Dette arbeidet skal ses i sammenheng med et arbeid byrådsavdelingen har igangsatt for å utvikle et «pakkeforløp» mennesker som bor på Oslo krisesenter.

Migrasjonshelse

Fra årsskiftet overføres førstegangs helseundersøkelse for migranter fra Ressurssenter for migrasjonshelse til bydelene. Ressurssenteret vil bistå bydelene med råd, veiledning og kompetansehevede tiltak. Helseetaten har beredskapsansvar ved behov for akutte helsetjenester hos nyankomne migranter.

Folkehelse

Folkehelseplan for Oslo 2017-2020: «Helse og trivsel for alle – vårt felles ansvar» er en strategisk plan som viser retning for Oslos folkehelsearbeid. Helseetaten har en viktig rolle i samordning og oppfølging av planen. Oslo kommune er programfylke for folkehelsearbeid i perioden 2017-2021. Det skal bidra til å styrke kommunenes langsiktige og systematiske folkehelsearbeid. Trygg og sunn oppvekst for barn og unge er hovedsatsingsområde.

Rehabilitering

Helseetaten skal samarbeide med bydelene, Sykehjemsetaten og spesialisthelsetjenesten for å sikre gode rehabiliteringsforløp for innbyggerne. Helseetaten leder et tverrsektorielt arbeid med å implementere kunnskapsbaserte fallforebyggende tiltak i noen innsatsbydeler. Pågående prosjekter i bydelene knyttet til fallforebygging skal sees i sammenheng med dette arbeidet.

Handlingsplan for mennesker med funksjonsnedsettelser

Byrådet vil innføre tiltak som bidrar til å forbedre tjenester for mennesker med funksjonsnedsettelser og deres familier, jmf. Handlingsplan for mennesker med funksjonsnedsettelser 2017 - 2020. Etaten skal følge opp tiltak i planen. Planen ligger til behandling i bystyrets organer.

Kvalitetsutvikling

Helseetaten skal videreutvikle verktøy og metoder for innbyggermedvirkning. Beboer- og pårørendeundersøkelsene skal gjøres bedre og mer treffsikre og utviklingsarbeidet skal baseres på sterk grad av involvering fra de som mottar og utøver tjenestene, samt pårørende. Tjenestene skal benytte verktøyene og følge opp resultater fra undersøkelsene i sitt forbedringsarbeid.

Velferdsteknologi

Velferdsteknologi handler om løsninger som gir økt trygghet, mestring og aktivitet for at enkeltindividet skal kunne leve et mer selvstendig liv. Velferdsteknologi gir mulighet til å mestre egen sykdom, skape sosiale nettverk, føle trygghet i eget hjem, og aktivisering.

Helseetaten har det operative ansvaret for å nå målet om at velferdsteknologi er en integrert del av pleie- og omsorgstilbudet innen 2019.

Teknologien som anskaffes skal bygge på hovedområdene trygghet, mestring og aktivitet, og svare på innbyggernes og kommunens behov.

Satsningsområdene for velferdsteknologi for 2018 er;

- Medisindispensere
- Utskiftning av analoge trygghetsalarmer til digitale

- GPS lokaliseringsteknologi
- Nøkkelfrie låser for hjemmetjenestemottakere
- Etablering responstjenester
- Ivaretagelse av informasjonssikkerheten
- e-Vik – velferdsteknologisk informasjonsknutepunkt

Målsetting med Oslo kommune's prosjekt eVik er å etablere et velferdsteknologisk informasjonsknutepunkt for kommunenes Helse og omsorgstjenester.

Direktoratet for E-Helse har det nasjonale ansvaret for å sørge for en sammenhengende helsetjeneste på informasjonssiden. De er i ferd med å realisere felles nasjonal plattform og infrastruktur på velferdsteknologiområdet. Oslo kommune ved Helseetatens prosjekt eVIK, er det første skrittet på veien til en nasjonal løsning.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap

Tiltak 1

Bistå bydelene med anskaffelse og implementering av velferdsteknologiske løsninger

Tiltak 2

Bistå bydelene med å implementere kunnskapsbaserte fallforebyggingstiltak.

Mål 2 Trygg, meningsfull og utviklende oppvekst for alle

Tiltak 1

Systematisk arbeid i tannhelsetjenesten for å avdekke og melde mistanke om overgrep

Tiltak 2

Bidra til å styrke kompetansen innen vold, overgrep og generasjonsoverførte traumer i samarbeid med bydelene og politiet

Mål 3 Bedre levekår, rettferdig fordeling og utjevning

Tiltak 1

Overvåke og følge opp helsetilstand og påvirkningsfaktorer for helse i befolkningen

Mål 5 Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne

Tiltak 1

Benytte tjenstedesign i utvikling av legevaktjenester og bygging av ny storbylegevakt

Tiltak 2

Bruke digitale innbyggertjenester på pleie- og omsorgsområdet og innenfor sosiale tjenester

Tiltak 3

Utvikle og ta i bruk nye metoder for brukermedvirkning og videreutvikle bruker- og pårørendeundersøkelser

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet en forventet lønns- og prisutvikling med 11,3 mill. netto, jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Den generelle rammereduksjonen er videreført og utgjør 1,7 mill. i 2018 økende til 3,4 mill. i 2019.

Det er kompensert for økt utgift til nasjonalt nødnett og for ny avtale mellom Tannhelsetjenesten og Oslo universitetssykehus med henholdsvis 6,8 mill. og 3 mill. I alt 5,8 mill. er tilbakeført Sykehjemsetaten for mye overført for Aker Helsearena i 2017. Prosjektet for å redusere karies blant 5-åringer avsluttes i 2017 og den prosjektertede innsatsen, 1,5 mill. trekkes ut tilsvarende.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 6.15 Investeringsbudsjett – Helseetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
314	Helseetaten (EHS)			
00	Lønn og sosiale utgifter	7	0	0
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	16 208	87 800	82 800
04	Overføringsutgifter	2 948	0	0
	Sum utgifter	19 162	87 800	82 800
06	Salgsinntekter	-1 585	0	0
07	Refusjoner	-2 948	-16 560	-15 560
	Sum inntekter	-4 532	-16 560	-15 560
	Netto utgifter	14 629	71 240	67 240

Tabell 6.16 Investeringsoversikt, kapittel 314 Helseetaten

		Kostnads- ramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Helseetaten (EHS)									
Prosjektnummer og navn:									
112018	Helseetaten - inventar og utstyr			7 500	7 500	7 500	7 500		
115059	Velferdsteknologi (HEL)			25 300	25 300	25 300	0		
116018	Velferdsteknologi ESTsektor			50 000	50 000	50 000	0		
	Sum investeringsutgifter			82 800	82 800	82 800	7 500		
112018	Helseetaten - inventar og utstyr	Investeringsmoms		-500	-500	-500	-500		
115059	Velferdsteknologi (HEL)	Investeringsmoms		-5 060	-5 060	-5 060	0		
116018	Velferdsteknologi ESTsektor	Investeringsmoms		-10 000	-10 000	-10 000	0		
	Sum kapittel finansiering			-15 560	-15 560	-15 560	-500		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			67 240	67 240	67 240	7 000		

Velferdsteknologi

Midler til implementering av velferdsteknologi i helse- og sosialsektoren og innenfor helse og omsorg er innarbeidet med 75,9 mill.

Velferdsteknologi – låneordning bydelene

Låneordning til bydelene for investeringer i velferdsteknologiske løsninger er videreført med 50 mill. årlig, i alt 150 mill. i økonomiplanperioden

6.4 Velferdsetaten

Tabell 6.17 Driftsbudsjettet - Velferdsetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap./ Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
315	Velferdsetaten (EHS)			
10	Lønn og sosiale utgifter	684 584	670 235	681 815
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod.	176 096	144 915	148 350
13	Kjøp av tj. som erstatter kom. egenproduksjon	473 188	495 385	506 994
14	Overføringsutgifter	235 026	206 440	199 110
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	1 253	0	0
	Sum utgifter	1 570 147	1 516 975	1 536 269
16	Salgsinntekter	-519 480	-519 871	-522 259
17	Refusjoner	-219 621	-157 685	-165 720
18	Overføringsinntekter	-53 596	-28 099	-30 962
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-1 253	0	0
	Sum inntekter	-793 951	-705 655	-718 941
	Netto utgifter	776 196	811 320	817 328

1 Ansvarsområde

Velferdsetaten tilbyr vanskeligstilte innbyggere sosiale tjenester og tiltak, i samarbeid med, og som supplement til, bydelenes arbeid.

Etaten drifter tiltak innen rusomsorgen og støttefunksjoner for det boligsosiale arbeidet i bydelene. Som fagetat skal etaten bidra i innovasjons- og utviklingsarbeid, gjennomføre analyser, organisere kompetansenettverk og andre kompetansehevende tiltak på tvers av sektorer og bydeler. Etaten samarbeider med frivillig og ideell sektor, har ansvar for anskaffelser for helse- og sosialtjenester på vegne av bydelene, og følger opp inngåtte rammeavtaler.

Pro Senteret, kommunens hjelpetilbud for kvinner og menn med prostitusjonserfaring, tilhører etatens portefølje.

Velferdsetaten er sekretariat for samarbeidsforum knyttet til tilreisende bostedsløse EØS-borgere. Samarbeidet innebærer at politi, frivillige/ideelle organisasjoner og ulike kommunale instanser møtes jevnlig for å utveksle informasjon, drøfte oppståtte situasjoner og koordinere sitt arbeid rettet mot målgruppa.

Velferdsetaten har ansvaret for inngåelse og oppfølging av kontrakter i tilknytning til transportordningen for personer med forflytningsvansker (TT-ordningen). Etaten har også ansvaret for veiledning og oppfølging av saksbehandlere i bydelene med mål om likebehandling og høy kvalitet. Etaten er også sekretariat for klagenemnda for transportsaker.

2 Situasjonsbeskrivelse

Arbeid med rusfeltet

Oslo kommunes arbeid overfor rusavhengige foregår primært i bydelene. Velferdsetaten tilbyr spesialiserte byomfattende tjenester på rusområdet, slik som lavterskel helsehjelp og ulike institusjonsplasser.

Etaten har egne kommunale institusjoner og kjøper plasser av private, totalt ca. 700 institusjonsplasser fordelt på om lag tretti institusjoner. Kjøp av plasser skjer fra ideelle organisasjoner, med unntak av 6 plasser som kjøpes fra en kommersiell aktør.

Kommunens arbeid på rusfeltet skal legge til rette for at folk får et likeverdig tilbud uavhengig av bostedsbydel. Med utgangspunkt i den variasjonen som finnes i bydelenes rusarbeid innebærer dette at Velferdsetaten må drive institusjoner som svarer på ulike behov. Bydelene har over flere år fått økte midler til booppfølging og andre rustiltak. Byrådet legger til grunn at i takt med at det bygges ut et bedre og mer differensiert tilbud i bydelene, må også Velferdsetatens tilbud endres slik at helheten gir innbyggerne et best mulig tilbud. Byrådet vil komme tilbake til dette i en egen rusmelding.

Rusavhengige får i større grad enn tidligere alvorlige fysiske og psykiske helseproblemer, og vi ser at mange på grunn av sitt rusmiddelbruk får aldersrelaterede sykdommer tidligere enn andre. Mange er også underdiagnostisert når det gjelder psykiske og somatiske lidelser. Det er viktig at oppfølgingen er tilpasset den enkeltes funksjonsnivå, somatiske og psykiske

ke helse. Velferdsetatens institusjoner skal ha bemanning med relevant kompetanse for å dekke disse behovene.

Forebyggende arbeid

Forebygging av rusmiddelproblemer er komplekst. Økonomisk politikk, arbeidsmarked og sosial ulikhet utgjør risikofaktorer for blant annet utvikling av rusavhengighet. Vold, overgrep og traumer er viktige risikofaktorer der det tar lang tid å se effekten av forebyggende arbeid.

Oslos befolkning øker, og dette stiller krav til økt forebyggende innsats for å motvirke at unge trekkes til og etablerer seg i utsatte miljøer, særlig i sentrum. Hovedansvaret for det forebyggende arbeidet ligger hos bydelene. Velferdsetaten skal sammen med bydelene bidra til at særlig unge som er sårbare og utsatte, får den hjelpen de trenger for å kunne snu eller stanse en uheldig utvikling. Byrådet vil at etaten i større grad bistår bydelene i det forebyggende arbeidet overfor utsatte grupper.

Alle som jobber med barn og unge trenger kompetanse for å identifisere og håndtere bekymring. Byrådet vil sikre at kunnskap om traumesensitiv omsorg og konsekvenser av vold, overgrep og omsorgssvikt i større grad integreres i forebygging og behandling av psykiske problemer og lidelser og forebygging og behandling av rusproblemer. Dette er en viktig del av byrådets satsing på Barnehjernet. KoRus bistår bydelene med implementering av Bedre Tverrfaglig Innsats (BTI), som er en samhandlingsmodell for å identifisere og handle på grunnlag av en bekymring, og forhindre oppfølgingsbrudd.

Byrådet vil legge fram en rusmelding i 2018. Det er utarbeidet et kunnskapsgrunnlag for denne, som viser at det er behov for å iverksette kunnskapsbasert rusforebygging i nærmiljø og skole. Etaten skal bistå bydelene og skolene i dette arbeidet.

Forebygging og tidlig innsats er ikke bare knyttet til alder. Velferdsetaten har ansvar for å koordinere sentrumsarbeidet, som har som overordnet mål å bidra til et trygt og inkluderende sentrum for alle. Dette innebærer både å jobbe for en reduksjon av de åpne rusmiljøene i sentrum, og å bygge opp desentraliserte tilbud i bydelene der folk med rusavhengighet bor. Byrådet vil at samarbeidet med bydelene styrkes.

Boligsosialt arbeid

Det boligsosiale arbeidet er viktig for å redusere de sosiale ulikhetene i byen. Velferdsetaten kartlegger boligbehovet i bydelene som et grunnlag for boliginvesteringer. Etaten bistår bydelene ved anskaffelser, kontraktsforhandlinger og kontraktsinngåelse med private aktører på boligmarkedet, og med å etablere tilvisningsavtaler med private aktører som får grunnlån fra Husbanken etter anbefaling fra kommunen.

Etaten gir bydelene faglig støtte slik at søkere av startlån får et likeverdig tilbud uavhengig av hvilken bydel som behandler saken. Lånekunder med betalingsproblemer må fremdeles følges aktivt opp, slik at kommunes låntakere kan beholde boligen sin og for å motvirke tap for kommunen. Etaten følger opp lån som er risikoutsatt. Se også kap. 927 når det gjelder lån og mislighold.

Velferdsetaten har de siste årene ledet et boligsosialt utviklings- og innovasjonsprogram, BOSin. Prosjektene i programmet bidrar til fagutvikling i arbeidet med en sammenhengende kjede av boligvirkemidler for vanskeligstilte, samt til en aktiv sosial boligpolitikk.

NAV og sosialfaglig arbeid

Gjennom analyse av bruk og utvikling av økonomisk sosialhjelp, skal etaten gi bydelene kunnskap som gjør det mulig for NAV-kontorene i bydelene å gi innbyggerne gode, likeverdige og effektive tjenester. I dette arbeidet skal etaten bidra til målrettet bruk av økonomisk sosialhjelp ved å gjennomføre analyser for bydelene, samt bidra med relevant og sammenliknbar styringsinformasjon.

Bydelenes tjenester skal være kunnskapsbasert. I tillegg til lokale tiltak i bydelene er det behov for sentrale fagsamlinger, nettverk for erfaringsoverføring m.m. Etaten har ansvar for å utvikle og gjennomføre sentrale kompetansetiltak knyttet til sosiale tjenester i vid forstand. Dette inkluderer bosetting av flyktninger og integrering. Samarbeid med Arbeids- og velferdsetaten forutsettes når det gjelder tjenester i NAV-kontorene.

Oslo krisesenter

Velferdsetaten forvalter Oslo kommunes kontrakt med Oslo krisesenter. Kommunen driver i tillegg et pedagogisk tilbud til barn som oppholder seg der. Velferdsetaten skal i samarbeid med Oslo krisesenter utvikle et «pakkeforløp», der målet er at voldsutsatte og deres barn skal få en helhetlig, forutsigbar og oversiktlig hjelp når de står fram og ber om bistand for sin voldsutsatthet.

Arbeid med asylsøkere og flyktninger

Bydelenes NAV-kontor har hovedansvaret for bosetting og integrering av flyktninger. Etaten skal bidra til å løse kommunens økende behov for å koordinere arbeidet med å bosette og integrere flyktninger på tvers av sektorer i bydelene og være ett sentralt kontaktpunkt på dette området.

Høsten 2016 ble Oslo mottak etablert under Velferdsetaten. Oslo mottak er et integreringsmottak, der målet er rask arbeids- og samfunnsdeltakelse. Med Oslo mottak er det gitt mulighet for å utvikle en helhetlig bosetting- og integreringsprosess. Etaten skal

også bistå bydelene med framskaffelse av boliger til flyktninger.

Etaten har ansvar for oppfølging av de statstilskudd som gis kommunen til arbeid med flyktninger. Etaten skal bistå bydelene og Utdanningsetaten spesielt når det gjelder søknad om ekstra tilskudd til flyktninger med funksjonsnedsettelse.

Tilskudd til frivillige og ideelle organisasjonen innen helse- og sosialsektoren

Velferdsetaten forvalter kommunens tilskuddsordning til frivillige og ideelle organisasjoner. Etter overføring av tilskuddsmidler til en annen tilskuddsordning utgjør byrådets forslag til tilskudd 100,5 mill. for 2018. Byrådet vil i løpet av året legge fram forslag for bystyret til en ny modell for tilskuddsforvaltningen for å skape bedre samarbeid, utforske partnerskapsmodeller og gjøre saksbehandlingen enklere.

Tilreisende bostedsløse

Byrådet viderefører innsatsen for å dekke de mest akutte behovene knyttet overnatting og sanitærmuligheter for fattige tilreisende bostedsløse EØS borgere.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 Selvtendighet, likestilling, inkludering og fellesskap

Tiltak 1

Legge til rette for desentraliserte tiltak for rusmiddelavhengige som sikrer helse, mestring og aktivisering i eget lokalmiljø

Tiltak 2

Bistå bydelene i arbeidet med bosetting og integrering av flyktninger

Tiltak 3

Sette i gang pilotprosjekt for heltidskultur i Velferdsetaten med overføringsverdi til andre virksomheter

Mål 3 Bedre levekår, rettferdig fordeling og utjevning

Tiltak 1

Bistå bydelene med å fremskaffe flere varierte leieboliger til vanskeligstilte spredt utover byen

Tiltak 2

Varierte aktivitets- og rehabiliteringstilbud som bidrar til økt mestring, rusreduksjon og økt livskvalitet for mennesker med rusavhengighet som trenger det

Tiltak 3

Byrådet vil at etaten i større grad bistår bydelene i det forebyggende arbeidet overfor utsatte grupper blant annet gjennom tilpassede, sektorovergripende kurs og kompetansetiltak innen sosialfag, rusomsorg og boligsosialt arbeid

Mål 4 Gode boliger og gode bomiljøer i egne hjem og i institusjon

Tiltak 1

Bidra til at flere rusavhengige flytter ut av institusjon og inn i egen eid eller leid bolig

Tiltak 2

Institusjonsplasser i samsvar med den enkeltes behov til rett tid og med individuelt tilpasset oppfølging

Tiltak 3

Samhandlingshus og institusjonsplasser i samsvar med den enkeltes behov til rett tid og med individuelt tilpasset oppfølging

Mål 5 Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne

Tiltak 1

Bruker- og pårørendemedvirkning i utvikling av tjenestene

Tiltak 2

Samarbeide med frivillige og ideelle organisasjoner om tjenester til innbyggerne

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet en forventet lønns- og prisutvikling med 13,4 mill. netto, jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Det er videreført en generell rammereduksjon på 2,4 mill. i 2018 økende til 4,7 mill. i 2019. Midler til økt kapasitet på overnatting og sanitærmuligheter for tilreisende bostedsløse og til sekretariatsfunksjon for samarbeidsforum, er videreført i planperioden med henholdsvis 4,5 mill. og 0,5 mil. I tillegg er det overført 1,5 mill. fra tilskuddsrammen større organisasjoner og frivillighet. Det er innarbeidet 5 mill. i etatens ramme fra og med 2018 for bistand til bydelene i forbindelse med anskaffelser. Rammen for tilskudd til større organisasjoner og frivillighet utgjør 100,5 mill. i 2018.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 6.18 Investeringer - Velferdsetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap./ Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
315	<i>Velferdsetaten (EHS)</i>			
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	139	190	190
04	Overføringsutgifter	35	0	0
	Sum utgifter	174	190	190
07	Refusjoner	-35	-38	-38
	Sum inntekter	-35	-38	-38
	Netto utgifter	139	152	152

Tabell 6.19 Investeringsoversikt, kapittel 315 Velferdsetaten

Velferdsetaten (EHS)		Kostnads- ramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
112019	Velferdsetaten - inventar og utstyr			190	190	190	190		
	Sum investeringsutgifter			190	190	190	190		
112019	Velferdsetaten - inventar og utstyr	Investeringsmoms			-38	-38	-38	-38	
	Sum kapittel finansiering				-38	-38	-38	-38	
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)				152	152	152	152	

6.5 Opplæringskontoret for helse- og oppvekstfag

Tabell 6.20 Driftsbudsjett Opplæringskontoret for helse- og oppvekstfag

		Beløp i 1000 kr		
Kap/ Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
316	<i>Opplæringskontoret for helse- og oppvekstfag (EHS)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	6 691	6 281	7 168
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod.	17 930	0	2 564
14	Overføringsutgifter	4 664	14 608	11 573
	Sum utgifter	29 285	20 889	21 305
16	Salgsinntekter	-228	0	0
17	Refusjoner	-27 133	-18 967	-19 460
18	Overføringsinntekter	-3	0	0
	Sum inntekter	-27 364	-18 967	-19 460
	Netto utgifter	1 920	1 922	1 845

1 Ansvarsområde

Opplæringskontoret for helse- og oppvekstfag (OHO) har hovedansvar for å formidle lærlinger innen helsearbeider- og barne- og ungdomsarbeiderfaget til medlemsbedrifter, dvs barnehager, skoler, hjemmesykepleie, sykehjem m.m. Medlemsbedrifter er både i kommunal og privat virksomhet.

OHO skal bistå bydeler, etater og virksomheter som tar inn lærlinger i helsearbeider- og barne- og ungdomsarbeiderfaget. OHO skal arbeidet for å øke tilsøkningen og å heve kvaliteten på opplæringen og kommunens status som lærested.

Opplæringskontoret tilrettelegger for at søkere innen helse- og oppvekstfag får læreplass, sikrer god kvalitet på opplæring og bidrar til god tilgang på fagarbeidere til medlemsbedriftene. Opplæringskontoret arbeider også for at flere skal søke seg til helse- og oppvekstfag.

2 Situasjonsbeskrivelse

Oslo kommune har som mål å ha 355 nye lærlingeplasser årlig, av disse er 200 innen helse- og oppvekstfagene.

Tjenestene skal til enhver tid ha 550 lærlinger. Ved inngangen til 2017 hadde OHO ansvar for å følge opp 402 lærekontrakter. I mars 2017 var det registrert 250 søkere til læreplass til helsearbeider og barne- og ungdomsarbeiderfagene, et omfang på nivå med søkermassen i 2016.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap

Tiltak 1

Tilby læreplass til alle kvalifiserte søkere

Tiltak 2

Bistå medlemsbedriftene med å øke kvaliteten i opplæringen

Tiltak 3

Øke rekrutteringen til fagene

Tabell 6.21 Resultatindikator – mål1

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Kvalifiserte lærlinger som får lærekontrakt	189	202	274	274
Andel avsluttede kontrakter som endte med fagbrev	75 %	71 %	80 %	80 %
Andel fagbrev med karakteren "Bestått meget godt"	26 %	26 %	30 %	30 %

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet en forventet lønns- og prisutvikling med 0,4 mill. brutto, inntektssiden er prisjustert

med 0,5 mill., jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

6.6 Fastlegetilskudd og pasientskadeerstatning

Tabell 6.22 Driftsbudsjett Fastlegetilskudd og pasientskadeerstatning

		Beløp i 1000 kr		
Kap/ Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
317	<i>Fastlegetilskudd og pasientskadeerstatning (EHS)</i>			
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod.	600	0	0
13	Kjøp av tj. som erstatter kom. egenproduksjon	304 594	314 117	321 656
14	Overføringsutgifter	16 542	20 466	20 814
	Sum utgifter	321 736	334 583	342 470
17	Refusjoner	-15 750	0	0
18	Overføringsinntekter	0	-13 338	-13 685
	Sum inntekter	-15 750	-13 338	-13 685
	Netto utgifter	305 986	321 245	328 785

Helseetaten overfører basistilskudd til fastlegene. Utbetalingen gjøres i henhold til antall pasienter legen har på sin liste og etter satser fremforhandlet mellom staten og legeföreningen.

Norsk pasientskadeerstatning (NPE) fakturerer kommunene for erstatningsutbetalinger etter behandling i primærhelsetjenesten. Utgiftene fordeles per capita.

Det er budsjettet med 321,7 mill. i basistilskudd til fastleger og 20,8 mill. i overføringer til Norsk pasientskadeerstatning (NPE).

Det er innarbeidet en forventet lønns- og prisutvikling med netto 7,5 mill., jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

6.7 Vederlagsutbetalinger

Tabell 6.23 Driftsbudsjett vederlagsutbetalinger

		Beløp i 1000 kr		
Kap/ Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
318	<i>Vederlagsutbetalinger (EHS)</i>			
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod.	0	0	0
14	Overføringsutgifter	33 625	40 000	15 000
	Sum utgifter	33 625	40 000	15 000
	Sum inntekter	0	0	0
	Netto utgifter	33 625	40 000	15 000

Oslo kommunes gjenåpnede vederlagsordning gjelder for tidligere barnevernsbarn som har vært utsatt for overgrep eller omsorgssvikt i fosterhjem eller barnevernsinstitusjon under plassering av Oslo kommunes barnevern.

Det har vært anledning til å søke om vederlag fram til 31.03.2016. Det har til sammen innkommet i under-

kant av 370 søknader. Vederlagsutvalget og vederlagsutvalgets sekretariat vil fortsette sitt arbeid inntil alle søknader mottatt innen søknadsfristen er ferdig behandlet.

Det er budsjettet med 15 mill. i vederlagsutbetalinger i 2018.

6.8 Avsetninger husleier sykehjem

Tabell 6.24. Driftsbudsjett avsetning husleier sykehjem

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
328	<i>Avsetning husleier sykehjem m.v. (EHS)</i>			
13	Kjøp av tj. som erstatter kom. egenproduksjon	0	2 770	2 604
	Sum utgifter	0	2 770	2 604
	Sum inntekter	0	0	0
	Netto utgifter	0	2 770	2 604

Det er avsatt 2,6 mill. i husleieutgifter knyttet til ombygging av sykehjem. Sykehjemsetatens ramme kompenseres når bygningene er ferdigstilt.

6.9 Trygdeordninger

Tabell 6.25 Driftsbudsjett trygdeordninger

		Beløp i 1000 kr		
Kap/ Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
350	<i>Trygdeordninger (EHS)</i>			
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod.	228	200	200
14	Overføringsutgifter	6 055	9 425	9 425
	Sum utgifter	6 284	9 625	9 625
16	Salgsinntekter	-252	0	0
	Sum inntekter	-252	0	0
	Netto utgifter	6 032	9 625	9 625

Ordningene gjelder frikort.

Utgiftene reguleres i forskrift om tildeling av kommunalt frikort fastsatt av bystyret 13.06.2012.

Frikortordningen sikrer at personer med varig lav inntekt kan benytte seg av helsetjenester. Gjennom

frikortet dekkes egenandel på medisiner, ved legebesøk mv. for alders-, uføre-, etterlattepensjonister og personer med offentlig tjenstepensjon regulert i særlov, samt deres barn i alder 12-15 år.

6.10 Barne- og familieetaten

Tabell 6.26 Driftsbudsjett Barne- og familieetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap/ Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
360	<i>Barne- og familieetaten (EHS)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	453 932	529 725	540 387
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod.	72 445	45 070	44 794
13	Kjøp av tj. som erstatter kom. egenproduksjon	14 209	43 998	44 524
14	Overføringsutgifter	9 937	7 069	7 189
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	2 191	0	0
	Sum utgifter	552 714	625 862	636 894
16	Salgsinntekter	-176 062	-596	-80 423
17	Refusjoner	-190 331	-442 904	-374 024
18	Overføringsinntekter	-506	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-2 191	0	0
	Sum inntekter	-369 090	-443 500	-454 447
	Netto utgifter	183 624	182 362	182 447

1 Ansvarsområde

Oslo kommune har et helhetlig ansvar for barnevernet. Bydelene har ansvaret for å gi barn, unge og familier som trenger det hjelp og omsorg til rett tid, og bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår. Barne- og familieetatens oppgave er å skaffe bydelene barneverntiltak til barn og unge som skal bo utenfor hjemmet.

Gjennom Barnevernvakten skal Barne- og familieetaten ivareta barneverntjenestens oppgaver utenom ordinær åpningstid. Etaten skal bidra til bydelenes kompetanse- og metodeutvikling. Etaten har også ansvaret for kvalitetskontroll og godkjenning av kommunale og private barneverninstitusjoner i Oslo.

På vegne av barneverntjenestene fører etaten saker for Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker.

Barne- og familieetaten tilbyr også barneboliger og bolig- og avlastningstiltak for barn med funksjonsnedsettelse.

2 Situasjonsbeskrivelse

Barne- og familieetaten har 93 egne institusjonsplasser i barnevernet. I tillegg har etaten plasser i beredskapshjem og familiehjem, samt ettervernplasser. Etaten arbeider sammen med bydelene om utvikling og dimensjonering av tilbudet for å oppnå en god kapasitetsutnyttelse av de kommunale institusjonene. I tillegg til kommunens egne institusjonsplasser har etaten en rammeavtale med ideelle leverandører som omfatter 44 institusjonsplasser, og med andre private leverandører på 55 plasser, 18 plasser i sentre for foreldre og barn, samt rammeavtale med seks ideelle leverandører av familiehjem.

Over tid har det vært størst behov for familiebaserte tiltak som fosterhjem, beredskapshjem og familiehjem. Når det gjelder institusjoner, er det i størst grad langtidsinstitusjoner og i noen grad plasser ved familieavdelinger bydelene etterspør. Hasteflyttinger til institusjon holder seg stabilt og blir ivaretatt av de kommunale institusjonene. Det vises også til situasjonsbeskrivelse under kap. 5.6 C Barnevern.

Innsøking fra bydelene viser en økning av barn og unge med store og sammensatte hjelpebehov. Etaten må derfor tilstrebe å møte barn og unges behandlingsbehov ved å styrke samarbeidet med spesialisthelsetjenesten. Nye og endrede behov hos barn og unge stiller store krav til ansattes fagkompetanse og trygghet i utøvelse av tjenesten. Utviklingen innebærer at etaten kontinuerlig må vurdere bemanning, psykologressurser og andre tiltak som kan styrke kvaliteten i institusjonenes tilbud.

Barne- og familieetaten skal samarbeide med bydelene, og med barn og unge selv, om utvikling av nye metoder for å rekruttere fosterhjem. I dette inngår å etablere og videreutvikle samarbeidet med minoritetsmiljøer. Minoritetsmiljøer har lav tillit til barnevernet. Det er avgjørende at barnevernet jobber systematisk for å bygge opp tilliten hos minoritetsmiljøer, gjennom rekruttering av minoritetsfamilier og medarbeidere med minoritetsbakgrunn, en styrket tolketjeneste, og oppsøkende virksomhet.

Barne- og familieetaten skal ha en tett dialog med bydelene. Dette er en viktig forutsetning for å kunne tilby fleksible og differensierte tiltak i tråd med barn og unges behov. Etaten skal bidra til at barnevernet i Oslo utvikles i et samspill mellom forskning, praksiserfaringer og barn og unges egen kunnskap. Utviklingsarbeidet Mitt Liv skal prioriteres og barnesynet, verdiene og anbefalingene for forsvarlig barnevern-

praksis som er utviklet i dette arbeidet skal legges til grunn. Etatene jobber blant annet aktivt med satsingen «Mitt Liv – institusjon» i tre av sine institusjoner.

Anbefalingene fra det nasjonale utviklingsarbeidet Mitt Liv retter seg mot kjerneprosesser i barnevernets arbeid. Det sentrale budskapet i anbefalingene er at barnevernet må samarbeide med barn og unge ut fra barnesyn og verdier som bidrar til å gi barn innflytelse i eget liv. Barn i barnevernet bør møte voksne som er glad i barn, som inkluderer og respekterer barn og vet at barn har mye kunnskap om egne liv. Barn og unge er barnevernets viktigste kvalitetssikrere og samarbeidspartnere. Byrådet mener dette er det viktigste tiltaket isolert sett for barnevernet i Oslo, og at dette vil føre til et bedre vern av barn i hovedstaden, et mer treffsikkert og effektivt barnevern, og samtidig gi oss erfaringer som kan overføres til andre områder av relevans for å beskytte barns liv, helse og utvikling bedre enn i dag.

Barne- og familieetaten skal arbeide for å forbygge, oppdage og hjelpe barn som opplever omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep og dermed aktivt bidra til satsingen «Barnehjernevernet».

Barne- og familieetaten skal bidra til at barn og unges medvirkning tydelig kommer frem i alle deler av prosessen med å finne riktig tiltak. Fire ganger årlig gjennomfører Barne- og familieetaten undersøkelser blant barn og unge i institusjoner der tema er barnas opplevelse av trygghet, ivaretagelse og medvirkning. Barnevernavdelingen har et eget ungdomspanel som bidrar til å få frem områder som kan forbedres. I bolig- og avlastningstiltak for barn med funksjonsnedsettelse skal barna og foreldrene gis reell mulighet til å uttrykke sine ønsker og behov og ha tett kommunikasjon med tjenestestedene.

Etaten skal være pådriver i utviklingen av barnevernfaglig kunnskap og praksis, herunder bidra til kompetanseplattformen i satsingen «Barnehjernevernet». Gjennom faglige partnerskap med kunnskaps- og forskningsmiljøer skal etaten utvikle nye tiltak og arbeidsmetoder, samt bidra med statistikk, analyse og dokumentasjon. Tiltak og arbeidsmetoder skal bygge på oppdatert og tilgjengelig kunnskap fra forskning, barn og unge selv, samarbeidspartnere og kommunens egne tjenester og fagmiljøer. Barne- og familieetatens faglige ressurser er tilgjengelige for bydelene og bidrar på denne måten til kompetanseheving og samskaping for et helhetlig barnevern.

Barne- og familieetaten arbeider for å styrke heltidskulturen og samtidig redusere antall voksne som barn og unge må forholde seg til. Når turnuser etableres eller revideres vil etaten redusere antallet små og mellomstore stillinger. Det er avgjørende at turnusordningene oppleves som trygge for barn og unge selv.

Tabell 6.27 Nøkkeltall Barne- og familieetaten

Nøkkeltall for: Kap. 360 Barne- og familieetaten (EHS)	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
<i>Oppholds dager/døgn:</i>					
Barneverninstitusjoner (BFE)	22 008	22 554	22 078	23 411	23 294
Beredskapshjem og familiehjem (BFE) 1)	17 783	17 039	-	-	
Beredskapshjem (BFE)	-	-	12 486	12 873	12 213
Familiehjem (BFE)	-	-	5 818	5 743	5 201
Hjemmebaserte barneverntiltak (BFE)	9 255	5 052	4 225	3 197	1 244
Private barneverninstitusjoner (barn og ungdom)	30 660	33 305	30 722	27 872	31 870
Private familiehjem	30 728	32 589	28 943	33 259	34 173
Avlastnings- og barnebolig (BFE)	9 882	9 534	9 604	8 800	8 461
Gruppeavlastning (BFE)	2 135	2 050	2 033	1 964	2 155
Total produksjon (dag/døgn)	122 451	122 123	115 909	117 122	118 611
<i>Annet:</i>					
Antall barn med barneverntiltak i løpet av året	684	689	671	675	645

1) fra og med 2014 spesifisert.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap

Tiltak 1

Sørge for at barn som bor i etatens omsorgstilbud får delta på fellesarenaer med jevnaldrende

Tiltak 2

Rekruttere flere med minoritetsbakgrunn til barnevernet og bidra til å styrke flerkulturell kompetanse i tjenestene

Mål 2 Trygg, meningsfull og utviklende oppvekst for alle

Tiltak 1

Barn skal få rask og riktig hjelp når de trenger det

Tiltak 2

Barn og unge i institusjon skal oppleve trygghet, god omsorg og medvirkning

Mål 4 Gode boliger og gode bomiljøer i egne hjem og i institusjon

Tiltak 1

Rekruttere, lære opp og veilede et tilstrekkelig antall fosterhjem

Mål 5 Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne

Tiltak 1

Involvere barn som bor på institusjon i utvikling av tilbudet

Tiltak 2

Arbeide systematisk og benytte erfaringene fra «Mitt Liv» slik at barn og unge blir reelle samarbeidspartnere i utvikling av tilbudene

Tabell 6.28 Resultatindikatorer – mål 2

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Hastetilbud fremskaffet innen 2 timer	99,1 %	100 %	100 %	100 %
Antall nye klargjorte fosterhjem	76	79	85	85

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet en forventet lønns- og prisutvikling med netto 1,3 mill., jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Den generelle rammereduksjonen er videreført og utgjør 1,2 mill. i 2018 økende til 2,5 mill. i 2019.

Det er justert mellom artsgruppe 16 salgsinntekter og 17 refusjoner i tråd med etatens budsjettforslag.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 6.29 Investeringsbudsjett Barne- og familieetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap/ Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
360	Barne- og familieetaten (EHS)			
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	898	2 300	2 300
	Sum utgifter	898	2 300	2 300
07	Refusjoner	0	-460	-230
	Sum inntekter	0	-460	-230
	Netto utgifter	898	1 840	2 070

Tabell 6.30 Investeringsoversikt, kapittel 360 Barne- og familieetaten

Barne- og familieetaten (EHS)		Kostnads- ramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
106034	BFE - inventar og utstyr			2 300	2 300	2 300	2 300		
	Sum investeringsutgifter			2 300	2 300	2 300	2 300		
106034	BFE - inventar og utstyr	Investeringsmoms		-230	-230	-230	-230		
	Sum kapittel finansiering			-230	-230	-230	-230		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			2 070	2 070	2 070	2 070		

6.11 Kriminalitetsforebygging blant ungdom

Tabell 6.31 Driftsbudsjett kriminalitetsforebygging blant ungdom

		Beløp i 1000 kr		
Kap/ Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
362	<i>Kriminalitetsforebygging blant ungdom (EHS)</i>			
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	0	6 294	6 432
14	Overføringsutgifter	12 134	0	0
	Sum utgifter	12 134	6 294	6 432
18	Overføringsinntekter	-13 195	0	0
	Sum inntekter	-13 195	0	0
	Netto utgifter	-1 061	6 294	6 432

Kapitlet omfatter midler til kommunalt kriminalitetsforebyggende arbeid innen SaLTo-modellen, tilskuddsordningen «Midler til kriminalitetsforebyggende tiltak i Oslo i regi av frivillige og ideelle organisasjoner» og statlige tilskuddsordninger «Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn og Tilskudd til tiltak mot barnefattigdom».

Se for øvrig bydelene (EHS og OVK) funksjonsområde 2B Oppvekst A Forebyggende barne- og ungdomsarbeid for nærmere beskrivelse.

Rammen er prisomregnet med 0,1 mill.

6.12 Hjelpemiddelteknisk enhet

Tabell 6.32 Driftsbudsjett Hjelpemiddelteknisk enhet

		Beløp i 1000 kr		
Kap/ Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
384	Hjelpemiddelteknisk enhet (EHS)			
10	Lønn og sosiale utgifter	23 054	23 149	23 705
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	5 304	7 179	7 910
13	Kjøp av tj. som erstatter kom. egenproduksjon	6	0	0
14	Overføringsutgifter	975	0	0
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	1 577	0	0
	Sum utgifter	30 917	30 328	31 615
16	Salgsinntekter	-1 743	-1 789	-1 836
17	Refusjoner	-2 673	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-317	0	0
	Sum inntekter	-4 734	-1 789	-1 836
	Netto utgifter	26 183	28 539	29 779

1 Ansvarsområde

Hjelpemiddeltekniske tjenester i Oslo kommune er organisert i en byomfattende enhet, administrert av Bydel Bjerke. Hjelpemiddelteknisk enhet bidrar til at personer med behov for hjelpemidler, får dette på en enkel og rask måte. Organiseringen skal sørge for en effektiv utkjøring, retur, montering og demonstrering av hjelpemidler.

2 Situasjonsbeskrivelse

En rask og effektiv hjelpemiddeldistribusjon er en viktig del av samhandlingsreformen. Gode og tidsmessige hjelpemidler på rett plass til rett tid gir bedre forutsetninger for rehabilitering og mulighet til å leve godt i eget hjem. Byrådet vil utvikle en bedre distribusjons- og vedlikeholdsløsning for tekniske hjelpemidler for mennesker med funksjonsnedsettelse. Arbeidet knyttet til prosjektet «Bedre samordning av distribusjon v hjelpemidler i Oslo» følges opp i 2018.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap

Tiltak 1

Tilgjengelig og enkel informasjon om hjelpemidler

Tiltak 2

Anskaffe hjelpemidler i samsvar med innbyggernes behov

Tiltak 3

Tilrettelegge slik at innbyggerne selv kan hente hjelpemidler de har vedtak om

Mål 5 Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne

Tiltak 1

Bruker- og pårørende skal være reelle samarbeidspartnere i utvikling av tjenestene

Tabell 6.33 Resultatindikator – mål 1

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Akutt levering av nødvendige hjelpemidler innen 48 timer	100 %	100 %	100 %	100 %

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet en forventet lønns- og prisutvikling med 0,7 mill. netto, jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Det er innarbeidet 0,6 mill. knyttet til

anskaffelse av 10 biler gjennom låneordningen etablert for bydelene jf. investeringsmidler avsatt på kapittel 308. Lånet er rentefritt og nedbetales over 6 år. Den generelle rammereduksjonen er videreført og utgjør 0,04 mill. i 2018 økende til 0,08 mill. i 2019.

6.13 Byomfattende tiltak – avsetninger eldre, helse og sosiale tjenester

Tabell 6.34 Driftsbudsjett byomfattende tiltak avsetninger eldre, helse og sosiale tjenester

		Beløp i 1000 kr		
Kap/ Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
372	<i>Byomf. - avsetn. eldre, helse og sos.tj. (EHS)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	0	95	1 633
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	4 798	12 095	14 113
14	Overføringsutgifter	4 913	21 169	21 105
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	366	0	0
	Sum utgifter	10 077	33 359	36 851
17	Refusjoner	-401	0	0
18	Overføringsinntekter	-250	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-366	0	0
	Sum inntekter	-1 017	0	0
	Netto utgifter	9 060	33 359	36 851

Avsetninger for byomfattende tiltak innenfor byrådsområdet eldre, helse og sosiale tjenester er fra 2017 innordnet på ett kapittel, kapittel 372.

Tabell 6.35 Avsetninger:

	tall i tusen
23723020 Spir AS	14 500
23723030 Trygg og mangfoldig eldreomsorg	5 100
23720020 Tilskudd livssyns- trossamfunn	4 700
23723010 Utviklingstiltak eldre, helse og sosiale tjenester	4 551
23720025 Varig tilrettelagt arbeid	4 000
23720019 Helsefremmende møteplasser for eldre	4 000

Tilskudd til Nasjonalforening for Seniorsentre er videreført med 1 mill. i 2018. Det er innarbeidet 4 mill. årlig, i alt 16 mill. i økonomiplanperioden slik at flere kan få tilbud om tilrettelagt arbeid. Det er

innarbeidet en forventet pris- og lønnsutvikling med netto 0,6 mill., jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 6.36 Investeringer byomfattende tiltak eldre, helse og sosiale tjenester

		Beløp i 1000 kr		
Kap/ Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
372	<i>Byomf. - avsetn. eldre, helse og sos.tj. (EHS)</i>			
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	1 357	12 000	14 000
04	Overføringsutgifter	339	0	0
	Sum utgifter	1 697	12 000	14 000
07	Refusjoner	-339	-2 400	-2 800
	Sum inntekter	-339	-2 400	-2 800
	Netto utgifter	1 357	9 600	11 200

Tabell 6.37 Investeringsoversikt, kapittel 372 Byomfattende avsetninger, eldre, helse og sosiale tjenester

		Kostnads- ramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Byomf. - avsetn. eldre, helse og sos.tj. (EHS)									
Prosjektnummer og navn:									
114010	Inventar og utstyr Omsorg +			4 000	8 000	8 000	8 000		
115030	Velferdsteknologi			10 000	10 000	10 000	10 000		
	Sum investeringsutgifter			14 000	18 000	18 000	18 000		
114010	Inventar og utstyr Omsorg +	Investeringsmoms		-800	-1 600	-1 600	-1 600		
115030	Velferdsteknologi	Investeringsmoms		-2 000	-2 000	-2 000	-2 000		
	Sum kapittel finansiering			-2 800	-3 600	-3 600	-3 600		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			11 200	14 400	14 400	14 400		

6.14 Byomfattende tiltak – avsetninger helse og sosiale tjenester

Tabell 6.38 Driftsbudsjett byomfattende tiltak avsetninger helse og sosiale tjenester

		Beløp i 1000 kr		
Kap/ Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
373	<i>Byomfattende tiltak - avsetning helse og sosiale tjenester (EHS)</i>			
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	4 032	0	0
14	Overføringsutgifter	15 955	0	0
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	384	0	0
	Sum utgifter	20 370	0	0
16	Salgsinntekter	-9 953	0	0
17	Refusjoner	-692	0	0
18	Overføringsinntekter	-1 749	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-384	0	0
	Sum inntekter	-12 777	0	0
	Netto utgifter	7 593	0	0

Avsetninger for byomfattende tiltak innenfor byråds-området eldre, helse og sosiale tjenester er fra 2017 innordnet ett kapittel, kapittel 372.

6.15 Prosjekteringsmidler

Tabell 6.39 Driftsbudsjett prosjekteringsmidler

		Beløp i 1000 kr		
Kap/ Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
374	<i>Prosjekteringsmidler (EHS)</i>			
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod.	12 667	3 560	1 697
13	Kjøp av tj. som erstatter kom. egenproduksjon	5 488	0	0
	Sum utgifter	18 155	3 560	1 697
	Sum inntekter	0	0	0
	Netto utgifter	18 155	3 560	1 697

Det er avsatt 1,7 mill. til utredningskostnader hos bestiller frem til investeringsrammer for konkrete prosjekter er vedtatt.

6.16 Tap på utlån

Tabell 6.40 Driftsbudsjett Tap på utlån

		Beløp i 1000 kr		
Kap/ Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
427	Tap på utlån (EHS)			
14	Overføringsutgifter	25	3 500	4 000
	Sum utgifter	25	3 500	4 000
	Sum inntekter	0	0	0
	Netto utgifter	25	3 500	4 000

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 6.41 Investering tap på utlån

		Beløp i 1000 kr		
Kap/ Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
427	Tap på utlån (EHS)			
04	Overføringsutgifter	80	4 000	4 000
	Sum utgifter	80	4 000	4 000
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	0	-2 000	-2 000
	Sum inntekter	0	-2 000	-2 000
	Netto utgifter	80	2 000	2 000

På dette kapitlet regnskapsføres netto avsetninger i forhold til rente- og gebyrfordringer eldre enn 90 dager for videreutlånsmidler fra Husbanken og egne utlån.

Kapitlet viser utviklingen i mislighold på Oslo kommunes portefølje for videreutlån. Det budsjetteres ikke med reelle tap som må avskrives, men dersom det likevel konstateres tap for ordningen med hus-

bankmidler, vil dette bli finansiert av tapsfondet. Det vises til omtale av videreutlån under kapitlene 926 Videreutlån og 927 Betjening av videreutlån.

Utlånsporteføljen er budsjettert på kapittel 926 Videreutlån og kapittel 927 Betjening av videreutlån.

Den totale låneporteføljen pr 01.09.2017 utgjør 7,2 mrd. og fordeler seg på 6 241 videreutlån.

Tabell 6.42 Investeringsbudsjettet, kapittel 427 Tap på utlån

Tap på utlån (EHS)		Kostnads- ramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
106035	Tap på utlån			4 000	4 000	4 000	4 000		
	Sum investeringsutgifter			4 000	4 000	4 000	4 000		
	Sum kapittel finansiering			0	0	0	0		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			4 000	4 000	4 000	4 000		

6.17 Bostøtte og boligtilskudd

Tabell 6.43 Driftsbudsjett bostøtte og boligtilskudd

		Beløp i 1000 kr		
Kap/ Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
428	<i>Bostøtte og boligtilskudd (EHS)</i>			
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod.	188	0	0
13	Kjøp av tj. som erstatter kom egenproduksjon	327	0	0
14	Overføringsutgifter	569 272	474 590	546 820
	Sum utgifter	569 787	474 590	546 820
17	Refusjoner	-51	0	0
18	Overføringsinntekter	-295 351	-248 908	-244 642
	Sum inntekter	-295 402	-248 908	-244 642
	Netto utgifter	274 385	225 682	302 178

Bostøtte og boligtilskudd er personrettede boligvirkemidler som hjelper vanskeligstilte på boligmarkedet og som bidrar til sosial utjevning.

Midlene til støtteordningene knyttet til boligtiltak føres på dette kapitlet, mens administrasjon av disse er ført dels under kapittel 315 Velferdsetaten, dels under bydelene. Avsetningen omfatter midler til støtte til kjøp og tilpasning av bolig, kommunale bostøtteordninger og tilgjengelighetstiltak i tilknytning til bolig.

Støtte til finansiering av kjøp og tilpasning av bolig inkluderer videreutlån fra Husbanken og boligtilskudd.

I 2017 bevilget Husbanken 78,3 mill. i tilskudd til etablering og 10 mill. i tilskudd til tilpasning. Videreutlån budsjetteres på kapittel 926 Videreutlån og kapittel 927 Betjening av videreutlån. Bostøtte og tilskudd omfatter også flere kommunale bostøtteordninger.

Ved rentefastsettelse på videreutlån benyttes adgangen til å øke husbankrenten med 0,25 prosentpoeng til dekning av administrative kostnader i bydelene, se kapittel 927 Betjening av videreutlån

Rammen er prisomregnet med 6,5 mill. netto. Budsjetterte utgifter til bostøtte økes med 60 mill. mens budsjettert tilskudd reduseres med 10 mill.

6.18 Tilskudd til frivillige og ideelle organisasjoner på helse- og sosialområdet

Byrådet fordeler 100,5 mill. i tilskudd til større organisasjoner og frivillighet på helse- og sosialområdet i 2018.

I alt 1,5 mill. er løftet ut av tilskuddsrammen og sees i sammenheng med 4,5 mill. innarbeidet i Velferdsetaten

tens driftsbudsjett til innsats for tilreisende bostedsløse.

For oversikt over tilskudd til de enkelte organisasjoner vises det til vedlegg til Byrådets budsjettforslag på Oslo kommunes nettside, samt til Velferdsetatens nettside, «Tilskudd innen helse- og sosialsektoren».

7. OPPVEKST OG KUNNSKAP

Sektoransvaret for oppvekst og kunnskap omfatter barnehagene, grunnskoleopplæring, videregående opplæring, voksenopplæring inkludert norskopplæring og fengselsundervisning, Fagskolen Oslo Akershus, Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) og Aktivitetsskolen (AKS).

Driftsbudsjettet for barnehager inngår i bydelsrammen og nøkkelstørrelser for barnehagene er vist i kapittel 5 Bydelene.

I kapittel 1 er oppvekst- og kunnskapssektoren i hovedsak omtalt under *skapende kunnskapsby*.

7.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for oppvekst og kunnskap

Figur 7.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for sektoren¹

Driftsbudsjettet	Dok 3 2017	Budsjett - økonomiplan			
		2018	2019	2020	2021
Sum utgifter	13 844,8	14 417,7	14 608,7	14 810,4	14 947,6
Sum inntekter	-1 477,5	-1 470,1	-1 416,6	-1 382,1	-1 364,1
Netto utgifter	12 367,3	12 947,6	13 192,0	13 428,3	13 583,5

Andel av kommunens totale brutto driftsbudsjett 23,4 %

¹ Driftsbudsjettet for barnehager inngår i Hoved- og nøkkelstørrelser for bydelssektoren, kapittel 5

Utvalgte satsinger i økonomiplanperioden:

Det er lagt opp til etablering av 3 000 nye barnehageplasser i perioden 2016-2019. I 2018 etableres om lag 1 200 nye barnehageplasser.

I økonomiplanperioden er det lagt opp til etablering av 7 300 nye skoleplasser for å møte elevtallsveksten. Det skal etableres 1 100 nye skoleplasser i 2018.

Grunnfinansieringen til skolene sikres ved at skolene kompenseres fullt ut for elevtallsvekst. I 2018 utgjør kompensasjonen 167,7 mill.

I 2018 er det innarbeidet 4,5 mill. til ansettelse av ytterligere 10 flere lærere på 1.-4. trinn, i tillegg til midler for å dekke helårseffekten av 85 nye lærere ansatt i 2017.

Det foreslås avsatt 15 mill. årlig til utviklingsløyper for utvalgte videregående skoler.

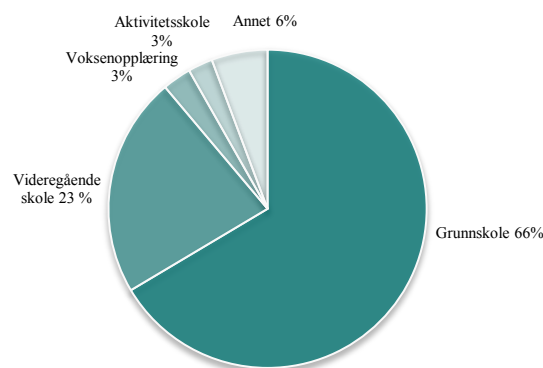
Det er innarbeidet midler til innfasing av den nye Aktivitetsskolen på 67 skoler. I 2018 utvides ordningen til å gjelde ytterligere 4 100 elever.

I 2018 er det innarbeidet 68 mill. for å øke den pedagogiske bemanningen i barnehagene.

PP-tjenesten er styrket med 7 mill. for å bistå barnehagene i å utvikle barnehagenes kompetanse på oppfølging av barn med særskilte behov.

Utdanningsetaten er kompensert med 5 mill. årlig for å øke utlån av skoler og gjøre dem mer tilgjengelig for innbyggere og frivilligheten.

Brutto driftsutgifter for 2018 fordeler seg slik:

7.2 Byrådets ambisjoner for oppvekst og kunnskapssektoren

Byrådets overordnede visjon er en grønnere, varmere og skapende by med plass til alle. Visjonen for oppvekst- og kunnskapssektoren er:

«I Oslo skal alle barn og unge ha like muligheter. Oslobarnehagen og Osloskolen skal ha høye ambisjoner og forventninger til den enkeltes faglige og sosiale utvikling, og motivere til lek, læring, nysgjerrighet, engasjement og kreativitet. Barn og unge skal oppmuntres til å delta i utvikling av et demokratisk og bærekraftig samfunn.»

Byrådet fører en felles oppvekst- og kunnskapspolitikk, uten tradisjonelle sektorskiller. Politikken er innrettet mot et integrert 18-årig utdanningsløp, med barn og unges livsutvikling i tre faser som perspektiv. I de ti første leveårene utvikler barn livsferdigheter som påvirker alt annet senere i livet. Lek, nysgjerrighet og ferdighetstrening skal stå i sentrum for barns utvikling. I de fem neste årene er skolefagene grunnlaget for elevenes læring. Varierte arbeidsformer og dybdelæring er avgjørende for elevenes kompetanse, motivasjon og mestring. I de tre siste årene skal elevene forberedes på arbeidsliv og høyere utdanning. Det krever at elevene har mulighet til å spesialisere seg og at det er sammenheng mellom innhold og arbeidsformer i skolen og det innholdet og de arbeidsformene elevene møter i arbeidsliv og høyere utdanning.

Oslo kommune har hatt en betydelig vekst i antall barn og unge i barnehage- og skolealder de siste ti årene. For å møte veksten de kommende årene legger byrådet opp til etablering av nye barnehager og skoler. I tillegg oppgraderes, rehabiliteres og utvides eksisterende barnehager og skoler. De konkrete tiltakene for å møte elevtallsveksten i grunnskolen i de ulike delene av byen og i videregående skole er beskrevet nærmere i byrådets forslag til skolebehovsplan for perioden 2018-2027. Forslaget følger som vedlegg til Sak1/2018.

Byrådet legger tre styringsprinsipper til grunn for styringen av oppvekst- og kunnskapssektoren i Oslo.

1. *Tidligere innsats:* Byrådet tar utgangspunkt i at mennesker formes mest når de er yngst og at første del av utdanningssystemet derfor har stor betydning for barn og unges utvikling. Det er i barnehagene og på de første skoletrinnene barn utvikler språk og sosiale ferdigheter som igjen legger grunnlaget for læring og utvikling i skolen og i livet for øvrig.

2. *Positiv forskjellsbehandling:* Byrådet mener likeverdige muligheter bare kan oppnås om ressursbruken i barnehage og skole varierer i takt med barn og unges ulike forutsetninger og behov. Fordi det er store ulikheter i barnehagen og skolen i dag, er det avgjørende med en mer strategisk og målrettet ressursbruk. Ved å bruke mer ressurser der utfordringene og behovene er størst, vil tiltakene som byrådet setter inn bidra til sosiale utjevning.
3. *Tillit og handlingsrom:* Det er ledere og medarbeidere i barnehage og skole som er tette på barn og unges læring og utvikling. Derfor mener byrådet det er avgjørende at rektor på skolene og styrer i barnehagene opplever faglig tillit fra politisk og administrativ ledelse i kommunen, og at de har handlingsrom til å ta valg og beslutninger ut fra faglige og lokale vurderinger. Samtidig skal barnehagene og skolene få veiledning, kompetanseheving og oppfølging slik at de kan bygge sterkere profesjonsfellesskap og arbeide systematisk og kunnskapsbasert.

Gjennom et felles 18-årig utdanningsløp, og godt samarbeid med foreldre og foresatte, skal grunnlaget for at barn og unge kan leve meningsfulle liv legges. Barnehagen og skolen skal gi barn og unge forståelse for ulike verdsett og tradisjoner, utvikle respekt og toleranse for forskjellighet og evne til å se muligheter i mangfoldet. Barn og unge skal bli aktive samfunnsborgere og praktisere og respektere de demokratiske verdiene samfunnet er bygget på.

Byrådet mener barnehagen og skolen i Oslo er i positiv utvikling. Flere barn går i barnehage, og med stadig økt kompetansenivå blir også det pedagogiske tilbudet stadig bedre. Foreldreundersøkelsen viser at foreldre er tilfreds med barnehagetilbudet i Oslo. Tilsvarende viser elevundersøkelsene i skolen at elevene trives og er motiverte. Resultater fra nasjonale prøver viser videre at de fleste elevene utvikler grunnleggende ferdigheter tidlig i skoleløpet, og at Oslos skoler har gode resultater på nasjonale prøver og eksamen. Gjennomføringsstatistikk viser at andelen som fullfører og består videregående opplæring i Oslo er høyere enn landsnittet. Bak disse hovedtrekkene er det samtidig flere utfordringer:

- **Deltakelse:** Mange barn og unge står utenfor barnehage og aktivitetsskole, som er viktige are-

naer for barns læring og utvikling. Manglende deltakelse går på bekostning av barns språklige og sosiale utvikling.

- **Ulikheter:** Elevenes skoleprestasjoner varierer med elevenes sosiale bakgrunn, og det er for store resultatforskjeller mellom og innad på skolene. Mange elever i grunnskolen har for svake faglige forutsetninger til å fullføre og bestå videregående opplæring. Blant 2006-2011-kullene er Oslo fylket i landet svakest utvikling i andelen

elever som fullfører og består videregående skole i løpet av fem år.

- **Arbeidsliv:** For få elever velger yrkesfaglige utdanningsprogram med det resultat at skolene i Oslo ikke utdanner den kompetansen arbeidslivet har behov for. Elevene som velger studieforberedende utdanningsprogram kan forberedes bedre til de høye faglige krav og krav til selvstendighet i høyere utdanning

Tabell 7.1 Byrådets mål for oppvekst- og kunnskapssektoren

Mål	Virksomheter som bidrar til måloppnåelse
1 Barnehagebarn og elever skal ha et trygt og inkluderende læringsmiljø, fritt for mobbing	Bydelene og Utdanningsetaten
2 Barnehagebarn og elever skal møte medarbeidere med høy kompetanse og tid til å følge opp den enkelte	Bydelene og Utdanningsetaten
3 Barnehagebarn skal få et pedagogisk tilbud som støtter det enkelte barns lek, utvikling og læring	Bydelene
4 Barnehagebarn skal utvikle gode språklige og sosiale ferdigheter og være godt forberedt til skolestart	Bydelene
5 Alle elever skal ha grunnleggende lese- skrive- og regneferdigheter tidlig i skoleløpet	Utdanningsetaten
6 Elevenes grunnleggende ferdigheter, dybdekompetanse i fag og evne til å skape, tenke kritisk, forstå, lære og utforske på tvers av fag skal utvikles gjennom hele skoleløpet	Utdanningsetaten
7 Flere elever og lærlinger skal fullføre og bestå videregående opplæring og være godt forberedt til høyere utdanning og arbeidsliv	Utdanningsetaten og alle virksomheter med lærlinger
8 Barnehage- og opplæringskapasiteten skal møte forventet vekst i antall barn, elever og lærlinger	Bydelene, Utdanningsetaten og de aktuelle eidsforetakene

Basert på byrådets mål for oppvekst og kunnskap i Oslo, vil byrådet med dette budsjettforslaget foreslå langsiktige resultatmål som angir retning for oppvekst- og kunnskapspolitikken i Oslo kommune. Flere av målene strekker seg ut over økonomiplanperioden.

Barnehagedekningen i Oslo skal økes

Forskning viser at deltakelse i barnehage er viktig for barns språkutvikling, sosiale og kognitive ferdigheter og for inkludering i samfunnet. Da byrådet overtok i 2015 stod 5500 barn utenfor barnehagefellesskapet i Oslo, med en dekningsgrad på 86,5 % for barn fra ett til fem år. Dekningsgraden har økt det siste året, og var ved årsskiftet 2016/17 87,8 % i Oslo, mens landsgjennomsnittet er 91 %. Byrådet vil etablere minst 3 000 nye barnehageplasser i årene 2016–2019

for å holde følge med befolkningsveksten og gi flere barn mulighet til å gå i barnehage. Utbyggingen er innrettet for å redusere de store geografiske forskjellene i dekningsgrad i Oslo. Parallelt med utbyggingen gjennomfører byrådet en rekrutteringsoffensiv med ulike tiltak overfor familier med barn som står utenfor barnehagefellesskapet.

Barnehagene skal ha 50 prosent barnehagelærere

Da byrådet overtok i 2015 manglet mer enn halvparten av medarbeiderne i barnehagen i Oslo barnefaglig utdanning eller barnehagelærerutdanning. Når barnehagen skal være starten på et felles 18-årig utdanningsløp, er det svært viktig at kompetansenivået tilpasses. Byrådet har derfor en ambisjon om på sikt å øke andelen barnehagelærere til 50 %, i tillegg øke andelen barne- og ungdomsarbeidere til opp mot 25

%. Samtidig skal voksentettheten opprettholdes. I 2016 inngikk kommunen en ny bemanningsavtale for kommunale barnehager med Utdanningsforbundet Oslo og Fagforbundet, som gjelder fra 01.01.2017 til 31.12.2018. Avtalen inneholder mål om å øke andelen barnehagelærere i barnehagene til 50 % og andelen fagarbeidere til opp mot 25 %.

Resultatforskjellene i Osloskolen skal halveres

Byrådet er bekymret for store og økende forskjeller i Oslo. Utdanning er et avgjørende virkemiddel for å redusere forskjellene. Skal utdanning fungere sosialt utjevne, holder det ikke bare med lik tilgang til og like rettigheter til utdanning. Ressurser og kompetanse må brukes på en måte som gjør at barn og unge med de svakeste forutsetningene også får det beste utdanningstilbudet. Byrådet mener allerede innførte tiltak som økt lærertetthet, intensivoppfølging og den nye aktivitetsskolen på utvalgte skoler vil bidra til sosial utjevning. Byrådet vil sørge for mer kunnskap om årsakene til forskjellene i Osloskolen og hvordan forskjellene kan reduseres.

Elevenes motivasjon for læring skal være like høy gjennom hele ungdomstrinnet

Elevundersøkelsen viser at elever på 7. trinn generelt er mer motivert for læring enn elever på 10. trinn. Byrådet mener at motivasjonen for læring bør være minst like høy på ungdomstrinnet som på barnetrinnet, blant annet for å sikre at elevene er motiverte for å gjennomføre videregående opplæring. Ungdomsskoleelevenes motivasjon kan for eksempel økes ved at skolene bruker mer varierte arbeidsformer som fremmer elevinvolvering, kreativitet, entreprenørskap, samarbeid og dybdelæring. Det kan også bedre tilpasset opplæring, mindre karakterpress og bruk av prinsipper for vurdering for læring. Det er også av-

gjørende med et sterkt lag rundt elevene, og at ledelse og lærere i samarbeid med øvrige kommunale instanser sørger for trygge læringsmiljø og arbeider for å fremme elevenes psykiske helse.

Minst 1 av 3 elever skal søke yrkesfag

Flere fagarbeidere er en forutsetning for å møte befolkningsveksten i Oslo, arbeidslivets behov og for at Oslokommune skal kunne gi tjenester av høy kvalitet. Det er derfor en utfordring at kun en av fem søkte yrkesfaglige utdanningsprogram til skolestart 2016, økende til en av fire til skolestart 2017. Samtidig forlater mange elever yrkesfagene underveis. Byrådets langsiktige mål er derfor at en av tre elever skal søke yrkesfag.

85 prosent av elevene skal fullføre og bestå videregående opplæring

Det viktigste resultatmålet for opplæringen er at elevene fullfører og består videregående opplæring. Andelen elever av 2011-kullet som har fullført og bestått videregående opplæring innen fem år ligger på 74,4 % i Oslo. Byrådet mener det viktigste grepet for at flere skal fullføre og bestå er å gjøre elevene faglig sett bedre forberedt til videregående opplæring enn de er i dag. Byrådet mener derfor at innsatsen mot frafall i videregående opplæring i hovedsak må handle om det som skjer i barnehagen og grunnskolen. Derfor satser byrådet på tidligere innsats i både barnehage og skole, blant annet gjennom økt deltakelse og kompetanse i barnehagene og intensivoppfølging i skolen. Forskning viser samtidig at en del elever ikke gjennomfører videregående opplæring som følge av ulike psykiske lidelser eller sosiale utfordringer. Derfor vil byrådet styrke laget også rundt elevene i videregående skole

Mål 1 Barnehagebarn og elever skal ha et trygt og inkluderende læringsmiljø, fritt for mobbing

Barn og unge i Oslo skal utfolde seg i trygge miljøer og omgivelser, enten dette er i barnehage, skole eller i aktiviteter i fritiden.

Byrådet vil forsterke innsatsen barnehager, skoler og fritidstilbud gjør for å bekjempe mobbing og krenkelser av barn og unge, og har lagt frem byrådssak 147/16 *Tiltaksplan for et trygt psykososialt miljø for barn og unge i Oslo og etablering av mobbeombud*. Med denne planen tar byrådet nye grep i kampen mot mobbing.

Byrådet innfører fra 2018 årlige trivselsundersøkelser for de eldste barna i barnehagen og de yngste barna i grunnskolen. Det er utarbeidet felles retningslinjer for arbeidet mot mobbing i barnehagen og i skolen og alle kommunale barnehager og skoler har utarbeidet en egen handlingsplan mot mobbing.

Byrådet har innført en forpliktelse for skolene til ikke bare å vente til det meldes fra om mobbing, men aktivt å undersøke om det foregår mobbing (aktivitetsplikten). Byrådet vil i 2018 bidra til at alle som arbeider i barnehage og skole får mer kunnskap om å forebygge, oppdage og reagere på mobbing.

Høsten 2016 signerte Oslo kommune *Partnerskap mot mobbing i Oslo 2016-2019*. Nytt for partnerskapet er at også barnehagene og frivilligheten for første gang er med i et forpliktende samarbeid mot mobbing. Det legges opp til årlig oppfølging av hver enkelt parts bidrag til å følge opp forpliktelsene i partnerskapet.

Som en oppfølging av tiltaksplanen for et trygt psykososialt miljø, er det ansatt et mobbeombud for alle barnehagebarn og elever i Oslo. Oslo kommune har også søkt om, og fått innvilget, deltakelse i det statlige prosjektet *Inkluderende barnehage og skolemiljø*. Prosjektet skal bidra til å styrke både regelverkskompetansen og den pedagogiske kompetansen til barne-

hager og skoler i saker som omhandler læringsmiljøet.

Byrådet vil forsterke arbeidet med folkehelse blant barn og ungdom. Oslo kommune har fra 2017 blitt programfylke i det nasjonale programmet for folkehelse og flere bydeler deltar i dette femårige programarbeidet.

For å lykkes med helhetlige og godt koordinerte tjenester er det avgjørende at kommunens virksomheter og tjenester samarbeider godt. Byrådet vil i 2018 styrke samarbeidet og koordineringen mellom ulike instanser for å sikre en helhetlig oppfølging og bidra til trygge psykososiale miljøer for barn og unge. Et sterkere lag rundt barn og unge skal sikre bedre oppfølging av den enkelte. Det kan bidra til at flere barn og unge opplever trygghet i hverdagen, at de har en god faglig og sosial utvikling og at de fullfører og består videregående opplæring. Et sterkere lag innebærer bedre koordinerte tjenester og bedre samarbeid mellom tjenestene og brukerne. Byrådet vil styrke laget rundt barn og unge, og vil i 2018 gjennomføres piloter i to skoleområder som skal prøve ut ulike modeller. Byrådet vil også vurdere å utvikle en oslo-standard for laget rundt barn og unge i videregående skole.

Byrådet vil sørge for tettere samarbeid mellom berørte etater og instanser som skoler, bydeler, barnevern, NAV, politiet mv. for å forebygge uheldige hendelser og sikre et trygt læringsmiljø i alle videregående skoler. Kriminalitetsforebyggende arbeid gjennom SaLTo-modellen vil være et viktig element i dette arbeidet.

I møter mellom den aldrende og den unge befolkningen i byen ligger det store muligheter for læring, dannelse og lek. Generasjonsmøter kan bidra med livsperspektiver, livsforståelse og livskvalitet på tvers av generasjonene. Byrådet vil i 2018 satse spesielt på generasjonsmøter mellom skoleelever, barnehagebarn og eldre og foreslår at det etableres et generasjonsmøteprogram. Programmet skal legge til rette for møter mellom seniorer i eldreinstitusjoner og barn og unge i barnehager og skoler.

Mål 2 Barnehagebarn og elever skal møte medarbeidere med høy kompetanse og tid til å følge opp den enkelte

I 2016 inngikk kommunen en ny bemanningsavtale for kommunale barnehager, som gjelder fra 01.01.2017 til 31.12.2018. Avtalen inneholder mål om å øke andelen barnehagelærere i barnehagene til 50 % og andelen fagarbeidere til 25 %. Byrådet vil arbeide for å rekruttere flere barnehagelærere og barne- og ungdomsarbeidere til barnehagene for å realisere målene i avtalen. I økonomiplanperioden 2018-2021 er det lagt til rette for å øke andelen barnehagelærere i barnehagene betydelig.

Byrådet gjennomfører en rekke tiltak for å styrke medarbeidernes kompetanse og øke rekrutteringen av fagfolk til Oslobarnehagen. Tiltakene er forankret i *Strategi for kompetanse og rekruttering i Oslobarnehagen 2016-2020*. I 2018 vil byrådet videreføre tilbud om blant annet lederutdanning, fagbrev for barnehagemedarbeidere, e-læringskurs for barnehagemedarbeidere og arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning (ABLU). I tillegg vil det i 2018 settes i gang et kompetanseprosjekt for å øke den digitale kompetansen i barnehagene, det vil igangsettes videreutdanning om de yngste barna i barnehagen og medarbeidere i barnehagene skal få styrket sin kompetanse om barn som lever utsatte livssituasjoner og barn med særlige behov.

Byrådet er opptatt av at medarbeiderne i barnehager og skoler skal ha tid til å følge opp det enkelte barn. Byrådet har redusert omfanget av rapporteringer i barnehagen og vil legge til rette for økt bruk av digitale verktøy slik at medarbeidere har mulighet til å frigjøre mer tid sammen med barna. Vurderingen av behovet for språkkartlegging av barnehagebarn er delegert til den enkelte barnehage. På samme måte er beslutningsansvaret for valg av enkelte osloprøver og overgangsprøver, samt muligheten til å omdisponere timer fra et fag til et annet, delegert til rektor på den enkelte skole. Dagens ordning med skriftlig halvårsvurdering på barnetrinnet skal evalueres, og alternativer til dagens ordning skal utredes nærmere. Byrådet satser betydelig midler på ytterligere digitalisering både innenfor barnehage og skole for å forenkle arbeidsprosesser og samhandling med foreldrene.

Byrådet mener at alle medarbeidere i barnehager, skoler og aktivitetsskoler i Oslo skal ha gode norskerferdigheter. Alle medarbeidere skal være språklige rollemodeller og bidra til å bygge et godt språkmiljø for barna. Byrådet har lagt frem strategien *Språk for læring - strategi for å styrke norskerferdighetene blant medarbeidere i barnehager, AKS og skoler*. Byrådet vil innføre minimumskrav til utdanningsnivå og norskerferdigheter som skal stilles ved ansettelse, samt etablere en kompetansepakke for medarbeidere som trenger å styrke sine norskerferdigheter.

Byrådet la i 2016 frem *Strategi for å rekruttere og beholde lærere i Osloskolen*. Strategien har følgende hovedgrep: Byrådet vil ansette flere kvalifiserte lærere på skoler med særskilte utfordringer, bygge sterke profesjonsfellesskap og øke kompetansen på alle skoler og skape mer tid til læring og pedagogisk lederskap. Som en oppfølging av byrådssaken, vil byrådet utvikle en strategi for kompetanseutvikling i skolen. Strategien skal styrke profesjonsfellesskapet på skolene gjennom tiltak for skolebasert kompetanseutvikling, med vekt på lærende nettverk på skolene og mellom skoler. Strategien skal utgjøre en ramme for arbeidet med skolebasert kompetanseutvikling i Osloskolen, hvor ledere og medarbeidere sammen skal videreutvikle profesjonsfellesskap, med elevenes læringsmiljø og læring i sentrum.

Byrådet vil videreutvikle samarbeidet med universitets- og høyskolesektoren og søke midler til kompetanseutvikling fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus i henhold til nasjonale føringer og lokale prioriteringer.

Økt kvalitet i Aktivitetsskolen krever økt kompetanse og økt sammenheng mellom arbeidet i Aktivitetsskolen og arbeidet med undervisning. Jf. verbalvedtak K29 (R6). Byrådets plan for å øke den pedagogiske bemanningen i Aktivitetsskolen innebærer å forsterke kompetanseutviklingen for medarbeidere innen pedagogikk. Det legges også til rette for at flere baseledere og assistenter tar fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget og for at flere ledere tar høyskolestudium i aktivitetsskolepedagogikk. Videre vil Fyrtårn-skoler prøves ut som et bidrag til å spre gode eksempler og øke veiledningen ut mot skolene, og dermed øke kompetansen i flere skoler.

Mål 3 Barnehagebarn skal få et pedagogisk tilbud som støtter det enkelte barns lek, utvikling og læring

Forskning viser at et godt pedagogisk tilbud i barnehage er avgjørende for barns videre utvikling og læring. Barnehage skal være et trygt og godt sted for barn, hvor de får mulighet til å utfolde seg gjennom lek, utforskning og kreativitet. Byrådet er opptatt av at barnehagen skal gi et godt tilbud til alle barn, også de barna som trenger ekstra hjelp og støtte i sin utvikling. Derfor er det viktig at medarbeiderne gjennom systematisk vurderingsarbeid og observasjon skaffer seg kunnskap om barnegruppen og enkeltbarns trivsel og utvikling. I 2018 vil byrådet innføre en egen trivselsundersøkelse for de eldste barna i barnehagen. Byrådet har også innført et helhetlig system for oppfølging av barns språkutvikling gjennom *Oslostandard for systematisk oppfølging av barns språkutvikling*.

De første årene er de mest avgjørende i et menneskes liv og danner grunnlaget for all videre læring og utvikling. Byrådet ønsker å sikre et godt barnehage-tilbud til alle barn, også de yngste. Derfor har byrådet utarbeidet *Oslostandard for tilvenning – en trygg barnehagestart for alle barn*. Barnets første møte med Oslobarnehagen skal være preget av trygghet og tilknytning. Små barn er avhengige av omsorg og trygghet for å kunne flytte sin energi over på utforskning og læring. Byrådet vil bidra til at alle som job-

ber med de yngste barna har kunnskap om hvordan de kan skape en trygg barnehagestart for alle, og vil i 2018 tilby etterutdanning til pedagogiske ledere om de yngste barna.

En kartlegging av tilbudet til barn i barnehagealder med særlige behov i Oslo kommune viser at det er store forskjeller på hvor mange barn det søkes om spesialpedagogisk hjelp til i barnehagene og at Oslo ligger under landsgjennomsnittet når det gjelder andel barn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp. Det er viktig at barn med behov for ekstra støtte blir oppdaget tidlig slik at de kan få riktig hjelp så raskt som mulig. Pedagogisk-psykologiske tjeneste (PPT) skal fra 2017 bistå barnehagene i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling for å tilrettelegge barnehage tilbudet for barn med særlige behov, og fra 2018 vil dette trappes opp betydelig. I tillegg vil PPT også utvikle støttende materiale til bruk i det pedagogiske arbeidet i barnehagene, og skolere barnehagemedarbeidere i bruk av ulike verktøy og metoder til bruk i barnehagene, som f.eks. SPROFF, språkpakke for 3-4 åringer m.m.

Barn uttrykker seg på ulike måter, og det er viktig at alle som jobber i barnehage er observante, lyttende og sensitive overfor barns mange måter å vise eller fortelle hvordan de har det. Byrådet vil bidra til økt kompetanse i barnehagen om barn som trenger ekstra oppfølging, og vil vurdere tiltak som kan bidra til at barn med spesielle behov får et godt tilpasset barnehage tilbud.

Mål 4 Barnehagebarn skal utvikle gode språklige og sosiale ferdigheter og være godt forberedt til skolestart

Byrådet er opptatt av at alle barn skal få utviklet et godt språk og gode sosiale ferdigheter. Dette danner grunnlaget for videre læring og utvikling senere i utdanningsløpet og i livet for øvrig.

I 2016 ble det utarbeidet ny *Oslostandard for systematisk oppfølging av barns språkutvikling*. Den nye standarden representerer et helhetlig system for oppfølging av hvert enkelt barn. Alle barnehager skal nå ha en plan for observasjon, vurdering og støtte til det enkelte barns språkutvikling, og de barna som pedagoger vurderer har behov for ekstra språkstøtte, skal kartlegges. Byrådet vil legge til rette for at det skal jobbes systematisk med språkstimulering og vil styrke språkmiljøet i Oslos barnehager blant annet gjennom systematiske språkprogram, utvikling av språkpakker, språkveiledere i bydelene og krav om egenvurdering av språkmiljøet i barnehagene.

Byrådet ønsker at barn og unges kompetanse i realfag skal forbedres og at interesse for realfag skal vekkes allerede i barnehagen. Byrådet har utarbeidet en egen veileder for arbeidet med realfag for de eldste barna i barnehagen. Byrådet vil fortsette arbeidet med å øke

kunnskapen om realfag i barnehagen i 2018, og implementere veilederen i alle Oslos barnehager.

Byrådet ønsker å legge til rette for et helhetlig opplæringsløp som ivaretar alle barns behov. Et godt samarbeid og en god sammenheng mellom barnehage og skole bidrar til dette. Byrådet ønsker at alle barn skal oppleve kontinuitet ved at de kan bygge videre på kunnskaper og erfaringer fra barnehagen inn i Aktivitetsskolen og skolen og at alle barn skal være godt forberedt til skolestart. Aktivitetsskolen er en viktig pedagogisk arena og er gjerne det aller første møtet barna har med skolen i overgangen mellom barnehage og skole. Byrådet vil i 2018 ferdigstille en revidert Oslostandard for samarbeid og sammenheng mellom barnehage, Aktivitetsskolen og skole.

Byrådet ønsker at barnehagen skal være tilgjengelig for alle barn, uavhengig av familiens sosiale, økonomiske og kulturelle bakgrunn. Mange barn begynner ikke i barnehage før de er 4-5 år. En god del av disse barna trenger ekstra hjelp og støtte i sin utvikling før de begynner på skolen. Byrådet er bekymret for at mange barn står utenfor barnehagefellesskapet og vil legge til rette for å øke barnehagedeltakelsen der behovet er størst. Byrådet vil i tillegg til å etablere flere barnehageplasser, videreføre og trappe ordningen med gratis kjernetid i barnehagen i utvalgte bydeler og legge til rette for at bydelene intensiverer sitt arbeide med aktiv rekruttering av barn til barnehage.

Mål 5 Alle elever skal ha grunnleggende lese-, skrive- og regneferdigheter tidlig i skoleløpet

Byrådet har som langsiktig mål at resultatforskjeller i osloskolen skal halveres. Byrådet er derfor opptatt av at skolene skal jobbe målrettet med oppfølging av hver enkelt elevs grunnleggende ferdigheter tidlig i skoleløpet. Fordi skolene har ulike elevsammensetning og ulike resultater, vil byrådets tiltak særlig rettes mot skolene hvor behovet er størst.

Byrådet har mål om 200 ekstra lærere som skal sørge for økt tilpasset opplæring for elever som er forsinket i sin faglige utvikling. I 2018 vil byrådet sørge for ansettelse av totalt 200 ekstra lærere på skoler med særskilte utfordringer, og vil med dette nå målet. Den økte lærertettheten skal bidra til at flere elever får ekstra oppfølging raskt og uten spesialundervisning.

I tillegg skal alle grunnskolene i Oslo iverksette systematisk intensivoppfølging, blant annet i form av intensivkurs for elever som trenger ekstra tid med læreren for å få god progresjon i utviklingen av grunnleggende ferdigheter. Dette henger sammen med Kunnskapsdepartementets forslag om å lovfeste kommunens plikt til intensivoppfølging av elever med forsinket progresjon i lesing, skriving og regning. Byrådet vil utarbeide en felles strategi for intensivoppfølging i Osloskolen, som også innebærer metodeutvikling og kompetanseutvikling for medarbeidere. Strategien som skal gjelde fra skoleåret 2018-2019.

Oslo kommune deltar i de statlige satsingene med språkkommuner og realfagskommuner. Språkkommuner er en del av *Språkløyper, en nasjonal strategi for språk, lesing og skriving (2016–2019)*. Realfagskommuner er en sentral del av den nasjonale realfagsstrategien «Tett på realfag». Det er utarbeidet egne strategier for deltakelse i satsingene, som skal bidra til en helhetlig innsats i arbeidet med språk og realfag i barnehage og skole.

Aktivitetsskolen er en viktig arena som støtter opp under barns utvikling og læring, både faglig og sosialt. Byrådet la i 2016 frem en egen strategi for å utvikle en ny aktivitetsskole i Oslo, med økt deltakelse og bedre kvalitet.

Byrådet foreslår å utvide den nye aktivitetsskolen til 67 skoler fra skoleåret 2018/2019. Den nye aktivitetsskolen gir gratis deltakelse for elevene etter skoletid, og har et innhold bestående av læringsaktiviteter, språktrening, lek, sosialisering og fysisk aktivitet, i tett samarbeid med skolen og frivilligheten. Foreldre har mulighet til å øke til heldagsplass som gir rett til opphold før og etter skoletid.

I økonomiplanperioden er det innarbeidet midler til innføring av den nye aktivitetsskolen på 1.–4. trinn i tråd med byrådserklæringen, det vil si på alle skolene i Gamle Oslo, Grünerløkka, Sagene, Bjerke, Grorud, Stovner, Alna og Søndre Nordstrand og enkelte skoler i Østensjø og St. Hanshaugen. Målet fra byrådserklæringen vil da være nådd. Byrådet foreslår i tillegg å utvide den nye aktivitetsskolen til 1. trinn på de resterende skolene i St. Hanshaugen, flere skoler i Østensjø og alle skoler i Frogner.

En forutsetning for å nå ambisjonene i byrådets strategi for den nye aktivitetsskolen, er mer forutsigbare rammebetingelser for aktivitetsskolene. Økt kommunal finansiering gir økt deltakelse, som igjen kan gi økt handlingsrom for aktivitetsskolene til å utvikle seg i tråd med byrådets og foreldres forventninger.

Økt kvalitet i Aktivitetsskolen krever økt kompetanse og økt sammenheng mellom arbeidet i Aktivitetsskolen og arbeidet med undervisning. Jf. verbalvedtak K29 (R6) Pedagogisk bemanning i Aktivitetsskolen, hvor byrådet ble bedt om å legge fram en plan for å øke den pedagogiske bemanninga i Aktivitetsskolen i løpet av 2017.

Planen innebærer å forsterke kompetanseutviklingen for medarbeidere i Aktivitetsskolen innen pedagogikk. Det legges videre til rette for at flere baseledere og assistenter tar fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget og for at flere ledere tar høgskolestudium i aktivitetsskolepedagogikk. Videre vil Fyrtårnsskoler prøves ut som et bidrag til å spre gode eksempler og øke veiledningen ut mot skolene, og dermed øke kompetansen i flere skoler.

Noen elever har medfødte vansker knyttet til språk, lesing, skriving og til matematikk. Byrådet la derfor frem saken *Osloskolens tiltak for elever med dysleksi og dyskalkuli* i 2017. Byrådet har med den saken lagt til rette for ekstra tiltak for elever som har behov for særskilte tiltak i forbindelse med lesing/skriving og matematikk.

Mål 6 Elevenes grunnleggende ferdigheter, dybdekompetanse i fag og evne til å skape, tenke kritisk, forstå, lære og utforske på tvers av fag skal utvikles gjennom hele skoleløpet

Fremtidens samfunn og arbeidsliv trenger kreative, innovative, løsningsorienterte og skapende borgere. Dette i et samfunn hvor digitalisering og teknologiutviklingen går raskt.

Fremtidens samfunn og arbeidsliv vil ha behov for medarbeidere som kan reflektere kritisk, som kan bruke sin kompetanse i nye situasjoner og som kan skape ny kunnskap og forståelse. Skolen må legge opp til at elevene kan lære i dybden, at de kan utforske, prøve og feile, og at kreativitet og nye løsninger verdsettes. Dette byrådet vil forsterke de praktisk-estetiske fagene, sørge for mer varierte arbeidsmåter og styrke og rekruttere flere til yrkesfagene i videregående opplæring.

Byrådet la i desember 2016 frem byrådets strategi for fag- og yrkesopplæringen i Oslo – *Yrkesveien*. Strategien inneholder en rekke tiltak som skal gjøre grunnskolen mer praktisk rettet og sette elevene i stand til å gjøre mer informerte utdanningsvalg. Som del av strategien skal det blant annet opprettes en egen arbeidslivets skolesekk, og fagene i grunnskolen skal yrkesrettes. Byrådet vil også revitalisere de praktisk-estetiske fagene. Byrådet vil foreta en kartlegging av status for de praktisk-estetiske fagene i osloskolen og sette ned et utvalg med lærere og fagpersoner som skal gi råd om hvordan fagene kan styrkes. Byrådet vil på bakgrunn av kartleggingen og de faglige rådene foreslå tiltak for å revitalisere de praktisk-estetiske fagene. Byrådet har allerede opphevet det forrige byrådets prioritering av basisfag (norsk, matematikk, engelsk, naturfag og 2. fremmedspråk) gjennom å

opphøye den gamle forskriften som ga den enkelte skole muligheten til å omdisponere inntil 5 prosent av timene i fagene til andre fag, bortsett fra for basisfag.

Byrådet la i desember 2016 frem en strategi for bruk av læringsteknologi i Osloskolen, kalt *Teknologi for læring*. Strategien har følgende tre satsingsområder:

- Bedre pedagogisk bruk av læringsteknologi
- Felles utvikling av ny læringsteknologi – i samspill mellom skolene og bransjen
- Økt kunnskap om læringsteknologi

Som ledd i oppfølgingen av strategien skal skolene blant annet utarbeide egne lokale planer for læremidler og for hvordan læringsteknologi kan integreres i fagene på en hensiktsmessig og pedagogisk måte, og det skal etableres et læringsteknologiteam som skal drive fagnettverk og veilede skoler.

Byrådet vil videreføre arbeidet med å modernisere, forenkle og effektivisere skolenes digitale løsninger. Arbeidet skal legge til rette for bruk av bedre digitale tjenester for elever, lærere og foresatte, samt administrative brukere. Det er bevilget 200 mill. i økonomiplanperioden til blant annet modernisering av Utdanningsetatens IKT-systemer, skolenes infrastruktur og til læringsteknologi.

Internasjonalisering er et viktig virkemiddel for å ruste barn og unge med kompetanser som gjør dem i stand til å møte fremtidens utfordringer i en global kontekst. For å legge til rette for økt internasjonalisering i Oslobarnehagen og Osloskolen, la byrådet våren 2017 frem strategien «Grenseløs Kunnskap – byrådets strategi for internasjonalisering i oppvekst og kunnskapssektoren», med en rekke tiltak som skal bidra til økt internasjonalisering i Oslobarnehagen og Osloskolen.

Mål 7 Flere elever og læringer skal fullføre og bestå videregående opplæring og være godt forberedt til høyere utdanning og arbeidsliv

Byrådet har som ambisjon at minst 85 % av elevene på sikt skal fullføre og bestå videregående opplæring. For at flere skal bestå videregående opplæring, må vi jobbe for å holde motivasjonen til elevene oppe fra ungdomsskolen og utover i videregående opplæring, og at elevene har gode faglige forutsetninger fra grunnskolen. Det er viktig at arbeidet med å gi alle forutsetninger for å fullføre og bestå videregående opplæring starter i barnehagen og fortsetter i grunnskolen. Derfor er flere barnehageplasser og økt kompetanse i barnehagen også viktige tiltak for på lang sikt å øke andelen elever som fullfører og består videregående skole. Tilsvarende er innføringen av intensivoppfølging i barneskolen viktig for å sikre at elevene ikke går videre fra de første skoleårene uten grunnleggende lese-, skrive- og regneferdigheter.

Det er betydelig variasjon i elevenes kompetanse ved inntaket til videregående opplæring, og forskjeller skolene imellom når det gjelder deres bidrag til å utjevne for sosiale forskjeller. Enkelte skoler får en opphopning av elever med lav skolemotivasjon og svake resultater fra grunnskolen. Elevene trenger tettere faglig og sosial oppfølging for å kunne fullføre og bestå videregående opplæring. Byrådet vil i 2018 sette utvalgte videregående skoler inn i utviklingsløyper tilpasset den enkelte videregående skoles utfordringer. Skolene skal gjennom beste praksis utvikle kunnskapsbasert metodikk for å bedre egen situasjon.

Utviklingsløypen kan omfatte:

- Ståstedsanalyse av situasjonen for skolen, og at det utarbeides en plan for hvordan skolemiljø og faglige resultater skal forbedres
- Tettere oppfølging fra Utdanningsetaten, bydelen og politiet
- Mulighet for mindre klasser, økt bruk av alternative læringsarenaer og andre pedagogiske virkemidler
- Følge opp elevene i overgangen til lærebedrift
- Et sterkere lag rundt elevene, med mulighet for flere miljøarbeidere, økt ressurs i skolehelsetjenesten, NAV-veiledere, flere rådgivere og andre støttefunksjoner
- Gjennomføring av både sosiale og faglige aktiviteter, for eksempel ekstra undervisning og ekskurs

Byrådet la i *Yrkesveien – byrådets strategi for fag- og yrkesopplæringen i Oslo* særlig vekt på den lave søkingen til fag- og yrkesopplæringen i Oslo og den lave gjennomføringen, men også på at arbeidslivet som venter fagarbeiderne må fremstå som attraktivt. Det som skjer før elevene begynner i fag- og yrkesopplæringen, og det som venter dem i arbeidslivet, er vel så viktig for å øke søkingen og gjennomføringen, som det som skjer de 3-4 årene på skole og i lærebedrift. Yrkesveien inneholder en rekke tiltak som skal bidra til økt søking og gjennomføring på yrkesfaglige utdanningsprogram. Blant annet sørger byrådet for at elevene nå skal møte yrkesfagene allerede i grunnskolen, at elever og foresatte skal få bedre kunnskap om utdanningsvalg, at det avsettes egne midler til oppgradering av utstyr, at nye og fleksible opplæringsløp etableres og at det nå gis læreplassgarantier i service og samferdsel, bygg- og anleggsteknikk og restaurant- og matfag. Byrådet vil i 2018 fortsette å prioritere midler og sikre relevant utstyr for yrkesfagene. Det foreslås satt av 6 mill. til fornyelse av inventar og utstyr til yrkesfagene i 2018.

Byrådet er dessuten opptatt av at elevene og læringene ikke bare fullfører og består, men at de også blir godt forberedt til videre studier og arbeid. Mye omvalg og høyt frafall i høyere utdanning kan tyde på at elevene ved utgangen av videregående ikke er godt nok forberedt på verken studievalget eller studiehverdagen i høyere utdanning. Byrådet mener det er potensial for å forbedre kvalitet, innhold og relevans i de studieforberedende utdanningsprogrammene og for gjøre elevene enda bedre studieforberedt. Byrådet vil derfor i 2018 legge frem strategien *Studieveien* som omfatter de studieforberedende utdanningsprogrammene.

Sjansene for å komme inn i arbeidslivet øker betraktelig dersom man fullfører og består videregående opplæring. Det er nær sammenheng mellom fullført opplæring, tilknytning til arbeidslivet og fattigdom. Tall fra Barne- ungdoms- og familiedirektoratet viser at over 60 % barn i Oslo der hovedinntektstaker ikke har gjennomført videregående opplæring, opplever lavinntekt. Byrådet har derfor som mål at flere voksne skal få mulighet til å gjennomføre et videregående opplæringsløp. Det er imidlertid krevende å gå tilbake på skolebenken i voksen alder. Byrådet vil at Oslo Voksenopplæring skal samarbeide med NAV og andre relevante aktører om løsninger for at flere voksne kan fullføre og bestå videregående opplæring.

Mål 8 Barnehage - og opplæringskapasiteten skal møte forventet vekst i antall barn, elever og læringer

Byrådet skal sørge for at det etableres minst 3 000 nye barnehageplasser i løpet av perioden 2016-2019. Etableringen av flere barnehageplasser skal ikke bare dekke opp for det økte behov som følge av vekst i barnebefolkningen, men skal også gi rom for økt deltakelse og en høyere dekningsgrad.

I 2018 planlegges det for å åpne 1 224 nye barnehageplasser.

I Skolebehovsplanen for 2018-2027 legger byrådet til grunn at elevtallsveksten i perioden vil være om lag 5 000 elever i grunnskolen og vel 4 000 elever i den videregående skolen. Særlig for videregående skoler

er det et behov for å etablere flere skoleplasser, da veksten forskyver seg etter hvert som elevene blir eldre. Skoleplassene må være tilpasset både samfunnets fremtidige behov og elevenes ønsker. I skolebehovsplan 2019-2028 vil nærmere planer for utvidelse og utvikling av kapasiteten i den videregående opplæringen bli lagt fram. Skolebehovsplan 2018-2027 følger som vedlegg til Sak 1 og det vises til vedlegget for detaljer.

For å møte elevtallsveksten legger byrådet opp til etablering av nye skoler. I tillegg oppgraderes, rehabiliteres og utvides eksisterende skoler. I 2018 er det lagt opp til etablering/reetablering av om lag 1 100 skoleplasser. Videre er det avsatt 139 mill. til inventar og utstyr i nye skoler. 6 mill. av dette er avsatt til fornyelse av inventar og utstyr på de yrkesfaglige studieretningene. Videre er det avsatt 5 mill. til økt utlån av skolelokaler som følge av Frivillighetsmeldingen.

7.3 Oppvekst- og kunnskapssektorens økonomiske rammer

Tabell 7.2 Økonomiplanoversikt skole¹

Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Dok 3 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Dok 3 - vedtatt økonomiplan brutto²⁾	13 844,8	14 073,2	14 254,8	14 498,9	0,0
DOK 3 bruttoramme første år videreført	13 844,8	13 844,8	13 844,8	13 844,8	13 844,8
+/- Oppgaveendringer mellom sektorer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
+/- Andre aktivitetsnøytrale forhold	0,0	-51,6	-51,6	-92,8	-134,0
=Bruttoramme med aktivitet som i Dok 3	13 844,8	13 793,2	13 793,2	13 752,0	13 710,8
+/- Tidsbegrensede tiltak - spesifiserte	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
+/- Spesifiserte rammeendringer	0,0	376,7	585,2	828,1	1 006,5
+/- Uspesifiserte rammeendringer	0,0	-25,3	-42,9	-42,9	-42,9
+/- Sum reelle endringer fra aktiviteter som i Dok 3		351,3	542,3	785,3	963,7
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling	0,0	273,1	273,1	273,1	273,1
=ØKONOMIPLAN (brutto)	13 844,8	14 417,7	14 608,7	14 810,4	14 947,6
Salgs- og leieinntekter	-537,5	-505,7	-452,2	-417,7	-399,7
Refusjoner	-935,5	-959,8	-959,8	-959,8	-959,8
Overføringsinntekter	-4,4	-4,5	-4,5	-4,5	-4,5
=Sum driftsinntekter	-1 477,5	-1 470,1	-1 416,6	-1 382,1	-1 364,1
=ØKONOMIPLAN (netto)	12 367,3	12 947,6	13 192,0	13 428,3	13 583,5
Reelle endringer i prosent av aktivitet som i Dok 3		2,5 %	3,9 %	5,7 %	7,0 %

1) Det vises til kap. 5 Bydelene EHS for økonomiplanskjema for driftsmidler til barnehager (FO2A), kap. 305 – Etablering av barnehager og kap. 306 – Diverse barnehagetiltak.

2) 2017 prisnivå

Andre aktivitetsnøytrale forhold

Kap. 200 er redusert med 10 mill. som følge av effektiviseringsgevinster knyttet til IKT-prosjekter (helårseffekt, totalt 20 mill.).

Kap. 200 er redusert med 21,6 som følge av redusert kostnad i Statens pensjonskasse.

Kap. 210 er redusert med 20 mill. som følge av endret statlig finansiering av tidlig innsats.

Sektorens ramme reduseres med 41,2 mill. i 2020 og 82,4 mill. i 2021, som følge av effektiviseringsuttak.

Kompensasjon for forventet lønns- og prisjustering

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 273,1 mill. Jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet tar hensyn til nedgang i kommunens pensjonskostnadssats

fra 25,2 % i 2017 til 24 % i 2018. Pensjonskostnadene i 2018 er 13,9 mill. lavere enn i 2017.

Uspesifiserte rammeendringer

Rammereduksjonen i 2018 er redusert med 20 mill. sammenliknet med vedtatt økonomiplan for 2017-2020. Rammereduksjonen vil være 25,3 mill. i 2018 økende til 42,9 mill. i 2019. Det forventes at denne rammereduksjonen kan tilpasses med et reelt effektiviseringsuttak.

Spesifiserte rammeendringer

Kap. 200 er redusert med 1,6 mill. på grunn av redusert statlig integreringstilskudd og bosetting av flyktninger.

Det er innarbeidet 167,7 mill. for kompensasjon for demografiske endringer i 2018, økende til 465,8 mill. i 2021.

Kap. 200 er redusert med 2 mill. på grunn av forutsetning om mindre arbeid med konseptvalgutredninger i Utdanningsetaten.

Kap. 200 er redusert med 2,45 mill. som følge av redusert konsulentbruk

Kap. 200 er økt med 0,75 mill. som følge av forsøk med påbygning til yrkesfag.

Kap. 200 er økt med 5 mill. til økt utlån av lokaler som følge av Byrådssak 53/16 *Frivillighetsmeldingen*

Kap. 200 er økt med 2 mill. til generasjonsmøter mellom skoler og barnehager og eldreinstitusjoner.

Kap. 203 er økt med 7 mill. som følge av nye oppgaver til PP-tjenesten i barnehagene.

Kap. 208 er redusert med 2,5 mill. som følge av at midler til husleie for nye skoler og utvidelser er overført til kap. 210 og kap. 230.

Kap. 210 er økt med 12 mill. som følge av helårseffekt av statlig finansiering av tidlig innsats. Beløpet er trukket ut. Jf. 20 mill. under andre aktivitetsnøytrale forhold.

Kap. 210 redusert med 5 mill., som følge av at tiltakspakken til sosial mobilitet ble avsluttet 2017.

Kap. 210 er økt med 61,5 mill. til nye husleieavtaler for ferdigstilte nye skoler og utvidelser.

Kap. 210 er økt med 56,3 mill. til flere lærere på 1.-4. trinn.

Kap. 211 er økt med 74,7 mill. til finansiering av den nye Aktivitetsskolen. 45,1 mill. skyldes bortfall av inntekter, mens 29,6 mill. skyldes økt etterspørsel som følge av redusert oppholdsbetaling. I økonomiplanperioden er det innarbeidet full innfasing av den nye Aktivitetsskolen på 60 skoler og på 1. trinn på 8 skoler.

Kap. 230 er økt med 4,5 mill. som følge av utvidet rett til videregående opplæring.

Kap. 230 er økt med 21,1 mill. til husleie for nye Valle Hovin videregående skole, og leie av tilleggsarealer på Edvard Munch videregående skole.

Kap. 230 er økt med 10 mill. fra kap. 306 Diverse barnehagetiltak og avsetningen til kommunalt lærerlønnskudd er redusert tilsvarende.

Kap. 231 er økt med 12,9 mill. som følge av flere læringer, økt lærerlønnskudd og økte kompensasjonsutgifter til prøvenemnder.

Tabell 7.3 Netto driftsbudsjett – Oppvekst og kunnskap

		Beløp i mill.				
Netto driftsbudsjett pr sektor		Dok 3 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
200	Utdanningsetaten (OVK)	329,8	288,3	280,8	271,1	265,6
203	Pedagogisk-psykologisk tjeneste (OVK)	174,5	188,2	189,8	190,8	191,6
208	Avsetning husleier skoler (OVK)	76,8	74,3	149,1	292,0	376,8
210	Grunnskolen (OVK)	8 206,0	8 603,3	8 691,5	8 712,4	8 708,4
211	Aktivitetsskolen (Skolefritidsordningen) (OVK)	245,2	325,1	393,3	436,8	459,0
230	Videregående skoler (OVK)	2 790,2	2 900,9	2 921,5	2 960,9	3 019,7
231	Fagopplæring (OVK)	139,2	155,5	155,4	154,9	154,4
250	Fagskolen (OVK)	32,4	33,1	33,0	32,9	32,8
294	Voksenopplæring (OVK)	373,3	379,0	377,6	376,4	375,2
Sum	Oppvekst og kunnskap (OVK)	12 367,3	12 947,6	13 192,0	13 428,3	13 583,5

Tabell 7.4 Brutto investeringsbudsjett – Oppvekst og kunnskap

		Beløp i 1000 kr			
Brutto investeringsbudsjett		Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
200	Utdanningsetaten (OVK)	189 169	170 000	170 000	170 000
271	Byomfattende barnehageoppgaver (OVK)	15 920	12 480	1 920	14 400
Sum	Oppvekst og kunnskap (OVK)	205 089	182 480	171 920	184 400

7.4 Barnehager (funksjonsområde 2A)

Tabell 7.5 Driftsbudsjett – Barnehager FO2A¹

Funksjonsområde	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Forslag 2018
Funksjonsområde 2A Barnehager (bydelsfordelt)			
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon		6 016 855	6 354 525
Sum utgifter		6 016 855	6 354 525
Netto utgifter	6 234 424	6 016 855	6 354 525

¹ Budsjettvedtak for den enkelte bydels ordinære drift skjer samlet og fremgår som ett beløp under artsgruppe 11 i Dok.3. Beløp gjengitt her er funksjonsområdets andel som er lagt til grunn ved beregning av samlet driftsbudsjett. For informasjon om bydelenes disponering av opprinnelig budsjett 2017 vises til vedlegg 3 i Dok.3/17.

Det er innarbeidet 68 mill. i bydelsrammen til oppfølging av bemanningsavtalen for kommunale barnehager og til å finansiere det nye tilskuddet til pedagogisk bemanning i private barnehager.

En foreløpig beregning av tilskudd til ikke-kommunale barnehager viser at tilskuddet vil øke mer enn ordinær lønns- og prisstigning. Bydelene blir derfor kompensert med den reelle utgiftsøkningen på 33 mill.

På kap. 305 er det innarbeidet 82,3 mill. til nye kommunale og private barnehageplasser i 2018. Det er avsatt 93 mill. på kap. 305 til å finansiere kommunale og private barnehageplasser etablert i 2017.

For å finansiere det pedagogiske tilbudet til barn i barnehagealder som bor på Oslo mottak, er det innarbeidet 3,5 mill. i bydelsrammen.

1 Ansvarsområde

Barnehage er et pedagogisk tilbud som reguleres i lov om barnehager med forskrifter (barnehageloven). Tilbudet omfatter både kommunale og private barnehager.

Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap har det overordnede ansvaret for barnehager, herunder å etablere tilstrekkelig antall plasser i barnehage for barn i kommunen slik at den lovfestede retten til barnehageplass blir innfridd.

Bydelene har ansvaret for drift av de kommunale barnehagene, og tilsynsansvar for både de kommunale og de private barnehagene.

Omsorgsbygg Oslo KF er byggherre og eier av de kommunale barnehagene.

2 Situasjonsbeskrivelse

Utviklingstrekk i deltagelse

Per 15.12.2016 hadde 37 000 barn plass i barnehage i Oslo, hvorav 21 800 barn i kommunale og 15 200 barn i private barnehager. Dekningsgraden for barn 1-5 år var 87,8 % ved utgangen av 2016. Det var 320 kommunale barnehager, 424 private barnehager og 2 statlige barnehager i Oslo. Den lovfestede retten til barnehageplass ble utvidet fra høsten 2017 til også å omfatte barn som er født i november. Oslo kommune innfrir den utvidede retten til barnehageplass.

Andelen minoritetsspråklige barn mellom 1 og 5 år som har barnehageplass, har økt fra 72 % i 2010 til 82 % i 2016. Hovedårsaken til denne økningen ligger i den statlige finansierte ordningen med gratis kjernetid for alle 4- og 5-åringer i Groruddalen og Søndre Nordstrand. Denne ordningen er nå avvirket og det er etablert en nasjonal ordning hvor alle 3-, 4- og 5-åringer fra familier med inntekt under 450 000 får gratis kjernetid. Byrådet har i 2016 og 2017 hevet inntektsgrensen og kommunen finansierer nå gratis kjernetid for 4- og 5-åringer fra familier med inntekt under 619 000 i bydelene Alna, Bjerke, Grorud og Stovner og i Bydel Søndre Nordstrand. I tillegg gjelder den utvidede inntektsgrensen også for 5-åringer i bydelene Gamle Oslo, Grünerløkka og Sagene fra høsten 2017. Tilbudet omfatter nesten 1 000 flere barn enn den statlige ordningen med gratis kjernetid for 3-, 4- og 5-åringer.

Utviklingstrekk i kvalitet, innhold og kompetanse

Den positive utviklingen i andelen ansatte med barnehagelærerutdanning, fortsetter. Fra 2015 til 2016 økte andelen pedagogiske ledere med godkjent utdanning med drøye 3 prosentpoeng, til 88,5 %.

Andel styrere med godkjent utdanning er 97,5 %. Det er totalt 3 309 pedagogiske ledere og 809 styrere i Oslos barnehager.

I 2016 deltok Oslo kommune for første gang i den nye nasjonale foreldreundersøkelsen utarbeidet av Utdanningsdirektoratet. Tallene er derfor ikke sammenlignbare med tidligere års resultater. Resultatene for 2016 viser at foreldrene i stor grad er ganske eller meget fornøyd med barnehagetilbudet, og svarprosenten er høy. 58 % av foreldrene er totalt sett meget fornøyd med tilbudet, mens 34 % er ganske fornøyd. Til tross for positiv utvikling er det fortsatt til dels store forskjeller mellom bydeler og barnehager når det gjelder foreldres tilfredshet. Under følger tabell med oversikt over resultatene fra undersøkelsen i 2016.

Tabell 7.6 Foreldreundersøkelse - barnehage

Skala 1-5, der 5 er best	Gjennomsnitt
Ute- og innemiljø	4,0
Relasjon mellom barn og voksen	4,6
Barnets trivsel	4,7
Informasjon	4,3
Barnets utvikling	4,6
Medvirkning	4,2
Henting og levering	4,4
Tilvenning og skolestart	4,4
Tilfredshet	4,5

Byrådet har i 2017 fått utført en kartlegging av tilbudet til barn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp i barnehage. Kartleggingen gir en god oversikt over hvordan tilbudet til barn med særlige behov er organisert i bydelene og viser at det er stor grad av samsvare mellom hjelpen som gis i barnehagene, bydelenes vedtak om spesialpedagogisk hjelp og PP-tjenestens sakkyndige vurderinger. Undersøkelsen viser derimot at det er store ulikheter i hvor terskelen ligger for å utrede barn for spesialpedagogisk hjelp i de ulike bydelene. For enkelte type ferdigheter, som f.eks. språk, kan nivået variere med sosioøkonomiske faktorer, og således kan nivået variere fra bydel til bydel. I tillegg viser undersøkelsen at det er behov for mer koordinering, samordning og erfaringsutveksling mellom bydeler og innad i de ulike skoleområdene i PP-tjenesten.

Oslo kommune har i 2017 inngått en ny samarbeidsavtale med PBL (Private Barnehagers Landsforbund) for å styrke samarbeidet mellom kommunen og PBLs medlemsbarnehager. Samarbeidet skal blant annet bidra til å sikre at alle barn i Oslo får et godt barnehagetilbud, at alle barn med lovfestet rett til plass får plass og at Oslo blir en foregangskommune i kvalitetsarbeidet i barnehagesektoren. Avtalen skal sikre mer helhetlig utvikling av alle barnehagene i Oslo og bidra til at flere private barnehager også bruker Oslostandard for samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole og Oslostandard for samarbeidsavtale mellom barnehage og barnevern.

Tabell 7.7 Nøkkeltall – barnehage

Barnehage	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
<i>Innhold</i>					
Andel barn 1-5 år fra språklig/kulturelle minoriteter med barnehageplass, ekskl. utvalgte land ¹	75,0 %	77,0 %	79,4 %	78,3 %	82,0 %
Andel 1. trinns elever som får Særskilt språkopplæring (§2-8 Opplæringsloven)	26,5 %	24,7 %	23,7 %	25,0 %	24,8 %
Andel av barna som skolen mottar informasjonsskjema fra barnehagen om, overgang barnehage-skole ²	84,0 %	92,0 %	92,0 %	91,0 %	94,0 %
Andel ansatte i alt i barnehagene med barnehagelærerutdanning	30,4 %	30,5 %	31,7 %	33,4 %	33,0 %
Andel ansatte i alt i barnehagene med pedagogisk utdanning ³	-	-	-	-	38,1 %
Andel pedagogiske ledere med godkjent utdanning	72,8 %	76,7 %	82,3 %	86,1 %	88,5 %
Andel styreere med godkjent utdanning	97,2 %	96,8 %	98,9 %	98,3 %	97,5 %
Korrigerte brutto driftsutgifter i kroner per barn i kommunale barnehager	156 967	172 087	179 475	183 501	198 028
<i>Utbygging</i>					
Andel barn 1-2 år med barnehageplass	74,4 %	74,1 %	74,9 %	76,1 %	78,5 %
Andel barn 3-5 år med barnehageplass	93,4 %	93,1 %	93,6 %	94,0 %	94,6 %
Antall barn 1-2 år med barnehageplass	13 414	13 358	13 359	13 512	13 961
Antall barn 3-5 år med barnehageplass	22 305	22 647	22 986	22 970	22 830

¹Ekskl. barn med landbakgrunn fra Danmark, Sverige, Irland, Storbritannia, USA, Australia og New Zealand

²Kommunale barnehager

³På grunn av endringer i rapporteringen foreligger det ikke sammenlignbare tall for tidligere år.

Utviklingstrekk i kapasitet

Gitt dagens befolkningsframskrivninger og byrådets forslag til etablering av barnehager, anslås dekningsgraden blant 1-5-åringer i Oslo å øke til 91,3 % i 2018 og 2019, og dermed passere dagens landsgjennomsnitt. Nye befolkningsprognoser legges frem i løpet av høsten 2017.

Oslo har de senere år klart å tilby plass til flere barn enn de med lovfestet rett til barnehageplass, men det er for mange barn som må vente for lenge på en barnehageplass og for mange som står utenfor barnehagefellesskapet. Barnehagekapasiteten i Oslo kommune er i dag ujevnt fordelt mellom områder og bydeler. Noen bydeler har svært høy dekningsgrad, mens andre bydeler har lav dekningsgrad og et stort rekrutteringspotensial.

Det er ferdigstilt fem nye barnehager per september 2017, hvorav tre kommunale og to private. Det er planlagt ferdigstillelse av ytterligere fire kommunale barnehager og to private barnehager i løpet av høsten 2017. Til sammen er det etablert og planlagt kapasitetsøkning på til sammen ca. 1 200 plasser i 2016 og

2017, og vi er langt på vei mot målet om 3 000 plasser i løpet av 2019. I bestillingene av ny kapasitet har byrådet vektlagt å begynne utjevningen av forskjellene i barnehagekapasitet i byen.

Midler til drift av nye barnehageplasser er avsatt sentralt på kap. 305 *Bydelene – etablering av nye barnehager*. Midler til drift av barnehager etablert før 2017 er tildelt bydelene gjennom den kriteriefordelte bydelsrammen. Midler som skal dekke bydelenes husleieutgifter for barnehager etablert før 2017 er fordelt til bydelene som en særskilt tildeling, se Grønt Hefte for detaljert informasjon.

Sammenlikningsdata for barnehage (ASSS)

Aggregerte Styringsdata for Samarbeidende Storkommuner (ASSS) er et nettverk der de 10 største kommunene i landet samarbeider om utvikling og analyse av styringsdata på overordnet nivå. ASSS har utviklet indikatorer på flere tjenesteområder for å kunne sammenligne ressursbruk, tjenesteproduksjon, dekningsgrader, enhetskostnader og kvalitet. Her følger et utvalg av indikatorer hvor Oslo kommune sammenlignes med gjennomsnittet av ASSS.

Tabell 7.8 ASSS-indikatorer – barnehage

Indikator	Oslo 2015	Oslo 2016	ASSS-snitt 2015	ASSS-snitt 2016
Netto driftsutgifter til barnehage, per innbygger 1-5 år, i kroner	139 822	146 373	133 926	140 337
Ressursbruk, korrigert for forskjeller i utgiftsbehov, arbeidsgiveravgift og pensjonsutgifter	0,983	0,994	1,000	1,000
Dekningsgrad 1-2 åringer	76,1 %	78,5 %	81,7 %	82,7 %
Dekningsgrad 3-5 åringer	94,0 %	94,6 %	96,7 %	97,0 %
Andel ansatte med barnehagelærerutdanning	33,4 %	33,0 %	37,2 %	36,4 %
Andel ansatte menn	16,2 %	16,3 %	11,5 %	11,4 %

Netto driftsutgifter til barnehage per innbygger 1-5 år har økt fra 2015, og ligger godt over ASSS-gjennomsnittet. Korrigert for forskjeller i utgiftsbehov, arbeidsgiveravgift og pensjonsutgifter ligger imidlertid Oslos ressursbruk på barnehage under gjennomsnittet for landets 10 største kommuner. Grunnet ulike rutiner for fordeling av utgifter mellom administrasjon og tjenesteproduksjon i de ulike ASSS-kommunene, må tallene for utgifter i tjenesteproduksjonen brukes med forsiktighet.

Dekningsgraden i Oslo er lavere enn gjennomsnittet i ASSS-kommunene, noe som blant annet skyldes en lavere etterspørsel etter barnehageplasser i enkelte områder i Oslo. Andelen ansatte med barnehagelærerutdanning er noe lavere enn gjennomsnittet. På grunn av endringer i rapporteringen er tallene for andel ansatte med barnehagelærerutdanning lite sammenlignbare med tallene for tidligere år. Andelen a menn i Oslos barnehager har økt litt fra 2015 og er langt over gjennomsnittet i ASSS-kommunene.

3 Mål, tiltak og indikatorer

Byrådet har ambisiøse mål for barnehagene i Oslo. Til hvert mål er det angitt utvalgte tiltak og indikatorer for måloppnåelse (resultatindikatorer). For nærmere beskrivelse av mål og tiltak vises det til omtale under 7.2 Byrådets ambisjoner for oppvekst- og

kunnskapssektoren. Byrådet har fastsatt måltall for utvalgte indikatorer, men vil følge utviklingen også for andre indikatorer og iverksatte tiltak for å sikre måloppnåelse.

Mål 1 Barnehagebarn skal ha et trygt og inkluderende læringsmiljø, fritt for mobbing

Tiltak 1:

Gjennomføre byrådets sak «Tiltaksplan for arbeidet mot mobbing og for et godt psykososialt miljø i Oslos barnehager og skoler», herunder

- Følge opp at alle barnehager har en egen handlingsplan mot mobbing
- Styrke barnehagemedarbeidernes kompetanse om mobbing

Tiltak 2:

Tilby etterutdanning for pedagogiske ledere knyttet til *Oslostandard for tilvenning – en trygg barnehagestart for alle barn*

Tiltak 3:

Innføre trivselsundersøkelser for de eldste barna i barnehagene

Tabell 7.9 Resultatindikatorer - mål 1

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Foreldreundersøkelse: Barns trivsel ¹	-	4,7	4,5	4,7

¹Frem til 2015 gjennomførte Oslo kommune en egen foreldreundersøkelse hvor skalaen gikk fra 1-6. Fra 2016 er det innført en ny nasjonal foreldreundersøkelse med skala fra 1-5, der 5 er best. Måltall er beregnet ut fra ny skala.

Mål 2 Barnehagebarn skal møte medarbeidere med høy kompetanse og tid til å følge opp den enkelte

Tiltak 1:

Styrke medarbeidernes kompetanse og profesjonsfellesskapet i barnehagene og følge opp bemanningsavtalen for kommunale barnehager. Gjennomføre tiltak knyttet til «Strategi for kompetanse og rekruttering i Oslobarnehagen 2016-2020», blant annet

- E-læringsprogram for barnehagemedarbeidere

- Arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning (ABLU)
- Lederutdanning for pedagogiske ledere
- Fagbrev for barne- og ungdomsarbeidere

Tiltak 2:

Øke andelene barnehagelærere og barne- og ungdomsarbeidere i barnehagene i tråd med grunnbemanningsavtalen for Oslo kommunes barnehager

Tiltak 3:

Øke digitaliseringen av administrative oppgaver og utbedre IKT-infrastrukturen for å frigjøre medarbeidernes tid til pedagogisk arbeid i barnehagen

Tabell 7.10 Resultatindikatorer - mål 2

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Andel ansatte i alt i barnehagene med barnehagelærerutdanning ¹	33,4 %	33,0 %	-	39,0 %
Andelen pedagogiske ledere med godkjent utdanning i kommunale barnehager	86,3 %	89,2 %	92,0 %	92,0 %
Andelen barne- og ungdomsarbeidere i kommunale barnehager ²	9,0 %	10,1 %	-	12 %

¹Nytt måltall for 2018

²Måltallet for 2017 var 8,0 %, men gjaldt både kommunale og private barnehager.

Mål 3 Barnehagebarn skal få et pedagogisk tilbud som støtter det enkelte barns lek, utvikling og læring

Tiltak 1:

Alle kommunale og alle nye private barnehager skal følge Oslostandardene for barnehage, og alle Oslos kommunale barnehager skal bruke kommunens mal for årsplan og progresjonsplan for fagområdene

Tiltak 2:

Gi medarbeidere i barnehagene tilgang til og opplæring i digitale pedagogiske verktøy for barnehagebarn

Tiltak 3:

Styrke tilbudet til barn som har behov for ekstra hjelp og støtte i Oslos barnehager, blant annet ved å øke medarbeidernes kompetanse om barn med særlige behov.

Tabell 7.11 Resultatindikatorer - mål 3

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Foreldreundersøkelse: Barnets utvikling ¹	-	4,6	4,3	4,7

¹Frem til 2015 gjennomførte Oslo kommune en egen foreldreundersøkelse hvor skalaen gikk fra 1-6. Fra 2016 er det innført en ny nasjonal foreldreundersøkelse med skala fra 1-5, der 5 er best. Måltall er beregnet ut fra ny skala.

Mål 4 Barnehagebarn skal utvikle gode språklige og sosiale ferdigheter og være godt forberedt til skolestart

Tiltak 1:

Alle kommunale og alle nye private barnehager skal følge Oslostandard for godt språkmiljø i barnehager, Oslostandard for systematisk oppfølging av barns språkutvikling, Oslostandard for tilvenning og Oslostandard for samarbeid og sammenheng mellom barnehage, aktivitetsskole og skole.

Tiltak 2:

Styrke språkarbeidet i barnehagene gjennom systematiske språkprogram, utvikling av språkpakker, språkveiledere i bydelene og kompetansetiltak for medarbeidere i barnehagen.

Tiltak 3:

Videreføre byrådets rekrutteringsoffensiv for å få flere barn til å begynne tidligere i barnehagen.

Tabell 7.12 Resultatindikatorer - mål 4

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Foreldreundersøkelse: Forberedelse til skolestart ¹	-	4,3	4,3	4,4
Foreldreundersøkelse: Språklig og sosial utvikling ¹	-	4,6	4,4	4,7

¹Frem til 2015 gjennomførte Oslo kommune en egen foreldreundersøkelse hvor skalaen gikk fra 1-6. Fra 2016 er det innført en ny nasjonal foreldreundersøkelse med skala fra 1-5, der 5 er best. Måltall er beregnet ut fra ny skala.

Mål 8 Barnehagekapasiteten skal møte forventet vekst i antall barn

Tiltak 1:

Bevare eksisterende barnehagekapasitet

Tiltak 2:

Etablere nye barnehager og utvide eksisterende barnehager

Tiltak 3:

Sikre tilstrekkelig areal til nye barnehageplasser i fremtidig byutvikling.

Tabell 7.13 Resultatindikatorer - mål 8

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Dekningsgrad 1-5-åringer	86,5 %	87,8 %	89,9 %	91,3 %
Netto vekst i antall barnehageplasser	214	557	784	1 224

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 7.13 Driftsbudsjettet – Etablering av nye barnehager

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
305	<i>Bydelene - etablering av nye barnehager (OVK)</i>			
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	1 208	160 571	175 321
	Sum utgifter	1 208	160 571	175 321
	Sum inntekter	0	0	0
	Netto utgifter	1 208	160 571	175 321

Bevilgningsforslaget på kapitlet er justert for lønns- og prisutvikling.

På kapitlet er det avsatt midler til drift av nye barnehageplasser etablert i 2017 eller senere. Midler knyttet til drift av barnehageplasser etablert før 2017 blir tildelt bydelene gjennom kriteriefordelt ramme på funksjonsområde 2A. Midler som skal dekke bydelenes husleieutgifter for barnehager etablert før 2017 blir fordelt til bydelene som en særskilt tildeling.

Det er i 2018 planlagt å etablere 1 224 nye barnehageplasser. Dette er en opptrapping fra 2017 og et ledd i planen om å oppnå 3 000 nye barnehageplasser i løpet av perioden 2016-2019.

Følgende bevilgninger er budsjettert på kapitlet:

Nye kommunale barnehageplasser etablert i 2017

Det bevilges 44,8 mill. på kapitlet til drift av kommunale barnehageplasser etablert i 2017. Tildelingen til bydelene vil være basert på nettovæksten i antall

kommunale barnehageplasser i 2017 og vil bli fordelt i løpet av 2018.

Nye private barnehageplasser etablert i 2017

Bydelenes utgifter til likeverdig behandling for private barnehageplasser etablert i 2017 vil bli dekket av denne avsetningen. Det er avsatt 48,2 mill. til formålet i 2018. Tildelingen til bydelen vil være basert på etablering av private plasser i løpet av året og vil bli fordelt i løpet av 2018.

Nye kommunale barnehageplasser etablert i 2018

Det bevilges 48,6 mill. på kapitlet til drift av nye kommunale barnehageplasser etablert i 2018. Det er lagt til grunn 5/12 budsjettvirkning i etableringsåret.

Nye private barnehageplasser etablert i 2018

Bydelenes utgifter til likeverdig behandling for private plasser etablert i 2018 vil bli dekket sentralt. I 2018 er det avsatt 33,7 mill. Det er lagt til grunn 5/12 budsjettvirkning i etableringsåret.

Tabell 7.14 Driftsbudsjettet – Diverse barnehagetiltak

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
306	<i>Bydelene - diverse barnehagetiltak (OVK)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	808	0	0
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	27 473	201 034	193 322
14	Overføringsutgifter	52 663	0	0
	Sum utgifter	80 944	201 034	193 322
16	Salgsinntekter	-13 091	-29 000	-29 000
17	Refusjoner	-2 354	0	0
18	Overføringsinntekter	-131 391	0	0
	Sum inntekter	-146 836	-29 000	-29 000
	Netto utgifter	-65 892	172 034	164 322

Etablering av barnehager – diverse prosjekter og beredskapsplasser

Byrådet foreslår 5,4 mill. til prosjekter for etablering av nye barnehageplasser. Avsetningen skal blant annet dekke utgifter til utrednings- og utviklingsprosjekter.

Eventuell kompensasjon for økte utgifter til økonomisk likebehandling/tilskudd til private barnehager

Denne avsetningen skal finansiere tildeling av ekstra pensjonstilskudd til private barnehager med særskilt høye pensjonsutgifter og dekke opp for usikkerhet rundt tilskudd til private barnehager som skyldes uforutsett kapasitetsvekst. I 2018 foreslår byrådet 15 mill. til formålet.

Kommunalt lærlingstilskudd

Byrådet foreslår å sette av 13,3 mill. i 2018 til kommunens særskilte lærlingstilskudd. Avsetningen vil anvendes til å videreføre kommunens tilskuddsordning for kommunale og private virksomheter som har tatt inn Oslo-elever med ungdomsrett som lærlinger i aktivitet-, helsearbeider- og barne- og ungdomsarbeiderfagene. Det statlige tilskuddet til lærlinger har økt hvert år siden 2012. Byrådet foreslår å justere det kommunale tilskuddet i 2018 i tråd med de siste årenes økning i det statlige tilskuddet. I tillegg foreslås det å fase ut det kommunale tilskuddet ved at kontrakter som inngås i 2018 ikke utløser kommunalt tilskudd.

Utdanning til barnehagelærer (ABLU)

Byrådet foreslår 19,5 mill. i 2018 til videreføring av eksisterende klasser og oppretting av ett nytt kull høsten 2018 ved arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning, i samarbeid med Høgskolen i Oslo og Akershus. Det foreslås bevilget midler til ett nytt kull årlig i økonomiplanperioden.

Språkstimulering for barn i barnehagealder

Byrådet foreslår 29,5 mill. til språkstimuleringstiltak for barn i barnehagealder i 2018. Midlene vil bli benyttet til å styrke språkarbeidet i bydelene både for barn i og utenfor barnehagen og til tiltak for å øke rekrutteringen til barnehage. Midlene vil også bli benyttet til språktiltak for barn som trenger ekstra oppfølging, styrking av barnehagemedarbeideres kompetanse og utredningsarbeid i byrådsavdelingen.

Kompetansepakke for norskopplæring til medarbeidere i barnehager, skoler og aktivitetsskoler

Byrådet foreslår 4 mill. til norskopplæring til medarbeidere i barnehager, skoler og aktivitetsskoler i Oslo. Midlene skal tildeles Oslo Voksenopplæring, som gis i oppdrag å tilby opplæringen. Opplæringen gis i første omgang til de virksomheter med flest medarbeidere med svake norskferdigheter. Medarbeiderne skal få et tilpasset tilbud om opplæring, som spenner fra fireårig fagopplæring til mer kortvarig norsktrening på arbeidsplassen.

Oppholdsbetaling i barnehage

Det er avsatt 47,1 mill. til dekning for tapt oppholdsbetaling som følge av nasjonalt minstekrav til inntektsgradert oppholdsbetaling og 26,4 mill. til nasjonal ordning med gratis kjernetid i barnehage for 3-, 4- og 5-åringer i familier med lav inntekt. Midlene vil bli fordelt til bydelene.

Økt deltakelse i barnehagen

Byrådet foreslår 5,8 mill. til tiltak for å øke deltakelsen i barnehagen. Midlene skal benyttes til å kompensere bydelene Grorud, Stovner, Alna, Bjerke og Søndre Nordstrand for tapte inntekter som følge av gratis kjernetid i barnehage for barn i husholdninger med årlig inntekt under 619 000 for barnehageåret 2017/2018. Midlene vil også bli benyttet til andre tiltak for å øke rekrutteringen til barnehage.

Kvalitet og kompetanse i barnehage

Byrådet foreslår 17,4 mill. til tiltak for økt kvalitet og kompetanse i barnehagene. Midlene vil bli benyttet til kompetansetiltak knyttet til *Strategi for kompetanse og rekruttering i Oslobarnehagen*, som bl.a. lederutdanning for pedagogiske ledere og e-læringsprogram for barnehagemedarbeidere. I tillegg vil midlene bli benyttet til etterutdanning for pedagogiske ledere knyttet til *Oslostandard for tilvenning – en trygg barnehagestart for alle barn*. Midlene skal også benyttes til tiltak for å øke kvaliteten i barnehagene, blant annet digitale verktøy for kommunikasjon barnehage-hjem, økt bruk av digitale pedagogiske verktøy i barnehagen, trivselsundersøkelse for de eldste barna i barnehagen og stipend for styreere som tar den nasjonale lederutdanningen.

Barn i utenbys barnehager

Byrådet foreslår å budsjettere med 10 mill. i utgifter til refusjon for Oslobarn i utenbys private barnehager, samt 29 mill. i inntekter fra refusjoner for utenbys barn i Oslos private barnehager. Refusjonsordningen gjelder barn med plass i private barnehager utenfor den folkeregisterregistrerte hjemkommunen.

Øremerkede midler

Oppført beløp er årets bevilgning til prosjekt/prosjektene. Midlene forutsettes brukt i 2018 i samsvar med planlagt fremdrift. Dersom det skjer forskyvninger i fremdriften som gjør at midlene ikke anvendes fullt ut, er de overførbare til påfølgende budsjettår.

Tabell 7.15 Øremerkede midler – Diverse barnehagetiltak

Prosjektnummer	Prosjektnavn	Beløp (i 1000 kr)
2 306 0002	OVK – læringesatsing	13 296
2 306 0003	OVK – utdanning av assistenter til barnehagelærere	19 506
2 306 0004	OVK – språkstimulering førskolebarn	29 500
2 306 0005	OVK – etablering av nye barnehageplasser	5 385
2 306 0007*	OVK – økonom.likebeh.priv.barnehager	15 000
2 306 0009	OVK – Norskopplæring for barnehagemedarbeidere	4 000
2 306 0010	OVK – økt deltakelse i barnehagen	5 800
2 306 0011	OVK – kvalitet og kompetanse i barnehage	17 400

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 7.16 Investeringsbudsjett – Byomfattende barnehageoppgaver

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
271	<i>Byomfattende barnehageoppgaver (OVK)</i>			
01	Kjøp av varer og tjenester. som inngår i egenproduksjon	7 487	14 889	15 920
03	Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	79	0	0
04	Overføringsutgifter	1 836	0	0
	Sum utgifter	9 402	14 889	15 920
06	Salgsinntekter	-514	0	0
07	Refusjoner	-1 836	-2 977	-3 452
	Sum inntekter	-2 350	-2 977	-3 452
	Netto utgifter	7 052	11 912	12 468

Tabell 7.17 Investeringsoversikt – Byomfattende barnehageoppgaver

Byomfattende barnehageoppgaver (OVK)		Kostnads- ramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
106039	Nye barnehageplasser - inventar og utstyr			15 920	12 480	1 920	14 400		Løpende
	Sum investeringsutgifter			15 920	12 480	1 920	14 400		
106039	Nye barnehageplasser - inventar og utstyr	Investeringsmoms		-3 184	-2 495	-384	-2 880		
	Sum kapittel finansiering			-3 184	-2 495	-384	-2 880		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			12 736	9 985	1 536	11 520		

Inventar og utstyr – nye og rehabiliterte/reetablerte barnehager

Det er i økonomiplanperioden avsatt investeringsmidler som skal benyttes til inventar og utstyr i nye og rehabiliterte/reetablerte barnehager.

7.5 Skole og utdanning

1 Ansvarsområde

Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap har det overordnede ansvaret for Osloskolen, som omfatter grunnskoleopplæring, videregående opplæring, voksenopplæring inkludert norskopplæring og fengselsundervisning, spesialundervisning, fag- og yrkesopplæring, Fagskolen Oslo Akershus, pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT), Aktivitetsskolen (AKS) og Sommerskolen Oslo. Det faglige, økonomiske og administrative ansvaret er lagt til Utdanningsetaten.

Utdanningsetaten har ansvar for drift, utvikling, oppfølging og veiledning av utdanningsvirksomheten hjemlet i opplæringsloven, lov om fagskoleutdanning og introduksjonsloven, samt retningslinjer som Oslo kommune fastsetter.

Utdanningsetatens virksomhet omfatter følgende budsjettkapitler:

- Kapittel 200 Utdanningsetaten
- Kapittel 203 PPT
- Kapittel 210 Grunnskolen
- Kapittel 211 Aktivitetsskolen
- Kapittel 230 Videregående opplæring
- Kapittel 231 Fagopplæring
- Kapittel 250 Fagskolen
- Kapittel 294 Voksenopplæring

2 Situasjonsbeskrivelse

Oslo har om lag 88 000 elever, nærmere 5 000 aktive lærekontrakter i løpet av året og nesten 15 000 medarbeidere fordelt på 181 undervisningssteder. Det har vært stor vekst i elevkullene på 2000-tallet og dette har medført økt behov for å etablere mange nye skoler og rekruttere nye lærere. Basert på forventet elevtallsvekst og forventet antall lærere som slutter eller går av med alderspensjon, vil det være behov ca. 5 000 nye skoleplasser i grunnskolen og 4 000 plasser i videregående skole de neste ti årene. Det er behov for å rekruttere 600-700 nye lærere og 15-20 rektorer per år i økonomiplanperioden.

Deltagelsen i Aktivitetsskolen er økt fra 73 % i 2015 til 76 % i 2016 for hele Oslo. Deltagelsen har økt markant på aktivitetsskoler som har tilbud om gratis oppholdstid. Fra og med skolestart 2016 innførte byrådet den nye Aktivitetsskolen med 12

timer gratis opphold for elever på 1. trinn ved 34 skoler beliggende i bydelene Alna, Stovner, Grorud og Søndre Nordstrand. Dette ble utvidet til også å gjelde 2. trinn i 2017. I 2017 ble ordningen også utvidet til å gjelde for 1. trinn på skolene i bydelene Bjerke, Gamle Oslo, Grünerløkka og Sagene. Foreløpige tall tyder på en sterk økning i deltagelsen også her. Gratis oppholdstid skal bidra til økt norsk-trening for elevene. Oslo deltar også i et statlig prosjekt med gratis kjernetid i skolefritidsordningen på Møllergata og Linderud skoler. Denne satsingen avsluttes i 2018.

Høsten 2016 gikk 3 391 elever på yrkesfaglig utdanningsprogram i videregående opplæring. 12 717 elever gikk på studieforbereende utdanningsprogram, hvorav 9 984 på utdanningsprogram for studiespesialisering.

Flere fagarbeidere er en forutsetning for å møte befolkningsveksten i Oslo, arbeidslivets behov og for at kommunen skal få den kompetente arbeidskraften den trenger for å ha kommunale tjenester av høy kvalitet.

Til skoleåret 2017/2018 søkte i underkant av hver fjerde elev i Oslo seg til et yrkesfaglig utdanningsprogram i videregående opplæring. Dette var en økning fra omtrent en av fem elever i skoleåret 2016/2017, men er likevel betydelig lavere enn landsgjennomsnittet, hvor omtrent 1 av 2 søker et yrkesfaglig program. Samtidig forlater mange elever yrkesfagene underveis, enten ved omvalg eller manglende gjennomføring. En stor andel av de som begynner på et yrkesfaglig utdanningsprogram søker seg til påbygging til generell studiekompetanse etter de første to årene på et yrkesfaglig utdanningsprogram, fremfor å fullføre til fag-/svennebrev. Færre enn 60 % som velger yrkesfaglige utdanningsprogram i Oslo fullfører og består opplæringen i løpet av fem år.

Per 01.10.2016 var det til sammen 7 700 aktive deltakere i voksenopplæringen i Oslo. Det er en økning på 7 % fra foregående år.

Sommerskolen Oslo ble arrangert tolvte året på rad i 2017 med ca 20 000 påmeldte elever, som er om lag 1 000 flere enn i 2016.

Tabell 7.18 Nøkkeltall - Skole

Skole	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
<i>Grunnskoleopplæring</i>					
Antall elever totalt	56 476	57 801	59 311	61 168	62 668
Andel elever med spesialundervisning, private og kommunale	8,2 %	7,7 %	7,5 %	8,0 %	8,3 %
Andel elever med særskilt norskopplæring	25,2 %	24,6 %	23,0 %	22,7 %	22,1 %
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskoleundervisning per elev	75 958	81 686	86 781	87 814	87 761
Andel elever med vedtak om spesialundervisning 1.-4. trinn ¹	-	-	3,8 %	4,5 %	4,6 %
Andel elever med vedtak om spesialundervisning 5.-7. trinn ¹	-	-	9,3 %	9,8 %	10,0 %
Andel elever med vedtak om spesialundervisning 8.-10. trinn ¹	-	-	10,4 %	10,5 %	10,9 %
<i>PP-tjenesten</i>					
Elever til sakkyndig vurdering	5 569	5 877	6 536	6 723	6 934
Gjennomsnittlig behandlingstid for PPT-vurdering per elev (dager)	70	62	57	59	60
Vurderte enkeltbarn/elever per årsverk	31	33	36	37,5	38,5
<i>Aktivitetsskolen (AKS)</i>					
Andel innbyggere 6-9 år i kommunale og privat AKS (%)	71 %	73 %	74 %	73 %	76 %
Korrigerte brutto driftsutgifter til AKS, per elev	30 068	32 028	32 974	32 281	33 202
<i>Fagopplæring</i>					
Antall lærlinger, bostedsfylke Oslo	1 760	1 831	1 989	2 051	2 227
herav lærlinger med rett, bostedsfylke Oslo	1 141	1 192	1 335	1 350	1 450
Antall lærlinger, læreplansfylke	2 759	2 844	3 053	3 196	3 383
Antall beståtte fag- og svenneprøver	995	979	1 014	1 115	1 248
Antall nye lærekontrakter i kommunens virksomheter	124	146	225	206	228
<i>Videregående opplæring</i>					
Antall elever ved fylkeskommunale videregående skoler	16 272	16 293	16 650	17 158	17 551
Antall elever per lærerårsverk (fylkeskommunale skoler)	11,8	11,1	11,8	11,4	11,5
Korrigerte brutto driftsutgifter i videregående opplæring i skole, per elev	106 967	117 397	126 751	127 373	122 984
<i>Voksenopplæring</i>					
Antall deltakere i grunnskoleopplæring for voksne	1 434	1 433	1 613	1 676	1 701
Antall elever i spesialundervisning for voksne	626	324	647	657	637
Antall elever i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	4 596	4 382	4 003	3 508	3 979
Antall elever i videregående opplæring for voksne	1 138	1 153	1 322	1 350	1 378

¹Nytt nøkkeltall 2018

Utviklingstrekk i resultater

Ikke alle sider av skolens virksomhet lar seg måle, og det er derfor ikke mulig å gi et fullstendig bilde av Oslo- skolens resultater og virksomhet kun ved hjelp av nøkkeltall og statistikk. Resultater fra nasjonale prøver, elevundersøkelsen, grunnskolepoengeksamen på 10. trinn og gjennomføringstall i videregående opplæring gir oversikt over utviklingstrekk i Osloskolen.

Sammenliknet med andre store kommuner (ASSS-kommunene) har Oslo gode resultater fra nasjonale prøver på 5. og 8. trinn. Kun Bærum har bedre resultater.

Fylkesvise resultater fra nasjonale prøver viser at Oslo har beste resultater på 5. og 8. trinn og skårer over nasjonalt gjennomsnitt på prøvene i lesing, regning og engelsk. Oslo har samme gjennomsnittlig resultat som de to foregående årene på alle de tre prøvene.

Oslo-elevene har gode eksamensresultater fra 10. trinn. Sammenliknet med andre fylker har Oslo de beste resultatene, og i gjennomsnitt er Oslo omtrent på linje med de andre største byene. I engelsk, matematikk og norsk hovedmål skriftlig er resultatene bedre enn landsgjennomsnittet. Oslo-elevene oppnår i gjennomsnitt også noe høyere antall grunnskolepoeng enn nasjonalt gjennomsnitt, 41,8 i Oslo mot 41,4 nasjonalt. Fra skoleåret 2015-2016 til 2016-2017 har det vært en forbedring på i gjennomsnitt 0,5 grunnskolepoeng i Oslo.

Gjennomføring av videregående opplæring måles ved andelen av elevene som har fullført og bestått opplæringen fem år etter at de begynte. Samlet sett gjennomfører en større andel elever videregående opplæring i Oslo enn landsgjennomsnittet, henholdsvis 74,4 % i Oslo mot 72,4 % nasjonalt (2011-kullet). Ser en tilbake til 2007-kullet ser en at Oslos utvikling har vært relativt flat, mens det nasjonalt har vært en stigende kurve. Generelt er gjennomføringen høyest på de studieforberedende utdanningsprogrammene (83, 2 %) og lavest på de yrkesfaglige utdanningsprogrammene (56 %). Denne ulikheten handler i stor grad om store forskjeller i grunnskolepoeng mellom de som velger studieforberedende og de som velger yrkesfag. Selv om Oslo totalt sett har høyere andel elever som fullfører og består enn det nasjonale gjennomsnittet, er andelen som fullfører og består lavere enn nasjonalt gjennomsnitt på alle utdanningsprogram, bortsett fra musikk, dans og drama og restaurant- og matfag.

Nyankomne voksne innvandrere til Oslo har blant de beste resultatene i landet på norskprøvene. Det vitner om høy kvalitet på opplæringen. Fra høsten 2017 deltar Oslo Voksenopplæring i et nasjonalt forsøk med nye læreplaner for voksne med lite eller ingen

grunnskoleopplæring. Målet med forsøket er å sikre raskere overgang til videregående opplæring eller arbeid.

Gjennomføringen av videregående opplæring kan også måles som andelen av elevene, på alle tre trinn, som fullførte det undervisningsåret de begynte på. Indikatoren som viser andel elever som har bestått opplæringsåret (Vg1, Vg2, Vg3) de er inne i har en positiv utvikling, og har økt med 6,2 prosentpoeng fra 2012 og er nå på 80,2 %.

Resultatene fra Elevundersøkelsen 2016 viser at Oslo-elevene trives og opplever større grad av mestring og motivasjon enn landsgjennomsnittet. Elevene på ungdomstrinnet har noe lavere motivasjon enn elevene på barnetrinnet. Et flertall av elevene i Oslo oppgir at de ofte eller alltid er involvert i sin egen læring. Dette handler om hvordan elevene involveres i arbeidet med fagene, om lærerne og skolen legger til rette for elevrådsarbeid og om elevenes forslag blir hørt. Elevundersøkelsen viser at kvaliteten på tilbakemeldinger fra lærer og vurderingspraksis hos lærerne kan bli bedre. Elevene på barneskolen er mer fornøyd enn elevene på ungdomstrinnet og i videregående skole. Lærlingeundersøkelsen 2016 viser at lærlingene trives på arbeidsplassen. Et klart flertall av foreldrene som har svart på Foreldreundersøkelsen 2017 mener at Osloelevene trives på skolen.

Det har de siste tre årene vært en svak nedgang i andelen elever i Osloskolen som gir uttrykk for å ha blitt mobbet. Likevel er det fortsatt omtrent 5 % av elevene i Osloskolen som gir uttrykk for at de blir mobbet 2-3 ganger i måneden eller oftere. Dette er noe høyere enn landsgjennomsnittet.

Utviklingstrekk i kvalitet, innhold og kompetanse

Byrådets mål er å styrke Osloskolen med 200 nye lærere på 1.-4. trinn utover det som følger av elevtallsvekst. Lærerressursene skal rettes mot skoler med en relativt stor andel elever med svake norskerfigheter og/eller svake grunnleggende ferdigheter. Lærerne skal i hovedsak brukes i det nye tilbudet om intensivoppfølging, som gjennom tett og tidlig oppfølging av elevene skal forebygge behovet for spesialundervisning.

Som en del av satsingen på intensivoppfølging og flere lærere har byrådet opprettet et eget tidlig innsats-team med ti erfarne lærere. Teamet bidrar til at elever som trenger ekstra oppfølging får et sterkere lærerlag rundt seg, og at lærerne får tilgang til støtte fra erfarne lærere med spesialisert kompetanse. Byrådet mener at ekstra lærere i form av et *tidlig innsats-team*, vil gjøre det mer attraktivt å være lærer på disse skolene. Samtidig vil det være en karrieremulighet for høyt kompetente lærere, som ønsker seg nye utfordringer og en annen innretning på arbeids-

hverdagen. Byrådet vil vurdere innretning på satsingen etter hvert som man vinner erfaringer.

Oslo kommune mottok i 2017 statlig tilskudd til økt lærertetthet på 1.-4. trinn på om lag 120 mill. Det statlige tilskuddet ble innført 2015 og ble økt i 2016 og 2017. Siden byrådet tiltrådte er det bevilget statlige midler til minimum 70 nye lærere. Disse lærerne har byrådet fordelt til skolene med størst behov i tråd med styringsprinsippet om positiv forskjellsbehandling, og etter intensjonen i byrådets mål om 200 ekstra lærere. I 2018 foreslår byrådet å øke den kommunale bevilgningen til flere lærerstillinger slik at midlene rekker til minimum 130 nye årsverk. Samlet sett vil byrådets mål om 200 flere lærere bli innfridd i 2018.

Stortinget vedtok i 2015 nye kompetansekrav for lærere. Kravet gjelder også for allerede tilsatte lærere. Det er gitt dispensasjon fra kravene frem til 2025. Byrådet er opptatt av at Osloskolen skal ivareta de nye kompetansekravene, og vil som varslet i byråds-sak 144/16 *Byrådets strategi for å rekruttere og beholde lærere* utvikle en egen etter- og videreutdanningsstrategi.

Oslo er en by med stor befolkningsvekst og fremtidens oppgaver må løses smartere og mer effektivt. Innbyggerne i Oslo skal få et heldigitalt møte med kommunen gjennom smartere og mer samordnede tjenester, og at innbyggernes behov skal være førende i utviklingen. Det er gjort betydelige investeringer i skolenes IKT-løsninger de senere årene.

Utviklingstrekk i kapasitet

Det er fortsatt høy befolkningsvekst i Oslo. I tillegg til at nye skoler må etableres, har mange eksisterende skoleanlegg behov for oppgradering og rehabilitering. I skolebehovsplanen for 2018-2027 er elevtallsveksten i perioden anslått til om lag 5 000 elever i grunnskolen og vel 4 000 elever i den videregående skolen. Særlig for videregående skoler er det behov for å utvikle flere utbyggingsprosjekter.

Til skolestart 2017 ble det ferdigstilt flere prosjekter. Dette var Brynseng 1-7 skole, Vollebekk 1-10 skole, Manglerud 1-10 skole byggetrinn 2-3 og Haugen 1-7 byggetrinn 2 og Ny Valle Hovin videregående skole. I tillegg ble Cort Adelers gate leiet inn og det ble

leiet inn arealer for i å ta inn flere klasser ved Edvard Munch og Elvebakken videregående skoler. Flere mindre rehabiliteringsprosjekter og tilpasninger stod også ferdig til skolestart.

Det vises til vedlegg til Sak 1, Skolebehovsplan 2018-2027 for nærmere detaljer.

Sammenlikningsdata for skole (ASSS-indikatorer)

Aggregerte Styringsdata for Samarbeidende Storkommuner (ASSS) er et nettverk der de 10 største kommunene i landet samarbeider om utvikling og analyse av styringsdata på overordnet nivå. ASSS har utviklet indikatorer på flere tjenestoområder for å kunne sammenligne ressursbruk, tjenesteproduksjon, dekningsgrader, enhetskostnader og kvalitet. Her følger et utvalg av indikatorer for grunnskolesektor, hvor Oslo kommune sammenlignes med gjennomsnittet av ASSS.

Netto driftsutgifter i Osloskolen må ses i sammenheng med at Oslo har en høy andel barn som bor i husholdninger med lav inntekt, og at en høy andel av elevene har vedtak om særskilt norskopplæring etter opplæringsloven § 2-8. En analyse av driftsutgifter til administrasjon i ASSS-rapporten for 2015, viser at det i Oslo kommune føres svært lave utgifter på administrativ KOSTRA-funksjon sammenliknet med de andre ASSS-kommunene. Grunnet ulike rutiner for fordeling av utgifter mellom administrasjon og tjenesteproduksjon i de ulike ASSS-kommunen, må tallene for utgifter i tjenesteproduksjonen brukes med forsiktighet.

Gjennomsnittlig gruppestørrelse i 1.-10. trinn er økt fra 15,8 til 16,1 fra 2015 til 2016. Gruppestørrelsen er høyere enn gjennomsnittet i ASSS-nettverket. Gruppestørrelsen i Oslo er spesielt høy på 1.-4. trinn, men dette er forventet å bli redusert skoleåret 2017/18 med økt ansettelse av lærere på 1.-4. trinn og full kompensasjon for økt elevtall (100 % demografiskompensasjon).

Andelen elever med spesialundervisning i Oslo øker noe fra 2015 til 2016. På 1.-4. trinn er andelen elever med spesialundervisning lavere enn gjennomsnittet for ASSS-kommunene. På ungdomstrinnet er andelen elever med spesialundervisning i Oslo høyere enn ASSS-snittet.

Tabell 7.19 ASSS-indikatorer – Skole

Indikator	Oslo 2015	Oslo 2016	ASSS-snitt 2015	ASSS-snitt 2016
Netto driftsutgifter til grunnskoleundervisning (f202), per elev, konsern (kroner)	86 202	87 719	81 098	81 514
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 1.-10. trinn	15,8	16,1	15,0	15,1
Andel elever som får spesialundervisning	7,6 %	7,9	7,4 %	7,5
Årstimer spesialundervisning per elev med spesialundervisning	117	112	129	127
Nasjonale prøver 5. trinn, snitt andel nivå 2-3	83,5 %	83,5 %	79,0 %	77,8 %
Nasjonale prøver 8. trinn, snitt andel nivå 3-5	77,8 %	79,3 %	73,8 %	75,2 %
Nasjonale prøver 9. trinn, snitt andel nivå 3-5	83,0 %	84,1 %	83,0 %	83,5 %
Eksamen snitt engelsk, matematikk og norsk	3,5	3,7	3,5	3,6
Elevundersøkelsen, Vurdering for læring	3,6	3,6	3,6	3,6

3 Mål, tiltak og indikatorer

Byrådet vil fastsette utvalgte måltall som er avgjørende for å lykkes med å nå visjonene og målene for Osloskolen. Byrådet vil følge utviklingen også for andre indikatorer og iverksette tiltak for å sikre måloppnåelse.

For nærmere beskrivelse av mål og tiltak vises det til omtale under 7.2 Byrådets ambisjoner for oppvekst og kunnskapssektoren.

Mål 1 Elever og læringer skal ha et trygt og inkluderende læringsmiljø, fritt for mobbing

Tiltak 1

Realisere og følge opp byrådets sak *Tiltaksplan for arbeidet mot mobbing og for et godt psykososialt miljø i Oslos barnehager og skoler*, herunder:

- Utvikle ny Oslostandard for hjem-skole samarbeidet
- Øke kompetanse i skole- og klasseledelse for å sikre et bedre læringsmiljø for alle elever
- Gjennomføre årlige møter med aktørene bak Partnerskap mot mobbing

Tiltak 2:

Gjennomføre og evaluere piloter for å styrke laget rundt barn og unge. Samhandlingen mellom skole og helsevesen og barnevern og barnehager skal styrkes for å gi barna en enhetlig oppfølging, jf. satsingen på utviklingsløyper for utvalgte videregående skoler.

Tiltak 3:

Realisere plan for folkehelse i tråd med vedtatte tiltak og styrke arbeidet med barn og unges psykiske helse ut fra rollen som nasjonal programkommune for folkehelse.

Tabell 7.20 Resultatindikatorer - mål 1

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Elevundersøkelsen: Mobbing 7.trinn ¹	1,2	1,3	1	1
Elevundersøkelsen: Mobbing 10.trinn ²	1,2	1,3	1	1
Elevundersøkelsen: Mobbing Vg1 *	1,2	1,2	1	1
Foreldreundersøkelsen: Trygt miljø**	-	-	-	84 %

¹ Skala fra 1-5, der 1 er best

² Nytt måltall 2018

Mål 2 Elever og læringer skal møte medarbeidere med høy kompetanse og tid til å følge opp den enkelte

Tiltak 1:

Utarbeide kompetanseutviklingsstrategi i Osloskolen 2018-2021

Tiltak 2:

Følge opp anbefalinger og funn i forskningsprosjektet «Osloskolen opp én divisjon – mer tid til læring og oppfølging»

Tiltak 3:

Øke den formelle kompetansen til medarbeidere og ledere i Aktivitetsskolen

Tabell 7.21 Resultatindikatorer - mål 2

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Andel lærere som har minst 30 studiepoeng i norsk, matematikk eller engelsk på trinn 1-7 og underviser i faget	66,3 %	-	70,0 %	73,0 %
Andel lærere som har minst 60 studiepoeng i norsk, matematikk eller engelsk på trinn 8-10 og underviser i faget	67,7 %	-	67,7 %	78,0 %
Elevundersøkelsen: Støtte fra lærer 7. trinn	4,4	4,4	> 4,4	> 4,5
Elevundersøkelsen: Støtte fra lærer 10. trinn	3,9	3,9	> 3,9	> 4,0
Elevundersøkelsen: Støtte fra lærer Vgl	4,0	4,0	> 4,0	> 4,1

Mål 5 Alle elever skal ha grunnleggende lese-, skrive- og regneferdigheter tidlig i skoleløpet

Tiltak 1:

Øke lærertettheten på 1.–4. trinn, og tidlig innsatsveiledning av skolene, slik at de kan gi tilpasset opplæring og intensivoppfølging.

Tiltak 2:

Realisere og følge opp byrådets strategi for den nye Aktivitetsskolen

Tiltak 3:

Realisere og følge opp byrådssak om tiltak for elever med dysleksi og dyskalkuli i Osloskolen.

Tabell 7.22 Resultatindikatorer - mål 5

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Nasjonale prøver regning 5. trinn, andel elever på nivå 1	16,3 %	17,3 %	< 16,3 %	< 15,5 %
Nasjonale prøver lesing 5 trinn, andel elever på nivå 1	16,5 %	17,3 %	< 16,5 %	< 15,3 %
Andel elever i AKS 1. trinn ¹	85,2 %	93,9 %	-	97,0 %

¹Nytt måltall 2018

Mål 6 Elevenes grunnleggende ferdigheter, dybdekompetanse i fag og evne til å skape, tenke kritisk, forstå, lære og utforske på tvers av fag skal utvikles gjennom hele skoleløpet

Tiltak 1:

De praktisk-estetiske fagene skal styrkes, og arbeidsmåter fra yrkesfagene skal trekkes inn i arbeidet med fagene i grunnskolen

Tiltak 2:

Forbedre den pedagogiske bruken av IKT og digitale læremidler i opplæringen på en måte som fremmer elevenes læring:

- oppfølging av tiltakene i byrådets strategi for bruk av læringsteknologi i Oslo skolen
- sikre at skolene utarbeider lokale planer for bruk av læremidler og bruk av læringsteknologi
- etablere læringsteknologiteam som skal drive fagnettverk og veilede skoler

Tiltak 3:

Legge til rette for økt internasjonalisering i Oslo-barnehagen og Oslo skolen gjennom oppfølging av tiltakene i *Grenseløs kunnskap – byrådets strategi for internasjonalisering i oppvekst og kunnskapssektoren*.

Tabell 7.23 Resultatindikatorer - mål 6

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Elevundersøkelse: Motivasjon 10. trinn. ¹	3,6	3,6		3,7
Nasjonale prøver, lesing 8. trinn, andel elever på nivå 1 og 2	22,8 %	21,8 %	< 22,8 %	< 20,8 %
Nasjonale prøver, regning 8. trinn, andel elever på nivå 1 og 2	24,4 %	21,9 %	< 24,4 %	< 20,9 %
Elevundersøkelsen: Vurdering for læring 7. trinn	3,9	3,9	> 3,9	> 4,0
Elevundersøkelsen: Vurdering for læring 10. trinn	3,3	3,3	> 3,3	> 3,4
Elevundersøkelsen: Vurdering for læring Vg1	3,4	3,4	> 3,4	> 3,5
Grunnskolepoeng	40,9	41,3	> 40,9	> 41,4

¹Nytt måltall 2018

Mål 7 Flere elever og lærlinger skal fullføre og bestå videregående opplæring og være godt forberedt til høyere utdanning og arbeidsliv

Tiltak 1:

Følge opp tiltakene i *Yrkesveien – byrådets strategi for fag- og yrkesopplæringen i Oslo*, herunder

- Fagene i grunnskolen yrkesrettes
- Arbeidslivets skolesekk etableres som en parallell til Den kulturelle skolesekken
- Yrkesfag tas inn i Aktivitetsskolen og Sommerskolen
- Fornye utstyr og verktøy i yrkesfagene

Tiltak 2:

Legge fram en strategi for de studieforberedende utdanningsprogrammene i videregående opplæring, *Studieveien*, med mål om å gjøre elevene bedre studieforberedt og skape en bedre sammenheng mellom videregående skole og høyere utdanning

Tiltak 3:

Utrede ny finansieringsmodell for videregående opplæring, og sette flere videregående skoler inn i utviklingsløyper, tilpasset den enkelte skoles utgangspunkt og utfordringer

Tabell 7.24 Resultatindikatorer - mål 7

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Andel elever som søker yrkesfaglige utdanningsprogram ¹	26,3 %	22,8 %		> 26 %
Fullført og bestått videregående opplæring i løpet av fem år (%)	74,6 %	74,4 %	80,0 %	80,0 %
Fullført og bestått VG1, VG2 og VG3årlig (%) ²	78,9 %	80,2 %	84,0 %	84,0 %

¹Nytt måltall i 2018

²Andel som fullførte det undervisningsåret de begynte på i videregående skole, alle trinn

Mål 8 Skole- og opplæringskapasiteten skal møte forventet vekst i antall barn, elever og lærlinger

Tiltak 1:

Utnytte, utvide, rehabilitere og omstrukturere eksisterende skoleanlegg, samt sikre erstatningslokaler og midlertidige kapasitetsutvidelser

Tiltak 2:

Utrede og bestille nye skoler

Tiltak 3:

Legge til rette for flere læreplasser i private, kommunale og statlige lærebedrifter gjennom læreplassgarantier og oppfølging av Yrkesveien.

Tabell 7.25 Resultatindikatorer - mål 8

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Antall nye elevplasser	3000	3300	2900	1 100
Antall nye opplærings- og lærekontrakter	1 723	1 709	1 700	1 750

Bestillingsoversikten

Bestillingsoversikten viser de prosjektene som har vært gjennom et forprosjekt og ekstern eller intern kvalitetssikring del (KS2), samt mindre prosjekter som ikke omfattes av investeringsregimet, og hvor det under kap. 10.1 *Næring og eierskap – Eiendoms-*

foretakene foreslås kostnadsramme for prosjektene. Husleiemidler bevilges over Utdanningsetatens budsjett og fremgår av bestillingsoversikten under. Til prosjekter der KS2 ikke er gjennomført, er det avsatt husleiemidler på sentralt budsjettkapittel 208 Avsetning husleier skole.

Tabell 7.26 – Bestillingsoversikten

Kapittel	Total kapasitet etter utbygging	Netto-økning elev-plasser	Sum årlig husleie - tusen kr	Endret husleie innarbeidet i økonomiplan - tusen kr	Husleie beregnes fra
210 Marienlyst skole		280	8 000	8 000	3-18
210 Holmen skole		630	29 300	29 300	3-18
Jeriko skole (paviljong med lærer-arb.pl/grupperom)		-	1 900	1 900	3-18
210 Prinsdal skole		167	4 300	4 300	3-18
210 Rosenholm skole		-	300	300	1-18
210 Språksenteret i Oslo skolen		-	1 100	1 100	1-18
230 Utvidelse Edv. Munch vgs. i leide lokaler ¹			5 500	5 500	1-18

¹Utvidelse med 210 plasser ble ferdigstilt og tatt i bruk i 2017

- Marienlyst skole
Skolen utvides med et frittstående bygg på tomten til tidligere Blindernveien skole og kapasiteten vil øke med en klasserekke på barne- og ungdomstrinnet. Utvidelse ferdigstilles til skolestart 2018. I skoleåret 2017/2018 vil det bli satt opp midlertidig paviljong for å sikre tilstrekkelig kapasitet.
- Holmen skole
Nye Holmen skole med 3 klasserekker på barne-trinnet, samt byomfattende spesialgruppe etableres i Bjørneveien og ferdigstilles til skolestart 2018. Skolen etableres med to gymsaler.
- Jeriko skole
Midlertidig kapasitet ved skole erstattes med permanent kapasitet til skolestart 2018.
- Prinsdal skole
Midlertidig paviljong ved Prinsdal skole erstattes med permanent kapasitet, og gjennomføres som et miljøprosjekt i massivtre. Ferdigstillelse til skolestart 2018.
- Rosenholm skole
Administrasjonsbygget på Rosenholm skole er revet og bygd opp på nytt grunnet råteskader.
- Språksenteret i Oslo skolen
Det er inngått en tilleggssavtale med Undervisningsbygg for Språksenteret lokalisert på Sofienberg skole. Tilleggssavtalen skyldes ombyg-

ging/rehabilitering av underetasjen på Språksenteret (bygg C på Sofienberg skole).

- Edvard. Munch videregående skole. – utvidelse i leide lokaler. Til skolestart 2017 er det leid inn ekstra lokaler for å ta inn 210 ekstra elever.

Skolebehovsplanen 2018-2027

Skolebehovsplan 2018-2027 legges frem som en del av Sak1/2018. Planen gir en oversikt over planlagt skoleutbygging i perioden, og rulleres normalt 2. hvert år. Bystyret har bestemt nye rulleringsperioder og det vil derfor også legges frem skolebehovsplan i 2018 som gjelder for perioden 2019-2028.

Skolebehovsplan 2018-2027 viser hvordan byrådet planlegger å møte elevtallsveksten i grunnskolen og videregående skole i planperioden.

I tillegg har byrådet intensivert arbeidet med å kartlegge tilstanden på eksisterende skoler, og Skolebehovsplan 2018-2027 er den første skolebehovsplanen som foreslår omfattende tiltak for å bevare allerede eksisterende skolebygg. I planen foreslås det omfattende tiltak for Ruseløkka skole, Lambertseter skole, Hartvig Nissen, Hovseter skole og for skolene i Ellingsrudområdet. Utgangspunktet for disse er et stort rehabiliterings- og oppgraderingsbehov ettersom. For ikke å risikere å miste kapasitet ved skolene, er det nødvendig med langsiktig og god planlegging av rehabilitering og erstatning av skoler slik skolebehovsplanen nå legger opp til.

Byrådet mener skolene skal spille en viktig rolle i nærmiljøet, som samlingspunkt for sosial, kulturell og sportslig aktivitet. Nye skoler skal tilrettelegges for denne type bruk også etter skoletid. For å tilrettelegge skolene som lokale kulturhus skal alltid de

viktigste brukergruppene og interessentene involveres i utredningsfasen. Som hovedregel etableres det fleridrettshall ved nye skoler, fremfor gymsaler.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 7.27 Driftsbudsjettet – Utdanningsetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap /		Regnskap	Dok 3	Forslag
Artsgr		2016	2017	2018
200	<i>Utdanningsetaten (OVK)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	227 404	271 415	235 707
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	152 894	79 401	76 190
13	Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	532	19 275	17 690
14	Overføringsutgifter	119 811	0	0
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	181 500	0	0
	Sum utgifter	682 141	370 091	329 587
16	Salgsinntekter	-75 708	-13 777	-14 135
17	Refusjoner	-113 737	-26 502	-27 191
18	Overføringsinntekter	-2	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-126 210	0	0
	Sum inntekter	-315 657	-40 279	-41 326
	Netto utgifter	366 484	329 812	288 261

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto reduksjon på 6,6 mill. Jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet tar hensyn til nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % i 2017 til 24 % i 2018. Pensjonskostnadene i 2018 er 13,9 mill. lavere enn i 2017.

Det er innarbeidet forventet effektiviseringsgevinst på 5 mill. i 2018.

Det er innarbeidet budsjettreduksjon på 10 mill. grunnet redusert behov for å finansiere IKT-investeringer med driftsmidler og gevinstrealisering knyttet til prosjektene. Reduksjonen henger sammen med bevilgningen på 50 mill. årlig til investering i IKT-prosjekter.

Avsetningen på kapitlet er redusert med 1,6 mill. på grunn av endringer i integrerings- og bosettingstilskudd.

Det er innarbeidet budsjettreduksjon på 2 mill. på grunn av forutsetning om mindre arbeid med konseptvalgutredninger i Utdanningsetaten.

Det er innarbeidet budsjettreduksjon på 2,45 mill. som følge av redusert konsulentbruk.

Det er innarbeidet økning på 0,75 mill. som følge av forsøk med påbygning til yrkesfag.

Det er innarbeidet budsjettøkning på 5 mill. til økt utlån av skoler som følge av *Frivillighetsmeldingen*.

Det er innarbeidet budsjettøkning med 2 mill. til generasjonsmøter i barnehager og skoler.

Det avsettes 1 mill. på kapitlet til samarbeid med Universitetet i Oslo tilknyttet Klimahuset på Tøyen.

Tabell 7.28 Driftsbudsjettet – Pedagogisk – psykologisk tjeneste

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
203	<i>Pedagogisk-psykologisk tjeneste (OVK)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	155 919	161 280	174 798
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	24 495	23 632	24 152
14	Overføringsutgifter	4 217	3 445	3 504
	Sum utgifter	184 631	188 357	202 454
16	Salgsinntekter	-3 370	-246	-252
17	Refusjoner	-13 052	-13 625	-13 979
	Sum inntekter	-16 423	-13 871	-14 231
	Netto utgifter	168 208	174 486	188 223

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto reduksjon på 4,1 mill. Jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Det er innarbeidet forventet effektiviseringsgevinst på 0,3 mill. i 2018.

Det er lagt inn økning på 3,0 mill. for å møte elevtallsveksten. Det vil bli foretatt ny elevtelling per

01.10.2017. Byrådet vil i Tilleggsinnstillingen justere for konsekvenser av denne.

Det er lagt inn en økning på 7 mill. for å øke ressursene når det gjelder å følge opp nye oppgaver på barnehageområdet. Dette skal gå til å styrke arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling for å tilrettelegge barnehage tilbudet for barn med særlige behov, øke den barnehagefaglige kompetansen og utvikle pedagogiske verktøy til bruk i barnehager.

Tabell 7.29 Driftsbudsjettet – Avsetninger husleier skoler

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
208	<i>Avsetning husleier skoler (OVK)</i>			
13	Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	0	76 793	74 263
	Sum utgifter	0	76 793	74 263
	Sum inntekter	0	0	0
	Netto utgifter	0	76 793	74 263

Kapitlet er et rent avsetningskapittel for driftsvirking av skoleprosjekter hvor det under kap. 10.1 Næring og eierskap – Eiendomsforetakene foreslås kostnadsramme for planlagte investeringsprosjekter eller det inngås avtale om leie fra private.

Etter at prosjektene har vært gjennom kvalitetssikring del 2, blir investeringsrammen frigitt til foretakene.

Bestillingsoversikten inneholder i hovedsak prosjekter som har husleievirkning kommende driftsår. Husleiemidlene forblir på avsetningskapitlet inntil bestillingsoversikten oppdateres.

På kapitlet avsettes det i tillegg husleiemidler til planlagte skoleprosjekter hvor det ennå ikke foreligger endelig forslag til kostnadsramme.

Tabell 7.30 Driftsbudsjettet – Grunnskolen

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
210	Grunnskolen (OVK)			
10	Lønn og sosiale utgifter	5 042 399	5 208 506	5 532 178
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	994 118	693 084	682 782
13	Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	2 161 504	2 517 426	2 608 465
14	Overføringsutgifter	416 559	170 886	173 791
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	47 158	0	0
	Sum utgifter	8 661 739	8 589 902	8 997 216
16	Salgsinntekter	-313 311	-19 416	-19 921
17	Refusjoner	-520 652	-360 095	-369 457
18	Overføringsinntekter	-13 018	-4 427	-4 542
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-14 331	0	0
	Sum inntekter	-861 312	-383 938	-393 920
	Netto utgifter	7 800 427	8 205 964	8 603 296

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto reduksjon på 165,4 mill. Jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Det er innarbeidet forventet effektiviseringsgevinst på 12,7 mill. i 2018.

Det er innarbeidet reduksjon på 20 mill. på grunn av endringer i statlig finansiering av tidlig innsats. Dette henger sammen med at det i 2017 ble bevilget 20 mill. til tidlig innsats som følge av satsing i statsbudsjettet. Den statlige satsingen og finansieringen ble endret i budsjettforliket på Stortinget.

Det er lagt inn økning på 139,8 mill. for å møte elevtallsveksten. Det vil bli foretatt ny elevtelling per 01.10.2017. Byrådet vil i Tilleggsinnstillingen justere for konsekvenser av denne.

Det er innarbeidet budsjettreduksjon på 5 mill., som følge av at tiltakspakken til sosial mobilitet ble avsluttet 2017.

Det er innarbeidet på kapitlet 61,5 mill. til nye husleieavtaler for ferdigstilte nye skoler og utvidelser.

Det er innarbeidet økning på 56,3 mill. til flere lærere på 1.-4. trinn.

Tabell 7.31 Driftsbudsjettet – Aktivitetsskolen

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
211	Aktivitetsskolen (Skolefritidsordningen) (OVK)			
10	Lønn og sosiale utgifter	648 967	597 687	611 183
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	67 380	74 918	106 721
13	Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	5 966	5 124	5 247
14	Overføringsutgifter	10 761	8 979	9 132
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	798	0	0
	Sum utgifter	733 872	686 708	732 283
16	Salgsinntekter	-490 910	-381 460	-345 612
17	Refusjoner	-41 753	-60 059	-61 621
18	Overføringsinntekter	-94	0	0
	Sum inntekter	-532 757	-441 519	-407 233
	Netto utgifter	201 115	245 189	325 050

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 6,0 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Det er innarbeidet forventet effektiviseringsgevinst på 0,5 mill. i 2018.

Kap. 211 er økt med 74,7 mill. til finansiering av den nye Aktivitetsskolen

I økonomiplanperioden er det innarbeidet midler til innføring av den nye aktivitetsskolen på 1.–4. trinn i tråd med byrådsrklæringen, det vil si på alle skolene i Gamle Oslo, Grünerløkka, Sagene, Bjerke, Grorud, Stovner, Alna og Søndre Nordstrand og enkelte skoler i Østensjø og St. Hanshaugen. Målet fra byrådsrklæringen vil da være nådd. Byrådet foreslår i tillegg å utvide den nye aktivitetsskolen til 1. trinn på de resterende skolene i St. Hanshaugen, flere skoler i Østensjø og alle skoler i Frogner.

Tabell 7.32 Driftsbudsjettet – Videregående skoler

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
230	Videregående skoler (OVK)			
10	Lønn og sosiale utgifter	1 661 620	1 752 811	1 819 513
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	355 501	299 875	316 472
13	Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	585 869	789 103	819 044
14	Overføringsutgifter	206 165	130 366	132 582
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	33 761	0	0
	Sum utgifter	2 842 917	2 972 155	3 087 611
16	Salgsinntekter	-99 747	-37 425	-38 398
17	Refusjoner	-158 128	-144 541	-148 299
18	Overføringsinntekter	-3 108	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-13 785	0	0
	Sum inntekter	-274 767	-181 966	-186 697
	Netto utgifter	2 568 149	2 790 189	2 900 914

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 55,3 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Det er innarbeidet forventet effektiviseringsgevinst på 5,0 mill. i 2018.

Det er lagt inn økning på 24,9 mill. for å møte elevtallsveksten. Det vil bli foretatt ny elevtelling per 01.10.2017. Byrådet vil i Tilleggsinnstillingen justere for konsekvenser av denne.

Budsjettet er økt med 4,5 mill. som følge av utvidet rett til videregående opplæring.

Det er innarbeidet økning på 21 mill. til husleie for nye Valle Hovin videregående skole og innleide lokaler tilknyttet Edvard Munch videregående skole.

Det foreslås avsatt 0,6 mill. til Ungt Entreprenørskap.

Det foreslås avsatt 15 mill. til utviklingsløyper for utvalgte videregående skoler i 2018.

Tabell 7.33 Driftsbudsjettet – Fagopplæring

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
231	Fagopplæring (OVK)			
10	Lønn og sosiale utgifter	13 062	10 532	10 765
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	13 234	19 183	36 979
13	Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	215 785	196 646	197 167
14	Overføringsutgifter	291	522	531
	Sum utgifter	242 373	226 883	245 442
16	Salgsinntekter	-800	-440	-451
17	Refusjoner	-103 781	-87 260	-89 529
	Sum inntekter	-104 580	-87 700	-89 980
	Netto utgifter	137 793	139 183	155 462

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 3,4 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Det er innarbeidet økning på 12,9 mill. som følge av flere lærlinger, økt lærlingtilskudd og økte kompensasjonsutgifter til prøvenemnder.

Det er innarbeidet forventet effektiviseringsgevinst på 0,2 mill. i 2018.

Tabell 7.34 Driftsbudsjettet – Fagskolen

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
250	Fagskolen (OVK)			
10	Lønn og sosiale utgifter	31 587	25 997	26 540
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	8 821	6 415	6 556
13	Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	3 409	0	0
14	Overføringsutgifter	6 968	0	0
	Sum utgifter	50 785	32 412	33 096
16	Salgsinntekter	-550	0	0
17	Refusjoner	-14 745	0	0
18	Overføringsinntekter	-119	0	0
	Sum inntekter	-15 414	0	0
	Netto utgifter	35 371	32 412	33 096

Fagskolen Oslo og Akershus skal ha et opplærings-tilbud som er tilpasset studentenes og arbeidslivets behov. Fagskolen skal gi tilbud innen tekniske fag og helse- og oppvekstfag. Det er innarbeidet forventet effektiviseringsgevinst på 0,1 mill. i 2018.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,8 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Tabell 7.35 Driftsbudsjettet – Voksenopplæring

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
294	Voksenopplæring (OVK)			
10	Lønn og sosiale utgifter	484 562	504 357	515 087
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	146 635	119 045	121 664
13	Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	46 675	44 602	44 893
14	Overføringsutgifter	44 113	33 509	34 079
	Sum utgifter	721 985	701 513	715 723
16	Salgsinntekter	-118 603	-84 771	-86 975
17	Refusjoner	-263 847	-243 431	-249 760
18	Overføringsinntekter	-1 687	0	0
	Sum inntekter	-384 137	-328 202	-336 735
	Netto utgifter	337 848	373 311	378 988

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 7,0 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Det er innarbeidet forventet effektiviseringsgevinst på 1,3 mill. i 2018.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 7.36 Investeringsbudsjett - utdanningsetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
200	Utdanningsetaten (OVK)			
00	Lønn og sosiale utgifter	7 868	0	0
01	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	91 787	303 364	189 169
03	Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	8 980	0	0
04	Overføringsutgifter	88 477	0	0
	Sum utgifter	197 112	303 364	189 169
07	Refusjoner	-22 904	-60 673	-37 834
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-55 290	0	0
	Sum inntekter	-78 194	-60 673	-37 834
	Netto utgifter	118 918	242 691	151 335

Tabell 7.37 Investeringsoversikt – Utdanningsetaten

Utdanningsetaten (OVK)		Kostnads- ramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
106040	Utdanningsetaten - inventar og utstyr			133 169	115 000	115 000	115 000		Løpende
115023	IKT-utvikling skoler			50 000	50 000	50 000	50 000		Løpende
118021	Fornyelse av utstyr tl yrkesfag			6 000	5 000	5 000	5 000		Løpende
	Sum investeringsutgifter			6 000	5 000	5 000	5 000		
106040	Utdanningsetaten - inventar og utstyr	Investeringsmoms		-26 634	-23 000	-23 000	-23 000		
115023	IKT-utvikling skoler	Investeringsmoms		-10 000	-10 000	-10 000	-10 000		
118021	Fornyelse av utstyr tl yrkesfag	Investeringsmoms		-1 200	-1 000	-1 000	-1 000		
	Sum kapittel finansiering			-1 200	-1 000	-1 000	-1 000		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			4 800	4 000	4 000	4 000		

Inventar og utstyr – nye skoler

Det er avsatt midler til inventar og utstyr til nye skoleprosjekter.

IKT-utvikling skoler

Det foreslås bevilget 50 mill. årlig til modernisering av Utdanningsetatens IKT-systemer og skolenes infrastruktur. Midlene skal blant annet benyttes til

nytt skoleadministrativt system, Skoleplattform Oslo, læringsteknologi og vedlikehold av skolenes lokale infrastruktur.

Fornyelse av utstyr til yrkesfag

Det er innarbeidet 5 mill. til nytt utstyr i yrkesfagene, slik at det i 2018 er avsatt totalt 6 mill. til formålet. Videre er det satt av 5 mill. årlig i 2019-2021.

7.6 Sektorens samlede tilskuddsmidler

Tabell 7.38 Sektorens samlede tilskuddsmidler

Kap. nr.	Søknaden gjelder	Vedtak 2016	Vedtak 2017	Byrådets forslag i Sak 1/2018	Sum 2017
200	Elevorganisasjonen	166	170	174	5106
200	Kommunalt foreldreutvalg	350	350	360	1 060
210	Leksehjelp (frivillige organisasjoner)	4 600	4600	4 600	13 200
230	Ungt Entreprenørskap	500	500	600	1 600

8. BYUTVIKLING

Byutviklingssektoren omfatter kommunens planlegging og oppfølging innenfor arealforvaltning, byggesaker, kulturminnevern, bytransformasjon og eiendomsutvikling. Oppgavene innenfor dette området er sektorovergripende og utføres i all hovedsak av Byantikvaren, Eiendoms- og byfornyelsesetaten og Plan- og bygningsetaten.

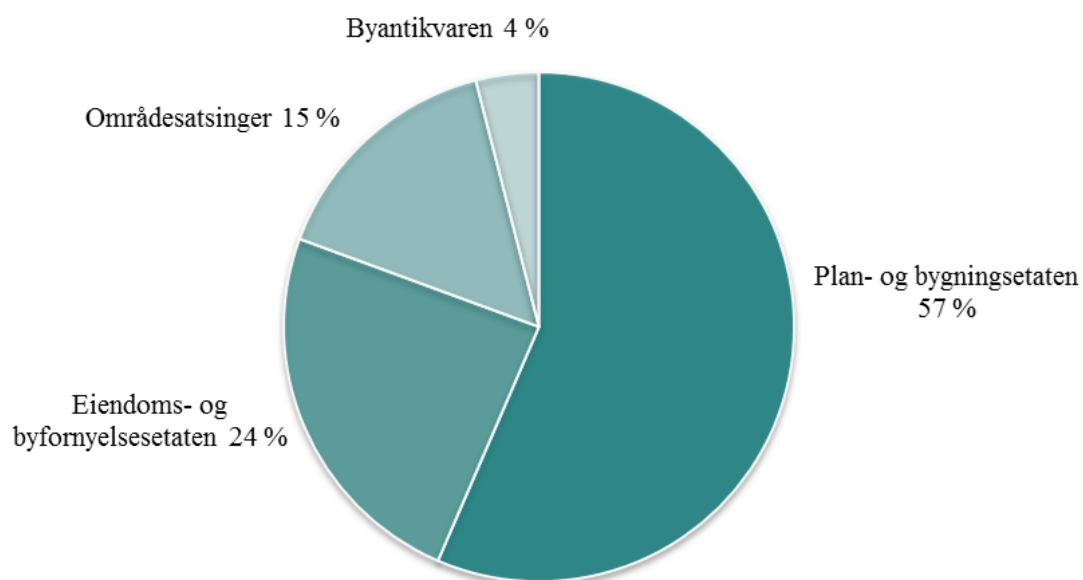
8.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for byutvikling

Figur 8.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for byutvikling

Driftsbudsjettet	Dok 3 2017	Budsjett - økonomiplan			
		2018	2019	2020	2021
Sum utgifter	740,8	786,8	742,9	734,7	707,1
Sum inntekter	-358,4	-349,4	-349,4	-349,4	-349,4
Netto utgifter	382,4	437,3	393,5	385,3	357,7
Andel av kommunens totale brutto driftsbudsjett		1,3 %			

Beløp i mill.

Brutto driftsutgifter for 2018 fordeler seg slik

8.2 Byrådets ambisjoner for byutvikling

Byrådets visjon er en grønnere, varmere, skapende by med plass til alle. Basert på dette ønsker byrådet at byutviklingssektoren bidrar til at Oslo blir en grønn nullutslippsby.

Et sentralt bidrag er en bærekraftig byutvikling med samordnet areal- og transportplanlegging gjennom oppfølging av handlingsprogrammet i regional plan for Oslo og Akershus. Gjeldende kommuneplan fra 2015 støtter opp under regional plan med å legge opp til fortetting i kollektivknutepunkter, langs eksisterende banestruktur, byutvikling innenfra og ut for å redusere bilbruk, og ved å tilrettelegge for økt kollektivbruk, sykkel og gange. Ny byutviklingsstrategi som har vært på høring 1. halvår 2017, følger opp dette. I tillegg skal alle arealplaner sikre og bygge opp om Oslos klima- og miljømål.

Oslo er en by i vekst, og befolkningsøkningen forventes å fortsette i årene fremover. Befolkningsveksten skaper behov for boligbygging med tilhørende teknisk, sosial, kulturell og grønn infrastruktur. Byutviklingssektoren er en sentral aktør for tilrettelegging for boligbygging slik at byen får et variert og godt boligtilbud.

Byrådet legger til rette for utvikling av nye boliger og sørger for utarbeidelse av nye arealplaner som muliggjør områdeutvikling og sikrer gode kvaliteter. Transformasjon er Oslos store arealreserve, og hovedvekten av nye boliger vil byrådet realisere innenfor de store transformasjonsområdene. Byutviklingen skal ha en styrket kommunal styring gjennom kommunale egenplaner, som sikrer klimahensyn, kvalitet og stedstilpasning. De ulike områdene i byen har ulike grad av byggemodenhet, og det er viktig å velge den plantypen som er mest hensiktsmessig for rask utvikling av aktuelle områder. Plan- og bygningsetaten har en stor egenplanportefølje, f.eks. Hovin-byen, Skøyen, Slemdal, Skullerud, Hauketo og Lysakerbyen. På Mortensrud planlegges et større område for skole, sykehjem og idrettsarealer sammen, med gode muligheter for sambruk og styrking av Mortensrud som sted. Styrkingen av Plan- og bygningsetaten fra 2017 for å øke den kommunale planleggingen, har byrådet fulgt opp med en styrking av Bymiljøetaten og Eiendoms- og byfornyelsesetaten slik at disse etatene skal være ressursmessig i stand til å delta i plan- og gjennomføringsprosesser.

Boligvekstutvalget med representanter fra næringen, forskning og kommunale virksomheter avga sluttrapport 29.11.2016 med forslag om 59 ulike tiltak, hvorav flere er gjennomført eller i arbeid. Handlingsplan for økt boligbygging, som ble vedtatt av bystyret i mai 2016 er under oppfølging. Noen av bystyrets vedtak er overlappende med Boligvekstutvalgets

forslag, og disse følges opp samlet. Det er for øvrig mange forhold som påvirker utbyggingstakten av boliger, og som kommunen ikke selv har kontroll over, herunder rentenivå, markedet, utbyggingsrisiko og kostnadsdrivende endringer i lovverket.

ByKuben - Oslo senter for byøkologi, skal vise frem Oslo som klimavennlig miljøby, utgjøre et kunnskaps- og innovasjonssenter og fungere som et møte-sted for arbeid med klimavennlig byutvikling og bærekraftig byliv. Innovasjon innenfor alle områder vil være nødvendig for å virkeliggjøre det grønne skiftet i Oslo, sikre effektivitet og konkurransekraft, og nå Oslos klima- og miljømål. Forprosjektet startet i 2016, og ByKuben vil fra 2018 få en fysisk lokalisering sentralt i byen.

Byrådet arbeider for et bilfritt byliv der sykkel, gange, kollektiv, uteopphold og byliv prioriteres og for å skape en varmere by med plass til alle. Handlingsplan for økt byliv og utarbeidelse av reguleringsplan for gatebruk i sentrum vil gi grunnlag for endringer i bruken av gatearealene. Prosjektet Bilfritt byliv og samarbeidsorganet Levende Oslo (et samarbeid mellom Oslo kommune, staten og privat næringsliv) vil samhandle for å skape gode bilfrie ute-rom i sentrum som både ivaretar publikums og næringslivets interesser.

Byrådet vil satse videre på FutureBuilt-samarbeidet (10-årig program for å utvikle klimanøytrale bygg og byområder med høy kvalitet) med forbildeprosjekter som skal fremme klimasmart innovasjon i ulike bygg, herunder boliger. Byrådet arbeider for at fremtidige kommunale bygg skal omfattes av FutureBuilt og i hovedsak holde plusshus standard. Byrådet arbeider med en arkitekturpolitikk med tydelige mål for klima, estetikk og livskvalitet, og som bidrar til bevaring og utvikling av urbane kvaliteter, bynatur og menneskevennlige byrom tilgjengelig for alle. Arkitekturpolitikken vil bli et verktøy for å bidra til å oppnå nullutslippsbyen og fremme et sosialt og miljømessig bærekraftig samfunn. For å oppnå mer miljøvennlige bygg må hensyn som gjenbruk av bygg, transport, materialvalg og energiløsninger inn i planleggingsfasen.

Økt utbygging og arealknapphet gir et press på den grønne infrastrukturen. Med økt befolkning er Marka og de grønne kvalitetene i byggesonen enda viktigere. Byrådet ønsker å bevare og styrke Oslos blågrønne omgivelser gjennom planlegging og vil lage et grøntregnskap som overvåker utviklingen. Byutviklingen skal sikre Oslos blågrønne omgivelser og byens historiske og bevaringsverdige kvaliteter. Byrådet er opptatt av at naturens rolle i byen skal styrkes. Byens blågrønne elementer skal knyttes opp mot

urbant landbruk/dyrking, grønne tak, klimatilpassninger, biologisk mangfold og rekreasjon. Byrådet vil fremme en byutvikling som skaper gode nærmiljøer og som gir livskvalitet og fremmer folkehelse.

Økt befolkning gir behov for utbygging av teknisk, sosial, kulturell og grønn infrastruktur, som barnehager, skoler, parker og grøntdrag. Byens begrensede byggesone gir utfordringer for kommunen å skaffe nok arealer til dette. Byrådet har utarbeidet en helhetlig, operativ og fleksibel eiendomsstrategi for kommunal eiendomsposisjonering som grunnlag for en langsiktig kjøpspolicy, slik at kommunen får en langsiktig og kostnadseffektiv arealberedskap for sine behov. I oppfølging av eiendomsstrategien er det nødvendig med god samhandling på tvers av sektorene for at kommunens behov skal avdekkes så tidlig som mulig, for å kunne sikre nødvendig areal, stimulere til økt sambruk og bidra til ønsket byutvikling. Strategisk arealutnyttelse gjennom sambruk og samkjørte utbyggingsprosjekter ansees sentralt for å øke arealeffektiviteten og for at Oslo kommune bedre skal nå sine klimamål.

Oslo er en mangfoldig by som rommer en stor variasjon av lokalmiljøer og boområder med ulike kvaliteter og kjennetegn. Samtidig som byen har fått en mer mangfoldig befolkning har også de sosiale forskjellene økt. I likhet med andre storbyer opplever Oslo at enkelte områder står overfor komplekse utfordringer som skaper behov for å ta vare på viktige kvaliteter i nærmiljøene. I slike områder er det som regel også en opphoping av beboergrupper med lav inntekt og andre levekårsutfordringer direkte eller indirekte knyttet til dette. Personer og familier med dårlig råd har færre valgmuligheter på boligmarkedet og må derfor ofte bosette seg i områder som mangler fysiske kvaliteter og en standard de fleste tar for gitt i et nærmiljø.

Byrådet ønsker å redusere de sosiale og økonomiske forskjellene i Oslo slik at alle får like muligheter, og å legge til rette for miljøvennlige lokalmiljøer som fremmer sosial integrering. I Oslo kommunes budsjett for 2017 står det at «byrådet (...) vil utrede muligheten for en områdepolitikk rettet mot de mest utsatte lokalområdene i byen. (...) Byrådet vil videreutvikle metoder og virkemidler for utsatte lokalområder i Oslo, slik at man har en helhetlig tilnærming til de utfordringene ulike områder står overfor».

Byrådet utvikler en områdepolitikk som skal sørge for at alle skal ha like muligheter til å kunne bo og vokse opp i gode og trygge nærmiljøer med god kvalitet. Områdepolitikken skal gi byrådet et samlet grep for å følge opp utsatte lokalområder i Oslo. Politikken skal sørge for at kommunen er i stand til å identifisere de områdene som har behov for et ekstra løft og igangsette helhetlige og koordinerte innsatser for å sikre en positiv utvikling i de aktuelle områdene. Områdepolitikken skal også motvirke at nye områder utvikler seg i en negativ retning slik at de i fremtiden vil møte tilsvarende utfordringer som de mest utsatte lokalområdene står overfor i dag.

Byrådet har et ansvar for å sikre at Oslo er en aldersvennlig by som er god for alle. Byrådet har trappet opp innsatsen for å planlegge og utvikle områder på en helhetlig måte, slik at det settes av arealer til gode møteplasser, torg, parker og trygge ferdselsårer for gående og syklende. Dette er byrom som er tilgjengelig for alle, og som særlig er viktig for barn og eldre i byen. På den måten sikrer vi at den fysiske byen inkluderer og tar vare på alle innbyggere. I arbeidet med de mest utsatte lokalområdene, vil byrådet utvide medvirkning og involvering av eldre i innsatsen i det geografiske området.

Saksbehandlingen i kommunen skal være effektiv og i tråd med lovbestemte frister. Det er viktig å skape samhandlingsformer som fungerer godt på tvers av sektorene for å sikre raskest og best mulig resultat. Det er etablert fast-track for behandling av plansaker i Plan- og bygningsetaten. Her søkes innovative løsninger som kan implementeres løpende i øvrig plansaksbehandling. I effektiviseringen er digitalisering sentralt. Alt som kan digitaliseres skal digitaliseres. Innbyggerens behov skal stå i sentrum når digitale tjenester utvikles.

Byrådet vil i plan- og byggesaksbehandlingen prioritere følgende:

- Større boligprosjekter, herunder studentboliger
- Barnehage, sykehjem, skoler, omsorgsboliger av ulike typer
- FutureBuilt prosjekter
- Tiltak knyttet til Bilfritt byliv og grønn mobilitet
- Storbylegevakt
- Hovedbrannstasjon
- Prosjekter med byøkologisk profil eller som inkluderer medvirkning og alternative boformer

Tabell 8.1 Byrådets mål for byutvikling

Mål		Virksomheter som bidrar til måloppnåelse
1	Utvikle den grønne klimabyen; sikre Oslos blågrønne struktur og omgivelser, kulturminner og gode steds-, klima- og miljøkvaliteter	Plan- og bygningsetaten, Byantikvaren
2	Tilrettelegge for økt boligbygging	Plan- og bygningsetaten, Eiendoms- og byfornyelsesetaten
3	Sikre at lokalområder har gode nærmiljø og oppleves som gode og trygge steder å bo og vokse opp	Byrådsavdeling for byutvikling v/Plankontoret
4	Sikre nødvendige arealer for kommunale behov og ivareta kommunens eieransvar og eierinteresser på en god og effektiv måte innenfor byutviklingssektoren	Eiendoms- og byfornyelsesetaten
5	Saksbehandlingen skal være effektiv og sikre involvering på tvers av sektorene	Plan- og bygningsetaten, Eiendoms- og byfornyelsesetaten, Byantikvaren

8.3 Byutviklingssektorens økonomiske rammer

Tabell 8.2 Økonomiplanoversikt med spesifikasjoner av endringer

Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Dok 3 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Dok 3 - vedtatt økonomiplan brutto¹⁾	740,8	721,4	709,1	707,4	0,0
DOK 3 bruttoramme første år videreført	740,8	740,8	740,8	740,8	740,8
+/- Oppgaveendringer mellom sektorer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
+/- Andre aktivitetsnøytrale forhold	0,0	-0,7	-0,7	-3,3	-5,8
=Bruttoramme med aktivitet som i Dok 3	740,8	740,1	740,1	737,5	735,0
+/- Tidsbegrensede tiltak - spesifiserte	0,0	-2,5	-2,5	-2,5	-2,5
+/- Spesifiserte rammeendringer	0,0	40,3	-0,8	-6,5	-31,5
+/- Uspesifiserte rammeendringer	0,0	-2,7	-5,4	-5,4	-5,4
+/- Sum reelle endringer fra aktiviteter som i Dok 3		35,1	-8,7	-14,4	-39,4
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling	0,0	11,5	11,5	11,5	11,5
=ØKONOMIPLAN (brutto)	740,8	786,8	742,9	734,7	707,1
Salgs- og leieinntekter	-283,6	-273,0	-273,0	-273,0	-273,0
Refusjoner	-73,4	-75,0	-75,0	-75,0	-75,0
Overføringsinntekter	-1,4	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5
=Sum driftsinntekter	-358,4	-349,4	-349,4	-349,4	-349,4
=ØKONOMIPLAN (netto)	382,4	437,3	393,5	385,3	357,7
Reelle endringer i prosent av aktivitet som i Dok 3		4,7 %	-1,2 %	-1,9 %	-5,4 %

1) 2017 prisenivå

Andre aktivitetsnøytrale forhold

Sektorens ramme reduseres med 2,6 mill. i 2020 og 5,1 mill. i 2021 som følge av effektiviseringsuttak. Det er i tillegg gjort enkelte justeringer/korrigeringer mellom artsgrupper for å gi mer korrekt artsgruppefordeling, se kap. 520 Byantikvaren.

Tidsbegrensede tiltak – spesifiserte

Det ble i budsjettet for 2017 innarbeidet 2,5 mill. til oppfølging av regional plan i 2017. Midlene er ikke videreført.

Spesifiserte rammeendringer

Det ble i budsjettet for 2017 innarbeidet 55,0 mill., deretter 60,0 mill. årlig til ny Groruddalsatsing for perioden 2017-2026 på kap. 482 Groruddalsatsingen. Kap. 483 Indre øst-satsingen, med 25,0 mill., ble i budsjettet for 2017 overført fra sektorområde eldre, helse og sosiale tjenester til byutviklingssektoren. Det ble i budsjettet for 2017 også innarbeidet 10,0 mill. til Grønland på dette kapitlet. Midlene er videreført i 2018. Kap. 481 Oslo sør-satsingen, med 8,0 mill., er overført fra sektorområde eldre, helse og sosiale tjenester til byutviklingssektoren. Det er i tillegg innarbeidet en bevilgning på 18,0 mill. i budsjettet for 2018.

Det ble i budsjettet for 2017 innarbeidet 6,0 mill., deretter 16,0 mill. årlig til et taktskifte i utvikling av nye boliger og kommunal planlegging av områder for utvikling på kap. 609 Plan- og bygningsetaten. Det er i budsjettet for 2018 innarbeidet 11,0 mill. på kap. 400 Eiendoms- og byfornyelsesetaten for å bidra til utvikling av nye boliger og kommunal planlegging av områder for utvikling og styrket innsats for klimavennlig byutvikling med fortetting ved knutepunkter. Det er i tillegg innarbeidet 12,0 mill. for årene 2018 og 2019, deretter 8,0 mill. årlig på kap. 609 Plan- og bygningsetaten til klimatilskudd byutvikling. Det ble i budsjettet for 2017 innarbeidet 3,5 mill. til Bilfritt byliv på kap. 609 Plan- og bygningsetaten. Bevilgningen til Bilfritt byliv er videreført i 2018. Det ble i budsjettet for 2017 innarbeidet 14,0 mill. til digitalisering av Plan- og bygningsetatens byggesaksarkiv. Tiltaket ferdigstilles i 2017.

Det er innarbeidet sektorens andel av forutsatt besparelse som følge av redusert konsulentbruk.

Uspesifiserte rammeendringer

Samlet rammereduksjon for sektoren er på 2,7 mill. i 2018 økende til 5,4 mill. i 2019.

Forventet lønns- og prisutvikling

Brutto kompensasjon er 11,5 mill. Det vises til kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Salgs- og leieinntekter

Det er innarbeidet en reduksjon i feste- og leieinntekter på kap. 400 Eiendoms- og byfornyelsesetaten, se bystyresak «Oslo kommunes eierskap i energisektoren».

Tabell 8.3 Netto driftsbudsjett per kapittel – Byutvikling

		Beløp i mill.				
		Dok 3	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Netto driftsbudsjett pr kapittel		2017	2018	2019	2020	2021
400	Eiendoms- og byfornyelsesetaten (BYU)	4,8	26,1	24,3	22,5	21,6
481	Oslo sør-satsingen (BYU)	8,0	26,0	0,0	0,0	0,0
482	Groruddalsatsingen (BYU)	55,0	60,0	60,0	60,0	60,0
483	Indre øst-satsingen (BYU)	35,0	35,0	25,0	25,0	0,0
520	Byantikvaren (BYU)	29,1	29,5	29,4	29,3	29,1
609	Plan- og bygningsetaten (BYU)	250,5	260,7	254,8	248,5	246,9
Sum	Byutvikling (BYU)	382,4	437,3	393,5	385,3	357,7

For nærmere informasjon vises det til særskilt omtale av driftsbudsjettet under det enkelte kapittel.

Tabell 8.4 Brutto investeringsbudsjett per kapittel – Byutvikling

		Beløp i mill.			
		Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Brutto investeringsbudsjett		2018	2019	2020	2021
416	Fornebu-utbyggingen (BYU)	27,0	14,0	330,0	0,0
425	Andre utbyggingsformål (BYU)	1 742,5	937,0	870,0	670,0
481	Oslo sør-satsingen (BYU)	4,0	0,0	0,0	0,0
609	Plan- og bygningsetaten (BYU)	6,0	6,0	6,0	6,0
Sum	Byutvikling (BYU)	1 779,5	957,0	1 206,0	676,0

På kap. 416 Fornebu-utbyggingen er det innarbeidet midler i samsvar med oppdaterte planer for utbyggingen av infrastrukturen mv. på Fornebu.

På kap. 425 Andre utbyggingsformål er det innarbeidet 1 630,0 mill. i 2018, deretter 830,0 mill. årlig i perioden 2019-2020 og 630,0 mill. i 2021 til kjøp av arealer/eiendommer for sosial infrastruktur, til strategiske eiendomskjøp, kjøp som ledd i transformasjon og tilrettelegging for bolig- og byutvikling, 20,0 mill. årlig til kontraktsforpliktete kjøp og 10,0 mill. årlig for perioden 2018-2019 til torg og møteplasser (der-

etter 20,0 mill. i 2020 og 2021). I tillegg er det innarbeidet midler til prosjektet Langøyene med 62,5 mill. i 2018 og 77,0 mill. i 2019. Det er også innarbeidet 20,0 mill. til investeringstiltak på kulturhuset Haus mania.

På kap. 481 Oslo sør-satsingen er det innarbeidet 4,0 mill. i 2018.

På kap. 609 Plan- og bygningsetaten er det innarbeidet 6,0 mill. årlig til ajourhold og modernisering/IKT.

8.4 Eiendoms- og byfornyelsesetaten

Tabell 8.5 Driftsbudsjett – Eiendoms- og byfornyelsesetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
400	<i>Eiendoms- og byfornyelsesetaten (BYU)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	109 183	107 848	120 729
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	106 666	56 058	55 461
13	Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	331	0	0
14	Overføringsutgifter	20 921	13 289	13 515
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	29 027	0	0
	Sum utgifter	266 128	177 195	189 705
16	Salgsinntekter	-207 576	-116 476	-106 276
17	Refusjoner	-21 923	-54 479	-55 895
18	Overføringsinntekter	-25 080	-1 418	-1 455
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-16 422	0	0
	Sum inntekter	-271 002	-172 373	-163 626
	Netto utgifter	-4 874	4 822	26 079

1 Ansvarsområde

Eiendoms- og byfornyelsesetaten skal bidra til at Oslo blir en funksjonell og klimavennlig nullutslippsby med flere boliger og bedre bomiljø, i tillegg til å bidra til byutvikling i tråd med gjeldende kommuneplan.

Etaten ivaretar bykassens eierrolle for grunneiendom og er ansvarlig for eiendomsforvaltning, utvikling og salg, samt eventuell ekspropriasjon til kommunale formål. Etaten bidrar også til gjennomføring av byutvikling gjennom koordinering av utbyggingsprosesser, inngåelse av utbyggingsavtaler og kjøp til kommunale formål.

EBY er pålagt oppgaver etter plan- og bygningsloven, konsesjonsloven, lov om kommunal forkjøpsrett til leiegårder og lov om overføring av fast eiendom (ekspropriasjon). Eiendoms- og byfornyelsesetaten skal inneha kompetanse om boligmarkedet og boligbygging.

2 Situasjonsbeskrivelse

Etatens kjerneoppgave er som grunneier å ha ansvaret for forvaltning, utvikling og salg av eiendommer og ledigstilte bygg som ikke skal brukes i kommunal tjenesteproduksjon, samt kjøp av eiendommer til kommunale formål eller for å fremme ønsket byutvikling. Etaten tilrettelegger og byutvikler større områder med både kommunal og privat grunn gjennom regulering, eiendomsutvikling og fremforhandling av utbyggingsavtaler med private grunneiere som bidrar til å finansiere offentlig infrastruktur som veier, friområder, idretts-, fritids- og kulturtiltak i

utviklingsområder. Etatens arbeid inkluderer også markedsanalyse, kartlegging av behov for kommunal infrastruktur og vurdering av gjennomføringsmodeller. Etaten innhenter informasjon fra andre kommunale eiendomsforvaltere, utarbeider oversikter over ledige eiendommer og avklarer alternativ kommunal bruk, utvikling, regulering og/eller salg.

Befolkningsvekst fører til økt behov for sosial og kommunalteknisk infrastruktur, arealer til idrettsformål og grøntstruktur. Også i årene som kommer må kommunen sikre arealer til kommunale formål som skoler, barnehager, omsorg m.m. Etatens rolle som strategisk eier er styrket gjennom ansvar for kommunens strategiske eiendomskjøp og som koordinerende virksomhet for ledigstilt eiendom. Etaten fremskaffer eiendommer dels gjennom kjøp i markedet og dels ved omdisponering/utvikling av kommunal eiendom. Etatens eiendomsversikter vil sammen med behovsversikter fra de ulike sektorene, være sentrale verktøy for planlegging og gjennomføring av eiendomsutvikling og kjøp i årene fremover. Strategisk arealutnyttelse gjennom sambruk og samkjørte utbyggingsprosjekter med hensikt å øke arealeffektiviteten, løser flere kommunale arealbehov kostnadseffektivt og bidrar til å nå Oslos klimamål.

Oslo kommune er en stor grunneier og fokus på god forvaltning og utvikling av kommunal grunneiendom blir prioritert. Gode oversikter over kommunens eiendomsportefølje skal bidra til bedre utnyttelse av eiendommene. Etaten står for forvaltning og utleie av bykassens grunneiendommer, tomtearealer og bygninger som ikke forvaltes av annen kommunal virksomhet. Etaten leier ut areal og bygninger i påvente

av ny regulering, alternativ kommunal bruk eller salg. Etaten vil bistå i oppfølging og sikre effektiv gjennomføring av byrådets eiendomsstrategi.

Etaten kartlegger og overvåker forurensset bykassergunn, samt iverksetter eventuelle tiltak for å hindre

uønsket påvirkning av miljøet fra forurensede lokalteter.

Etaten administrerer og koordinerer arbeidet med «Levende Oslo», et samarbeidsorgan mellom Oslo kommune, staten og næringslivet, for å gjøre Oslo sentrum mer attraktivt og tilgjengelig.

Tabell 8.6 Nøkkeltall for Eiendoms- og byfornyelsesetaten

Eiendoms- og byfornyelsesetaten	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Tomtefestekontrakter	644	634	632	620	623
Tomteleiekontrakter	731	740	758	486	473
Antall områdeplaner/reguleringsplaner	4	2	2	2	0

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 2 Tilrettelegge for økt boligbygging

Tiltak 1:

Utarbeide utbyggingsavtaler

Tiltak 3:

Gjennomføre strategisk kjøp og salg (prøvesalg)

Tiltak 2:

Vurdere behov for rekkefølgekrav i reguleringssaker

Tabell 8.7 Resultatindikatorer – mål 2

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Antall inngåtte utbyggingsavtaler	12	7	20	20
Antall regulerte eiendommer	2	0	2	3
Gjennomføre prøvesalg i løpet av 2018				4. kvartal

Mål 4 Sikre nødvendige arealer for kommunale behov og ivareta kommunens eieransvar og eierinteresser på en god og effektiv måte innenfor byutviklingssektoren

Tiltak 1:

Erverv av eiendom til kommunale formål

Tiltak 3:

Forvalte feste- og utleiekontrakter

Tiltak 2:

Ajourføre oversikter over kommunale behov og ledige eiendommer, samt avklare alternativ kommunal bruk eller salg/utleie

Tiltak 4:

Regulere og utvikle egne eiendommer

Tabell 8.8 Resultatindikatorer – mål 4

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Erverv (kjøp)			600 mill.	1 600 mill.
Ant eiend avklart til komm bruk, salg, utleie	29	11	10	10
Oversikt komm behov og ledige eiendommer				100 %
Festetomter - inntekt	72,9 mill.	72,5 mill.	73 mill.	78 mill.
Utleie - inntekt	140,4 mill.	121,2 mill.	124 mill.	127 mill.
Ant regulerte eiendommer	2	0	2	2

Mål 5 Saksbehandlingen skal være effektiv og sikre involvering på tvers av sektorene

Tiltak 1:

Følge opp tverrsektorielle tiltak i eiendomsstrategien

Tiltak 2:

Digitalisere saksbehandling og arkivprosesser

Tabell 8.9 Resultatindikatorer – mål 5

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Oppdatert samlet behovsoversikt over kommunale arealbehov				100 %
Tilrettelegge for digital utvikling; opprettelse av Svar inn/ut og eInnsyn				100 %

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 1,8 mill., jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % i 2017 til 24 % i 2018. Pensjonskostnadene i 2018 er 0,7 mill. lavere enn i 2017. Det er i tillegg innarbeidet etatens andel av sektorens rammereduksjon og etatens andel av forutsatt besparelse som følge av redusert konsulentbruk.

Det er innarbeidet 11,0 mill., for å styrke etatens arbeid med utvikling av nye boliger og kommunal planlegging av områder for utvikling og styrket innsats for klimavennlig byutvikling. Etatens innsats skal bidra til å tilrettelegge for å sikre opparbeidelse av nødvendig kommunal infrastruktur i takt med byutviklingen. Det er også innarbeidet en reduksjon i feste- og leieinntekter, jf. sak «Oslo kommunes eierskap i energisektoren».

8.5 Fornebu-utbyggingen

Tabell 8.10 Investeringsbudsjett – Fornebu-utbyggingen

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
416	Fornebu-utbyggingen (BYU)			
01	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	17 488	26 000	27 000
	Sum utgifter	17 488	26 000	27 000
06	Salgsinntekter	10 053	-15 000	-10 000
08	Overføringsinntekter	-466	0	0
	Sum inntekter	9 588	-15 000	-10 000
	Netto utgifter	27 075	11 000	17 000

Tabell 8.11 Investeringsoversikt – Fornebu-utbyggingen

		Kostnads-ramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Fornebu-utbyggingen (BYU)									
Prosjektnummer og navn:									
100165	Investeringer Fornebu	1 163 500		27 000	14 000	50 000	0	1 072 500	1/01 - 4/20
106020	Fornebu - banebetjening	280 000		0	0	280 000	0	0	1/20 - 4/20
	Sum investeringsutgifter			27 000	14 000	330 000	0		
	Sum kapittel finansiering			0	0	0	0		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			27 000	14 000	330 000	0		

Investeringene på Fornebu styres gjennom et felles infrastrukturprosjekt og et prosjekt for opprydding av forurensing. Prosjektene gjennomføres i regi av staten (v/Statsbygg) og Oslo kommune.

Oslo kommune og Fornebu Boligspare AS inngikk i 2001 kjøpekontrakt om overdragelse av Oslo kommunes eiendomsmasse på Fornebu. I henhold til kjøpekontrakten overtar kjøper de enkelte delområder mot betaling. Partene har senere inngått endringsavtaler, oppgjørsavtaler mv. til kjøpekontrakten. I henhold til kjøpekontrakten med senere endringer ble siste hovedoppgjør gjennomført ved årsskiftet 2015-2016, med overføring av resten av eiendomsmassen på Fornebu til OBOS.

I tillegg er det avtalt at Oslo kommune skal ha tilbakebetalt en andel av OBOS' fortjeneste på deler av husbankboligene. Beløpet forfaller til betaling i takt

med at boligene bygges. De årlige forfallsbeløpene er usikre, da de avhenger av utbyggingsaktivitet og type boliger som bygges. Dette styres av utbygger. Beløpet er begrenset til 125,0 mill. (2005-kr). Etter oppgjør i 2016 gjenstår det om lag 80,0 mill. Antatte innbetalinger i perioden 2018-2020 settes til 10,0 mill. årlig. Når det gjelder infrastrukturkostnadene, er det noe usikkerhet knyttet til omfang og periodisering. Ved utgangen av 2017 forventes det at om lag 90 % av infrastrukturkostnadene er belastet prosjektet. Det er avsatt 27,0 mill. i 2018, 14,0 mill. i 2019 og 50,0 mill. i 2020.

Det er forutsatt at grunneierne på Fornebu, Oslo kommune og Statsbygg, skal bidra med delfinansiering av etablering av kollektivtrafikk-løsning. Grunneierbidraget er beregnet til totalt 500,0 mill., hvorav Oslo kommunes andel er på 280,0 mill. Midlene er innarbeidet i 2020.

8.6 Andre utbyggingsformål

Tabell 8.12 Investeringsbudsjett – Andre utbyggingsformål

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
425	Andre utbyggingsformål (BYU)			
01	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	23 074	672 500	1 742 500
03	Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	584	0	0
04	Overføringsutgifter	28 108	0	0
	Sum utgifter	51 766	672 500	1 742 500
06	Salgsinntekter	-262 783	-75 000	-75 000
07	Refusjoner	-28 242	-4 500	-18 500
08	Overføringsinntekter	-2 327	0	0
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-12 668	0	0
	Sum inntekter	-306 019	-79 500	-93 500
	Netto utgifter	-254 254	593 000	1 649 000

Tabell 8.13 Investeringsoversikt – Andre utbyggingsformål

		Kostnads-ramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Andre utbyggingsformål (BYU)									
Prosjektnummer og navn:									
106017	Kontraktsforp.kjøp			20 000	20 000	20 000	20 000		
107009	Eiendomservv/-kjøp, initiere transformasjon mv			30 000	30 000	30 000	30 000		
109004	Opprustning torg og møteplasser			10 000	10 000	20 000	20 000		
116001	Strategisk tomtekjøp			1 600 000	800 000	800 000	600 000		
117012	Langøyene	152 000	12 500	62 500	77 000	0	0	0	1/17 - 2/19
118005	Haus (kulturhus)	56 000	36 000	20 000	0	0	0	0	2/16-4/18
	Sum investeringsutgifter			1 742 500	937 000	870 000	670 000		
109004	Opprustning torg og møteplasser	Investeringsmoms		-2 000	-2 000	-4 000	-4 000		
117012	Langøyene	Investeringsmoms		-12 500	-15 400	0	0		
118005	Haus (kulturhus)	Investeringsmoms		-4 000	0	0	0		
	Sum kapittel finansiering			-18 500	-17 400	-4 000	-4 000		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			1 724 000	919 600	866 000	666 000		

Det foreslås budsjettert med 1 630,0 mill. i 2018, deretter 830,0 mill. årlig i perioden 2019-2020 og 630,0 mill. i 2021 til eiendomskjøp primært for tomter til kommunale formål som skoler, barnehager og omsorgsinstitusjoner, kjøp av grunneiendommer for å utløse boligbygging i transformasjonsområder, fortetting/utbedring i eksisterende boligområder, samt kjøp av tilgrensede eiendommer for å øke eiendomsverdier. Byrådet har utarbeidet en helhetlig, operativ og fleksibel eiendomsstrategi for kommunal eiendomsposisjonering som grunnlag for en langsiktig kjøpspolicy, slik at kommunen får en langsiktig og kostnadseffektiv arealberedskap for sine behov.

Det foreslås budsjettert med 20,0 mill. årlig til kontraktsforpliktete kjøp. Midlene brukes til gjennomfø-

ring av kontraktsforpliktete kjøp, innløsninger som følge av reguleringsvedtak, makeskifter og erstatninger ved rettssaker og ekspropriasjoner. Det foreslås budsjettert 10,0 mill. årlig for 2018-2019, deretter 20,0 mill. i 2020 og 2021, til utvikling og opprustning av eksisterende torg og møteplasser.

Langøyene fungerte som Oslo kommunes avfallsdeponi i perioden 1908-48. Deponiet ble avsluttet og tildekket i 1948, og deponioverflaten ble deretter tilrettelagt for rekreasjon og friluftsførmål. I 2013 ble det gjennomført innledende miljøteknisk undersøkelse, og det viste seg at massene i og utenfor depotet var sterkt forurenset. Eiendoms- og byfornyelsesetaten har utredet alternativer for en varig løsning for Langøyene. I forbindelse med behandling av bud-

sjett 2017, ble det vedtatt å sette av midler til prosjekt Langøyene i budsjettet for perioden 2017-2019 med en samlet investeringsramme på 304,0 mill., hvorav ½-parten forutsettes finansiert over bykassen og ½-parten av renovasjonsfondet. Etaten ferdigstiller forprosjektet høsten 2017, og det vil gjennomføres ekstern kvalitetssikring før prosjektet igangsettes. Tiltakene igangsettes høsten 2018 og avsluttes før sommeren 2020, iht. foreløpige tilrådninger fra forprosjektet. Ved gjennomføring av prosjektet etableres det en permanent sikring av det gamle deponiet som ivaretar miljøkrav, samtidig som det tilrettelegges for økt friluft- og rekreasjonsbruk. Byrådet arbeider samtidig med en vann-/avløpsløsning for øyene i indre Oslofjord. Tiltakene vil samlet sett gi et betydelig kvalitetsløft for friluft-, rekreasjons- og bademuligheter for byens innbyggere.

Kommunens kulturhus i Hauskvartalet (Kulturhuset Hausmania) er ikke utviklet eller bebygd i tråd med vedtatt reguleringsplan til byøkologisk kulturkvartal, og store deler av eiendommen har et betydelig vedli-

keholdsetterslep. Oslo kommune har investert ca. 25 mill. i sikringsarbeider på deler av eiendommen med en bygningsmasse på ca. 5 000 kvm. Prosjektet har pågått siden 2010 og omfatter takarbeid, fasaderehabilitering mot bakgård, fjerning av råte/sopp, samt istandsetting av bl.a. lokalene «Gamle Kafe» og «Grusomhetens teater». Ved bystyrets behandling av sak om revidert budsjett 2016, ble det bevilget 36,0 mill. For å sikre fullfinansiering foreslår byrådet at det i budsjettet for 2018 innarbeides 20,0 mill. til identifiserte nødvendige tiltak. Med dette vil kommunens del av Hauskvartalet bli ferdigutviklet i tråd med reguleringsplanen.

Eiendomssalg foreslås satt til 75,0 mill. årlig for perioden 2018-2021. Samlet eiendomssalg for økonomiplanperioden blir med det 300,0 mill., i all hovedsak forutsatt realisert ved salg av eiendommer som ikke egner seg til annen kommunal bruk; ferdig klargjorte nærings- og boligtomter, utviklingseiendommer, grunneiendommer mv.

8.7 Groruddalssatsingen

Tabell 8.14 Driftsbudsjett – Groruddalssatsingen

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
482	<i>Groruddalsatsingen (BYU)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	791	0	0
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	5 349	0	0
14	Overføringsutgifter	2 767	55 000	60 000
	Sum utgifter	8 907	55 000	60 000
16	Salgsinntekter	-2	0	0
17	Refusjoner	-1 031	0	0
18	Overføringsinntekter	-1 424	0	0
	Sum inntekter	-2 457	0	0
	Netto utgifter	6 450	55 000	60 000

1 Ansvarsområde

Groruddalssatsingen har pågått siden 2007, da den startet opp som et tiårig samarbeid mellom staten og Oslo kommune. I august 2015 inngikk stat og kommune en intensjonsavtale om en ny tiårig satsing i Groruddalen fra 2017 til 2026. En overordnet programbeskrivelse for ny satsing ble underskrevet av partene 12.08.2016. Intensjonsavtalen fra 2015 og programbeskrivelsen fra 2016 er de overordnede styrende dokumentene.

For å sikre en positiv utvikling kreves en koordinert og tverrfaglig innsats fra både stat og kommune. Byrådsavdeling for byutvikling v/Plankontoret har ansvar for overordnet oppfølging og koordinering av arbeidet med satsingen. Byrådsavdelingen leder programeiergruppen, som består av involverte byrådsavdelinger og departementer, og ivaretar sekretariatsoppgaver i denne gruppen, samt i programstyret for delprogram nærmiljø. I tillegg omfatter ansvarsområdet samordning av de kommunale aktørene i satsingen og samordning og koordinering av samarbeidet med de statlige aktørene. Ansvar for planlegging, oppfølging og gjennomføring av prioriterte tiltak tilligger de aktuelle bydelene og etatene.

2 Situasjonsbeskrivelse

Sluttevalueringen av Groruddalssatsingen (2007-2016) viste gode resultater på mange områder, men påpekte at det fortsatt er lokalområder som står overfor store og komplekse utfordringer. Befolkningen i Groruddalen er mangfoldig og sammensatt, og det er store variasjoner i levekår innad i bydelene. Til tross for variasjon, har innbyggerne i disse bydelene samlet sett lavere utdannings- og inntektsnivå, svakere tilknytning til arbeidslivet og sterkere avhengighet av velferdstjenester enn i resten av byen. Andelen overvektige barn og andelen barn med behov for særskilt språkopplæring i grunnskolen er høyere i bydelene i Groruddalen enn ellers i byen, og flere lokalområder har fortsatt utfordringer knyttet til støy, luftforurensing, fysiske barrierer og dårlig vedlikeholdte rekreasjonsområder. Det er derfor fortsatt behov for å utvikle nærmiljøkvaliteter og tjenester slik at flere inkluderes og deltar i arbeidsliv og samfunnsliv. For å sikre en positiv utvikling kreves en koordinert og tverrfaglig innsats fra både stat og kommune.

Innsatsen fra og med 2017 organiseres i tre delprogrammer:

1. Nærmiljø
2. Oppvekst og utdanning
3. Sysselsetting

Arbeidet innenfor de tre delprogrammene har kommet godt i gang i løpet av 2017. I denne typen utviklingsarbeid vil mye av innsatsen i starten handle om å arbeide grundig med analyser, involvering, planlegging og prosjektutvikling slik at det legges et godt grunnlag for å få utviklet gode og bærekraftige prosjekter gjennom programperioden.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Hovedmålet for Groruddalssatsingen er at delprogrammene samlet sett skal bidra til varige forbedringer av tjenester og nærmiljøkvaliteter i områder i Groruddalen der behovene er størst, slik at flere beboere i disse områdene blir økonomisk selvstendige og aktivt deltakende i lokalsamfunn og storsamfunn. Flere skal sikres gode oppvekstsvilkår, flere skal fullføre videregående opplæring, flere skal komme ut i ordinært arbeid og flere skal få varig tilknytning til arbeidslivet.

I Groruddalssatsingen er det særlig delprogram nærmiljø som understøtter målet for områdepolitikken om å sikre at lokalområdene oppleves som gode og trygge steder å bo og vokse opp. Innsatsen i delprogram oppvekst og utdanning og delprogram sysselsetting har et noe bredere geografisk nedslagsfelt, men understøtter likevel områdepolitikken mål ved å bidra til at tjenestene i de mest utsatte lokalområdene blir enda bedre tilpasset befolkningens behov.

Mål 3 Sikre at lokalområder har gode nærmiljø og oppleves som gode og trygge steder å bo og vokse opp

Tiltak 1:

Sikre en effektiv og god gjennomføring av ny Groruddalssatsing

Tiltak 2:

Videreutvikle områdeløftmetodikken ved å koble virkemidler innenfor byutviklingsfeltet sterkere til nærmiljøarbeidet i Groruddalssatsingen

Tabell 8.15 Resultatindikatorer – mål 3

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Fordele Groruddalsmidler	100 %	100 %	100 %	100 %
Ant prosjekter med kobling til byutviklingsfeltet i bydelenes prosjektporteføljer			20 %	20 %

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det foreslås å bevilge 60,0 mill. årlig til Groruddalssatsingen. Foreløpig er hele bevilgningen til Groruddalssatsingen lagt på driftsbudsjettet. Byrådet vil avklare fordeling mellom drift og investeringer når handlingsprogram med forslag til tiltak er utarbeidet.

Tabell 8.16 Øremerkede kommunale midler for Groruddalssatsingen

		Beløp i 1 000 kr
Prosjektnummer	Prosjektnavn	Beløp
2.482.01	Groruddalssatsingen	60 000

Oppført beløp er årets bevilgning til prosjektet. Midlene forutsettes brukt i 2018 i samsvar med planlagt fremdrift. Dersom det skjer forskyvninger i fremdrif-

ten som gjør at midlene ikke fullt ut anvendes, er de overførbare til påfølgende budsjettår.

8.8 Indre øst-satsingen (Tøyen/Grønland)

Tabell 8.17 Driftsbudsjett – Indre øst-satsingen

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
483	Indre øst-satsingen (BYU)			
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	0	35 000	35 000
	Sum utgifter	0	35 000	35 000
18	Overføringsinntekter	-3 400	0	0
	Sum inntekter	-3 400	0	0
	Netto utgifter	-3 400	35 000	35 000

1 Ansvarsområde

Områdeløft Tøyen ble vedtatt av bystyret 05.06.2013, (sak 178/13), som et femårig områdeprogram fra 2014 til 2018. For å sikre en positiv utvikling kreves en koordinert og tverrfaglig innsats fra både stat og kommune. I forbindelse med budsjett for 2017 ble ansvaret for oppfølgingen av kapittel 483 overført fra Byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester til Byrådsavdeling for byutvikling, og forvaltningen av de kommunale midlene til områdeløftet ble lagt til byrådet. Byrådsavdeling for byutvikling har ansvar for samordning av de kommunale aktørene i satsingen og samordning og koordinering av samarbeidet med de statlige aktørene. Ansvar for planlegging, oppfølging og gjennomføring av prioriterte tiltak tilligger Bydel Gamle Oslo i samarbeid med aktuelle virksomheter.

I budsjett 2017 ble det bevilget 10 mill. til et områdeløft på Grønland/Vaterland. I forbindelse med arbeid med ny organisering av områdeløftet på Tøyen, har byrådsavdelingen i samarbeid med bydelen kommet frem til at det er hensiktsmessig at de to innsatsene på Tøyen og Grønland har en samlet organisering.

2 Situasjonsbeskrivelse

Tøyen og Grønland er områder i Oslo som rommer store forskjeller. Befolkningen i området er mangfoldig og ung. Over 40 % er under 30 år og om lag

halvparten har minoritetsbakgrunn. Området har høy utskifting av beboere. Samtidig som området har blitt mer attraktivt som boområde de senere årene, med oppblomstring av ulike kommersielle tjenester og tilbud, har Tøyen og Grønland fortsatt store levekårsutfordringer knyttet til forhold som lavinntekt, sysselsetting, avhengighet av ulike typer trygdeytelser, trangboddhet, rus og psykiatri. De fysiske omgivelsene i området er preget av mye gjennomgangstrafikk, få møteplasser og til dels slitt boligmasse i enkelte områder. Dette i tillegg til kriminalitet og narkotikaomsetning og -bruk, påvirker trygghetsfølelsen, særlig for barn og unge. Det er behov for fysiske opprustinger av bomiljøene, inkludert lekeområder for barn. Tøyen og Grønland er imidlertid grønne områder med mange parker og plasser, men flere av disse områdene oppleves som utrygge, da de er overgrodd og mørke. Det er behov for opprusting av parker og plasser, samt økt belysning, slik at de blir gode og trygge møteplasser som oppleves som attraktive for alle innbyggere.

I 2017 har det blitt arbeidet med å få på plass en organisering av innsatsen på Tøyen og Grønland etter modell av Groruddalssatsingen. Dette innebærer at strategier og tiltak utvikles gjennom et samarbeid mellom Bydel Gamle Oslo og relevante etater, lokalbefolkning og private aktører. Det er igangsatt noen strakstiltak på Grønland, men hovedvekten av arbeidet har i 2017 ligget på å få opp et godt og grundig

kunnskapsgrunnlag for videre innsats ved utarbeidelse av en stedsanalyse ferdigstilt i september 2017.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Hovedmålet for satsingen på Tøyen og Grønland er at områdene skal oppleves som trygge, inkluderende steder med en befolkning som vil bli boende. Dette understøtter målet for områdepolitikken om å sikre at alle lokalområder i Oslo oppleves som gode og trygge steder å bo og vokse opp. I Områdeløft Tøyen arbeides det innenfor fire innsatsområder for å nå det overordnede målet:

1. Trygge bo- og oppvekstvilkår
2. Styrke og skape møteplasser

3. Tilrettelegge for helsefremmende aktivitet og deltakelse
4. Tilrettelegge for klimasmarte valg

Det fjerde innsatsområdet ble i 2016 føyd til i tråd med byrådets visjon om at Oslo skal være en grønnere, varmere, skapende by med plass til alle. Eventuelle egne innsatsområder og målsettinger for innsatsen på Grønland vil utarbeides i forbindelse med arbeidet med felles programplan for områdeløftene for 2018, basert på funnene i stedsanalysen. Konkrete tiltak arbeides også fram i arbeidet med ny programplan høsten 2017. Medvirkning fra lokalbefolkningen vil være sentralt i dette arbeidet.

Mål 3 Sikre at lokalområder har gode nærmiljø og oppleves som gode og trygge steder å bo og vokse opp

Tiltak 1:

Sikre en effektiv og god gjennomføring av områdeløftene Tøyen og Grønland

Tiltak 2:

Videreutvikle områdeløftmetodikken for sentrumsnære områder

Tabell 8.18 Resultatindikatorer – mål 3

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Behandle søknader og fordele midler			100 %	100 %
Sikre god rapportering				1. halvår

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det foreslås å bevilge 25,0 mill. til Områdeløft Tøyen i 2018, hvorav 5,3 mill. avsettes til gratis kjernetid i Aktivitetsskolen ved Tøyen skole. 19,7 mill. forvaltes av byrådet og skal gå til tiltak på bakgrunn av programplan utarbeidet av programstyret

for områdeløftene, ledet av Bydel Gamle Oslo. I tillegg foreslås det å bevilge 10,0 mill. i 2018 til en videre innsats på Grønland. Foreløpig er hele bevilgningen på kapitlet lagt på driftsbudsjettet. Byrådet vil avklare fordeling mellom drift og investeringer når handlingsprogram med forslag til tiltak er utarbeidet.

Tabell 8.19 Øremerkede kommunale midler for Indre øst-satsingen

		Beløp i 1 000 kr
Prosjektnummer	Prosjektnavn	Beløp
2.483.01	Områdeløft Tøyen	25 000
2.483.02	Områdeløft Grønland	10 000

Oppført beløp er årets bevilgning til prosjektet. Midlene forutsettes brukt i 2018 i samsvar med planlagt fremdrift. Dersom det skjer forskyvninger i fremdrif-

ten som gjør at midlene ikke fullt ut anvendes, er de overførbare til påfølgende budsjettår.

8.9 Oslo sør-satsingen

Tabell 8.20 Driftsbudsjett – Oslo sør-satsingen

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
481	Oslo sør-satsingen (BYU)			
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	0	8 000	26 000
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	347	0	0
	Sum utgifter	347	8 000	26 000
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-347	0	0
	Sum inntekter	-347	0	0
	Netto utgifter	0	8 000	26 000

1 Ansvarsområde

Det statlig-kommunale samarbeidet om Handlingsprogram Oslo sør ble vedtatt i 2008 og løper ut 2017. Byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester har koordinert innsatsen på kommunal side, mens Justis- og beredskapsdepartementet har hatt tilsvarende ansvar på statlig side. Fra 2018 vil nytt statlig-kommunalt samarbeid om Oslo sør koordineres av Byrådsavdeling for byutvikling og Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Byrådet utvikler en områdepolitikk som legger føringer for innretning og oppfølging av en videre områdesatsing i Oslo sør. Områdesatsing betyr en tidsavgrenset tverrsektoriell innsats i et utsatt område. Byrådet vil bygge på erfaringene fra ti år med Groruddalssatsingen, med vekt på erfaringer fra områdeløftene i utsatte lokalområder, og organisere alle kommunens områdesatsinger etter modell av denne. Dette innebærer bredt tverrsektorielt samarbeid, samt i større grad å se ordinære og ekstraordinære midler i sammenheng, statlige som kommunale, for å få et bredere spekter av virkemidler å møte de sammensatte utfordringene i de utsatte områdene med. Byrådsavdeling for byutvikling har per i dag ansvaret for koordinering av Groruddalssatsingen og områdesatsingen i indre øst (Tøyen og Grønland). Fra 2018 vil byrådsavdelingen også ha koordineringsansvar for Oslo sør-satsingen slik at denne satsingen kan organiseres på samme måte som øvrige områdesatsinger. Det vil sikre en helhetlig tilnærming til områdesatsinger og det blir lettere å dra veksler på erfaringer mellom områdene. Ansvar for planlegging, oppfølging og gjennomføring av prioriterte tiltak i områdesatsing Oslo sør tilligger Bydel Søndre Nordstrand i

samarbeid med lokalbefolkning samt andre relevante private og offentlige aktører.

2 Situasjonsbeskrivelse

Oslo sør-satsingen omfatter det området som utgjør Bydel Søndre Nordstrand. Det er Oslos største bydel i areal, men den femte minste i innbyggertall. Befolkningen i Søndre Nordstrand er mangfoldig og ung, med Oslos høyeste andel innbyggere under 20 år. Bydelen er blant bydelene med høyest andel befolkning med innvandrerbakgrunn, men andelen innvandrere med kort botid i Norge er imidlertid under bygjennomsnittet. Bydelen har høy andel fattige barnehusholdninger, mange som bor trangt og høy andel innbyggere som ikke har fullført videregående opplæring. Andelen sysselsatte er noe lavere enn bygjennomsnittet. Bydelen har også høye utgifter til barnevernstiltak og utfordringer knyttet til kriminalitet blant ungdom og unge voksne.

Det er store variasjoner på tvers av delbydelene, og innad i delbydelene. Bydel Søndre Nordstrand vil i 2018 gis i oppdrag å gjennomføre kartlegginger og analyser med utstrakt bruk av medvirkning for å identifisere utfordringer, muligheter og relevante innsatsområder som utgangspunkt for videre planlegging. Enkelte strakstiltak vil igangsettes.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Oslo sør-satsingen vil fra 2018 innrettes etter modell fra områdeløftmetodikken utarbeidet gjennom Groruddalssatsingen. Det innebærer at strategier og tiltak vil utvikles i samarbeid mellom Bydel Søndre Nordstrand og relevante etater, lokalbefolkning og private aktører. På bakgrunn av kunnskapsinnhenting og medvirkning vil det utarbeides en programplan som legger de overordnede føringene for satsingen.

Mål 3 Sikre at lokalområder har gode nærmiljø og oppleves som gode og trygge steder å bo og vokse opp

Tiltak 1:

Sikre en effektiv og god innretning av områdesatsing Oslo sør

Tiltak 2:

Gjennomføre stedsanalyser som synliggjør utfordringer og muligheter i ulike lokalområder i Oslo sør

Tabell 8.21 Resultatindikatorer – mål 3

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Organisering etter modell av GDS etablert				2. halvår
Stedsanalyser gjennomført				1. halvår

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det foreslås å bevilge 30,0 mill. til Områdeløft Oslo sør i 2018, hvorav 26,0 mill. i driftsbudsjettet og 4,0

mill. i investeringsbudsjettet. Byrådet vil avklare endelig fordeling mellom drift og investeringer når handlingsprogram med forslag til tiltak er utarbeidet.

Tabell 8.22 Øremerkede kommunale midler for Oslo Sør-satsingen

		Beløp i 1 000 kr
Prosjektnummer	Prosjektnavn	Beløp
2.481.01	Oslo sør-satsingen	26 000

Oppført beløp er årets bevilgning til prosjektet. Midlene forutsettes brukt i 2018 i samsvar med planlagt fremdrift. Dersom det skjer forskyvninger i fremdrif-

ten som gjør at midlene ikke fullt ut anvendes, er de overførbare til påfølgende budsjettår.

5 Investeringer

Tabell 8.23 Investeringsbudsjett – Oslo sør-satsingen

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
481	Oslo sør-satsingen (BYU)			
01	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	1 059	4 000	4 000
04	Overføringsutgifter	247	0	0
	Sum utgifter	1 306	4 000	4 000
07	Refusjoner	-247	-640	-640
	Sum inntekter	-247	-640	-640
	Netto utgifter	1 059	3 360	3 360

Tabell 8.24 Investeringsoversikt – Oslo sør-satsingen

Oslo sør-satsingen (BYU)		Kostnads- ramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggstart -ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
107046	Tiltakspakke Oslo Sør			4 000	0	0	0		
	Sum investeringsutgifter			4 000	0	0	0		
107046	Tiltakspakke Oslo Sør	Investeringsmoms							
				-640	0	0	0		
	Sum kapittel finansiering			-640	0	0	0		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			3 360	0	0	0		

Det foreslås budsjettert med 4,0 mill. til tiltak av investeringsmessig karakter.

8.10 Byantikvaren

Tabell 8.25 Driftsbudsjett – Byantikvaren

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
520	<i>Byantikvaren (BYU)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	22 952	25 177	24 958
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	4 920	4 829	4 768
14	Overføringsutgifter	5 214	2 070	2 105
	Sum utgifter	33 087	32 076	31 831
16	Salgsinntekter	-686	-1 450	-1 000
17	Refusjoner	-1 471	-1 529	-1 310
18	Overføringsinntekter	-3 120	0	0
	Sum inntekter	-5 277	-2 979	-2 310
	Netto utgifter	27 809	29 097	29 521

1 Ansvarsområde

Byantikvaren ivaretar de antikvariske interessene i Oslo og er kommunens rådgiver i saker som behandles etter plan- og bygningsloven. Byantikvaren har ansvaret for statlige oppgaver delegert etter kulturminneloven og administrerer tilskuddsmidler til istandsetting av fredede og verneverdige bygninger.

Byantikvaren arbeider for at Oslos lange og mangfoldige historie skal gjenspeiles i utvalget av bevarte bygninger, anlegg, bygningsmiljøer og kulturlandskap.

Etaten utarbeider alternative planforslag der det er nødvendig, saker hvor det er lagt ned midlertidig forbud mot tiltak prioriteres særskilt. Etaten utarbeider verneplaner og fredningssaker, samt yter service, rådgivning til publikum og formidler forståelse av byens historie.

2 Situasjonsbeskrivelse

Hovedmengden av saksbehandlingsressursene hos Byantikvaren er knyttet til uttalelser i plan-, bygge- og rivesaker, samt arbeidet med arkeologiske registreringer i regulerings- og byggesaker og formidling av tilskudd til verneverdige bygninger. Uttalelser til plan- og byggesaker blir prioritert, da disse har lovpålagte tidsfrister. Saksbehandlingstiden i etaten ligger godt under måltallet på 30 dager. Byantikvaren har hyppige samrådsmøter med Plan- og bygningsetaten for å effektivisere saksbehandlingen. Saksinnngangen er relativt stabil. Rammeøkningen fra 2016 har muliggjort at bemanning på saksbehandling er økt. Etaten har fremdeles utfordringer med kapasitet til arbeid med egne bevaringsplaner og utarbeidelse av alternative planforslag i pågående plansaker. Etaten er aktiv i tverretatlige prosesser og prosjekter.

Etaten har fulgt opp de fleste oppgavene i Bystyremelding 4/2003 Kulturminner i Oslo. Noen oppgaver

gjenstår, bl.a. forslag til tiltak for synliggjøring og bevaring av de viktigste historiske transportårene, registrering og vern av funksjonalistiske bygninger (delvis gjennomført), temaplan for tekniske/industrielle kulturminner sett i sammenheng med kulturlandskap i ytre by og Marka, systematisk gjennomgang av eksisterende bevaringsplaner.

Byantikvaren tilbyr publikumsmottak betjent med saksbehandler, hvor publikum gis tilbud om avkla-

ringer over disk og behandling av enklere saker. Ordningen med kundemottak gir gode effekter, herunder effektiv saksbehandling og god brukerservice.

Byantikvarens rådgivning om gjenbruk av bygningsmasse og vedlikehold/istandsetting av bygningsdeler støtter opp under arbeidet med å redusere klimautslippene. Etaten er en aktiv formidler av byens kulturminner gjennom foredrag, byvandring, presseinnspill, publikasjoner og sosiale media.

Tabell 8.26 Nøkkeltall for Byantikvaren

Byantikvaren	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Byggesaker etter plan- og bygningslov	1 203	1 330	1 274	1 420	1 435
Disp- og byggesaker etter kulturminnelov	43	38	30	38	47
Rivesaker etter plan- og bygningslov	319	348	334	287	342
Plansaker inkl. konsekvensutredninger	95	115	156	125	126

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 Utvikle den grønne klimabyen; sikre Oslos blågrønne struktur og omgivelser, kulturminner og gode steds-, klima- og miljøkvaliteter

Tiltak 1:

Tidig avklaring av kulturinteresser i aktuelle saker

Tabell 8.27 Resultatindikatorer – mål 1

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
I aktuelle saker		100 %	100 %	100 %

Mål 5 Saksbehandlingen skal være effektiv og sikre involvering på tvers av sektorene

Tiltak 1:

Gi raske tilbakemeldinger til Plan- og bygningsetaten slik at lovens behandlingsfrister kan overholdes

Tiltak 2:

Saksbehandlerbetjent kundemottak

Tabell 8.28 Resultatindikatorer – mål 5

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Antall dager	23,5	25,3	30	30
Antall timer pr uke		7,5	7,5	7,5

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,6 mill., jf. kapittel 17

Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % i 2017 til 24 % i 2018. Pensjonskostnadene i 2018

er 0,1 mill. lavere enn i 2017. Det er i tillegg innarbeidet etatens andel av sektorens rammereduksjon.

Det er gjort enkelte justeringer/korrigeringer mellom artsgrupper for å gi mer korrekt artsgruppedeling.

Byrådet viderefører ordningen med kommunalt tilskudd til verneverdige bygninger i privat eie. Bevilgningen for 2018 er 1,5 mill.

Tabell 8.29 Øremerkede kommunale midler for Byantikvaren

		Beløp i 1 000 kr
Prosjektnummer	Prosjektnavn	Beløp
2.520.01	Tilskudd verneverdige bygg i privat eie	1 500

Oppført beløp er årets bevilgning til prosjektet. Midlene forutsettes brukt i 2018 i samsvar med planlagt fremdrift. Dersom det skjer forskyvninger i fremdrif-

ten som gjør at midlene ikke fullt ut anvendes, er de overførbare til påfølgende budsjettår.

8.11 Plan- og bygningsetaten

Tabell 8.30 Driftsbudsjett – Plan- og bygningsetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
609	Plan- og bygningsetaten (BYU)			
10	Lønn og sosiale utgifter	383 485	357 169	363 367
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	87 481	26 964	30 431
13	Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	28 918	30 738	31 476
14	Overføringsutgifter	23 735	18 648	18 965
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	6 225	0	0
	Sum utgifter	529 844	433 519	444 239
16	Salgsinntekter	-282 312	-165 688	-165 688
17	Refusjoner	-55 059	-17 369	-17 821
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-6 225	0	0
	Sum inntekter	-343 596	-183 057	-183 509
	Netto utgifter	186 248	250 462	260 730

1 Ansvarsområde

Plan- og bygningsetaten er kommunens faginstans for kart-, plan- og byggesakstjenester. Etaten skal ivareta bokvalitet og gode offentlige rom, bevaring av kulturminner, sikre grønt- og utearealer, teknisk og sosial infrastruktur, nye hensyn gjennom marka- og naturmangfoldlovene samt miljø- og nabohensyn. Etaten har en viktig rolle ved veiledning og opplæring av brukerne og holder bl.a. ulike kurs for bransjen. Etaten skal sikre en riktig balanse mellom rask behandling og forsvarlig kvalitet, i henhold til plan- og bygningslovens og forvaltningslovens krav.

2 Situasjonsbeskrivelse

Prioriterte oppgaver for Plan- og bygningsetaten:

- Begrense klimagassutslipp og håndtere klimendringer gjennom planlegging og byutvikling

- Byvekst med kvalitet, inkl. ivareta og styrke byens blågrønne struktur
- Rammeavklaring for utviklingsområder og annen tilrettelegging for økt boligbygging
- Tilrettelegge for økt utbygging av skoler, barnehager og annen sosial infrastruktur
- Bidra til arbeid med nye tunneler gjennom sentrum og annen infrastruktur som fremmer grønn mobilitet
- Tilrettelegge for medvirkning i byutviklingsprosesser
- Forestå forutsigbar plan- og byggesaksbehandling

Befolkningsveksten krever planmessig og områdebasert tilrettelegging for fremtidig byutvikling og infrastruktur. Gjennom kommuneplanen er det etablert et overordnet plangrunnlag, som det vil kreve ressurser

å følge opp. Kommuneplanen og de større områdeplanene/-programmene vil være grunnsteiner i tilrettelegging for økt boligbygging, og skal sikre en overordnet offentlig styring av byutviklingen. Bolig- og byromskvalitet samt klimavennlig utvikling står sentralt. Sterk regional vekst gjør det nødvendig med samarbeid om regionale areal- og transportstrukturer for å møte klima- og miljøutfordringene. Staten arbeider med ny kommuneplan.

Byrådet har ambisiøse klimamål; redusere klimagassutslipp med 95 % i 2030 (sammenlignet med 1990-nivå) og redusere bilbruk med 33 % i 2030 (sammenlignet med 2015). Staten arbeider med å utvikle en arkitekturpolitikk som i tillegg til å fremme og sikre arkitektonisk kvalitet, skal bidra til å redusere klimagassutslipp og fremme et sosialt og miljømessig bærekraftig samfunn. Staten medvirker i prosjekt Bilfritt byliv og arbeider med utvikling av ByKuben - Oslo senter for byøkologi, som i 2018 skal etableres i fysiske lokaler med sentral plassering. Utvikling av grønn mobilitet der gange, sykkel og kollektivtilrettelegging prioriteres. Banenettet og kollektivfremkommelighet er helt sentrale tiltak. Staten arbeider videre med FutureBuilt både på bygg- og områdenivå ut 2020, og det er startet opp samtaler med de øvrige FutureBuilt kommunene om arbeidet skal videreføres i en annen form utover 2020.

Omforming, fortetting, økende eiendomspriser og arealknapphet i byggesonen skaper ofte motsetninger mellom utbyggingsinteressene i enkeltprosjekter og nabolag. Nye fortettingsprosjekter utfordrer ofte gjeldende regulering, tomtens utbyggingskapasitet, krav til bokvalitet og utearealer. Tilsvarende gjelder forholdet mellom ny bruk og vern av eksisterende bebyggelse. Staten utarbeider en metodikk for et grøntregnskap som skal vise utviklingen i grøntstrukturen i Oslo som et verktøy i arbeidet med å sikre og styrke grøntstrukturen. Staten erfarer at utvikling med forholdsvis høy bymessig tetthet utfordrer naboskapet mer, med økende grad av naboprotester og klager. Staten arbeider for å få til gode og innovative medvirkningsprosesser.

Økt utnyttelse av undergrunnen fører til økt risiko for konflikter og økt risiko for skade på installasjoner, både under bakken og på overflaten. Spesielt kan nevnes fare for setningsskader på bebyggelse ved senkning av grunnvannstand, samt at boring av dype

energibrønner utgjør en potensiell fare for å kunne treffe andre undergrunninstallasjoner som tunneler og bergrom. Det arbeides i tverretattlig samarbeidsprosjekt med sikte på en mer fremtidsrettet, helhetlig og bærekraftig forvaltning og bruk av undergrunnen i Oslo kommune.

Byrådet er kjent med at Kommunal- og moderniseringsdepartementet vil igangsette en utredning om betaling for karttjenester/-produkter. En slik utredning kan føre til endringer i hvilken mulighet kommunen har for å ta betalt for karttjenester/-produkter og dermed redusere finansieringsgrunnlaget for innsamling, oppdatering og forvaltning av dataene.

Staten har en stor egenplanportefølje og har forenklet planprosessen gjennom å samle planprogram og VPOR (veiledende plan for offentlige rom) i en prosess. I 2017 har staten samarbeidet med andre berørte etater for å samordne planprogram/ konsekvensutredning med kommunens system for investeringsbeslutninger for å redusere kommunens samlede tid- og ressursbruk og sikre kortere tid fra plan til gjennomføring. Antall innsendte planforslag har økt. Staten har flere større reguleringsforslag med bolig til behandling bl.a. Ruters forslag for Majorstuen knutepunkt og sporområder. Staten har mottatt 2 % færre byggesaker pr 31.07.2017 enn samme periode i 2016. For 2016 var gjennomsnittlig saksbehandlingstid for 3-uker saker på 2 uker og 12-ukers saker på 9,2 uker. Byggeaktiviteten er høy, pr. 31.07.2017 har staten gitt byggetillatelse til 4 453 boenheter og igangsettelsestillatelser for 4 636 boenheter, totalt for hele 2016 var tallene henholdsvis 4 610 og 4 939.

Plan- og bygningsetaten er pilot i kommunens program for elektroniske tjenester og utvikler veiledet dialog for flere typer og delprosesser i byggesak. Etatens sak/arkivsystem har en eldre kjerne basert på eldre teknologi og er lite egnet til bruk for økt selvbetjening og nettbaserte tjenester. Staten starter i 2016 opp et forprosjekt med mål å kunne bytte sak/arkivsystem. Nytt sak/arkivsystem skal være kompatibel og tilpasses ny sentral plattform. Fra 2018 vil hele statens byggesaksarkiv være elektronisk tilgjengelig for brukerne.

Statens informasjonskvalder for eiendomsmeglere og privatpersoner med byggeplaner og kurs for forslagsstillere er svært populære tiltak.

Tabell 8.31 Nøkkeltall for Plan- og bygningsetaten

Plan- og bygningsetaten	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Kommune(del)planer	0	5	4	4	6
Egne reguleringsaker	2	3	0	3	1
Innsendte detaljreg.saker u/sanerte	74	76	69	52	53
Antall regulerte boliger	1 420	1 635	1 758	5 658	15 481
Byggesaker	6 129	5 445	5 368	5 651	5 725
Godkjente boligenheter	3 618	3 107	2 736	3 902	4 610
Deletillatelser	198	202	166	186	182
Målebrevsaker	396	395	370	333	386
Seksjoneringssaker	407	508	557	455	453

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 Utvikle den grønne klimabyen; sikre Oslos blågrønne struktur og omgivelser, kulturminner og gode steds-, klima- og miljøkvaliteter

Tiltak 1:

Utvikle klimanøytrale byområder gjennom helhetlig planlegging som sikrer knutepunktutvikling, grønn mobilitet og styrker blågrønn struktur

Tiltak 2:

Fremme arkitekturpolitikk

Tiltak 3:

Vurdere byens omgivelser i arealplanleggingen

Tabell 8.32 Resultatindikatorer – mål 1

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Ant nye FutureBuilt forbildeprosjekter		2	3	3
Fremlegge resultater av grøntregnskap				1. halvår
Sak om arkitekturpolitikk oversendt til politisk behandling			2. halvår	1. halvår
Utarbeide stedsanalyse i plansaker (der det ikke foreligger oppdatert plangrunnlag)				100 %

Mål 2 Tilrettelegge for økt boligbygging

Tiltak 1:

Vurdere om søknader og planer er egnet for boligformål

Tiltak 2:

Økt egenplanlegging

Tiltak 3:

Oppfølging av Boligutvalgets forslag

Tabell 8.33 Resultatindikatorer – mål 2

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Følgende saker vurderes egnet for boligformål; innsendte reguleringsplaner og søknad om tiltak på min 5000 m2 BRA i indre by				100 %
Oversende veiledende plan for offentlige rom på Lysaker til politisk behandling				1. halvår
Oversende planprogram med veiledn plan for offentlige rom for Skullerud til politisk beh				1. halvår
Oversende planprogram med veiledn plan for offentlige rom for Hasle/Valle Hovin til politisk behandling				1. halvår
Fastsette planprogram for Smestad				2. halvår
Boligutvalgets forslag er fulgt opp				100 %

Mål 5 Saksbehandlingen skal være effektiv og sikre involvering på tvers av sektoreneTiltak 1:

Utvikle digitale tjenester

Tiltak 3:

Overholde lovens saksbehandlingsfrister

Tiltak 2:

Tversektorielle samarbeidsarenaer

Tabell 8.34 Resultatindikatorer – mål 5

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Antall nye tjenester		7	3	utvidelse av tidl leveranser
Etablere/videreføre samarbeidsarenaer ved behov			regelmessig	regelmessig
<i>Overholde lovens saksbehandlingsfrister:</i>				
Byggesak - frist 3 uker	1,6 uker	2,0 uker	3 uker	3 uker
Byggesak - frist 12 uker	8,5 uker	9,2 uker	12 uker	12 uker
Innsendt plan - off. ettersyn - frist 12 uker	9,5 uker	10,3 uker	12 uker	12 uker
Deletillatelser - frist 12 uker	5,4 uker	6,3 uker	12 uker	12 uker

Plan- og bygningsetaten skal redusere saksbehandlingstiden fra komplett planforslag er innkommet til det er lagt ut til offentlig ettersyn med 20 % i løpet av fireårsperioden (2016-2019). Etaten skal redusere saksbehandlingstiden på bestilling av oppstartsmøter for innsendte planinitiativ med 20 % innen 2019. Ambisjonsnivået forutsetter at de revisjoner staten arbeider med i plan- og byggesakslovgivningen ikke pålegger kommunen mer omfattende oppgaver inn i denne prosessen.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 7,2 mill., jf. kapittel 17

Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % i 2017 til 24 % i 2018. Pensjonskostnadene i 2018 er 2,3 mill. lavere enn i 2017. Det er i tillegg innarbeidet etatens andel av sektorens rammereduksjon og etatens andel av forutsatt besparelse som følge av redusert konsulentbruk.

Det ble i budsjettet for 2017 innarbeidet 6,0 mill., deretter 16,0 mill. årlig til et taktskifte i utvikling av nye boliger og kommunal planlegging av områder for utvikling. Det er i tillegg innarbeidet 12,0 mill. for årene 2018 og 2019, deretter 8,0 mill. årlig til klimatilak byutvikling. I budsjettet for 2017 ble det innar-

beidet 3,5 mill. til Bilfritt byliv, bevilgningen er vide-
reført i 2018. I budsjettet for 2015 og økonomiplan
2015-2018 ble det innarbeidet totalt 38,0 mill. til

digitalisering av etatens byggesaksarkiv, med 10,0
mill. i 2015, 14,0 mill. i 2016 og 2017 (avsluttes i
2017).

Tabell 8.35 Øremerkede kommunale midler for Plan- og bygningsetaten

Beløp i 1 000 kr		
Prosjektnummer	Prosjektnavn	Beløp
2.609.04	Fjordbyen	4 000
2.609.07	Bjørvika	3 500
2.609.09	FutureBuilt	2 000
2.609.11	ByKuben - Oslo senter for byøkologi	4 000
2.609.12	Bilfritt byliv	3 500
2.609.13	Arkeologiske undersøkelser	2 000

Oppført beløp er årets bevilgning til prosjektet. Mid-
lene forutsettes brukt i 2018 i samsvar med planlagt
fremdrift. Dersom det skjer forskyvninger i fremdrif-

ten som gjør at midlene ikke fullt ut anvendes, er de
overførbare til påfølgende budsjettår.

5 Investeringer

Tabell 8.36 Investeringsbudsjett – Plan- og bygningsetaten

Beløp i 1000 kr			
Kap / Artsgr	Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
609 Plan- og bygningsetaten (BYU)			
01 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	5 121	6 000	6 000
04 Overføringsutgifter	1 203	0	0
Sum utgifter	6 324	6 000	6 000
07 Refusjoner	-1 203	-1 000	-1 000
Sum inntekter	-1 203	-1 000	-1 000
Netto utgifter	5 121	5 000	5 000

Tabell 8.37 Investeringsoversikt – Plan- og bygningsetaten

Plan- og bygningsetaten (BYU)		Kostnads- ramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
106019	IKT-utstyr			6 000	6 000	6 000	6 000		
	Sum investeringsutgifter			6 000	6 000	6 000	6 000		
106019	IKT-utstyr	Investeringsmoms		-1 000	-1 000	-1 000	-1 000		
	Sum kapittel finansiering			-1 000	-1 000	-1 000	-1 000		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			5 000	5 000	5 000	5 000		

Det foreslås budsjettert med 6,0 mill. årlig til ajourhold og modernisering/IKT.

8.12 Samlede tilskuddsmidler – Byutvikling

Tabell 8.38 Samlede tilskuddsmidler – Byutvikling

Beløp i 1000 kr

Kap. nr.	Søknaden gjelder	Vedtak 2016	Vedtak 2017	Byrådets forslag i Sak1/2018	Sum 2016 - 2018
520	Tilskudd til verneverdige bygg i privat eie	1 500	1 500	1 500	4 500

Byrådet forslår å videreføre ordning med kommunalt tilskudd til verneverdige bygninger i privat eie.

9.0 MILJØ OG SAMFERDSEL

Byrådsavdeling for miljø og samferdsel har det overordnede ansvaret for områdene miljø, klima, energigjenvinning, enøktiltak og bærekraftig utvikling, biologisk mangfold, friluftsliv, landbruk, kollektivtransport, drosjenæringen, trafikksikkerhet, offentlig parkering, kommunens veier, parker, friområder og skoger, brann og redning, vann og avløp og renovasjon.

9.0.1 Hoved og nøkkelstørrelser for miljø- og samferdsel

Figur 9.0.1 Hoved og nøkkelstørrelser for miljø og samferdsel

Beløp i 1000

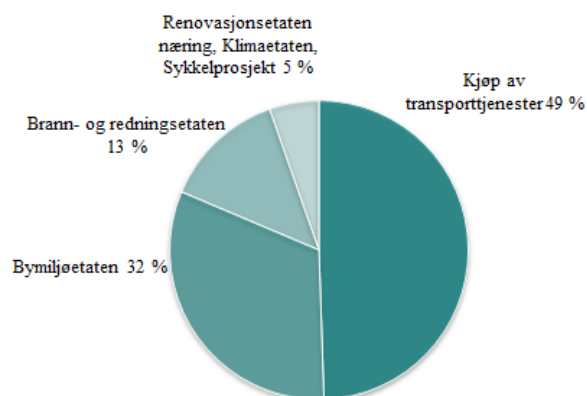
Driftsbudsjettet	Dok 3 2017	Budsjett - økonomiplan			
		2018	2019	2020	2021
Sum utgifter	3 696 730	3 817 189	3 881 253	3 934 696	3 961 800
Sum inntekter	-986 437	-1 160 162	-1 078 162	-929 162	-1 032 162
Netto utgifter	2 710 293	2 657 027	2 803 091	3 005 534	2 929 638

Andel av kommunens totale brutto driftsbudsjett 6,2 %

Viktige satsinger:

- 669,0 mill. til økte driftsmidler i kollektivtrafikken i økonomiplanen, herav 141 mill. for å unngå realprisøkning på billetter
- 99,0 mill. til økt innsats på utbygging av elbilladepunkter i økonomiplanen
- 24,0 mill. økning i økonomiplanperioden til utvidelse av høystandard drift av sykkelveier
- 28,5 i økte investeringer knyttet til Bilfritt byliv
- 15 mill. til forprosjekt store gateopprustningsprosjekter knyttet til Bilfritt byliv
- 8,5 mill. årlig i 2018 og 2019 til bedre tilrettelegging for gående ved økt vinterdrift av fortau og gangveier
- 5,0 mill. til urbant landbruk og videreføring av tilskuddsordning for urbant landbruk
- 6,0 mill. årlig i økonomiplanperioden for å sikre flere lehus for buss- og trikkeholdeplasser uten økt reklametrykk
- 2,5 mill. i 2018 og 4,0 mill. i 2019 til pilotprosjekt for miljøvennlig vinterdrift av sykkelveier

Brutto driftsutgifter for 2018 fordeler seg slik:

9.0.2 Byrådets ambisjoner for sektoren

Byrådets visjon er en grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle. Basert på denne visjonen skal Oslo også utvikle seg til en by med et levende bilfritt byliv, flere grøntområder som er godt tilrettelagt for friluftsliv, renere luft, flere sykkelveier og enda bedre kollektivtransport. Klimaarbeidet skal ikke overlates til noen andre, et annet sted eller til en annen tid. Byrådets arbeid med å iverksette klimatiltak i alle sektorer er påbegynt og vil fortsette for fullt i økonomiplanperioden.

I tillegg har sektoren store og viktige oppgaver innen brann- og redning, vann, avløps- og renovasjonstjenester, opprettholdelse og videreutvikling av kommunalteknisk infrastruktur, skjøtsel, sikring og videreutvikling av kommunens naturområder, samt parker og veier som byrådet prioriterer høyt.

I 2017 ble Oslo utpekt til Europas miljøhovedstad (European Green Capital) i 2019. Utnevnelsen er en anerkjennelse av arbeidet som gjøres for å nå byens klima- og miljømål, og er en anledning til å sette viktige bymiljøspørsmål på den internasjonale agendaen. Byrådet vil legge til rette for bred involvering av innbyggere, organisasjoner og næringsliv i planlegging og gjennomføring av året som Europas miljøhovedstad, og vil bruke utnevnelsen til å:

- sette våre felles utfordringer på agendaen lokalt, nasjonalt og i Europa
- skape økt bevissthet og forståelse i egen befolkning på hvorfor endring er nødvendig og hvordan hver enkelt av oss kan bidra for at det blir en positiv endring
- mobilisere til et fellesskap blant europeiske lokalpolitikere, og løfte frem betydningen av politisk mot til å gjennomføre endringer

2018 vil brukes til å planlegge markeringer og arrangementer i byen i 2019 for å vise hva som er gjort i Oslo, og hvilke tiltak som er planlagt i årene fremover.

Byrådets klimapolitikk er en av bærebjelkene i byrådserklæringen. Klimautfordringene krever at det tas tøffe valg, og at kommunen bruker de virkemidlene den har. Reduksjon av utslipp i kommunens egne virksomheter står sentralt, og er godt i gang. Bymiljøetatens andel av el- og hybridkjøretøy er oppe i 53 %.

Ifølge den siste klimastatistikken fra Statistisk sentralbyrå gikk utslippene ned med 16 % fra 2013 til 2015 for byen som helhet. Kommunens egne virksomheter reduserte sine utslipp med 27 % fra 2015 til 2016. Et indikatorsett som er utviklet for å kunne følge klimagassutslippene i Oslo fra kvartal til kvar-

tal, viser en fortsatt utslippsreduksjon i 2017. Dette er et godt utgangspunkt for klimaarbeidet i 2018.

Byrådet har i Klima- og energistrategien satt som mål å redusere biltrafikken med 20 % i løpet av bystyreperioden. For å nå dette målet, må andelen persontransport som dekkes med kollektivtransport, sykkel og gange økes kraftig. Tiltakene innen transportsektoren må derfor forsterkes, og man må få en vridning fra bensin- og dieslbiler til nullutslippskjøretøy. Det må også skje en omlegging av vare- og godstransporten til fornybart drivstoff og nullutslippsløsninger, og mer transport må flyttes fra vei til sjø og jernbane.

Et effektivt kollektivtilbud er et av byrådets viktigste virkemidler i arbeidet for å redusere biltrafikken. Kapasiteten i kollektivtilbudet må derfor øke, samtidig som nytt trafikantbetalingssystem i bomringen innføres.

Et tett, godt utbygget og godt driftet sykkelveinett må til for å nå målsettingen om vekst i sykkeltrafikken. Byrådets målsetting er at 16 % av hverdagsreisene gjennomføres på sykkel i 2020 og 25 % i 2025.

Klemetsrudanlegget er en av Østlandets største landbaserte industribedrifter og Oslos største punktutslipp av klimagasser. Karbonfangst på dette anlegget er det største enkelttiltaket i Oslos klima- og energistrategi. Gjennomføring av tiltaket var beregnet å skulle redusere klimagassutslippene med 165 000 tonn CO₂. Klemetsrudanlegget ble våren 2017 en av tre industriaktører som mottar støtte fra Gassnova til konseptstudie av karbonfangst. Stortinget vil etter planen bli invitert til å fatte investeringsbeslutning våren 2019. Ved en positiv beslutning i Stortinget våren 2019 vil et fullskala anlegg for CO₂-fangst på Klemetsrud tidligst kunne stå ferdig i 2022.

Luftkvaliteten i Oslo er fortsatt for dårlig, og Oslo kommune bryter forurensningslovens krav til luftkvalitet. Innføringen av en lavutslippsone rettet mot de mest forurensende kjøretøyene (tunge dieselskjøretøy) og tids- og miljødifferensiering av takstene i bomringen, er blant byrådets viktigste tiltak for å nå målet om god luftkvalitet.

Byrådet vil ha en grønn og levende by med gode byrom som innbyr til aktivitet. Gjennom arbeidet med Bilfritt byliv vil det skapes flere hyggelige møteplasser og mer liv i gatene. Byrådet ønsker en by uten et stort reklametrykk, og vil ved inngåelse av ny lehuskontrakt for buss- og trikkeholdeplasser bidra til at reklametrykket ikke økes, samtidig med en vesentlig økning i antall lehus.

I 2017 vedtok bystyret behovsplan for idrett og friluftsliv 2017-2027, med klare mål for å legge enda bedre til rette for friluftsliv. Planen innebærer blant annet en tydelig prioritering av grøntområder og tilgjengelighet til fjorden for allmennheten.

Byens kretsløpsbaserte avfallssystem og avløpshåndtering skal opprettholdes og videreutvikles. Det er viktig å sørge for at infrastruktur for vann, avløp og renovasjon er en godt integrert del av byplanleggingen. På lang sikt planlegges et mindre tydelig skille mellom områder med boliger, næring og infrastruktur. Innovative og utradisjonelle løsninger vil kunne tilrettelegge for at Oslo kommune kan øke ressursutnyttelsen. Likeledes kan regionale samarbeidsformer sikre bedre utnyttelse av anlegg og mer kostnadseffektiv drift.

Trygg og forutsigbar avfallsbehandling er en nødvendighet for Oslo by. Oslo kommune overtok i 2017 avfallsinnsamlingen av husholdningsavfall etter store

utfordringer. Det må fortsatt arbeides målrettet og systematisk for å sikre en robust avfallsinnsamling og gode og forutsigbare arbeidsforhold for de ansatte. En vurdering av videre utvikling av kommunens energigjenvinningsanlegg på Haraldrud pågår.

Oslo skal være en trygg by med god beredskap. En konsekvens av et endret klima, er økt nedbør og mer intense nedbørsperioder. Å gjenåpne vassdrag, filtre og fordrye overvann og sikre flomveier må til for å møte konsekvensene av dette. Arbeidet vil kreve en grønn infrastruktur som støtter den tradisjonelle grå infrastrukturen.

Oslos vannforsyning er sårbar. En svikt i vannforsyningen og avløpshåndteringen vil være kritisk for liv og helse. Innbyggerne skal sikres nok vann, at vannet er helsemessig trygt, og at vannforsyningen er stabil. Etter mange år med utredninger ble det i juni 2017 besluttet å sette i gang forprosjekt for ny reservevannforsyning fra Holsfjorden.

Tabell 9.0.1 Byrådets mål for miljø- og samferdsel

Mål		Virksomheter som bidrar til måloppnåelse
1	Klimagassutslipp skal reduseres med 36 % innen 2020 sammenlignet med 1990-nivå*	Klimaetaten, Ruter AS, Sporveien Oslo AS, Sykkelprosjektet, Bymiljøetaten, Bilfritt byliv, Vann- og avløpsetaten, Energigjenvinningsetaten, Renovasjonsetaten
2	I Oslo skal klima- og miljøvennlige transportløsninger være førstevalget	Ruter AS, Sporveien Oslo AS, Sykkelprosjektet, Bymiljøetaten
3	Oslo skal være en grønn og levende by	Bymiljøetaten, Bilfritt byliv, Vann- og avløpsetaten, Ruter AS, Sporveien Oslo AS
4	Oslo skal ha en kretsløpsbasert ressursbehandling	Renovasjonsetaten, Energigjenvinningsetaten, Vann- og avløpsetaten
5	Oslo skal være en trygg by med god beredskap	Brann- og redningsetaten, Vann- og avløpsetaten, Bymiljøetaten

*Klimamålet nedjusteres som følge av at statens fremdriftsplan for realisering av fullskala CO₂-fangst er forskjøvet.

Mål 1 Klimagassutslipp skal reduseres med 36 % innen 2020 sammenlignet med 1990-nivå

Oslo skal redusere CO₂-utslippene med 95 % innen 2030. Opprinnelig hadde byrådet mål om å halvere klimagassutslippene innen 2020 forutsatt etablering av fullskala karbonfangst ved forbrenningsanlegget på Klemetsrud. Som nevnt over gjør statens framdriftsplan det nødvendig å nedjustere Oslos 2020-mål til en utslippsreduksjon på 36 % prosent sammenliknet med 1990-nivå.

Statens endrede framdrift med karbonfangst og lagring gjør det desto viktigere at Oslo oppnår de øvrige nødvendige utslippskuttene, som ikke er knyttet til karbonfangst. Dette forutsetter at allerede besluttede klimatiltak gjennomføres med høy kvalitet, at enkelte eksisterende tiltak styrkes og at noen nye tiltak iverksettes.

Oslos klimagassutslipp reduseres. Dette skyldes i hovedsak en reduksjon i salget av fossil fyringsolje. Utslippene fra personbiltransporten vil også trolig gå noe ned som følge av et stadig sterkere innslag av elbiler og andre lavutslippsbiler i bilparken, samtidig som transportarbeidet holder seg relativt stabilt. Ut-

slippene fra transportsektoren for øvrig vil trolig ikke gå særlig ned fra 2015 til 2017 da omleggingen til annet drivstoff ikke har startet i særlig omfang verken for lastebiler eller varebiler.

Klimabudsjettet i kap.2 av dette budsjettforslaget beskriver tiltakene som er nødvendige for å redusere klimagassutslippene med 36 % innen 2020, plasserer ansvaret for tiltakene, og anslår kostnader og reduksjon i CO₂-utslipp.

Blant viktige klimatiltak i 2018 er 39,0 mill. til investering i flere ladepunkter, inkludert semihurtigladere til drosjer og varebiler. Oslopakke 3-avtalen, med innføring av rushtidsavgift høsten 2017, er også sentral sammen med arbeid for en fossilfri kollektivtransport. Oslo har som mål at all kollektivtrafikk skal gå på fornybart drivstoff i 2020, og Ruter har lagt til grunn at målet i miljøstrategien Fossilfri 2020 vil nås.

I 2018 foreslås det å øke tilsagnsrammen til Tilskudd til klima- og energitiltak til 80,0 mill. Byrådet vil i 2018 starte arbeidet med en klimastrategi for Oslo for 2020-2030 med sikte på å legge denne fram for bystyret våren 2019.

Deponigassen fra det stengte Grønmodeponiet tas ut og utnyttes til elektrisitet og varme. Ved forbrenning i gassmotorer omgjøres metangass til CO₂. Dette gir en miljøgevinst, da metan er ca. 20 ganger mer klimaskadelig enn CO₂. I tillegg gir det en miljøgevinst ved at produsert elektrisitet og varme erstatter fossilt brensel.

Romerike biogassanlegg i Nes kommune, som er ett av anleggene til Energigjenvinningsetaten, sørger for biologisk behandling av matavfall fra Oslo. Anlegget produserer fornybart drivstoff i form av flytende biogass.

Mål 2 I Oslo skal klima- og miljøvennlige transportløsninger være det naturlige førstevalget

Byrådet vil gjøre det enklere for innbyggere og næringsliv å reise miljøvennlig i hverdagen. Sentralt i dette arbeidet står en klar prioritering av gående, syklende og kollektivreisende når det gjelder arealbruk og investeringer. Byrådet vil legge til rette for rask utbygging av bilparken til utslippsfri kjøretøy. Reduksjon i biltrafikken bidrar til bedre fremkommelighet for næringstransport.

Antall reisende med kollektivtransport fortsetter å vokse kraftig. I 2016 var det for første gang flere som reiste med kollektivtransport enn med privatbil i Oslo. Dette medfører også betydelig høyere billettinntekter enn tidligere antatt. Midlene går til å styrke tilbudet, og til å fase inn utslippsfri buss og båt. Revidert Oslopakke 3-avtale og bymiljøavtale sikrer

finansiering av viktige kollektivprosjekter som nytt signal- og sikringsanlegg på t-banen, Fornebubane, nye trikker og oppgradering av trikkeinfrastruktur, og ny sentrumstunnel på t-banen.

For å nå byrådets mål om å redusere biltrafikken, må kollektivtrafikken styrkes. Til sammen øker byrådet tilskuddet til Ruter med reelt 528 mill. i økonomiplanperioden for å sikre en økt passasjervekst gjennom styrket kollektivtilbud samtidig som utslippsfri teknologi i kollektivtrafikken fases inn. Byrådet er opptatt av å sikre konkurransedyktige priser i kollektivtransporten, og vil jobbe for at Ruter skal kunne unngå prisøkningen i Oslopakke 3-avtalen. Det forutsetter enighet med Akershus fylkeskommune. Byrådet foreslår å sette av 46,0 mill. i 2018 og 95,0 mill. i 2019 for å dekke inn Oslos andel av økt tilskuddsbehov.

Byrådet har i sin tiltredelseserklæring satt som mål å bygge minst 60 km sykkelvei, sykkelfelt og bilfrie gater i løpet av bystyreperioden, og å øke sykkelandelen målt i daglige reiser til 25 % innen 2025. Sykkelandelen øker, og særlig antallet vintersyklister er økende. Sammenligning av antall passeringer på sykkelteillere vinteren 2016/2017 og 2014/15 viser en økning på 78 % i antall passeringer. Byrådet foreslår å øke rammene for drift av sykkelveier med 24,0 mill. i økonomiplanperioden, slik at ny infrastruktur også driftes med høy standard. I tillegg er det satt av 2,5 mill. i 2018 og 4,0 mill. i 2019 til et pilotprosjekt for miljøvennlig vinterdrift av sykkelvei. Også satsingen på utbyggingen av sykkelveier, sykkelparkering og andre mindre sykkeltiltak fortsetter. I 2018 er det planlagt å bygge ut 12 km med ny sykkelinfrastruktur, oppgradere 6 km og starte utbyggingen av Hoffsvæien, Tåsenvæien og Langbølgen.

Byrådet er opptatt av å legge enda bedre til rette for gange og vil utarbeide en egen strategi for gående. Bedre tilrettelegging for fotgjengere vil ikke minst være viktig for å nå målsettingen om en aldersvennlig by. Byrådet har i 2016 og 2017 trappet kraftig opp vinterdrift av sykkelveier på totalt 8,5 mill. i 2018 og videreført med 8,5 mill. i 2019. Dette vil også bidra til bedre fremkommelighet for eldre og mennesker med funksjonsnedsettelse.

Satsingen på styrket vinterdrift av fortau innebærer at fortau brøytes ved mindre snø enn i dag (3 cm i stedet for 5 cm) og at brøyting gjennomføres raskere (ferdig brøytet på 4 timer i stedet for 8 timer). Det legges også opp til mer strøing.

Bymiljøetaten arbeider kontinuerlig med prosjekter som bedrer tilretteleggingen for gående, og har følgende pågående prosjekter:

- Thorvald Meyers gate
- Akersgata
- Oppgradering Telthusbakken

- Rehabilitering Ilatrappa
- Olav Vs gate
- Nedre del av Hegdehaugsveien
- Oppfølging av turveistrategien
- Trafikkagenten (kontinuerlig)
- BYMelding (kontinuerlig)
- Utbedring av turvei og belysning ved Korsvoll/Engebråten
- Øvrige trafiksikkerhetstiltak (fartshumper, lys-regulerte fotgjengerfelt, kryssoppstramminger, reduserte fartsgrenser)

For å oppnå en rask utfasing av fossile kjøretøy, er det helt nødvendig å gjøre det attraktivt og enkelt for folk å velge nullutslippskjøretøy. Fra en markedsandel av nybilsalget på om lag 5 % i 2013, utgjorde elbiler mer enn 25 % av nybilsalget i første kvartal 2017. Oslo ble i august 2017 utpekt til Norges elbilhovedstad, men innsatsen må styrkes. De siste årene har kommunen bygget ut ca. 200 ladepunkter i året. Byrådet foreslår i 2018 å etablere minst 200 nye ordinære ladestasjoner, 400 semi-hurtiglader og seks hurtiglader. Samtidig foreslås det å videreføre og styrke støtteordningen for å bygge ladeinfrastruktur i sameier og borettslag. Dette vil gjøre det mulig å etablere minst 3000 flere ladepunkter i 2018.

Tabell 9.0.2 Antall ladepunkter for elbil

Antall ladepunkter for elbil	2015	2016	2017	2018
Antall ordinære ladepunkter på kommunal grunn	808	1 114	1 300	1 500
Antall semihurtiglader med kommunal involvering/finansiering	0	0	124	524
Antall hurtiglader med kommunal involvering/finansiering	0	0	20	26
Antall ladepunkter i borettslag etablert med kommunal støtte*	107	177	150	3 344
Antall energistasjoner/hydrogenstasjoner	0	0	1	3
Antall hurtiglader og semihurtiglader tilrettelagt for taxi	0	0	111**	517***
Antall hurtiglader og semihurtiglader tilrettelagt for varebiler	0	0	102**	508***
Antall private hurtiglader/semihurtiglader			54	

* Gammel ordning tom. 2017 hvor det ble gitt tilskudd til etablering av ladepunkt, henholdsvis på gjesteparkeringsplasser eller plasser som kan benyttes av flere (ikke faste parkeringsplasser). Fom. 2018 ny ordning hvor det ikke gis tilskudd til det enkelte ladepunkt, men til antall ladepunkt som muliggjøres av en oppgradering av infrastruktur.

**I tillegg har hurtigladerstasjonene på Munchmuseet, Bjølsen og Skøyen eget bookingsystem og rabatter for Bring og taxi, men er åpent for alle.

*** Økningen henviser til de nye semihurtigladerne og hurtigladerne som planlegges bygget i 2018. Varebiler og taxi vil få mulighet til å booke disse særskilt.

Mål 3 Oslo skal være en grønn og levende by

Oslo sentrum tilrettelegges bedre for byliv og opphold. Gjennom arbeidet med Bilfritt byliv sørger byrådet for at Oslo blir en mer menneskevennlig by. Parkeringsplasser på gateplan fjernes og frigjøres til alternativ bruk, sentrum oppgraderes med bymøbler og beplantning, det tilrettelegges for leie av areal til ulike bylivsfremmende tiltak og sentrum skal stenges for gjennomkjøring. Å redusere biltrafikken innenfor Ring 1, vil også bidra til bedre luftkvalitet i sentrum.

En rekke midlertidige Bilfritt byliv-tiltak vil gjennomføres i 2018. Dette inkluderer bl.a. utplassering av benker og sitteplasser, etablering av lekeplasser og fotgjengerforbindelser, infrastruktur for strøm til arrangementer og rehabilitering av fortau og parker mv. Tiltakene vil bli evaluert og eventuelt justert før de gjøres permanente. I 2018 starter også planleggingen av de mer langsiktige tiltakene slik som de

større gateopprustningsprosjektene, og det er satt av 15,0 mill. til dette.

Oslo har en unik blå-grønn struktur med nærhet både til marka og øyene, samt en rekke parker og friområder. Mange Oslobeoere benytter seg av dette, og 4 av 5 innbyggere er fornøyd med rekreasjonsmulighetene i byen. Gjennom Behovsplan for idrett og friluftsliv 2017-2027 er det blant annet avsatt midler til opprustning av øyene og badestrendene. Byrådet har økt satsingen på urbant landbruk, og det tilrettelegges for flere urbane dyrkingsprosjekter, etablering av spiselige vekster, utvikling av blomsterenger, etablering av parselhager mv. I budsjettet for 2018 er det satt av 5,0 mill. til videre utvikling av Geitmyra skolehage og oppfølging av handlingsprogram for Spirende Oslo.

En ren fjord er viktig for den blågrønne byen. Vann- og avløpsetaten har et ansvar for å håndtere avløpsvannet. Byggingen av Midgardsormen, rehabiliteringen ved Vestfjorden Avløpsselskap og utvidelsen av Bekkelaget renseanlegg sørger for at forurenset

vann ikke slipper ut i fjorden, og at fjorden derfor igjen holder badevannskvalitet. Byrådet prioriterer bekkeåpningsprosjekter som har til formål å håndtere overvann og bidra til å skape en grønn og levende by.

Kommunale byrom skal fremstå rene, tiltalende og brukervennlige, og byrådet merker seg at 4 av 5 innbyggere er fornøyd med hvordan byrommene fremstår. Det er samtidig en utfordring med et økende antall tilreisende bostedsløse og ulovlig oppsatte teltleire. Byrådet har i 2017 sørget for økt bevilgning til opprydding av ulovlige teltleire, og foreslår å videreføre denne satsingen i 2018.

Oslo har fortsatt store utfordringer med luftforurensning, og er pålagt å komme under forurensningsforskriftens grenseverdier. Byrådet har fått på plass strakstiltak som kan innføres på dager med akutt høy luftforurensning, som dieselforbud og mulighet for å stenge kommunale parkeringsplasser. Kommunen har sammen med Akershus søkt staten om mulighet til å femdoble bompengene på slike dager, som et alternativ til dieselforbud, og kommunen avventer en fastsettelse av denne forskriften før tiltaket kan iverksettes.

Byrådet har samtidig arbeidet for å få på plass permanente tiltak for å redusere luftforurensning. Høsten 2017 innføres første steg i den reviderte avtalen om Oslopakke 3, med tids- og miljødifferensierte bomtakster i bomringen. Kommunal forskrift om lavutslippssone for tunge kjøretøy med motorteknologi lavere enn Euro VI er på høring høsten 2017. Videre har byrådet trappet opp vasking og støvdempende tiltak på det kommunale veinettet for å begrense helseskadelig svevestøv, piggdekkgebyret er økt, det er innført miljøfartsgrenser i vintersesongen, støtte på opptil 6000 kroner for å bytte ut gamle vedovner videreføres, og arbeidet med nytt landstrømanlegg på Vippetangen er igangsatt.

Mål 4 Oslo skal ha en kretsløpsbasert ressurshåndtering

Avfallsplan for Oslo kommune 2006-2009 (sak 239/06) er førende for arbeidet med kretsløpsbasert avfallshåndtering. En ny avfallsstrategi med perspektiv frem mot 2025 er under behandling. Strategien omfatter alle virksomheter som er lokalisert i Oslo, og har et mer regionalt perspektiv enn tidligere planer. Intensjonen er at det skal bli enklere å kildesortere riktig både hjemme, ute og på arbeid. Byrådet vil blant annet sikre etablering av godt integrerte avfallsløsninger i byutviklingsområdene. Gjennom regionalt samarbeid vil Oslo kommune arbeide for felles standardiserte løsninger, optimal utnyttelse av dagens infrastruktur og sikre gode beredskapsplaner. Økt satsing på regionalt samarbeid vil bidra til økt brukervennlighet, bedre ressursutnyttelse av avfallet, og

styrking av samarbeidet med forskningsmiljøer, universiteter og næringsliv.

I Oslo kommune er det innført et kretsløpsbasert avfallshåndteringssystem. Avfallet håndteres som en ressurs, hvor varmen fra forbrenning av restavfall brukes i Oslos fjernvarmenett, matavfallet blir til biogjødsel og biogass og plastavfallet gjenvinnes til nye plastprodukter. Biogassen brukes som drivstoff, og til produksjon av strøm og varme. Oslo kommune med Romerike biogassanlegg, Bekkelaget avløpsanlegg og Vestfjorden avløpselskap var i 2016 Norges største produsent av biogass.

Avfallshåndtering er en viktig del av sirkulær økonomi og det grønne skiftet. Oslo kommunes kretsløpsbaserte avfallssystem bidrar til å gjøre Oslo til en internasjonalt ledende miljøby innen avfallshåndtering. Energigjenvinning av avfallet er en viktig del av dette systemet. I budsjett for 2018 er det satt av 50,0 mill. for å oppgradere Haraldrud energigjenvinningsanlegg. Anlegget er gammelt og det er behov for å iverksette tiltak for å opprettholde dagens kapasitet.

Oslo kommune ved Renovasjonsetaten overtok i februar 2017 avfallsinnhenting av husholdningsavfall etter store problemer med ny kontrakt. Byrådet har arbeidet kontinuerlig gjennom 2017 for at avfallshåndteringen skal være forutsigbar og at medarbeiderne sikres et fullt forsvarlig arbeidsmiljø. Dette arbeidet vil også ha prioritet i 2018.

Vann er verdens viktigste ressurs, og Oslos vann- og avløpsnett har et stort behov for rehabilitering. Byrådet har intensivert innsatsen for å få lekkasjene ned og har en jevn produksjon av nytt ledningsnett. Nye metoder for utskifting av ledningsnett som ikke innebærer graving (no-dig-metoder), og som er mer effektive og kostnadsbesparende utprøves.

Mål 5 Oslo skal være en trygg by med god beredskap

Bymiljøetatens bybetjener bidrar til en trygg by gjennom sin døgnkontinuerlige tilstedeværelse rundt om i byen. Det jobbes også systematisk med trafikk-sikkerhetsarbeid etter målsettingen om null drepte eller hardt skadde i trafikken. Trygge skoleveier er særlig prioritert i trafikk-sikkerhetsarbeidet. Mobilapplikasjonen Trafikkagenten er et viktig bidrag da den lar elever melde inn punkter på sin skolevei de synes er utrygge, og bidrar til at disse raskt kan utbedres.

Andre viktige trygghetsskapende tiltak i 2018 er drift og vedlikehold av byens belyningsanlegg, å integre trygghetsfremmende tiltak i utbygging av byen og oppgradering av offentlige rom. Videre vil Byrådet

sikre trygge byrom gjennom sine byutviklingsprosjekter.

En av de største utfordringene Oslo må håndtere som en konsekvens av et endret klima, er økt nedbør og mer intense nedbørsperioder. Håndtering av overvann blir derfor et viktig satsingsområde, herunder å gjenåpne bekker og elver, filtrere og fordrøye overvann, tømning av sandfang og å sikre flomveier. Dette vil vises som en grønn infrastruktur som støtter den tradisjonelle grå infrastrukturen. Et økende behov for naturbaserte løsninger vil gi muligheter for grønne arbeidsplasser i Oslo og grønn infrastruktur vil gi positive helseeffekter.

Brann- og redningsetatens mannskaper bidrar til en trygg by ved sin døgkontinuerlige innsats rundt om i byen. Etaten legger også stor innsats i brannforebyggende arbeid. Oslo skal ha en beredskap som kan håndtere omfattende branner og ulykker. Gjennom forskriftsmessig bemanning, god kompetanse og driftssikkert materiell skal liv, miljø og verdier kunne reddes.

I 2018 vil byrådet sikre at Brann- og redningsetaten kan fortsette arbeidet med å forhindre at branner

oppstår, at noen omkommer i brann og at store verdier går tapt. Et målrettet brannforebyggende arbeid og den døgkontinuerlig brann- og redningsberedskapen er de viktigste virkemidlene for å nå dette målet. Byrådet foreslår å sette av 250 mill. til Omsorgsbygg Oslo KF for å rehabilitere Grorud, Kastellet og Briskeby brannstasjon. De tre prioriterte brannstasjonene har et betydelig vedlikeholdsetter-slep.

Byrådet vil sikre vannforsyningen og redusere sårbarheten i byens vannforsyning. Det jobbes med å identifisere og forebygge uønskede hendelser og iverksette risikoreduserende tiltak. Etablering av en fullgod reservevannforsyning for Oslo er det viktigste risikoreduserende tiltaket frem mot 2028, og i 2018 pågår forprosjektfasen av Ny vannforsyning til Oslo. I tillegg bygges fire nye rentvannbassenger i Oset vannbehandlingsanlegg for å få større kapasitet og UV-barriere installeres i reserveanlegget på Oset for å få den nødvendige hygieniske sikkerheten. To nye overføringsledninger er under utredning for å styrke forbindelsen mellom øst og vest, og mellom Oset og sentrum.

9.0.3 Sektorens økonomiske rammer

Tabell 9.0.3 Økonomiplanoversikt – Miljø og samferdsel

Driftsbudsjettet	Dok 3 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Dok 3 - vedtatt økonomiplan brutto ¹⁾	3 696,7	3 617,4	3 612,6	3 604,3	0,0
DOK 3 bruttoramme første år videreført	3 696,7	3 696,7	3 696,7	3 696,7	3 696,7
+/- Oppgaveendringer mellom sektorer	0,0	2,0	2,0	2,0	2,0
+/- Andre aktivitetsnøytrale forhold	0,0	-7,8	-9,3	-16,1	-22,0
=Bruttoramme med aktivitet som i Dok 3	3 696,7	3 690,9	3 689,4	3 682,6	3 676,7
+/- Tidsbegrensede tiltak - spesifiserte	0,0	27,6	0,3	-0,8	-0,8
+/- Spesifiserte rammeendringer	0,0	287,4	120,7	182,0	215,0
+/- Uspesifiserte rammeendringer	0,0	-5,8	-11,3	-11,3	-11,3
+/- Sum reelle endringer fra aktiviteter som i Dok 3		309,1	109,6	169,9	202,9
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling	0,0	82,2	82,2	82,2	82,2
=ØKONOMIPLAN (brutto)	3 696,7	4 082,2	3 881,3	3 934,7	3 961,8
Salgs- og leieinntekter	-574,1	-591,0	-593,0	-579,0	-579,0
Refusjoner	-426,0	-831,8	-482,8	-347,8	-450,8
Overføringsinntekter	13,7	-2,4	-2,4	-2,4	-2,4
=Sum driftsinntekter	-986,4	-1 425,2	-1 078,2	-929,2	-1 032,2
=ØKONOMIPLAN (netto)	2 710,3	2 657,0	2 803,1	3 005,5	2 929,6

Reelle endringer i prosent av aktivitet som i Dok 3
1)2017 prisenivå

8,4 % 3,0 % 4,6 % 5,5 %

Andre aktivitetsnøytrale forhold

På kap.542 Bymiljøetaten er det flyttet midler til driftskostnader for aktivitetsanlegg og utleieinntekter knyttet til idrettsanlegg til kap. 545. Det er innarbeidet justering mellom artsgrupper for at budsjettet skal fremstå med mest mulig korrekt fordeling på artsgrupper. Dette har ingen konsekvenser for kapitlets nettoramme.

Sektorens ramme reduseres med 6,5 mill. i 2020 og 13,0 mill. i 2021 som følge av effektiviseringsuttak.

Tidsbegrensede tiltak – spesifiserte

På kap. 542 Bymiljøetaten er det lagt inn 25,6 mill. til ulike forprosjekt som blant annet Klosterenga park, Cafe utsikten, gateopprustning, benker og sitteplasser i eldres nærmiljø samt aldersvennlige turveier. På kap. 771 Klimaetaten er det lagt inn 2,0 mill. til arbeid med Klimastrategi 2020 – 2030.

Spesifiserte rammeendringer

På kap. 542 Bymiljøetaten er det lagt inn 47,6 mill. som fordeler seg slik:

- Økning på 10,0 mill. til opprydding av ulovlig oppsatte teltleire
- Økning på 2,0 mill. til leiekontrakt for turistbussparkering
- Økning på 2,5 mill. til drift av ladestasjoner
- Reduksjon på 1,8 mill. grunnet redusert konsulentbruk
- Økning på 1,0 mill. til drift pga. friluftsinvestering
- Økning på 5,0 mill. til forprosjekteringsmidler til vei ved Ullertunet helsehus
- Økning på 8,5 mill. til økt vinterdrift av fortau og gangveier
- Økning på 10,0 mill. til områdeutvikling og byutviklingsprosjekter
- Økning på 4,3 mill. til tiltak mot svevestøv

- Økning på 0,075 mill. til vedlikehold av benker og sitteplasser i eldres nærmiljø
- Økning på 6,0 mill. til redusert reklame på le-skur

På kap. 643 Renovasjonsetaten næring er det lagt inn 21,6 mill. som fordeler seg slik:

- Reduksjon på 1,0 mill. grunnet redusert konsulentbruk
- Økning på 5,9 mill. grunnet betaling av skatt
- Økning på 7,2 mill. grunnet økte kostnader i forbindelse med at Renovasjonsetaten overtok avfallsinnsamlingen i egenregi
- Økning på 9,0 mill. for arbeid med bedre mottak og sortering av næringsavfall
- Økning på 0,5 mill. for håndtering av avfall fra ridesentrene fra kap. 545

På kap. 650 Brann- og redningsetaten er det lagt inn 6,4 mill. som fordeler seg slik:

- Økning på 7,9 mill. til styrket bemanning og beredskap
- Reduksjon på 1,5 mill. til forprosjekteringsmidler for ny hovedbrannstasjon

På kap. 711 Kjøp av transporttjenester er det en økning på 2 mill. grunnet økt tilskuddsbehov hos Ruter for å øke kapasiteten i kollektivtransporten og uttrekk av engangsmidler i 2017.

På kap. 712 Fornebubanen er det lagt inn 202,6 mill. til forprosjekt.

På kap. 761 Sykkelprosjektet er det lagt inn 11,5 mill. som fordeler seg slik:

- Økning på 9,0 mill. grunnet økt drift av sykkelveinettet
- Økning på 2,5 mill. for mer miljøvennlig sykkelstalling

Uspesifiserte rammendringer

Samlet rammereduksjon for sektoren er på 5,8 mill. økende til 11,3 mill. i 2019.

Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling

Brutto kompensasjon er 82,2 mill. Det vises til kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Salgs- og leieinntekter

På kap. 542 Bymiljøetaten er det innarbeidet 35,0 mill. i bortfall av parkeringsinntekter, 6,5 mill. i økte inntekter fra piggdekkgebyr, og 35,0 mill. i økte inntekter beboerparkering.

Refusjoner

På kap. 542 Bymiljøetaten er det lagt inn 218,0 mill. i økte bompenginntekter fra Oslopakke 3.

Tabell 9.0.4 Netto driftsbudsjett

Beløp i 1000					
Netto driftsbudsjett pr sektor	2017	2018	2019	2020	2021
542 Bymiljøetaten (MOS)	393 257	245 947	286 857	414 707	305 213
643 Renovasjonsetaten - næring (MOS)	-28 149	-7 515	-8 907	-9 712	-9 712
650 Brann- og redningsetaten (MOS)	412 061	427 466	427 160	426 842	427 440
711 Kjøp av transporttjenester (MOS)	1 841 512	1 888 450	1 986 322	2 068 322	2 095 322
712 Fornebubanen (MOS)	0	0	0	0	0
752 Andre utgifter vedr. miljø og samferdsel (MOS)	2 130	2 175	2 175	2 175	2 175
761 Sykkelprosjektet (MOS)	34 170	46 489	56 989	58 459	64 459
771 Klimaetaten (MOS)	55 312	54 015	52 495	44 741	44 741
Sum Miljø og samferdsel	2 710 293	2 657 027	2 803 091	3 005 534	2 929 638

For nærmere informasjon vises det til omtale av driftsbudsjettet under det enkelte kapittel. For tekstlig

omtale av kap. 545 Idrett vises det til kapittel under Byrådsavdeling for kultur, idrett og frivillighet.

Tabell 9.0.5 Brutto investeringsbudsjett – Miljø og samferdsel

		Beløp i 1000 kr			
Brutto investeringsbudsjett		Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
542	Bymiljøetaten (MOS)	1 202 650	902 820	558 320	208 695
643	Renovasjonsetaten - næring (MOS)	39 700	0	0	0
650	Brann- og redningsetaten (MOS)	11 500	16 600	0	0
712	Fornebubanen (MOS)	15 000	0	0	0
761	Sykkelprosjektet (MOS)	320 000	350 000	335 000	400 000
Sum investeringsutgifter Miljø- og samferdsel		1 588 850	1 269 420	893 320	608 695

9.0.4 Bilfritt byliv

1 Ansvarsområde

Byrådet ønsker å skape en grønnere og mer levende by, og arbeidet med Bilfritt byliv skal gi et bedre bymiljø og økt byliv innenfor Ring 1 innen 2019. Programmet skal planlegge de nødvendige tiltakene for å oppnå disse målsetningene, samt sørge for god koordinering og kommunikasjon mellom kommunens virksomheter i gjennomføringen av de nødvendige tiltak. Programmet skal også sørge for bred involvering av interessenter og aktører i hele prosjektets levetid.

2 Situasjonsbeskrivelse

Byrådet vil ha en mer levende by. En by hvor menneskene, ikke bilen, står i sentrum. Hvor det er mer plass til barn som leker, grønne pustehull, sykkelveier, utekonserter, skateramper mv. Byrådet har derfor opprettet programmet Bilfritt byliv med målsetning om å skape bedre bymiljø og økt byliv, og at sentrum gjøres bilfritt innenfor Ring 1 i løpet av bystyreperioden.

I 2017 startet arbeidet med den fysiske transformasjonen av byen, herunder fjerning av et større antall p-plasser på gategrunn i sentrum, etablering av

bymøbler og installasjoner og tilrettelegging for annen aktivitet. Dette arbeidet fortsetter i 2018. Samtidig starter planleggingen av de større og mer langsiktige gateopprustningsprosjektene som kan iverksettes fra og med 2019. Dette inkluderer i første omgang Akersgata, Kirkegata, Tordenskiolds gate, Øvre Slottsgate og Olav Vs gate. Selv om programmet Bilfritt byliv kun skal vare frem til 2019, vil arbeidet med videreutvikling av byrommene og transformasjon av gater være mer langsiktig.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Programmet Bilfritt byliv har som formål å gjennomføre målsettingen om et bilfritt sentrum med økt byliv. For å oppnå dette skal arealer på gateplan i sentrum frigjøres til alternative formål som skaper økt byliv.

Mål 3 Oslo skal være en grønn og levende by

Tiltak 1 Bilfritt byliv skal legge til rette for bruk av frigjort parkeringsareal til alternativt formål som bidrar til å skape økt byliv.

Tabell 9.0.6 Resultatindikatorer – Bilfritt byliv

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Hvor godt liker innbyggerne å være ute på gater og plasser i sentrum (snitt på skala fra 1-5)				>3,9
Hvor fornøyd er innbyggerne med folkelivet, stemningen i sentrum (snitt på skala fra 1-5)				>3,8

9.0.5 Bymiljøetaten

Tabell 9.0.7 Driftsbudsjett – Bymiljøetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
542	<i>Bymiljøetaten (MOS)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	480 846	428 618	436 046
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	795 888	507 613	579 286
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	262 173	159 805	163 640
14	Overføringsutgifter	350 862	37 769	38 157
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	239 619	0	0
	Sum utgifter	2 129 388	1 133 805	1 217 129
16	Salgsinntekter	-572 502	-405 659	-417 484
17	Refusjoner	-337 352	-348 558	-551 326
18	Overføringsinntekter	-111 098	13 669	-2 372
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-242 221	0	0
	Sum inntekter	-1 263 172	-740 548	-971 182
	Netto utgifter	866 216	393 257	245 947

1 Ansvarsområde

Bymiljøetaten har det overordnede ansvar for planlegging, utvikling, forvaltning og drift av kommunale byrom i Oslo. I byrommene inngår fellesarealer som veier, gater, torg, møteplasser, parker og friområder, kommunale idretts- og friluftsanlegg og kommunalt eide områder i Marka og indre Oslofjord.

Bymiljøetaten skal sørge for et innbydende byrom med godt renhold og avfallshåndtering, beplantning i parker, belysning, vedlikehold av gater, veier, turveier og broer. Etaten er en tilrettelegger og motivator for rekreasjon, naturopplevelse, folkehelse og kulturelle opplevelser. Bymiljøetaten har også ansvar for Rusken, som er en del av Oslo kommunes satsing på en ren, ryddig og trivelig by.

Bymiljøetaten ivaretar mange viktige klima- og miljøoppgaver i kommunen. Ved bygging av turveinettet, sykkelveier og fremkommelighetstiltak for kollektivtrafikken, og ved å legge til rette for reduksjon av privatbilbruken i byen, er etaten en viktig bidragsyter til at kommunen når sine klimamål og at luftkvaliteten bedres. Bymiljøetaten har ansvar for å gjennomføre vedtatte miljøløsninger, og bidrar til å synliggjøre Oslo kommunes miljøarbeid både nasjonalt og internasjonalt.

Gjennom Sykkelprosjektet har Bymiljøetaten ansvar for planlegging og gjennomføring av sykkeltil-

tak. Dette omtales nærmere under budsjettkapittel 9.0.11 Bymiljøetaten/Sykkelprosjektet.

Bymiljøetaten er delegert myndighet etter en rekke lover og forskrifter, og ivaretar myndighetsutøvelsen innen flere områder. Dette gjelder blant annet friluftsløven, miljøinformasjonsloven, viltloven, hundeloven, lakse- og innlandsfiskeloven, forurensningsloven, motorferdselloven, jordloven, vassdragsloven, skogbruksloven, odelsoven, konsesjonsloven, vegloven, vegtrafikkloven og yrkestransportloven. Etaten er også delegert myndighet til å håndheve deler av politivedtekten for Oslo, og er delegert skiltmyndighet på vegne av Oslo kommune.

2 Situasjonsbeskrivelse

Bymiljøetaten fortsetter i 2018 arbeidet med tilrettelegging for økt byliv i sentrum. Bymiljøetaten er en vesentlig aktør i arbeidet for bilfritt byliv og skal tilrettelegge for at byrommene innenfor Ring 1 kan benyttes til bylivsformål. I 2018 fortsetter etaten arbeidet med fjerning av p-plasser og tilrettelegging for annen aktivitet. I tillegg starter arbeidet med prosjektering av permanente endringer av flere gater i sentrum. Etaten vil også revidere gjeldende gatebruksplan for Oslo sentrum.

I 2018 foreslår byrådet å styrke etaten med 10,0 mill. til plan- og saksbehandlingskapasitet til områdeutvikling og byutviklingsprosjekter. Ved å styrke etatens plan- og saksbehandlingskapasitet sørger byrådet for at etaten i større grad blir i stand

til å ivareta sin rolle i utbyggingsprosjekter og slik bidra til satsingen på boligbygging og områdeutvikling. Dette er samtidig et viktig bidrag til klimavennlig byutvikling, og et tiltak for å nå klimamålet for 2030.

I takt med at befolkningsveksten i Oslo, øker også bruken av byrommene og naturen. Dette legger press på flere av tjenesteområdene som Bymiljøetaten ivaretar. Befolkningsveksten gjør det nødvendig å utvikle gode miljøløsninger, sikre at byen vokser på en bærekraftig måte og sørge for at infrastrukturutviklingen holder følge med veksten. Godt vedlikehold av grøntområder bidrar til å sikre god økologisk vannkvalitet i elver og bekker. Bymiljøetaten følger opp Handlingsplan for overvannshåndtering for å imøtekomme utfordringene med flom i byen og arbeider med forslag til strategi for grønne tak og fasader.

Marka og øyene er Oslos viktigste arena for å drive et mer utstrakt friluftsliv. Den korte avstanden mellom byen, marka og fjorden er unik for Oslo. På øyene pågår det et større arbeid for å bedre vann- og avløpsinfrastrukturen. Det gjennomføres også tilretteleggingstiltak som vil gjøre øyene mer attraktive samtidig som det er fokus på å skjerme den sårbare og verdifulle naturen. Gjennom Behovsplan for idrett og friluftsliv 2017 – 2027 sørger kommunen for helhetlig og langsiktig planlegging av friluftslivstiltak. I 2018 fortsetter satsingen på øyene i fjorden. Med flytting av øybåttterminalen til Rådhuskaia, har antall besøkende på øyene økt vesentlig, på fine dager opp mot 20 000.

Bymiljøetatens satsing på urbant landbruk og biologisk mangfold fortsetter. Etaten arbeider blant annet for utvikling av blomsterenger, pollinatorkorridorer, restaurering og skjøtsel av slåttemark og annen verdifull mark. I 2017 ble det opprettet en tilskuddsordning for urbant landbruk som vil bidra til at byens befolkning kan bidra til å gjøre byen grønnere og mer spiselig, både for folk og bier. Det er avsatt 2,0 mill. til tilskuddsordningen i 2018. Bymiljøetaten har utarbeidet en strategi for urbant landbruk kalt «Spirende Oslo – økt bruk av grønne byrom». Denne skal følges opp i 2018 med tiltak som tilrettelegger områder for urban dyrking, tilrettelegging for parseller i parker, planting av frukttrær og spiselige vekster, videreføring og av tilskuddsordninger mv.

Dårlig luftkvalitet er en utfordring i Oslo. Norge er dømt i EFTA-domstolen for farlig høy luftforurensning i storbyene, herunder Oslo. Bymiljøetaten har det koordinerende ansvaret for tiltak mot luftforurensning, både gjennom strakstiltak på dager med svært dårlig luftkvalitet, samt mer langsiktige tiltak som skal bidra til en sunnere osloluft. Innføring av tids- og miljødifferensierte bompenger høsten 2017

gjennom første trinn i Oslopakke 3-avtalen, forventes å gi god effekt. Det er utarbeidet forslag til en lavutslippssone rettet mot tyngre kjøretøy, som det tas sikte på å innføre fra vinteren 2017/18. Lavutslippssonen vil bidra til å redusere den helseskadelige luftforurensningen.

For å bedre luftkvaliteten i Oslo har etaten intensivert vasking, feiing og støvdempende tiltak på det lokale veinettet i 2017. Innsatsen videreføres i 2018. Vedfyring er også en viktig kilde til luftforurensning og Bymiljøetaten gjennomfører kampanjer for riktig vedfyring. Støtteordningen gjennom fondet for Tilskudd til Klima- og energitiltak for å bytte ut forurensende vedovner videreføres. Fortsatt samarbeid med staten om virkemidler som miljøfartsgrense og piggedekkgebyr er viktig.

Rusken er en del av Oslo kommunes satsing på en ren, ryddig og trivelig by. Gjennom Rusken driver etaten informasjons- og holdningsarbeid, og bidrar til å skape et bredt miljøengasjement hos befolkningen. Hvert år initieres en rekke ulike aksjoner og aktiviteter som engasjerer byens befolkning til å rydde i sine nærområder. Rusken samarbeider med svært mange og ulike aktører, alt fra barnehager, skoler, borettslag, velforeninger, næringsliv, kommunale etater og private og statlige virksomheter. I tillegg bidrar Rusken med arbeid til mennesker som står utenfor det ordinære arbeidslivet gjennom Bydelsrusken og Gaterusken. Bymiljøetaten har ansvar for å drifte og vedlikeholde kommunale byrom slik at de fremstår som rene, tiltalende og brukervennlige. De senere årene har Oslo opplevd en økning i antall tilreisende bostedsløse. Det krever økt renhold og vakthold, spesielt i byens parker og friområder. Blant annet må ulovlig oppsatte teltleire ryddes jevnlig. Bymiljøetaten har i 2017 styrket innsatsen til dette arbeidet. Innsatsen videreføres i 2018.

Ved bygging av turveinettet, sykkelveinettet, fremkommelighetstiltak for kollektivtrafikken, og ved å legge til rette for en sterk reduksjon av privatbilbruken i byen, er Bymiljøetaten en viktig bidragsyter til å nå byrådets ambisiøse mål om halvering av klimagassutslippene i byen innen 2020. I 2018 er arbeidet særlig rettet mot «Samlet plan for trikkeoppgradering», hvor Bymiljøetaten, i samarbeid med Sporveien og Vann- og avløpsetaten, har ansvar for flere gateopprustningsprosjekter som skal ferdigstilles før nye trikker skal testkjøres i 2019/20. Endret tilgang til parkeringsplasser vil redusere utslippene ytterligere. Bymiljøetaten bidrar også til kutt i klimagassutslipp i egen tjenesteproduksjon gjennom smart gatebelysning, energiøkonomisering og bruk av nullutslippskjøretøy. Etatens andel av el- og hybridkjøretøy var i 2016 på 53 %.

Elbilsatsingen i kommunen fortsetter, og Bymiljøetaten bidrar særlig ved utbygging av kommunale ladestasjoner. Byrådet foreslår en vesentlig økning av utbyggingen i 2018, som følge av den store økningen i salget av el- og hybridkjøretøy. Normalt har kommunen bygget ca. 200 ladestasjoner årlig, mens det for 2018 forslås bygget ca. 600 nye ladestasjoner (200 ordinære, 400 semihurtigladere og 6 hurtigladere). Videre er tilrettelegging for bilde-
lingsordninger viktig. Etaten benytter også selv bilde-
lingsordninger.

Som en del av arbeidet med å gjøre Oslo til en trygg by arbeider Bymiljøetaten systematisk med trafiksikkerhetstiltak. Etaten jobber etter en nullvisjon – null drepte eller hardt skadde – i trafiksikkerhetsarbeidet. Trygge skoleveier for barn og unge er prioritert. Etaten har utviklet mobilapplikasjonen Trafikkagenten, som gir elever mulighet til å melde inn positive og negative erfaringer med skoleveien sin. I 2018 vil det bli arbeidet med å få flere grunnskoler til å ta i bruk Trafikkagenten samt å øke aktiviteten på skolene.

Tabell 9.0.8 Nøkkeltall - Bymiljøetaten

Bymiljøetaten	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Antall miljøgebyrer	775	483	1280	599	665
Antall parkeringsgebyrer	189 120	173 908	179 749	166 090	145 728
Andel HC-plasser i forhold til alle kommunale P-plasser i %	11,6	11,8	12	12	12,1
Antall åpningstimer i kommunale bad forvaltet av Bymiljøetaten	26 098	25 977	26 837	29 598	36 385
Antall km preparert skiløyper	422	425	425	425	425
Antall innbyggere per kunstgressbane	8 341	8 076	7 502	7 445	7 398
Antall P-kort for forflytningshemmede	4 620	4 795	5 002	4 885	4 901

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Bymiljøetaten er en viktig bidragsyter for flere av byrådets målsettinger for sektoren, noe som kommer til uttrykk nedenfor. Aktuelle tiltak for å nå målene er beskrevet under de enkelte mål. Byrådet har fastsatt utvalgte indikatorer for å følge med på utviklingen.

Byrådet prioriterer følgende satsinger som skal bidra til å nå målene for sektoren:

Mål 2 I Oslo skal klima- og miljøvennlige transportløsninger være det naturlige førstevalget

Tiltak 1

Bymiljøetaten skal sikre et godt bysykkeltilbud i Oslo.

Tiltak 2

Bymiljøetaten skal bidra med tilrettelegging for klima- og miljøvennlige transportløsninger slik at det er enkelt for innbyggerne å velge miljøvennlige alternativer.

Tabell 9.0.9 Resultatindikatorer – mål 2

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Antall bysykler i drift	860	1 350	3 000	3 000
Antall kommunale ladestasjoner	808	1 114	1 300	1 500
Antall semihurtigladere og hurtigladere med kommunal involvering kommunale ladestasjoner	0	0	144*	550**

*124 semihurtigladere, 20 hurtigladere

**524 semihurtigladere, 26 hurtigladere

Mål 3 Oslo skal være en grønn og levende by

Tiltak 1

Bymiljøetaten skal bidra til attraktive byrom.

Tiltak 2

Bymiljøetaten skal bidra til reduksjon i luftforurensningen ved å iverksette driftstiltak og trafikkregulering.

Tiltak 3

Bymiljøetaten skal utvikle grøntstrukturer, det biologiske mangfoldet og bidra til urbant landbruk i Oslo.

Tiltak 4

Bymiljøetaten skal bidra til utvikling og bruk av Oslos tilbud for å fremme naturopplevelser, rekreasjon og friluftsliv.

Tabell 9.0.10 Resultatindikatorer – mål 3

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Andel innbyggere som er fornøyd med hvordan byrommene fremstår der de bor	79 %	78 %	80 %	80 %
NO2-årsmiddel (lovpålagt grenseverdi er <40 µg/m3)	51 µg/m3	49 µg/m3	<40 µg/m3	<40 µg/m3
PM10-årsmiddel (lovpålagt grenseverdi er <25 µg/m3)	19 µg/m3	16 µg/m3	<25 µg/m3	<25 µg/m3
Antall nye kvadratmeter med dyrket urbant landbruksareal som følge av tilskuddsordning for urbant landbruk*				>500 m2
Andel av totalt antall nasjonalt viktige naturområder (A-områder) hvor det er gjort inngrep som påvirker naturverdiene negativt (per år)**			<2 %	<2 %
Andel innbyggere som er fornøyd med idretts- og rekreasjonsmulighetene i Oslo	77 %	78 %	80 %	80 %

*Tilskuddsordningen ble vedtatt i 2017

**Tall ikke tilgjengelig

Mål 5 Oslo skal være en trygg by med god beredskap

Tiltak 1

Bymiljøetaten skal tilby en ordning med bybetjener som skal bidra aktivt til å gjøre Oslo til en trygg by.

Tiltak 2

Bymiljøetaten skal bidra til at mer overvann disponeres åpent og lokalt.

Tiltak 3

Bymiljøetaten skal bidra til å realisere nullvisjonen innenfor trafiksikkerhet (null drepte eller hardt skadde i trafikken).

Tabell 9.0.11 Resultatindikatorer – mål 5

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Antall timer Bymiljøetatens bybetjener skal være i aktiv tjeneste	28 859 t	44 094 t	35 000 t	50 000 t
Antall sandfang som tømmes hvert år*			5000	6500
Antall grunnskoler som benytter Trafikkagenten	20	53	80	90

* Tall ikke tilgjengelig for 2015 og 2016

Bymiljøetatens ramme omfatter avsetning til tilskudd på 14,2 mill. til følgende:

Tabell 9.0.12 Tilskuddsmidler Bymiljøetaten

Beløp i 1000 kr

Kap. nr.	Avsetningen gjelder	Vedtak 2016	Vedtak 2017	Forslag 2018
542	Naturvernforbundet Oslo og Akershus	0	500	500
542	Østmarkas venner	0	100	100
542	Østensjøvannets venner	150	150	150
542	Redningsselskapet - redningsskøyta "Uni Oslofjord"	100	100	100
542	Oslo Elveforum	190	190	190
542	Maridalens venner	850	850	850
542	Dyrebeskyttelsen Oslo/Akershus	250	250	250
542	Norsk Naturarv	750	400	0
542	Groruddalen Miljøforum	0	0	100
542	DNT Oslo og omegn	0	0	500
542	Medlemskontingent Oslofjordens Friluftsråd*	3 600	3 793	3 835
542	Medlemskontingent Oslo og Omland Friluftsråd**	1 317	1 332	1 335
542	Medlemskontingent Oslomarkas fiskeadministrasjon***	330	330	640
542	Skjærgårdstjenesten	1 173	1 198	1 200
542	Turskiltprosjektet	350	0	200
542	Tilskudd til friluft- og naturvernorganisasjoner	2 000	3 000	2 881
542	Tilskudd til urbant landbruk	1 000	2 000	2 000
SUM		8 460	14 193	14 831

Medlemskontingenten er oppdatert iht befolkningsfremskrivning for 2017: totalt 665 759 innbyggere ved utgangen av 2017 (Kilde: Oslo kommunes statistikktjeneste).

* Medlemskontingenten utgjør totalt 5,76 kr per innbygger i Oslo.

** Medlemskontingenten utgjør 2 kr per innbygger i Oslo.

*** Medlemskontingenten utgjør 50 øre per innbygger i Oslo. I tillegg er det satt av tilskudd til ekstra driftsstøtte.

Etaten har ansvaret for å administrere ordninger med tilskudd til idretts-, friluft-, og naturvernorganisasjoner. Tilskuddsordningen kunngjøres hvert år i dagspressen og på Oslo kommunes nettsider.

4 Merknader til driftsbudsjett

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 12,9 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobelø-

pet hensyntar endringen i kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % i 2017 til 24,0 % i 2018. Reduksjonen i pensjonskostnader er på 2,8 mill. Forvaltningsansvaret for holdeplassenes infrastruktur overføres fra Bymiljøetaten til Sporveien fra og med 2018. Ruter skal ha behovs- og finansieringsansvaret. Bymiljøetaten beholder ansvaret for å drifte holdeplassenes gateplan langs kommunal vei (snømåking, strøing, søppeltømming og feiing).

5. Investeringsbudsjettet

Tabell 9.0.13 Investeringsbudsjett – Bymiljøetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
542	<i>Bymiljøetaten (MOS)</i>			
00	Lønn og sosiale utgifter	760	0	0
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	726 385	708 908	1 202 650
03	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	23	0	0
04	Overføringsutgifter	160 246	0	0
	Sum utgifter	887 414	708 908	1 202 650
06	Salgsinntekter	-93 877	0	0
07	Refusjoner	-200 928	-370 037	-443 466
08	Overføringsinntekter	-59 333	0	0
	Sum inntekter	-354 138	-370 037	-443 466
	Netto utgifter	533 275	338 871	759 184

Tabell 9.0.14 Investeringsoversikt – Bymiljøetaten

Bymiljøetaten (MOS)		Kostnads- ramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
108015	Skogavgiftsfondfinansiert tiltak	0		320	320	320	320		Løpende
108030	Utredning / prosjekter	0		7 500	7 500	6 000	0		Løpende
108035	Utstyr, transportmidler, maskiner	0		3 750	3 750	3 750	0		Løpende
108063	Nye ladestasjoner for el-biler	99 000		39 000	30 000	30 000	0	0	0
109012	Utstyr, transportmidler, maskiner	0		2 000	0	0	0		Løpende
112002	Kollektivprioriteringer	0		257 750	152 736	0	208 375		Løpende
112024	Bedre gate og parkbelysning (kriminalitetsbe- kjempelse)	0		41 750	55 500	30 000	0		Løpende
113005	Program Gateoppustning	0		60 000	26 250	55 000	0		Løpende
113009	Universiell utforming	0		13 830	8 250	25 000	0		Løpende
113010	Mindre utbedringer	0		13 250	7 500	6 250	0		Løpende
115012	Trafikksikkerhet	0		39 750	12 500	37 500	0		Løpende
115013	Opparbeidelse p.plasser/p.automater/parkometre	0		6 250	5 000	5 000	0		Løpende
115041	Nærmiljøanlegg	0		8 000	0	0	0		Løpende
116003	Beboerparkering (BYM)	198 000	107 000	91 000	0	0	0	0	2/15 - 4/18
116013	Utbedr gråvannsanlegg , rassikring e.pålegg (BYM)	0		10 000	0	0	0		Løpende
117002	Bilfritt byliv	0		33 500	20 000	0	0		Løpende
117003	Friluftsliv	0		30 000	30 000	30 000	0		Løpende
117006	Byutviklingsprosjekter	0		260 500	367 000	258 000	0		Løpende
117032	Nordre Streng			123 000	74 514	31 500	0		
117045	Implementering av lavutslippssoner	32 500	3 000	29 500	0	0	0	0	2/17 - 4/18
118001	Bekkeåpning uteområde Jordal	167 000		75 000	52 000	40 000	0	0	0
118009	Støy- og luftforurensning	4 000		4 000	0	0	0	0	Løpende
118010	Museumsutstikker	103 000		53 000	50 000	0	0	0	1/18-4/19
	Sum investeringsutgifter			1 202 650	902 820	558 320	208 695		
108030	Utredning / prosjekter	Investeringsmoms		-1 500	-1 500	-1 200	0		
108035	Utstyr, transportmidler, maskiner	Investeringsmoms		-750	-750	-750	0		
108063	Nye ladestasjoner for el-biler	Investeringsmoms		-7 800	-6 000	-6 000	0		
109012	Utstyr, transportmidler, maskiner	Investeringsmoms		-400	0	0	0		
112002	Kollektivprioriteringer	Investeringsmoms		-51 550	-30 913	0	-41 675		
112024	Bedre gate og parkbelysning (kriminalitetsbe- kjempelse)	Investeringsmoms		-8 350	-11 100	-6 000	0		
113005	Program Gateoppustning	Investeringsmoms		-12 000	-5 250	-11 000	0		
113009	Universiell utforming	Investeringsmoms		-2 766	-1 650	-5 000	0		
113010	Mindre utbedringer	Investeringsmoms		-2 650	-1 500	-1 250	0		
115012	Trafikksikkerhet	Investeringsmoms		-8 750	-2 500	-7 500	0		
115013	Opparbeidelse p.plasser/p.automater/parkometre	Investeringsmoms		-1 250	-1 000	-1 000	0		
115041	Nærmiljøanlegg	Investeringsmoms		-1 600	0	0	0		
116003	Beboerparkering (BYM)	Investeringsmoms		-18 200	0	0	0		
116013	Utbedr gråvannsanlegg , rassikring e.pålegg (BYM)	Investeringsmoms		-2 000	0	0	0		
117002	Bilfritt byliv	Investeringsmoms		-6 700	-4 000	0	0		
117003	Friluftsliv	Investeringsmoms		-6 000	-6 000	-6 000	0		
117006	Byutviklingsprosjekter	Investeringsmoms		-52 100	-73 400	-51 600	0		
117006	Byutviklingsprosjekter	Tilskudd fra andre		-203 000	-209 000	-147 000	0		
117032	Nordre Streng	Investeringsmoms		-24 600	-14 903	-6 300	0		
117045	Implementering av lavutslippssoner	Investeringsmoms		-5 900	0	0	0		
118001	Bekkeåpning uteområde Jordal	Investeringsmoms		-15 000	-10 400	-8 000	0		
118010	Museumsutstikker	Investeringsmoms		-10 600	-10 000	0	0		
	Sum kapittel finansiering			-443 466	-389 866	-258 600	-41 675		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			759 184	512 954	299 720	167 020		

Nye ladestasjoner for elbiler

I 2018 er det avsatt av 39,0 mill. til opptrapping i utbygging av ladestasjoner. Dette dekker:

- 200 ordinære ladestasjoner
- 400 semihurtigladdere
- 6 hurtigladdere

Implementering av lavutslippssoner

I 2018 er det avsatt 29,5 mill. til implementering av lavutslippssone for tunge kjøretøy. Investeringskostnaden gjelder anskaffelse av system for abonnementsordninger og kontroll (IT-løsninger, kamerateknologi m.m.).

Bekkeåpning uteområde Jordal

I 2018 er det avsatt 75,0 mill. til oppgradering av uteområder på Jordal. Oppgraderingene er rekkefølgebestemmelser til utbyggingen av Jordal Amfi. Prosjektet gjennomføres i samarbeid med Vann- og avløpsetaten.

Museumsutstikker

I 2018 er det avsatt 53,0 mill. til ferdigstillelse av forprosjekt og igangsettelse av etablering av uteområder på Museumsutstikkeren. Prosjektet er en rekkefølgebestemmelse i forbindelse med bygging av det nye Munchmuseet.

Friluftsliv

Det er avsatt 30,0 mill. i 2018 til friluftsliv som skal fordeles i henhold til behovsplan for idrett og friluftsliv 2017-2027. Prioriterte tiltak for 2018 er:

- Anskaffelse av ny driftsbåt
- Oppgradere toaletter i Østmarka, Hvervenbukta og Nordmarka
- Restaurering av ferdsselsårer på Hovedøya
- Belysnings tiltak i St. Hanshaugen park
- Rehabilitering av trapper til Monolitten
- Utfasing av oljefyr, ventilasjon og energieffektivisering på Skullerudstua
- Nyanlegg Grinda – Sognsvann
- Turvei E9 Engersbråten – Sagdammen
- Rehabilitering av bygninger og tilkobling til vann og avløp på Sørli gård
- Friluftssapp

Bilfritt byliv

I 2018 er det avsatt 33,5 mill. til bl.a.:

- Utplassering av benker og sitteelementer
- Lekeplasser og mindre tiltak for fysisk aktivitet
- Infrastruktur for arrangementer (strøm)
- Offentlige drikkefontener
- Rehabilitering av fortau og gågatenett i sentrum
- Rehabilitering av parker i sentrum

- Oppgradering av belysning på Christian Frederiks plass
- Fjerning og utsetting av skilt og oppmerking
- Utplassering av sykkelstativer
- Beplantning
- Effektbelysning
- Planlegging og medvirkningsprosesser

Byutviklingsprosjekter

Ensjø

- Ny gang- og sykkelbro i Kampenaksen
- Oppstart av Ensjø torg

Bryn

- Utarbeide landskapsplan og plan for kabler og ledninger

Vollebekk

- Kabling av høyspentlinje
- Etablering av grønn åre
- Utredning av Brobekkveien inkludert Bane-parken

Lillo/Storo

- Forprosjekt Vitaminveien
- Overordnet planlegging av området

Frysja

- Forprosjekt Frysjaveien

Ulven

- Etablere undergang med gang- og sykkelvei under Alnabanen

Skøyen/Lysaker

- Oppgradering av Lilleakerveien
- Utarbeide hovedplan for teknisk infrastruktur

Løren/Økern

- Forprosjekt parkbro

Forprosjekt Spireaveien

- Etablere signalregulert overgang over Dag Hammarskjølds vei
- Forprosjekt Lørenveien (strøksgate)

Kollektivprioriteringer

Gjennomføring av prosjekter i Samlet plan for oppgradering av trikkeinfrastruktur

Bymiljøetaten har et høyt investeringsbehov i 2018 og 2019 grunnet gjennomføringen av «Samlet plan for oppgradering av trikkeinfrastruktur». Flere større prosjekter vil gjennomføres og/eller startes opp i 2018:

- Storgata
- Thv. Meyers gate
- Grefsen/Storo/Disen (øvre del)

- Bispegata
- Majorstutrekanten

Andre prosjekter

- Kraftfulle fremkommelighetstiltak – arbeidet med tiltak for bedre fremkommelighet for kollektivtransport fortsetter i 2018
- Bryn kollektivterminal – utarbeide reguleringsplan
- Tollbugata – oppstart av reguleringsplan for gateopprustning
- Storokrysset – utarbeide reguleringsplan

Nordre streng

I 2017 startet arbeidet med utbygging av Nordre kollektivstreng. I 2018 er det avsatt 123,0 mill. på Bymiljøetatens budsjett til utbyggingen. Prosjektet er en del av samlet plan for oppgradering av trikkeinfrastruktur, og utføres i samarbeid med Vann- og avløpsetaten og Sporveien.

Trafikksikkerhet

Trafikksikkerhet på skolevei

- Planlegging og gjennomføring av mindre fortausanlegg, etablering av trygge kryssingspunkter etter innspill fra skolene
- Videreføring av Trafikkagenten og bruk til kartlegging og initiering av tiltak
- Fartssoningsarbeid på skoleveier
- Andre generelle trafikksikkerhetstiltak for skoleveier

Øvrig trafikksikkerhet

- Videreføre prioritering av myke trafikanter og utbedring av ulykkesutsatte gang- og sykkelkryssinger
- Planlegging og gjennomføring av fartssoningsarbeid i bydelene (endring av fartsgrenser, etablering av fartssoningstiltak som humper, opphøyde gangfelt og innsnevring-er og oppstramming av kryss)
- Skilting og formerking av humper
- Reinvestering av nedslitte humper og opphøyde gangfelt
- Trafikksikkerhetstiltak i signalanlegg/etablering av nye signalanlegg. Etablering av ulike ITS-tiltak (varslingsanlegg, fri-teksttavler o.l.)
- Etablering av nye tellepunkter

Støy og luftforurensning

I 2018 er det avsatt midler til:

- Hyppig feiing av kommunale veier og gater
- Oppgradering av eksisterende støyskjermer

- Gjennomføring av støy- og vibrasjonsmålinger
- Tiltak i henhold til forurensningsforskriften kapittel 5 (Støy - kartlegging, handlingsplaner og tiltaksgrenser for eksisterende virksomhet)
- Etablering av målestasjoner og tiltak mot luftforurensning

Beboerparkering

I 2018 fortsetter utrulling av beboerparkeringsordningen i utvalgte bydeler

Mindre utbedringer

I 2018 er det avsatt midler til:

- Løpende rehabilitering av bygninger i Mar-ka og på øyene
- Mindre rehabiliteringer av broer, murer, trapper m.m.
- Diverse mindre arbeider i grensesnitt mot private utbyggere
- Tilrettelegging for kyststi fram til Nordstrand bad

Nærmiljø- og friluftsanlegg

I 2018 er det avsatt midler til å ferdigstille Sørli besøksgård.

Universell utforming

I 2018 er det avsatt midler til å tilrettelegge strender med universelt utformede fasiliteter som brygger, ramper m.m.

Program Gateopprustning

I 2018 er det avsatt midler til:

- Planlegging/forprosjekter etter programplan og planer
- Bilfritt byliv
- Forprosjekt for diverse rehabilitering og gateopprustning iht. plan for gateopprustning
- Gjennomføring av tiltak i Hegdehaugsveien og i Telthusbakken

Bedre gate og parkbelysning – kriminalitetsbekjempelse

I 2018 er det avsatt midler til:

- Armaturskifte iht. Belysningsplanen i bydel Gamle Oslo, på Grønland og i sentrum nord
- Ferdigstillelse av prosjekt rundt Rådhuset og supplering av armaturskifte i sidegater
- Oppgradering av elektrisk infrastruktur for strøkgater hvor armaturskifte er gjennomført tidligere

9.0.6 Renovasjonsetaten næring

Tabell 9.0.15 Driftsbudsjett – Renovasjonsetaten – næring

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
643	<i>Renovasjonsetaten - næring (MOS)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	17 905	18 940	19 395
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	31 393	38 682	61 111
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	17 044	9 269	9 491
14	Overføringsutgifter	8 550	122	124
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	4 754	0	0
	Sum utgifter	79 646	67 013	90 121
16	Salgsinntekter	-100 173	-95 162	-97 636
17	Refusjoner	-1 024	0	0
18	Overføringsinntekter	-75	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-4 749	0	0
	Sum inntekter	-106 020	-95 162	-97 636
	Netto utgifter	-26 374	-28 149	-7 515

1 Ansvarsområde

Renovasjonsetaten – næring skal sikre et godt tilbud til næringsdrivende med mindre mengder avfall. Tilbudet omfatter innsamling av rest- og papiravfall og mottak av farlig avfall. Næringsdrivende kan levere hestemøkk og park- og hageavfall på mottaks- og komposteringsanlegget på Grønmo. Etaten har ansvar for å avslutte deponiene på Grønmo og for etterdrift av Grønmo.

2 Situasjonsbeskrivelse

En ny avfallsstrategi med perspektiv frem mot 2025 er under arbeid. Strategien omfatter alt avfall som oppstår i Oslo. Strategien har et mer regionalt perspektiv enn tidligere slike planer. Intensjonen er at det skal bli enklere å kildesortere riktig både hjemme, ute og på arbeid for å styrke arbeidet med krets-løpsbasert ressurshåndtering i Oslo. Strategien har som formål å få med seg alle som oppholder seg i byen, inkludert kommunen selv og næringslivet. Etaten har et tilbud til mindre næringsdrivende, skoler og barnehager om kildesortering på samme vilkår som for husholdningene.

Bystyret vedtok i sak 444/04 av 13.10.2004 avvikling av deponiet på Grønmo. Deponiet er stengt. Etaten overvåker og håndterer sigevann og gass fra deponiet, og har påbegynt arbeidet med å klargjøre Grønmo-området til annen bruk. Arbeidet skal etter planen ferdigstilles i 2019, og området overføres til Eiendoms- og byfornyelsesetaten for tilrettelegging for videre bruk.

Renovasjonsetaten har en avtale med Undervisningsbygg om innhenting av kildesortert avfall fra Oslo-skolene. Piloten for utvidet kildesortering i Oslos skoler fortsetter i 2018. For lettere å kunne skille mellom husholdningskunder fra Oslo og betalingspliktige kunder som næringsdrivende og husholdninger utenfor Oslo, innfører Renovasjonsetaten bevisbasert adgangskontroll på gjenbruksstasjonene. Det er gjennomført en pilot for kildesortering i det offentlige rom. Piloten er evaluert i 2016 og videreført med noen justeringer i 2017. Pilotprosjektet i 2017 vil gi etaten grunnlag for å ta stilling til hvilke løsninger som kan tas i bruk i det offentlige rom. Renovasjonsetaten arbeider med nasjonale og internasjonale myndigheter for å sikre best mulig rammebetingelser for bedre ressursutnyttelse av næringsavfallet.

Tabell 9.0.16 Nøkkeltall – Renovasjonsetaten – næring

Renovasjonsetaten næring	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Totalt næringsavfall i tonn	37 667	38 195	36 942	37 063	33 569
Antall næringsbesøkende på gjenbruksstasjonene	34 861	30 806	24 994	27 591	23 643
Antall tonn restavfall direkte til forbrenning (fra henteordning næring)	13 584	14 341	14 029	13 318	12 265
Antall tonn kildesortert avfall til sortering (henteordning næring)		1 494	1 422	1 485	1 516

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Byrådet har ambisiøse mål for ressurs håndteringen i Oslo, noe som kommer til uttrykk i målformuleringen under. Byrådet har fastsatt utvalgte indikatorer for å følge med på utviklingen.

Mål 4 Oslo skal ha en kretsløpsbasert ressurs håndtering

Tiltak 1

Målrettet kundeoppfølging på gjenbruksstasjonene for å sikre at fraksjonene havner riktig i forhold til behandlingsmåte. Systematisk opplæring av og oppfølging fra kundeveiledere ved Renovasjonsetens anlegg skal sikre god kundeveiledning og bedre sortering av avfallet.

Tabell 9.0.17 Resultatindikatorer – mål 4

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Andel næringsavfall til materialgjenvinning	32 %	31 %	35 %	35 %

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto reduksjon på 0,1 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar endringen i kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % i 2017 til 24,0 % i 2018. Pensjonskostnadene i 2018 er 2,3 mill. lavere enn i 2017.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 9.0.18 Investeringsbudsjett – Renovasjonsetaten - næring

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
643	Renovasjonsetaten - næring (MOS)			
00	Lønn og sosiale utgifter	3 473	0	0
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	33 193	34 300	39 700
	Sum utgifter	36 666	34 300	39 700
06	Salgsinntekter	-1 599	0	0
	Sum inntekter	-1 599	0	0
	Netto utgifter	35 067	34 300	39 700

Tabell 9.0.19 Investeringsoversikt – Renovasjonsetaten – næring

Renovasjonsetaten - næring (MOS)		Kostnadsramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
114016	Grønmo-deponi - avvikling	162 800	123 100	39 700	0	0	0	0	1/14 -4/18
	Sum investeringsutgifter			39 700	0	0	0		
	Sum kapittel finansiering			0	0	0	0		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			39 700	0	0	0		

Grønmo-deponi- avvikling

Prosjektet er etablert for å avslutte deponiet i henhold til eksterne krav samt legge til rette for at området kan gjøres tilgjengelig for offentligheten. Prosjektet fikk i 2013 bevilget totalt 220,0 mill.

Prosjektet har en fordeling mellom hushold (jf. kap. 640) og næring på henholdsvis 26 % og 74 %. Tildelingen er fordelt over prosjektets levetid, 2014-2018. Resultatmålene prioriteres i henhold til bestillingen i rekkefølgen kvalitet, kost, tid.

9.0.7 Brann- og redningsetaten

Tabell 9.0.20 Driftsbudsjett – Brann- og redningsetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
650	<i>Brann- og redningsetaten (MOS)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	381 139	420 566	436 470
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	72 432	44 550	43 429
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	34 520	26 076	26 462
14	Overføringsutgifter	13 732	181	184
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	10 734	0	0
	Sum utgifter	512 558	491 373	506 545
16	Salgsinntekter	-95 761	-69 261	-68 767
17	Refusjoner	-22 385	-10 051	-10 312
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-11 192	0	0
	Sum inntekter	-129 338	-79 312	-79 079
	Netto utgifter	383 220	412 061	427 466

1 Ansvarsområde

Brann- og redningsetaten skal verne liv, helse, miljø og materielle verdier mot brann og eksplosjon, samt ulykker med farlig stoff eller farlig gods. Brann- og eksplosjonsvernloven pålegger kommunen å ta ansvaret for etablering og drift av et brannvesen som skal ivareta forebyggende arbeid og beredskapsoppgaver på en effektiv og sikker måte.

Etaten er tillagt en rekke beredskapsoppgaver utover den lovpålagte ordinære brann- og redningstjenesten. Blant disse er ambulansetransport med båt, redningsinnsats og kjemikalievern til sjøs, samt drukningsberedskap. Etaten bidrar også med hjelpe-tjenester ved innlåsing, heisstopp og inntauing, og restverdiredning (RVR) ved brann og vannskader eller andre bygningsskader.

Brann- og redningsetaten ivaretar Oslo kommunes rolle som vertskommune for interkommunal beredskap mot akutt forurensning i Indre Oslofjordregion. Etaten drifter også den interkommunale 110-nødmeldesentralen for kommunene Asker, Bærum og Oslo.

Etatens virksomhet finansieres av bykassen og ved salg av tjenester relatert til primæroppgavene. Feievirksomheten fullfinansieres ved innkreving av feieravgift, og det føres selvkostregnskap for denne tjenesten.

2 Situasjonsbeskrivelse

Befolkningsveksten medfører at brann- og redningstjenesten må være i kontinuerlig vekst og utvikling. Forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen skal sikre at enhver kommune har et brannvesen som er organisert, utrustet og bemannet tilfredsstillende, både for det forebyggende arbeidet og innen beredskapen. Det ble i budsjettet for 2017 lagt inn midler som innebærer en styrking av røykdykkerberedskapen i Brann- og rednings-etaten med 15 stillinger. Når disse er ferdig utdannet i 2018, vil det kunne holdes en døgnkontinuerlig beredskapsbemanning på 56 ansatte.

Økt brannsikkerhet for utsatte grupper er hovedprioriteringen i etatens forebyggende arbeid. Ny brann-forebyggende forskrift stiller krav til at kommunen kartlegger utsatte grupper som har en særlig risiko for å omkomme i eller bli skadet av brann.

Som en konsekvens av nærpolitireformen og pålegg fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, etablerte Oslo i mars 2017 en felles 110-nødmeldesentral for brann sammen med kommunene Asker og Bærum. Brann- og redningsetaten drifter den interkommunale nødmeldesentralen som er lokalisert på Lysaker. Ny sentral gir en bedret evne til å håndtere store hendelser. Den interkommunale 110-sentralen skal på sikt samlokaliseres med politiets operasjonssentral på politihuset i Grønland.

Dagens hovedbrannstasjon må fraflyttes på grunn av regjeringens planer for nytt regjeringskvartal. Byrådet besluttet den 16.03.2017 at hele Vann- og avløpsetatens virksomhet skal etableres sammen med en ny hovedbrannstasjon på Bryn. Arbeidet med ny hovedbrannstasjon lokalisert på Bryn er

godt i gang. Brann- og redningsetaten samarbeider med Vann- og avløpsetaten om felles utnyttelse av tomtealternativet. På grunn av krav til innsatstid innen brann- og ulykkesberedskapen må det også etableres en ny sentrumsstasjon. Arbeidet med en ny sentrumsstasjon fortsetter i 2018.

Tabell 9.0.21 Nøkkeltall – Brann- og redningsetaten

Brann- og redningsetaten	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Antall branndøde	2	9	2	2	6
Antall bygningsbranner	358	449	437	443	444
Antall reddede personer i branner og ulykker	40	33	35	32	154*
Antall utrykninger	11 330	12 260	13 400	12 717	13 492
Antall unødige utrykninger (tilknyttede alarmer)	4 049	4 549	4 477	4 173	4 173

* Ved innføring av BRIS (nytt rapporteringssystem) har det kommet nye definisjoner og kategorier i rapporteringen, hvilket gir utslag på statistikken når det gjelder antall reddede personer

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Brann- og redningsetaten er en viktig bidragsyter for å nå byrådets målsetting om trygg by med god beredskap. Aktuelle tiltak for å nå målet er beskrevet under. Byrådet har fastsatt utvalgte indikatorer for å følge med på utviklingen.

Byrådet prioriterer følgende satsinger som skal bidra til å nå målet om trygg by:

Mål 5 Oslo skal være en trygg by med god beredskap

Tiltak 1

Redusere sannsynligheten for at branner oppstår.

Tiltak 2

Rask respons ved branner og ulykker.

Tabell 9.0.22 Resultatindikatorer – mål 5

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Reduksjon i antall bygningsbranner med 15 % innen 2020 sammenlignet med 2014	443	444	400	389
Gjennomsnittlig håndteringstid ved nødalarm (fra nødalarm besvares til utvarsling starter)	1 min 14 sek	1 min 40 sek	1 min 10 sek	1 min 10 sek
Gjennomsnittlig innsatstid (fra utvarsling starter til første bil er fremme på stedet)	6 min 6 sek	6 min 11 sek	6 min 15 sek	6 min 15 sek

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 8,0 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar endringen i kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % i 2017 til 24,0 % i 2018. Pensjonskostnadene i 2018 er 2,3 mill. lavere enn i 2017.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 9.0.23 Investeringsbudsjett – Brann- og redningsetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
650	Brann- og redningsetaten (MOS)			
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	17 078	29 600	11 500
04	Overføringsutgifter	3 527	0	0
	Sum utgifter	20 605	29 600	11 500
07	Refusjoner	-3 527	-5 920	-2 300
	Sum inntekter	-3 527	-5 920	-2 300
	Netto utgifter	17 078	23 680	9 200

Tabell 9.0.24 Investeringsoversikt – Brann- og redningsetaten

		Kostnadsramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Brann- og redningsetaten (MOS)									
Prosjektnummer og navn:									
113012	Utstyr, transportmidler, maskiner	0		10 500	15 600	0	0		Løpende
115016	Utstyr/transportmidler/maskiner feiervesenet	0		1 000	1 000	0	0		Løpende
	Sum investeringsutgifter			11 500	16 600	0	0		
113012	Utstyr, transportmidler, maskiner	Investeringsmoms		-2 100	-3 120	0	0		
115016	Utstyr/transportmidler/maskiner feiervesenet	Investeringsmoms		-200	-200	0	0		
	Sum kapittel finansiering			-2 300	-3 320	0	0		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			9 200	13 280	0	0		

9.0.8 Kjøp av transporttjenester

Tabell 9.0.25 Driftsbudsjett – Kjøp av transporttjenester

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
711	<i>Kjøp av transporttjenester (MOS)</i>			
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	1 724 047	1 841 512	1 888 450
	Sum utgifter	1 724 047	1 841 512	1 888 450
18	Overføringsinntekter	-860	0	0
	Sum inntekter	-860	0	0
	Netto utgifter	1 723 187	1 841 512	1 888 450

1 Ansvarsområde

Budsjettkapittelet omfatter Oslo kommunes kjøp av kollektive transporttjenester. Ruter AS eies av Oslo kommune (60 %) og Akershus fylkeskommune (40 %) og er administrasjonsselskap for kollektivtransport. Selskapet har som mål å drive et helhetlig, rasjonelt og markedstilpasset kollektivsystem for hele regionen. Ruter AS inngår avtaler med operatører om rutegående kollektivtransport i Oslo og Akershus. Selskapet mottar tilskudd til kjøp av kollektivtransporttjenester.

2 Situasjonsbeskrivelse

Byrådet har som mål å redusere biltrafikken med 20 % i bystyreperioden. Samtidig er det forventet en befolkningsvekst i Oslo og Akershus. Med dette som utgangspunkt er det behov for å styrke kollektivtilbudet gjennom tilbudsutvikling, oppgradering og vedlikehold av infrastruktur og å gjennomføre store nye infrastrukturprosjekter som bane til Fornebu, ny sentrumstunnel for t-bane, utvidelser av trikkenettet og nytt signal- og sikringsanlegg.

Innføringen av nytt trafikantbetalingssystem i bomringen vil være en viktig forutsetning for å redusere biltrafikken inn til og internt i Oslo. Fra 01.10.2017 innføres miljø- og tidsdifferensierte takster i bomringen og nye bomsnitt innføres fra 01.03.2019. Redusert biltrafikk vil gi økt press på kapasiteten i kollektivtransporten, og det vil være nødvendig med tiltak som styrker kollektivtrafikkens attraktivitet og konkurranseevne mot privatbil. Et effektivt kollektivtilbud er derfor et av byrådets sentrale virkemidler for å redusere biltrafikken med 20 % fram mot 2020 og å nå målene i klimapolitikken.

Byrådet foreslår å øke det reelle tilskuddet til Ruter i økonomiplanperioden med til sammen 528 mill. sammenlignet med forrige økonomiplanperiode. I 2018 foreslår byrådet en samlet bevilgning på

1 888,4 mill. Tilskuddet vil sammen med Ruters solide økonomi bidra til økt passasjervekst gjennom styrket kollektivtilbud og sikre innfasing av utslippsfri teknologi på buss og båt.

I tillegg foreslår byrådet i 2018 å bruke 437 mill. av bompengene fra Oslopakke 3 til drift og småinvesteringer, 157 mill. til nytt signal- og sikringsanlegg, 10 mill. til planlegging av ny sentrumstunnel for t-bane og 1 103 mill. til store oppgraderingstiltak på trikk og t-bane.

Passasjerveksten i kollektivtrafikken de siste fem årene har vært sterk, og betydelig høyere enn befolkningsveksten. I 2016 var passasjerveksten i Oslo 4,5 %, mens befolkningsveksten var på ca. 1,3 % (SSB). Resultatene for 2016 viser at markedsandelen for kollektivtransport stadig øker, og i 2016 var det flere kollektivreiser enn bilturer i Oslo. I rushtiden til og fra Oslo sentrum hadde kollektivtrafikken en markedsandel på om lag 86 %.

Ruter arbeider kontinuerlig med å utvikle rutetilbudet for å sikre en fortsatt høy trafikkvekst slik at kollektivtrafikkens konkurranseevne styrkes, sammenlignet med privatbil. Utgangspunktet for utvikling av rutetilbudet er å legge til rette for et nettverk som sikrer at kollektivreisende enkelt kan komme seg fram. Hovedlinjene i transportnettet skal ha høy frekvens og høy kapasitet. Lokale linjer skal bygge opp under disse med hyppig mating, og skal bidra for god dekning av kollektivtransport. God tilrettelegging for sykling og gange til holdeplasser og knutepunkter styrker nettverket og bidrar til økt markedsgrunnlag for utvikling av tilbudet.

Utvikling av det framtidige kollektivtilbudet er avhengig av en rekke større infrastrukturprosjekter, og flere av prosjektene er sikret finansiering gjennom revidert Oslopakke 3. I økonomiplanperioden 2018-2021 pågår følgende prosjekter og planer:

- Fornebubanen
- Oppgradering av trikkeinfrastruktur og anskaffelse av nye trikker
- Bygging av nytt signal- og sikringsanlegg for t-banen starter i økonomiplanperioden
- Planlegging av ny sentrumstunnel på t-banen
- Utvidelse av trikkenettet, herunder trikk på Ring 2 og til Tonsenhagen
- Oppfølging av KVV for Oslonavet, Oslo-pakke 3 og innspill fra Ruters strategidokument M2016

I tillegg til å tilrettelegge for økt markedsandel for kollektivtransport på bekostning av biltrafikk, er det nødvendig å redusere kollektivtrafikkens egne klimagassutslipp. Oslo har som mål at all kollektivtrafikk skal gå på fornybart drivstoff innen 2020. Innfasingen av fornybar energi går som planlagt og Ruter legger til grunn at målet om fossilfri kollektivtransport i 2020 vil nås. Den største endringen på buss vil komme i 2019 og 2020 når Ruter inngår nye busskontrakter.

Byrådet har bedt Ruter om å utrede hvordan ambisjonsnivået i Fossilfri 2020 kan trappes opp ytterligere med en raskere innfasing av utslippsfri kollektivtransport, og hvilke konsekvenser og kostnader det vil ha. I tråd med bystyrets vedtak 260/2016, arbeider Ruter for en elektrifisering av øybotene og Nesoddensambandet.

I 2018 planlegger Ruter å gjennomføre planprosesser og bygging av el-ladeinfrastruktur på endeholdeplasser for utvalgte bussruter og å starte arbeidet med å tilrettelegge for elbusser i kommende, nye anbudskonkurranser. Ruter vurderer å sette inn et større antall elbusser i eksisterende kontrakter innenfor de begrensninger som følger av regelverket for offentlige anskaffelser. Dette kommer i tillegg til de kommende anbudene. Dette vil gi en raskere

innfasing av utslippsfrie busser, noe som kan bidra til høyere driftskostnader i en innfasingsperiode. Grunnet leveringstid fra bussprodusentene vil de største endringene komme i 2019.

Ruters mobil-app for salg av billetter benyttes av stadig flere kunder, og har bidratt til et løft i kundenes oppfatning av at Ruters billettsystem er enkelt å bruke. I 2016 økte andelen av billetter solgt via appen fra 38 % til 47 %, og pr. mai 2017 ble 51 % av billettene solgt via appen.

Det er en høy endringstakt i samfunnet hvor særlig nye digitale løsninger er forventet å prege både drift, utvikling og bruk av mobilitetstjenester. Ruter har startet et arbeid med utvikling og utprøving av nye mobilitetstjenester basert på digital infrastruktur. Dette omfatter tjenesteområder som kombinert mobilitet, selvkjørende kollektivtrafikk og bestillingstransport. Høsten 2017 lanserte Ruter pilotprosjektet Eldrevennlig transport, som er ett nytt fleksibelt transporttilbud for eldre i Nordre Aker. Gjennom pilotprosjektet får Ruter erfaring med utvikling og utprøving av nye mobilitetstjenester sammen med kundene. Selvkjørende busser kan være et supplement til dagens kollektivtrafikk. Planleggingen av et slikt tilbud har startet og vil fortsette i 2017.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 2 I Oslo skal klima- og miljøvennlige transportløsninger være det naturlige førstevalget

Tiltak 1

All kollektivtransport skal være fossilfri og kjøre på fornybar energi i 2020.

Tiltak 2

Tilby attraktiv og miljøvennlig kollektivtransport.

Tabell 9.0.26 Resultatindikatorer – mål 2

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Andelen fornybar energi av totalt energibruk i kollektivtransporten (i Oslo og Akershus)*			59 %	59 %
Markedsandel for kollektivtransporten *	48 %	52 %	53 %	53 %

* Indikatoren er fra april 2017 endret fra "Andel busser (i Oslo og Akershus) som bruker fornybar energi".

** Måltallet for 2017 var i Sak 1 satt til 48,6 %, og var basert på Ruters strategidokument M2016. Måltallet for 2017 ble justert til 53 % i tilleggsinnstillingen for budsjett 2017.

4 Merknader til driftsbudsjett

Byrådet vil bruke 1 888,4 mill. til kjøp av transporttjenester i 2018. Dette er en videreføring av tilskuddsnivået i 2017. Ruter har for tiden solid økonomi som følge av mindre kostnader i billettsamar-

beidet med NSB og økte inntekter grunnet økning i passasjervekst.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 46,0 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

9.0.9 Bymiljøetaten/Sykkelprosjektet

Tabell 9.0.27 Driftsbudsjett – Sykkelprosjekt

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
761	<i>Sykkelprosjektet (MOS)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	9 646	8 435	8 637
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	24 394	29 750	41 971
14	Overføringsutgifter	746	0	0
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	7 229	0	0
	Sum utgifter	42 015	38 185	50 608
16	Salgsinntekter	-5 328	-4 015	-4 119
17	Refusjoner	567	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-7 229	0	0
	Sum inntekter	-11 990	-4 015	-4 119
	Netto utgifter	30 025	34 170	46 489

1 Ansvarsområde

Bymiljøetaten ved Sykkelprosjektet har ansvaret for å følge opp sykkelstrategien for Oslo kommune. Sykkelprosjektet skal utvikle et finmasket sykkelveinett som er trygt og attraktivt. I tillegg skal Sykkelprosjektet være pådriver for å gjennomføre nye tiltak og ulike pilotprosjekter som bidrar til å fremme økt bruk av sykkel i befolkningen.

2 Situasjonsbeskrivelse

Byrådet har som mål at 25 % av hverdagsreisene i 2025 skal gjennomføres på sykkel. Andelen skal være 16 % i 2020. For å nå målsettingene prioriterer byrådet både tilrettelegging av ny sykkelinfrastruktur og økte bevilgninger til drift av sykkelveinett. Fra og med 2018 og ut økonomiplanperioden legges det opp til en opptrapping i planlegging og utbygging av nye sykkelveier. Et godt driftet sykkelveinett er av stor betydning for å tilrettelegge for vekst i sykkeltrafikken. Særlig vinterstid er drifts-

nivået avgjørende for å opprettholde et godt tilbud til syklistene. Satsingen har gitt positive resultater. Etter at byrådet startet satsingen på vinterdrift av sykkelveinettet har den registrerte sykkeltrafikken vinteren 2014/2015 til vinteren 2016/2017 økt med 78 %. En høyere driftsstandard gjør at sykkelveinettet i langt større grad blir et reelt alternativ til personbil og kollektivtransport vinterstid, noe som dermed vil bidra til å redusere lokal luftforurensing og belastning på kollektivtransporten. Byrådet har også kraftig trappet opp tempoet i utbygging av ny sykkelvei og oppgradering av eksisterende. I 2016 ble det etablert 8,9 km med ny sykkeltilrettelegging og oppgradert 9,3 km med eksisterende sykkeltilrettelegging. Opptrappingen vil fortsette og byrådets mål er å bygge minst 60 km sykkelvei, sykkelfelt og bilfrie gater i løpet av bystyreperioden. I investeringsbudsjettet er det lagt inn endret bruk av Oslo-pakke 3-midler, som følge av oppdaterte investeringsbehov.

Tabell 9.0.28 Nøkkeltall – Sykkelprosjektet

Sykkelprosjektet	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Vekst i sykkeltrafikken (sykkelindeks, basisår 2014=100)			100	104	120
Antall km utbygget av hovedsykkelveinettet	57	58,5	60,5	61,3	63,6*
Ny tilrettelegging (km)	2 km	4 km	2 km	3,5 km	8,9 km
Oppgradering (km)				4,6 km	9,3 km
Km sykkelveinett med driftsstandard A					58 km

*Tvetenveien og Markveien

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 2 I Oslo skal klima- og miljøvennlige transportløsninger være det naturlige førstevalget

Tiltak 1

Gjøre sykling trygt og attraktivt.

Tabell 9.0.29 Resultatindikatorer – mål 2

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Ny sykkelinfrastruktur*	3,5 km	8,9 km	10 km	12 km
Oppgradering av eksisterende sykkelinfrastruktur**	4,6 km	9,3 km	8 km	6 km
Sykkelandel av hverdagsreiser i Oslo	8 %	8 %	10 %	11 %
Helårsdrift av sykkelveinett, antall km sykkelveinett med driftsstandard A***		58 km	70 km	80 km

*Med ny tilrettelegging menes alle strekningsvise tiltak der det ikke fantes noe sykkeltilrettelegging fra før.

**Oppgradering: Kvalitetsheving på strekninger der det allerede finnes sykkeltilrettelegging. Inkluderer både mindre forbedringer som rødt dekke/utvidelse/beskyttelse av eksisterende sykkelfelt og n type løsning for sykkel

***Bymiljøetatens driftsstandard

4 Merknader til driftsbudsjett

Et godt driftet sykkelveinett er viktig for å gjøre sykling trygt og attraktivt. Det er et mål å øke syklingen om vinteren, og budsjettet for 2018 er styrket med 6,0 mill. for økt drift av sykkelveinettet.

Det er innarbeidet kompensasjon for et forventet lønns- og prisjustering på netto 0,8 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar endringen i kommunens pensjonskostnads-sats fra 25,2 % i 2017 til 24,0 % i 2018. Pensjonskostnadene i 2018 er 0,07 mill. lavere enn i 2017.

5. Investeringsbudsjettet

Tabell 9.0.30 Investeringsbudsjett – Sykkelprosjektet

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
761	<i>Sykkelprosjektet (MOS)</i>			
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	149 759	181 193	320 000
03	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	1	0	0
04	Overføringsutgifter	30 850	0	0
	Sum utgifter	180 611	181 193	320 000
07	Refusjoner	-33 850	-36 239	-64 000
	Sum inntekter	-33 850	-36 239	-64 000
	Netto utgifter	146 760	144 954	256 000

Tabell 9.0.31 Investeringsoversikt – Sykkelprosjektet

Sykkelprosjektet (MOS)		Kostnadsramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
111013	Gang-, sykkelveier og sykkelparkering	0		320 000	350 000	335 000	400 000		Løpende
	Sum investeringsutgifter			320 000	350 000	335 000	400 000		
111013	Gang-, sykkelveier og sykkelparkering	Investeringsmoms		-64 000	-70 000	-67 000	-80 000		
	Sum kapittel finansiering			-64 000	-70 000	-67 000	-80 000		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			256 000	280 000	268 000	320 000		

Rammen for kap. 761 er redusert med 80,0 mill. i 2018, 50,0 mill. i 2019 og 65,0 mill. i 2020. Byrådet legger likevel opp til å øke takten ytterligere i etablering av ny sykkelinfrastruktur. I 2018 legges det opp til å etablere 12 km ny sykkelinfrastruktur, sammenlignet med 3,5 km i 2015.

En gjennomgang av det reelle behovet for investeringsmidler for å oppnå dette gjør at det for kap. 761 er lagt inn endret bruk av Oslopakke 3-midler. Disse midlene er omdisponert for å gjennomføre «Samlet plan for oppgradering av trikkeinfrastruktur» som også er finansiert med midler fra Oslopakke 3.

Ny sykkelinfrastruktur langs flere viktige strekninger er under bygging, herunder Ekebergveien, Gyldenløves gate og midlertidige tiltak på Ring 2. Det er planlagt for anleggsstart i 2018 for Hoffveien, Tåsenveien og Langbølgen.

Sykkelprosjektet arbeider med å tilrettelegge for 8 byruter for sykling. I tillegg arbeider prosjektet med planlegging og gjennomføring av mindre tiltak, strakstiltak og oppgradering av eksisterende infrastruktur. Dette inkluderer blant annet sykkelbokser i kryss og oppmerking i enveisregulert gate med

motstrøms sykkelfelt (sykle mot kjøreretningen i enveiskjørt gate). Om lag 1 300 parkeringsplasser vil bli fjernet for å gjøre plass til byrutene. I 2018 er det planlagt til sammen 12 km med bygging av ny sykkelinfrastruktur og tilrettelegging for sykling i blandet trafikk. Tilrettelegging for sykling i blandet trafikk omfatter fjerning av gateparkering, reduserte hastigheter, etablere sykkelbokser og legge til rette for sykling mot enveiskjøring. Videre er det planlagt oppgradering av om lag 6 km eksisterende infrastruktur. Tiltakene inkluderer bredere sykkelfelt, merking av sykkelfelt med rødt og bedre kryssløsninger.

Sykelhotell innebærer trygg sykkelparkering av høy kvalitet, med beskyttelse mot vær, vind og skadeverk. Sykelhotell ved knutepunkter både i sentrum og i de ytre bydelene er viktig for å øke andelen som kan reise miljøvennlig og effektivt, også over lengre strekninger. Sykelhotellet på Oslo S åpnet i 2017 og prosjektering av sykkelhotell på Grorud og Ryen pågår.

Sykkelprosjektet har igangsatt et systematisk arbeid overfor alle bydelene for å gjennomføre mindre tiltak som vil bidra til å øke sykkelbruken i bydelene, som sykkelparkering, utpassering av sykkelplei-

ere, sykkelbaner, finansiering av sykler til utlån til ansatte, barnehager og til opplæring. Dette arbeidet

videreføres i økonomiplanperioden.

9.0.10 Fornebubanen

Tabell 9.0.32 Driftsbudsjett – Fornebubanen

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
712	<i>Fornebubanen (MOS)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	0	14 000	8 000
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	0	48 400	257 000
	Sum utgifter	0	62 400	265 000
17	Refusjoner	0	-62 400	-265 000
	Sum inntekter	0	-62 400	-265 000
	Netto utgifter	0	0	0

1 Ansvarsområde

Etaten ble vedtatt opprettet 22.11.2016, med virkning fra 01.01.2017, i byrådssak 1106/16. Etaten har ansvar for planlegging og bygging av Fornebubanen.

2 Situasjonsbeskrivelse

Fornebubanen er et felles utbyggings- og samarbeidsprosjekt mellom Oslo kommune og Akershus fylkeskommune. Oslo skal være byggherre for prosjektet. T-banetraséen går mellom Fornebu og Majorstuen, der den kobles på eksisterende banenett på Majorstuen stasjon. Traséen er ca. 8,3 km og går hovedsakelig i tunnel. Ca. 5,2 km av banen ligger i Oslo og 3,1 km i Akershus. Det planlegges for tre stasjoner på Fornebu og stasjoner på Lysaker, Vækerø og Skøyen. Etatens hovedoppgave i 2018 er å ferdigstille styringsdokumentet, igangsette ekstern kvalitetssikring (KS2) og å starte detaljprosjekteringen. Arkitektkonkurranse for stasjonene og poretrykksmålinger er aktiviteter som startet i 2017 og som vil fortsette i 2018.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Målet med Fornebubanen er å gi bedre kollektivbetjening til et sentrumsnært område som skal bygges ut med boliger og næringsarealer. En kollektivløsning på Fornebu skal legge til rette for å redusere belastningen på overflatenettet, gi kapasitet til fremtidig trafikkvekst og legge til rette for byutvikling langs traseen.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Bystyret behandlet 14.12.2016 Sak 335 Fornebubanen - Inngåelse av samarbeidsavtale mellom Oslo kommune og Akershus fylkeskommune vedrørende utbygging av Fornebubanen. I henhold til samarbeidsavtalens kapittel 3 Kostnadsdekning, pkt. 3.1.2 skal kostnadene fordeles mellom Oslo og Akershus etter en fordelingsnøkkel. Fordelingsnøkkelen er ment å gjenspeile partenes eier- og nytteforhold og bidrag til finansiering av banen. På denne bakgrunn settes Fordelingsnøkkelen mellom Oslo og Akershus til 53 % på Oslo og 47 % på Akershus.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 9.0.33 Investeringsbudsjett – Fornebubanen

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
712	Fornebubanen (MOS)			
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	0	0	15 000
	Sum utgifter	0	0	15 000
07	Refusjoner	0	0	-15 000
	Sum inntekter	0	0	-15 000
	Netto utgifter	0	0	0

Tabell 9.0.34 Investeringsoversikt – Fornebubanen

Fornebubanen (MOS)		Kostnads-ramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
117046	Innløsning av boliger			15 000	0	0	0		
	Sum investeringsutgifter			15 000	0	0	0		
117046	Innløsning av boliger	Tilskudd fra staten		-15 000	0	0	0		
	Sum kapittel finansiering			-15 000	0	0	0		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			0	0	0	0		

9.0.11 Klimaetaten

Tabell 9.0.35 Driftsbudsjett – Klimaetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
771	<i>Klimaetaten (MOS)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	1 777	22 458	24 823
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	20 694	32 854	28 669
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	1 062	0	3 584
14	Overføringsutgifter	4 975	5 000	5 085
	Sum utgifter	28 508	60 312	62 161
16	Salgsinntekter	-797	0	-3 016
17	Refusjoner	-3 408	-5 000	-5 130
	Sum inntekter	-4 205	-5 000	-8 146
	Netto utgifter	24 303	55 312	54 015

1 Ansvarsområde

Klimaetaten skal være en pådriver i kommunen for å nå klimamålene og bidra til at Oslo blir en klimarobust by.

Klimaetaten har ansvar for oppfølging av Klima- og energistrategi for Oslo, Klimatilpasningsstrategi for Oslo 2014-2030, og for forvaltning av Tilskudd til klima- og energitiltak.

For å sikre måloppnåelse, innførte byrådet klimabudsjetter i 2017. Klimaetaten skal ha en sentral rolle i å lage faggrunnlaget, og i å følge opp og videreutvikle dette styringsverktøyet.

Klimaetaten som ble etablert i juli 2016 er fra høsten 2017 fullt oppbemannet og vil bidra til et betydelig økt analyse- og pådriverarbeid for å nå klimamålene. Etaten skal være et sentralt fagmiljø i kommunen og skal samarbeide med befolkningen, næringslivet, kunnskapsmiljøer, organisasjoner og andre offentlige myndigheter for å utvikle gode klimалøsninger i Oslo.

2 Situasjonsbeskrivelse

Oslos klimagassutslipp er på nivå med utslippene i 1991 og skal reduseres med 36 % innen 2020. Klimaarbeidet i Oslo kommune er nå over i en gjennomføringsfase. Ansvaret for gjennomføring av klimatiltak er tydelig plassert i linjen, gjennom klimabudsjettet. Klimaetatens rolle er å være faglig støtteorgan, utrede tiltak i samarbeid med virksom-

heter, støtte gjennomføring, utarbeide fagunderlag til klimabudsjett mm. For omtale av klimabudsjettet vises det til kapittel 2.

I 2018 vil det settes i gang et arbeid med en ny klimastrategi for perioden 2020-2030. Klima vil stå sentralt når Oslo blir Europeisk miljøhovedstad i 2019.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Klimaetaten skal være en pådriver for å gjennomføre klima- og energistrategien internt og eksternt i kommunen og bidra til å utarbeide og følge opp klimabudsjett. Dette ansvaret er tydeliggjort i den viktigste resultatindikatoren for Klimaetaten som er maksimalt klimagassutslipp for Oslo målt i tonn CO₂-ekvivalenter. Måltallet for 2018 er basert på vurderinger av tiltakseffekter.

Oslos klimabarometer ble lansert på nettsiden klimaoslo.no i august 2017. Her kan man følge løpende status på viktige indikatorer for klimapolitikken. Indikatorsettet skal supplere Statistisk sentralbyrås klimastatistikk som kun publiseres hvert annet år. Indikatorene skal gi styringsrelevant informasjon og samtidig være egnet til kommunikasjonsformål. Indikatorene fremkommer i tabellen nedenfor.

Etaten skal drive utadrettet virksomhet som dekker kommunikasjon, samarbeid og holdningsskapende arbeid med forskjellige interessegrupper som innbyggere og næringsliv.

Tabell 9.0.36 Nøkkeltall – Klimaetaten

Klimaetaten
Markedsandel for drivstoffteknologier av nye registreringer av personbiler i Oslo
Personbiler fordelt på drivstoffteknologi av total bilpark i Oslo
Andel nullutslippsteknologi av nye personbiler i Oslo og Akershus
Markedsandel for drivstoffteknologier av nye registreringer av varebiler i Norge
Markedsandel for drivstoffteknologier av nye registreringer av varebiler i Oslo
Varebiler fordelt på drivstoffteknologi av total bilpark i Oslo
Andel nullutslippsteknologi av nye varebiler i Oslo og Akershus
Antall passeringer gjennom bomringen i Oslo og Bærum
Andel passeringer etter type kjøretøy gjennom bomringen i Oslo og Bærum
Antall passeringer forbi lokale tellepunkter i Oslo
Salg av anleggsdiesel i Oslo
Salg av lett fyringsolje og parafin til bruk i bygg i Oslo
Solceller i Oslo

Nøkkeltallene er nye. Etaten vil første gang rapportere på disse i 2018

Mål 1 Klimagassutslippene skal reduseres med 36 % innen 2020 sammenlignet med 1990-nivå

Tiltak 1

Følge opp klimabudsjettene og handlingsplanen for klima og energi.

Tabell 9.0.37 Resultatindikatorer – mål 1

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Maksimalt utslipp i tonn CO2-ekvivalenter*			1 195 000	1 054 000
Positiv utvikling i innbyggernes holdninger og atferdsendringer knyttet til klima (målt i Klimaundersøkelsen)				Ja/Nei
Positiv utvikling i næringslivets holdninger og atferdsendring knyttet til klima (målt i Klimaundersøkelsen)				Ja/Nei
Oslo kommunes kanaler skal være de foretrukne kildene for klimainformasjon om Oslo.				Ja/Nei

*CO2- ekvivalent er en omregning av flere typer drivhusgasser til CO2. Utslippsstatistikk fra SSB oppdateres ikke kontinuerlig. Utviklingen i CO2- utslipp i Oslo vil bli basert på beregninger på utvalgte måleindikatorer.

4 Merknader til driftsbudsjett

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 1,0 mill jf. Kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet

hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % i 2017 til 24 % i 2018. Pensjonskostnadene i 2018 er 0,07 mill. lavere enn i 2017.

9.0.12 Andre utgifter vedr. miljø og samferdsel

Tabell 9.0.38 Driftsbudsjett – Andre utgifter vedr. miljø og samferdsel

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
752	<i>Andre utgifter vedr. miljø og samferdsel (MOS)</i>			
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	1 808	-50	0
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	0	1 331	1 029
14	Overføringsutgifter	1 672	849	1 146
	Sum utgifter	3 479	2 130	2 175
16	Salgsinntekter	-870	0	0
17	Refusjoner	-607	0	0
	Sum inntekter	-1 478	0	0
	Netto utgifter	2 002	2 130	2 175

4 Merknader til driftsbudsjettet

Overføringsutgifter gjelder 0,04 mill. i medlemsavgift til Trygg trafikk samt Oslo kommunes andel av driften av Regionkontor Landbruk, som er et interkommunalt samarbeid mellom fem kommuner. Overføringen til Regionkontor Landbruk er i 2018 på totalt 1,09 mill., hvorav 0,95 mill. til drift, 0,05 mill. til oppfølgingsprosjekt om Sørkedalens skjøtelsesplan og 0,09 mill. til kystgeitprosjektet.

For øvrig brukes avsetningen til diverse utredninger og prosjekter i sektoren, blant annet til miljø-, kollektiv- og samferdselstiltak.

Det er innarbeidet kompensasjon for et forventet lønns- og prisjustering på netto 0,04 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

9.1 Miljø og samferdsel selvfinansierende

9.1.1 Hoved og nøkkelstørrelser for miljø- og samferdsel – selvfinansierende

Figur 9.1.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for sektoren

Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Dok 3 2017	Budsjett - økonomiplan			
		2018	2019	2020	2021
Sum utgifter	2 068,5	2 204,3	2 174,6	2 170,4	2 168,4
Sum inntekter	-2 600,1	-2 757,5	-2 890,9	-2 965,9	-2 984,5
Netto utgifter	-531,6	-553,3	-716,3	-795,5	-816,0

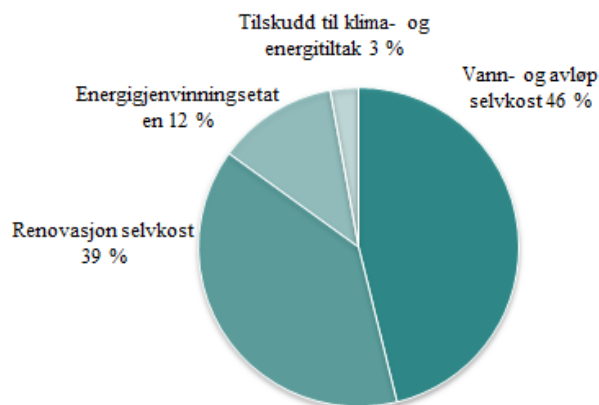
Andel av kommunens totale brutto driftsbudsjett

3,6 %

Brutto driftsutgifter for 2018 fordeler seg slik:

I 2018 setter Oslo kommune av:

- 419,1 mill. til utskifting av vann- og avløpsrør. 1 722 mill. i økonomiplanperioden
- 50,0 mill. til oppgradering av Energigjenvinningsanlegg på Haraldrud
- 80 mill. til Tilskudd til Klima- og energitiltak til innbyggere og næringsliv som gjør miljøriktige valg. Nye støtteordninger for bl.a. sykkelparkering, og utslippsfri anleggsdrift.

Store investeringer i økonomiplanperioden:

- Oset rentvannbasseng 1 346,0 mill., hvorav 1 266,0 mill. i økonomiplanperioden
- Utvidelse av Bekkelaget renseanlegg 2 740 mill., hvorav 1 400 i økonomiplanperioden
- Opprydning i gammelt avfallsdeponi på Langøyene 122,0 mill. hvorav 112 mill. i økonomiplanperioden.

I saken om revidert budsjett 2017 – effekt av rekneskap 2016 mv (bystyresak 193/17) ble det avsatt 75,0 mill. til å gjennomføre klima- og miljøtiltak. I saken står det følgende: «Nåværende Klima- og energifond er et bundet fond som innebærer begrensninger på hvilke tiltak og ordninger som kan støttes. Midlene foreslås derfor inntil videre avsatt i et ubundet fond. Byrådet vil komme nærmere tilbake med forslag til disponering av midlene og eventuelle endringer i Klima- og energifondet senest ved fremleggelse av Sak 1 2018».

Byrådet foreslår å styrke fondet for Tilskudd til Klima- og energitiltak med 75,0 mill. som ble avsatt i revidert budsjett. Byrådet vil fremme en budsjettjusteringssak høsten 2017. Fondet er en støtteordning hvor kommunen kan legge til rette for at innbyggere

og næringsliv i Oslo kan gjennomføre klima, energi og miljøtiltak selv. Ved å styrke fondet med frisk kapital kan eksisterende og nye støtteordninger videreføres. Innretningen på støtteordningene har endret seg gradvis over de siste årene. Dette gjenspeiler at hovedutfordringene i klima- og energiarbeidet er endret fra energieffektivisering til utslippskutt, men også at ambisjonsnivået er høyere enn tidligere. Byrådet ser behov for å oppdatere fondets vedtekter for å sikre at det er handlingsrom til å etablere støtteordninger som gjenspeiler at den største nytten av fondet fremover er på klimaområdet. Spesielt gjelder dette transportsektoren, og i noe mindre grad innen energieffektivisering. Bystyret vil få forelagt en sak om vedtektsendringer senest til bystyrets behandling av budsjett 2018.

9.1.2 Sektorens økonomiske rammer

Tabell 9.1.1 Økonomiplanoversikt – Miljø- og samferdsel selvfinansierende

Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Dok 3 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Dok 3 - vedtatt økonomiplan brutto¹⁾	2 068,5	2 057,1	2 054,7	2 057,7	0,0
DOK 3 bruttoramme første år videreført	2 068,5	2 068,5	2 068,5	2 068,5	2 068,5
+/- Oppgaveendringer mellom sektorer	0,0	-3,5	-3,5	-3,5	-3,5
+/- Andre aktivitetsnøytrale forhold	0,0	-17,2	-17,8	-17,8	-17,8
=Bruttoramme med aktivitet som i Dok 3	2 068,5	2 047,8	2 047,2	2 047,2	2 047,2
+/- Tidsbegrensede tiltak - spesifiserte	0,0	-0,6	-1,2	-1,2	-1,2
+/- Spesifiserte rammeendringer	0,0	121,9	94,8	90,6	88,6
+/- Uspesifiserte rammeendringer	0,0	-0,3	-1,6	-1,6	-1,6
+/- Sum reelle endringer fra aktiviteter som i Dok 3		121,0	91,9	87,7	85,7
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling	0,0	35,5	35,5	35,5	35,5
=ØKONOMIPLAN (brutto)	2 068,5	2 204,3	2 174,6	2 170,4	2 168,4
Salgs- og leieinntekter	-2 330,1	-2 483,5	-2 617,4	-2 692,4	-2 711,0
Refusjoner	-268,8	-268,0	-268,0	-268,0	-268,0
Overføringsinntekter	-1,2	-6,1	-5,5	-5,5	-5,5
=Sum driftsinntekter	-2 600,1	-2 757,5	-2 890,9	-2 965,9	-2 984,5
=ØKONOMIPLAN (netto)	-531,6	-553,3	-716,3	-795,5	-816,0

Reelle endringer i prosent av aktivitet som i Dok 3
1)2017 prisenivå

Andre aktivitetsnøytrale forhold

Det er innarbeidet justering mellom artsgrupper for at budsjettet skal fremstå med mest mulig korrekt fordeling på artsgrupper.

Spesifiserte rammeendringer

På kap. 620 Vann- og avløpsetaten er det lagt inn 13,5 mill. som fordeler seg slik:

- Økning på 5,0 mill. til rehabilitering VEAS
- Økning på 3,5 mill. til sikkerhetstiltak for drikkevannsforsyningen
- Økning på 2,0 mill. til utredningsmidler
- Økning på 3,0 mill. til prosjekteringsmidler til Mærradalsbekken

På kap. 645 Energigjenvinningsetaten er det lagt til 22,1 mill., som fordeler seg slik:

- Økning på 3,1 mill. til revisjonsstopp Haraldrudanlegget
- Økning på 2,4 mill. grunnet endret avtale med Klemetsrudanlegget
- Økning på 5 mill. grunnet redusert utleie av personell til Klemetsrudanlegget AS
- Økning på 11,6 mill. grunnet en korrigering av budsjett i 2017

På kap.640 Renovasjonsetaten selvkost er det lagt inn 98,2 mill. som fordeler seg slik:

- Økning på 12,0 mill. grunnet drivsfølgevirkning av nye anlegg
- Reduksjon på 4,5 mill. i utredningsmidler
- Økning på 10,4 mill. grunnet utvidet åpningstider og utvidet tjenestetilbud på gjenbruksstasjoner og lørdagsåpent på minigjenbruksstasjoner
- Økning på 1,0 mill. til distribusjon av blå og grønne poser
- Økning på 6,0 mill. til modernisering av innsamling og samhandling
- Økning på 3,5 mill. til ny teknologi
- Økning på 55,0 mill. grunnet overtagelsen av innsamling av husholdningsavfall i egen regi
- Økning på 9,9 mill. grunnet kjøp av tjenester fra EGE
- Økning på 4,8 mill. grunnet diverse justeringer

På kap.770 Tilskudd til klima- og energitiltak er det lagt inn en reduksjon på 11,9 mill.

- Reduksjon i tilskuddsrammen på 26,7 mill. grunnet korrigering av budsjett
- Økning på 15,0 mill. for å tilpasse budsjettet basert på antall tilsagn om tilskudd som er gitt siste to år

Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling
Brutto kompensasjon er 35,5 mill. Det vises til kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Tabell 9.1.2 Netto driftsbudsjett – Miljø og samferdsel selvfinansierende

Beløp i 1000 kr

Netto driftsbudsjett pr sektor	2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
620 Vann- og avløpsetaten - selvkost (MOS)	-486 714	-496 232	-604 873	-679 816	-696 184
645 Energigjenvinningsetaten - husholdninger (MOS)	-94 221	-93 390	-89 440	-87 286	-90 117
640 Renovasjonsetaten - selvkost (MOS)	-18 496	-19 623	-77 923	-84 346	-85 673
770 Tilskudd til klima- og energitiltak (MOS)	67 796	55 957	55 957	55 957	55 957
Sum	-531 635	-553 288	-716 279	-795 491	-816 017

Tabell 9.1.3 Brutto investeringsbudsjett – Miljø og samferdsel selvfinansierende

Beløp i 1000 kr

Brutto investeringsbudsjett	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
640 Renovasjonsetaten - selvkost (MOS)	148 900	86 000	44 000	20 000
620 Vann- og avløpsetaten - selvkost (MOS)	2 134 600	2 076 300	1 814 200	1 434 300
645 Energigjenvinningsetaten - husholdninger (MOS)	82 000	42 000	30 000	30 000
Sum investeringsutgifter	2 365 500	2 204 300	1 888 200	1 484 300

9.1.3 Vann- og avløpsetaten

Tabell 9.1.4 Driftsbudsjett – Vann- og avløpsetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
620	<i>Vann- og avløpsetaten - selvkost (MOS)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	360 063	377 004	399 512
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	258 586	324 783	303 594
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	303 367	277 061	309 310
14	Overføringsutgifter	7 233	4 366	4 440
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	353 651	0	0
	Sum utgifter	1 282 899	983 214	1 016 856
16	Salgsinntekter	-1 430 325	-1 461 854	-1 504 804
17	Refusjoner	-17 576	-8 074	-8 284
18	Overføringsinntekter	0	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-353 651	0	0
	Sum inntekter	-1 801 553	-1 469 928	-1 513 088
	Netto utgifter	-518 653	-486 714	-496 232

1 Ansvarsområde

Vann- og avløpsetaten har ansvar for å levere en sikker og trygg drikkevannsforsyning til byens innbyggere og næringsliv. Vann- og avløpsetaten skal håndtere avløpsvannet slik at byens miljø, vassdragene og fjorden ikke forurenses. Etaten skal forvalte ressurser og energipotensialet i vann og avløp på en miljøvennlig og kostnadseffektiv måte.

Vann- og avløpstjenester er en lovpålagt oppgave. Lovgrunnlaget for etatens myndighetsansvar er forurensningsloven og dens forskrift, plan- og bygningsloven, vannressursloven, drikkevannsforskriften, vannforvaltningsforskriften, lov om kommunale vass- og avløpsanlegg og sikkerhetsloven med tilhørende forskrifter.

2 Situasjonsbeskrivelse

Oslos vannforsyning er sårbar med avhengighet av en vannkilde, Maridalsvannet, og ett vannbehandlingsanlegg, Oset, som forsyner 90 % av byens befolkning med vann. Svikt i vannforsyningen vil være kritisk for liv og helse. For å redusere sårbarheten, ble det i juni 2017 besluttet å igangsette forprosjekt for ny reservevannsforsyning fra Holsfjorden. Også Mattilsynet har påpekt sårbarheten i Oslos vannforsyning og gitt kommunen pålegg om å etablere en fullgod reservevannsforsyning innen 2028.

Befolkningsveksten, økte krav til sikkerhet og beredskap og et økende vedlikeholdsbehov er noen av de andre hovedutfordringene til Vann- og avløpsetaten.

Flere tiltak er under arbeid for å styrke beredskapen og forsyningssikkerheten. Nye rentvannbassenger på Oset vil gi en bedre og sikrere utnyttelse av produksjonskapasiteten. Etablering av hovedledninger mellom øst og vest og fra øst inn mot sentrum vil gi en viktig redundans i hovedvannveiene, som gir større robusthet.

Vannforsyningen er samfunnskritisk infrastruktur som må trygges i henhold til de krav som er satt til sikring av vitale nasjonale interesser. Vann- og avløpsetaten har skjermingsverdige objekter, og det er foreløpig avsatt 197,0 mill. til sikringstiltak. Alle tiltakene er planlagt ferdigstilt ved utgangen av 2018. Oslo kommune har et mål om å redusere vannforbruket fra 160 liter til 130 liter per person i døgnet innen 2030. I 2017 starter et forsøksprosjekt med vannmålere. Hensikten er å undersøke hvilken innvirkning vannmålere har på forbruket.

Satsingsområdene for avløp er overløp og risikoredninger, samt å forberede byen på å håndtere økte mengder overvann som følge av klimaendringer, befolkningsøkning og fortetting. Oslo har et av de eldste ledningsnettene i landet. For å redusere antall lekkasjer, er fornyelsesgraden økt. Målet er at Oslo i 2030 skal ha en bærekraftig tilstand på vann- og avløpsnett.

Avløpsvannet renses i Bekkelaget renseanlegg og Vestfjorden Avløpsselskap (VEAS). Et utvidet Bekkelaget renseanlegg er under bygging, og det utføres et omfattende vedlikeholdsarbeid ved VEAS.

Vann- og avløpsetaten er en viktig aktør i de store byutviklingsprosjektene, særlig når det gjelder overvannshåndtering og gjenåpning av bekker og elver. Vann- og avløpsetaten og Brann- og redningsetaten samarbeider om forprosjekt om samlokalisering av de to etatene på Bryn.

Tabell 9.1.5 Nøkkeltall – Vann- og avløpsetaten

Vann- og avløpsetaten	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Antall henvendelser via selvbetjeningsløsninger			691	796	1104
Gjennomføringsprosent for investeringsbudsjettet	57 %	77 %	91 %	93 %	90 %
Totalt resultatavvik i prosent av budsjetterte driftsutgifter	2,6	7,3	1,3	1,7	0,2
Mengde produsert oppgradert biogass i Nm3	1 993 417	2 053 918	1 554 257	1 606 453	1 734 344
Vannproduksjon målt i mill. m3 pr år	101,2	100,9	96,9	93,6	95,5
Antall ledningsreparasjoner	180	188	166	203	198
Antall brudd på servicegarantien som er registrert	12	13	15	23	25
Behandlet avløpsvann, mill. m3 pr år	118,6	110,6	126,1	127,3	117,2
Antall kjelleroversvømmelser pga. kloakkstopp	38	32	42	19	32
Antall kjelleroversvømmelser i forbindelse med nedbør	3	9	28	20	19
Antall meter gjenåpning av elver og bekker	220	300	200	650	250

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 Klimagassutslippene skal reduseres med 36 % 2020 sammenlignet med 1990-nivå

Tiltak 1

Øke bidraget til en fossilfri by. Vann- og avløpsetaten bidrar til en fossilfri by blant annet ved å redusere eget klimagassutslipp fra fossile energikilder, og ved

at minimum 80 % av rågassen fra Bekkelaget renseanlegg skal brukes til drivstoff hvert år.

Vann- og avløpsetaten er en sentral aktør i byutviklingen, og legger stor vekt på miljø- og klimavennlig drift. Etatens maskin- og bilpark er skiftet til elektrisitet der det er mulig, og etaten produserer selv drivstoff av rågass fra avfallsanlegget på Bekkelaget. Turbinene i St. Hanshaugen pumpestasjon produserer ca. 500 000 KWh strøm årlig.

Tabell 9.1.6 Resultatindikatorer – mål 1

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Prosent oppgradert rågass til drivstoff*	75 %	73 %	>80 %	>80 %

Prosentoppgradert rågass til drivstoff: Rågassen gir best klimanytte dersom den oppgraderes til drivstoff, og derfor er måltallet knyttet til andel oppgradert rågass til drivstoff. Alt oppgradert drivstoff produsert av VAV selges til AGA. Det er AGA som videre selger drivstoffet og det benyttes blant annet til busser og renovasjonsbiler.

Mål 3 Oslo skal være en grønn og levende by

Tiltak 1

Redusere utslipp til vassdrag og fjord

Tiltak 2

Sørge for at mer overvann disponeres åpent og lokalt

Tabell 9.1.7 Resultatindikatorer – mål 3

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Antall overløp hvor det er gjennomført tiltak			3	3
Antall felleskummer hvor det er gjennomført tiltak			200	200
Prosent ferdigstillelse av bekkeåpningsprosjektet			40 %	100 %

Antall overløp hvor det er gjennomført tiltak: Avløpssystemet er bygget med flere overløp. Funksjonen til et overløp er å avlaste avløpssystemet. Dette kan skje ved kraftig regnvær, som gir mye overvann inn på fellesledninger slik at kapasiteten overskrides, eller når det er driftsproblemer/stans f.eks. på en pumpe. Da slippes avløpsvannet ut gjennom overløpet til omgivelsene.

Antall felleskummer hvor det er gjennomført tiltak: Felleskummer er kummer hvor det går drikkevannsledninger sammen med overvanns- og spillvannsledninger. Tiltakene skal hindre forurensning fra spillvannsledning til overvannsledning og drikkevannsledning.

Prosent ferdigstillelse av bekkeåpningsprosjektet: Dette er en samleportefølje av ulike bekkeåpningsprosjekter.

Mål 4 Oslo skal ha en kretsløpsbasert ressurshåndtering

Tiltak 1

Redusere skader fra avløpssystemet som forårsakes av overvann og avløpsvann på egen eller andres eiendom eller infrastruktur

Tiltak 2

Intensivere fornying av ledningsnett

Tiltak 3

Redusere lekkasjer og annet overvann

Tabell 9.1.8 Resultatindikator – mål 4.

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Fornyelsestakt på avløpssystemet	1,0 %	1,4 %	1,6 %	1,6 %
Fornyelsestakt på vannledningsnettsystemet	1,0 %	0,9 %	1,0 %	1,2 %
Prosent vannlekkasjer av total produksjon	35 %	37 %	<35	<30

Mål 5 Oslo skal være en trygg by med god beredskap

Tiltak 1

Sikre vannforsyningen

Tiltak 2

Sikre tilgang på nok råvann, robust vannbehandling og stamnett

Tiltak 3

Sikre robust avløpsinfrastruktur

Tabell 9.1.9 resultatindikator for mål 5.

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Antall meter gjennomført tilstandsvurdering vannledninger og vanntunneler			8 km	8 km
Ferdigstillelsesgrad forprosjekt Ny vannforsyning			50 %	100 %
Antall meter gjennomført tilstandsvurdering avløpskulverter		10 327 m	50 km	50 km

Antall meter gjennomført tilstandsvurdering avløpskulverter: En kulvert lages ved at en lager en stor grøft, støper/murer en tunnel, og dekker den til igjen. Tilstandsvurderinger forteller hvor det må foretas vedlikehold på infrastrukturen for å hindre ras eller kollaps. Dermed er det mulig å lage en plan for ved-

likeholdstiltak med prioritering etter risiko. Ras eller kollaps i tunnel eller kulvert vil føre til at drikkevannet eller avløpsvannet ikke kan passere. Dette påvirker annen infrastruktur i grunnen. Ras eller kollaps på slik undergrunninfrastruktur kan også utgjøre en

fare for liv og helse og materielle verdier over bakken.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Beregningsgrunnlaget for vann- og avløpsgebyret består av drifts- og kapitalkostnader. Det legges opp til at vann- og avløpsgebyret økes med 5,0 % i 2018. En økning på 5,0 % vil gi en økning på kr. 206,- for en bolig på 120 kvm. Viser for øvrig til kap. 18 Beregningsgrunnlag for gebyrer.

Følgende tiltak er innarbeidet i budsjettet:
Prosjektering av rehabilitering av vann- og avløpsledninger og åpning av Mærradalsbekken – 3,0 mill.

Prosjektet er nytt og omfatter rørrehabilitering og bekkeåpning. Det er behov for å rehabilitere vann- og avløpsledningene gjennom dalen. Bekken er en del av hovedvassdraget. I forbindelse med rehabiliteringen anbefales gjenåpning av Mærradalsbekken. Dette har høy prioritet i kommuneplanen.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 19,0 mill. Jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % i 2017 til 24 % i 2018. Pensjonskostnadene i 2018 er 3,0 mill. lavere enn i 2017.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 9.1.10 Investeringsbudsjett – Vann- og avløpsetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
620	Vann- og avløpsetaten - selvkost (MOS)			
00	Lønn og sosiale utgifter	124 557	0	0
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	986 902	1 604 100	2 134 600
03	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	11 356	0	0
04	Overføringsutgifter	164	0	0
	Sum utgifter	1 122 980	1 604 100	2 134 600
07	Refusjoner	-7 375	0	0
	Sum inntekter	-7 375	0	0
	Netto utgifter	1 115 605	1 604 100	2 134 600

Tabell 9.1.11 Investeringsoversikt – Vann- og avløpsetaten

Vann- og avløpsetaten - selvkost (MOS)		Kostnads- ramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggstart -ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
104003	Bjørsvika	150 000	112 695	7 000	7 000	7 000	0	16 305	1/05 - 4/22
109009	Hoffselven	108 000	81 000	12 000	15 000	0	0	0	1/10 - 4/19
110010	Alna II	170 000	165 500	4 500	0	0	0	0	1/11 - 4/18
111009	Majorstutunnelen	117 300	79 800	37 500	0	0	0	0	1/11 - 4/18
114002	Akerselva Øvre del III	85 000	81 900	3 100	0	0	0	0	1/14 - 4/18
114003	Ljanselva	100 000	45 100	3 000	45 000	6 900	0	0	1/14 - 4/21
114018	Bekkelaget avløpsrenseanlegg - utvidelse	2 740 000	1 162 000	450 000	500 000	250 000	200 000	178 000	1/14 - 4/20
115020	Risløkka saneringsplan	105 000	64 500	40 500	0	0	0	0	1/15 - 4/18
115021	Akerselva nedre II	90 000	45 000	45 000	0	0	0	0	1/15 - 4/18
116007	Klosterenga (VAV)	30 000	10 000	0	20 000	0	0	0	1/16 - 4/18
116008	Objektsikring (VAV)	197 000	79 000	118 000	0	0	0	0	1/16 - 4/20
116009	Oset reservevann, ventilasjon og brannsikring	50 000	40 000	10 000	0	0	0	0	1/16 - 4/18
116010	Oset elsikkerhet	70 000	50 000	20 000	0	0	0	0	1/16 - 4/18
117013	Rentvannbasseng Oset	1 346 000	80 000	270 000	300 000	450 000	246 000	0	1/17 - 4/22
117014	Skullerud-Enebakk ny overføringsledning	500 000	5 000	100 000	175 000	175 000	45 000	0	1/17 - 4/22
117017	VAV - Ufordelte prosjekter	0		580 100	516 300	504 300	518 300		Løpende
117018	VAV - Rehabiliteringsplan vann	0		200 000	200 000	200 000	230 000		Løpende
117019	VAV - Rehabiliteringsplan avløp	0		111 000	190 000	221 000	195 000		Løpende
117032	Nordre Streng			25 900	0	0	0		
117047	Oset beredskapsanlegg - UV-anlegg			57 000	68 000	0	0		
118015	Jordal			40 000	40 000	0	0		
	Sum investeringsutgifter			2 134 600	2 076 300	1 814 200	1 434 300		
	Sum kapittel finansiering			0	0	0	0		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			2 134 600	2 076 300	1 814 200	1 434 300		

Rehabiliteringsplan vann (prosjektnummer 117 018) – 60,0 mill.

I revidert budsjett 2017 ble den årlige bevilgningen til rehabiliteringsplan vann økt med 54,0 mill. i 2017. For å sikre økningen i utskiftingstakten av vannrør fra 1 til 1,2 prosent også i 2018 og videre i økonomiplanperioden, foreslås avsatt 60,0 mill. i 2018, 10,0 mill. i 2019, -20,0 mill. i 2020 og 230,0 mill. i 2021.

Bekkeåpning Hovinbekken/Jordal (prosjektnummer 118 015)

Bystyret behandlet i møte 07.09.2016 sak 242 Jordalgata 12 – Jordal – Idrettspark – Detaljregulering med konsekvensutredning – Idrettsanlegg, friområde, park m.m. – Bydel Gamle Oslo – Byrådssak 152 av 30.06.2016. De vedtatte rekkefølgebestemmelsene krever at parkområdet, turveier og gjenåpning av Hovinbekken skal være ferdig før midlertidig brukstillatelse kan gis. Disse tiltakene planlegges gjennomført i første fase av prosjektet i 2018-2019. Turvei 2D og Hovinbekken skal opparbeides som ett felles anlegg gjennom parken. Byrådet vil komme tilbake til kostnadsramme for prosjektet.

Risløkka saneringsplan (prosjektnummer 115 020) – 30,0 mill.

Prosjektet gjelder økning av eksisterende ramme med 30,0 mill. Prosjektet er en del av utviklingen av Risløkka. Prosjektet har en bevilget ramme på 75 mill., det er behov for å øke rammen til 105,0 mill. I hovedsak skyldes dette høyere kostnader for håndtering av provisorisk vann. Videre er det i Risløkkaområdet konstatert mer fjell og mer utfordrende grunnforhold enn antatt.

Ufordelt prosjekt (prosjektnummer 117 017) – 120,0 mill.

Avsetningen gjelder økning av eksisterende prosjekt fordelt på følgende prosjekter: Vann i by 10,0 mill., Vann 75,0 mill., Avløp 7,5 mill., Verktøy 27,5 mill.

I prosjektet Vann inngår vann og avløp til øyene i indre Oslofjord. Vann- og avløpsledninger fra Gressholmen til Langøyene videreføres. Videre legges nye vann- og avløpsledninger over Hovedøya og ny avløpsledning fra Hovedøya til tilkoblingspunkt ved Festningen. Vannledningen må oppdimensjoneres

grunnet krav om brannvanndekning. Prosjektet ses i sammenheng med øvrige investeringer på øyene; lukking av gammelt avfallsdeponi og oppgradering av friarealer.

UV-anlegg gamle Oset vannbehandlingsanlegg (prosjektnummer 117 047) – 57,0 mill.

I revidert budsjett 2017, jamfør byrådssak 115/17, anbefalte byrådet en kostnadsramme for prosjektet på 135,0 mill. P85. 10,0 mill. ble avsatt i 2017. Det resterende beløpet anbefales periodisert med 57,0 mill. i 2018 og 68,0 mill. i 2019.

9.1.4 Renovasjonsetaten selvkost

Tabell 9.1.12 Driftsbudsjett – Renovasjonsetaten selvkost

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
640	<i>Renovasjonsetaten - selvkost (MOS)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	181 715	199 242	205 406
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	405 348	438 610	516 683
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	169 069	125 701	130 185
14	Overføringsutgifter	3 844	3 115	3 153
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	26 082	0	0
	Sum utgifter	786 058	766 668	855 427
16	Salgsinntekter	-794 941	-785 164	-875 050
17	Refusjoner	-5 532	0	0
18	Overføringsinntekter	-1 422	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-26 081	0	0
	Sum inntekter	-827 977	-785 164	-875 050
	Netto utgifter	-41 918	-18 496	-19 623

1 Ansvarsområde

Renovasjonsetaten skal ivareta den kommunale renovasjon (husholdningsavfall) på en miljø- og kostnadseffektiv måte. Dette ansvaret er hjemlet i forurensningsloven.

Etatens tjenester overfor husholdningene er innsamling av sortert avfall i poser (matavfall, plastemballasje og restavfall) og papiravfall, mottak av avfall på gjenbruksstasjoner, minigjenbruksstasjoner, hageavfallsmottak, returpunkter for glass- og metallemballasje, miljøstasjoner for farlig avfall og årlig innsamling av juletrær. I tillegg mottas tekstiler i utplasserte tekstiltårn i samarbeid med eksterne aktører.

2 Situasjonsbeskrivelse

Innsamling av avfall fra husholdningenes avfallsbeholdere er fra februar 2017 utført i egenregi, etter å ha vært konkurranseutsatt siste 25 år. Utfordringer knyttet til skifte av leverandør høsten 2016 førte til store mangler i avfallsinnsamlingen. Renovasjonsetaten tok over biler og mannskap da ny leverandør ikke håndterte oppdraget.

Renovasjonsetaten er en viktig del av Oslo kommunes satsing på sirkulær økonomi og det grønne skiftet. I en kretsløpsbasert ressursbehandling, er avfallshåndtering og kildesortering sentralt. En av etatens hovedutfordringer i økonomiplanperioden er å få flere av Oslos innbyggere til å kildesortere avfallet sitt for å nå målene om minimum 50 % materialgjenvinning. Samtidig skal alt farlig avfall tas forsvarlig hånd om.

Oslos husholdninger skal legge mat- og plastavfallet i grønne og blå poser som så sorteres ut fra restavfallet i kommunens optiske sorteringsanlegg. Mange er flinke til å kildesortere og benytte seg av etatens tilbud. For å sikre bedre sorteringsadferd hos husholdningene vil etaten øke bruken av digitale tjenester, etablere nye kommunikasjonsformer med de største borettslagene for sammen å utvikle et bedre tjenestetilbud. Etaten vil videreføre sitt arbeid med å prøve ut ny teknologi i småskalaforøk som selvbetjente mottak av farlig avfall og grovavfall.

Det er tilrettelagt for ombruk på alle etatens mottaksanlegg, og etaten arbeider aktivt med å forbedre og videreutvikle tilbudet. I tilknytning til ombruksaktiviteten har etaten samarbeid med aktører innen arbeidspraksis og nærmiljøarbeid i enkelte bydeler.

Avfallsplan for Oslo kommune 2006-2009 (sak 239/06) er førende for etatens arbeid. En ny avfallsstrategi med perspektiv frem mot 2025 er under behandling. Strategien omfatter alle virksomheter som er lokalisert i Oslo, og har et mer regionalt perspektiv enn tidligere planer. Intensjonen er at det skal bli enklere å kildesortere riktig både hjemme, ute og på arbeid. For å oppnå dette skal etaten i nær dialog med planmyndigheten sikre etablering av gode integrerte avfallsløsninger i byutviklingsområdene, herunder innføring av avfallssug, nedgravde løsninger og ombruksaktiviteter.

En utfordring er mangel på arealer hvor etaten kan etablere permanente anlegg for sin tjenesteproduksjon. Renovasjonsetatens store gjenbruksstasjon på Haraldrud er midlertidig, men reguleringsplanarbeid

det for området og utredningsarbeidet for etablering av en permanent gjenbruksstasjon har startet opp. Både når det gjelder tomter og infrastruktur er det nødvendig å imøtekomme arealbehovet for å opprettholde dagens tjenesteproduksjon. Det arbeides også for å sikre optimal utnyttelse av eksisterende anlegg, med utvidede åpningstider.

Etaten starter i 2017 en digitaliseringssatsing som ses i sammenheng med etatens strategiprosess. Det legges vekt på innbyggerinvolvering for å utvikle digitale tjenester.

Gitt de omfattende renovasjonstjenestene Oslo tilbyr, er gebyret på nivå med sammenlignbare byer. Renovasjonsgebyret beregnes etter størrelsen på restavfallsbeholderen. Dette gir husholdningene incentiver til å redusere mengden restavfall ved å sortere ut

mest mulig av avfallet ved å benytte tjenester som papirinnsamling, gjenbruksstasjoner, returpunkter, miljøstasjoner og hageavfallsmottak.

Innsamlet restavfall, matavfall og plastemballasje leveres til Energigjenvinningsetatens anlegg til selvkostpris. Avfallsdeponiene på Grønmo og Rommen er stengt for mottak av avfall, men husholdningene belastes sin andel av utgiftene knyttet til etterdriften.

Renovasjonsetaten bidrar til å oppnå mål om reduksjon i CO₂-utslipp blant annet ved å stå for innsamling av restavfall som energigjenvinnes og blir til fjernvarme. Utsortert plast fra avfallet materialgjenvinnes. Utsortert matavfall blir til fornybart drivstoff (biogass) og biogjødsel. Deponigassen fra det stengte Grønmodeponiet utnyttes til elektrisitet og varme ved forbrenning i gassmotorer.

Tabell 9.1.13 Nøkkeltallstabell – Renovasjonsetaten selvkost

Renovasjonsetaten - selvkost	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Avfallsmengder					
Antall tonn husholdningsavfall totalt	228 947	228 655	225 107	225 192	222 603
Herav restavfall, mat og plastemballasje (henteordning)	119 894	120 523	120 290	118 345	116 755
KOSTRA-indikatorer					
Antall kilo husholdningsavfall per innbygger	367	360	347	342	333
Antall husholdningsbesøkende på gjenbruksstasjonene	676 758	757 304	796 010	860 638	963 667
Antall kg farlig avfall per innbygger **	2	2	5	5	6
Gebyrgrunnlag per innbygger (i kr)	849	958	1 026	991	1 080
Kundetilfredshet					
Antall klager (innsamlingen) i % av antall tømminger	0,04	0,04	0,04	0,03	0,5
KTI (avfallsbransjens kundetilfredshetsindeks)	75		79		79

** Fra 2014 inkluderer tallene impregnert trevirke og asbest, da fraksjonen ble omdefinert til farlig avfall (hushold)

Antall klager (Innsamlingen) i % av antall tømminger:

Resultatet for 2016 viser en markant økning i antall klager. Årsaken til dette har vært utfordringer knyttet til skifte av leverandør høsten 2016 som medførte store forsinkelser i avfallsinnsamlingen og kraftig økning i klagetallene. I starten på 2017 overtok Renovasjonsetaten biler og mannskap da ny leverandør ikke klarte å håndtere oppdraget. Etaten prioriterer å utføre innhenting på en god måte, gjenvinne tilliten og bidra til økt kundetilfredshet.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Byrådet har ambisiøse mål for ressurshåndteringen i Oslo, noe som kommer til uttrykk i målformule-

ringen under. Byrådet har fastsatt utvalgte indikatorer for følge med på utviklingen.

Mål 4 Oslo skal ha en kretsløpsbasert ressurshåndtering

Tiltak 1

Videreutvikle og utvide samarbeidet med ulike aktører for økt ombruksandel fra Renovasjonsetatens anlegg.

Tiltak 2

Videreføre handlingsutløsende kommunikasjonstiltak og utvikle tjenestetilbudet tilpasset Oslos demografi.

Tiltak 3

Overvåke mengder farlig avfall i avfallstrømmer, som etaten kontrollerer, der det ikke skal forekomme

farlig avfall (plukkanalyser), og igangsette tiltak der det forekommer avvik.

Tabell 9.1.14 Resultatindikatorer – mål 4

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Andel tonn/husholdningsavfall til ombruk ut fra egne anlegg	0,39 %	0,51 %	0,80 %	0,80 %
Andel tonn/husholdningsavfall til materialgjenvinning	38 %	38 %	48 %	40 %
Andel farlig avfall i avfallsstrømmer der det ikke skal være farlig avfall	0,14 %	0,16 %	0,14 %	0,20 %

Med bakgrunn i resultater og prognose for 2017 er måltallene for 2018 mhp materialgjenvinning og farlig avfall lagt på et realistisk nivå.

4 Merknader til driftsbudsjett

Avfallsinnsamling i egen regi med effekt fra 17.02.17 er estimert å øke kostnadene med ca. 45,0 mill. i 2018. Det er knyttet usikkerhet til budsjettforutsetninger som behandlingspriser, salgspriser, tonnasje, endring i befolkningsmengde og andre markedsforhold.

Det er innarbeidet kompensasjon for et forventet lønns- og prisjustering på netto 10,0 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar endringen i kommunens pensjonskostnadssats fra

25,2 % i 2017 til 24,0 % i 2018. Pensjonskostnadene i 2018 er 1,5 mill. lavere enn i 2017.

Etter avgjørelsen om avfallsinnsamling i egen regi er kostnadsnivået tilbake på det nivået det var i forrige kontrakt for innsamling av husholdningsavfall. Etaten har i samme periode økt sitt tjenestetilbud med bygging og åpning av Smestad gjenbruksstasjon, og Ryen gjenbruksstasjon er under bygging. I tillegg er det åpnet flere minigjenbruksstasjoner. Konsekvensene av disse endringene og det økte aktivitetsnivået er økt budsjettbehov, og dette påvirker gebyret.

Det legges opp til at renovasjonsgebyret økes med 10,4 % i 2018. En økning på 10,4 % vil gi en økning på kr. 326,- for en beholder på 140 liter. Det vises for øvrig til kap. 18 Beregningsgrunnlag for gebyrer for nærmere informasjon.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 9.1.15 Investeringsbudsjett – Renovasjonsetaten selvkost

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
640	<i>Renovasjonsetaten - selvkost (MOS)</i>			
00	Lønn og sosiale utgifter	1 977	0	0
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	61 768	165 100	148 900
	Sum utgifter	63 745	165 100	148 900
	Sum inntekter	0	0	0
	Netto utgifter	63 745	165 100	148 900

Tabell 9.1.16 Investeringsoversikt – Renovasjonsetaten selvkost

Renovasjonsetaten - selvkost (MOS)		Kostnadsramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
113016	Gjenbruk diverse	0		9 000	9 000	9 000	0		Løpende
113017	Diverse IT-prosjekter	0		2 000	2 000	2 000	0		Løpende
113018	Diverse prosjekter	0		3 000	3 000	3 000	0		Løpende
113025	Smestad gjenbruksstasjon	251 426	193 426	58 000	0	0	0	0	1/13 - 4/18
114016	Grønmo-deponi - avvikling	57 200	43 300	13 900	0	0	0	0	1/14 - 4/18
117016	REN Langøyene opprydding	122 000	10 000	50 000	62 000	0	0	0	1/17 - 4/19
117029	REN - Investeringer innsamling			3 000	0	0	0		
118006	Avfallssug diverse	70 000		10 000	10 000	30 000	20 000	0	Løpende
	Sum investeringsutgifter			148 900	86 000	44 000	20 000		
	Sum kapittel finansiering			0	0	0	0		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			148 900	86 000	44 000	20 000		

113016 – Gjenbruk diverse

Prosjektet gjelder i hovedsak vedlikehold av maskinpark på gjenbruksstasjonene. Anskaffelsene på prosjektet gjelder bl.a. utvikling av nye minigjenbruksstasjoner, anleggsmidler til gjenbruksstasjonene og prosjektet bevisbasert adgangskontroll.

Prosjekt 113017 - Diverse IT-prosjekter

Prosjektet gjelder bl.a. oppgradering av etatens data-systemer og serverpark. Prosjektet består også av utvikling av etatens abonnementssystem.

113018 – Diverse prosjekter

Prosjektet gjelder i første rekke nødvendig utskifting av anleggsmidler. Prosjektet består bl.a. av anskaffelse av el-biler til etatens kundeavdeling, og trucker og el-biler til etatens driftsavdeling.

114016 – Avslutning av avfallsdeponi - Grønmo

Prosjektet er etablert for å avslutte deponiet i henhold til eksterne krav og for å legge til rette for at området kan gjøres tilgjengelig for offentligheten. Prosjektet

fikk i 2013 bevilget totalt 220,0 mill. Prosjektet har en fordeling mellom husholdning og næring på henholdsvis 26 % og 74 %. Tildelingen er fordelt over prosjektets levetid, 2014 - 2018. Resultatmål er prioritert i rekkefølge kvalitet, kost, tid.

116011 – Ryen gjenbruksstasjon (Vårveien minigjenbruksstasjon)

Ryen gjenbruksstasjon skal etableres i Vårveien 53 og ha mottak for grovavfall, hageavfall, EE-avfall og farlig avfall. Det er tildelt 78,0 mill. til prosjektet. Prosjektet er nå i byggefasen og forventes å være ferdig årsskiftet 2017-2018.

116012 – Teknologi på biler – 5. generasjonskontrakt

Prosjektet består i å innføre teknologiske løsninger som skal fremme materialgjenvinning, minimere klima- og miljøbelastningen og bidra til økt kundetilfredshet. Nyvinningene består bl.a. av ruteoptimaliseringsprogram, elektronisk rutebok med kart og GPS, vektsystem på bil, elektronisk tømmeregistrering og avvikshåndtering. Denne teknologien vil erstatte

manuelle systemer og rutiner og heve kvaliteten på tjenesten.

Prosjekt 117016 – Langøyene opprydning

Prosjektet eies av Byrådsavdeling for byutvikling, kap. 425. Prosjektet går ut på å fjerne forurensede masser etter at Oslo kommune benyttet området som deponi i perioden 1908 til 1948. 50 % av prosjektet skal finansieres over renovasjonsgebyret.

Prosjekt 117029 - Innsamling diverse

Prosjektet har blitt etablert etter at Renovasjonsetaten overtok innsamlingen i Oslo etter Veireno-konkursen. Den nye innsamlingsavdelingen har behov for å øke bilparken og har investeringsbehov i infrastruktur ifm. etablering av driftsstasjonen for renovatørene.

9.1.5 Energigjenvinningsetaten

Tabell 9.1.17 Driftsbudsjett - Energigjenvinningsetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
645	<i>Energigjenvinningsetaten - husholdninger (MOS)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	115 660	96 430	114 713
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	154 589	148 814	154 184
14	Overføringsutgifter	5	0	0
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	71 251	0	0
	Sum utgifter	341 506	245 244	268 897
16	Salgsinntekter	-353 148	-80 785	-362 287
17	Refusjoner	-5 964	-258 680	0
18	Overføringsinntekter	-96	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-71 534	0	0
	Sum inntekter	-430 742	-339 465	-362 287
	Netto utgifter	-89 236	-94 221	-93 390

1 Ansvarsområde

Energigjenvinningsetaten skal sørge for tilstrekkelig kapasitet til å behandle husholdningsavfall fra Oslo. Etatens hovedoppgave er å utsortere og materialgjenvinne matavfall og plastemballasje, samt energigjenvinne restavfallet fra husholdningene i Oslo.

Energigjenvinningsetaten drifter energigjenvinningsanlegget på Haraldrud med to ovnslinjer. Varmeenergien som produseres ved Haraldrud, leveres via Hafslund Varme AS sitt fjernvarmenett. I tillegg drifter etaten to anlegg ved Haraldrud og Klemetsrud med optisk utsortering av plastemballasje og matavfall som har kapasitet på 100 000 og 50 000 tonn i året. Energigjenvinningsetaten drifter også Romerike biogassanlegg som mottar kildesortert matavfall fra utsorteringsanleggene. Her produseres flytende biogass som drivstoff til kjøretøyer. I tillegg produserer anlegget biogjødsel som distribueres til landbruket på Romerike.

Etaten tar imot deponigass som Renovasjonsetaten henter ut fra det nedlagte avfallsdeponiet på Grønmo. Deponigassen blir omgjort til strøm og varme. Dette er en tjeneste som på sikt vil bli overtatt av Eiendoms- og byfornyelsesetaten og Klemetsrudanlegget AS.

Sammen med Renovasjonsetaten arbeider Energigjenvinningsetaten med å forbedre hele avfallsverdikjeden og øke materialgjenvinningen.

2 Situasjonsbeskrivelse

Optimalisert drift av anleggene er en sentral oppgave for virksomheten. Energigjenvinningsanlegget på Haraldrud er 50 år i 2017, og anlegget bærer preg av betydelig slitasje. Energigjenvinningsetaten har behov for å forsterke vedlikeholdsinnsatsen og reinvestere i anlegget for å opprettholde tilstrekkelig forbrenningskapasitet til å håndtere Oslos husholdningsavfall. Det er gjennomført en tilstandsvurdering av anlegget som har avdekket hvilke tiltak som må prioriteres først for å opprettholde god og stabil drift ved anlegget. Prioriterte tiltak vil gjennomføres i 2018.

Romerike biogassanlegg i Nes kommune skal sørge for biologisk behandling av matavfall fra Oslo kommune. Anlegget produserer fornybart drivstoff i form av flytende biogass til kjøretøyer og biogjødsel til landbruket på Østlandet. Produksjonen ved anlegget er økende.

EGE vil skifte ut etatens egne kjøretøyer, slik at person- og varetransport skjer med nullutslippsbiler og biogassbiler i 2018. Ny transportkontrakt (tyngre kjøretøyer) for oppdrag i Energigjenvinningsetaten lyses ut med krav om bruk av biogass som drivstoff. Disse bilene kjører ca. 300 000 km/år for EGE.

Tabell 9.1.18 Nøkkeltallstabell – Energigjenvinningsetaten

Energigjenvinningsetaten	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Produsert biogass Romerike Biogassanlegg (Nm3)			1 600 000	2 413 556	2 464 772
Solgt biogass Romerike Biogassanlegg (Nm3)			190 650	363 553	1 114 488
Biogass faklet (Nm3)			1 409 350	2 050 003	723 087
Biometan intern bruk (Nm3)					619 734
Biogjødsel levert totalt (Tonn)				519	44 849
Fjernvarme produsert HEA* (GWh)	257	243	272	271	253
Fjernvarme solgt HEA (GWh)	205	220	236	248	212
Husholdningsavfall REN (Tonn)	131 732	132 096	131 169	127 474	125 915
Utsortert mat (Tonn)	11 161	12 661	13 949	15 923	16 765
Utsortert plast (Tonn)	3 263	2 552	1 898	2 125	2 805
Antall dager med klager på lukt				4	18
Antall brudd på utslippstillatelsen				6	5

* Haraldrud Energigjenvinningsanlegg

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Byrådet har ambisiøse mål for ressurs håndteringen i Oslo, noe som kommer til uttrykk i målformuleringen under. Byrådet har fastsatt utvalgte indikatorer for følge med på utviklingen.

Mål 1 Klimagassutslippene skal reduseres med 36 % innen 2020 sammenlignet med 1990-nivå

Tiltak 1

Produsere fornybar energi ved å energigjenvinne restavfall fra husholdninger og gjenbruksstasjon.

Tiltak 2

Produsere biogass av tilfredsstillende kvalitet til drivstoff.

Tiltak 3

Grønne anskaffelser:

- Sikre lav- eller nullutslippstransport til Energigjenvinningsetatens transportoppdrag.
- Skifte ut etatens egne kjøretøyer slik at person- og varetransport skjer med nullutslippsbiler og biogassbiler i 2018. Ny transportkontrakt (tyngre kjøretøyer) for oppdrag i Energigjenvinningsetaten lyses ut med krav om bruk av biogass som drivstoff.
- Stille krav om grønne anskaffelser til leverandører ved alle relevante innkjøp.

Tiltak 4

Sikre optimal klimanytte i produksjon og anvendelse av biogass og biogjødsel.

- Delta i regionalt samarbeid for å utvikle anvendelsen av biogass som drivstoff og biogjødsel som jordforbedringsmiddel for å oppnå optimal klimanytte, samt sikre dokumentasjon av klimanytte i produksjonen.

Tabell 9.1.19 Resultatindikator – mål 1

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Produsert energi HEA* (GWh)	271	253	263	263
Produsert biogass (Nm3) ved Energigjenvinningsetatens anlegg	2 250 000	2 336 343	2 016 000	2 016 000

* Haraldrud Energigjenvinningsanlegg

Mål 4 Oslo skal ha en kretsløpsbasert ressurshåndtering

Tiltak 1

Opprettholde stabil drift på anlegg for utsortering av avfall og sikre en god samhandling med Renova-

sjonsetaten for å ivareta en kostnadseffektiv og helhetlig verdikjede i avfallshåndteringen.

Tiltak 2

Produsere biogjødsel som tilfredsstiller gjødselvarsforskriften.

Tabell 9.1.20 Resultatindikatorer – mål 4

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Andel utsorterte poser med plast- og matavfall	95 %	95 %	95 %	95 %
Totalt levert biogjødsel RBA*	100 %	100 %	100 %	100 %

* Romerike Biogassanlegg

4 Merknader til driftsbudsjett

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 3,3 mill. jf. kapit-

tel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnads-sats fra 25,2 % i 2017 til 24 % i 2018. Pensjonskostnadene i 2018 er 0,7 mill. lavere enn i 2017.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 9.1.21 Investeringsbudsjett – Energigjenvinningsetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
645	Energigjenvinningsetaten - husholdninger (MOS)			
00	Lønn og sosiale utgifter	5 923	0	0
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	65 662	40 000	82 000
	Sum utgifter	71 585	40 000	82 000
06	Salgsinntekter	-19 954	0	0
	Sum inntekter	-19 954	0	0
	Netto utgifter	51 630	40 000	82 000

Tabell 9.1.22 Investeringsoversikt - Energigjenvinningsetaten

Energigjenvinningsetaten - husholdninger (MOS)		Kostnads- ramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
113011	Energigjenvinningsetaten diverse	0		30 000	30 000	30 000	30 000		Løpende
118007	Energiutnyttelse av deponigass Grønmo	14 000		2 000	12 000	0	0	0	1/18-4/19
118008	Forsvarlig drift av Haraldrud energigj.anlegg	50 000		50 000	0	0	0	0	1/18-4/18
	Sum investeringsutgifter			82 000	42 000	30 000	30 000		
	Sum kapittel finansiering			0	0	0	0		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			82 000	42 000	30 000	30 000		

113011 EGE diverse

Midlene skal benyttes til investeringer i IKT utstyr/servere og HMS investeringer samt utskiftninger av utstyr, anlegg og deler på utsorteringsanleggene og Romerike biogassanlegg. Dette er midler som gir EGE mulighet til reinvesteringer i egen anlegg for å opprettholde god og stabil drift over tid.

118 008Forsvarlig drift av Haraldrud Energigjenvinningsanlegg

Haraldrud energigjenvinningsanlegg er 50 år i 2017, og Norges første forbrenningsanlegg. I påvente av nye utslippskrav fra EU og norske myndigheter fra 2025 er det behov for å gjennomføre tiltak for å opprettholde forsvarlig drift i eksisterende anlegg. Det er behov for å sikre overholdelse av lover og forskrifter, samt ha nødvendig beredskap og kapasitet fram mot 2025.

118 007 Energiutnyttelse av deponigassen fra Grønmo

Utnyttelse av deponigassen fra Grønmo er et krav fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Dette er i dag Renovasjonsetaten sitt ansvar, og vil være Eiendoms- og byfornyelsesetaten sitt ansvar fra 2019. Energigjenvinningsetaten ivaretar ansvaret på vegne av Renovasjonsetaten som har en avtale med Klemetsrudanlegget AS om utnyttelse av deponigassen. Deponigassen fra de gamle deponiene på Grønmo blir pr dags dato brukt til produksjon av strøm og varme ved bruk av gassmotorer. Midlene skal benyttes til en ny gasskjele som vil levere energi kun som varme. På sikt er dette billigere, og det vil være et enklere vedlikehold av kjelen sett i forhold til dagens vedlikehold.

9.1.6 Tilskudd til klima- og energitiltak

Tabell 9.1.23 Driftsbudsjett – Tilskudd til klima- og energitiltak

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
770	<i>Tilskudd til klima- og energitiltak (MOS)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	6 668	3 514	7 119
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	14 759	6 228	7 831
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	1 656	2 867	0
14	Overføringsutgifter	31 639	60 727	48 126
	Sum utgifter	54 722	73 336	63 076
16	Salgsinntekter	-2 755	-2 257	0
17	Refusjoner	-5 550	-2 052	-1 017
18	Overføringsinntekter	0	-1 231	-6 102
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-7 477	0	0
	Sum inntekter	-15 783	-5 540	-7 119
	Netto utgifter	38 938	67 796	55 957

1 Ansvarsområde

Tilskudd til klima- og energitiltak (tidligere Enøk-fondet) er et fond som ble opprettet i 1982. I henhold til vedtektene skal fondsmidlene brukes til å stimulere til gjennomføring av tiltak som reduserer klimagassutslippene fra bygg og anlegg i Oslo, gir redusert og/eller mer effektiv energibruk samt øke andelen bruk av fornybar energi. Dersom slike tiltak også har en gunstig virkning på utslipp av lokal luftforurensning, skal dette inngå i tilskuddsgrunnlaget. Klimaetaten har ansvar for forvaltning av Tilskudd til klima- og energitiltak.

2 Situasjonsbeskrivelse

Tilskudd til klima- og energitiltak er en støtteordning hvor kommunen kan legge til rette for at innbyggere og næringsliv i Oslo kan gjennomføre klima- og miljøtiltak selv.

Mer enn 90 % av klimagassutslippene i Oslo stammer fra ikke-kommunale kilder, slik at en hovedutfordring i kommunens klimaarbeid er å påvirke befolkningens og næringslivets atferd i klimavennlig retning. I 2017 oppfinansierte byrådet Tilskudd til klima- og energitiltak med 75,0 mill. for å sikre midler til å fortsette å støtte viktige klima- og miljøtiltak. Sist fondet ble oppfinansiert var i 2007.

Fondet har siden støtteordningen ble opprettet, utbetalt tilskudd på nærmere 580,0 mill. Det har gitt en akkumulert energieffektiviseringsgevinst på nærmere 1,6 TWh siden fondets opprettelse (1982) og en akkumulert CO₂-besparelse på nesten 80 000 tonn CO₂

siden 2008. Klimaetaten har i 2017 gitt støtte til energieffektiviseringstiltak, solenergi, oljeutfasing, enøkanalyser, elektriske lastesykler, ladeinfrastruktur og ulike pilotprosjekter.

Byrådets klimamål tilsier at endring må skje raskt, og en miks av virkemidler er viktig. Det vil være behov for støtteordninger/incentivordninger til private (privatpersoner, borettslag, privat næringsliv) i tråd med fondets vedtekter, som for eksempel energieffektivisering, støtte til fornybar energi eller andre tiltak som det er hensiktsmessig å støtte.

Byrådet er opptatt av at det skal lønne seg å velge miljøvennlig og gå foran i å ta i bruk ny teknologi. I 2018 foreslås det derfor å øke tilsagnsrammen til 80,0 mill. Fondet finansierer netto driftsutgifter på kap.770. Tilskuddsordningene i 2018 vil være rettet mot utfasing av oljefyring, infrastruktur til elbillading i borettslag og sameier og mot å fremme nyere energi- og klimaenergi, blant annet i form av pilotprosjekter. Videre legges det opp til å støtte flere nye tiltak innenfor mobilitetssektoren, for å bidra til å etablere markeder for klimavennlige løsninger. Byrådet vil komme nærmere tilbake til lansering av nye støtteordninger.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1: Klimagassutslippene skal reduseres med 36 % innen 2020 sammenlignet med 1990-nivå

Tiltak 1

Utfasing av fossilt brensel til oppvarming av bygg (gjennom støtteordninger, kommunikasjon og kommende forbud) og slik redusere CO₂-utslippene fra byggsektoren

Tabell 9.1.24 Resultatindikator – mål 1

Resultatindikatorer:	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Antall oljefyrer initiert utfaset via Oljefri2020-prosjekt			200	200
Tilsagn om støtte, beregnet reduksjon i CO ₂ -utslipp (tonn per år)		7900	10 000	15 000
Tilsagn om støtte, beregnet reduksjon i energibehov (per år)			40 GWh	20 GWh
Utbetalt tilskudd til tiltak, beregnet reduksjon i CO ₂ (tonn CO ₂)				10 000
Utbetalt støtte til tiltak som gir reduksjon i energibehov (per år)				20 GWh
Antall ladeplasser som blir muliggjort gjennom støtte til infrastruktur				3 000

Tilsagn om støtte gis med forutsetning om gjennomføring normalt i løpet av to år. Støtte utbetales når tiltak er gjennomført.

4 Merknader til driftsbudsjett

Det forventes å utbetale tilskudd på ca. 48,0 mill. i 2018. Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,1 mill. jf. Kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % i 2017 til 24,0 % i 2018.

10.0 NÆRING OG EIERSKAP

Sektor for næring og eierskap omfatter næringsutvikling, aksjeselskaper og kommunale foretak, i tillegg til mangfold og inkludering.

10.0.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for næring og eierskap

Figur 10.0.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for Næring og eierskap

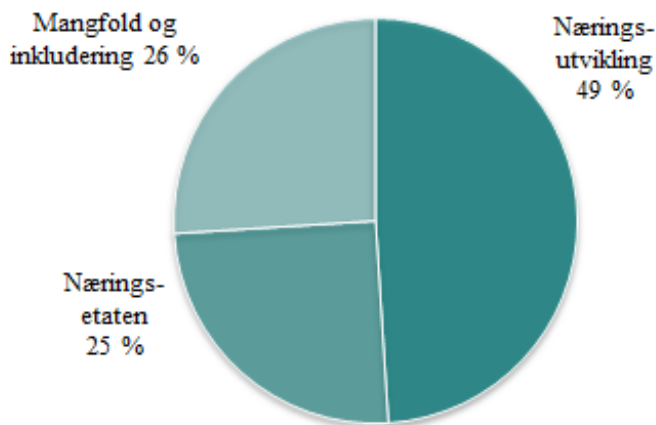
Driftsbudsjettet	Dok 3 2017	Budsjett - økonomiplan			
		2018	2019	2020	2021
Sum utgifter	214,8	210,1	147,9	136,9	136,6
Sum inntekter	-37,5	-35,5	-35,5	-35,5	-35,5
Netto utgifter	177,3	174,6	112,3	101,4	101,1
Andel av kommunens totale brutto driftsbudsjett		0,3 %			

Beløp i mill.

Brutto driftsutgifter for 2018 fordeler seg slik:

Investeringer i økonomiplanperioden:

- 10,7 mrd. til skoler
- 2,3 mrd. boliger til vanskeligstilte / nedsatt funksjonsevne
- 5,6 mrd. til sykehjem
- 2,9 mrd. til idrettsanlegg (ex mva)
- 1,7 mrd. til barnehager
- 1,4 mrd. til Omsorg+
- 0,3 mrd. til omsorgsboliger/kognitiv svikt
- 0,3 mrd til rehabilitering brannstasjoner
- 0,2 mrd til rehabilitering av rusinstitusjoner

10.0.2 Byrådets ambisjoner for sektoren

Byrådets visjon er en grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle. Basert på denne visjonen skal Oslo også utvikle seg til en attraktiv region internasjonalt for kunnskapsbasert næringsliv, forskning og utdanning, entreprenørskap og etableringer.

Urbanisering, grønt skifte og teknologiske endringer utfordrer eksisterende næringsliv, men skaper også muligheter for innovasjon og framvekst av nye næringer, inkludert innovasjon i offentlig tjenesteyting. Byrådet vil sørge for framtidsrettede og gode rammebetingelser for næringslivet og føre en aktiv eierskapspolitikk. Oslo kommunes eiendomsforetak, som skal investere for 29 mrd. i økonomiplanperioden, skal bidra til innovasjon og utvikling av miljøvennlige løsninger i sin eiendomsmasse. Byrådet vil tilrettelegge for samhandling mellom eksisterende næringsliv og oppstartsselskaper, og bidra til at kunnskapsinstitusjonene samhandler med næringsliv og forvaltning blant annet ved å lage en campusstrategi for Oslo og etablere Internasjonalt hus som støttes med 1 mill. i 2018.

Byrådet utarbeider en Smart by-strategi, «*Smart-Oslo*», som skal bidra til moderne og framtidsrettede innbyggertjenester og bærekraftig næringsutvikling. Organisering av prosjektet videreføres med 2 mill. i 2018. I tillegg styrkes tilskuddsavsetningen til næringsutvikling med 5 mill. i 2018. Toppindustrisenteret (Digital Norway) støttes gjennom et medlemskap med 2 mill. Det gir Oslo kommune tilgang på den fremste kompetanse på digital utvikling.

Oslo er en viktig innfallsport for tilreisende til Norge. Byen har unike kvaliteter som etableringssted, reisemål, foretrukket alternativ for store arrangementer og internasjonale kongresser. Byrådet vil videreføre profileringen av Oslo som attraktivt reisemål. Oslo skal ha et trygt og mangfoldig uteliv. Byrådet vil bidra til dette gjennom kompetanseheving og en dialog- og veiledningsbasert utelivspolitik.

Byer som har god kultur for inkludering og toleranse lykkes også best med jobbskaping og sysselsetting. Befolkningssammensetningen i Oslo likner andre europeiske storbyer ved at den både er flerkulturell og internasjonal. Byrådets mangfolds- og integreringspolitikk skal fremme inkludering av alle uavhengig av etnisitet, nedsatt funksjonsevne, religion og seksuell orientering. Byrådet vil åpne for innovasjon og utvikling av nye samarbeidsformer med næringsliv og sivilsamfunn for å fremme inkludering og hindre utenforskap.

Et innkluderende nærings- og arbeidsliv er en viktig forutsetning for å lykkes med god integrering. Byrå-

det vil videreføre den ekstraordinære innsatsen for å øke sysselsettingen i utsatte bydeler blant personer som står utenfor arbeidslivet. Arbeidsmarkedsbedriftene til Oslo kommune vil være en av flere aktører som bidrar til at byrådet lykkes med denne innsatsen.

Aldersvennlige lokalmiljø skal stimuleres gjennom å åpne opp sykehjem og omsorgsboliger for sambruksløsninger som tilrettelegger for inkluderende møteplasser på tvers av alder og bakgrunn. Det avsettes 0,6 mill. til å gjennomføre en dialogprosess med aktører som ønsker å utvikle konsepter for utadrettet virksomhet og premiering for å sette i gang nye innovative driftskonsepter.

Oslo kommune har et omfattende eierskap. Byrådet vil utøve et aktivt og profesjonelt eierskap for å utvikle våre kommunale foretak og aksjeselskaper.

Eiendomsforetakene har eierskapet og forvaltningsansvaret for bygningsmassen i sine porteføljer. De skal føre en profesjonell, verdibevarende og effektiv eiendomsforvaltning slik at kommunens verdier ivaretas og er tilpasset brukerne. Byrådet vil fortsette å arbeide for å redusere vedlikeholdsetterslepet til kommunens eiendomsmasse og opprettholde investeringstakten slik at byrådets mål nås. I 2018 foreslås 50 mill. til økt vedlikehold av kommunale boliger. Byrådet foreslår en samlet investeringsramme for eiendomsforetakene til nybygg og rehabilitering på 7,6 mrd. i 2018.

Klemetsrudanlegget er en av Østlandets største landbaserte industribedrifter og Oslos største punktutslipp til klimagassutslipp. Karbonfangst på dette anlegget er det største enkelttiltaket i Oslos klima- og energistrategi. Vårt eierskap i Fortum Oslo Varme skal bidra til at selskapet vinner den statlige konkurransen om realisering av karbonfangstanlegg. Med statens fremdriftsplan vil et fullskalaanlegg ikke kunne stå ferdig før i 2022. Eiendomsforetakene bidrar gjennom flere fossilfrie byggeplasser, bygge flere bygg som plusshus og forsterke satsningen på energieffektivisering i eksisterende byggmasse. Byrådet foreslår 72,5 mill. til energieffektiviseringstiltak til de kommunale foretakene i 2018.

Oslo kommune er en av landets største innkjøpere og investerer for milliardbeløp årlig. Byrådet vil at Oslo bruker sin innkjøpsposisjon til å sikre anstendige arbeidsforhold og godt læringsmiljø hos de entreprenørene som utfører byggeprosjekter for Oslo kommune.

Oslo Havn er Norges største havn. Målet er at mer gods transporteres gjennom Oslo havn fremfor på

vei, at vi får en havn som nærmer seg nullutslipp og at Oslo Havn aktivt bidrar til en mer miljøvennlig

skipstrafikk.

Tabell 10.0.1 Hovedmål for Næring og eierskap

Mål		Virksomheter som bidrar til måloppnåelse
1	Oslo skal ha et grønt, innovativt og nyskapende by- og næringsliv	Næringsetaten, Kommunale foretak, Oslo Business Region, Reiselivsnæringen
2	Oslo skal ha høy og inkluderende sysselsetting	Arbeidsmarkedsbedriftene, Oslo Business Region
3	Oslo skal være en åpen og inkluderende by	Enhet for mangfold og integrering, Næringsetaten
4	Oslo kommune skal ha et aktivt og godt eierskap	Alle aksjeselskap og kommunale foretak
5	Oslo kommune skal bygge, forvalte og drifte kommunale bygg, slik at de er godt egnet til formålet og for brukerne.	Kommunale foretak

Mål 1 Oslo skal ha et grønt, innovativt og nyskapende by- og næringsliv

Oslo kommunes smartbystrategi, «*SmartOslo*», skal legge til rette for Oslo kommune som test- og demonstrasjonsarena, samarbeid med næringslivet og flere innovative offentlige anskaffelser. Samhandlingen mellom det offentlige, kunnskapsinstitusjonene og næringsliv er sentrale virkemidler for å bidra til at flere bedrifter utvikler seg, vokser og skaper flere arbeidsplasser. Gjennom å profesjonalisere dialogen med eksterne aktører vil det bli enklere å være i kontakt med kommunen. To av de viktigste samarbeidspartnere for SmartOslo-prosjektet og kommunens digitaliseringsprosjekt ORIGO vil være Toppindustrisenteret (Digital Norway) og StartupLab. Oslo kommune har inngått samarbeidsavtaler med disse og avtalene vil bidra til å koble kommunen opp mot store og små bedrifter som ønsker å utvikle industri i regionen og innfor viktige kommunale sektorer. Oslo kommune vil samarbeide med Digital Norway om omstilling, kompetanseheving og digital utvikling i Oslo kommune og støtter senteret med 2 mill. gjennom medlemskap i 2018.

Fremtidsrettede næringsklynger og gründer- og innovasjonsmiljøer vil være viktige samarbeidsaktører for kommunen. Regionalt innovasjonsprogram er et nødvendig virkemiddel i dette arbeidet og styrkes med 5 mill. i 2018. Byrådet vil videreføre arbeidet med å utvikle gode vertskapstjenester for utenlandske arbeidstagere og studenter og foreslår en bevilgning på 1 mill. til etablering av et Internasjonalt hus.

Oslo har et potensial for å tiltrekke seg flere selskapsetableringer, investeringer og besøkende. Oslos betydning som innfallsport til Norge er stor og både det urbane og nærheten til naturen er viktige kvaliteter for Oslo som etableringssted, reisemål og foret

rukke alternativ for store arrangementer og internasjonale fagkongresser. Den internasjonale profileringsstrategien for Osloregionen skal gjøre Oslos fortrinn internasjonalt kjent gjennom verdiene banebrytende, berikende og ekte. Byrådet vil videreføre profilering av Oslo som attraktivt reisemål.

Oslos mangfoldige restaurant- og uteliv er en berikelse for byen og tilreisende som sysselsetter mange mennesker. Ved å satse på et trygt og seriøst uteliv fremmer kommunen trivsel og Oslos attraktivitet som vertskapsby. God dialog mellom utelivsbransjen, handels- og servicenæringen, politiet og kommunen er avgjørende for at Oslo skal være en trygg, åpen og inkluderende hovedstad med et mangfoldig restaurant- og uteliv. Byrådet vil legge til rette for et godt samarbeid med utelivsnæringen for å skape gode konkurransevilkår og hindre etablering av useriøse aktører. Samarbeidet med bransjen er viktig for å forebygge og ta tak i utfordringene som skaper volds og ordensforstyrrelser på kvelds- og nattetid i helgene. Byrådet har i de siste årene fokusert på kunnskapsheving blant ansatte i utelivsbransjen, og vil innføre obligatoriske kurs i ansvarlig alkoholhåndtering. De lovpålagte skjenkekontrollene med sanksjoner etter det statlige prikktildelingssystemet skal videreføres og arbeidsmetoden utviklet i Saluttprosjektet skal anvendes med fokus på veiledning og dialog. Det er lagt inn 6,1 mill. til dette arbeidet i 2018 og 5,1 mill. årlig fra 2019.

Mål 2 Oslo skal ha høy og bærekraftig sysselsetting

Oslo har generelt høy sysselsetting, men variasjon mellom ulike grupper i samfunnet og mellom bydelene. Arbeidsledigheten, spesielt blant enkelte innvandrergupper, har stabilisert seg på et for høyt nivå.

Byrådet vil styrke innsatsen for å få flere som står utenfor inn i arbeid gjennom koordinerte tiltak fra kommunens side. Det er avsatt 10 mill. årlig i økonomiplanperioden til sysselsettingstiltak. Byrådet anser dette som et viktig tiltak for å forebygge utenforskap. Tiltakene skal sørge for at arbeidsledige får praktisk arbeidserfaring gjennom ansettelser i næringsliv, offentlig forvaltning og gjennom gründer- skap og innovasjon. Ansettelsene skal være kompetansefremmende og føre til varig ordinær sysselset- ting. De som ansettes skal støttes med norskopplæ- ring, kurs og veiledning.

Det er mange mennesker med behov for tilrettelagt arbeid og som i dag ikke har et slikt tilbud. Flere mennesker i denne gruppen har ressurser og egen kompetanse som kan benyttes i arbeidslivet. Byrådet ønsker å øke antallet tilrettelagte arbeidsplasser og foreslår 4 mill. årlig i økonomiplanperioden (jf. del 6, EHS kap 372). Oslo kommune har videre stilt seg positiv til å delta i en 3-årig forsøksordning i regi av Arbeids- og velferdsdirektoratet om kommunal over- takelse av ansvaret for varig tilrettelagte arbeidsplasser (VTA). Dersom Oslo kommune blir utvalgt til forsøksordningen, vil det styrke kommunens satsning ytterligere.

Mål 3 Oslo skal være en åpen og inkluderende by

Oslo har en mangfoldig sammensatt befolkning, hvor mange er nye innflyttere i byen fra innland så vel som utland. Osloborgere flest opplever i stor grad å høre til byen, og Oslo har stor kapasitet, evne og vilje til å skape en inkluderende by. Det er på arbeidsplasser, læresteder og i nabolaget at inkludering skjer i dagliglivet. Byrådet vektlegger at en inkluderende by gir mange muligheter for nye samarbeidsformer mellom næringsliv, sivilsamfunn, frivillighet og kommunale virksomheter. Byrådet vil styrke vernet mot diskriminering og mobilisere sivilsamfunnets innsats mot hatkriminalitet.

Inkluderingsarbeidet omfatter tiltak for innvandrere og flyktninger, samt holdnings- og antidiskrimine- ringstiltak i samarbeid med ulike aktører. Byrådet viderefører avsetningen på 8 mill. i tilskuddsmidler. Midlene skal blant annet innrettes mot ungdom og unge voksne og skal styrke deres vei inn i arbeidsliv og sosiale fellesskap. Tiltakene skal fremme inklude- ring og motvirke diskriminering på grunn av etnisitet, nedsatt funksjonsevne, religion og seksuell legning.

Byrådet vil styrke Enhet for mangfold (EMI) og det byomfattende arbeidet med 2 mill. i 2018. EMI skal veilede kommunale virksomheter i deres innsats for å sikre at tjenestetilbudet er tilpasset den mangfoldige befolkningen. Ofte for menneskehandel er svært marginalisert i bysamfunnet. Handlingsplan til be- kjempelse av prostitusjon, menneskehandel og mo-

derne slaveri skal implementeres i 2018 og byrådet vil bruke 3 mill. til gjennomføringen av tiltakene.

Oslo skal være en trygg hovedstad, med god folke- helse og redusert skadelig alkoholbruk. Det har de senere årene vært en nedgang i overskjenking, skjen- king og salg til mindreårige og utelivsrelatert vold. Kommunen gjør alene og sammen med politiet og Likestillings- og diskrimineringsombudet en innsats for å bekjempe diskriminering i utelivet. Kontroll og forebygging av utelivsdiskriminering er også viktig for å skape et uteliv for alle. Næringsetatens årlige trygghetsundersøkelse viser at befolkningens følelse av trygghet i utelivet har økt med 21 % fra 2012 til 2016. Byrådet vil fokusere på aktiviteter som skal opprettholde og bidra til ytterligere økning.

Mål 4 Oslo kommune skal ha et aktivt og godt eierskap

Kommunens verdier i aksjeselskaper er betydelig. I byrådssak 72/17 la Byrådet frem «Oslo kommunes eierskap i energisektoren» Gjennom denne saken har Oslo kommune sikret seg 100 pst eierskap til Hafslund Nett, etablert E-CO Energi Holding som landets klart nest største kraftprodusent gjennom å overføre Hafslund Produksjon og vi har etablert et industrielt partnerskap med Fortum gjennom felles eierskap til Fortum Oslo Varme AS. Transaksjonen viser hvor- dan et aktivt og profesjonelt eierskap kan bidra til å ivareta kommunens verdier og langsiktige interesser. Denne transaksjonen bidrar alene til et økt handlings- rom for Oslo kommune på 188 mill. i 2018 som følge av økt utbytte og renteinntekter.

Byrådsavdeling for næring og eierskap har ansvaret for kommunens eierskap i E-CO Energi Holding AS, Hafslund AS, Fortum Oslo Varme AS, Fjellinjen AS, Spir Oslo AS, Oslo Produksjon & Tjenester AS, Oslo Kollega ASAS, AS Fossheim Verksteder, Filmpar- ken AS, Oslo Konserthus AS, AS Rosenkrantzgt. 10, Oslo Nye Teater AS, Oslotech AS, Oslo Business Region AS, Gamle Oslo Tre og Tekstil AS, Balder AS, Bydelenes Produksjonstjeneste AS, Nordpolen Industrier AS, Unikum AS og Kabelgata 10 AS. Det vises forøvrig til omtale under kap. 901 Utbytte fra aksjeselskaper.

Oslo Havn er Norges største havn og er en viktig del av samferdselsinfrastrukturen i vår region. Målet er at mer gods transporteres gjennom Oslo havn fremfor på vei og en havn som nærmer seg nullutslipp, bidrar til en mer miljøvennlig skipstrafikk. Oppfølging av Fjordbyvedtaket er også en viktig rolle Oslo Havn har.

Mål 5 Oslo kommune skal bygge, forvalte og drifte kommunale bygg, slik at de er godt egnet til formålet og for brukerne.

Eiendomsforetakene skal legge til rette for en best mulig kommunal tjenesteproduksjon. Dette gjøres ved å bygge og forvalte eiendommene, slik at bl.a. skoler, barnehager, idrettsbygg, kulturbygg, omsorgsboliger og sykehjem, er best mulig tilpasset formålet og brukerne. Det legges vekt på universell utforming for å sikre tilgjengelighet for alle grupper.

Oslo kommune er en av landets største innkjøpere og investerer hvert år betydelige beløp i bygg. Det er viktig at Oslo bruker sin innkjøpsposisjon til å sikre

innovasjon og smarte bygg til en fornuftig kostnad. Kontraktene skal sikre gode arbeidsforhold, godt læringsmiljø og hindre arbeidskriminalitet.

Foretakene skal ha fokus på miljø gjennom miljøvennlige bygg og byrådet foreslår egne satsninger på energieffektiviseringstiltak med 73 mill. i 2018. Det skal stilles krav om fossilfri byggeplass der dette er mulig. Både for å nå de miljømål som er satt, og av hensyn til kommunens økonomi, er det viktig at de kommunale eiendommene forvaltes slik at kommunens verdier blir ivaretatt. Byrådet foreslår å styrke rehabiliteringsinnsatsen i økonomiplanperioden med 200 mill. til rehabilitering av Velferdsetatens institusjoner, 250 mill. til brannstasjoner og 160 mill. til kommunale boliger.

10.0.3 Sektorens økonomiske rammer

Tabell 10.0.2 Økonomiplanoversikt for næring og eierskap

Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Dok 3 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Dok 3 - vedtatt økonomiplan brutto¹⁾	214,8	153,6	130,9	125,3	0,0
DOK 3 bruttoramme første år videreført	214,8	214,8	214,8	214,8	214,8
+/- Oppgaveendringer mellom sektorer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
+/- Andre aktivitetsnøytrale forhold	0,0	0,0	0,0	-0,3	-0,6
=Bruttoramme med aktivitet som i Dok 3	214,8	214,8	214,8	214,4	214,1
+/- Tidsbegrensede tiltak – spesifiserte	0,0	0,6	-13,0	-15,0	-15,0
+/- Spesifiserte rammeendringer	0,0	-7,1	-55,5	-64,1	-64,1
+/- Uspesifiserte rammeendringer	0,0	-0,3	-0,5	-0,5	-0,5
+/- Sum reelle endringer fra aktiviteter som i Dok 3		-6,8	-69,0	-79,6	-79,6
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling	0,0	2,1	2,1	2,1	2,1
=ØKONOMIPLAN (brutto)	214,8	210,1	147,9	136,9	136,6
Salgs- og leieinntekter	-24,1	-24,1	-24,1	-24,1	-24,1
Refusjoner	-1,5	-1,6	-1,6	-1,6	-1,6
Overføringsinntekter	-11,9	-9,9	-9,9	-9,9	-9,9
=Sum driftsinntekter	-37,5	-35,5	-35,5	-35,5	-35,5
=ØKONOMIPLAN (netto)	177,3	174,6	112,3	101,4	101,1

Reelle endringer i prosent av aktivitet som i Dok 3

-3,2 % -32,1 % -37,1 % -37,2 %

1) 2017 prisenivå

Andre aktivitetsnøytrale forhold

Sektorens ramme reduseres med 0,32 mill. i 2020 og 0,65 mill. i 2021 som følge av effektiviseringsuttak.

Tidsbegrensede tiltak – spesifiserte

Tilskuddene reiselivsprofilering og SmartOslo som ble lagt inn i budsjettet for 2017 er videreført i 2018. Det er i tillegg lagt inn 1,0 mill. til etablering av Internasjonalt hus, 2 mill. til medlemskap i Toppindustrisenteret og 5,6 mill. til næringsutviklingstilskudd. Engangstilskudd i 2017 til inkludering og mangfold på 6,7 mill. er videreført under Spesifiserte rammeendringer.

Spesifiserte rammeendringer

Forprosjektering av ny hovedbrannstasjon er innarbeidet med 25 mill. i 2018. Det er innarbeidet

9,5 mill. til inkludering og mangfold, hvor 6,7 mill. utgjør en videreføring av engangstilskudd i budsjett 2017. I tillegg er det av satt 3 mill. til oppfølging av handlingsplan for bekjempelse av prostitusjon, menneskehandel og moderne slaveri. Avsetningen til forprosjektering av ny Storbylegevakt er på 28 mill. i 2018, mens den i 2017 var på 45,4 mill. Dette fremkommer som en reduksjon på 17,4 mill. i 2018.

Uspesifiserte rammeendringer

Samlet rammereduksjon for sektoren er på 0,26 mill. i 2018 økende til 0,52 mill. årlig i 2019.

Forventet lønns- og prisutvikling

Bruttokompensasjon er 2,1 mill. Det vises til kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Tabell 10.0.3 Netto driftsbudsjett pr kapittel for næring og eierskap

Beløp i mill.

	Dok 3	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Netto driftsbudsjett pr sektor	2017	2018	2019	2020	2021
172 Boligbygg Oslo KF - overføring (NOE)	25	0	0	0	0
175 Omsorgsbygg Oslo KF - overføring (NOE)	45	53	6	0	0
354 Enhet for mangfold og integrering (NOE)	15	23	23	23	23
356 Inkluderings tiltak (NOE)	13	8	8	5	5
455 Næringsutvikling (NOE)	50	60	46	44	44
459 Næringsetaten (NOE)	29	31	29	29	29
Sum Næring og eierskap (NOE)	177	175	112	101	101

For nærmere informasjon vises det til særskilt omtale under det enkelte kapittel.

Tabell 10.0.4 Brutto investeringsbudsjett pr kapittel for næring og eierskap

Beløp i mill.

	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Brutto investeringsbudsjett	2018	2019	2020	2021
172 Boligbygg Oslo KF - overføring (NOE)	225	273	150	100
173 Undervisningsbygg Oslo KF - overføring (NOE)	21	0	0	0
175 Omsorgsbygg Oslo KF - overføring (NOE)	11	71	40	0
178 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF - overføring (NOE)	103	0	0	0
185 Forskjellige utbedringstiltak (NOE)	15	15	15	15
Sum Næring og eierskap (NOE)	375	359	205	115

For nærmere informasjon vises det til særskilt omtale av investeringsbudsjettet under det enkelte kapittel.

Tabell 10.0.5 Netto driftsbudsjett – Oslo Havn

Beløp i 1000 kr

	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Netto driftsresultat pr KF	2018	2019	2020	2021
Oslo Havn KF (NOE)	-94 196	-98 478	-104 622	-109 346
Sum kommunale foretak - netto driftsresultat	-94 196	-98 478	-104 622	-109 346

Tabell 10.0.6 Brutto investeringsbudsjett – Oslo Havn

Beløp i mill

	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Brutto investeringsbudsjett	2018	2019	2020	2021
060 Oslo Havn KF (NOE)	120,5	243,0	214,5	134,0
Sum Oslo Havn KF	120,5	243,0	214,5	134,0

10.0.4 Enhet for mangfold og integrering

Tabell 10.0.7 Driftsbudsjett Enhet for mangfold og integrering

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
354	<i>Enhet for mangfold og integrering (NOE)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	5 436	6 076	6 222
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	3 337	2 141	3 651
14	Overføringsutgifter	11 929	11 686	18 362
	Sum utgifter	20 702	19 903	28 235
16	Salgsinntekter	-167	0	0
17	Refusjoner	-447	0	0
18	Overføringsinntekter	-4 938	-4 913	-4 913
	Sum inntekter	-5 551	-4 913	-4 913
	Netto utgifter	15 151	14 990	23 322

1 Ansvarsområde

Enhet for mangfold og integrering (EMI) er kommunens operative enhet for særlige innsatser på inkluderings- og mangfoldsfeltet. EMI skal gi informasjon om Oslo og norske samfunnsforhold til nye innvandrere, gi råd og veiledning til kommunale virksomheter i mangfolds- og inkluderingsarbeidet og drive holdningsarbeid knyttet til OXLO Oslo Extra Large.

EMI forvalter kommunale og statlige tilskuddsordninger etter forskrift om Oslo kommunes tilskudd til integrerings- og mangfoldstiltak.

2 Situasjonsbeskrivelse

Oslo er en internasjonal og etnisk mangfoldig by. En tredjedel av Oslos befolkning har innvandrerbakgrunn eller er født i byen av foreldre som selv har innvandret. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre er i gjennomsnitt yngre enn befolkningen samlet. Barn med innvandrerforeldre som er født i Oslo utgjør nesten 8 % av befolkningen. Ungdom og unge voksne er en viktig målgruppe for inkluderingsarbeidet i en by for alle. Personer med innvandrerbakgrunn som bryter med kjønns- og seksualitetsnormer møter betydelige utfordringer. Selv om Oslos innbyggere i stor grad opplever tilhørighet til byen, er det fortsatt behov for innsats for å involvere og bruke innvandreres ressurser, for å legge til rette for likeverdige offentlige tjenester til alle og synliggjøre innsats og resultater til de frivillige organisasjonene som vil fremme mangfold.

«Nye innvandrere»

- Informasjon om møteplasser og tilskuddsordninger

«Inkludering og deltakelse»

- Tilskudd til innvandrerorganisasjoner som vertskap for innvandrere
- Kursing av innvandrerorganisasjoner om foreningsdrift og demokrati
- Tiltak som styrker minoritetsungdoms og minoritetskvinnens stilling
- Veiledning til bydeler om brukerinvolvering og bruk av Guide for likeverdige tjenester

«Holdnings- og antidiskrimineringstiltak»

- OXLO-uka og OXLO-konferansen
- Samarbeid med Skeiv Verden om å informere om kjønns mangfold og seksualitet i innvandremiljøer
- Mobilisering av innvandrerorganisasjoner mot intoleranse og ekstremisme

Driftsbudsjettet til EMI er styrket med 2 mill. i økonomiplanperioden. Byrådet vil styrke arbeidet med å sikre likeverdige tjenester til alle innbyggere. I 2018 skal enheten utvikle bedre kompetanse i å veilede kommunale virksomheter for å følge opp deres innsats med et godt tjenestetilbud til alle. EMI skal også intensivere sitt informasjons- og holdningsskapende arbeide i en åpen og inkluderende by for alle, og videreføre innsatsen på sosiale plattformer.

Tabell 10.0.8 Nøkkeltall for kap. 354

354 Enhet for mangfold og integrering	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Antall ansatte i Oslo kommune med minoritetsbakgrunn 1)				21,4 %	21,6 %

1) Andel ansatte i Oslo kommune med bakgrunn fra Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania, unntatt Australia og New Zealand og Europa utenom EU/EØS.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 3 Oslo skal være en åpen og inkluderende by

Tiltak 1

Veilede virksomheter i Guide for likeverdige tjenester

Tiltak 2

Forankre OXLO Oslo Extra Large budskapet blant ungdom og unge voksne i Oslo

Tiltak 3

Involvere innvandrersorganisasjoner i rollen som vertskap for nye Osloborgere

Tabell 10.0.9 Resultatindikatorer – mål 3

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Andel virksomheter med tilbud tilrettelagt for brukere med minoritetsbakgrunn	76 %	80 %	82 %	85 %
Andel unge voksne i befolkningen som kjenner OXLO Oslo Extra Large	25 %	35 %	35 %	37 %

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet 10,0 mill. til inkludering og mangfold, hvor 8,0 mill. utgjør en videreføring av engangstilskudd i budsjett 2017. I tillegg kommer en rammereduksjon på 0,04 mill.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,27 mill. Jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % i 2017 til 24 % i 2018.

Tabell 10.0.10 Tilskuddsmidler Enhet for mangfold og integrering

i 1000 kr

Kap. nr.	Søknaden gjelder	Vedtak 2016	Vedtak 2017	Byrådets forslag i Sak1/2018	Sum 2016 - 2018
354	Kommunale integreringsmidler	6 338	11 773	13 462	31 573
354	Statlige integreringsmidler oppgis i statsbudsjettet	4 937	4 860	4 900	14 697

10.0.5 Inkluderings tiltak

Tabell 10.0.11 Driftsbudsjett Inkluderings tiltak

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
356	<i>Inkluderings tiltak (NOE)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	1 796	0	0
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	3 613	5 542	3 554
14	Overføringsutgifter	3 997	7 088	4 157
	Sum utgifter	9 406	12 630	7 711
16	Salgsinntekter	-4 394	0	0
17	Refusjoner	2 803	0	0
	Sum inntekter	-1 591	0	0
	Netto utgifter	7 815	12 630	7 711

1 Ansvarsområde

Kapitlet er byomfattende og inneholder koordineringen av kommunens generelle innsats for å fremme inkludering og deltakelse i bysamfunnet. Det omfatter koordinering av kommunens strategi for integrering av flyktninger, oppfølging av handlingsplan Stolte Oslo, videreføring av innsatsen mot hatkriminalitet, voldelig ekstremisme og religionsdialog, samt arbeid med handlingsplan for bekjempelse av prostitusjon, menneskehandel og moderne slaveri.

2 Situasjonsbeskrivelse

Minoritetsbefolkningen greier seg godt målt etter arbeid, utdanning og eie av egen bolig. 35 % av unge voksne født i Norge med innvandrerbakgrunn studerer ved universitet eller høyskoler sammenliknet med 27 % av etnisk norsk ungdom. Samtidig er det høyt frafall blant unge med minoritetsbakgrunn i videregående opplæring i enkelte bydeler. Dette kan medvirke til marginalisering og utenforskap i arbeids- og samfunnsliv. Tiltak mot diskriminering og for inkludering skal bidra til å skape tilhørighet til bysamfunnet.

Det er behov for fortsatt innsats mot hatretorikk og – kriminalitet overfor kjønnsminoriteter. Bystyret har vedtatt etablering av Rådet for kjønns- og seksualitetsmangfold som skal være byrådets samrådsorgan med kjønnsminoriteter i Oslo, sikre likeverdige tjenester og følge opp spørsmål som påvirker livssituasjonen for personer som bryter med normer for kjønn og seksualitet.

I forbindelse med bystyrets behandling av budsjettet for 2017 vedtok bystyret:

Verbalvedtak F3: «Skeive midler synliggjøres i budsjettet»

Tildelingene til organisasjoner som jobber med LHBT-spørsmål skal synliggjøres i byrådets budsjettforslag.

Den totale tilskuddsavsetningen til LHBT-organisasjoner vil opprettholdes på minst samme nivå som i 2017. Fordelingen av tilskuddene vil bli lagt frem i eget notat.

Byrådsavdeling for næring og eierskap koordinerer kommunale oppgaver på flyktning- og inkluderingsområdet, etter retningslinjer i byrådsak 5/17 for forbedret samordning av kommunens tjenester. Inkluderingsarbeidet vektlegger at mangfoldet er en ressurs og at vern mot diskriminering må bli bedre. Byrådsavdelingen samarbeider med bedrifter om samfunnsansvar og sysselsetting, og med sosiale entreprenører om nye veier til arbeid og samfunnsdeltakelse. Byrådsavdelingen støtter opp om forebygging av voldelige ekstremisme og samarbeider med trossamfunn og sivile sekulære aktører i religionsforum.

Arbeidet støtter opp under følgende innsatsområder

- Guide for likeverdige tjenester
- OXLO Businesscharter
- Mentorordninger i samarbeid med universitet og høyskoler
- Koordinering av Stolte Oslo - handlingsplan for likeverd og frihet og Rådet for kjønns- mangfold
- Religionsforum og tilskudd til religionsdialog
- Forebygging av hatretorikk og voldelig ekstremisme
- Styrke vertskapsprogram for internasjonale studenter, forskere og arbeidsinnvandrere
- Tiltak for bekjempelse av menneskehandel

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 3 Oslo skal være en åpen og inkluderende by

Tiltak 2

Forebygge utenforskap og voldelig ekstremisme

Tiltak 1

Følge opp tilbud om karriereveiledning i Oslo mottak

Tabell 10.0.12 Resultatindikatorer – mål 5

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Andel som fullfører opphold i Oslo mottak i tråd med målsettingene for Integreringsmottak			80 %	90,0 %
Sysselsettingsgrad blant innvandrere 1)	59,8 %	60,3 %	61 %	62,0 %
Elevers egenrapporterte opplevelse av diskriminering pga nasjonalitet 2)	4,8 %	6,5 %	4,8 %	5,0 %
Elevers egenrapporterte opplevelse av diskriminering pga seksuell legning 2)	4,9 %	3,8 %	4,9 %	4,0 %

1) SSB sysselsetting blant innvandrere, registerbasert, 4. kvartal hvert år.

2) Den årlige elevundersøkelsen. Gjennomsnittstall ungdomskoler og videregående skole i Oslo, alle årstrinn.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er i budsjettrammen for 2018 avsatt 3,0 mill. til oppfølging av handlingsplan for bekjempelse av prostitusjon, menneskehandel og moderne slaveri. Reduksjonen på 5,0 mill. skyldes at tilskudd til mangfold og inkludering er flyttet til kap. 354.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,81 mill. Jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % i 2017 til 24 % i 2018.

Tabell 10.0.13 Tilskuddsmidler Inkluderingstiltak

i 1000 kr

Kap. nr.	Søknaden gjelder	Vedtak 2016	Vedtak 2017	Byrådsforslag i Sak1/2018	Sum 2016 - 2018
356	Særskilte friv. tiltak for flyktninger	4 000	4 000	4 157	12 157

10.0.6 Næringsutvikling

Tabell 10.0.14 Driftsbudsjett Næringsutvikling

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
455	<i>Næringsutvikling (NOE)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	0	0	0
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	2 889	12 069	13 891
14	Overføringsutgifter	79 459	45 078	51 079
	Sum utgifter	82 348	57 147	64 970
17	Refusjoner	-144	-13	-13
18	Overføringsinntekter	-8 380	-7 000	-5 000
	Sum inntekter	-8 524	-7 013	-5 013
	Netto utgifter	73 824	50 134	59 957

1 Ansvarsområde

Kapitlet omfatter næringsutvikling, entreprenørskap, samarbeid med kunnskapssektoren, reiseliv og profilering av Oslo. Innsatsen på næringsutvikling skal bidra til en innovativ og konkurransedyktig økonomi som skaper bærekraftige, trygge og varige arbeidsplasser for hele samfunnet.

2 Situasjonsbeskrivelse

Oslo kommune vil prioritere innovasjon og nyskaping gjennom tverrsektorielle initiativ som eksempelvis uttesting, utvikling og innovative offentlige anskaffelser. Innsatsen vil nærmere beskrives i Oslo kommunes smart by strategi *SmartOslo*. Prosjektet videreføres med 2 mill. i 2018. Byrådet vil styrke satsingen på entreprenørskap og næringsklyngeutvikling gjennom regionalt innovasjonsprogram med 5 mill. i 2018. Oslo Business Region er Oslo kommunes næringsutviklingsselskap. Selskapet har hovedansvar for oppfølging av internasjonal profileringsstrategi for Osloregionen og innsatsen rettet mot entreprenørskap, næringsutvikling inkludert Oslo Innovation Week.

Osloregionen skal være en attraktiv og kunnskapsbasert næringsregion for arbeidstagere, selskapetableringer og investeringer. Oslo kommune og Akershus fylkeskommune har utarbeidet en felles regional plan for innovasjon og nyskaping for å utvikle Osloregionen som en konkurransedyktig region. Osloregionens næringsmiljøer skal videreutvikles og legge til rette for jobbskaping for alle grupper i samfunnet. Det skal legges til rette for flere og bedre klyngenettverk mellom forskning, bedrifter og offentlige aktører blant annet for å øke kommersialisering av forskningsresultater. Det skal tilrettelegges for flere oppstartbedrifter med internasjonalt vekstpotensial.

Oslo er landets kunnskapshovedstad og fremste senter for høyere utdanning, forskning og utvikling (FoU). God tilgang på kompetanse og arbeidskraft er avgjørende for Oslos nærings- og arbeidsliv, og for fremtidig velferd og verdiskaping. Oslo kommune vil fortsette å samarbeide med byens kunnskapsinstitusjoner for å videreutvikle Oslo som attraktiv kunnskapsby for norske og internasjonale studenter, forskere og kunnskapsintensive virksomheter. Kunnskap Oslo er en viktig arena for samarbeidet mellom kommunen og byens kunnskapsinstitusjoner og -miljøer. Som vertsby skal kommunen være lydhør overfor de behov som byens kunnskapsinstitusjoner til enhver tid har, og bidra til at forskning og høyere utdanning får best mulig vilkår. Byrådet skal samarbeide med kunnskapsinstitusjoner og andre aktører om gode vertskapstjenester og vil som ledd i dette arbeidet etablere et internasjonalt hus som støttes med 1 mill. i 2018. Byrådet samarbeider med kunnskapsinstitusjonene om utarbeidelse av en campusstrategi for Oslo.

Oslo skal posisjoneres som en storby med verdiene banebrytende, ekte og berikende. Målet er å posisjonere Oslo som verdens beste kompakte by som tiltrekker seg og beholder kloke hoder og arbeidskraft fra hele verden. Oslo Business Region er Oslo kommunes næringsutviklingsselskap. Selskapet har hovedansvar for oppfølging av «Internasjonal profileringsstrategi for Osloregionen».

Oslo er et attraktivt besøksmål og viktig innfallsport til resten av landet. Reiselivsnæringen er den viktigste integreringsnæringen i Oslo med mer enn 40 % sysselsatte med utenlandsk bakgrunn. En kartlegging av potensialet for økt verdiskaping i reiseliv- og opplevelsesnæringen viser at arrangementer skaper betydelige verdier for Oslo. Arrangementer er identi-

tetsskapende og styrker Oslos attraktivitet som den kompakte scene.

Oslo har generelt høy sysselsetting men variasjon mellom ulike grupper i samfunnet og mellom bydel-ler. Arbeidsledigheten, spesielt blant enkelte inn-vandrergupper, har stabilisert seg på et for høyt nivå. Byrådet vil styrke innsatsen for å få flere som står utenfor inn i arbeid gjennom koordinerte tiltak fra kommunens side. Det er så langt avsatt 10 mill. til sysselsettings fremmede tiltak per år ut økonomi-

planperioden. Dette regnes som ett av tiltakene for å forebygge utenforskap Dette vurderes økt ettersom en får mer erfaring med ulike tiltak. Tiltakene skal sørge for at arbeidsledige får praktisk arbeidserfaring gjennom ansettelser i næringsliv, offentlig forvaltning og gjennom gründerskap og innovasjon. Ansettelsene skal være kompetansefremmende og føre til varig ordinær sysselsetting. De som ansettes skal støttes med norskopplæring, kurs og veiledning. I 2018 vil tilskuddet målrettes mot Bydel Gamle Oslo og bydel Søndre Nordstrand.

Tabell 10.0.15 Nøkkeltall næringsutvikling

455 Næringsutvikling	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Antall bedrifter	69 440	75 477	78 220	82 278	84 984
Sysselsatte	334 670	341 523	349 982	369 000	351 026
Antall nyetableringer	11 149	11 310	12 195	12 697	13 071
Antall gjestedøgn	3 914 000	3 748 000	4 359 000	4 690 674	4 938 554
Cruiseanløp, skip	166	159	129	102	82
Antall cruisepassasjerer	300 000	298 403	215 000	198 268	169 616
Internasjonale kongresser 1)	77	100	77	87	64
Deltakere på turist i egen by	11 500	20 000	28 000	22 000	20 000
Besøk ved turistinformasjonene	317 000	255 000	250 000	324 256	393 313
Antall unike brukere av www.visit.oslo.com (i 1000)	2 125	2 730	2 883	3 605	4 063
Nye Osloguider	22	22	22	23	23

1) Det ble registrert 208 internasjonale kongresser i Oslo i 2016, 64 av disse ble godkjent i henhold til UIAs (Union of International Association) krav om kategorisering av kongressene. Totalt antall avholdte kongresser i 2013, 2014 og 2015 var henholdsvis 200, 202 og 162.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 Oslo skal ha et grønt, innovativt og nyskapende by- og næringsliv

Tiltak 1

Implementere Regional plan for innovasjon og nyskaping i Oslo og Akershus

Tiltak 2

Utvikle og implementere SmartOslo-strategien som verktøy i næringsutviklingen og utvikle fremtidsrettede produkter og tjenester for kommunen.

Tiltak 3

Profilere og posisjonere Oslo som nærings- og reiselivsdestinasjon

Tiltak 4

Utvikle Campusstrategi for Oslo

Mål 2 Oslo skal ha høy og inkluderende sysselsetting

Tiltak 1

Fremme innovativt næringsliv gjennom Regionalt innovasjonsprogram

Tiltak 2

Styrke sysselsetting gjennom koordinert innsats i utvalgte områder

4 Merknader til driftsbudsjettet

Budsjettrammen for 2018 er styrket med 7 mill. til næringsformål, bl.a økt tilskudd til Regionalt innovasjonsprogram og Internasjonalt hus. Prosjekt for smart by strategi er videreført med 2 mill., tilskudd til reiselivsprofilering er videreført med 5 mill. og 2,0 mill. er innarbeidet som følge av kommunens deltakelse i Toppindustrisenteret i Oslo.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,82 mill. Jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyn-

tar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % i 2017 til 24 % i 2018.

Øremerkede midler

Oppført beløp er årets bevilgning til prosjektet Særskilte sysselsettingstiltak. Midlene forutsettes brukt i

2018 i samsvar med planlagt fremdrift. Dersom det skjer forskyvninger i fremdriften som gjør at midlene ikke anvendes fullt ut, er de overførbare til påfølgende budsjettår. " Øremerkede midler legges i tabell som vist under:

Tabell 10.0.16 Øremerkede kommunale midler

i 1000 kr.

Prosjektnummer	Prosjektnavn	Beløp
2.455.0002	Særskilte sysselsettingstiltak	10 000

Tabell 10.0.17 Tilskuddsmidler Næringsutvikling

1000 kr

Kap. nr.	Søknaden gjelder	Vedtak 2016	Vedtak 2017	Byrådsforslag i Sak1/2018	Sum 2016 - 2018
455	Regionalt innovasjonsprogram kommunale midler	4 495	4 000	10 000	18 495
	Regionalt innovasjonsprogram statlige midler	6 000	7 000	5 000	18 000
455	Internasjonalt hus			1 000	1 000
455	Toppindustrisenteret			2 000	2 000
455	Profilering av Oslo som reiselivsdestinasjon	15 600	15 600	16 000	47 200
455	Oslo Business Region	12 600	13 600	13 600	39 800
455	Ungt Entreprenørskap	850	900	900	2 650
455	Eldreinstitusjoner som arena for sambruk, MIA			100	100
455	Eldreinstitusjoner som arena for sambruk, premiering for innovative driftskonsepter			500	500
455	Avsetning til øvrige tiltak innen næringsutvikling		1 978	1 979	3 957

10.0.7 Næringsetaten

Tabell 10.0.18 Driftsbudsjett Næringsetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
459	Næringsetaten (NOE)			
10	Lønn og sosiale utgifter	39 225	40 083	40 848
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	17 409	11 643	12 354
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	412	420	430
14	Overføringsutgifter	4 818	2 530	2 573
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	420	0	0
	Sum utgifter	62 284	54 676	56 205
16	Salgsinntekter	-28 865	-24 070	-24 070
17	Refusjoner	-4 920	-1 505	-1 544
	Sum inntekter	-33 784	-25 575	-25 614
	Netto utgifter	28 500	29 101	30 591

1 Ansvarsområde

Næringsetaten har ansvar for å gjennomføre kommunens søknadsbehandling og kontroll av bevilninger etter serveringsloven og alkoholloven.

Næringsetaten skal utøve profesjonell og brukerorientert forvaltning innenfor sitt myndighetsområde, og skape forutsigbarhet ved at beslutninger og vedtak har god kvalitet.

2 Situasjonsbeskrivelse

Oslo utvikler seg til en internasjonalt anerkjent kulturbym i Europa. Det gjør det attraktivt for både beboere og tilreisende å besøke byens serverings- og skjenkesteder. Besøkende til byen kommer ikke bare for å besøke de tradisjonelle turistattraksjonene, men de kommer for å oppleve musikk og kulturliv. Oslos mangfoldige restaurant- og uteliv er en vekstbransje som er svært viktig for byen vår, både med tanke på kulturtilbudet, næringsutvikling, byutvikling, sysselsetting og verdiskaping. Oslo har gjennomgående gode og profesjonelle drivere med unike, nyskapende og varierte konsepter.

Bredden i restaurant- og utelivsnæringen bidrar til at det er et tilbud for alle deler av Oslos mangfoldige befolkning. Det er viktig at alle har samme muligheter for det gjør Oslo til en åpen, inkluderende og varm hovedstad hvor mange trives.

Byrådet vil gi serverings- og skjenkenæringen gode og forutsigbare rammebetingelser. Gjeldende alkoholpolitikk for perioden 30.06.2016 - 30.09.2020 ble vedtatt av bystyret 06.04.2016 og målsetninger for perioden er knyttet opp mot to hovedmål: 1) Oslo skal være en trygg hovedstad, med bedre folkehelse

og redusert skadelig alkoholbruk og 2) Oslo skal ha seriøs drift av serverings- og skjenkesteder. Videre skal bekjempelse av arbeidslivskriminalitet forsterkes. Det skal fokuseres på kunnskapsheving ved å innføre obligatoriske kurs i ansvarlig alkoholhåndtering for skjenkesteder som har åpent utover kl. 01.00. Byrådet vil videreføre og implementere arbeidsmetodikken utviklet i Salutt-prosjektet i kommunens kontrollarbeid.

Vekst i byens restaurant- og uteliv skaper større etterspørsel etter Næringsetatens tjenester. Dette medfører økt ressursbruk i form av søknadsbehandling, befaringer, dialog i søknads- og driftsfasen, veiledning som del av kontrollarbeidet, avholdelse av kurs og mer omfattende saksbehandling. Serveringsnæringen dekker et bredt spekter av tilbud, alt fra virksomheter som restauranter, barer og kantiner til serveringsaktiviteter innen næringer som bensinstasjoner, kino, gatekjøkken og hotell. I tillegg er salgsbransjen i vekst og det åpnes flere spesialforretninger med alkohol.

Serverings-, salgs- og skjenkebevilninger er et prioritert område i kommunens helhetlige satsning på elektroniske tjenester, og Næringsetaten tilrettelegger for digitalt førstevalg i kommunikasjon med innbyggerne og næringslivet. Selvbetjening, mer presis og raskere kommunikasjon, samt enklere tilgang til informasjon for interessenter og allmenheten, har medført økt brukertilfredshet. De digitale løsningene fører til bedre kvalitet på søknadene, mer effektive søknadsprosesser og kortere saksbehandlingstid.

Næringsetaten har de siste årene fokusert på skjenkekontroller med utgangspunkt i veiledning og dialog etter modell fra Salutt-prosjektet. Målsetningen med

kontrollene har vært å samarbeide med bransjen for å se på den helhetlige driften av skjenkestedet, snarere enn fokus på enkeltavvik. Med implementeringen av det nye prikktildelingssystemet tilfredsstiller ikke en slik tilnærming til skjenkekontroll lovens krav, og Næringsetaten gjennomfører nå dialogbaserte kontroller i tillegg til de regulære kontrollene.

Fra 2018 skal arbeidsmetoden utviklet i Salutt-prosjektet benyttes i hele Oslo, og store deler av skjenkebransjen må gjennomføre obligatoriske kurs i ansvarlig alkoholhåndtering. Kunnskapsheving og felles forståelse med utelivsbransjen om hva som er god

drift og et akseptabelt skjenkenivå, vil bidra til en tryggere og mer seriøs drift av byens serverings- og skjenkesteder.

Næringsetaten gjør en særskilt innsats for å bekjempe diskriminering, økonomisk kriminalitet, sosial dumping, arbeidslivskriminalitet, samt volds- og ordensforstyrrelser. Det fokuseres på serverings- og skjenkesteder med mye støy og uorden, både på søknadstidspunktet og i den løpende driften. Samarbeid og dialog med bransjen, politiet og andre kontrollinstanser er viktig for å lykkes med dette arbeidet

Tabell 10.0.19 Nøkkeltall Næringsetaten

459 Næringsetaten	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Salgsbevillinger	388	405	410	408	424
Skjenkebevillinger	1 020	1 051	1 064	1 114	1 126
Serveringsbevillinger 1)	2 123	2 244	2 423	2 547	2 690
Vedtak fattet av Næringsetaten	2 946	3 222	3 435	3 810	4 268
Kontroller av salgs- og skjenkebevillinger	5 853	4 808	4 783	4 310	4 458
Inndragninger pga skjenkeovertredelser	29	18	9	18	1
Inndragninger pga vandel	1	4	12	2	3
Inndragninger pga manglende gebyr	8	25	24	15	0
Klager på vedtak	25	23	10	17	17
Klager på vedtak om prikktildeling 2)					14

Det kreves serveringsbevilling for å ha skjenkebevilling

Det nasjonale prikktildelingssystemet ble innført i 2016

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 Oslo skal ha et grønt, innovativt og nyskapende by- og næringsliv

Tiltak 1

Avdekke useriøse aktører i bransjen gjennom samarbeid med andre kontrollinstanser

Tiltak 2

Øke veiledning og dialog med bransjen gjennom implementering av saluttmetoden

Tiltak 3

Avholde kurs for ansatte på skjenkesteder

Tabell 10.0.20 Resultatindikatorer – mål 1

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Antall kontroller i samarbeid med andre kontrollinstanser		158	200	200
Antall samarbeids- og koordineringsmøter med andre kontrollinstanser 1)		34	30	30
Forebyggende veiledning i søknadsprosessen, i tillegg til ordinær løpende veiledning 1)		45	45	100
Forebyggende veiledning som en del av skjenkekontrollen	150	471	150	400
Antall veiledningsbesøk ved veiledningsteamet 3)				300
Antall løpende vandelsvurderinger i bevilingsmassen 1)		50	50	100
Andel søknader om serverings-, salgs- og skjenkebevillinger behandlet innen 90 dager 1) og 2)		95 %	90 %	90 %
Måle 10% nedgang i skadelig bruk av alkohol 3)				10 %

1) Nytt måltall 2016

2) Det følger av serveringsloven at søknader om servering skal behandles innen 60 dager, dette kravet ivaretas selv om det samlede måltallet for alle saker er 90 dager

3) Nytt måltall 2018

Mål 3 Oslo skal være en åpen og inkluderende by

Tiltak 1

Gjennomføre diskrimineringskontroller i tilknytning til OXLO-uken

Tabell 10.0.21 Resultatindikatorer – mål 3

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Antall diskrimineringskontroller 1)	19	42	20	40

1) Nytt måltall 2016

Bystyret har vedtatt at Oslo kommune skal legge målet om minst 10 prosent reduksjon av skadelig bruk av alkohol til grunn for alkoholpolitisk handlingsplan og for forvaltningen av salgs- og skjenkebevillinger. Målet er inntatt i Næringsetatens måltallstabell.

4 Merknader til driftsbudsjettet

I budsjettrammen er det innarbeidet 6,1 mill. i 2018 og 5,1 mill i resten av økonomiplanperioden til innføring av obligatoriske kurs og videreføring og

implementering av arbeidsmetodikken utviklet i Salutt-prosjektet i kommunens kontrollarbeid. Rammekuttet i 2018 er på 0,224 mill.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,95 mill. Jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnads-sats fra 25,2 % i 2017 til 24 % i 2018. Pensjonskostnadene i 2018 er 0,197 mill lavere enn i 2017.

Tabell 10.0.22 Næring og eierskap samlede tilskuddsmidler

		Beløp i 1000 kr		
Kap.nr.	Avsetningen gjelder	Vedtak 2016	Vedtak 2017	Forslag 2018
354	Kommunale midler til mangfold, integrering og inkludering	6 338	11 773	13 449
354	Statlige integreringsmidler (beløp bestemmes i statsb. 18)	4 937	4 860	4 900
356	Særskilte friv. tiltak for flyktninger		4 000	4 157
455	Regionalt innovasjonsprogram (inkl.statlige midl.)	10 495	11 000	16 000
455	Internasjonalt hus			1 000
455	Toppindustriseret			2 000
455	Profilering av Oslo som reiselivsdestinasjon	15 600	15 600	15 600
455	Oslo Business Region	12 600	13 600	13 600
455	Ungt Entreprenørskap	850	900	900
455	Eldreinstitusjoner som arena for sambruk, MIA			100
455	Eldreinstitusjoner som arena for sambruk, premiering for innovative driftskonsepter			500
455	Avsetning til øvrige tiltak innen næringsutvikling		1 978	1 379
SUM		50 820	63 711	73 585

10.0.8 Oslo Havn KF

Tabell 10.0.23 Netto driftsresultat for kap. 060

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2016	DOK 3 2017	Forslag 2018
060	Oslo Havn KF (NOE)			
Netto driftsresultat		-124 447	-68 800	-94 196

1 Ansvarsområde

Oslo Havn KF skal sørge for en effektiv og rasjonell havnedrift, tilrettelegge for miljøvennlig sjøtransport og havnedrift, føre oppsyn med trafikken i havnedistriktet, samt forvalte havnens eiendommer og innretninger på en økonomisk og miljømessig god måte. Virksomheten i Oslo Havn KF reguleres av lov om havner og farvann, lokal forskrift om bruk av og orden i Oslo havnedistrikt, samt vedtekter fastsatt av bystyret. Oslo Havn KF har ansvar for at internasjonale krav til havnesikkerhet for godkjente havner og havneavsnitt overholdes. De økonomiske forutsetningene for havnevirksomheten er gitt gjennom havne- og farvannsloven, som blant annet fastsetter at havnekapitalen skal holdes regnskapsmessig adskilt fra kommunens øvrige midler, og at havnekapitalen kun skal benyttes til havnevirksomhet.

2 Situasjonsbeskrivelse

Oslo Havn er definert som stamnetthavn i Nasjonal transportplan, med terminalene Sydhavna, Vippe-

tangen og Hjortnes og har en sentral rolle som tilrettelegger for gode miljøløsninger. Hovedarealene til Oslo Havn kalles hhv Byhavna og Sydhavna. Byhavna omfatter området fra Hjortnes til Alnaelvas utløp og omfatter også områdene i Bjørvika/Bispevika/-Lohavn/Grønli som forvaltes av Hav Eiendom AS. Her vil det ikke foregå byggeaktiviteter i regi av HAV KF. Det andre geografiske området er Sydhavna som omfatter fra Kongshavn til og med Nedre Bekkelaget.

Videreutvikling av en ny, moderne og arealeffektiv havn er et viktig ledd i arbeidet med å overføre mer av godstrafikken fra vei til sjø. Frem til 2030 forventes godstrafikken på Østlandet å øke med 50 % eller mer. For at byrådet skal nå ambisjonen om mer miljøvennlig transport vil vi arbeide for overføring av mer gods fra vei til sjø og bane, og legge til rette for at Oslo havn blir en moderne og arealeffektiv havn. Byrådet arbeider for at skip/ferger som går i regulær trafikk skal benytte landstrøm. Color Line på Hjort-

neskaia har brukt landstrøm siden 2012, og luftutslippene i Oslo Havn er redusert med 9 %. Lokalferger skal ta i bruk nullutslipsteknologi så langt dette er gjennomførbart. Byrådet er i dialog med cruisenæringen og norske cruisehavner med sikte på å redusere de miljømessige konsekvensene cruiseskipene har for lokalsamfunnet.

Virksomheten i havna må ses i sammenheng med havne- og byutvikling. Etter hvert som havnearealer fristilles og avgis til annen anvendelse reduseres foretakets leieinntekter. For å kunne opprettholde

investeringene for å utvikle og modernisere Oslo Havn forutsettes at salg av byutviklingseiendommer finansierer denne omstruktureringen. Inntektsreduksjonen vil skje gradvis utover i økonomiplanperioden, og finansiering av investeringene vil i økende grad måtte skje ved uttak fra datterselskapet HAV Eiendom AS (HAV E). Havnestyret har lagt til grunn et uttak fra HAV E i økonomiplanperioden 2018 - 2021 på 284,7 mill. I 2018 er uttaket 17,3 mill. Det forutsettes at havnestyret som generalforsamling i HAV E fatter de nødvendige vedtak

3 Investeringsbudsjettet

Tabell 10.0.24 Investeringsbudsjett Oslo Havn KF

Kap / Artsgr.	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2016	DOK 3 2017	Forslag 2018
060 Oslo Havn KF (NOE)			
Sum investeringsutgifter	147 349	108 800	120 500
Sum finansiering	-147 349	-108 800	-120 500

Tabell 10.0.25 Investeringer i økonomiplanen Oslo Havn KF

		Beløp i 1000 kr			
Prosjektnr		Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
060	Oslo Havn KF (NOE)				
115910	Mål 1 Mer transport på sjø	0	5 000	0	5 000
115920	Mål 2 Effektiv og veldreven havn	67 000	98 000	80 000	106 000
115930	Mål 3 50% Mer gods (fra 2013 til 2030)	3 000	86 000	89 000	17 000
115940	Mål 4 40% Fler passasjerer 2013-2030	29 000	5 000	25 000	6 000
115950	Mål 5 Miljøvennlig Havn og Sjøtransport	8 000	0	0	0
115960	Mål 6 Bidrag til Oslo som attraktiv by	13 500	49 000	20 500	0
Sum investeringsutgifter		120 500	243 000	214 500	134 000
Sum finansieringsbehov		120 500	243 000	214 500	134 000
Overføring fra driftsbudsjettet		-94 196	-98 478	-104 622	-109 349
Utbytte fra HAV Eiendom AS		-17 300	-134 000	-109 500	-24 000
Bruk av havnefondet		-9 004	-10 522	-378	-651
Sum finansiering		-120 500	-243 000	-214 500	-134 000

Oslo Havn KF har budsjettet med et investeringsnivå på 120,5 mill. i 2018. Overføring fra drift vil ikke kunne finansiere investeringsvolumet til Oslo Havn. Overføring fra drift har økt og i 2018 er det lagt opp til at 94,2 mill. overføres til investeringer. Uttak fra driften forventes å stige svakt for resten av økonomiplanperioden sammenlignet med 2017. Finansiering

av investeringene i økonomiplanperioden som ikke dekkes av driftsoverskuddet vil måtte skje ved uttak fra datterselskapet HAV Eiendom AS (HAV E). Investeringsutgiftene vil stige markert i perioden slik at finansieringsbehovet fra HAV E er betydelig etter 2018. Dette er i tråd med Oslo havneplan.

Tabell 10.0.26 Uttak fra datterselskap HAV Eiendom AS (kap. 060)

Årstall	2017 (dok 3)	2018	2019	2020	2021
Uttak inntil	40 mill.	17,3 mill.	134,0 mill.	109,5 mill.	24,0 mill.

Investeringene kategoriseres etter de overordnede målene som er fastsatt i Havneplanen 2013-2030. I 2018 er det lagt opp til investeringer under 4 av 6 mål. Disse er omtalt nedenfor.

Mål 1 - Mer transport på sjø

Det er ikke satt av midler på Oslo Havns budsjett i 2018 til dette målet, men det er satt av 10 mill. i økonomiplanperioden.

Mål 2 - Effektiv og veldreven havn

Det er satt av 67 mill. til å investere i tiltak som støtter opp under målet om en effektiv og veldreven havn. De viktigste tiltakene er å fortsetter arbeidet med å oppgradering av Rådhusbrygge 2 og 3, omfattende oppgradering av kaikonstruksjon på Akershusutstikkeren, Ombygging av Skur 38, og Havnevei og havnespor på Sjørsøya.

Mål 3 - 50 % Mer gods (fra 2013-2030)

Det er satt av 3 mill til å investere i tiltak som støtter opp under målet i 2018 med betydelig økning i resten av økonomiplanperioden. Det viktigste i 2018 vil være arbeidet med å skifte ut en skrapkran, mens det senere i økonomiplanperioden vil arbeides med restrukturering av Ormsund til Kneppeskjær, utbygging av verkstedområde i Sydhavna, tilrettelegge for bulklast på Søndre Kongshavnkai og skifte ut en mobil havnekran

Mål 4 - 40 pst mer passasjerer (2013-2030)

Det er satt av 29 mill til å investere i tiltak som støtter opp under formålet i 2018. Det settes av 24 mill.

til rehabilitering av Søndre Akershuskai i budsjettet for 2018 for å bedre forholdene for cruiseskipene. I tillegg settes det i gang arbeidet med bryggen på Nakholmen og senere i økonomiplanperioden skal det investeres i nye brygger på øyene.

Mål 5 - Miljøvennlig havn og sjøtransport

Oslo Havn KF har fått innvilget støtte fra Enova i 2016 til å bygge ut landstrøm på kaia til utenlandsferger på Vippetangen. Oslo Havn KF ønsker å tilrettelegge for mer strøm fra land til skip, og er pådriver for utvikling av miljøteknologi. Det er satt av kr. 8 millioner i budsjettet for 2018 til videre arbeid med dette tiltaket som vil først og fremst redusere klimagassutslipp og bidrar til noe bedre luftkvalitet i nærområdene til Oslo havn. Mål 6 - Bidra til Oslo som attraktiv havn.

Mål 6 - Bidra til Oslo som attraktiv by.

Det er satt av 13,5 mill. i budsjettet for 2018 til å investere i tiltak som støtter opp under målet. Den største investeringen i 2018 er opparbeidelse av buffersoner på Ormsund som er et ledd i utviklingen av Ormsundterminalen og Oslo Havns forpliktelse til opparbeidelse av grønn buffer på Ormsund. Vippetangen skal videreutvikles for å tilrettelegge for effektiv havnedrift samt byutvikles med aktiviteter og tilbud til byens befolkning. Området skal omreguleres i takt med utviklingen og prosjektet er inne i en tidlig fase.

10.1 EIENDOMSFORETAKENE

Oslo kommune har fire eiendomsforetak: Boligbygg Oslo KF, Undervisningsbygg Oslo KF, Omsorgsbygg Oslo KF og Kultur- og idrettsbygg Oslo KF. Hovedprioriteringene i budsjettet for 2018 er:

- 2,3 mrd. til skoler
- 760 mill. til barnehager
- 613 mill. til sykehjem
- 1,1 mrd. til boliger for vanskeligstilte
- 185,5 mill. i økt vedlikeholdsinnsats
- 72,5 mill. til energieffektiviseringstiltak

Byggene skal være en effektiv innsatsfaktor i kommunal tjenesteyting og forvaltningen skal være kostnadseffektiv. Standardiserte løsninger sammen med felles kravspesifikasjoner skal sikre kostnadseffektive bygg med god kvalitet til rett tid. Foretakene skal prioritere preventiv og verdibevarende forvaltning, drift og vedlikehold av kommunens bygg og anlegg for å hindre at nytt vedlikeholdsetterslep opparbeides.

Eiendomsforetakene må ha tilstrekkelig med midler til verdibevarende vedlikehold av kommunens eiendomsmasse. Eiendomsforetakene ferdigstilte i 2017 tilstandsvurderinger av hele eiendomsmassen som forvaltes av foretakene. Alle eiendomsforetakene har benyttet samme metodikk for kartlegging av tilstand, NS 3424 Tilstandsanalyse for byggverk. Tilstandsanalysen viser at foretakene har betydelig vedlikeholdsetterslep, spesielt Boligbygg og Omsorgsbygg. Byrådet foreslår derfor å redusere overføringskravet til Boligbygg med 50 mill. i 2018 og 2019 slik at foretaket får mer til vedlikehold. For Omsorgsbygg foreslås det 200 mill. til rehabiliterings av Velferdsetatens institusjoner og 250 mill. til rehabilitering av brannstasjoner i økonomiplanperioden.

Eiendomsforetakene skal ha lav ledighet i eiendomsmassen. Enkelte mindre eiendommer er det ikke innmeldt kommunalt behov for og står tomme. Samtidig har eiendommene opparbeidet stort vedlikeholdsetterslep. Aktivt eierskap innebærer at det tas stilling til hva byggene skal brukes til og at byggene skal settes i stand eller eventuelt selges. Byrådet foreslår å avsette 35 mill. til å rehabilitere ledige bygg i Boligbygg, Omsorgsbygg og Undervisningsbygg som har stått tomme lenge. Byggene skal benyttes til ulike tiltak for nærmiljøet, frivillighet eller bydelene. Satsningen finansieres gjennom salg av ledige bygg det ikke er innmeldt behov for.

Eiendomsforetakene er viktige aktører for å bidra til at klimamålene nås. Byrådet ønsker å være en pådriver for stadig mer miljøvennlige bygg. Nybygg skal ha passivhusstandard og det arbeides for at flere nybygg skal tilfredsstille plusskravene. Andre viktige tiltak er økt antall fossilfrie byggeplasser, og redusert energiforbruk i byggene. Det foreslås å bevilge 72,5 mill. i 2018 til energieffektiviseringstiltak i eksisterende bygg. Tiltakene består bl.a. av styringssystemer, solceller, etterisolering og varmepumper.

Sak om nye kontraktsvilkår i Oslo kommunes standardkontrakter – «Oslomodellen» - er avgitt av byrådet våren 2017. I bygg- og anleggsbransjen, samt renholdsbransjen er arbeidslivskriminalitet generelt et problem. Det er svært viktig at Oslo bruker sin innkjøpsposisjon til å sikre gode arbeidsforhold og godt læringsmiljø hos de entreprenørene som vinner kontrakter i Oslo og bidrar til et organisert arbeidsliv. Dette er noe byrådet vil følge tett opp i årene fremover.

10.1.1 Økonomiplanramme 2018-2021

Tabell 10.1.1 Netto driftsresultat pr kommunalt eiendomsforetak

Beløp i 1000 kr				
Netto driftsresultat pr KF	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Undervisningsbygg Oslo KF (NOE)	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Boligbygg Oslo KF (NOE)	0	0	0	0
Omsorgsbygg Oslo KF (NOE)	0	0	0	0
Kultur- og idrettsbygg Oslo KF (NOE)	0	0	0	0
Sum kommunale foretak - netto driftsresultat	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000

For nærmere informasjon vises det til særskilt omtale av investeringsbudsjettet under det enkelte kapittel.

Tabell 10.1.2 Brutto investeringsbudsjett pr kommunalt eiendomsforetak

Beløp i 1000 kr				
Brutto investeringsbudsjett	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
053 Undervisningsbygg Oslo KF (NOE)	2 275 150	2 516 700	2 847 700	3 044 600
055 Boligbygg Oslo KF (NOE)	1 445 300	1 343 200	935 700	710 000
059 Omsorgsbygg Oslo KF (NOE)	1 819 200	2 744 900	2 435 400	1 694 400
062 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF (NOE)	2 018 573	1 989 533	607 400	837 400
Sum Næring og eierskap (NOE)	7 558 223	8 594 333	6 826 200	6 286 400

For nærmere informasjon vises det til særskilt omtale av investeringsbudsjettet under det enkelte kapittel.

Tabell 10.1.3 Netto driftsbudsjett – overføringer kommunale foretak

Beløp i 1000 kr					
Netto driftsbudsjett pr sektor	Dok 3 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
172 Boligbygg Oslo KF - overføring (NOE)	25 000	0	0	0	0
175 Omsorgsbygg Oslo KF - overføring (NOE)	45 400	53 000	5 600	0	0
Sum Næring og eierskap (NOE)	70 400	53 000	5 600	0	0

Tabell 10.1.4 Brutto investeringsbudsjett – overføringer kommunale foretak

Beløp i 1000 kr

		Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Brutto investeringsbudsjett					
172	Boligbygg Oslo KF - overføring (NOE)	225 000	273 000	150 000	100 000
173	Undervisningsbygg Oslo KF - overføring (NOE)	21 000	0	0	0
175	Omsorgsbygg Oslo KF - overføring (NOE)	11 400	71 400	40 000	0
178	Kultur- og idrettsbygg Oslo KF - overføring (NOE)	102 500	0	0	0
185	Forskjellige utbedringstiltak (NOE)	15 000	15 000	15 000	15 000
Sum	Næring og eierskap (NOE)	374 900	359 400	205 000	115 000

For nærmere informasjon vises det til særskilt omtale av investeringsbudsjettet under det enkelte kapittel.

10.1.2 Omsorgsbygg Oslo KF - overføring drift

Tabell 10.1.5 Driftsbudsjett - overføring Omsorgsbygg Oslo KF

Beløp i 1000 kr

Kap / Artsgr	Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
<i>175 Omsorgsbygg Oslo KF - overføring (NOE)</i>			
14 Overføringsutgifter	9 730	45 400	53 000
Sum utgifter	9 730	45 400	53 000
Sum inntekter	0	0	0
Netto utgifter	9 730	45 400	53 000

Byrådet foreslår å avsette 28 mill. i 2018 og 5,6 mill. i 2019 til forprosjektering av ny Storbylegevakt.

Videre foreslås 25 mill. i 2018 til forprosjektering av ny hovedbrannstasjon.

10.1.3 Boligbygg Oslo KF – overføring investering

Tabell 10.1.6 Investeringsbudsjett - overføring kap. 172

Beløp i 1000 kr

Kap / Artsgr	Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
<i>172 Boligbygg Oslo KF - overføring (NOE)</i>			
04 Overføringsutgifter	251 000	384 000	225 000
Sum utgifter	251 000	384 000	225 000
Sum inntekter	0	0	0
Netto utgifter	251 000	384 000	225 000

Tabell 10.1.7 Investeringsoversikt - overføring kap. 172

Boligbygg Oslo KF - overføring (NOE)		Kostnads- ramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
107068	Investeringsstilskudd - Omsorg+			20 000	50 000	100 000	100 000		
113021	Boligstilskudd vanskeligstilte			197 000	223 000	50 000	0		
118012	BBY - Tilskudd til rehab. av ledige bygg			8 000	0	0	0		
	Sum investeringsutgifter			225 000	273 000	150 000	100 000		
	Sum kapittel finansiering			0	0	0	0		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			225 000	273 000	150 000	100 000		

Byrådet foreslår at det i økonomiplanperioden innarbeides 470 mill. i investeringsstilskudd til boliger for vanskeligstilte og personer med nedsatt funk-

sjonsevne. Videre foreslås det å avsette 270 mill. i investeringsstilskudd til Omsorg+-prosjekter og 8 mill. til rehabilitering av ledige bygg.

10.1.4 Undervisningsbygg Oslo KF – overføring investering

Tabell 10.1.8 Investeringsbudsjett - overføring Undervisningsbygg Oslo KF

Beløp i 1000 kr			
Kap / Artsgr	Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
<i>173 Undervisningsbygg Oslo KF - overføring (NOE)</i>			
04 Overføringsutgifter	49 700	0	21 000
Sum utgifter	49 700	0	21 000
Sum inntekter	0	0	0
Netto utgifter	49 700	0	21 000

Tabell 10.1.9 Investeringsoversikt - overføring kap. 173

Undervisningsbygg Oslo KF - overføring (NOE)		Kostnads- ramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
118013	UBF - Tilskudd til rehab. av ledige bygg			21 000	0	0	0		
	Sum investeringsutgifter			21 000	0	0	0		
	Sum kapittel finansiering			0	0	0	0		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			21 000	0	0	0		

Byrådet foreslår at det i økonomiplanperioden innarbeides 21 mill. i investeringsstilskudd til rehabilitering av ledige bygg.

10.1.5 Omsorgsbygg Oslo KF - overføring investering

Tabell 10.1.10 Investeringsbudsjettet - overføring Omsorgsbygg oslo KF

Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Beløp i 1000 kr Dok 3 2017 Forslag 2018	
175	Omsorgsbygg Oslo KF - overføring (NOE)			
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	480	0	0
04	Overføringsutgifter	147 879	117 400	11 400
	Sum utgifter	148 359	117 400	11 400
08	Overføringsinntekter	0	0	-29 000
	Sum inntekter	0	0	-29 000
	Netto utgifter	148 359	117 400	-17 600

Byrådet foreslår at av salgsinntekten fra ledige bygg under Omsorgsbygg på 35 mill., overføres 29 mill. til bykassen. Midlene gis som tilskudd til Boligbygg og

Undervisningsbygg for å finansiere rehabilitering av ledige bygg med hhv 8 mill. og 21 mill.

Tabell 10.1.11 Investeringsoversikt – overføring kap. 175

Omsorgsbygg Oslo KF - overføring (NOE)		Kostnads-ramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
111005	Investeringsstilskudd til Omsorg+-prosjekter			0	50 000	0	0		
113027	Boligstilskudd vanskeligstilte			11 400	11 400	0	0		
117007	Tilskudd til lokale omsorgsboliger			0	10 000	40 000	0		
	Sum investeringsutgifter			11 400	71 400	40 000	0		
118014	OBY - Overføring - salg av ledige bygg	Overføring fra KF		-29 000	0	0	0		
	Sum kapittel finansiering			-29 000	0	0	0		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			-17 600	71 400	40 000	0		

Byrådet foreslår å avsette 50 mill. i investeringstilskudd til Omsorg+ -prosjekter i 2019. Videre foreslås det å avsette 11,4 mill. i 2018 og 2019 i investeringsstilskudd til boliger for vanskeligstilte og personer

med nedsatt funksjonsevne. Byrådet foreslår å avsette 10 mill. i 2019 og 40 mill. i 2020 til lokale omsorgsboliger til personer med kognitiv svikt.

10.1.6 Kultur og idrettsbygg Oslo KF – overføring investering

Tabell 10.1.12 Investeringsbudsjettet – overføring Kultur- og idrettsbygg KF

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
178	<i>Kultur- og idrettsbygg Oslo KF - overføring (NOE)</i>			
04	Overføringsutgifter	14 000	20 000	102 500
	Sum utgifter	14 000	20 000	102 500
	Sum inntekter	0	0	0
	Netto utgifter	14 000	20 000	102 500

Tabell 10.1.13 Investeringsoversikt – overføring kap. 178

Kultur- og idrettsbygg Oslo KF - overføring (NOE)		Kostnadsramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
117027	Tilskudd KID - Åsland skytehall			90 000	0	0	0		
118004	KID - Tilskudd sklie Frognerbadet			12 500	0	0	0		
	Sum investeringsutgifter			102 500	0	0	0		
	Sum kapittel finansiering			0	0	0	0		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			102 500	0	0	0		

Byrådet foreslår å avsette 90 mill. i investeringstilskudd til Åsland skytebane. Videre foreslås det å avsette 12,5 mill. til ny vannsklie i Frognerbadet.

10.1.7 Forskjellige utbedringstiltak

Tabell 10.1.14 Investeringsbudsjettet kap. 185 – forskjellige utbedringstiltak

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
185	<i>Forskjellige utbedringstiltak (NOE)</i>			
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	0	15 000	15 000
04	Overføringsutgifter	22 152	0	0
	Sum utgifter	22 152	15 000	15 000
07	Refusjoner	0	-2 400	-2 400
08	Overføringsinntekter	-4	0	0
	Sum inntekter	-4	-2 400	-2 400
	Netto utgifter	22 148	12 600	12 600

Tabell 10.1.15 Investeringsoversikt kap. 185 – forskjellige utbedringstiltak

Forskjellige utbedringstiltak (NOE)	Kostnads- ramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:								
106015 Tilgjengelighetsmidler			15 000	15 000	15 000	15 000		
Sum investeringsutgifter			15 000	15 000	15 000	15 000		
106015 Tilgjengelighetsmidler	Investeringsmoms		-2 400	-2 400	-2 400	0		
Sum kapittel finansiering			-2 400	-2 400	-2 400	0		
Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			12 600	12 600	12 600	15 000		

Det foreslås bevilget 15 mill. årlig til å bedre tilgjengelighet for orienterings- og bevegelseshemmede i kommunale bygninger. Midlene kan søkes av alle

kommunens virksomheter. Tiltakene planlegges og gjennomføres i nært samarbeid med brukern.

10.1.8 Undervisningsbygg Oslo KF

Tabell 10.1.16 Netto driftsresultat for Undervisningsbygg Oslo KF

Kap / Artsgr.	Regnskap 2016	Beløp i 1000 kr	
		DOK 3 2017	Forslag 2018
053 Undervisningsbygg Oslo KF (NOE)			
Netto driftsresultat	-309 096	-100 000	-100 000

1 Ansvarsområde

Foretaket skal ivareta eieransvaret for Oslo kommunes skole- og undervisningseiendommer og sikre gode og hensiktsmessige skole- og undervisningslokaler. Foretaket skal utvikle skoleeiendommene slik at de er tilrettelagt for å gi brukerne av byggene gode rammer for undervisning og andre relevante tjenester. Foretaket skal ivareta bygningsmassen gjennom forsvarlig drift, forebyggende vedlikehold, kontinuerlig utvikling og god forvaltning.

2 Situasjonsbeskrivelse

Foretaket gjennomfører nybygg og rehabilitering av skolebygg og flerbrukshaller tilknyttet skolene på bakgrunn av bestillinger fra byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap. I økonomiplanperioden skal det gjennomføres betydelige investeringer i nye og eksisterende skoleanlegg for å oppfylle behovet for nye skoleplasser i Oslo. Investeringsbudsjettet er på 2,3 mrd. i 2018.

Tabell 10.1.17 Nøkkeltall for Undervisningsbygg Oslo KF

053 Undervisningsbygg Oslo KF	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Forvaltning drift og vedlikehold pr kvm 1)		376	423	439	386
Antall forvaltningenheter		203	205	211	208
- herav skoler		167	168	171	171
Antall kvm		1 348 891	1 310 203	1 302 782	1 339 532

1) ekskl. energikostnader

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Styret i Undervisningsbygg Oslo KF rapporterer til byråden for næring og eierskap. Foretaket skal realisere følgende mål:

Mål 5 Oslo kommune skal forvalte og drifte kommunale bygg og anlegg slik at de er godt egnet til formålet og for brukerne

Tabell 10.1.18 Resultatindikatorer – mål 5

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Sluttkostnad delt på samlet styringsramme for samlet portefølje av ferdigstilte bygg 1)	0,94	0,83	≤1	≤1
Andel prosjekter ferdigstilt innen avtalt tid	100 %	100 %	100 %	100 %
Andel nye bygg som tilfredstiller passivhusstandard	100 %	100 %	100 %	100 %
Andel ledighet	2,20 %	1,4 %	1,0 %	1,0 %
Andel fossilfrie byggeplasser 2)				>50%

1) Samlet sluttkostnad for prosjektene skal ikke overstige samlet styringsramme for porteføljen, det vil si at samlet sluttkostnad delt på samlet styringsramme er ≤ 1 for porteføljen. Prognose for sluttkostnad benyttes dersom sluttrapport ikke er ferdig utarbeidet. Resultatindikatorerne gjelder overleverte prosjekter siste tre år.

2) Nytt måltall fra 2018. Gjelder nybygg prosjekter, ikke rehabiliteringsprosjekter

4 Merknader til driftsbudsjettet

I henhold til Oslo kommunes økonomireglement skal bystyret stille krav til netto driftsresultat i foretaket og fastsetting av størrelsen på overføringskravet. Netto driftsresultat for 2018 settes til 100 mill. for Undervisningsbygg Oslo KF. Midlene forutsettes å inngå som delfinansiering av foretakets investeringer. Videre foreslås at overføringskravet

settes til 1,2 mrd. i 2018. Byrådet foreslår å øke overføringskravet med 20 mill. Det er innarbeidet 13 mill. i foretakets investeringsrammer for å gjennomføre energieffektiviseringstiltak i foretakets eiendoms-masse. Foretakets overføringskrav til bykassa reduseres med 0,9 mill. årlig fra 2018 for å dekke foretakets finanskostnader knyttet til investeringen. Det vises til kapittel 898 Overføringer fra KF m.v. for nærmere angivelse av overføringer fra foretaket til bykassen.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 10.1.19 Investeringsbudsjett for Undervisningsbygg Oslo KF

Kap / Artsgr.	Regnskap 2016	Beløp i 1000 kr	
		DOK 3 2017	Forslag 2018
053 Undervisningsbygg Oslo KF (NOE)			
Sum investeringsutgifter	2 877 838	2 996 000	2 275 150
Sum finansiering	-2 877 838	-2 996 000	2 275 150

Tabell 10.1.20 Investeringer i økonomiplanen for Undervisningsbygg Oslo KF

		Beløp i 1000 kr			
Prosjektnr		Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
053	Undervisningsbygg Oslo KF (NOE)				
106500	Akuttiltak/Generell rehabilitering	150 000	150 000	150 000	150 000
106520	Kapasitetsutvidelse/rehab/nybygg mv.	1 220 100	820 700	266 200	0
109500	Investering avsetn - ikke fordelt	433 300	1 069 800	1 810 000	1 924 600
116503	Kapasitetsbevarende tiltak (UBF)	215 000	370 000	590 000	970 000
116505	Energieffektiviseringstiltak skoler (UBF)	13 000	0	0	0
116510	Kapasitetsbevarende tiltak - fordelte prosjekter	217 500	106 200	31 500	0
118506	Rehab. ledige bygg UBF	26 250	0	0	0
Sum investeringsutgifter		2 275 150	2 516 700	2 847 700	3 044 600
Tilskudd fra bykassen		-21 000	0	0	0
Lån i Lånefondet		-1 721 150	-1 938 700	-2 206 700	-2 366 600
Tilskudd fra andre		-1 000	0	0	0
Overføring fra driftsbudsjettet		-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Refundert investeringsmva.		-432 000	-478 000	-541 000	-578 000
Sum finansiering		-2 275 150	-2 516 700	-2 847 700	-3 044 600

Akuttiltak/generell rehabilitering (prosj.nr. 106500)
Det er avsatt 150 mill. hvert år i økonomi-
planperioden til generell rehabilitering av skoler bl.a.
ventilasjon, elektrisk anlegg, mm. Høyeste prioritet
er mangler som innebærer umiddelbar sikkerhets-
/helserisiko for elever og lærere/ansatte, dernest for-
hold som gir følgeskader. Det forutsettes at den totale
økonomiske og miljømessige effekten for kommunen
som helhet legges til grunn.

Kapasitetsutvidelse/rehab/nybygg mv (prosj.nr.
106520)
Prosjektkategorien "Kapasitetsutvidelse/ rehabilite-
ring/nybygg mv." inneholder midler til investerings-
prosjekter med vedtatt kostnadsramme og nye pro-
sjekter som har gjennomgått ekstern kvalitetssikring
med forslag til kostnadsramme (P85). I 2018 utgjør
dette 1,2 mrd.

Tabell 10.1.21 Prosjektnr. 106520 Kap.utvidelse/rehab./nybygg fordeles på følgende skoler (kap. 053)

		Beløp i 1 000 kr							
Kap. 053, prosjektnr. 106520	Nybygg/ rehab	Type skole	Ferdig- stilling	Kostnads- ramme	Bevilget tom. 2017	2018	2019	2020	2021
Vollebekk	Nybygg	1-10 skole	2-17	440 900	431 600	9 300	0	0	0
Brynseng	Nybygg	1-7 skole	3-17	568 700	531 500	37 200	0	0	0
Holmen	Nybygg	1-7 skole	3-18	522 800	331 800	160 700	30 300	0	0
Manglerud	Rehab	1-10 skole	3-18	333 700	293 400	40 300	0	0	0
Marienlyst	Nybygg	1-10 skole	3-18	149 800	86 200	51 500	12 100	0	0
Vetland - nybygg	Nybygg	1-10 skole	2-19	168 000	12 200	108 300	26 500	21 000	0
Uranienborg	Rehab	1-10 skole	3-19	526 000	160 300	121 800	162 800	81 100	0
Gamle Løren BT2	Nybygg og rehab	1-7 skole	3-19	307 700	62 700	168 000	54 000	23 000	0
Hasle skole - utvidelse	Nybygg og rehab	1-7 skole	3-19	520 100	140 000	141 200	198 700	40 200	0
Uranienborg Flerbrukshall	Nybygg	Flerbrukshall	3-19	255 000	60 800	71 300	86 900	36 000	0
Slemdal - ombygging	Rehab	1-7 skole	4-19	526 000	46 100	230 900	205 000	44 000	0
Årvoll flerbrukshall	Nybygg	Flerbrukshall	4-19	193 600	48 700	79 600	44 400	20 900	0
				4 512 300	2 205 300	1 220 100	820 700	266 200	0

Kapasitetsbevarende tiltak- fordelte prosjekter (prosj.nr. 106510)

Byrådet foreslår å innarbeide 217,5 mill. i 2018 i prosjektkategorien «UBF-kapasitetsbevarende tiltak»

i økonomiplanperioden, til rehabilitering av nedslitte skolebygg som enten skal totalrehabiliteres eller erstattes slik at elevkapasiteten i Oslo kan opprettholdes.

Tabell 10.1.22 Prosjektnr. 106510 Kapasitetsbevarnde tiltak fordeles på følgende skoler (kap. 053)

Beløp i tusen									
Kap. 053, prosjektnr. 116510	Nybygg/rehab	Type skole	Ferdig-stillelse	Kostnads-ramme	Bevilget tom. 2017	2018	2019	2020	2021
Jeriko skole tilbygg	Nybygg	1-7 skole	3-18	42 300	11 700	25 400	5 200	0	0
Prinsdal skole tilbygg	Nybygg	1-7 skole	4-18	85 900	25 100	54 100	6 700	0	0
Nordseter totalrehab	Nybygg	8-10 skole	2-19	333 300	69 500	138 000	94 300	31 500	0
				461 500	106 300	217 500	106 200	31 500	0

Investering avsetning – ikke fordelt (109500)

Prosjektkategorien angir en overslagsavsetning. Avsetningen benyttes til nye prosjekter som innarbeides i budsjettet når ekstern kvalitetssikring (KS2) er gjennomført, jf omtale under kapittel 7 Oppvekst og kunnskap.

Energieffektiviseringstiltak skoler (prosj. nr 116505)

Det er innarbeidet 13 mill. i 2018 til å gjennomføre energireduserende tiltak i foretakets eiendomsmasse.

Rehabilitering ledige bygg UBF (prosj.nr. 118506)

Byrådet foreslår særskilt satsning på istandsettelse av ledige bygg som lenge har stått og forfalt. Istandsettelse av byggene vil generere aktivitet i byrom som tidligere har vært ubenyttet.

10.1.9 Boligbygg Oslo KF

Tabell 10.1.23 Netto driftsresultat for Boligbygg Oslo KF

Beløp i 1000 kr			
Kap / Artsgr.	Regnskap 2016	DOK 3 2017	Forslag 2018
055 Boligbygg Oslo KF (NOE)			
Netto driftsresultat	3 203	0	0

1 Ansvarsområde

Foretaket skal være et sosialt virkemiddel for å frem-skaffe boliger til de målgrupper kommunen til enhver tid ønsker å tilgodese med boliger. Foretaket skal eie og forvalte boliger på vegne av Oslo kommune etter forretningsmessige prinsipper. Foretaket skal ivareta bygningsmassen gjennom forsvarlig drift, forebyg-gende vedlikehold, kontinuerlig utvikling og god forvaltning.

2 Situasjonsbeskrivelse

Boligbehovsplanen for Oslo kommune 2017-2020 tallfester behov for betydelig økning av antall kom-munalt disponerte boliger. I tillegg til kjøp gjennom-fører foretaket også nybygg og rehabilitering av om-

sorgsboliger og boliger til vanskeligstilte på bak-grunn av bestillinger fra byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester.

Foretaket har målsetning om lav ledighet for at flest mulig boliger skal være tilgjengelige for målgruppen til enhver tid. Foretakets portefølje på rundt 11 000 boliger hadde en ledighet i 2016 på 4,8 %. Dette er høyere enn målet på 4 %, men en betydelig andel av ledigheten skyldes større rehabiliteringsprosjekter. Foretaket har en målrettet satsning på gode driftstje-nester og bygg tilpasset brukergruppene.

Byrådet foreslår å avsette 1,9 mrd. til boliger til vanskeligstilte. Foretaket arbeider kontinuerlig med å

fornye og spre boligmassen gjennom kjøp/salg av boliger.

Vedlikeholds- og oppgraderingsbehovet i Boligbygg er større enn tildelte budsjetttrammer. Foretaket ferdigstilte sommeren 2017 en kartlegging av vedlike-

holdsetterslepet i eiendomsmassen. Resultatet viser stort vedlikeholdsetterslep. Det foreslås å redusere overføringskravet med 50 mill. årlig i 2018 og 2019. Byrådet foreslår også å øke foretakets rehabiliteringsavsetning fra 210 mill. årlig til 250 mill. årlig.

Tabell 10.1.24 Nøkkeltall for Boligbygg Oslo KF

055 Boligbygg Oslo KF	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Forvaltning drift og vedlikehold pr kvm 1)	559	655	665	684	712
Antall forvaltningsenheter	10 978	10 946	11 025	11 975	12 183
herav:					
- boliger	10 039	9 969	10 039	10 644	10 883
- næringslokaler/parkeringsplasser	802	797	819	1 173	1 274
- presteboliger	63	62	62	56	39

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Styret i Boligbygg Oslo KF rapporterer til byråden for næring og eierskap. Foretaket skal realisere følgende mål:

Mål 5 Oslo kommune skal forvalte og drifte kommunale bygg og anlegg slik at de er godt egnet til formålet og for brukerne

Tabell 10.1.25 Resultatindikatorer – mål 5

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Sluttkostnad delt på samlet styringsramme for samlet portefølje av ferdigstilte bygg 1)	0,86	0,89	≤1	≤1
Andel prosjekter ferdigstilt innen avtalt tid	40 %	50 %	100 %	100 %
Andel nye bygg som tilfredstiller passivhusstandard	0 %	0 %	100 %	100 %
Andel ledighet	4,6 %	4,8 %	4,0 %	4,0 %
Andel fossilfrie byggeplasser 2)				>50%

1) Samlet sluttkostnad for prosjektene skal ikke overstige samlet styringsramme for porteføljen, det vil si at samlet sluttkostnad delt på samlet styringsramme er ≤ 1 for porteføljen. Prognose for sluttkostnad benyttes dersom sluttrapport ikke er ferdig utarbeidet. Resultatindikatorerne gjelder overleverte prosjekter siste tre år.

2) Nytt måltall fra 2018. Gjelder nybygg prosjekter, ikke rehabiliteringsprosjekter

4 Merknader til driftsbudsjettet

I henhold til Oslo kommunes økonomireglement skal bystyret stille krav til netto driftsresultat i foretaket og fastsetting av størrelsen på overføringskravet. Byrådet foreslår å redusere overføringskravet med 50 mill. som foretaket skal benytte til økt vedlikehold. For Boligbygg Oslo KF er det innarbeidet et overføringskrav på 359,5 mill. i 2018.

Overføringskravet er basert på forventninger til utviklingen i leiemarkedet og foretakets forventede utgifter til forvaltning, vedlikehold og drift i henhold til anerkjente bransjenormer. I overføringskravet inngår også renter og avdrag på åpningsbalanselånet. Det vises til kapittel 898 Overføringer fra KF m.v. for nærmere angivelse av overføringer fra foretaket til bykassen. Det foreslås at krav til netto driftsresultat for 2018 settes til 0 kr.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 10.1.26 Investeringsbudsjett for Boligbygg Oslo KF

Kap / Artsgr.	Regnskap 2016	Beløp i 1000 kr	
		DOK 3 2017	Forslag 2018
055 Boligbygg Oslo KF (NOE)			
Sum investeringsutgifter	1 400 718	1 616 600	1 445 300
Sum finansiering	-1 400 718	-1 616 600	-1 445 300

Tabell 10.1.27 Investeringer i økonomiplanen for Boligbygg Oslo KF

Prosjektnr	Beløp i 1000 kr			
	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
055 Boligbygg Oslo KF (NOE)				
106600 Rehabiliterings-/utviklingsprosjekter	250 000	250 000	250 000	250 000
106610 Kjøp av eiendom	60 000	60 000	60 000	60 000
111600 Ufordelt Omsorg+	80 000	200 000	400 000	400 000
113605 Ufordelt avsetn. boliger til vanskeligstilte	169 800	250 200	165 000	0
114601 Brannsikring kommunale boliger	10 000	10 000	0	0
115600 Kap/rehab/nybygg Omsorg+	162 000	0	0	0
118605 Kjøp av boliger for vanskeligstilte	703 500	573 000	60 700	0
118606 Rehab. ledige bygg BBY	10 000	0	0	0
Sum investeringsutgifter	1 445 300	1 343 200	935 700	710 000
Tilskudd fra bykassen	-225 000	-273 000	-150 000	-100 000
Tilskudd fra staten	-150 000	-240 000	-220 000	-150 000
Lån i Lånefondet	-884 300	-639 200	-354 700	-279 000
Salg av eiendom	-66 000	-66 000	-66 000	-66 000
Refundert investeringsmva.	-120 000	-125 000	-145 000	-115 000
Sum finansiering	-1 445 300	-1 343 200	-935 700	-710 000

Rehabiliterings-/utviklingsprosjekter (prosj. nr. 106600)

Byrådet foreslår å øke den årlige avsetning til rehabilitering av boliger fra 210 mill. til 250 mill. for å redusere vedlikeholdsetterslepet. Det må foretas oppgradering av enkelte eiendommer som har store skader og betydelig vedlikeholdsetterslep. Foretaket skal prioritere forhold som innebærer umiddelbar sikkerhets-/helserisiko, dernest forhold som gir følgeskader

Kjøp/salg av eiendom (prosj. nr. 106610)

Det avsettes 60 mill årlig til eiendomskjøp. Byrådet foreslår eiendomssalg på inntil 66 mill. årlig i perioden 2018-2021 for å finansiere investeringene. Det skal legges vekt på å selge eiendommer det ikke lønner seg å rehabilitere, herunder eiendommer med

stort vedlikeholdsbehov. Foretaket skal seksjonere større eiendommer som eventuelt legges ut for salg.

Omsorg+ prosjekter (prosj. nr. 111600 og 115600)

Det er innarbeidet totalt 1,2 mrd. i økonomiplanperioden til nye omsorgs+boliger. Prosjektkategorien "Ufordelt Omsorg+", angir en overslagsavsetning. Avsetningen benyttes til nye prosjekter som innarbeides i budsjettet når ekstern kvalitetssikring (KS2) er gjennomført.

Prosjektkategorien «Kapasitetsutvidelse/rehab/nybygg Omsorg+» består av midler til investeringsprosjekter som har gjennomført kvalitetssikring. Dette gjelder følgende prosjekter:

Tabell 10.1.28 Prosjektnr. 115600 Kap/Rehab/Nybygg Omsorg+ (kap. 055)

Beløp i 1 000 kr							
Kap 055, prosjektnr. 115600	Ferdig- stilling	Kostnads- ramme P85	Bevilget tom 2017	2 018	2 019	2 020	2 021
Øyvinds vei 2	2-18	352 000	190 000	162 000			
SUM		352 000	190 000	162 000	0	0	0

Øyvinds vei omfatter etablering av henholdsvis 80 leiligheter.

Ufordelt boliger til vanskeligstilte (prosj. nr. 113605)
Det er innarbeidet totalt 585 mrd. i økonomiplanperioden til boligprosjekter for vanskeligstilte og personer med nedsatt funksjonsevne. Prosjektkategorien angir en overslagsavsetning. Avsetningen benyttes til nye prosjekter som innarbeides i budsjettet når ekstern kvalitetssikring (KS2) er gjennomført.

Brannsikring kommunale boliger (prosj. nr. 114601)
Det er i vedtatt økonomiplan avsatt 10 mill. årlig i perioden 2018 og 2019 til brannsikring av kommunale boliger.

Kjøp av boliger for vanskeligstilte (prosj. nr. 118605)
Det er avsatt 1,34 mrd. i økonomiplanperioden til kjøp av boliger til vanskeligstilte.

Rehabilitering av ledige bygg BBY (prosj.nr. 118606)

Byrådet foreslår særskilt satsning på istandsettelse av ledige bygg som lenge har stått og forfalt. Istandsettelse av byggene vil generere aktivitet i byrom som tidligere har vært ubenyttet.

Boligbygg Oslo KFs fullmakt til å omdisponere investeringsmidler

Styret i Boligbygg Oslo KF har fullmakt til å omdisponere investeringsmidler mellom prosjektene kjøp av eiendom, generell rehabilitering og brannsikring kommunale boliger.

10.1.10 Omsorgsbygg Oslo KF

Tabell 10.1.29 Driftsbudsjett for Omsorgsbygg KF

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2016	DOK 3 2017	Forslag 2018
059	Omsorgsbygg Oslo KF (NOE)			
Netto driftsresultat		-25 413	0	0

1 Ansvarsområde

Omsorgsbyggs vedtektsfestede formål er å bidra til høy kvalitet på kommunens pleie- og omsorgstjenester samt tiltak for barn og unge. Dette skal skje gjennom godt vedlikeholdte og tilpassede bygninger. Foretaket skal ivareta bygningsmassen gjennom forsvarlig drift, forebyggende vedlikehold, kontinuerlig utvikling og god forvaltning.

2 Situasjonsbeskrivelse

Foretaket utreder, rehabiliterer og bygger bl.a barnehager, sykehjem, omsorgsboliger og andre formåls

bygg etter bestilling fra byrådsavdelingene miljø- og samferdsel, eldre, helse og sosiale tjenester og oppvekst og kunnskap Det krever at foretaket til enhver tid har oversikt over eiendomsporteføljen og kan tilby løsninger i samsvar med behovet.

Det er stor aktivitet for å bygge nye barnehager samt å rehabilitere og reetablere barnehager, rusinstitusjoner, sykehjem og brannstasjoner. Foretaket skal bidra til å nå byrådets mål om 3 000 nye barnehageplasser.

Tabell 10.1.30 Nøkkeltall for Omsorgsbygg Oslo KF

059 Omsorgsbygg Oslo KF	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Forvaltning, drift og vedlikehold pr kvm.	-	-	427	466	469
Antall forvaltningsenheter	645	650	629	634	599
- herav sykehjem og omsorgsboliger	37	35	34	39	36
- herav brannstasjoner	8	9	9	7	9
- herav barnehager	355	359	359	352	354
- herav boliger til vanskeligstilte	61	61	60	64	68
Areal i kvm sykehjem og omsorgsboliger	293 344	272 332	277 579	294 277	293 426
Areal i kvm brannstasjoner 1)	26 337	31 604	31 604	14 827	26 337
Areal i kvm barnehager	2 700	271 190	276 732	271 758	267 936
Areal i kvm boliger til vanskeligstilte	106 183	97 436	99 513	100 385	109 616

1) Hovedbrannstasjon rehabilitert 2015

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Styret i Omsorgsbygg Oslo KF rapporterer til byråden for næring og eierskap. Foretaket skal realisere følgende mål:

Mål 5 Oslo kommune skal forvalte og drifte kommunale bygg og anlegg slik at de er godt egnet til formålet og for brukerne

Tabell 10.1.31 Resultatindikatorer – mål 5

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Sluttkostnad delt på samlet styringsramme for samlet portefølje av ferdigstilte bygg 1)	1,02	1,01	≤1	≤1
Andel prosjekter ferdigstilt innen avtalt tid	100 %	100 %	100 %	100 %
Andel nye bygg som tilfredstiller passivhusstandard	100 %	100 %	100 %	100 %
Andel ledighet	2,5 %	3,3 %	2,0 %	2,0 %
Andel fossilfrie byggeplasser 2)				>50%

1) Samlet sluttkostnad for prosjektene skal ikke overstige samlet styringsramme for porteføljen, det vil si at samlet sluttkostnad delt på samlet styringsramme er ≤ 1 for porteføljen. Prognose for sluttkostnad benyttes dersom sluttrapport ikke er ferdig utarbeidet. Resultatindikatorerne gjelder overleverte prosjekter siste tre år.

2) Nytt måltall fra 2018. Gjelder nybygg prosjekter, ikke rehabiliteringsprosjekter

4 Merknader til driftsbudsjettet

I henhold til Oslo kommunes økonomireglement skal bystyret stille krav til netto driftsresultat i foretaket og fastsette av størrelsen på overføringskravet. Sykehjemsetaten har med virkning fra 01.07.2018 sagt opp husleieavtalen for Grünerløkka sykehjem. Dette medfører bortfall av husleieinntekter for foretaket. Foretakets overføringskrav reduseres med 4,4 mill. i 2018 deretter 8,8 mill. årlig for å kompensere for bortfall av inntektene knyttet til kapitaldelen av husleien. Det er innarbeidet 50 mill. årlig i foretakets investeringsramme til rehabilitering av Velferdseta-

tens institusjoner. Overføringskravet er redusert med 3 mill. i 2018, 6 mill. i 2019, 9 mill. i 2020 og 12 mill. i 2021 for å dekke foretakets finanskostnader relatert til investeringen. Videre er det avsatt 250 mill. i økonomiplanperioden til rehabilitering av brannstasjoner. Overføringskravet reduseres som følge av dette med 4,8 mill. i 2018, 13,5 mill. i 2019, 16 mill. i 2020 og 2021. For Omsorgsbygg Oslo KF er det innarbeidet et overføringskrav på 324,2 mill. i 2018. Det foreslås at krav til netto driftsresultat for 2018 settes til 0 kr. Det vises for øvrig til omtalen under kapittel 898 Overføring fra KF mv

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 10.1.32 Investeringsbudsjett for Omsorgsbygg Oslo KF

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2016	DOK 3 2017	Forslag 2018
059	Omsorgsbygg Oslo KF (NOE)			
Sum investeringsutgifter		1 342 404	2 041 600	1 819 200
Sum finansiering		-1 342 404	-2 041 600	-1 819 200

Tabell 10.1.33 Investeringer i økonomiplanen for Omsorgsbygg Oslo KF

		Beløp i 1000 kr			
Prosjektnr		Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
059	Omsorgsbygg Oslo KF (NOE)				
106720	Kap.utvidelse/nybygg – barnehager	293 300	0	0	0
106730	Rehabilitering/akuttiltak – barnehager	101 000	101 000	101 000	170 000
109700	Akuttvedlikehold/generell rehabilitering	82 500	82 500	82 500	70 000
111710	Ufordelt sykehjem	530 000	1 440 000	1 940 000	1 300 000
111711	Ufordelt Omsorg+	0	200 000	0	0
113713	Ufordelt - nedsatt funksjonsevne	212 400	107 400	75 000	0
114725	Investeringer barnehager - ikke fordelt	365 000	585 000	0	0
115705	Energieffektiviseringstiltak – sykehjem	47 000	0	0	0
117700	Ufordelt avsetning lokale omsorgsboliger	0	43 500	147 900	104 400
118704	VEL institusjoner – rehabilitering	50 000	50 000	50 000	50 000
118706	Rehab. ledige bygg OBY	7 500	0	0	0
118707	OBY - overf OK - salgsinntekter ledige bygg	29 000	0	0	0
118714	Pilestredet 84 B – rehabilitering	26 000	0	0	0
118773	Brannstasjoner – rehabilitering	75 500	135 500	39 000	0
Sum investeringsutgifter		1 819 200	2 744 900	2 435 400	1 694 400
Tilskudd fra bykassen		-11 400	-71 400	-40 000	0
Tilskudd fra staten		-280 000	-40 000	-93 000	-59 000
Lån i Lånefondet		-1 184 400	-2 168 500	-1 888 400	-1 347 400
Salg av eiendom		-35 000	0	0	0
Tilskudd fra andre		-3 400	0	0	0
Refundert investeringsmva.		-305 000	-465 000	-414 000	-288 000
Sum finansiering		-1 819 200	-2 744 900	-2 435 400	-1 694 400

Kapasitetsutvidelse/nybygg barnehager (prosj. nr. 106720)

Prosjektkategorien «Kapasitetsutvidelse/nybygg barnehager» inneholder midler til investeringsprosjekter som har gjennomført kvalitetssikring (KS2). Dette gjelder følgende prosjekter/barnehager:

Tabell 10.1.34 Prosjektnr. 106720 Kap.utvidelse/Nybygg-barnehager (kap. 059)

Beløp i 1 000 kr

Kap. 059, prosjektnr. 106720	Ferdig- stilling	Kost- nads- ramme P85	Bevilget tom. 2017	2018	2019	2020	2021
Bogerud gård bhg - kap.utvidelse 12 avd	3-18	131 800	49 500	82 300			
Fossum bhg - kap. utvidelse 10 avd	3-17	107 300	90 800	16 500			
Lia bhg - kap.utvidelse 10 avd	3-17	107 300	80 300	27 000			
Lilleslottet bhg - kap.utvidelse 7 avd	3-18	78 100	46 200	31 900			
Rødtvet bhg - Kap. utvidelse 10 avd	3-18	96 600	58 400	38 200			
Marmorberget bhg - kap.utvidelse 6 avd	3-18	66 000	52 000	14 000			
Prinsdalsbråten bhg - kap.utvidelse 6 avd	3-18	74 600	42 300	32 300			
Ufordelt barnehage				51 100			
Sum		661 700	419 500	293 300	0	0	0

Reetablering/rehabilitering av barnehager (prosj. nr. 106730)

Det er innarbeidet 101 mill. i 2018-2020 og 170 mill. i 2021 i økonomiplanperioden til generell rehabilitering av barnehagebygg, dvs. totalt 473 mill.

Foretaket skal prioritere forhold som innebærer umiddelbar sikkerhets-/helserisiko for ansatte og barn, dernest forhold som gir følgeskader.

Akutt vedlikehold/generell rehabilitering (prosj. nr. 109700)

Det er innarbeidet 82,5 mill. i 2018-2020 og 70 mill. i 2021 og er forutsatt benyttet til sykehjem og omsorgsboliger.

Ufordelt sykehjem (prosj. nr. 111710)

For prosjektkategorien «Ufordelt sykehjem» er det lagt inn midler til nybygging/ombygging av sykehjemmene

Lindeberg sykehjem - Riving og nybygg, Ryen Helsethus, Tåsenhjemmet – Forprosjekt, Dronning Ingrid's hage – Forprosjekt, Majorstutunet, Lambertseter, Oppsalhjemmet, Furuset, Mortensrud. Prosjektkategorien angir en overslagsavsetning. Avsetningen benyttes til nye prosjekter som innarbeides i budsjettet når ekstern kvalitetssikring (KS2) er gjennomført.

Omsorg+ prosjekter (prosj. nr. 111711)

Det er innarbeidet 200 mill. i 2019 til nye omsorgsboliger. Prosjektkategorien "Ufordelt Omsorg+", angir en overslagsavsetning. Avsetningen benyttes til nye prosjekter som innarbeides i budsjettet når ekstern kvalitetssikring (KS2) er gjennomført.

Ufordelt avsetning til boliger vanskeligstilte/nedsatt funksjonsevne (prosj. nr. 113713)

Det er avsatt 395 mill. i økonomiplanperioden. Det innebærer 78 boliger gitt gjennomsnittlig enhetskostnad på 5,4 mill. Prosjektkategorien angir en over

slagsavsetning. Avsetningen benyttes til nye prosjekter som innarbeides i budsjettet når ekstern kvalitetssikring (KS2) er gjennomført.

Investeringer barnehager – ikke fordelt (prosj. nr. 114725)

Det er avsatt 950 mill. i økonomiplanperioden. Prosjektkategorien angir en overslagsavsetning basert på enhetspriser. Avsetningen benyttes til nye prosjekter

som innarbeides i budsjettet når ekstern kvalitetssikring (KS2) er gjennomført.

Energieffektiviseringstiltak –sykehjem (prosj. nr. 115705)

Det er innarbeidet 47 mill. i 2018 til å gjennomføre energireduserende tiltak i foretakets eiendomsmasse.

Ufordelt avsetning lokale omsorgsboliger (prosj. nr. 117700)

Det er innarbeidet 295,8 mill. til investeringer i lokale omsorgsboliger kognitiv svikt, totalt 51 boliger. Prosjektene skal planlegges og utvikles etter bestilling fra og i samarbeid med byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester. Prosjektkategorien angir en overslagsavsetning. Avsetningen benyttes til nye prosjekter som innarbeides i budsjettet når kvalitetssikring (KS2) er gjennomført.

VEL institusjoner - rehabilitering (prosj. nr. 118704)
Det er innarbeidet 50 mill. årlig i foretakets investeringsramme til rehabilitering av Velferdsetatens institusjoner.

Rehabilitering av ledige bygg (prosj.nr. 118606)
Byrådet foreslår særskilt satsning på istandsettelse av ledige bygg som lenge har stått og forfalt. Istandsettelse av byggene vil generere aktivitet i byrom som tidligere har vært ubenyttet. Tiltakene finansieres ved salg av bygg det ikke er behov for.

OBY-overf OK – salgsinntekter ledige bygg (prosj. nr. 118707)
Det foreslås å avsette 7,5 mill. til rehabilitering av ledige bygg. Samtidig forutsettes det at foretaket

selger ledige bygg for 35 mill., hvor foretaket benytter 6 mill. netto og overfører 29 mill. av salgsinntekten til Bykassen til finansiering av rehabilitering av ledige bygg hos Boligbygg og Undervisningsbygg.

Pilestredet 84B - rehabilitering (prosj. nr. 118714)
Det er innarbeidet 26 mill. i 2018 til rehabilitering av Pilestredet 84B.

Rehabilitering brannstasjoner (prosj. nr. 118773)
Det er innarbeidet 250 mill. til rehabilitering av brannstasjoner. Det gjelder brannstasjonene Grorud, Kastellet og Briskeby brannstasjon.

10.1.11 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF

Tabell 10.1.35 Netto driftsresultat for Kultur- og idrettsbygg Oslo KF

Kap / Artsgr.	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2016	DOK 3 2017	Forslag 2018
062 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF (NOE)			
Netto driftsresultat	8 195	0	0

1 Ansvarsområde

Foretaket skal bidra til at kommunens kulturtilbud preges av kvalitet, mangfold og bidra til idrettsaktivitet og gjennomføring av idrettsarrangementer, gjennom godt vedlikeholdte og tilpassede bygninger og anlegg. Foretaket skal eie, forvalte og utvikle kommunale kultur- og idrettsbygg, etter forretningsmessige prinsipper.

2 Situasjonsbeskrivelse

Kultur- og idrettsbygg har ansvar for bygging og forvaltning av større idrettsanlegg og kulturbygg, herunder ishaller, isflater, bad, idretts- og flerbrukshaller, biblioteksbygg og museumsbygg. Flere

av disse byggene og anleggende er teknisk krevende å bygge å forvalte, i tillegg til at de har stor økonomisk og arkitektonisk verdi.

Foretaket gjennomført tilstandsvurdering av hele eiendomsporteføljen, for å avdekke hvor vedlikeholdsetterlepet er størst. Undersøkelsen vil danne grunnlaget for det videre arbeidet med forvaltning, drift og vedlikehold av disse eiendommene.

Kultur- og idrettsbygg har ansvar for til sammen ni byggeprosjekter i gjennomføringsfasen, dvs som er under detaljprosjektering eller bygging. De tre største er nye Jordal Amfi, nytt Munchmuseum og nytt Deichmanske hovedbibliotek.

Tabell 10.1.36 Nøkkeltall for Kultur- og idrettsbygg Oslo KF

062 Kultur og idrettsbygg Oslo KF	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Antall forvaltningsenheter			35	36	37
- herav kulturbygg			5	5	4
- herav badeanlegg			6	6	6
- herav idrettshaller			10	10	12
- herav ishaller			5	5	5
- herav isflater			6	6	6
- skøytestadion			2	2	2
- signalanlegg			2	2	2
Areal idrettsanlegg i kvm			112 049	126 454	163 741

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Styret i Kultur- og idrettsbygg Oslo KF rapporterer til byråden næring og eierskap. Foretaket skal realisere følgende mål:

Mål 5 Oslo kommune skal forvalte og drifte kommunale bygg og anlegg slik at de er godt egnet til formålet og for brukerne

Tabell 10.1.37 Resultatindikatorer – mål 5

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Sluttkostnad delt på samlet styringsramme for samlet portefølje av ferdigstilte bygg 1)	-	1	≤1	≤1
Andel prosjekter ferdigstilt innen avtalt tid	-	100 %	100 %	100 %
Andel nye bygg som tilfredstiller passivhusstandard	-	100 %	100 %	100 %
Andel fossilfrie byggeplasser 2)				>50%

4 Merknader til driftsbudsjettet

I henhold til Oslo kommunes økonomireglement skal bystyret stille krav til netto driftsresultat i foretaket og fastsetting av størrelsen på overføringskravet. Foretaket har høy aktivitet i investeringsprosjektene Jordal amfi, Munchmuseet og Deichmanske hovedbibliotek. Dette medfører høye utgifter knyttet til rente på likviditet som må belastes driftsregnskapet. Foretaket har ikke dekning for disse rentekostnadene i sitt driftsbudsjett. Det er på bakgrunn av dette innarbeidet en økning i bykassens overføring til foretaket med 15 mill. i 2018. Det er innarbeidet 16,5 mill. i foretakets investeringsramme for å gjennomføre energieffektiviseringstiltak i foretakets idrettsanlegg. For å dekke foretakets finanskostnader økes bykassens overføring til foretaket med 1,1 mill. årlig fra 2018. For Kultur- og idrettsbygg Oslo KF er det innarbeidet en overføring fra bykassen til foretaket på 19,8 mill. i 2018. Det vises til kapittel 898 Overfør-

inger fra KF m.v. for nærmere angivelse av overføringer fra foretaket til bykassen. Det foreslås at krav til netto driftsresultat for 2018 settes til 0 kr.

I forbindelse med opprettelsen av foretaket jf. byrådssak 121/15 Revidert budsjett 2015 – effekt av regnskap 2014 mv ble det forutsatt at Kultur- og idrettsbygg Oslo KF vil ha avgiftspliktig omsetning fra Munchmuseet, bad med videre som overstiger 20 % av den samlede omsetningen og således benytte den ordinære merverdiavgiftsordningen. Avhengig av fremtidig registrering og foretakets utleievirksomhet vil Kultur- og idrettsbygg Oslo KF kunne komme i en situasjon der tidligere fradragsført mva-kompensasjon vil måtte justeres etter justeringsreglene i avgiftslovgivningen. Byrådet vil følge opp at foretaket foretar en løpende vurdering av de enkelte anlegg i forhold til sluttbrukeres merverdiavgiftssposisjon.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 10.1.38 Investeringsbudsjett for Kultur- og idrettsbygg Oslo KF

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2016	DOK 3 2017	Forslag 2018
062	Kultur- og idrettsbygg Oslo KF (NOE)			
Sum investeringsutgifter		896 414	1 815 906	2 018 573
Sum finansiering		-896 414	-1 815 906	-2 018 573

Tabell 10.1.39 Investeringer i økonomiplanen for Kultur- og idrettsbygg Oslo KF

		Beløp i 1000 kr			
Prosjektnr		Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
062	Kultur- og idrettsbygg Oslo KF (NOE)				
115810	Rehabilitering idrettsanlegg	50 000	50 000	50 000	50 000
115870	Nytt hovedbibliotek	547 900	572 739	0	0
115871	Nytt Munch-museum	602 273	855 394	0	0
116810	Idrettsanlegg - rehab/nybygg	588 500	0	0	0
116820	Idrettsanlegg – ufordelt	215 000	505 000	555 000	785 000
116830	Biler og maskiner	2 400	2 400	2 400	2 400
118805	Energieffektiviseringstiltak	12 500	4 000	0	0
Sum investeringsutgifter		2 018 573	1 989 533	607 400	837 400
Tilskudd fra bykassen		-102 500	0	0	0
Tilskudd fra staten		-100 000	-405 000	0	0
Lån i Lånefondet		-1 816 073	-1 566 933	-607 400	-837 400
Tilskudd fra andre		0	-17 600	0	0
Sum finansiering		-2 018 573	-1 989 533	-607 400	-837 400

Rehabilitering idrettsanlegg (prosj.nr. 115810)
Den årlige rammen til rehabilitering av idrettsanlegg er 50 mill. årlig i økonomiplanperioden. Foretaket skal prioritere forhold som innebærer umiddelbar sikkerhets-/helserisiko.

Nytt hovedbibliotek og nytt Munchmuseum (prosj. nr. 115870 og 115871)
Det foreslås bevilget 548 mill. til gjennomføring av byggarbeidene på nytt Deichmanske hovedbibliotek og 602 mill. til gjennomføring av byggarbeidene

på nytt Munchmuseum. På begge prosjektene pågår det nå arbeid med råbygg, videre er det alt vesentlige av kontrakter inngått. Prosjektene planlegges ferdig i 2019.

Idrettsanlegg – rehab/nybygg (prosj.nr 116810)
Prosjektkategorien «Idrettsanlegg – rehab/nybygg» inneholder midler til investeringsprosjekter som har gjennomført kvalitetssikring og fått vedtatt kostnadsramme. Dette gjelder følgende prosjekter:

Tabell 10.1.40 Prosjektnr 116810 Idrettsanlegg – rehab./nybygg

Kap. 062, prosjektnr. 116810	Ferdigstillelse	Kostnadsramme P85	Bevilget tom 2017	2 018	2 019	2 020	2 021
Nye Jordal Amfi	2018	553 000	270 000	283 000			
Åsland skytebane	2018	110 000	20 000	90 000			
Grorud flerbrukshus	2018	223 000	20 000	203 000			
Frognerbadet - vannsklie	2018	12 500		12 500			
Sum			310 000	588 500	-	-	-

Ufordelt avsetning idrettsanlegg (prosj.nr 116820)

Det er avsatt ca. 2,1 mrd. i økonomiplanperioden til en ufordelt avsetning til idrettsprosjekter. Prosjektkategori angir en overslagsavsetning. Avsetningen benyttes til nye prosjekter som innarbeides i budsjettet når kvalitetssikring (KS2) er gjennomført.

Energieffektiviseringstiltak (prosj. nr. 118805)

Det er innarbeidet 12,5 mill. i 2018 og 4 mill i 2019 til å gjennomføre energireduserende tiltak i foretakets eiendomsmasse.

11. KULTUR, IDRETT OG FRIVILLIGHET

Sektoren omfatter kultur, idrett og frivillighet, samt gravferd og tilskudd til Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn.

11.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for kultur, idrett og frivillighet

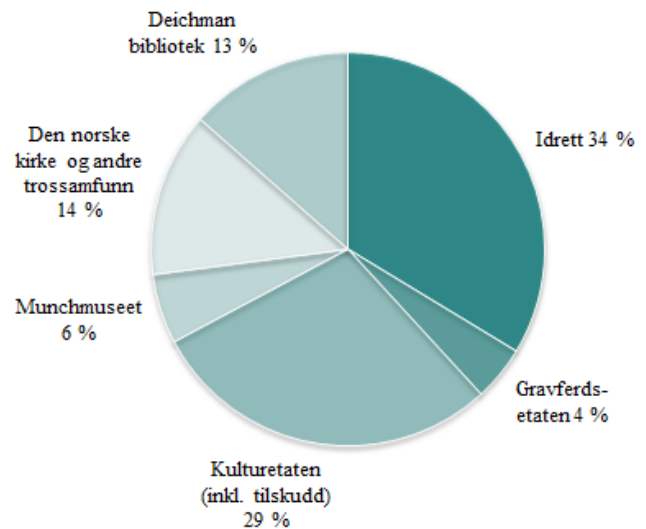
Figur 11.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for sektoren

Driftsbudsjettet	Dok 3 2017	Budsjett - økonomiplan				
		2018	2019	2020	2021	2021
Sum utgifter	1 958,0	2 098,0	2 171,6	2 435,3	2 460,0	
Sum inntekter	-371,1	-389,2	-389,2	-389,2	-399,2	
Netto utgifter	1 587,0	1 708,8	1 782,4	2 046,1	2 060,8	

Andel av kommunens totale brutto driftsbudsjett 3,4 %

Utvalgte satsinger i økonomiplanperioden:

- 4,9 mrd. i investeringer i idrettsanlegg i økonomiplanperioden
- 55 mill. til rehabilitering av Torshov kirke (pluss 14 mill. i mva.-kompensasjon fra staten)
- 500 nye plasser i Kulturskolen fra og med høsten 2018
- Utskillelse av Deichman bibliotek fra Kultur-etaten, og styrking av bibliotekenes ramme med 10 mill. i 2018

11.2 Byrådets ambisjoner for sektoren

Kunst og kultur, fysisk aktivitet og frivillig arbeid gir viktig innhold og kvalitet i livene til alle som bor i Oslo. Det gir personlig utvikling, mental og fysisk styrke, en videre horisont og viktige fellesskap. Det gir økt glede og er noe av det mest verdifulle samfunnet kan investere i.

Kulturpolitikken i vid forstand er et virkemiddel for å skape et varmere samfunn med plass til alle. Det er gjennom felles opplevelser og møteplasser, gjennom samarbeid i frivillige organisasjoner og i idrettslag at samfunnet bindes sammen. Det er viktig å legge til rette for dem som skaper kulturen, fordi det som skapes i seg selv er viktig, og fordi kreativitet bidrar til den samlede iderikdommen i et samfunn. Det er også viktig at politikken i større grad tar høyde for at vi alle er publikum. Vi lever med farger, musikk, film og bilder hver dag, vi trenger dansemusikken og vi trenger at noen lærer seg å spille piano. Vi trenger gode vilkår for idrett og oppmuntring til å drive med fysisk aktivitet, og vi trenger å oppleve mestring på ulike arenaer. Viktige velferdstilbud blir styrket av at man ser hele mennesket, det gjelder både barnehage, skole, og eldreomsorg. Det er et helhetssyn som bør gjenfinnes i alle kontaktpunkter mellom samfunnet og den enkelte.

Det er mange områder der kultur, fysisk aktivitet og frivillighet kan brukes mer aktivt som en kraft i å forbedre samfunnet og styrke fellesskapet. Det griper inn i byutvikling, i helsepolitikken, i næringspolitikken, i utformingen av bilfritt byliv, i skole og barnehage. En smart by må også være en by der vi bruker kunnskapen om hvordan kultur og fysisk aktivitet påvirker menneskenes liv til det bedre.

Gode kulturopplevelser kan være etterlengtede pusteroom i en krevende hverdag, og får oss til å tenke tanker vi ikke har tenkt før, se nye sammenhenger og verden med nye øyne. Kulturen er med på å bryte ned barrierer og skaper nye og sterkere fellesskap. Opplevelser i form av kultur, idrett og frivillig arbeid er også en viktig del av et nytt og grønnere forbruksmønster.

For at kulturen skal være en levende kraft i samfunnsutviklingen må flere få muligheter til å uttrykke seg. Noen må kunne leve av å skrive bøkene, lage sangene og spille i filmene som vi andre trenger. Flere barn og unge må lære seg å spille instrumenter, bli glad i tegning og trening. Det trengs både bredde-tilbud innen kunst og idrett og det trengs tilbud på høyt nivå. Det trengs lokale frivillige initiativ og store organisasjoner med samfunnsbærende oppgaver. Det trengs gode kunstmuseer og idrettsanlegg, sterke kulturinstitusjoner og attraktive tilbud til barn og unge.

Oslo skal være en varm by med plass til alle. Det innebærer at vi skal respektere dem som likner på oss, og dem som ikke likner like mye. Og det betyr at vi i ikke bare skal akseptere hverandres forskjellighet, men ønske den velkommen. Byrådet vil at Oslo skal være en livsynsåpen by. Hva man tror på eller ikke tror på, skal være en naturlig del av våre fellesskap. Dette er særlig viktig i en by som Oslo, som har en befolkning med stor variasjon når det gjelder opprinnelsesland, opprinnelseskommune, økonomisk bakgrunn, utdannelsesnivå og trostilhørighet. I tillegg til Den norske kirke, tilhørte Oslos innbyggere hele 679 trossamfunn i 2016. Dette både vil og bør prege byen.

Utfordringer

Det bor over 660 000 mennesker i byen vår. Mer enn en femtedel er barn og unge opp til 18 år. De skal få inspirasjon, gode vaner, og legge grunnlaget for sin deltakelse i samfunnet og sin utvikling som mennesker. Andelen eldre øker, og det er her kulturbruken øker mest. Et aldersvennlig samfunn legger til rette for fysisk aktivitet og kulturopplevelser i alle aldersgrupper. Utfordringene i sektoren handler om deltagelse, kapasitet og tilgjengelighet.

SSBs kulturbarometer viser at folks inntekt og utdanning har stor betydning for bruken av de fleste kulturtilbudene. De med høy utdanning bruker kulturtilbudene i betydelig større grad enn personer med lav utdanning. Dette gjelder i særlig grad for de tradisjonelle kulturtilbudene teater, opera, ballett og dans, kunstutstillinger og museer, men også for kino. Unntaket er besøk på folkebibliotek, idrettsarrangement og tros- og livssynsmøter. Dette betyr at hvis vi skal ha en by med plass til alle burde vi legge til rette for et mer inkluderende kulturliv, med økt deltagelse og økt publikum.

Vi må ha et blikk for hvem som deltar og hvem som ikke deltar, hva som skjer i organisert regi og aktiviteter som skjer i egen regi. Byrådets mål er at alle skal ha tilgang til attraktive kulturopplevelser og at byen skal være godt tilrettelagt for fysisk aktivitet. Da må vi samtidig vite om det er et bredt nok tilbud av aktiviteter, og om det er god nok geografisk spredning på tilbudene kommunen bidrar til. Vi vet det er for få idrettsanlegg, og vi vet det er venteliste til kurs i kulturskolen. Kommunen skal bidra til at flest mulig får oppleve og utøve kultur og idrett uavhengig av alder, bosted og økonomi. Det handler om å få nok plass i byen, mange nok lokaler, gode nok anleggstyper, åpne og tilgjengelige institusjoner og bedre vedlikehold av kultureiendommer og idrettsanlegg.

Den statlige kulturutredningen fra 2014 viste at den kulturelle *grunnmuren* forvitrer. Den klare anbefalingen er å bygge opp kulturskoler og folkebibliotek, og andre lokale kulturarenaer som arbeidsfellesskap for kunstnere. For å styrke den kulturelle grunnmuren i årene som kommer, trengs et lokalt kulturløft. Det kreves økte ressurser både fra stat og kommune. Dette er den delen av kulturlivet som ikke kan regne med kommersielle inntekter, sponsorer eller bidrag fra næringsaktører. Alle som ikke skal leve av kultur skal oppleve gleden av å uttrykke seg, bruke kroppen, stemmene og sansene. Uttrykkskompetanse er noe av de viktigste vi kan gi fremtidens generasjoner.

Norges Idrettsforbunds anleggsrapport fra 2015 sa at Oslo manglet om lag 500 idrettsanlegg for å ligge på landsgjennomsnitt. I forbindelse med fjorårets budsjett la byrådet fram en behovsplan for idrett og fri-

luftsliv som inneholder en ambisiøs investeringsplan. Det er et stort arbeid som skal gjennomføres, både med store byggeprosjekter, nye breddeanlegg og vedlikehold av de anleggene vi har. Det stiller andre krav til effektiv plassutnyttelse, og til samarbeid om fellesarenaene.

Frivilligheten har stor verdi for hver enkelt som engasjerer seg, og gir viktige bidrag til samfunnet. Frivillige organisasjoner, lag, foreninger og egenorganiserte frivillige trenger forutsigbare rammer og en styrket kommunal tilrettelegging, som omtalt i frivillighetsmeldingen «Engasjement og deltakelse. Frivillighet i Oslo 2016». I 2018 blir den store utfordringen å åpne opp kommunens lokaler for frivilligheten gjennom bruk av ny teknologi og gi tilgang til sambruk av lokaler.

SSBs undersøkelse om bibliotekbruk for Norge viser at besøkstallene synker, mens stadig flere bruker bibliotekenes tjenester på nett. I Oslo er situasjonen imidlertid annerledes. Utlån av bøker ligger relativt stabilt selv om enkelte medier som f.eks. musikk faller markant. Besøkstallene øker imidlertid kraftig som følge av oppgradering av lokaler og innføring av meråpne bibliotek. Antallet fysiske besøk økte i 2016 med 14 % og endte på nær 2,5 millioner besøk (måltall 2,3 millioner). Besøk pr innbygger økte også, fra 3,3 til 3,7 besøk pr innbygger. Sammenlignet med store norske byer, er Oslo kommune likevel fremdeles svakest på utlån og besøk, målt per innbygger. Deichman bibliotek må derfor jobbe målrettet for å øke utlånstallene.

Oslo er landets hovedstad og dette vises også i byens kulturtilbud og idrettstilbud. Byen er hjem for viktige nasjonale institusjoner og den er en motor for kreative næringer. Byen tiltrekker seg store arrangementer og mange håpefulle kunstnere og utøvere. Nasjonale frivillige organisasjoner har hovedkontor her. Samtidig er byen et hjem for alle sine innbyggere, med de regionale og lokale behov som det medfører. Ved å bruke kultur aktivt i byutviklingen er Oslo i ferd med å få en rolle som internasjonal kulturby. Denne effekten vil vise seg tydeligere om få år når det nye Munchmuseet, det nye hovedbiblioteket og Nasjonalmuseet står ferdig omtrent samtidig, i 2020.

Oslo er i ferd med å gjennomføre store løft på kulturfeltet med byggingen av nytt Munchmuseum og nytt hovedbibliotek. Oslos kunsthøgskole og samlingsforvaltning er den viktigste kilden til kunst i det offentlige rom. Både bibliotekene og Munchmuseet har lyktes med økt publikumsbesøk, og det bør undersøkes hvordan denne kunnskapen kan overføres til andre kulturtilbud.

Per i dag gravlegges i overkant av 3 500 mennesker i Oslo hvert år. Når byen vokser må vi anta at antallet gravferder også gjør det. Å sørge for tilstrekkelig gravareal i et langsiktig perspektiv er derfor en svært

viktig oppgave. Det innebærer også areal tilpasset ulike trossamfunns behov. I Oslo øker medlemsmassen i tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke med mellom 6 og 8 % hvert år. For kirken er det motsatt: der synker medlemstallet med ca. 1 % årlig. De siste årene noe mer.

Av Oslos innbyggere er om lag 52 % medlemmer i Den norske kirke, 23 % er medlemmer i andre tros- og livssynssamfunn, og 25 % er ikke medlem i noe tros- eller livssynssamfunn. Det er ingen grunn til å tro at utviklingen vi ser i dag, ikke vil fortsette eller forsterkes ytterligere i årene som kommer. Mangfoldigheten skaper også en økonomisk utfordring for kommunen, ettersom andelen medlemmer i kirken synker og andelen medlemmer i andre trossamfunn øker.

For 2018 er noen av våre satsinger

- styrke biblioteket

- åpne flere lokaler for frivillig aktivitet med nytt bookingsystem og bedre bruk av skolebygg
- 500 nye plasser i kulturskolen
- 60 mill. til ombygging av krematoriet for å sørge for god rensing av røyken
- utredningsmidler for idrett øker med 7 mill.
- investere 4,9 mrd. i nye idrettsanlegg i økonomi-planperioden
- tiltak for mer aktiv alderdom – idrett, kultur, frivillighet
- styrke rammen til Popsenteret med 4 mill. i 2018 og 2019
- 12,5 mill. til ny sklie på Frognerbadet
- utvide åpningstider og senke billettpriser på badene
- 55 mill. til å rehabilitere Torshov kirke (pluss 14 mill. i mva.-kompensasjon fra staten)
- konservering av fontenen i Vigelandsparken og Vigelandjubileet
- brannsikring av Kirkeristen
- 1,2 mill. per år til økt vedlikehold av Hudøy

Tabell 11.1 Mål for kultur-, idretts- og frivillighetssektoren

Mål for kultur, idrett og frivillighet		Virksomheter som bidrar til måloppnåelse
1.	Oslo skal være en attraktiv kunst- og kulturby som er tilgjengelig for alle	Kulturetaten, Munchmuseet, Deichman bibliotek
2.	Barn og unge skal tilbys gode kulturopplevelser og inspireres til egen kulturaktivitet	Kulturetaten, Munchmuseet, Deichman bibliotek
3.	Biblioteket skal være en terskelfri møteplass for litteratur, debatt og kulturopplevelser	Deichman bibliotek
4.	Oslo skal være godt tilrettelagt for fysisk aktivitet, spesielt for barn og unge	Bymiljøetaten
5.	Det skal bli enklere å drive frivillig aktivitet og organisasjonsvirksomhet i Oslo	Kulturetaten, Bymiljøetaten, Deichman bibliotek
6.	Oslo skal være en livssynsåpen by, og byens innbyggere skal gravlegges med verdighet og med respekt for den enkeltes tro eller livssyn	Gravferdsetaten

Mål 1 Oslo skal være en attraktiv kunst- og kulturby som er tilgjengelig for alle

Oslo skal være en attraktiv og tilgjengelig kunst- og kulturby for alle som bor her, og for alle som kommer på besøk hit. Byen skal tiltrekke seg kunstneriske krefter og internasjonale gjester i egenskap av å være en internasjonal kulturby med kulturtilbud i toppklassen, som det nye Munchmuseet i Bjørvika som åpner i 2020. Samtidig skal byens innbyggere få nytte godt av å bo i en internasjonal kulturby.

I kommuneplanen og byrådserklæring 2015-2019 vektlegges betydningen av kulturell infrastruktur for å utvikle Oslo som kulturby. For at Oslo skal kunne ha de beste forutsetningene for sine profesjonelle kunstnere, er det behov for økt satsing på utvikling av gode kulturanlegg, arenaer og tilrettelagte produksjonsrom i form av verksteder, atelier og øvingslokaler.

Oslo har lett tilgjengelig kunst i byens parker og andre offentlige rom. Vigelandsanlegget er blant byens viktigste turistattraksjoner, men er enda viktigere for oss som bor i byen. De senere år har Ekebergparken kommet til. Oslos egen kunstordning skal

fremme kunst i det offentlige rom, bidra i nye bystrøk og spre kunst over hele byen, og det jobbes aktivt med formidling og tilgjengeliggjøring av kunst. Det er en egen satsing på gatekunst.

Kulturtilskuddene er viktige bidrag til kvalitet, mangfold og nyskaping. Hvert år er det et stort tilfang av nye aktiviteter og aktører som kunne fått støtte, og det er et potensial her for å få til positive ringvirkninger for lokalmiljøer og kreative næringer. Oslo spiller en viktig rolle som hovedbase for landets kunst- og kulturtilbud, og er tyngdepunktet for film, mu sikk og andre kreative næringer.

Kulturtilbudet skal være tilrettelagt for folk i alle aldre og med et bredt tilbud som dekker ulike interesser og kunstformer. Oslo har mange gode museer, teatre og andre tilbud på internasjonalt, nasjonalt og lokalt nivå. Det er et mål å inkludere flere og arbeide målrettet med økt publikumsoppslutning.

Mål 2 Barn og unge skal tilbys gode kulturopplevelser og inspireres til egen kulturaktivitet

Barn og unge i Oslo trenger arenaer for kreativ og kunstnerisk utfoldelse. Det er lettere for barn å delta nær der de bor, og det bør utvikles et bedre tilbud på lokale arenaer som skoler, lokalbibliotek og lokale kultureiendommer. Det bør fremmes et godt tilbud innen profesjonell kultur for barn. Det er viktig å bygge opp den kulturelle grunnmuren i form av kulturskole, folkebibliotek og lokale kulturhus. I 2018 vil byrådet legge frem en sak om utvikling av kulturskolen.

Barn bør få oppleve kunst på et høyt nivå. Oslos kulturaktører må oppmuntres til å utvikle bedre tilbud for barn på barns premisser, og Oslo kommune vil styrke dette arbeidet i våre egne kulturinstitusjoner. Det er viktig å skape mer inkluderende opplevelser.

Mål 3 Biblioteket skal være en terskelfri møteplass for litteratur, debatt og kulturopplevelser

Deichman er landets best besøkte kulturtilbud. Bibliotekets hovedoppdrag er å fremme kunnskap, peke på sammenhenger og oppfordre til kritisk refleksjon. Framtidens bibliotek er en møteplass. En kulturinstitusjon som lager arrangement for publikum, en debattarena som utvikler og utvider demokratiet, og en læringsarena som sprer og deler kunnskap. Bibliotekene går fra å være bygninger for bøker til å bli samlingspunkt for mennesker.

Fra 2018 etableres Deichman bibliotek som egen etat. Dette skal stimulere til ytterligere utvikling og vekst for biblioteket. Den positive utviklingen i

besøksstall viser at bibliotekene i Oslo har et stort potensial. Det er viktig med tanke på at Oslo om få år får et nytt hovedbibliotek, men vel så viktig er det å ruste opp de lokale bibliotekene, og utvikle tilbud der bibliotek samarbeider med andre tjenester om å tilby arrangementer og leseglede til alle befolkningsgrupper. I 2018 vil byrådet legge frem en ny bibliotekmelding.

Mål 4 Oslo skal være godt tilrettelagt for fysisk aktivitet, spesielt for barn og unge

Oslo har i lang tid hatt dårlig idrettsanleggsdekning, og har også vært blant fylkene som har søkt om færrest tippemidler. Det er et stort press på byens idrettsanlegg, og mange anlegg trenger vedlikehold og rehabilitering. Det er også et behov for mange nye idrettsanlegg de kommende årene.

Byrådet la fram sin behovsplan for idrett og friluftsliv sammen med fjorårets budsjett. Planen synliggjør behovet for arealer og nye anlegg for å sikre en forutsigbar og god utvikling innen idrettsanlegg og friluftsområder de kommende årene. Planen representerer en stor satsing på anlegg for idrett og fysisk aktivitet, og inneholder anbefalinger og tiltak som skal opprettholde og styrke innbyggernes muligheter for å drive idrett og fysisk aktivitet. Byrådet forsterker satsingen på idrettsanlegg i kommende økonomiplanperiode. Totalt er det satt av 4,9 mrd. til idrettsanlegg i økonomiplanperioden.

Fremover vil byrådet sørge for å holde tempoet oppe slik at nye anlegg prosjekteres og gjennomføres i tråd med planen. Byrådet legger stor vekt på gjennomføring og velger nøkterne og breddetilpassede anlegg for å bote på det store etterslepet. Det er viktig å få et bedre alderstilpasset tilbud, med bedre tilrettelegging av egenorganisert aktivitet og flere nærmiljøanlegg.

Oslo har mange private idrettsanlegg og tilbud som fyller viktige roller i mangfoldet av fysisk aktivitet i byen. I arbeidet med rulleringen av behovsplanen vil det bli lagt vekt på å få bedre oversikt over det totale tilbudet.

Mål 5 Det skal bli enklere å drive frivillig aktivitet og organisasjonsvirksomhet i Oslo

Det skal være lett å drive med frivillig aktivitet i Oslo og kommunen skal styrke rollen som støttespiller og tilrettelegger. Gjennomføringen av frivillighetsmeldingen fra 2016 vil kreve et bredt samarbeid mellom byrådsavdelinger, etater, bydeler og frivillig sektor. Byrådet vil gjennom økt satsning på lokalmiljø, koordinering, forenkling og samhandling bedre vilkårene for frivillig sektor, og bidra til bedre å utnytte potensialet for frivillighet som ligger i befolkningen.

Eldre er en stor ressurs innen frivillig arbeid, og frivillig sektor spiller en viktig rolle for en aktiv og innholdsrik alderdom.

Byrådet vil bidra til en variert og levende frivillig sektor som eksisterer og utvikles på egne premisser. Det innebærer forenklede kommunale prosesser, bedre samhandling, og tilgjengeliggjøring av lokaler og kommunal grunn.

Byrådet mener at det er potensiale for ytterligere aktivitet dersom frivillige aktører forenes og samarbeidet på tvers styrkes. Byrådet vil blant annet gjennom en bedre koordinering og tilrettelegging for økt dialog, samarbeid, idé- og erfaringsutveksling, styrke eksisterende frivillighet og løse ut potensiale for økt frivillig aktivitet i byen.

Byens byrom og uterom, dvs. torg, gater, parker og friluftsområder skal i større grad stilles til rådighet for frivillige og frivillige arrangementer. Det er viktig å se hvordan den kommunale eiendomsmassen og investeringene som gjøres i denne, kan utnyttes på en måte som gir mest mulig tilbake til byens innbyggere. Merbruk, flerbruk, samlokalisering, tilgangsløsninger basert på ny teknologi og tillit til sivilsamfunnet er viktige tiltak for å realisere dette. Å utnytte eksisterende lokaler og å tilpasse disse kan gi positive sosiale effekter, innebærer bedre ressursutnyttelse og er en mer klimavennlig måte å tenke byutvikling og kulturell og strukturell infrastruktur på. Det er stor etterspørsel i Oslos befolkning og særlig fra frivillig sektor om å finne gode løsninger på dette. Det er behov for nye løsninger på hvordan kommunen håndterer utlån og leie av lokaler.

Mål 6 Oslo skal være en livssynsåpen by, og byens innbyggere skal gravlegges med verdighet og med respekt for den enkeltes tro eller livssyn

Oslo preges av et stort mangfold av trostilhørighet, og skal være en livssynsåpen by. Befolkningssammensetningen og tros- og livssynsmangfoldet har noe å si for hvordan vi lever sammen. Det er mange som lever med religion og det er mange som lever uten religion. Å være livssynsåpen betyr å respektere begge sider like mye, og legge til rette for at alle tros- og livssynssamfunn kan leve godt med hverandre. Vi må være åpne for andres religiøsitet eller ikke-religiøsitet. Livssynsåpenhet er noe annet enn avmålt nøytralitet, det er å ta på alvor viktige verdier i innbyggernes liv. Det å dele tro eller ikke-tro med andre er gjerne et av de større felleskapene vi mennesker inngår i, og som betyr noe for samholdet eller for splittelsen i et samfunn. Vi har et felles ansvar vi som bor i byen, og vi må respektere hverandre og ha fornuftig dialog med hverandre.

Byens mangfoldighet i kultur, tro og livssyn skal gjenspeiles i gravferdsvirksomheten. Det innebærer at byens innbyggere skal gravlegges med respekt for deres tro eller livssyn. Gravlundene i Oslo skal være gode møteplasser som gir en god og verdig ramme rundt gravferdene. De skal være vakkert utformet med respekt for miljø og kulturminner. Det skal føles godt å gå hit både alene og sammen med andre

11.3 Økonomiplanoversikt med spesifikasjon av endringer

Tabell 11.2 Endringer sammenlignet med budsjett 2017 – Kultur-, idretts- og frivillighetssektoren

Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Dok 3 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Dok 3 - vedtatt økonomiplan brutto¹⁾	1 958,0	1 947,4	2 065,7	2 371,8	0,0
DOK 3 bruttoramme første år videreført	1 958,0	1 958,0	1 958,0	1 958,0	1 958,0
+/- Oppgaveendringer mellom sektorer	0,0	-2,3	-2,3	-2,3	-2,3
+/- Andre aktivitetsnøytrale forhold	0,0	30,6	48,6	41,5	37,3
=Bruttoramme med aktivitet som i Dok 3	1 958,0	1 986,3	2 004,3	1 997,2	1 993,0
+/- Tidsbegrensede tiltak – spesifiserte	0,0	50,4	15,9	-14,8	-18,9
+/- Spesifiserte rammeendringer	0,0	25,7	121,1	422,7	455,7
+/- Uspesifiserte rammeendringer	0,0	-6,2	-11,6	-11,6	-11,6
+/- Sum reelle endringer fra aktiviteter som i Dok 3		69,9	125,5	396,3	425,2
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling	0,0	40,8	40,8	40,8	40,8
=ØKONOMIPLAN (brutto)	1 958,0	2 097,0	2 170,6	2 434,3	2 459,0
Salgs- og leieinntekter	-232,8	-247,5	-247,5	-247,5	-257,5
Refusjoner	-83,1	-85,6	-85,6	-85,6	-85,6
Overføringsinntekter	-55,2	-55,1	-55,1	-55,1	-55,1
=Sum driftsinntekter	-371,1	-388,2	-388,2	-388,2	-398,2
=ØKONOMIPLAN (netto)	1 587,0	1 708,8	1 782,4	2 046,1	2 060,8

Reelle endringer i % av aktivitet som i Dok 3

3,5 % 6,3 % 19,8 % 21,3 %

1) 2017-prisnivå

Aktivitetsnøytrale tiltak

Kap. 501 reduseres med 0,2 mill. fra 2020 og 0,4 mill. fra 2021 for effektiviseringsuttak fordelt på sektoren.

Kap. 502 reduseres med netto 217,1 mill. fra 2018 for utskillelse av kap. 505 Deichman bibliotek som egen etat. Kap. 502 reduseres videre med 0,5 mill. fra 2020 og 0,9 mill. fra 2021 for effektiviseringsuttak fordelt på sektoren.

Kap. 503 styrkes med 0,5 mill. i 2018 for innlemming i Oslo felles. Kap. 503 reduseres med 0,4 mill. fra 2020 og 0,8 mill. fra 2021 for effektiviseringsuttak fordelt på sektoren.

Kap. 504 reduseres med 0,4 mill. fra 2020 og 0,7 mill. fra 2021 for effektiviseringsuttak fordelt på sektoren.

Kap. 505 styrkes med 217,1 fra 2018 for utskillelse av kap. 505 Deichman bibliotek som egen etat. Kapittelet reduseres med 1,1 mill. fra 2020 og 2,2 mill. fra 2021 for effektiviseringsuttak fordelt på sektoren.

Kap. 545 styrkes med 13,4 mill. i 2018, 8,4 mill. i 2019 og reduseres med 3,6 mill. i 2020 og 2021 for

flytting av midler mellom det gamle idrettskapittelet 542 og det nye (fra 2017) 545. Kapittelet reduseres videre med 1,1 mill. fra 2020 og 2,3 mill. fra 2021 for effektiviseringsuttak fordelt på sektoren.

Kap. 548 styrkes i 2018 med 17 mill. og fra 2019 med 40 mill. til avsetning for husleie og driftsfølger for nye idrettsanlegg. 9,2 mill. er trukket ut som følge av overføring til idrettskapittelet i 2018 og 2019.

Kap. 590 reduseres med 0,6 mill. fra 2020 og 1,2 mill. fra 2021 for effektiviseringsuttak fordelt på sektoren.

Tidsbegrensede tiltak – spesifiserte

Kap. 500 styrkes med 25 mill. i 2018 til tilskudd til kulturfeltet. Kapittelet reduseres videre med 17,9 mill. fra 2018 for ettårige tilskudd i 2017. Videre økes tilskuddet til Oslo arkitekturtriennale med 0,3 mill. i 2018, 1,1 mill. i 2019, før det trekkes ut med 1,5 mill. fra 2020.

Kap. 501 styrkes med 2 mill. i 2018 for tilstandsvurdering av Kirkeristen og Lokomotivverkstedet i Midlalderparken.

Kap. 502 styrkes med 5 mill. til forprosjekt for nytt

byarkiv i 2019. Kapittelet styrkes videre med 4 mill. i 2018 og 2019 til midlertidig finansiering av Popsenteret. Kapittelet styrkes videre med 2,6 mill. i 2018 og 3,2 mill. i 2019 til 150-årsjubileum for Vigeland. Bilfritt byliv-midlene er videreført i 2018, men de 2,5 mill. trekkes ut fra 2019. Ettårig ekstrafinansiering på 0,05 mill. knyttet til Lambertseter gård trekkes ut fra 2018.

Kap. 504 styrkes med 2,6 mill. i 2018 og 13,5 mill. fra 2019 til flytting av samlingene. Kap. 505 styrkes med 0,2 mill. i 2018 til pilot for alders- og demensvennlig bibliotek. Kapittelet styrkes videre med 9 mill. i 2019 til flytteprosjekt for hovedbiblioteket.

Kap. 545 styrkes med 13,9 mill. i 2018, 5 mill. i 2019 og 4,1 mill. i 2020 til midlertidig hall på Tøyen. Kapittelet styrkes videre med 7 mill. i 2018 til forprosjekteringer. 8 mill. i tilskudd til Homeless world cup trekkes ut i fra 2018. Det samme gjør tilskuddsmidler knyttet til Bilfritt byliv på 1,5 mill.

Kap. 581 styrkes med 13,2 mill. i 2018 og 11 mill. i 2019 som følge av utbetaling til andre trossamfunn tilsvarende hva Den norske kirke får (per medlem) til rehabilitering av Torshov kirke.

Kap. 590 styrkes med 3 mill. i 2018 til forprosjekt for ombygging av krematoriet.

Spesifiserte rammeendringer

Kap. 500 styrkes med 4 mill. fra 2018 til oppfølging av Frivillighetsmeldinga, 1,1 mill. fra 2018 til tilskudd til kulturfeltet og 1 mill. fra 2018 til Den kulturelle skolesekken.

Kap. 501 styrkes med 1,2 mill. fra 2018 til økt vedlikehold og drift på Hudøy.

Kap. 502 styrkes med 0,6 mill. i 2018, 2019 og 2020 til konservering av fontener i Vigelandsparken. Kapittelet reduseres med 0,1 mill. i 2018, 0,2 mill. i 2019, og 0,3 mill. fra 2020 grunnet forutsatt besparelse som følge av redusert konsulentbruk.

Kap. 503 styrkes med 3 mill. i 2018 og 5 mill. fra 2019 til 500 nye plasser i kulturskolen.

Kap. 504 styrkes med 3,3 mill. i 2018, 35 mill. i 2019, 225,4 mill. i 2020 og 170,5 mill. i 2021 til økt nivå på drift, kapitalkostnader og FDV knyttet til nytt Munchmuseum i Bjørvika.

Kap. 505 styrkes med 8,5 mill. fra 2018 til merkostnader knyttet til meråpne lokalbibliotek, utleieenhet for det nye hovedbiblioteket i Bjørvika, ny arb.tidsordning ved biblioteket, økt vakthold ved lokalbibliotekene og merkostnader knyttet til utskillelse av biblioteket fra Kulturetaten. Kapittelet styrkes med 2,3 mill. i 2018 og 14,3 mill. fra 2019 til driftsfølger for det nye hovedbiblioteket. Kapittelet styrkes med 0,5 mill. fra 2018 til tilbud i bibliotekene rettet mot eldre. Kapittelet reduseres videre med 0,1 mill. i 2018, 0,3 mill. i 2019, og 0,4 mill. fra 2020 grunnet forutsatt besparelse som følge av redusert konsulentbruk. Ramma styrkes videre med 7,5 mill. i 2019 og 14,5 mill. fra 2020 for å opprettholde driften av lokalbibliotekene også etter åpning av nytt hovedbibliotek. Det ligger videre et inntektskrav på 2,5 mill. i 2020 og 12,5 mill. fra 2021 knyttet til utleiedelene av det nye hovedbiblioteket.

Kap. 508 styrkes med 93 mill. fra 2020 til husleie for det nye hovedbiblioteket.

Kap. 545 reduseres med 1,0 mill. i 2018 og styrkes med 28,7 mill. i 2019, 28,6 mill. i 2020 og 28,3 mill. i 2021 i nettovirkning for driftsfølgevirkninger og husleier, inkludert uttrekk av driftsfølgevirkninger som har ligget feil i budsjettet. 0,8 mill. i ettårig tilskuddsøkning i 2017 trekkes ut, og 8 mill. knyttet til forprosjektmidler for Stovner bad i 2017 trekkes også ut. Kapittelet styrkes med 2 mill. fra 2018 til gratis terminfestet svømmetrening (lagt inn i revidert 2017). Kapittelet styrkes videre med 5 mill. i 2018, 10 mill. i 2019, og 15 mill. fra 2020 til økt FDV-nivå for idrettsanlegg. Det ligger økning på 5 mill. i 2018, 10 mill. i 2019, og 15 mill. fra 2020 til realisering av idrettsanlegg i samarbeid med private. Kapittelet styrkes med 1,4 mill. fra 2018 til utvidede åpningstider ved fire bad og redusert pris for ungdom ved alle byens bad. Kapittelet styrkes med 0,5 mill. fra 2018 til øremerket tilskudd for ordningen 60pluss. Kap. 548 reduseres med 3,7 mill. i 2018 og 0,9 mill. i 2019 før kapittelet styrkes med 3,2 mill. i 2020 og 92,1 mill. i 2021 til avsetning for husleie og drift av nye idrettsanlegg.

Uspesifiserte rammeendringer

Samlede rammekutt for sektoren er 6,2 mill. i 2018, økende til 11,6 mill. fra 2019.

Tabell 11.3 Netto driftsbudsjett per kapittel

Beløp i mill.

		Dok 3	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Netto driftsbudsjett pr sektor		2017	2018	2019	2020	2021
500	Kulturtilskudd m.m. (KIF)	265,8	282,2	258,0	255,4	255,4
501	Kultureiendommer (KIF)	17,5	20,7	18,5	18,4	18,2
502	Kulturetaten (KIF)	324,6	121,1	110,9	103,6	102,6
503	Oslo kulturskole (KIF)	67,4	72,1	73,9	73,5	73,1
504	Munchmuseet (KIF)	90,5	97,8	139,9	329,9	274,6
505	Deichman bibliotek (KIF)	0,0	230,9	260,5	254,2	243,1
508	Avsetning husleier kulturbygg (KIF)	0,0	0,0	0,0	93,0	93,0
545	Idrett (KIF)	528,5	565,5	582,3	578,1	572,6
548	Avsetning husleier idrettsprosjekter (KIF)	5,9	10,0	35,8	49,0	137,9
581	Den norske kirke og andre trossamfunn (KIF)	213,3	231,6	229,4	218,4	218,4
590	Gravferdsetaten (KIF)	73,5	76,9	73,2	72,6	72,0
Sum	Kultur og idrett	1 587,0	1 708,8	1 782,4	2 046,1	2 060,8

Tabell 11.4 Brutto investeringsbudsjett per kapittel

Beløp i mill.

		Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Brutto investeringsbudsjett		2018	2019	2020	2021
501	Kultureiendommer (KIF)	19,7	81,0	21,5	15,5
502	Kulturetaten (KIF)	52,0	55,0	44,0	37,0
504	Munchmuseet (KIF)	26,3	28,8	16,9	0,0
505	Deichman bibliotek (KIF)	2,5	7,6	1,5	1,5
545	Idrett (KIF)	147,0	12,0	12,0	7,0
581	Den norske kirke og andre trossamfunn (KIF)	50,0	45,0	20,0	20,0
590	Gravferdsetaten (KIF)	3,5	41,5	22,5	3,5
Sum	Kultur og idrett	301,0	270,8	138,4	84,5

11.4 Kulturtilskudd m.m.

Tabell 11.5 Driftsbudsjettet for Kulturtilskudd m.m. (kap. 500)

		Beløp i 1000		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
500	Kulturtilskudd m.m. (KIF)			
10	Lønn og sosiale utgifter	6	0	0
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	25 741	0	0
13	Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	2 774	0	0
14	Overføringsutgifter	227 445	275 048	291 644
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	394	0	0
	Sum utgifter	256 360	275 048	291 644
16	Salgsinntekter	-1 547	0	0
17	Refusjoner	-421	0	0
18	Overføringsinntekter	-6 050	-9 234	-9 474
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-394	0	0
	Sum inntekter	-8 412	-9 234	-9 474
	Netto utgifter	247 948	265 814	282 170

1 Ansvarsområde

Kapittelet omfatter tilskudd og andre overføringer til både det profesjonelle og frivillige kulturfeltet. Kapittelet administreres av Kulturretaten, som er kommunens faginstans på kulturfeltet. I tillegg omfatter kapittelet midler til oppfølging av bystyremeldingen «Engasjement og deltakelse. Frivillighet i Oslo 2016» (Frivillighetsmeldingen). Administrering av denne ligger delvis i byrådsavdelingen og delvis i Kulturretaten.

2 Situasjonsbeskrivelse

Det ytes årlig driftstilskudd til kunst- og kulturaktivitet i Oslo, både for store etablerte kunst- og kulturinstitusjoner, større kulturarrangement, festivaler og filmfeltet. Det tildeles også tilskudd i løpet av året til kunst- og kulturtiltak, konserter, forestillinger og andre mindre tiltak, tilskudd til innovasjon innen kultur og kulturnæringer, frivilligsentraler, konsertstøtte til frivillige musikktiltak og tilskudd til kor, korps og orkestre, og barne- og ungdomsorganisasjoner mfl., jfr. tabellen under punkt 4, merknader til

driftsbudsjettet. Avsetningene omfatter videre kunst- og kulturstipend, kunst- og kulturpriser, Den kulturelle spaserstokken, spillemidler til kulturbygg, ferie-leirer i frivillig regi, sentralt ungdomsråd, musikkråd og tiltak fordelt av lokale ungdomsråd og ungdomsinformasjon.

Antall søkere, nye søkere og total søknadssum for tilskuddsordningene har økt i de to siste årene. Særlig stor økning har det vært til den løpende ordningen for kunst- og kulturtiltak som økte med ca. 35 % foregående år. For første halvår 2017 er det innkommet hele 280 søknader til denne ordningen. En detaljert fordeling av forslaget vil bli gitt i notat til bystyrets organer. Statens tildeling av spillemidler til kulturbygg er mer enn halvert fra 11,5 mill. i 2014 til 4,45 mill. i 2017. Dette rammer den kulturelle grunnmuren, som lokalbibliotek, lokale kulturhus og kulturbygg som Fellesverkstedet og Vega Scene mfl.

For å styrke kulturtilbudet for eldre er tilskuddsordningen *Den kulturelle spaserstokken* styrket med 1 mill. til totalt 4 mill.

Tabell 11.6 Nøkkeltall for Kulturtilskudd m.m. (kap. 500)

Kulturtilskudd m.m.	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Driftstilskudd kultur - antall søkere	132	149	130	129	129
Driftstilskudd kultur - antall tildelinger	94	78	86	98	98
Løpende kunst- og kulturtiltak - antall søkere	231	256	232	265	357
Løpende kunst- og kulturtiltak - antall tildelinger	79	130	109	153	147
Kunst- og kulturstipend - antall søkere	240	226	178	137	200
Kunst- og kulturstipend - antall tildelinger	24	30	24	32	30
Innovasjon kultur og kulturnæringer - antall søkere	-	102	53	47	45
Innovasjon kultur og kulturnæringer - antall tildelinger	-	22	22	21	24
Antall deltakere ferieleiren Camp Hudøy	1 350	1 350	1 350	1 350	1 370
Deltakere hos andre leietakere på Hudøy	3 600	4 500	3 253	4 847	4 762
Antall overnattingsdøgn på Hudøy, totalt	24 140	25 000	25 140	29 959	31 094
Tilskudd friv. barne- og ungdomsorg., antall org.	47	51	49	48	49
Tilskudd kor, korps, orkestre - antall org./kor/korps/ork.	194	204	208	214	226
Tilskudd til kulturbygg (spillemidler), antall prosjekter	5	7	8	6	6
Den kulturelle spaserstokken, antall tilbud	-	-	12	21	38

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Som grunnlag for anvendelsen av midlene på kapittelet legges målene:

Mål 1 Oslo skal være en attraktiv kunst- og kulturby som er tilgjengelig for alle

Mål 2 Barn og unge skal tilbys gode kulturopplevelser og inspireres til egen kulturaktivitet

Mål 5 Det skal bli enklere å drive frivillig aktivitet og organisasjonsvirksomhet i Oslo

Ved fordelingen av rammen for tilskudd og avsetninger på kap. 500 er blant annet scenekunst for barn og unge, seniortiltak innen Den kulturelle spaserstokken, filmfeltet, frivillighet, samt kunst- og kulturstipend prioritert. Videre prioriteres avsetningen til løpende tilskudd til kunst- og kulturtiltak hvor antall søkere til mange gode tiltak har hatt stor vekst.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 4,1 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Ramma er økt med netto 12,2 mill. i 2018. Av dette er det innarbeidet

4 mill. årlig til oppfølging av Frivillighetsmeldingen. Dette vil bl.a. benyttes til dialogkonferanse, frivillighetspris, og vil i 2018 særlig gå til satsing på bedre tilgang til kommunale lokaler for frivillige.

Tabell 11.7 Tilskuddsoversikt for Kulturtilskudd m.m. (kap. 500)

Beløp i 1000

Avsetningen gjelder	Vedtak 2016	Vedtak 2017	Forslag 2018
Driftstilskudd kunst og kultur mv. 1)	95 348	108 489	126 894
Oslo Nye Teater	80 000	80 000	81 500
Løpende kunst- og kulturtiltak 2)	5 000	8 500	7 500
Innovasjon innen kultur og kulturnæring	3 000	3 000	3 000
Tilskudd til kulturbygg (spillemidler: prognose 2018) 3)	9 000	9 234	4 400
Konsertstøtte frivillige sang/musikktiltak	1 000	1 000	1 000
Frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner	10 000	10 100	10 300
Skolekor, korps, orkestre	10 400	10 700	10 900
Ferieleirer frivillige, barn/unge	6 500	6 600	6 700
Sentralt ungdomsråd, musikkråd, ungd.org., Unginfo, mv.	6 900	7 600	7 600
Lokale ungdomsråd	2 500	2 500	2 500
Frivillighetsmelding, oppfølging	1 500	-	4 000
Filmmelding, oppfølging 4)	3 000	3 000	-
Den kulturelle spaserstokken	3 000	3 000	4 000
Besøkgårder/aktivitetshus, byomfattende innhold (til. 501/EHS)	9 809	10 025	10 050
Frivilligsentraler (statsmidler tom. 2018) 5)	-	11 300	11 300
SUM	246 957	275 048	291 644

1) Beløp 2016 er revidert budsjett (inkludert Mohawk/Sjøkorpset i 2016)

2) Inkl. tilskudd til kulturtiltak - Bilfritt Byliv i 2017. Ikke videreført på dette kap. for 2018.

3) Budsjettall basert på tildelte spillemidler 2017: 4 446 760

4) For 2018 er tiltak i Filmmeldingen fordelt under driftstilskudd kunst og kultur mv.

5) Budsjettall basert på tildelte statsmidler 2017: 11 300 000

11.5 Kultureiendommer

Tabell 11.8 Driftsbudsjettet for Kultureiendommer (kap. 501)

		Beløp i 1000		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
501	Kultureiendommer (KIF)			
10	Lønn og sosiale utgifter	8 215	8 135	8 330
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	28 039	34 054	37 706
13	Kjøp av tjeneste som erstatter kommunal egenproduksjon	1 881	0	0
14	Overføringsutgifter	7 013	3 733	3 796
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	17 063	0	0
	Sum utgifter	62 210	45 922	49 832
16	Salgsinntekter	-27 887	-25 099	-25 752
17	Refusjoner	-4 859	-980	-1 005
18	Overføringsinntekter	-1 250	-2 331	-2 331
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-10 563	0	0
	Sum inntekter	-44 558	-28 410	-29 088
	Netto utgifter	17 652	17 512	20 744

1 Ansvarsområde

Kulturetaten forvalter kulturbygg, kulturminner og historiske gårdsanlegg. Etaten skal fremskaffe gode lokaler til ulike kunst- og kulturformål i Oslo. Etaten forvalter 45 kultureiendommer med 83 bygninger, har forvaltningsansvar for Middelalderbeltet med store kulturminneareal, drift og vedlikehold av Oslos ruiner og følger opp feriekolonien på Hudøy med 64 ulike bygninger. Etaten har ansvar for kommunale driftstilskudd til historiske gårdsanlegg og nærmiljøtilbud, og har også ansvaret for tildeling av atelier.

2 Situasjonsbeskrivelse

Kultureiendommene er en del av byens kulturelle infrastruktur og er kulturhistoriske eiendommer. Disse tilbys til subsidiert leie til kunstnere og kulturinstitusjoner. I tillegg er ferieleireiendommen Hudøy en kultureiendom. Det er utarbeidet driftsplaner og gjennomført tilstandskartlegging for alle kultureiendommer. Disse danner grunnlag for vedlikeholdsplaner for den enkelte eiendom. Som følge av eiendommens karakter, og historiske status, er vedlikeholdsetterslepet betydelig for deler av bygningsmassen.

Det knytter seg rehabiliteringsbehov til blant annet sentrale eiendommer som Toftes gate 69; Grünerløkka lufthavn, Kirkeristen, og deler av Frysja kunstsenter som rommer et stort antall av kommunens atelierer og arbeidslokaler, samt Lokomotivverkstedet i Bispegata 16. Det er i tidligere budsjett bevilget midler til rehabilitering av Toftes gate 69, og arbeidet er under oppstart. Det er for 2018 avsatt midler til utar-

beidelse av tilstandsvurderinger for Kirkeristen og Lokomotivverkstedet.

Produksjonslokaler som leies ut til subsidierte leiepriser er et viktig kulturpolitisk virkemiddel for kunstnernes arbeidsvilkår. Behovet for flere slike lokaler er stort, både permanente og temporære. Byrådet ønsker derfor at kunstnere skal kunne leie tomme lokaler i kommunens eiendomsportefølje temporært.

Kulturetaten arbeider også med viktige utviklingsprosesser bl.a. i Middelalderbyen, Kvadraturen og for ulike Aker-gårder.

Bane Nor har som en del av reguleringsplanarbeidet for Follobaneutbyggingen gjennomført en landskapsplan for Middelalderparken. Plan- og bygningsetaten, Byantikvaren og Kulturetaten har deltatt i planarbeidet. Lokomotivverkstedet og Mariakirken er blitt en «hovedattraksjon» i de framlagte konseptene. Utviklingsplanen for Middelalderbeltet og landskapsplanen legger grunnlag for en vesentlig oppgradering av området. Bane Nor forventes i hovedsak å gjennomføre alle større tiltak i Middelalderparken og Ladegårdshagen. Forhandlinger om erstatninger og grunnerverv er under oppstart.

Til Kirkeristen er det innarbeidet midler til tilstandsvurdering og brannsikring. Videre er det innarbeidet midler til tilstandsvurdering av Bispegata 16, Lokomotivverkstedet. For å sikre bedre vedlikehold av eiendomsmassen på Hudøy er det innarbeidet 1,2 mill. årlig til dette formålet.

Tabell 11.9 Nøkkeltall for Kultureiendommer (kap. 501)

Kultureiendommer	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Antall Kultureiendommer	43	43	43	44	45
Antall bygninger	78	78	78	82	83
Antall leieobjekt 1)	242	242	242	236	240
- herav atelier 2)	227	228	229	223	223
- herav antall boliger	6	7	7	7	7
- herav antall fellesverksteder	2	2	3	3	3
- herav antall gallerier/visningssteder	7	7	7	7	7
Hudøy ferieleirsted - kapasitet, antall ukes- besøkende barn	425	425	425	425	425
Kultureiendommer bebygd areal m2	74 150	74 150	74 150	72 474	73 124
- herav andel kulturlokaler (%)	34 %	34 %	34 %	32 %	32 %
- herav andel atelier (%)	45 %	45 %	45 %	46 %	46 %
- herav andel museer (%)	22 %	22 %	22 %	22 %	22 %
Kulturminneareal, park og ruiner m2	109 922	109 922	109 922	109 922	109 922

1) Enkelte objekt, f.eks. Frogner Hovedgård og Rådhusgata 7 består av mange objekt som rommer ulike aktiviteter, men har kun en leietaker. Fra 2015 er flere mindre objekt slått sammen til større.

2) Enkelte bygg leies ut til én aktør som disponerer atelierene/lokalene for flere kunstnere, for eksempel Hekkveien 5 og Toftes gate 69, Grünerløkka lufthavn.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål, tiltak og resultatindikatorer for kapitlet:

Mål 1 Oslo skal være en attraktiv kunst- og kulturby som er tilgjengelig for alle

Mål 5 Det skal bli enklere å drive frivillig aktivitet og organisasjonsvirksomhet i Oslo

Tiltak 1

Tilby gode rom for kulturproduksjon, kulturutøvelse og kunstopplevelser

Tiltak 2

Stille kommunens eiendom, areal og byrom til disposisjon for kultur, kulturnæring og frivillig aktivitet

Tabell 11.10 Resultatindikatorer for Kultureiendommer (kap. 501)

Resultatindikatorer:	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Kultureiendommer: antall atelier/verksted – gjennomsnittlig antall brukere 1)	228	274	275	275
Kultureiendommer for øvrig: antall leietake- re/brukere	52	76	45	81
Antall tomme kommunale bygg/eiendommer for øvrig midlertidig utleid til kultur/ kultur- næring	-	3	6	6

1) Enkelte eiendommer faktureres samlet, uavhengig av antall brukere. Estimert for hvor mange brukere utleieforholdene omfatter totalt.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,2 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet tar hen-

syn til nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % i 2017 til 24 % i 2018. Det er innarbeidet en generell rammereduksjon på 0,16 mill. For å sikre bedre vedlikehold av eiendomsmassen på Hudøy er det innarbeidet 1,2 mill. fra 2018. Videre er det innarbeidet 2 mill. i 2018 for utarbeidelse av tilstands-

vurderinger for Kirkeristen og Bispegata 16, Lokomotivverkstedet. For brannsikring av Kirkeristen

vises det også til omtale under investeringer.

Tabell 11.11 Øremerkede kommunale midler på Kultureiendommer (kap. 501)

Prosjektnummer	Prosjektnavn	Beløp i 1000 kroner
35010002	Konservering av middelalderruiner	4 100

Avsetningen til ruinkonservering utgjør 4,1 mill., hvorav 2,05 mill. dekkes av Riksantikvaren. Oppført beløp er årets bevilgning til prosjektet. Midlene forutsettes brukt i 2018 i samsvar med planlagt frem-

drift. Dersom det skjer forskyvninger i fremdriften som gjør at midlene ikke anvendes fullt ut, er de overførbare til påfølgende budsjettår.

5 Investeringer

Tabell 11.12 Investeringsbudsjettet for Kultureiendommer (kap. 501)

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
501	Kultureiendommer (KIF)			
01	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	23 487	71 950	19 700
04	Overføringsutgifter	5 731	0	0
	Sum utgifter	29 218	71 950	19 700
06	Salgsinntekter	-6 792	0	0
07	Refusjoner	-5 731	-14 390	-3 940
08	Overføringsinntekter	-2 190	0	0
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-6 500	0	0
	Sum inntekter	-21 213	-14 390	-3 940
	Netto utgifter	8 005	57 560	15 760

Tabell 11.13 Investeringsoversikt for Kultureiendommer (kap. 501)

Kultureiendommer (KIF)		Kostnads- ramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggstart -ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
106021	Hudøy, rehabilitering av bygninger			4 200	4 200	4 000	4 000		Løpende
107002	Kultureiendommer - rehabiliteringsrammer			5 000	5 000	5 000	5 000		Løpende
113044	Middelalderbeltet - utviklingsplan			6 500	6 500	6 500	6 500		
117025	Grünerløkka lufthavn, Tg 69	112 500	56 250	0	56 250	0	0	0	1/17 - 4/18
118016	Utskifting oljefyrlegg	1 000		1 000	0	0	0	0	1/18 - 4/18
118017	Brannsikring Kirkeristen, Dronningens gate 27	18 000		3 000	9 000	6 000	0	0	1/18 - 4/20
	Sum investeringsutgifter			19 700	80 950	21 500	15 500		
106021	Hudøy, rehabilitering av bygninger	Investeringsmoms		-840	-840	-800	-800		
107002	Kultureiendommer - rehabiliteringsrammer	Investeringsmoms		-1 000	-1 000	-1 000	-1 000		
113044	Middelalderbeltet - utviklingsplan	Investeringsmoms		-1 300	-1 300	-1 300	-1 300		
117025	Grünerløkka lufthavn, Tg 69	Investeringsmoms		0	-11 250	0	0		
118016	Utskifting oljefyrlegg	Investeringsmoms		-200	0	0	0		
118017	Brannsikring Kirkeristen, Dronningens gate 27	Investeringsmoms		-600	-1 800	-1 200	0		
	Sum kapittel finansiering			-3 940	-16 190	-4 300	-3 100		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			15 760	64 760	17 200	12 400		

Hudøy - rehabilitering av bygninger

Bygningsmassen på Hudøy omfatter 64 bygninger. For rehabilitering og utvikling av skjøtselsplan inneholder budsjettet et løpende prosjekt på 4,2 mill. årlig frem til 2019, og 4,0 mill. i 2020 og 2021. Tiltakene gjennomføres som et omforent investeringsprosjekt med Stiftelsen Hudøy.

Kultureiendommer – rehabilitering og brannsikring

Kultureiendommene har regulert leienivå, med en fastsatt subsidiefaktor. Utgifter til rehabilitering utover løpende vedlikehold dekkes derfor i mindre grad inn gjennom husleie. For å kompensere for dette er det videreført 5 mill. årlig i løpende investeringsmidler til rehabilitering og sikring av kultureiendommene.

Til Kirkeristen er det innarbeidet 18 mill. til brannsikring, med 3 mill. i 2018, 9 mill. i 2019 og 6 mill. i 2020.

Utskifting av oljefyrlegg i Trosterudvillaen

Det er i budsjettet for 2018 lagt inn 1 mill. til utskifting av oljefyrlegget i Trosterudvillaen.

Middelalderbeltet - utviklingsplan

Dette er et prosjekt for tiltak i utviklingsplanen for Middelalderbeltet, 6,5 mill. årlig. Prosjektet har løpt siden 2014. Dette prosjektet er videreført ut økonomiplanperioden.

11.6 Kulturetaten

Tabell 11.14 Driftsbudsjettet for Kulturetaten (kap. 502)

		<i>Beløp i 1000</i>		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
502	<i>Kulturetaten (KIF)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	245 466	267 868	105 764
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	154 068	103 567	39 576
13	Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	18 581	31 411	16 473
14	Overføringsutgifter	18 939	1 809	928
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	11 335	0	0
	Sum utgifter	448 389	404 655	162 741
16	Salgsinntekter	-74 060	-38 456	-20 307
17	Refusjoner	-26 474	-26 127	-13 384
18	Overføringsinntekter	-16 516	-15 505	-7 931
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-11 335	0	0
	Sum inntekter	-128 385	-80 088	-41 622
	Netto utgifter	320 004	324 567	121 119

1 Ansvarsområde

Kapittel 502 Kulturetaten omfatter Vigeland-museet med skulpturene i Vigelandsparken, Byarkivet, Kunst i Oslo, Popsenteret og Øvingshotellet og Oslo ladegård. Etatens sentrale stabs- og støttefunksjoner inngår i dette kapitlet. Foruten Vigeland-museets samling, forvalter Kulturetaten også all annen kunst i Oslo kommunes eie, bortsett fra samlingene omfattet av kap. 504 Munchmuseet. Kulturetaten er også ansvarlig for virksomhet beskrevet under kap. 500 Kulturtilskudd m.m., kap. 501 Kultureiendommer og kap. 503 Oslo kulturskole. Deichman bibliotek blir opprettet som egen etat fra 2018, jf. kap. 505.

Kulturetaten er kommunens faginstans på kulturfeltet, og har en sentral rolle som tilrettelegger for produksjon, utvikling og nyskaping som styrker byens kunst- og kulturliv. Staten forvalter tilskuddsordningene over kap 500. Staten bidrar til tilbudet i Den kulturelle skolesekken og har ansvar for Den kulturelle spaserstokken. Staten har oppfølgingsansvar for avtalen om utvikling av Ekebergparken, og har det overordnede forvaltningsansvaret for kunstverk utplassert i kommunens virksomheter, kommunens utendørskunst og kommunens kunstordning.

2 Situasjonsbeskrivelse

Kulturetaten har en viktig rolle i å bidra til at kommunens virkemiddelapparat for kunst- og kulturfeltet er tilpasset en by i vekst. Staten har ansvar for den totale kulturutviklingen i Oslo, herunder kulturell infrastruktur hvor behovet er stort og økende. Med kulturell infrastruktur menes blant annet bibliotek, øvingslokaler, kulturstasjoner, atelier og produk-

sjonslokaler for kunstnere, visningssteder, undervisningslokaler til kulturskolen og kulturelle møteplasser. Kulturetaten bidrar inn i planprosesser i kommunen, og i arbeidet med Bilfritt Byliv.

Oslo kommune har en omfattende kunstsamling, og store deler av den er tilgjengelig i det offentlige rom. Kommunens kunstordning gir muligheter til kunstproduksjon både til nybygg, uterom, innkjøp av ny kunst til samlingen og temporære kunstprosjekt. Gjennom ordningen er det mange kunstnere som engasjeres i løpet av et år.

I 2019 er det 150 år siden Gustav Vigelands fødsel. Byrådet vil markere dette på flere måter; blant annet ved jubileumsutstilling, formidlingsprosjekt, publikasjoner og vandreutstilling mm.

Byrådet ønsker å tilrettelegge for mer gatekunst i Oslo i tråd med Handlingsplanen for gatekunst 2016-2020.

Byarkivets magasiner er i ferd med å bli fulle, og i den kommende økonomiperioden det må etableres en langsiktig løsning for kommunens historiske arkivmateriale. På grunn av en planlagt omregulering av Maridalsveien 3 hvor Byarkivet har lokaler, samt at magasinene begynner å bli fulle, er det blitt iverksatt et arbeid med å utrede nytt arkivbygg. For videre fremdrift i utredningsarbeidet er det innarbeidet 5 mill. til å gjennomføre forprosjekt i 2018.

Popsenteret ble styrket med 4 mill. i revidert budsjett for 2017, og det er innarbeidet 4 mill. også i 2018 og 2019. Det forutsettes at midlene fom. 2020 erstattes

av statlig tilskudd, konsolidering, samarbeid eller effektivisering.

Tabell 11.15 Nøkkeltall for Kulturetaten (kap. 502)

Kulturetaten	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
<i>Byarkivet</i>					
Oppbevart arkiv i hyllemeter	20 300	21 500	21 689	21 145	22 100
Tilvekst papirarkiv, i hyllemeter	254	575	189	350	157
Skriftlige forespørsler Byarkivet	1 527	1 756	1 700	2 702	2 630
<i>Popsenteret</i>					
Gjennomsn. antall åpningstimer Popsenteret per uke	49	49	48	48	48
Antall klassebesøk Popsenteret per år	172	-	-	167	186
<i>Øvingshotellet</i>					
Gjennomsnittlig åpningstimer per uke	71	71	72	71	72
Antall brukte øvingstimer Øvingshotellet	-	41 274	41 310	40 809	46 729
Antall brukere Øvingshotellet	-	5 474	6 972	8 359	9 849
<i>Vigeland-museet</i>					
Gjennomsnittlig åpningstimer per uke	31	31	30	30	30
Antall utstillinger per år	4	6	5	5	4
Arrangement barn og unge Vigeland-museet per år	3	3	3	8	3
<i>Kunstordningen</i>					
Antall kunstprosjekt ferdigstilt	15	14	13	17	17
Antall kunstprosjekt under arbeid	29	-	31	36	30

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål, tiltak og resultatindikatorer for kapittelet:

Mål 1 Oslo skal være en attraktiv kunst- og kulturby som er tilgjengelig alle

Mål 2 Barn og unge skal tilbys gode kulturopplevelser og inspireres til egen kulturaktivitet

Mål 5 Det skal bli enklere å drive frivillig aktivitet og organisasjonsvirksomhet i Oslo

Tiltak 1

Tilby gode kulturopplevelser i Oslo

Tiltak 2

Gjøre Oslo kommunes kunst i offentlige rom mer tilgjengelig for innbyggerne

Tiltak 3

Gjennomføre attraktivt arrangementsprogram for barn og unge

Tabell 11.16 Resultatindikatorer for Kulturetaten (kap. 502)

Resultatindikatorer:	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Vigelandmuseet, antall besøk	31 540	34 273	34 000	35 000
Popsenteret, antall besøk	57 300	54 400	55 000	62 000
Øvingshotellet, antall besøk	96 774	102 107	105 000	105 000
Byarkivet, antall besøk	2 621	3 526	2 200	3 000
Oslo-bilder (Byarkivet), antall besøk	308 488	270 565	300 000	300 000
Ladegårdsarrangement, antall deltakere	5 428	6 809	8 000	8 000
Antall deltakere barn/unge-arrangement i Popsenteret	6 540	7 802	7 000	7 800
Antall deltakere klassebesøk (Popsenteret)	4 079	5 783	6 500	6 500
Antall deltakere klassebesøk (Vigelandmuseet)	2 863	2 658	3 000	3 000
Antall deltakere klassebesøk (Ladegården)	-	-	50	1 300

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 2,2 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet tar hensyn til nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % i 2017 til 24 % i 2018. Pensjonskostnadene i 2018 er 0,5 mill. lavere enn i 2017. Det er innarbeidet en generell rammereduksjon på 0,6 mill., og trukket ut 0,1 mill. i forutsatt besparelse som følge av redusert konsulentbruk. Det er trukket ut netto 217,1 mill. fra 2018 for utskillelse av kap. 505 Deichman bibliotek som egen etat. Det er innarbeidet

5 mill. til forprosjekt for nytt byarkiv i 2018. Til markering av 150- års jubileum for Gustav Vigeland's fødsel er det innarbeidet 2,6 mill. i 2018 og 3,2 mill. i 2019. Det er også innarbeidet 0,6 mill. årlig i 2018-2020 til konservering av skulpturgruppene som omkranser Fontenen i Vigelandsparken. For å opprettholde god drift av Popsenteret ble budsjettrammen styrket med 4 mill. i revidert budsjett 2017, og det er innarbeidet 4 mill. årlig i 2018 og 2019 under forutsetning av at midlene fra og med 2020 erstattes av statlig tilskudd, konsolidering, samarbeid eller effektivisering.

5 Investeringer

Tabell 11.17 Investeringsbudsjettet for Kulturetaten (kap. 502)

		Beløp i 1000		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
502 Kulturetaten (KIF)				
00	Lønn og sosiale utgifter	1 510	0	0
01	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	28 606	58 500	52 000
03	Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	13	0	0
04	Overføringsutgifter	4 334	0	0
Sum utgifter		34 463	58 500	52 000
07	Refusjoner	-4 334	-300	0
08	Overføringsinntekter	-1 350	0	0
Sum inntekter		-5 684	-300	0
Netto utgifter		28 779	58 200	52 000

Tabell 11.18 Investeringsoversikt for Kulturetaten (kap. 502)

Kulturetaten (KIF)		Kostnadsramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
113001	Kunstnerisk utsmykning			52 000	55 000	44 000	37 000		
	Sum investeringsutgifter			52 000	55 000	44 000	37 000		
	Sum kapittel finansiering			0	0	0	0		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			52 000	55 000	44 000	37 000		

Kunst i offentlige bygg og uterom i Oslo

Kunstordningen for utsmykking av kommunale bygg og uterom innebærer at 0,5 % av kommunens samlede investeringsbudsjett, unntatt avgiftsfinansierte investeringer i VAR-sektoren og Oslo Havn KF, avsettes til kunstprosjekt. Dette sikrer en sammenheng mellom kommunens investeringsvolum og antallet kunstprosjekt, og ivaretar samtidig intensjonen om å styrke den kunstneriske utsmykkingen av kommunale bygg og uterom. Avsetningen er et løpende prosjekt som skal benyttes til både temporære

og permanente prosjekter i uterom, skoler, barnehager, sykehjem mv. Ordningen administreres av Kulturetaten etter fastsatt regelverk. Kunstverk plassert i offentlige uterom når et stort publikum og bidrar til god byutvikling. Kulturetaten vil gjennom Kunstordningen videreutvikle kunst- og formidlingsprosjektet OSLO PILOT, en satsing på kunst i offentlige rom i hele byen, der folk bor, arbeider og utfolder seg. OSLO PILOT vil også bidra til at Oslos kunstmiljø kan nå ut til et internasjonalt publikum.

11.7 Oslo kulturskole

Tabell 11.19 Driftsbudsjett for Oslo kulturskole

		<i>Beløp i 1000</i>		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
503	<i>Oslo kulturskole (KIF)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	85 801	67 065	71 902
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	12 652	23 765	24 288
13	Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	912	616	631
14	Overføringsutgifter	1 668	1 334	1 357
	Sum utgifter	101 032	92 780	98 178
16	Salgsinntekter	-28 536	-19 963	-20 482
17	Refusjoner	-3 723	-5 420	-5 561
	Sum inntekter	-32 274	-25 383	-26 043
	Netto utgifter	68 759	67 397	72 135

Byrådet har besluttet at Oslo musikk- og kulturskole endrer navn til Oslo kulturskole. Det nye navnet vil i større grad reflektere bredden i skolens undervisningstilbud.

1 Ansvarsområde

Undervisningen ved Oslo kulturskole er hjemlet i opplæringsloven. Oslo kulturskole er kommunens ressurscenter for opplæring i musikk og andre kunstfag rettet mot barn og unge. Kulturskolen skal, alene eller i samarbeid med andre profesjonelle aktører og det frivillige musikkliv, gi flest mulig barn og unge et godt undervisningstilbud innen ulike kunstfag. Elever med særlige evner skal gis mulighet til å utvikle sitt talent. Virksomheten ble fra 01.01.2017 overført fra Utdanningsetaten til Kulturetaten.

2 Situasjonsbeskrivelse

Oslo kulturskole underviser i nærmere 200 ulike disipliner innenfor kunstfagene dans, teater, musikk og visuelle kunstfag. Det er etablert egne talenttilbud innenfor musikk, dans og teater. Kulturskolen har også ansvar for å støtte opp under kor, korps og orkestre (KKO) i byen. Over 50 ulike lag kjøper dirigent- og instruktørtjenester til sine aktiviteter.

Undervisningen ved Oslo kulturskole foregår på 84 undervisningssteder. Det er etablert 11 kulturstasjoner på Bjørnholt, Fernanda Nissen, Grønland, Majorstuen, Manglerud, Marienlyst, Ris, Rødtvet, Schous,

Sinsen og Tøyen. I tillegg gis opplæring på 58 skoler og 15 andre undervisningssteder. Kulturskolen har et nært samvirke med grunnskolene og bydelene.

Per 01.10.2016 ga Oslo kulturskole tilbud til 7 108 elever som disponerte totalt 7 676 elevplasser. Skolen har mange søkere, men samtidig en av de laveste dekningsgradene i landet. Dette gir til dels lange ventelister. Kun 5,4 % av alle barn og unge i Oslo under 20 år deltar i kommunens kulturskole. 6 198 av kulturskolens elever er i grunnskolealder. Dette utgjør 9,4 % av alle elever i grunnskolen i Oslo kommune. Spesielt i bydeler med høy andel lavinntektsfamilier, mange kommunale boliger og høy andel minoritetsspråklige barn er deltakelsen i kulturskoletilbudet lavt.

Byrådet ønsker å styrke kulturskolenes samarbeid med byens kulturaktører, samt videreføre samarbeidet med byens kor, korps, orkestre og andre aktører. Byrådet vil spesielt jobbe for å øke antall elevplasser, slik at flere barn og unge skal få mulighet til å utvikle kulturell kompetanse gjennom å lære om og skape egne kulturelle og kunstneriske uttrykk. Byrådet har lagt inn midler til 500 nye plasser i Kulturskolen fra og med høsten 2018. Høsten 2016 hadde kulturskolen 7 676 elevplasser, og ventelista er på 3 233 elever. Byrådet vil legge fram sak om Oslo kulturskole i 2018.

Tabell 11.20 Nøkkeltall for Oslo kulturskole (kap. 290)

Oslo kulturskole	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Antall elever totalt	6 504	7 599	7 833	7 108
Antall elever på venteliste	1 988	2 401	1 697	2 358
Antall elever i grunnskolealder	5 701	6 733	6 958	6 198
Antall elever i grunnskolealder på venteliste	1 493	1 839	1 286	1 876
Antall elevplasser på venteliste	2 734	3 207	2 199	3 233

1) Elever kan søke elevplass for flere instrumenter/disipliner. Antall elevplasser på venteliste er derfor høyere enn antall elever på venteliste.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål, tiltak og resultatindikatorer for kapittelet:

Mål 1 Oslo skal være en attraktiv kunst- og kulturby som er tilgjengelig for alle

Mål 2 Barn og unge skal tilbys gode kulturopplevelser og inspireres til egen kulturaktivitet

Tiltak 1

Gi et attraktivt tilbud innen et bredt kulturfelt i alle deler av Oslo

Tiltak 2

Gi barn og unge mulighet til å utvikle sitt talent og skape egne kulturelle og kunstneriske uttrykk

Tiltak 3

Øke antallet elevplasser

Tabell 11.21 Resultatindikatorer for Oslo kulturskole (kap. 290)

Resultatindikatorer:	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Antall elevplasser 2)	8 369	7 676	-	8 475

2) Resultatet for 2016 viste en nedgang på 693 elevplasser i forhold til 2015. Nedgangen er en konsekvens av at bydel Nordre Aker trakk ut sitt kjøp av undervisning gitt via Den kulturelle skolesekken til alle elever på 2. trinn i bydelen (ca. 700 elever). Pr. 01.06.2017 disponerte Oslo Kulturskole 7975 elevplasser.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 1,5 mill. Jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet tar hensyn til nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % i 2017 til 24 % i 2018. Det er innarbeidet en generell rammereduksjon på 0,3 mill. Kapittelets

ramme styrkes med 3 mill. i 2018 og 5 mill. fra 2019 til 500 nye plasser fra og med høsten 2018. 0,5 mill. for innlemming i Oslo felles videreføres fra 2018.

Øremerkingen av 0,5 mill. til Unge Talenter-programmet på Barratt Due musikk institutt oppheves fra 2018.

11.8 Munchmuseet

Tabell 11.22 Driftsbudsjett for Munchmuseet

		Beløp i 1000		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
504	Munchmuseet (KIF)			
10	Lønn og sosiale utgifter	59 966	65 141	65 158
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	54 767	22 723	48 263
13	Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	9 959	20 983	10 851
14	Overføringsutgifter	777	0	0
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	6 709	0	0
	Sum utgifter	132 178	108 847	124 272
16	Salgsinntekter	-28 716	-16 259	-24 082
17	Refusjoner	-5 968	-1 119	-1 398
18	Overføringsinntekter	-90	-1 000	-1 000
	Sum inntekter	-34 774	-18 378	-26 480
	Netto utgifter	97 404	90 469	97 792

1 Ansvarsområde

Munchmuseet forvalter en av Norges viktigste kunstsamlinger som inneholder mer enn 28 000 kunstverk, fordelt på 1 150 malerier, 7 700 tegninger og skisser, 17 800 grafiske blad og 13 skulpturer i tillegg til kunstnerens egne fotografier og film. I tillegg kommer Edvard Munchs trykkplater og litografiske steiner, hans skrifter og brev samt en stor mengde arkivalie og dokumentasjon, til sammen 45 000 museumsobjekter. Etaten forvalter også samlinger med kunst donert av Rolf E. Stenersen, Amaldus Nielsen og Ludvig O. Ravensberg.

Etatens ansvarsområde er å forvalte samlingene i Munchmuseet på en best mulig måte gjennom bevaring, forskning og formidling. Samlingene representerer en stor kunstnerisk, museal og økonomisk verdi for Oslo. Edvard Munchs kunst regnes som Norges viktigste bidrag til den internasjonale kunsthistorien. Etaten er operativ bestiller av nytt museumsbygg i Bjørvika.

2 Situasjonsbeskrivelse

Det påhviler Oslo kommune et stort ansvar for en best mulig forvaltning av arven etter Edvard Munch. Munchmuseet forestår den operative forvaltningen og har de senere årene lagt ned et stort arbeide i å trekke til seg nytt publikum, og når nå bredere ut også i byens hjemmepublikum enn noen gang. Museet har satset på moderne formidling, et program med attraktive utstillinger av egne samlinger, og samarbeids-, inn- og utlånsutstillinger av modernisme og samtidskunst. Til tross for plassmangel og begrensinger i det gamle museumsbygget, lager Munchmuseet et utstil-

lings- og formidlingsprogram som både bereder grunnen for flytting til Bjørvika og bygger forventninger til nybygget. I tillegg til utstillinger på museet gjennomføres prosjektet *Munch i Bevegelse* i samarbeid med Kunsthall Oslo i Bjørvika. *Munch i bevegelse* er et selvstendig program som blant annet formidler utvalg fra Stenersensamlingen frem til nytt bygg står klart. Munchmuseet vil på denne måten styrke sin rolle i norsk kunsthiv, samtidig som museet ønsker å skape engasjement, tilstedeværelse og forventning i Bjørvika mens byen venter på åpningen av det nye museet.

Det nye Munchmuseet er planlagt ferdig i 2020 og vil ha nærmere 5 000 kvadratmeter utstillingsarealer. I det nye bygget vil det være svært gode formidlings- og undervisningsrom, primært rettet mot barn og unge. Museet vil på en av byens aller beste tomter og med hensiktsmessige romløsninger bli verdig den viktige oppgaven det er å huse Edvard Munchs testamenteriske gave til Oslo. Det er lagt inn driftsfølgende virkninger for det nye bygget i 2020, men driftsbudsjettet i 2020 er høyere enn i normalår, siden dette er et år med drift av både det gamle og det nye bygget.

Etter stor suksess med +Munch serien de siste årene har museets utstilling i sommersesongen 2017 vært «Mot skogen», en utstilling kuratert av forfatteren Karl Ove Knausgård. Utstillingen har engasjert bredt og har vært svært godt besøkt. Museet har en rekke samarbeid om utstillinger internasjonalt, blant annet ble Jørn+Munch vist på Museum Jorn i Silkeborg i 2017. I slutten av oktober 2017 åpner utstillingen «Hode ved hode - Cronqvist | Bjørlo | Munch» ved

Munchmuseet, og i november annonseres mottaker av prisen Edvard Munch Art Award ved The Metropolitan Museum of Art i New York samtidig som

utstillingen «Mellom klokken og sengen» åpner samme sted.

Tabell 11.23 Nøkkeltall for Munchmuseet

Munchmuseet	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Antall arrangement			33	43	56
Antall unge på omvisninger og verksted (inkl. Den kulturelle skolesekken)	10 526	5 725	5 795	8 350	7 739
Antall deltakere "Munch i bevegelse"					7 670
Antall følgere på sosiale medier				344 043	375 870

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål, tiltak og resultatindikatorer for kapittelet:

Mål 1 Oslo skal være en attraktiv kunst- og kulturby som er tilgjengelig for alle

Tiltak 1

Styrke interessen for og kunnskapen om Edvard Munch og hans kunstnerskap.

Tiltak 2

Satse på utstillinger basert på Munchs kunst, modernisme og samtidskunst.

Mål 2 Barn og unge skal tilbys gode kulturopplevelser og inspireres til egen kulturaktivitet

Tiltak 1

Munchmuseet skal ha et attraktivt arrangementsprogram

Tabell 11.24 Resultatindikatorer for Munchmuseet

Resultatindikatorer:	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Antall besøkende	264 193	180 405	175 000	175 000
Antall unge på omvisninger og verksted	8350	7739	8 400	8 400

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 1,9 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet tar hensyn til nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % i 2017 til 24 % i 2018. Pensjonskostnade-

ne i 2018 er 0,3 mill. lavere enn i 2017. Det er innarbeidet en generell rammereduksjon på 0,5 mill. Kapittelramma økes med 3,3 mill. til økte driftsrammer i forbindelse med nytt museumsbygg og 2,6 mill. til flytting av samlingene.

5 Investeringer

Tabell 11.25 Investeringsbudsjettet for Munchmuseet

		<i>Beløp i 1000</i>		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
504	Munchmuseet (KIF)			
01	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	0	0	26 250
	Sum utgifter	0	0	26 250
07	Refusjoner	0	0	-5 250
	Sum inntekter	0	0	-5 250
	Netto utgifter	0	0	21 000

Tabell 11.26 Investeringsoversikt for Munchmuseet

		Kostnads-ramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Munchmuseet (KIF)									
Prosjektnummer og navn:									
118018	Applikasjonsprosjektet	75 625	3 750	26 250	28 750	16 875	0	0	1/17 - 4/20
	Sum investeringsutgifter			26 250	28 750	16 875	0		
118018	Applikasjonsprosjektet	Investeringsmoms		-5 250	-5 750	-3 375	0		
	Sum kapittel finansiering			-5 250	-5 750	-3 375	0		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			21 000	23 000	13 500	0		

Applikasjonsprosjektet

Applikasjonsprosjektet for det nye Munchmuseet skal levere de bygg-uavhengige IKT-applikasjonene i bygget. Disse skal sørge for god formidling av kuns-

ten, øke kjennskapen til og bruken av museet, og sørge for gode og stabile IKT-system for de ansatte. Totalt 75,6 mill. over fire år.

11.9 Deichman bibliotek

Tabell 11.27 Driftsbudsjettet for Deichman bibliotek (kap. 505)

		Beløp i 1000		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
505	<i>Deichman bibliotek (KIF)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	0	0	170 976
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	0	0	83 822
13	Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	0	0	15 692
14	Overføringsutgifter	0	0	912
	Sum utgifter	0	0	271 402
16	Salgsinntekter	0	0	-19 149
17	Refusjoner	0	0	-13 422
18	Overføringsinntekter	0	0	-7 977
	Sum inntekter	0	0	-40 548
	Netto utgifter	0	0	230 854

1 Ansvarsområde

Deichman bibliotek har tidligere vært organisert som en avdeling i Kulturetaten, men etableres som egen etat fra 1. januar 2018.

Etaten etableres for å gi biblioteket mulighet til å styrke sin profil og posisjon, og bedre muligheter for utvikling og vekst.

Deichman bibliotek er byens folkebibliotek og er Oslos best besøkte kulturinstitusjon med om lag 2,5 mill. besøkende årlig. Deichman har ett hovedbibliotek og 19 lokalbibliotek/kombinasjonsbibliotek, hvorav ett, Biblo på Tøyen, er et bibliotek for dem mellom 10 til 15 år.

Folkebiblioteket er en lovpålagt tjeneste som ligger i skjæringspunktet mellom kultur og utdanning, og er forankret i det demokratiske prinsippet om lik og gratis tilgang på informasjon og kunnskap. Lov om folkebibliotek slår fast at folkebibliotekets oppgave er å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet gjennom aktiv formidling. Biblioteket er derfor både en arena for kunnskap og for inspirasjon.

I 2020 får Oslos befolkning et nytt hovedbibliotek i Bjørvika. Deichman bibliotek er operativ bestiller for det nye hovedbiblioteket.

2 Situasjonsbeskrivelse

Biblioteket skal være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt. Med moderne bibliotekstjenester og arrangement, en rikholdig samling og rom som er gode å være i, åpner biblioteket

dørene opp for inspirasjon, innsikt og kunnskap, som er gratis og for alle.

Gjennom *Borgernes bibliotek - bibliotekplan for Oslo kommune i perioden 2014 til 2018* (byrådssak 44/14) satses det på innholds- og tjenesteutvikling i biblioteket, serviceutvidelse og bruk av ansattes kompetanse. Biblioteket er til for innbyggerne, og derfor må lokalbibliotekene ha lengre åpningstider og bedre tilgjengelighet.

Nytt hovedbibliotek og oppgradering av utvalgte lokalbibliotek i økonomiplanperioden, samt nytt barne- og ungdomstilbud, meråpent og nye arrangementsstilbud bidrar til økt besøk til biblioteket. I 2016 hadde Deichman bibliotek 2 467 859 besøkende, som er en økning på 14 %. Det er særlig de meråpne lokalbibliotekene som bidrar til dette. Furuset bibliotek og aktivitetshus hadde eksempelvis en økning på 159 %. Ytterligere to lokalbibliotek blir meråpne i 2018.

Deichman bibliotek er en sentral aktør i utviklingen av kulturarenaer i Oslo, og skal i samarbeid med Kulturetaten utvikle den kulturelle infrastrukturen i byen.

Som et ledd i byrådets eldresatsing gis Deichman bibliotek et årlig øremerket driftstilskudd for tilrettelegging for, og gjennomføring av, aktiviteter, arrangementer og annet innhold for eldre.

I 2018 skal det også gjennomføres et pilotprosjekt om alders- og demensvennlig bibliotek. Prosjektet skal gjennomføres i samarbeid med Sykehjemsetaten og varer i ett år, og innebærer fysisk tilrettelegging av lokaler.

Deichman biblioteks årlige driftsramme økes med 9,1 mill. i 2018 med økning til 21 mill. i 2021. Økningen innebærer en reversering av et planlagt effektiviseringsuttak som ville ført til nedleggelse av flere filialer. De meråpne bibliotekene kompenseres også

for økt bruk, både med tanke på økt vakthold og økte vedlikeholdsutgifter. I tillegg gjør økningen at Deichman kan etablere en utleieenhet tilknyttet det nye hovedbiblioteket, slik at man fra 2018 kan arbeide målrettet med leietakere til åpningen i 2020.

Tabell 11.28 Nøkkeltall for Deichman bibliotek

Deichman bibliotek	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Antall besøk per innbygger	3,4	3,3	3,4	3,3	3,7
Ant. internetbesøk per innbygger	2	2	2,4	2,2	2
Totalt antall utlån	2 714 261	2 796 925	2 765 593	2 605 492	2 482 273
Antall nye lånere bibliotek	27 022	26 453	28 672	31 262	32 708
Førstegangsutlån per innbygger	3,2	3,1	3,0	2,8	2,4
Antall arrangement totalt	2 495	2 581	2 833	2 916	4 520
Antall arrangement barn og unge	1 811	1 803	792	1 658	2 660
Antall utlån til ungdom, 14-18 år (ny)					

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål, tiltak og resultatindikatorer for kapittelet:

Mål 1 Oslo skal være en attraktiv kunst- og kulturby som er tilgjengelig for alle

Mål 2 Barn og unge skal tilbys gode kulturopplevelser og inspireres til egen kulturaktivitet

Mål 3 Biblioteket skal være en terskelfri møteplass for litteratur, debatt og kulturopplevelser

Mål 5 Det skal bli enklere å drive frivillig aktivitet og organisasjonsvirksomhet i Oslo

Tiltak 1

Gi økt leseglede for barn

Tiltak 2

Gjennomføre attraktivt arrangementsprogram for barn og unge i bibliotekene

Tiltak 3

Tilby gode kultur- og litteraturopplevelser i bibliotekene

Tiltak 4

Stille bibliotekets lokaler til rådighet for arrangementer, frivillige og kulturaktører

Tiltak 5

Innføre to nye meråpne bibliotek

Tabell 11.29 Resultatindikatorer for Deichman bibliotek

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Antall deltakere barn/unge på arrangement i biblioteklokale	38 801	62 443	40 000	60 000
Antall barn som omfattes av «Lesefrø»	-	3 306	3 300	5 600
Publikumsbesøk, bibliotek	2 158 313	2 467 859	2 400 000	2 500 000
Bibliotekarrangement, antall deltakere	74 930	112 173	76 000	130 000
Antall meråpne bibliotek	-	6	10	12
Antall utlån av bøker				1 280 000

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 3,7 mill. Jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet tar hensyn til nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % i 2017 til 24 % i 2018. Pensjonskostnadene i 2018 er 1 mill. lavere enn i 2017. Det er innarbeidet en generell rammereduksjon på 1,2 mill. Det er flyttet 217,1 fra 2018 fra kap. 502 Kulturetaten for

utskillelse av kap. 505 Deichman bibliotek som egen etat. Kapittelet styrkes videre med totalt 10,1 mill. i 2018. Dette inkluderer midler til økt vakthold i lokalbibliotekene, kompensasjon for ny arbeidstidsordning, merkostnader knyttet til meråpne bibliotek, utleieenhet, kostnader til stabsfunksjoner i den nyopprettede etaten, samt 0,5 mill. årlig til eldresatsing i bibliotekene. I tillegg ligger det 0,2 mill. til pilot for alders- og demensvennlig bibliotek i 2018.

5 Investeringer

Tabell 11.30 Investeringsbudsjettet for Deichman bibliotek

		Beløp i 1000		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
505	Deichman bibliotek (KIF)			
01	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	0	0	2 500
	Sum utgifter	0	0	2 500
07	Refusjoner	0	0	-500
	Sum inntekter	0	0	-500
	Netto utgifter	0	0	2 000

Tabell 11.31 Investeringsoversikt for Deichman bibliotek

Deichman bibliotek (KIF)		Kostnads- ramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
115004	Biblioteksmeldingen 2014	29 600	22 100	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1/15 - 4/22
118003	Restaurant Deichman inventar og utstyr	7 100		1 000	6 100	0	0	0	1/18 - 4/19
	Sum investeringsutgifter			2 500	7 600	1 500	1 500		
115004	Biblioteksmeldingen 2014	Investeringsmoms		-300	-300	-300	-300		
118003	Restaurant Deichman inventar og utstyr	Investeringsmoms		-200	-1 220	0	0		
	Sum kapittel finansiering			-500	-1 520	-300	-300		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			2 000	6 080	1 200	1 200		

Bibliotekplanen Borgernes Bibliotek

Prosjektrammen for oppfølging av bibliotekplanen er på totalt 29,6 mill. I 2018 og videre i økonomiplanen er det avsatt 1,5 mill. årlig til meråpne bibliotek. Midlene går til investering i selvbetjenings- og sikkerhetsløsninger slik at bibliotekene kan være åpne for publikum også utenom den betjente tiden. Det er beregnet 0,75 mill. per bibliotek, og prosjektet er løpende frem til 2022.

Inventar og utstyr til restaurant på det nye hovedbiblioteket

Kulturetaten har inngått en tjenstekonsesjonskontrakt med en restauratør for bevertningskonseptet for det nye hovedbiblioteket. Kontrakten innebærer en investering i inventar og utstyr på totalt 7,1 mill., henholdsvis 1 mill. i 2018 og 6,1 mill. i 2019.

11.10 Avsetning husleie kulturbygg

Tabell 11.32 Driftsbudsjettet

		Beløp i 1000		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
508	<i>Avsetning husleier kulturbygg (KIF)</i>			
	Sum utgifter	0	0	0
	Sum inntekter	0	0	0
	Netto utgifter	0	0	0

Kapittelet er et rent avsetningskapittel for fremtidig husleie og drift av nye kulturbygg. Det ligger 93 mill.

fra 2020 på kapittelet, til husleie for det nye hovedbiblioteket.

11.11 Idrett

Tabell 11.33 Driftsbudsjettet

		<i>Beløp i 1000</i>		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
545	<i>Idrett (KIF)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	0	91 518	92 714
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	0	183 894	215 983
13	Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	0	225 141	238 302
14	Overføringsutgifter	0	167 336	162 211
	Sum utgifter	0	667 889	709 210
16	Salgsinntekter	0	-70 816	-73 683
17	Refusjoner	0	-41 880	-42 969
18	Overføringsinntekter	0	-26 726	-27 057
	Sum inntekter	0	-139 422	-143 709
	Netto utgifter	0	528 467	565 501

1 Ansvarsområde

Idrett ble flyttet fra kapittel 542 Bymiljøetaten i budsjettet for 2017. Bymiljøetaten har ansvar for planlegging og utvikling av kommunale idrettsanlegg. Etaten har videre ansvaret for bygging og forvaltning av markanlegg, snøanlegg, mindre bygg som klubbhus og garderobeanlegg, samt mindre nærmiljøanlegg til egenorganisert aktivitet. I tillegg har etaten driftsansvaret for idretts- og badeanlegg som forvaltes av Kultur- og idrettsbygg Oslo KF, samt en andel av driftsansvaret for skolenære idrettshaller som forvaltes av Undervisningsbygg Oslo KF. Bymiljøetaten skal i samarbeid med idretten skape gode muligheter for barn, ungdom og voksne til å utøve idrett og fysisk aktivitet. Tilbudet innen fysisk aktivitet skal videreutvikles ved å øke kunnskapen om og bruken av de eksisterende tilbudene og arealene, prioritere tilbud til barn og ungdom og styrke samarbeid med andre offentlig og private aktører.

Bymiljøetaten utarbeider kommunale planer og foreslår strategier og målsettinger for kommunens arbeid med idrett og fysisk aktivitet. Etaten har ansvaret for forvaltning av tilskudd på idrettsområdet. Dette omfatter både rammetilskuddet til Oslo idrettskrets, tilskudd for å stimulere til bygging av private idrettsanlegg samt tilskudd til store og små idrettsarrangement og -tiltak.

2 Situasjonsbeskrivelse

Behovsplan for idrett og friluftsliv 2017-2027 ble vedtatt sammen med budsjettet for 2017. Planen inneholder et handlingsprogram som viser hvilke anlegg som byrådet prioriterer å ferdigstille i perioden 2017-2020. Behovsplanen er et viktig virkemiddel i årene fremover for å synliggjøre hvilke behov

byen har for tilrettelegging for organisert og egenorganisert idrett i Oslo. Det er en mangel på en rekke anleggstyper, og flere av de eksisterende anleggene har behov for vedlikehold og rehabilitering. Byrådet vil i kommende økonomiplanperiode fortsette arbeidet med å styrke tilbudet både gjennom å bygge nye idrettsanlegg, og ved økt vedlikehold og rehabilitering.

Bymiljøetaten arbeider kontinuerlig for å tilby attraktive muligheter for å utøve idrett og annen fysisk aktivitet.

Kultur- og idrettsbygg KF (KID) bygger idrettsanlegg etter bestilling fra Bymiljøetaten i henhold til kommunens etablerte bestiller- utførermodell. Unntakene er markanlegg, snøanlegg og andre mindre bygg/anlegg, hvor Bymiljøetaten selv har utføreransvaret.

Følgende idrettsanlegg er vedtatt igangsatt og vil være under bygging/gjennomføring i 2018:

- Jordal amfi
- Grorud flerbrukshall og barnehage
- Åsland skytebane i fjell
- Bestumkilen ro- og padlebane
- Ekeberg servicebygg

Følgende prosjekt er under planlegging/prosjektering og aktuelle for oppstart i 2018 og 2019:

- Ullern flerbrukshall
- Frogner ishall
- Stovner bad
- Nytt innen- og utendørsbad på Tøyen
- Korsvoll flerbrukshall
- Sognsvann snøpark

Videreutvikling av skianlegget på Skullerud (forbedring av løypenettet, snøproduksjons-anlegg m.m.) gjennomføres i faser, og vil bli ferdigstilt i 2018.

Åpningstidene ved Tøyenbadet, Furuset bad og Holmlia bad utvides med til sammen 18,5 timer i uken. I tillegg utvides sesongen ved utebadene på

Frogner og Tøyen med hhv. 3 og 4 uker. Videre reduseres prisene for ungdom ved alle badene. Frognerbadet vil få ny sklie som vil åpnes i 2018. Det er etablert ny ordning med gratis bortkjøring av avfall (hestemøkk) fra ridesentre, og i den forbindelse lagt inn 0,5 mill. på Renovasjonsetatens kap. 643 fra 2017.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål, tiltak og resultatindikatorer for kapittelet:

Mål 4 Oslo skal være godt tilrettelagt for fysisk aktivitet, spesielt for barn og unge

Mål 5 Det skal bli enklere å drive frivillig aktivitet og organisasjonsvirksomhet i Oslo

Tiltak 1

Øke antallet og heve standarden på kunstgressbaner i Oslo

Tiltak 2

Bygge flere flerbrukshaller

Tiltak 3

Øke åpningstidene ved badene

Tiltak 4

Standarden på anleggsmassen skal heves

Tiltak 5

Investere i idrettsanlegg i henhold til idrettsbehovsplanen

Tabell 11.34 Resultatindikatorer

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Antall kunstgressbaner	86	91	95	99
Rehabiliterte kunstgressbaner per år	6	-	5	6
Antall flerbrukshaller (håndballflater) *	-	-	57	59,5
Antall besøkende ved publikumsbadene **	862 513	1 115 000	1 170 000	1 230 000
Andel innbyggere som er fornøyd med rekreasjons- og idrettsmuligheter i Oslo	59 %	80 %	80 %	80 %

* Inkludert flerbrukshaller ved skole. Haller for student- og bedriftsidrett er ikke inkludert. Flater med basketstørrelse regnes som 0,5 håndballflate

** Fra og med 2016 er Lambertseter bad inkludert i måltallet

Tabell 11.35 Tilskuddsoversikt idrett

Beløp i 1000

Avsetningen gjelder	Vedtak 2016	Vedtak 2017	Forslag 2018
Rammetilskudd Oslo Idrettskrets	44 250 000	46 000 000	47 000 000
Særskilte tiltak OIK *		4 500 000	4 500 000
Seniorprosjektet OIK	2 300 000	2 300 000	2 800 000
Idrett og utfordring OIK	1 500 000		
Storbyarbeidet OIK	2 300 000		
Sommerpatruljen OIK	400 000		
Half-pipe Wyller		1 500 000	1 500 000
Oslo Winter Festival	750 000		
Norway Cup	4 000 000	4 000 000	4 000 000
Skiskytter-VM 2016 AS	11 231 000		
EKT Rideskole og husdyrpark AS	300 000	300 000	
EKT Rideskole og husdyrpark AS, lån	5 000 000		
Tilskudd til ridesentre			1 000 000
Realisering av idrettsanlegg i samarbeid med idrettslag **	10 000 000	40 000 000	40 000 000
Tilskudd til idrettstiltak***	2 598 000	3 608 000	3 820 000
Tilskudd til tiltak for bilfritt byliv		1 500 000	
Tilskudd til Homeless World Cup		8 000 000	
SUM	84 629 000	111 708 000	104 620 000

* Tiltakene Idrett og utfordring, Storbyarbeidet og Sommerpatruljen er fra 2017 slått sammen til et tiltak.

** Fra 2017 er 30 mill. som inngår i ordningen flyttet fra investerings- til driftsbudsjettet. Tilskudd til realisering av idrettsanlegg i samarbeid med idrettslag vil bli fordelt i egen byrådens sak.

*** Tilskudd til idrettstiltak vil bli fordelt i egen byrådens sak.

Bymiljøetaten har ansvaret for å administrere ordningene for tilskudd til idrettsorganisasjoner.

4 Merknader til driftsbudsjett

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 11,9 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet tar hensyn til nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % i 2017 til 24 % i 2018. Det er innarbeidet en generell rammereduksjon på 2,8 mill. Kapittelramma er styrket med 27,9 mill. i 2018, og innehol-

der blant annet 13,9 mill. til midlertidig hall på Tøyen, 7 mill. i utrednings- og forprosjektmidler til idrettsanlegg, 2 mill. til gratis terminfestet svømmetrening og 1,4 mill. til fortsatt styrking av badetilbudet. Som et ledd i byrådens eldresatsing styrkes tilskuddet til Seniorprosjektet (60+) med 0,5 mill.

5 Investeringer

Tabell 11.36 Investeringsbudsjettet

		Beløp i 1000		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
545	Idrett (KIF)			
01	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	0	137 000	147 000
	Sum utgifter	0	137 000	147 000
07	Refusjoner	0	-26 900	-28 900
	Sum inntekter	0	-26 900	-28 900
	Netto utgifter	0	110 100	118 100

Tabell 11.37 Investeringsoversikt

Idrett (KIF)		Kostnadsramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggstart -ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
117011	Investering på idrettsområdet			135 000	0	0	0		
117022	IDR Diverse mindre prosjekter			5 000	5 000	5 000	0		Løpende
117023	IDR Maskiner/biler/utstyr			2 000	2 000	2 000	2 000		Løpende
117024	IDR Rehabilitering av idrettsanlegg			5 000	5 000	5 000	5 000		Løpende
	Sum investeringsutgifter			147 000	12 000	12 000	7 000		
117011	Investering på idrettsområdet	Investeringsmoms		-27 000	0	0	0		
117022	IDR Diverse mindre prosjekter	Investeringsmoms		0	-500	-500	0		
117022	IDR Diverse mindre prosjekter	Tilskudd fra andre		-500	0	0	0		
117023	IDR Maskiner/biler/utstyr	Investeringsmoms		-400	-400	-400	-400		
117024	IDR Rehabilitering av idrettsanlegg	Investeringsmoms		-1 000	-1 000	-1 000	-1 000		
	Sum kapittel finansiering			-28 900	-1 900	-1 900	-1 400		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			118 100	10 100	10 100	5 600		

Se omtale av Kultur- og idrettsbygg Oslo KF under Byrådsavdeling for næring og eierskap for oversikt over hoveddelen av anleggsinvesteringene på idrettsområdet. For å sikre fullfinansiering av idrettsanleggene som er prioritert i behovsplanen for idrett og friluftsliv er det på kap. 062 Kultur- og idrettsbygg lagt inn 1 mrd. i 2021, og for idrettsprosjekt samlet er det lagt inn en økning på 0,8 mrd. til totalt 4,9 mrd. i økonomiplan 2018-2021 sammenlignet med økonomiplan 2017-2020.

Prosjekt 117011 Investering på idrettsområdet

Byrådet vil i planperioden prioritere bygging av flerbukshaller, kunstgressbaner, ishaller og skianlegg med snøproduksjon. I tillegg vil byrådet fortsette satsingen på rehabilitering av kunstgressbaner. Det planlegges ferdigstilt fire nye kunstgressbaner i 2018, samt rehabilitering av seks kunstgressbaner.

11.12 Avsetning husleie idrettsprosjekt

Tabell 11.38 Driftsbudsjettet

		<i>Beløp i 1000</i>		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
548	Avsetning husleier idrettsprosjekter (KIF)			
13	Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	0	5 900	10 000
	Sum utgifter	0	5 900	10 000
	Sum inntekter	0	0	0
	Netto utgifter	0	5 900	10 000

Kapittelet er et rent avsetningskapittel for fremtidig husleie og drift av nye idrettsanlegg. Det ligger

10 mill. på kapittelet i 2018, 35,8 mill. i 2019, 49 mill. i 2020 og 137,9 mill. i 2021.

11.13 Den norske kirke og andre trossamfunn

Tabell 11.39 Driftsbudsjettet for Den norske kirke og andre trossamfunn (kap. 581)

		<i>Beløp i 1000</i>		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
581	Den norske kirke og andre trossamfunn (KIF)			
14	Overføringsutgifter	211 864	213 309	231 564
	Sum utgifter	211 864	213 309	231 564
	Sum inntekter	0	0	0
	Netto utgifter	211 864	213 309	231 564

1 Ansvarsområde

Oslo kommune har ansvar for å finansiere Kirkelig fellesråd i Oslo sine utgifter til blant annet bygging, drift og vedlikehold av kirker, og fellesrådets og menighetsrådenes administrasjon. Det økonomiske ansvaret er regulert i lov om Den norske kirke av 07.06.1996 nr. 31 (kirkeoven) § 15.

Kommunen utbetaler også tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke. Ordningen er hjemlet i lovene om trdomssamfunn og ymist anna av 13.06.1969 nr. 25 og lov om tilskott til livssynssamfunn av 12.06.1981 nr. 64. Loven gir tros- og livssynssamfunnene tilsvarende beløp per medlem som ytes i tilskudd per medlem til Den norske kirke (Dnk). Det er kun trossamfunn som mottar statstilskudd som kan motta kommunalt tilskudd.

Overføring av tilskuddene til Kirkelig fellesråd i Oslo og til tros- og livssynssamfunn administreres av Gravferdsetaten.

2 Situasjonsbeskrivelse

Ved inngangen til 2017 hadde Den norske kirke 333 816 medlemmer i Oslo. Dette tilsvarer om lag

halvparten av Oslos befolkning. I 2018 forventes det at det blir gitt støtte til andre tros- og livssynssamfunn med samlet medlemstall på 146 934 (prognose), som tilsvarer omtrent en firedel av byens befolkning.

Kirkelig fellesråd i Oslo (KfiO) ivaretar administrative og økonomiske oppgaver på vegne av menighetene i Oslo, og har ansvar for bygging, drift og vedlikehold av totalt 64 kirker og kapell. Fellesrådet sørger for at kirkebyggene unngår forfall og at det er trygge forhold for brukerne av byggene.

Kirkebyggene er viktig for manges trosutøvelse og er samtidig en sentral del av vår kulturarv. Oslo er en livssynsåpen by, og kirkene er åpne for alle. Kirkene er for mange et naturlig samlingspunkt i lokalmiljøet, og brukes også til kulturarrangementer og andre aktiviteter. KfiO viser til et stort vedlikeholdsetter-slep i kirkene. Prioritering og valg av rehabiliteringsprosjekter foretas av Kirkelig fellesråd etter føringer gitt i bystyrets vedtak om budsjettamme for kirkeinvesteringer. I 2018 og 2019 gis KfiO i tillegg investeringstilskudd øremerket Torshov kirke. Kirken trekkes frem av KfiO som den kirken med størst behov for rehabilitering. Utvendig må både tak og fasade rehabiliteres, og innvendig må eksempelvis oljefyr og

ventilasjonsanlegg skiftes ut. Kirken skal også få

universell utforming og et nytt orgel.

3 Merknader til driftsbudsjett

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 5,1 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. I tilskuddet til andre trossamfunn er det tatt hensyn til avsetningen på 50 mill. i investering til kirken, ettersom trossamfunnene skal få et tilskudd per medlem tilsvarende hva KfiO får per medlem.

Avsetning til vedlikehold av kirkegårder og gravlunder budsjetteres på kap. 590 Gravferdsetaten. Avsetningen til tilskudd for tros- og livssynssamfunn er beregnet på grunnlag av både avsetninger i driftsbudsjettet til Den norske kirke, og bevilgningen i investeringsbudsjettet for kirkerehabiliteringer. 6 mill. av driftstilskuddet til Den norske kirke benyttes til gravferdsformål, og budsjetteres på driftsbudsjettet til Gravferdsetaten.

Tabell 11.40 Tilskuddsoversikt for Den norske kirke og andre trossamfunn (kap. 581)

Kap.nr	Avsetningen gjelder	Vedtak 2016	Vedtak 2017	Forslag 2018
581	Den norske kirke, driftstilskudd (iht. kirkeloven) ¹⁾	134 212	128 601	135 308
581	Den norske kirke, tilskudd for løpende vedlikehold (iht. kirkeloven) ²⁾	10 000	10 200	10 200
581	Tros- og livssynssamfunn, tilskudd (iht. lov om trdomssamfunn mv.)	72 776	74 508	86 056
Sum		216 988	213 309	231 564

1) Beløpene for 2016 og 2017 er budsjetterte beløp, ikke regnskapstall.

2) Mva-refusjon for vedlikehold inntektsføres direkte i Kirkelig Fellesråd regnskap til samme formål. Det innebærer at tilskuddet fra Oslo kommune og mva.-refusjon utgjør til sammen 12,50 mill. til vedlikehold i 2016 og 2,55 mill. i 2017 og 2018.

4 Investeringer

Tabell 11.41 Investeringsbudsjettet for Den norske kirke og andre trossamfunn (kap. 581)

Beløp i 1000

Kap / Artsgr	Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
<i>581 Den norske kirke og andre trossamfunn (KIF)</i>			
04 Overføringsutgifter	14 042	20 000	50 000
Sum utgifter	14 042	20 000	50 000
Sum inntekter	0	0	0
Netto utgifter	14 042	20 000	50 000

Tabell 11.42 Investeringsoversikt for Den norske kirke og andre trossamfunn (kap. 581)

Den norske kirke og andre trossamfunn (KIF)		Kostnadsramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
110005	Rehabilitering kirker			20 000	20 000	20 000	20 000		Løpende
118019	Rehabilitering Torshov kirke	55 000		30 000	25 000	0	0	0	1/18 - 4/19
	Sum investeringsutgifter			50 000	45 000	20 000	20 000		
	Sum kapittel finansiering			0	0	0	0		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			50 000	45 000	20 000	20 000		

Rehabilitering kirker

Det budsjetteres med 20 mill. årlig i økonomiplanperioden til rehabilitering av kirker og kapell. Kirkelig fellesråd får som byggherre mva.-refusjon, slik at den foreslåtte bevilgningen er på totalt på 25 mill. årlig til kirkerehabilitering. Gjennomføring og aktiviteter innen bevilget ramme forutsettes å skje i samsvar med en årlig rullert plan for rehabilitering, som KfO har ansvar for.

Rehabilitering av Torshov kirke

Torshov kirke har et særskilt rehabiliteringsbehov både utvendig og innvendig. Kirkelig fellesråd bevilges 30 mill. til utvendig rehabilitering i 2018 og 25 mill. til innvendig rehabilitering i 2019, til sammen 55 mill. Som byggherre får fellesrådet mva.-kompensasjon, slik at den foreslåtte bevilgningen er på totalt 68,8 mill., 37,5 mill. i 2018 og totalt 31,3 mill. i 2019.

11.14 Gravferdsetaten

Tabell 11.43 Driftsbudsjettet for Gravferdsetaten (kap. 590)

		Beløp i 1000		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
590	Gravferdsetaten (KIF)			
10	Lønn og sosiale utgifter	101 971	112 615	114 847
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	32 729	28 542	31 770
14	Overføringsutgifter	5 037	2 500	2 543
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	10 403	0	0
	Sum utgifter	150 139	143 657	149 160
16	Salgsinntekter	-71 276	-62 164	-64 080
17	Refusjoner	-9 591	-7 614	-7 812
18	Overføringsinntekter	-588	-358	-367
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-3 947	0	0
	Sum inntekter	-85 402	-70 136	-72 259
	Netto utgifter	64 737	73 521	76 901

1 Ansvarsområde

Gravferdsetaten skal gravlegge byens innbyggere med verdighet og med respekt for den enkeltes tro eller livssyn. Begravelser og kremasjoner er regulert i lov om gravplasser, kremasjon og gravferd, gravferdsforskriften og vedtekter for kirkegårder og gravlunder i Oslo. Gravferdsetaten skal ivareta kommunens lovpålagte ansvar for begravelser ved dødsfall hvor ingen andre sørger for gravferden.

Anlegg, drift og forvaltning av gravplasser og gravferdsdrift er regulert i lov, forskrift og vedtekter. Kirkelig fellelsråd i Oslo og Oslo kommune har hatt en 10-årig avtale fra 2002 om kommunal gravferdsdrift. Avtalen fra 2002 er ved tilleggsavtale forlenget ut 2017. Bystyret gav i sak 371 av 09.12.2015 byrådet fullmakt til å inngå ny, langvarig avtale med Kirkelig fellelsråd basert på dagens ordning. Denne prosessen pågår fortsatt.

2 Situasjonsbeskrivelse

Oslo skal være en livssynsåpen by og være åpen og inkluderende for innbyggere og besøkende. Dette innebærer at kommunen skal gi alle innbyggere den samme muligheten til å praktisere sin tro, og at byrådet utøver en politikk som gir rom for tro og ikke-tro samtidig.

Som livssynsåpen by skal Oslo gravlegge alle med verdighet og respekt for den enkeltes tro, ikke-tro eller livssyn. Det innebærer kunnskap og bevissthet

tilknyttet dødsfall, møter med avdødes etterlatte, gjennomføring av seremonier, samt tilrettelegging av gravplasser og seremonirom i tråd med ulike trosretninger og livssyn.

Gravferdsdriften i Oslo omfatter 20 kirkegårder og gravlunder samt Alfaset krematorium. Krist kirkegård er en museumskirkegård som ikke er i bruk.

Gravferdsetaten vedlikeholder 1 831 dekar. Ca. 4 000 Oslo-innbyggere dør årlig. Oslo hadde i 2016 3 455 kremasjoner og 2 867 nedsatte urner. Dette tilsvarer en kremasjonsprosent på om lag 75 %. Alle kremasjoner i Oslo foregår i Alfaset krematorium. Avgift for kremasjon ble fjernet fra 01.01.2016, og kremasjon er derfor økonomisk sidestilt med kistegravlegging.

Gravplasskapasiteten er totalt sett god, men ujevnt fordelt. Det ble i 2013 og 2014 budsjettet for utvidelse av nye gravplasser ved Klemetsrud kirkegård. Området er en del av den større områdereguleringen på Gjersrud-Stensrud som ble vedtatt i bystyret 14.12.2016 i sak 342. Det gjenstår imidlertid flere prosesser før en utvidelse kan igangsettes.

Målinger viser at krematoriet på Alfaset har for høye utslipp av kvikksølv og at styringssystemet og antall renselinjer gir en lite effektiv drift. Det er behov for en ombygging av krematoriet for å redusere utslippene, og for å effektivisere driften. Det foreslås midler til dette 2019 og 2020, med forprosjekt i 2018.

Tabell 11.44 Nøkkeltall for Gravferdsetaten (kap. 590)

Gravferdsetaten	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Vedlikeholdt areal (dekar)	1 823	1 831	1 831	1 831	1 831
Vedlikeholdt areal (dekar) per årsverk	13,03	10,6	11,5	11	11
Antall nedsatte kister	901	933	847	902	803
Antall nedsatte urner	3 212	3 329	2 954	2 991	2 867
Antall kremasjoner	3 553	3 400	3 299	3 455	3 455
Antall graver med sommerstell	52 204	51 246	50 418	49 509	48 780
Antall graver med høstpynt	47 699	48 009	46 492	45 060	44 798

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål for kapittelet:

Mål 6 Oslo skal være en livssynsåpen by, og byens innbyggere skal gravlegges med verdighet og med respekt for den enkeltes tro eller livssyn

4 Merknader til driftsbudsjett

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 1 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet tar hensyn til nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % i 2017 til 24 % i 2018. Pensjonskostnadene i 2018 er 0,5 mill. lavere enn i 2017. Det er innarbeidet en generell rammereduksjon på 0,7 mill. Avsetning til vedlikehold av kirkegårder og gravlunder

på netto 2,5 mill., brutto 3,1 mill. inkl. mva., videreføres. Anvendelse av denne avsetningen forutsetter et samarbeid med Kirkelig fellesråd i Oslo om prioritering av de mest nødvendige utbedrings- og vedlikeholdsprosjektene på kirkegårder og gravlunder. Det settes i 2018 av 3 mill. til forprosjektering av ombygging av krematoriet på Alfaset. Det vises for øvrig til beskrivelse av prosjektet under punkt 5, investeringer.

5 Investeringer

Tabell 11.45 Investeringsbudsjettet for Gravferdsetaten (kap. 590)

		Beløp i 1000		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
590	Gravferdsetaten (KIF)			
01	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	40 131	18 500	3 500
04	Overføringsutgifter	9 857	0	0
	Sum utgifter	49 988	18 500	3 500
07	Refusjoner	-12 648	-3 700	-700
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-6 885	0	0
	Sum inntekter	-19 533	-3 700	-700
	Netto utgifter	30 455	14 800	2 800

Tabell 11.46 Investeringsoversikt for Gravferdsetaten (kap. 590)

Gravferdsetaten (KIF)		Kostnads- ramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
106028	Nye graver på eksisterende gravlunder			3 500	3 500	3 500	3 500		Løpende
118020	Ombygging av krematoriet	57 000		0	38 000	19 000	0	0	1/19 - 4/20
	Sum investeringsutgifter			3 500	41 500	22 500	3 500		
106028	Nye graver på eksisterende gravlunder	Investeringsmoms		-700	-700	-700	-700		
118020	Ombygging av krematoriet	Investeringsmoms		0	-7 600	-3 800	0		
	Sum kapittel finansiering			-700	-8 300	-4 500	-700		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			2 800	33 200	18 000	2 800		

Nye graver på eksisterende gravlunder

Avsetningen på 3,5 mill. benyttes til klargjøring og ferdigstilling av områder på eksisterende kirkegårder/gravlunder hvor nye graver tas i bruk, herunder nødvendig utskifting av leirholdig jord mv.

Ombygging av Alfaset krematorium

Krematoriet må bygges om for å gi en sikrere og mer

effektiv drift, og for å redusere utslipp av kvikksølv. Ombyggingen omfatter utvidelse fra to til fire rense-linjer, ombygging av kjølesystemet, effektivisering av varmegjenvinning og oppdatering av styringssystemet. Det settes av investeringsmidler på totalt 57 mill. fordelt på 2019 og 2020.

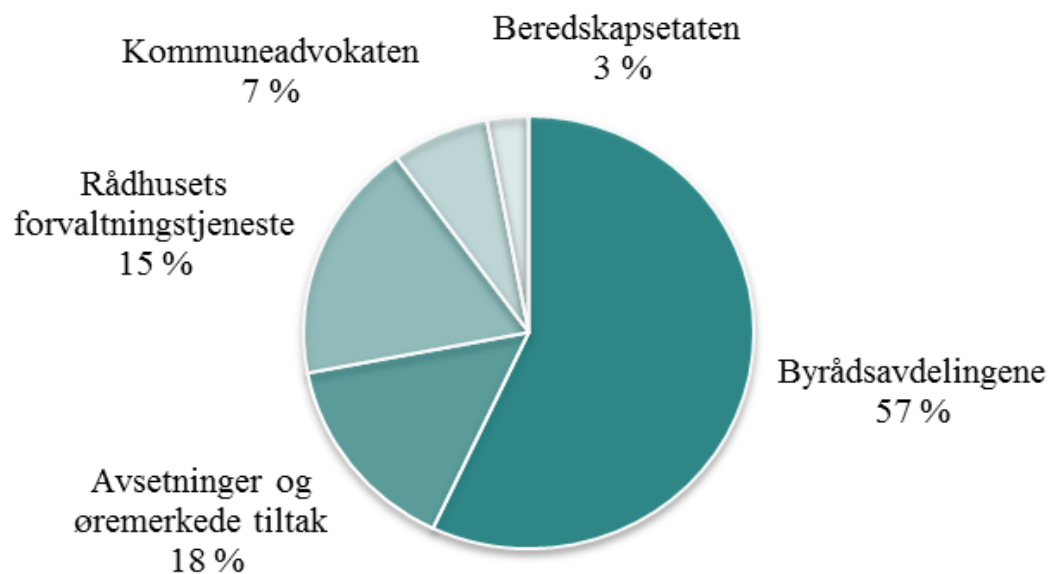
12. BYRÅDSLEDERENS KONTOR

Sektoransvaret for Byrådslederens kontor omfatter drift av byrådet og byrådsavdelingene, Rådhusets forvaltningstjeneste, Kommuneadvokaten og Beredskapsetaten. Byrådets ambisjoner som er beskrevet innledningsvis i sektoromtalen, gjelder sektorovergripende ansvar ved Byrådslederens kontor.

12.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for Byrådslederens kontor sektor

Figur 12.1 Hoved- og nøkkelstørrelser sektoren

Driftsbudsjettet	Dok 3 2017	Budsjett - økonomiplan			
		2018	2019	2020	2021
Sum utgifter	601,5	660,1	613,1	597,1	593,2
Sum inntekter	-46,7	-47,8	-47,6	-47,8	-47,6
Netto utgifter	554,9	612,3	565,5	549,3	545,6
Andel av kommunens totale brutto driftsbudsjett		1,1 %			

12.2 Byrådets ambisjoner for sektoren

Byrådets ambisjoner gjelder Byrådslederens kontors (BLK) sektorovergripende og strategiske oppgaver. Disse omfatter ansvar for videreutvikling av kommunens politiske og administrative styrings-system, virksomhetsstyring og ledelses- og kompetanseutvikling, topplederrekruttering, koordinering og utvikling av kommunens deltakelse i internasjonalt og regionalt samarbeid, beredskap, kommunikasjon, innsyn og offentlighet samt intern-revisjon.

Byrådets visjon er en grønnere, varmere, mer skapende by med plass til alle. Med forankring i visjonen og byrådsplattformen skal BLK legge til rette for utvikling av en kultur for tillit og åpenhet. BLK vil rette økt oppmerksomhet mot virksomhetsstyringen i kommunen, hvor organisasjon, ledelse og kompetanseutvikling er viktige og bærende elementer. Tillit skal prege styring og ledelse i Oslo kommune og reflekteres i styringsdialogen mellom byrådsavdeling og virksomhet, på den enkelte arbeidsplass og i samhandling med de tillitsvalgte.

Med tillit som strategi og arbeidsform skal tjenestene utvikles sammen med innbyggerne. De skal involveres i idé-, plan- og utviklingsfasen av for eksempel omsorgstjenester, byplanlegging, demokratiutvikling og digitalisering.

Innbyggere, næringsliv og andre skal ha tillit til at oppgaveløsningen er effektiv og kvalitativt god. Samarbeid og samhandling på tvers, både i og mellom virksomheter og sektorer, er viktig for å nå overordnede mål. Gjennom internasjonalt samarbeid får Oslo kommune mulighet til å dele erfaringer og få ny kunnskap i arbeidet med å videreutvikle kommunens tjenestetilbud.

Målene nedenfor er sektorovergripende. BLK har en særlig rolle som tilrettelegger, pådriver og samordner.

Særskilte satsinger i 2018 vil være styrking av kommunikasjon, beredskap, styring og ledelse og oppstart av prosjekt «Europas miljøhovedstad 2019».

Tabell 12.1 Byrådets mål for Byrådslederens kontors sektor

Mål	
1	En åpen og demokratisk kommune for innbyggerne
2	En effektiv, omstillingsdyktig og attraktiv kommune
3	En trygg by med god beredskap
4	Et regionalt og internasjonalt samarbeid som styrker kommunen

Mål 1 En åpen og demokratisk kommune for innbyggerne

Oslo skal være en foregangskommune på medvirkningsprosesser. Byrådet vil prioritere tiltak som kan øke medvirkning i de områdene av byene hvor andelen av befolkningen som deltar i medvirkningsprosesser er lavest.

Demokrati, åpenhet og tilgjengelighet forutsetter at informasjon som retter seg mot kommunens egne ansatte, innbyggere og andre relevante målgrupper er helhetlig, profesjonell og moderne.

Byrådet vil arbeide for bedre innbyggerdialog og være tilstede i de kanalene der folk er. Oslo kommunes nettsider er den viktigste kanalen i kommunens kommunikasjons- og informasjonsarbeid. Nettstedet www.oslo.kommune.no skal videreutvikles metodisk med brukerne i fokus og ivareta folks behov for medvirkning og demokrati. Arbeidet med en overordnet kommunikasjonsstrategi inkludert kanalstrategi, og ny visuell profil for Oslo kommune er godt i gang.

Byrådet ønsker å styrke åpenheten og innsynsmulighetene for innbyggere, foreninger og næringsliv. Oslo kommune har inngått en samarbeidsavtale med staten om å utvikle en ny felles innsynsløsning for politiske saker og postjournaler. På sikt er ambisjonen at hele det offentlige Norge kan ta løsningen i bruk.

Mål 2 En effektiv, omstillingsdyktig og attraktiv kommune

Tillit skal prege styring og ledelse i kommunen. I byrådssak 1055/17 beskrives tillit som strategi og arbeidsform med formål om å skape enda bedre tjenester til innbyggerne. Dette skal skje gjennom bedre dialog mellom kommunen og innbyggerne, mer samhandling internt i kommunen og resultatorientering og gjennomføringsevne. Dette skal danne grunnlag for videre arbeid i hele kommunen. Å bygge tillitskultur tar tid og er krevende. Sentrale tiltak skal bidra til å sette dagsorden, bevisstgjøre og motivere til endring, erfaringsutveksling og samarbeid. Stimulering til utvikling av virksomhetsstyringen og styringsdialogen mellom byrådsavdeling og virksomhet skal ha høy prioritet.

Mål- og resultatstyring ligger fortsatt til grunn for styring og oppfølging av byrådets overordnede mål. Tillit som strategi og arbeidsform får imidlertid konsekvenser for praktiseringen av mål- og resultatstyringen. Det legges mer vekt på tydelige mål og forventninger til resultater og effekter. Det legges mindre vekt på kontroll, detaljrapportering og måling av aktiviteter, tiltak og virkemidler. Tillitsbasert styring og ledelse betyr ikke fravær av kontroll, men å finne den rette balansen mellom styring og ledelse, kontroll og oppfølging. Ledere må også ta i bruk det handlingsrommet de faktisk har. Det kan dreie seg om å utnytte kompetansen i organisasjonen, økt involvering av innbyggere, bedre samhandling på tvers og ikke minst å utnytte teknologi. Digitalisering er en av de viktigste driverne i arbeidet med å nå byrådets visjon. Det som kan digitaliseres skal digitaliseres.

For å lykkes i arbeidet med å utvikle og forankre tillitsbasert styring og ledelse, er kommunens toppledere nøkkelpersoner. Byrådslederens kontor har i 2017 etablert et nytt tilbud til kommunens toppledere og deres ledergrupper. Tilbudet skal bidra til å videreutvikle tillitsbasert styring og ledelse og styrke toppledergruppers ferdigheter knyttet til strategisk ledelse og gjennomføringsevne. Tilbudet består av temasamlinger, ledergruppeutvikling og refleksjonsgrupper.

Oslo kommune skal utøve god virksomhetsstyring og arbeide kontinuerlig med kvalitetsforbedringer. Rapporteringskrav skal gjennomgås med sikte på forenkling. Styrings- og kontrollsystemer på prioriterte risikoområder skal vurderes. Sammen skal dette bidra til forbedring og videreutvikling av kommunens virksomhetsstyring, risikostyring og intern kontroll. Arbeidet med forebygging av korrupsjon står på dagsorden i hele kommunens organisasjon. Byrådet vil prioritere blant annet nettverksmøter for kommunens virksomheter og følge opp varsler om korrupsjon, misligheter og andre kritikkverdige forhold.

Oslo skal være en attraktiv by for innbyggere, arbeidstakere, næringsliv, investorer og besøkende. Den internasjonale profileringsstrategien for Oslo-regionen er et viktig virkemiddel for å styrke omdømmet til Oslo og Osloregionen internasjonalt. Byrådet vil arbeide aktivt for å profilere Oslo internasjonalt som miljøby, kulturby, kunnskapsby, fredsbby og aldersvennlig by i nært samarbeid med andre aktører.

Mål 3 En trygg by med god beredskap

Norge er et stabilt samfunn og Oslo er en trygg by å bo og ferdes i. Det er likevel viktig med et planmessig arbeid for å forebygge, og forberede håndtering av uønskede hendelser, kriser og katastrofer. Kommunen skal jobbe helhetlig, tverrsektorielt og systematisk med samfunnssikkerhet og beredskap.

Beredskapsarbeidet i Oslo kommune bygger på de nasjonale beredskapsprinsippene om ansvar, nærhet, likhet og samvirke. Beredskapsarbeidet skal være en integrert del av den daglige virksomheten i kommunen. Byrådet er opptatt av at alle kommunale virksomheter er rustet til å ivareta sine oppgaver dersom en uønsket hendelse skulle inntreffe. Oslo kommune skal jobbe systematisk for å avdekke risikoer og sårbarheter, og skal jobbe forebyggende for å hindre at uønskede hendelser inntreffer. Samtidig skal kommunen planlegge for å kunne håndtere uønskede hendelser og situasjoner som likevel oppstår, og kunne iverksette konsekvensreducerende tiltak.

Sentrale retningslinjer er oppdatert og implementeres i virksomhetenes beredskapsplanverk. Alle virksomheter skal ha beredskapsøvelser jevnlig – minimum annethvert år – og gjennomføre evaluering der risikobildet og virksomhetens egenart tilsier det. Oslo kommunes overordnede risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) skal oppdateres hvert fjerde år. Den enkelte virksomhets ROS-analyse skal være tilpasset denne.

Samfunnssikkerhet skal inngå som en del av kommunens planleggingsarbeid. Byrådet vil at Trygghetsindeksen og TRiO-samarbeidet (Trygg i Oslo) videreutvikles som et grunnlag for kunnskapsbasert og samordnet innsats på beredskapsfeltet. Målrettet forebyggende arbeid gir resultater, slik eksempelvis samarbeidet mellom Oslo kommune og Oslo politidistrikt i SaLTto-prosjektet (Sammen lager vi et trygt Oslo) har vist. Forebygging er viktig, og det gode samarbeidet mellom Oslo kommune og statlige, private og frivillige aktører skal videreutvikles for å sikre en trygg by.

Mål 4 Et regionalt og internasjonalt samarbeid som styrker kommunen

Oslo kommune deltar i de regionale organisasjonene Østlandssamarbeidet, samarbeidsalliansen Oslo-regionen og Osloregionens europakontor. Det er et felles mål å skape en Osloregion med større tyngde i dialogen med nasjonale myndigheter, som samarbeider effektivt om oppgaver vi løser best sammen og som fremstår som mer attraktiv nasjonalt og internasjonalt. Oslo har videre et nært samarbeid med Akershus på en rekke områder. Innenfor areal og transport gjelder dette blant annet Ruter AS, regional plan for areal og transport, Oslopakke 3 og byvekst-avtale med staten.

Det internasjonale samarbeidet skal gi konkret nytte for befolkningen gjennom å bidra til bedre og mer kostnadseffektive tjenester i Oslo. Videre skal dette samarbeidet bidra til å påvirke beslutninger i internasjonale fora. Det internasjonale arbeidet skal være en integrert del av kommunens virksomhet og brukes som et verktøy i kommunens ordinære arbeid. Byrådet vil styrke det internasjonale arbeidet gjennom aktivt samarbeid med andre byer, deltakelse i internasjonale nettverk og organisasjoner som blant annet Eurocities, C40 (Cities Climate Leadership Group), ICLEI (International Council for Local Environmental Initiatives) og gjennom deltakelse i EU/EØS-prosjekter. Dette bidrar til kompetanseheving av kommunens ansatte. Deltakelse i EU-prosjekter utløser midler fra EU og nasjonale myndigheter, og er et viktig supplement til finansieringskilder i de nasjonale programmene for nærings-, forsknings- og byutvikling.

Oslo er kåret til Europas miljøhovedstad 2019. Tildelingen av tittelen er en anerkjennelse av målrettet og godt miljø- og klimaarbeid så langt og de ambisjonene vi har fremover. Statusen gir Oslo en mulighet til å styrke sin posisjon som en av verdens ledende byer på miljø og klima. Samtidig gir den Oslo et ansvar for å være rollemodell for andre byer samt øke engasjementet hos egne innbyggere, næringsliv og organisasjoner. Byrådet vil i samarbeid med innbyggere, organisasjoner og næringsliv utvikle et spennende program for Oslo som Europas miljøhovedstad i 2019.

12.3 Sektorens økonomiske rammer

Tabell 12.2 Økonomiplanoversikt med spesifikasjon av endringer

Beløp i mill.

	Dok 3	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Driftsbudsjettet	2017	2018	2019	2020	2021
Dok 3 - vedtatt økonomiplan brutto¹⁾	601,5	585,7	583,2	571,4	0,0
DOK 3 bruttoramme første år videreført	601,5	601,5	601,5	601,5	601,5
+/- Oppgaveendringer mellom sektorer	0,0	10,4	4,8	4,0	3,8
+/- Andre aktivitetsnøytrale forhold	0,0	2,2	2,2	-0,2	-2,6
=Bruttoramme med aktivitet som i Dok 3	601,5	614,2	608,6	605,3	602,8
+/- Tidsbegrensede tiltak - spesifiserte	0,0	25,8	-12,4	-24,9	-24,9
+/- Spesifiserte rammeendringer	0,0	10,8	9,7	9,5	8,1
+/- Uspesifiserte rammeendringer	0,0	-2,2	-4,5	-4,5	-4,5
+/- Sum reelle endringer fra aktiviteter som i Dok 3		34,3	-7,1	-19,8	-21,2
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling	0,0	11,6	11,6	11,6	11,6
=ØKONOMIPLAN (brutto)	601,5	660,1	613,1	597,1	593,2
Salgs- og leieinntekter	-21,7	-22,4	-22,1	-22,4	-22,1
Refusjoner	-25,0	-25,4	-25,4	-25,4	-25,4
Overføringsinntekter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
=Sum driftsinntekter	-46,7	-47,8	-47,6	-47,8	-47,6
=ØKONOMIPLAN (netto)	554,9	612,3	565,5	549,3	545,6

Reelle endringer i prosent av aktivitet som i Dok 3

5,6 % -1,2 % -3,3 % -3,5 %

1) 2017 prisnivā

Oppgaveendringer mellom sektorene

Til finansiering av 2 faste og 8 midlertidige stillinger i byrådsavdelingene er det flyttet budsjettmidler fra kapitlene 545, 500, 306 og 308 til kapitlene 120 og 126.

Andre aktivitetsnøytrale forhold

0,9 mill. gjelder manglende priskompensasjon på kap. 120 for 2017 og 1,3 mill. gjelder økte husleie-uttak. Sektorens ramme reduseres med 2,4 mill. i 2020 og 4,8 mill. i 2021 som følge av effektiviseringsuttak.

Tidsbegrensede tiltak – spesifiserte

Tilskudd til organisasjoner på kap. 126 er økt med 1 mill. fra 2017. Engangsbevilgning på 18 mill. i 2018 til arbeid med Europas miljøhovedstad 2019 går ut igjen fra 2019. Bevilgning til prosjekt Bilfritt byliv går ut fra 2020 med 11,5 mill. Engangsbevilgning i 2018 og 2019 til tiltak innenfor kommunens kommunikasjonsstrategi utgjør 6,7 mill. i 2018 og 1 mill. i 2019.

Spesifiserte rammeendringer

Det legges inn midler til styrking av byrådsavdelingene med 3,6 mill. til faste stillinger og 3,4 mill. til midlertidige prosjektstillinger. Beredskapsetaten styrkes med 1,6 mill. i tillegg til 2,5 mill. til befolkningsvarslng. Byrådsavdelingenes budsjett er redusert med 0,3 mill. i forbindelse med redusert konsulentbruk.

Uspesifiserte rammeendringer

Samlet rammereduksjon for sektoren er på 2,2 mill. i 2018 økende til 4,4 mill. i 2019.

Salgs- og leieinntekter

Inntektsbortfall på Rådhusets forvaltningstjeneste i forbindelse med valg, kompenseres med 0,250 mill. i valgård.

Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling

Brutto kompensasjon er 11,6 mill. Det vises til kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Tabell 12.3 Netto budsjett – Byrådslederens kontor

		Beløp i mill.			
		Dok 3 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020 2021
Netto driftsbudsjett pr sektor					
120	Byråd/byrådsavdelingene (BLK)	349,1	367,3	360,0	357,4 355,9
126	Div.avsetn.og tidsb. tiltak under byrådsavd. (BLK)	79,2	112,5	74,1	61,4 59,6
140	Kommuneadvokaten (BLK)	38,1	38,5	38,4	38,2 38,0
150	Rådhusets forvaltningstjeneste (BLK)	71,7	72,8	72,7	72,0 71,9
184	Beredskapsetaten (BLK)	15,3	19,6	18,8	18,8 18,7
191	Tilfeldige utg. etter byrådets bestemmelse (BLK)	1,5	1,5	1,5	1,5 1,5
Sum Byrådslederens kontor (BLK)		554,9	612,3	565,5	549,3 545,6

Tabell 12.4 Brutto investeringsbudsjett – Byrådslederens kontor

		Beløp i mill			
		Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Brutto investeringsbudsjett					
150	Rådhusets forvaltningstjeneste (BLK)	10,5	61,5	3,5	3,5
Sum Byrådslederens kontor (BLK)		10,5	61,5	3,5	3,5

12.4 Byråd/byrådsavdelingene

Tabell 12.5 Driftsbudsjett Byråd/byrådsavdelingene

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
120	Byråd/byrådsavdelingene (BLK)			
10	Lønn og sosiale utgifter	278 093	315 680	327 444
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	56 719	43 190	49 962
14	Overføringsutgifter	15 859	0	0
Sum utgifter		350 671	358 870	377 406
16	Salgsinntekter	-11 038	-264	-271
17	Refusjoner	-14 394	-9 556	-9 804
Sum inntekter		-25 432	-9 820	-10 075
Netto utgifter		325 240	349 050	367 331

1 Ansvarsområde

Oslo skal være en foregangskommune for god brukerservice og effektiv oppgaveløsning. Det skal arbeides for tillit og godt samspill mellom byens befolkning, kommunale virksomheter, ansatte og folkevalgte organer. Gjennom aktivt kommunikasjonsarbeid skal kommunens omdømme som tjenesteyter og arbeidsplass styrkes.

Oslo kommunes parlamentariske styringssystem er hjemlet i kommunelovens kapittel 3. Byrådet er kommunens utøvende organ og øverste ledelse for kommunens administrasjon. Den enkelte byråd har

direkte instruksjonsmyndighet og parlamentarisk ansvar på sitt område og er den øverste leder av sin byrådsavdeling.

Byrådsavdelingene utgjør kommunens sentrale administrative apparat og har tre hovedfunksjoner:

- å være faglig sekretariat for politisk ledelse
- å føre tilsyn, utøve styring og kontrollere underliggende virksomheter
- å være forvaltningsorgan innenfor definerte ansvarsområder

2 Merknader til driftsbudsjettet

Driftsbudsjettet er ført opp med midler til lønn og drift av byrådsavdelingene. Fra 2018 er det innarbeidet midler til 4 nye stillinger til arbeidet med oppfølging (VAR) og store investeringsprosjekter på MOS sektor, idrettsprosjekter på KIF sektor og styrking av administrativ støttefunksjon. Finansiering av tidligere opprettet seksjonssjefstilling i EHS er overført fra kap. 308 Bydelene – avsetninger helse, eldre og sosiale tjenester.

For øvrig er det på kapitlet også midler til visse drifts- og utviklingstiltak som gjelder hele kommunen, tiltak på konsernnivå som kommuneplanarbeidet, etatsjefssamlinger, kommunikasjon, internrevisjon og kommunens fellessystemer.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 6,3 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % til 24 % i 2018. Pensjonskostnadene i 2018 er 2 mill lavere enn i 2017.

12.5 Diverse avsetninger og tidsbegrensede tiltak under byrådsavdelingene

Tabell 12.6 Driftsbudsjett Diverse avsetninger og tidsbegrensede tiltak under byrådsavdelingene

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
126	<i>Div.avsetn.og tidsb. tiltak under byrådsavd. (BLK)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	34 046	18 932	26 749
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	42 362	53 202	73 231
13	Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	6 306	8 728	10 237
14	Overføringsutgifter	10 293	2 300	6 264
	Sum utgifter	93 008	83 162	116 481
16	Salgsinntekter	-24 205	0	0
17	Refusjoner	1 311	-3 916	-4 018
18	Overføringsinntekter	-14 777	0	0
	Sum inntekter	-37 670	-3 916	-4 018
	Netto utgifter	55 337	79 246	112 463

1 Ansvarsområde

Kapitlet skal dekke utgifter til utrednings- og evalueringsoppgaver i forbindelse med byrådsavdelingenes arbeid med å gjennomføre byrådets og bystyrets vedtak, herunder utgifter til ekstraordinære og tidsbegrensede tiltak. Videre dekkes visse avsetninger og fellesfunksjoner som gjelder hele kommunen og som ikke naturlig hører hjemme på andre kapitler.

I tillegg kommer midler til ulike formål som dekning av utgifter som påløper ved avvikling eller omstilling i kommunale virksomheter og hvor ansvar blir overført til den sentrale administrasjonen, midler til leie av lokaler til byrådsavdelingene utenfor Rådhuset, kontingenter, tiltak i forbindelse med kommunens internasjonale engasjement og midler til saksomkostninger, erstatninger ved saksanlegg og andre forhold hvor Oslo kommune ved byrådsavdelingene er partsrepresentant.

2 Merknader til driftsbudsjettet

På kapitlet er det avsatt 4,3 mill. til gjennomføring av utviklings- og utredningstiltak, ulike evalueringer, kommuneovergripende brukerundersøkelser og omstillingstiltak. Kapitlet omfatter også tiltak i forbindelse med bystyresak 468/2005 Strategi for samarbeid med kunnskapsinstitusjoner og kunnskapsmiljøer i Oslo og kommunens deltakelse i Oslo-forskning.

Kapitlet dekker kontingenter for medlemskap i Oslo-regionen, Østlandssamarbeidet mv. I 2018 er det lagt inn midler til ekstraordinær kontingent for internasjonal profilering av Osloregionen. Byrådet foreslår videre avsatt 18 mill. til programmet for Oslo som Europas miljøhovedstad i 2019.

Det er også avsatt midler til Oslo kommunes internasjonale engasjement som deltakelse i Oslo-regionens Europakontor, Eurocities, C40, Gøteborg-Oslo samarbeidet samt delegasjonsbesøk og deltakelse i andre internasjonale fora. Det er også satt av 3 mill. til deltakelse i EU/EØS regionale utviklingsprogram. I perioden 2018-2020 prioriterer byrådet å opprette en prosjektstilling for å øke innsatsen for Oslo kommunes deltakelse i EU/EØS prosjekter, spesielt programmet innenfor forskning og innovasjon (Horizon 2020).

For en tidsavgrenset periode på fra 1 til 3 år er det overført midler fra kap. 306 Bydelene-diverse barnehagetiltak og kap. 308 Bydelene – avsetninger helse, eldre og sosiale tjenester til 7 midlertidige stillinger av ulik varighet som skal arbeide med prosjekter innenfor språkstimuleringstiltak for førskolebarn, velferdsteknologi, utviklingstiltak innenfor aldring og helse, barnehjernevernet og beredskap. Midlene tilbakestøres sektor etter endt prosjektperiode.

Byrådet foreslår også at det gis tilskudd til Oslo Freedom Forum med 0,750 mill., Oslo Business for Peace 0,750 mill., NSF Globaliseringskonferanse

1 mill. og Oslo Metropolitan Area (MIPIM) med 0,2 mill. i 2018.

Kapitlet inneholder for øvrig midler til utvikling av kriteriesystemet og kvalitetssikring av store investeringsprosjekter i kommunen, koordinering av flyktningssituasjonen, nye kanaler for innbyggerkontakt samt Tryggere by arbeidet.

Det er også avsatt midler til Lokal Agenda 21-arbeidet. Det er budsjettet med 0,5 mill. til gjennomføring av Oslo miljøfestival. Tiltaket er delvis finansiert ved støtte fra Oslo Havn KF med 0,075 mill., Vann- og avløpsetaten med 0,075 mill. og Renovasjonsetaten med 0,150 mill.

I rammen ligger midler til Bilfritt byliv med 11,5 mill. årlig i perioden 2017-2019. I tillegg er det satt av 4 mill. for 2018 til oppfølging på BYU, NOE, KIF og MOS sektor. Det er også avsatt 5 mill. til Sekretariatet for Vederlagsutvalget i 2018.

Det er avsatt 1,3 mill. til arbeidet med Film-meldingen (prosjektstilling) og 2 mill. til arbeidet med «Oslo-modellen: Innsats mot ensomhet blant eldre», til blant annet en prosjektlederstilling i KIF.

Det er avsatt midler til en enhet som skal planlegge og koordinere områdesatsinger i Groruddalen, Indre øst og Oslo sør. For øvrig vises til Kapittel 8 Byutvikling.

Oslo kommune har påtatt seg ansvar for driften av sekretariatet for samarbeidsalliansen Osloregionen. Utgifter til driften fordeles mellom medlemmene.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 1,7 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Følgende prosjektmidler på driften anses som kommunalt øremerket for 2018:

Tabell 12.7 Øremerkede kommunale midler – Byrådslederens kontor

		Beløp i 1 000
Prosjektnummer	Prosjektnavn	Beløp
2.126.36	Utvikling og utredninger i byrådsavdelingene	4 300
2.126.31	Vederlagsutvalgets sekretariat	5 000
2.126.32	Regionale utviklingsprogrammer under EU/EØS	4 400
2.126.35	Bilfritt byliv	15 500
2.126.37	Program for Oslo som Europas miljøhovedstad 2019	18 000

Oppført beløp er årets bevilgning til prosjektene. Midlene forutsettes brukt i 2018 i samsvar med

planlagt fremdrift. Dersom det skjer forskyvninger i fremdriften som gjør at midlene ikke anvendes fullt ut, er de overførbare til påfølgende budsjettår.

12.6 Kommuneadvokaten

Tabell 12.8 Driftsbudsjett – Kommuneadvokaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
140	<i>Kommuneadvokaten (BLK)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	37 693	41 331	42 120
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	7 347	5 026	4 869
13	Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	1 844	0	0
14	Overføringsutgifter	1 661	1 043	1 061
	Sum utgifter	48 545	47 400	48 050
16	Salgsinntekter	-8 577	-5 034	-5 165
17	Refusjoner	-3 691	-4 232	-4 342
18	Overføringsinntekter	-9	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-35	0	0
	Sum inntekter	-12 312	-9 266	-9 507
	Netto utgifter	36 233	38 134	38 543

1 Ansvarsområde

Kommuneadvokatens oppgaver og organisering fremgår i Oslo kommunes rettsinstruks.

Kommuneadvokaten prosederer kommunens rettsaker og gir etter anmodning råd og betenkninger til bystyrets organer, byrådet og byrådsavdelingene, etater, bydeler, kommunale foretak og kommunalt eide aksjeselskaper. Kommuneadvokaten bidrar også med intern opplæring i kommunen innenfor det juridiske fagområdet.

Kommuneadvokatens virksomhet reguleres av den generelle advokatlovgivningen, herunder etiske retningslinjer for advokater, men er ellers ikke underlagt spesiallover eller forskrifter. Etaten står i en særstilling i kommunen da den organisatorisk hører til både under bystyret og byrådet ved Byrådslederens kontor. I faglige spørsmål har Kommuneadvokaten en uavhengig stilling og er ikke underlagt instruksjonsmyndighet.

Kommuneadvokaten er et viktig ledd i Oslo kommunes arbeid for å sikre kommunens innbyggere rask og

effektiv myndighetsutøvelse, at enkeltmenneskers rettigheter ikke krenkes og at kommunens økonomiske og juridiske posisjoner ivaretas. Etaten skal bidra til juridisk korrekt beslutningsgrunnlag for politiske organer.

Byrådet vil at Kommuneadvokatens kontor opprettholder en juridisk bemanning med høyt kompetansenivå og at de ansattes faglige kompetanse og spisskompetanse ivaretas. Rådgivning skal utføres raskt og godt og i nært samarbeid med kommunens virksomheter. Etaten har ansvar for å gi god informasjon til sine brukere som forebyggende tiltak og som ledd i saksbehandlingen.

2 Situasjonsbeskrivelse

Det vil over tid alltid være noe variasjon i saksmengde og sakstyper. Tendensen er en økning i størrelse og kompleksitet i den enkelte sak. Saksstatistikken viser at kommunen fikk medhold i sin påstand i 47,3 % av de rettsakene som var til behandling ved kontoret og realitetsavgjort ved domstolene i 2016. Antall tapte saker var i underkant av 5,5 % i 2016.

Tabell 12.9 Nøkkeltall – Kommuneadvokaten

Kommuneadvokaten	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Innkømne rettsaker	246	266	242	227	242
Avsluttede rettsaker	158	235	226	391	145
Innkømne rådgivningssaker	356	340	397	367	388
Avsluttede rådgivningssaker	366	399	255	600	278
Innk rådg.saker besvart innen 3 d i %	25 %	19 %	24 %	22 %	
Innk rådg.saker besvart innen 14 d i %	30 %	30 %	31 %	30 %	
Innk rådg.saker besvart innen 6 uker i %	31 %	30 %	26 %	21 %	
Innk rådg.saker besvart etter 6 uker i %	14 %	17 %	7 %	8 %	
Andel ubesvarte saker i %	2 %	3 %	8 %	13 %	

Mangler nøkkeltall for 2016 grunnet nytt elektronisk saks og arkivsystem

3 Merknader til driftsbudsjettet

Driftsbudsjettet er ført opp med midler til lønn og drift av Kommuneadvokatens kontor som er bemannet med 22 advokater og 5 administrative ansatte.

Det hefter en usikkerhet ved etatens inntekter. Kommunale virksomheter skal betale honorar når Kommuneadvokaten yter juridisk bistand i forbindelse med større prosjekter. For å synliggjøre de reelle

utgiftene knyttet til store prosjekter, skal også kostnader til ekstraordinær juridisk bistand inngå i den budsjetterte projektkostnad.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,7 mill. jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % til 24 % i 2018. Pensjonskostnadene i 2018 er 0,2 mill. lavere enn i 2017.

12.7 Rådhusets forvaltningstjeneste

12.10 Tabell Driftsbudsjettet Rådhusets forvaltningstjeneste

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
150	<i>Rådhusets forvaltningstjeneste (BLK)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	52 789	58 821	59 954
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	33 953	32 542	33 020
14	Overføringsutgifter	4 896	3 995	4 063
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	6 491	0	0
	Sum utgifter	98 130	95 358	97 037
16	Salgsinntekter	-17 201	-16 428	-16 962
17	Refusjoner	-7 302	-7 254	-7 254
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-3 984	0	0
	Sum inntekter	-28 488	-23 682	-24 216
	Netto utgifter	69 642	71 676	72 821

1 Ansvarsområde

Rådhusets forvaltningstjeneste skal yte profesjonell rådgivning, god service og effektive tjenester overfor publikum, Rådhusets brukere og kommunens virksomheter innenfor sitt ansvarsområde. Etaten utfører representasjonsoppgaver og protokollære og museale tjenester. De har ansvar for forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av Rådhuset som bygning, herunder sikkerhetsoppgaver og servicefunksjoner i Rådhuset og i innleide lokaler for byrådsavdelingene og Bystyrets sekretariat.

Rådhusets forvaltningstjeneste skal administrere transportordningen for politisk ledelse i Rådhuset og fatte vedtak om bruk av Rådhusplassen, Rådhusets atelier og Rådhusgalleriet. Forvaltning av byflagging og Heftyetunet inngår også i ansvarsområdet. For øvrig er frankering og intern postdistribusjon i kommunen etatens ansvar.

Innenfor sitt ansvarsområde vil byrådet at Rådhusets forvaltningstjeneste skal:

- drive profesjonell utvikling og effektiv forvaltning, drift og vedlikehold av Rådhuset

- ivareta gjestene ved arrangementene i Rådhuset og Heftyevillaen på en god måte
- balansere hensyn til åpenhet og sikkerhet og beredskap for personell, bygg, kunst og andre eiendeler

2 Situasjonsbeskrivelse

Byrådet forutsetter at Rådhusets forvaltningstjeneste arbeider systematisk med omstilling for i størst mulig grad å opprettholde kvaliteten på tjenesteproduksjonen. Samtidig må løpende vedlikehold og sikkerhet prioriteres. I 2018 vil arbeidet med sikkerhet og igangsetting av ulike prosjekter i den forbindelse ha høy prioritet i etaten.

Rådhusets forvaltningstjeneste har en tjenesteavtale med byrådsavdelingene og Bystyrets sekretariat for drift av telefoni- og datanettverket i Rådhuset.

Rådhuset er sertifisert som miljøfyrtårn og har også egen energisertifisering i henhold til byggeforskriften.

Tabell 12.11 Nøkkeltall – Rådhusets forvaltningstjeneste

Rådhusets forvaltningstjeneste	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
Utstillinger i Rådhusgalleriet	22	20	14	18	27
Tilstelninger på Rådhusplassen	46	38	38	40	23
Arrangementer i festbygningen Rådhuset	286	250	247	245	259

3 Merknader til driftsbudsjettet

Driftsbudsjettet er ført opp med midler til lønn og drift av Rådhusets forvaltningstjeneste herunder midler til generelt vedlikehold, vedlikehold av heiser, sikkerhetstiltak og etatens basistjenester. Kapitlet er kompensert for mindreinntekt i forbindelse med arrangementet rundt Nobelprisutdelingen.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 1,7 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % til 24 % i 2018. Pensjonskostnadene i 2018 er 0,3 mill. lavere enn i 2017.

4 Investeringer

Tabell 12.12 Investeringsbudsjettet – Rådhusets forvaltningstjeneste

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
150	<i>Rådhusets forvaltningstjeneste (BLK)</i>			
01	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	1 678	30 100	10 500
04	Overføringsutgifter	420	0	0
	Sum utgifter	2 098	30 100	10 500
07	Refusjoner	-420	-6 000	-2 100
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-2 507	0	0
	Sum inntekter	-2 927	-6 000	-2 100
	Netto utgifter	-829	24 100	8 400

Tabell 12.13 Investeringsoversikt – Rådhusets forvaltningstjeneste

Rådhusets forvaltningstjeneste (BLK)		Kostnadsramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
113024	Rådhuset - diverse rehabilitering			3 500	3 500	3 500	3 500		løpende
117020	RFT Utvikling av rådhuset	80 000	15 000	7 000	58 000	0	0	0	1/17 - 4/19
Sum investeringsutgifter				10 500	61 500	3 500	3 500		
113024	Rådhuset - diverse rehabilitering	Investeringsmoms		-700	-700	-700	-700		
117020	RFT Utvikling av rådhuset	Investeringsmoms		-1 400	-11 600	0	0		
Sum kapittel finansiering				-2 100	-12 300	-700	-700		
Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)				8 400	49 200	2 800	2 800		

12.8 Beredskapsetaten

Tabell 12.14 Driftsbudsjettet Beredskapsetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
184	<i>Beredskapsetaten (BLK)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	10 558	9 383	10 047
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	5 629	5 869	9 593
14	Overføringsutgifter	707	0	0
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	669	0	0
	Sum utgifter	17 563	15 252	19 640
16	Salgsinntekter	-835	0	0
17	Refusjoner	-1 168	0	0
18	Overføringsinntekter	-417	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-669	0	0
	Sum inntekter	-3 089	0	0
	Netto utgifter	14 474	15 252	19 640

1 Ansvarsområde

Beredskapsetatens ansvarsområde fremgår av Reglement for Oslo kommunes arbeid med samfunnsikkerhet, beredskap og sikkerhet, jf. Bystyresak 182/16.

Beredskapsetaten er en strategisk stabsetat. Etaten skal sørge for at kommunens beredskapsmessige plikter i krig og fred blir ivaretatt på en tilfredsstillende måte. Etaten skal bidra til at kommunen innfrir krav i forskrift om kommunal beredskapsplikt og er i best mulig stand til å møte ulykker, katastrofer og uønskede hendelser. Etaten gir veiledning, opplæring og fører tilsyn med alle kommunale virksomheters beredskapsarbeid. Etaten har ansvar for overordnet koordinering av kommunens krisehåndtering og kriseledelse.

Beredskapsetatens virksomhet styres av «Lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (Sivilbeskyttelsesloven)», «Lov om forebyggende sikkerhetstjeneste» (Sikkerhetsloven), Lov om særlige åtgjerder under krig, krigsfare og lignende forhold» (Beredskapsloven), «Lov om helsemessige og sosial beredskap» samt «Lov om forsynings- og beredskapstiltak».

Beredskapsetaten har ansvar for å utarbeide og revidere overordnet risiko og sårbarhetsanalyse og overordnet beredskapsplan for kommunen. Etaten utfører også ulike delanalyser for å ivareta utfordringer i det løpende trusselbildet og innenfor områder med forhøyet risiko og kritisk infrastruktur.

Beredskapsetaten skal bidra til å forebygge hendelser som kan medføre alvorlige forstyrrelser i kommunens tjenesteproduksjon. Dersom hendelser likevel inntreffer, skal Beredskapsetaten forberede tiltak som minimaliserer konsekvensene for mennesker, miljø, omdømme (tillit), verdier og infrastruktur. Beredskapsarbeidet skal være en integrert del av den daglige virksomheten i kommunen.

2 Situasjonsbeskrivelse

Beredskapsetaten arrangerer og organiserer øvelser innen beredskap og kriseledelse, og bidrar aktivt til kompetanseheving for personell i kommunen ved å gjennomføre veiledning og opplæring. Etaten arrangerer Beredskapsforum og Trygghetskonferansen, der representanter fra kommunen, staten, politiet og andre sentrale interne og eksterne beredskapsaktører deltar og bidrar til samvirke, koordinering av beredskapsplaner, deling av relevant informasjon og erfaringsutveksling. Utvikling av TRiO samarbeidet er viktig for beredskapsarbeidet i Oslo kommune.

Beredskapsetaten har hovedfokus på øvelser og tilsyn slik at Oslo kommunes overordnede kriseledelse samt alle virksomheter med stor beredskapsmessig betydning for kommunen, har en øvet og kompetent organisasjon med oppdaterte og effektive planverk. Dette for å kunne møte vanskelige og krevende situasjoner som alvorlige uønskede hendelser og større eller mindre kriser. Øvelsene og planverket skal være koordinert med alle kommunale virksomheter og med politi, Fylkesmannen og eksterne samarbeidspartner.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Oslo skal være en trygg by med god beredskap. Kommunen skal være forberedt på å håndtere situasjoner som kan påvirke tjenesteproduksjonen og skade liv, helse og verdier. Kommunen skal ha omfattende fagkunnskap, erfaring og risikoforståelse, godt planverk og jevnlig øvelser. Beredskapsetaten skal være en aktiv pådriver for kommunens helhetlige, tverrsektorielle og systematiske arbeid med samfunnsikkerhet og beredskap.

Mål 2 En trygg by med god beredskap

Tiltak 1:

Beredskapsetaten skal føre tilsyn med kommunens virksomheters oppfølging av beredskap.

Tiltak 2:

Beredskapsetaten skal være aktiv pådriver innen beredskap for kommunens virksomheter.

Tiltak 3:

Beredskapsetaten skal gjennomføre opplæring og øvelser i krisehåndtering.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Driftsbudsjettet er ført opp med midler til lønn og drift av Beredskapsetaten. Fra 2018 er budsjetttrammen øket med 1,6 mill. til IKT-utvikling, digitalisering og uforutsette utgifter. Det er også lagt inn 2,5 mill. til anskaffelse og forvaltning av system for befolkningsvarsling i samarbeid med Asker og Bærum i 2018. fra 2019 ligger inne 1,7 mill. årlig til Oslo kommunes andel av utgiftene til systemet.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,3 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % til 24 % i 2018. Pensjonskostnadene i 2018 er 0,1 mill. lavere enn i 2017.

12.9 Tilfeldige utgifter etter byrådets bestemmelse

Tabell 12.15 Driftsbudsjett – Tilfeldige utgifter etter byrådets bestemmelse

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
191	<i>Tilfeldige utg. etter byrådets bestemmelse (BLK)</i>			
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	111	0	0
14	Overføringsutgifter	1 416	1 500	1 500
	Sum utgifter	1 527	1 500	1 500
	Sum inntekter	0	0	0
	Netto utgifter	1 527	1 500	1 500

Avsetningen er uspesifisert og kan benyttes til ulike formål der det oppstår et finansieringsbehov for mindre tiltak i løpet av året. Det er i utgangspunktet ingen begrensninger i hva som kan dekkes over avsetningen og det er praksis for at den benyttes også til

å yte mindre tilskudd til ulike formål og organisasjoner. Sakene behandles enkeltvis løpende gjennom året. Avsetningen anses imidlertid ikke som en tilskuddsordning som er omfattet av «Regler for tilskuddsforvaltningen».

12.10 Tilskuddsmidler – Byrådslederens kontor

Tabell 12.16 Tilskuddsmidler – Byrådslederens kontor

		Beløp i 1000 kr		
Kap. nr.	Avsetningen gjelder	Vedtak 2016	Vedtak 2017	Forslag 2018
126	Oslo Freedom Forum	750	700	750
126	Oslo Metropolitan Area (MIPIM)	200	200	200
126	Oslo Business for Peace	500	750	750
126	Norges sosiale forum - Globaliseringskonferanse	750	0	1 000
191	Tilskudd etter byrådets bestemmelse	1 500	1 500	1 500
SUM		3 700	3 150	4 200

13. FINANS

Byrådsavdeling for finans (FIN) har ansvar for å utarbeide kommuneplan, budsjett og økonomiplan for Oslo kommune og å utvikle gode systemer for økonomistyring og rapportering. Ansvarsområdet omfatter også overordnet anskaffelsesstrategi og metodikk for gode investeringsprosesser, digitalisering og konsernovergripende IKT herunder informasjonssikkerhet, kommunens sentrale arbeidsgiverfunksjon, finansforvaltning, eiendomsskattområdet samt Oslo kommunes statistikkproduksjon.

13.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for finans

Figur 13.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for finans

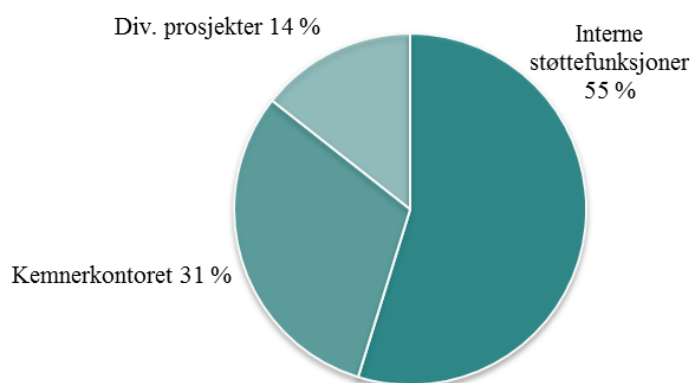
Driftsbudsjettet	Dok 3 2017	Budsjett - økonomiplan			
		2018	2019	2020	2021
Sum utgifter	1 012,2	1 031,6	1 005,5	1 002,3	999,3
Sum inntekter	-513,8	-523,2	-523,2	-523,2	-523,2
Netto utgifter	498,4	508,4	482,3	479,1	476,1
Andel av kommunens totale brutto driftsbudsjett		1,7 %			

Beløp i mill.

Brutto driftsutgifter for 2018 fordeler seg slik:

I 2018 skal Oslo kommune bruke:

- 150 mill. til etablering av flere elektroniske tjenester for kommunens brukere, totalt 450 mill. i økonomiplanperioden
- 50 mill. til virksomhetens investeringer i elektroniske sak-/arkivsystem, totalt 200 mill. i økonomiplanperioden
- 132 mill. til modernisering av kommunens IKT-infrastruktur

13.2 Byrådets ambisjoner for finans

Byrådets visjon er en grønnere, varmere og skapende by med plass til alle. Basert på dette ønsker byrådsavdeling for finans å bidra til at Oslo kommune skal være åpen og tilgjengelig, og kommuniseres på en klar, forståelig og framtidsrettet måte. Oslo innbyggere skal få et heldigitalt møte med kommunen, gjennom smartere, mer samordnende og universelt utformede tjenester. Økt produktivitet som følge av digitalisering skal komme innbyggerne til gode. Byrådet er opptatt av å skape et godt fagmiljø og sikre at kommunen blir en attraktiv IKT- arbeidsgiver.

Byrådsavdelingen vil videre bidra å føre en bærekraftig og ansvarlig økonomisk politikk, bidra til å styrke innsatsen mot arbeidslivskriminalitet og sosial dumping, og bruke kommunens innflytelse som arbeidsgiver og innkjøper for aktiv fremme bærekraft.

Byrådet ønsker i 2018 å styrke innsatsen for å gjøre Oslo til en by som er god å bo i for den eldre delen av befolkningen. Hvert år går om lag 3000 ansatte i Oslo kommune over i pensjonstilværelsen. Mange av disse bor i Oslo kommune og har kompetanse og ressurser til å bidra inn i frivillig arbeid. Oslo kommune som arbeidsgiver ønsker å legge til rette for at kommunens ansatte går over i en god og aktiv pensjonstilværelse til det beste for seg selv og sine omgivelser. Byrådet ønsker å se på muligheter for å rekruttere nylig avgåtte arbeidstakere og fremtidige pensjonister til frivillig innsats og en aktiv pensjonstilværelse gjennom målrettet informasjon.

Digitalisering

Samfunnet som helhet står overfor en teknologisk endring som øker i omfang og bredde. Utviklingen går raskere og stadig flere områder påvirkes. Teknologien åpner opp for muligheter til å tilby enkeltmennesker bedre tjenester på en mer effektiv måte. Byrådet har fokus på at det blir enkelt for innbyggeren å få tilgang til de tjenestene de trenger når de trenger dem. Vi skal bygge en tjenesteplattform som gjør det enkelt å tilby tjenester hvor innbyggerne slipper å registrere ny informasjon som kommunen allerede har.

For at ny teknologi skal bidra til å gi best mulige tjenester er det viktig å forstå brukernes behov. Virksomhetene må også jobbe sammen med et brukerfokus i utviklingen av tjenester. Digitalisering av kommunens tjenester åpner for at mange av kommunens tjenester både kan bli bedre og mer effektive.

Ny teknologi endrer hvordan kommunen samlet, og den enkelte virksomhet utfører sine oppgaver. Brukerfokus og brukeropplevelsen er selve kjernen i de endringene digitalisering åpner opp for. Fordi digita-

lisering i betydelig grad påvirker de fleste av tjenestene kommunen tilbyr til innbyggerne vil digitaliseringen medføre en omfattende endring av kommunens tjenester.

Den digitale transformasjon vil stille krav til riktig kompetanse på rett sted i alle kommunens virksomheter. Forståelse og kompetanse blant ledere, ansatte, arbeidstakerorganisasjonene og vernetjenesten skal styrkes slik at kommunen som helhet skaper en åpen, transparent og klok endringsreise. Det er en sentral suksessfaktor å involvere og få innspill fra arbeidstakerorganisasjonene og vernetjenesten i utviklingsløpet.

Visjon, mål og tiltak

Byrådet har en fremtidsvisjon som handler om hvordan Oslo kommune skal forbedre hverdagen til innbyggerne ved å tilby individualiserte, proaktive digitaliserte tjenester i de ulike fasene i innbyggernes liv. Disse tjenestene skal kunne gis uten at brukerne av tjenestene skal måtte forholde seg til hvordan det offentlige er organisert.

For å anskueliggjøre hvordan det offentlige kan tilby bedre tjenester ved bevisst bruk av digitalisering er det tatt utgangspunkt i hvordan en tilfeldig innbygger, kalt Tim, vil få bedre og mer effektive tjenester. Visjonen for Oslo kommunes digitale transformasjon er å realisere historien om Tim. [Link til video vil bli tilgjengelig i elektronisk versjon av Sak 1.](#)

Oslo kommune skal sørge for at det blir enkelt for Tim å få tilgang til tjenestene han trenger når han trenger dem. Utgangspunktet for å realisere historien om Tim er at vi (Oslo kommune) er til for Tim. Dette betyr at vi skal være serviceorientert overfor innbyggeren, vi skal jobbe som et team på tvers av Oslo kommunes virksomheter og at vi må hele tiden ha fokus på videreutvikling av tjenestene for å forbli relevante tjenesteleverandører.

Målene for å realisere byrådets visjon er:

- Vi forstår innbyggerne og tilbyr våre tjenester når de trenger og ønsker det.
- Vi løser innbyggernes behov uavhengig av offentlig sektors organisering.
- Hver tjeneste som tilbys skal bygges på Oslo kommunes felles tjenesteplattform.

Den helhetlige digitaliseringssatsingen er samlet i prosjektet OSLO:ORIGO. OSLO:ORIGO skal realisere målene gjennom ulike tiltak på tvers av Oslo kommune. Bl.a. har prosjektet etablert et endringsagentnettverk av utvalgte representanter fra hver virksomhet som skal sørge for treffpunkter mellom

lederne i egen virksomhet og innbyggerne som tilbys ulike tjenester.

OSLO:ORIGO etablerer ORIGO: Labs for å eksperimentere med nye måter å løse folks behov på, involvere innbyggere og næringsliv i utviklingen, og synliggjøre mulighetene som kommer med ny teknologi.

Oslo kommune skal benytte eksisterende brukerdata til å skape nye brukerorienterte tjenester. Målet er å skreddersy tjenester til den enkelte innbyggers situasjon og kontekst.

Det vises til kap. 3.8 Digital transformasjon for nærmere omtale av OSLO:ORIGO.

Informasjonssikkerhet

Med økt digitalisering og flere typer tjenester tilgjengelig på internett øker kommunens digitale sårbarhet. Byrådet er opptatt av å sikre innbygger data på en tilfredsstillende måte. I 2016 identifiserte byrådet et behov for å styrke kommunens arbeid med informasjonssikkerhet. Bystyret vedtok på bakgrunn av dette i Tilleggsinnstillingen for budsjett 2017 å bevilge 15 mill. årlig for å styrke arbeide med informasjonssikkerhet i Oslo kommune.

Et fagmiljø på området er etablert og under oppbygning. Det er igangsatt utviklingsprosjekter for å heve kompetansen blant ledere og ansatte og for å forbedre kommunens styringsevne på informasjonssikkerhetsområdet gjennom felles rutiner, metodikk og verktøy. Dette arbeidet styrkes ytterligere i 2018. Oslo kommunes innbyggere og næringsliv må kunne ha tillit til at sensitiv eller personlig informasjon håndteres på en betryggende måte og i henhold til lover og regler på området.

Oslo kommunes IKT-tjenester og -infrastruktur utsettes jevnlig for forsøk på ulike typer inntrengning. Byrådet vil styrke kommunens evne til å oppdage og håndtere slike forsøk. Det etableres et IKT hendelseshåndteringsteam, som skal yte støtte til alle kommunens IKT driftsmiljøer og sørge for koordinering på tvers ved større hendelser.

Program for utvikling av digitale tjenester

I tillegg til prosjektet OSLO:ORIGO har kommunen etablert Program for utvikling av digitale tjenester som er et viktig tiltak i kommunens digitaliseringsarbeid. Programmet inneholder et stort antall tjenester fordelt på år for planperioden fra 2014-2018. Det

er også innarbeidet midler i 2019 og 2020 for å videreføre satsingen. I 2017 er det realisert flere tjenester blant annet knyttet til byggesaksområdet, eiendomsskatt, skjenkeområdet, barnehageområdet, digital timebestilling for tannhelsetjenesten, beboerparkering, bookingløsning, Min side, digitale forsendelser og en lang rekke innsendingstjenester.

I 2018 vil eksisterende tjenester videreutvikles samtidig som det vil bli lansert en rekke tjenester innenfor nye områder, som for eksempel Oslo nøkkelen og et felles tilskuddssystem. Videre deltar Oslo kommune i samarbeidsprosjekter med staten og andre kommuner som har gitt resultater i 2017 og som vil realiseres videre i 2018, innenfor helseområdet, NAV/sosialområdet og elektronisk innsyn i blant annet politiske saker.

Program for elektroniske tjenester skal bidra til modernisering, fornying og forenkling av kommunens tjenestetilbud samt tilrettelegge for realisering av gevinster knyttet til nye elektroniske tjenester. Foreløpig har det blitt realisert gevinster i beskjeden grad, men realisering av gevinster er forventet å øke i tiden fremover. Ved programoppstart var fokus på utprøving av det digitale mulighetsrommet og etablering av fellesfunksjonalitet som virksomhetene kunne ta i bruk og realisere gevinster fra utover i programmets levetid. Etableringen av programmet har bidratt til en modenhetsreise og økt forståelse for digitaliseringsarbeidet. Programmet innførte brukerreisemetodikk allerede ved programoppstart. Programmet har i 2016 – 2017 hatt ytterligere fokus på gevinstrealisering.

eArkiv

Digitale tjenester krever funksjonalitet for mottak og arkivering av dokumenter i form av et journal- og arkivsystem. Det er en tett sammenheng mellom utvikling av gode digitale tjenester, arbeidsprosessene i virksomhetene, og de verktøy virksomhetene har for å støtte sin saksbehandling. Oslo kommune har inngått avtale om nytt journal- og arkivsystem for å redusere dagens mangfold av journal- og arkivsystemer i kommunen. Dagens mangfold gir høye kostnader og skaper hinder for tilgang til og arkivering av dokumenter i et felles arkivsystem. Det er etablert et eget implementeringsprosjekt som skal koordinere innføringen i kommunens virksomheter. Byrådsavdeling for finans og byrådsavdeling for kultur, idrett og frivillighet deltar i styringsgruppen for prosjektet. De første virksomhetene vil ta den nye løsningen i bruk i 2018.

Tabell 13.1 Byrådets mål for finans

Mål		Virksomheter som bidrar til måloppnåelse
1	Sikre, stabile og kostnadseffektive IKT-driftstjenester	Utviklings- og kompetanseetaten
2	Redusere arbeidslivskriminalitet gjennom anskaffelsesvirksomheten	Utviklings- og kompetanseetaten, Kemnerkontoret
3	Sikre tilstrekkelig antall lærlingeplasser ved bruk av kommunens innkjøpsmakt	Byrådsavdeling for finans

Mål 1 Sikre, stabile og kostnadseffektive IKT-driftstjenester

I byrådets tiltredelseserklæring er det uttalt av kommunen vil ta i bruk ny teknologi og smarte løsninger for å effektivisere arbeidsprosesser og bedre tjenestetilbudet. Dette innebærer blant annet at alle innbyggerrettede tjenester som kan digitaliseres skal digitaliseres. Det er i den sammenhengen viktig at kommunen leverer stabile, trygge og best mulig IKT-tjenester.

Byrådet har igangsatt et arbeid med kartlegging og analyse av administrative støttesystemer og fagsystemer med sikte på å sanere og konsolidere systemporteføljen til kommunen. Det er identifisert i overkant av 800 systemer levert av over 500 leverandører. Kartleggingen har vist at antall systemer har økt med 23 % de siste 2 årene, og økningen i antall leverandører har vært på 12,5 %. Stort antall systemer medfører i seg selv høye kostnader til implementering, support, drift og forvaltning. En stor og uoversiktlig systemportefølje vil være en stor og krevende utfordring i forbindelse med gjennomføring av Byrådets digitaliseringssatsing. Byrådet vil arbeidet videre med å konkretisere de ulike tiltakene det vil være behov for å iverksette. Byrådet tar sikte på å komme tilbake til bystyre med nærmere informasjon om dette arbeidet.

Byrådets digitaliseringsambisjoner krever også at kommunen etablerer fremtidsrettet, fleksibel og sikker IKT-plattform som dekker behovet for stabil og forutsigbar drift. Det er de siste årene gjennomført tiltak som bidrar til modernisering av sentral- og lokal IKT infrastruktur. Dette arbeidet videreføres i kommende økonomiplanperiode hvor ytterligere tiltak vil bli gjennomført. Det vil bidra til å sikre stabile tjenesteleveranser innenfor IKT-området herunder sikre bedre driftsstabilitet på IKT-området for sluttbrukere.

Eksisterende avtale om IKT- driftstjenester utløper primo 2018. Det er i gangsett et arbeid med å

anskaffe ny avtale som skal implementeres fra 2018. Ny avtale skal sikre rom for løpende utvikling av felles IKT-plattform, åpne for nye digitale tjenester til å møte økt befolkningsvekst, digitalisering av tjenesteproduksjonen mot innbyggere og næringsliv, og ivareta teknologisk innovasjon i kommunens digitale plattform.

Mål 2 Redusere arbeidslivskriminalitet gjennom anskaffelsesvirksomhet

Anskaffelser

Byrådsavdeling for finans har det overordnede ansvaret for å følge opp kommunens anskaffelsesaktivitet, herunder anskaffelsesstrategien og Oslomodellen.

Kommunens anskaffelsesvirksomhet skal innrettes slik at den blir et effektivt virkemiddel for å nå kommunens mål. Den skal bidra til å skape en grønnere, varmere og mer skapende by, der innbyggere og næringsliv opplever å bli hørt og tilbys brukerrettede og effektive tjenester innenfor kommunens økonomiske handlingsrom. Standard kravspesifikasjoner for ulike typer bygg og anlegg vil bli videreutviklet. Formålet er å forenkle og effektivisere arbeidsprosene for kommunen og leverandørene, og i størst mulig grad stille funksjonelle krav som ikke utpensler løsninger, men som åpner for nytenking og innovasjon, samt å kunne stille samme strenge klima- og miljøkrav.

Oslo kommune har gjennom Oslomodellen etablert landets strengeste kontraktskrav for å motvirke arbeidslivskriminalitet og sosial dumping. Det avgjørende nå blir å iverksette tiltak for å sikre reell etterlevelse. For å sikre størst mulig treffsikkerhet i arbeidet mot arbeidslivskriminalitet og sosial dumping, skal Oslomodellen aktivt videreutvikles og tilpasses gjennom dialog med kommunens virksomheter og andre offentlige oppdragsgivere og kontrollatører.

Tiltak knyttet til arbeidslivskriminalitet og lærlingeplasser gjennom anskaffelser

Byrådet arbeider aktivt med tiltak for å bekjempe arbeidslivskriminalitet og sosial dumping i kommunens leverandørkjeder. Disse videreutvikles i takt med samfunnsutviklingen og nye og endrede utfordringer i risikoutsatte bransjer. Tettere dialog og større samhandling med andre offentlige oppdragsgivere og kontrolltater skal gjøre kommunen bedre i stand til å sette inn de til enhver tid mest mulig effektive og treffsikre tiltakene.

Tiltakene omfatter:

- Utvide området for og videreutvikle mulighetene som ligger i kommunens nye elektroniske system for mannskaps-/kontraktsoppfølging i bygge- og anleggsbransjen og andre risikoutsatte tjenestebansjer (HMSREG).
- Etablere en styringsbase som følger opp etterlevelse av sentrale tiltak i Oslomodellen, herunder bruk av lærlinger, fagarbeidere, bemanningsbyråer, underleverandører, og leverandører på OBS-liste.
- Økt satsning på oppfølging og kontrollaktiviteter, inkludert stedlige kontroller.
- Videreutvikle samarbeidet med Skatt Øst, som innebærer omfattende informasjonsutveksling om leverandører i risikoutsatte bransjer.
- Videreutvikle «Lovlighetsteamet» - med statlige og kommunale aktører – for å bedre informasjonsflyten om erfaringer, trusselbildet og effektive tiltak ytterligere.
- Styrke kontraktsoppfølgingen av lærlingekrav som er stilt i kommunens anskaffelseskontrakter på områder med behov for lære-plasser.
- Aktivt delta i det tverretatlige a-krimcenteret (AKS), med Arbeidstilsynet, Skatt Øst,

kemneren i Oslo, Oslo politidistrikt og NAV kontroll.

Mål 3 Øke antall lærlingeplasser gjennom anskaffelsesvirksomheten

Lærlingekrav i kommunens standardkontrakter

Lærlingeordning og bruk av lærlinger bidrar til å sikre yrkesopplæring og arbeidsmuligheter for enkeltpersoner og bidrar til økt profesjonalitet, produktivitet og konkurranseevne i bransjene. Oslo kommune har i hovedsak to virkemidler som kan bidra til lærlingeplasser. Det ene er å ta inn lærlinger i kommunens virksomheter. Det andre er at kommunen bruker sin innkjøpsmakt til å stille krav om at kommunens leverandører benytter lærlinger ved utførelse av oppdrag for kommunen. Kommunen skal bruke sin innkjøpsmakt til å kontraktsfeste at leverandører i bransjer med behov for lære-plasser skal være tilknyttet lærlingeordning og benytte lærlinger når de utfører oppdrag for Oslo kommune.

Krav til lærlingeordning og bruk av lærlinger ved oppfyllelse av anskaffelseskontrakter, krever en viss grad av faglærte og ellers ordnede forhold hos leverandørene. De samme elementene anses også som viktige bidrag i kampen mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Byrådet stiller gjennom Oslomodellen konkrete krav til tjenesteleverandører og entreprenører om at minst 10 % av kontraktsarbeidet skal utføres av lærlinger, samt krav som underbygger fast ansettelser, faglig kompetanse og språk.

Undersøkelser viser at kommunens lærlingekrav gjennom anskaffelser førte til 213 lærlingeplasser i 2016, noe som er en markant økning fra tidligere. Inntrykket er at virksomhetene etterhvert lojalt har innrettet seg etter lærlingeklausulen, og nå aktivt vurderer om det kan kreves lærlinger for oppfyllelse av kommunens anskaffelseskontrakter.

13.3 Sektorens økonomiske rammer

Tabell 13.2 Økonomiplanoversikt for finans

Beløp i mill.					
Driftsbudsjettet	Dok 3 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Dok 3 - vedtatt økonomiplan brutto ¹⁾	1 012,2	1 006,5	983,3	983,1	0,0
DOK 3 bruttoramme første år videreført	1 012,2	1 012,2	1 012,2	1 012,2	1 012,2
+/- Oppgaveendringer mellom sektorer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
+/- Andre aktivitetsnøytrale forhold	0,0	0,0	0,0	-3,0	-6,1
=Bruttoramme med aktivitet som i Dok 3	1 012,2	1 012,2	1 012,2	1 009,2	1 006,1
+/- Tidsbegrensede tiltak - spesifiserte	0,0	4,0	0,0	0,0	0,0
+/- Spesifiserte rammeendringer	0,0	0,4	-18,6	-18,7	-18,7
+/- Uspesifiserte rammeendringer	0,0	-3,6	-6,7	-6,7	-6,7
+/- Sum reelle endringer fra aktiviteter som i Dok 3		0,8	-25,3	-25,4	-25,4
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling	0,0	18,6	18,6	18,6	18,6
=ØKONOMIPLAN (brutto)	1 012,2	1 031,6	1 005,5	1 002,3	999,3
Salgs- og leieinntekter	-453,2	-461,0	-461,0	-461,0	-461,0
Refusjoner	-60,6	-62,2	-62,2	-62,2	-62,2
Overføringsinntekter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
=Sum driftsinntekter	-513,8	-523,2	-523,2	-523,2	-523,2
=ØKONOMIPLAN (netto)	498,4	508,4	482,3	479,1	476,1
Reelle endringer i prosent av aktivitet som i Dok 3		0,1 %	-2,5 %	-2,5 %	-2,5 %

1) 2017 prisnivå

Andre aktivitetsnøytrale forhold

Sektorens ramme reduseres med 3 mill. i 2020 og 6,1 mill. i 2021 som følge av effektiviseringsuttak.

Tidsbegrensede tiltak

Det er innarbeidet 4 mill. i 2018 til oppgradering av dagens Microsoft office-versjon.

Spesifiserte rammeendringer

Rammene til digital transformasjon – OSLO:ORIGO prosjektet er økt med 25,5 mill. årlig i økonomiplanperioden. Det er innarbeidet 2,5 mill. i 2018 og 3,6 mill. årlig fra 2019 til etablering av team/-funksjon for håndtering av sikkerhetshendelser på IKT-området. Bevilgning i 2017 på 10 mill. til utbedring av sentral IKT-infrastruktur er ikke

videreført. Bevilgning i 2017 på 15 mill. til forberedelser til standardisering og sanering av kommunens IKT-systemer er ikke videreført. Sektorens ramme-kutt relatert til redusert konsulentbruk er økt med 2,6 mill. i 2018 stigende til 2,9 mill. i 2021. Kemnerkontorets budsjettamme er redusert med 20 mill. årlig fra 2019 pga. reduserte husleiekostnader.

Uspesifiserte rammeendringer

Samlet rammereduksjon for sektoren er på 3,6 mill. i 2018 økende til 6,7 mill. i 2019.

Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling

Brutto kompensasjon er 18,6 mill. Det vises til kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Tabell 13.3 Netto driftsbudsjett per kapittel - Finans

Beløp i mill.

		Dok 3	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
		2017	2018	2019	2020	2021
Netto driftsbudsjett pr sektor						
122	Div. virksomheter og prosj. under FIN (FIN)	143,6	147,0	146,8	146,1	145,6
125	Utviklings- og kompetanseetaten (FIN)	127,9	131,4	127,3	126,7	126,0
130	Kemnerkontoret (FIN)	226,9	229,9	208,2	206,3	204,5
Sum	Finans (FIN)	498,4	508,4	482,3	479,1	476,1

For nærmere informasjon vises det til særskilt omtale under det enkelte kapittel

Tabell 13.4 Brutto investeringsbudsjett per kapittel - Finans

Beløp i mill

		Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
		2018	2019	2020	2021
Brutto investeringsbudsjett					
122	Div. virksomheter og prosj. under FIN (FIN)	324,0	202,7	202,7	52,7
125	Utviklings- og kompetanseetaten (FIN)	23,8	23,8	23,8	23,8
Sum	Finans (FIN)	347,8	226,5	226,5	76,5

Kap. 122: 150 mill. årlig i perioden 2018 -2020 til videreutvikling av elektroniske tjenester, avsetning på 50 mill. årlig i økonomiplanperioden til investeringer i sak-/arkiv system, 94 mill. i 2018 til modernisering av virksomhetenes lokal IKT-infrastruktur

og 30 mill. i 2018 deretter 2,65 mill. årlig til oppgradering av kommunens sentrale IKT-infrastruktur.

Kap. 125: 23,8 mill. årlig i økonomiplanperioden til investeringer på IKT-området.

13.4 Div. virksomheter og prosjekter under Byrådsavdeling for finans

Tabell 13.5 Driftsbudsjett - Div. virksomheter og prosjekter under Byrådsavdeling for finans

Beløp i 1000 kr

Kap / Artsgr	Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
122 Div. virksomheter og prosj. under FIN (FIN)			
10 Lønn og sosiale utgifter	3 893	38 576	39 502
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	102 699	92 131	94 439
14 Overføringsutgifter	21 371	14 246	14 488
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	122 582	0	0
Sum utgifter	250 545	144 953	148 429
16 Salgsinntekter	-5 450	0	0
17 Refusjoner	-4 480	-1 383	-1 419
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-122 582	0	0
Sum inntekter	-132 512	-1 383	-1 419
Netto utgifter	118 033	143 570	147 010

1 Ansvarsområde

FIN har ansvaret for kommunens digitaliseringsarbeid herunder Programmet for utvikling av digitale tjenester. FIN har videre ansvaret for arbeidet med å styrke informasjonssikkerhet i Oslo. Midler til disse

tiltakene er innarbeidet på dette kapitlet. Utgifter til diverse tiltak på IKT dekkes også av dette kapitlet, jf. omtale under investeringer. Det er videre også avsatt midler til utgifter til fastlønte tillitsvalgte, Opplærings- og utviklingsfondet (OU-fondet), KS forskningsmidler, Tono/Kopinor, samt midler til utvikling

av kriteriesystem, kjøp av statistikk og videreutvikling av statistikkbanken.

2 Situasjonsbeskrivelse

Byrådet har i 2017 laget et forslag til ny kommuneplanens samfunnsdel med byutviklingsstrategi. Forslaget ble sendt på høring våren 2017 med høringsfrist 30. juni. Det arbeides nå med å gjennomgå høringsinnspillene. Et endelig revidert forslag til ny kommuneplan vil deretter sendes til behandling i bystyret.

Kommunen har etablert prosjektet OsloOrigo som skal sikre økt satsing på digitaliseringsarbeidet gjennom systematisk arbeid med kompetanse og felles tjeneste- og utviklingsplattform. I tillegg arbeides det videre med satsingen på elektroniske tjenester.

På kapitlet er det avsatt midler til lønns- og kontorholdsutgifter for fastlønte tillitsvalgte. Disse gjenspeiler den enkelte forhandlingssammenslutnings

størrelse og mangfold. Den enkelte sammenslutning utpeker selv sine tillitsvalgte. De fastlønte tillitsvalgte skal være et koordinerende ledd for samtlige tillitsvalgte i kommunen, og skal ivareta den direkte kontakten mellom kommunen sentralt og den enkelte organisasjon.

3 Merknader til driftsbudsjettet

Kapitlet omfatter tre budsjettposter som gjelder avsetninger. Det er til OU-fondet, KS-forskning og Tono/Kopinor avgift. Dette er avsetninger som gjelder hele kommunen, men som i sin helhet forvaltes av Byrådsavdeling for finans.

Det er på kapitlet avsatt 1 mill. til kommunens arbeid med å videreutvikle/forsterke Oslos status som fairtrade-by.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 3,165 mill., jf. Kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

4 Investeringer

Tabell 13.6 Investeringsbudsjett - Div. virksomheter og prosjekter under Byrådsavdeling for finans

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
<i>122 Div. virksomheter og prosj. under FIN (FIN)</i>			
00 Lønn og sosiale utgifter	7 315	0	0
01 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	136 163	248 750	324 000
04 Overføringsutgifter	7 630	0	0
Sum utgifter	151 109	248 750	324 000
06 Salgsinntekter	-313	0	0
07 Refusjoner	-7 630	-31 000	-45 800
Sum inntekter	-7 943	-31 000	-45 800
Netto utgifter	143 166	217 750	278 200

Div. virksomheter og prosj. under FIN (FIN)		Kostnads- ramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Prosjektnummer og navn:									
112020	Elektroniske tjenester	852 000		120 000	120 000	120 000	0	492 000	1/12 - 4/20
115001	Elektroniske tjenester - incentivordningen			30 000	30 000	30 000	0		
116020	Avsetning Sak-/arkiv system			50 000	50 000	50 000	50 000		
117026	Oppgradering lokal IKT-infrastruktur			94 000	0	0	0		
118011	Oppgradering av sentral IKT-infrastruktur			30 000	2 650	2 650	2 650		
	Sum investeringsutgifter			324 000	202 650	202 650	52 650		
112020	Elektroniske tjenester	Investeringsmoms		-12 000	-12 000	-12 000	0		
115001	Elektroniske tjenester - incentivordningen	Investeringsmoms		-1 500	-1 500	-1 500	0		
116020	Avsetning Sak-/arkiv system	Investeringsmoms		-7 500	-7 500	-7 500	-7 500		
117026	Oppgradering lokal IKT-infrastruktur	Investeringsmoms		-18 800	0	0	0		
118011	Oppgradering av sentral IKT-infrastruktur	Investeringsmoms		-6 000	-530	-530	-530		
	Sum kapittel finansiering			-45 800	-21 530	-21 530	-8 030		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			278 200	181 120	181 120	44 620		

Program for elektroniske tjenester

Det er innarbeidet 450 mill. i perioden 2018 – 2020 til gjennomføring av Program for elektroniske tjenester som er etablert i forbindelse med utvikling elektroniske tjenester i kommunen. Dette innbefatter midler til en incentivordning for utvikling av elektroniske tjenester. De ulike byrådsavdelingene/sektorene kan søke om midler fra denne avsetningen til gjennomføring av tiltak knyttet til elektroniske tjenester.

Sak-/arkivsystem

Det er innarbeidet en årlig avsetning på 50 mill. i økonomiplanperioden til virksomhetenes investeringer i sak-/arkivsystem. Avsetningen skal finansiere virksomhetenes investeringskostnader for anskaffelse

og implementering av nytt elektronisk sak-/arkivsystem. Det legges opp til virksomhetene tilbakebetaler beløpet over 10 år ved et årlig trekk i virksomhetenes budsjetttrammer på 10 %. Rentekostnadene dekkes av bykassen.

Oppgradering av sentral IKT-infrastruktur

Det er innarbeidet 30 mill. i 2018 og 2,65 mill. årlig fra 2019 til oppgradering av kommunens sentrale IKT-infrastruktur.

Modernisering av lokal IKT-infrastruktur

Det er innarbeidet 94 mill. i 2018 til modernisering av virksomhetenes lokale IKT-infrastruktur.

13.5 Utviklings- og kompetanseetaten

Tabell 13.8 Driftsbudsjett – Utviklings- og kompetanseetaten

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
125 Utviklings- og kompetanseetaten (FIN)			
10 Lønn og sosiale utgifter	215 606	200 851	206 723
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	524 257	336 266	341 775
13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	1 699	3 416	3 498
14 Overføringsutgifter	92 733	13 576	13 807
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	70 671	0	0
Sum utgifter	904 967	554 109	565 803
16 Salgsinntekter	-583 815	-390 656	-397 928
17 Refusjoner	-139 407	-35 531	-36 455
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-70 671	0	0
Sum inntekter	-793 893	-426 187	-434 383
Netto utgifter	111 074	127 922	131 420

1 Ansvarsområde

Utviklings- og kompetanseetaten (UKE) er en service- og tjenesteytende etat som ivaretar konsern-overgripende forvaltnings-, drifts- og utviklingsoppgaver som skal understøtte de tjenester som Oslo kommunes virksomheter leverer til byens innbyggere og næringsliv.

Etaten er operativ forvalter av kommunale fellessystemer og kommunens sentrale IKT-infrastruktur. Dette gjelder bl.a. kommunens økonomisystem, HR-system, e-postsystem, nytt sak/arkivsystem og kommunens systemer for internett og intranett. Etaten ivaretar fellestjenester for Oslo kommune, som Fakturasentralen og Kontaktsenteret. Som intern leverandør har UKE et ansvar for driftstjenester innen IKT, herunder oppfølging av kommunens eksterne driftsleverandører og oppgaver knyttet til informasjonssikkerhet. Etaten tilbyr også lønns- og regnskapstjenester samt konserntjenester i forbindelse med organisasjon og ledelse til kommunens virksomheter.

UKE er kommunens kompetansesenter innen offentlige anskaffelser og samkjøp. Etaten leder kommunens lovlighesteam, og er dermed navet i kommunens tiltak knyttet til bekjempelse av arbeidslivskriminalitet. Etaten bidrar også i arbeidet med oppfølging av kommunens personalpolitiske strategi og tilbyr kompetanseutvikling innen strategisk viktige områder for kommunen til ledere og øvrige ansatte. I tillegg ivaretar UKE det sentrale arbeidet med omstilling av overtallige og det gis tilbud til virksomhetene om støtte innen omstillings- og endringsprosesser.

2 Situasjonsbeskrivelse

Et generelt mål for UKE er at de tjenester etaten tilbyr skal være preget av kvalitet, stabilitet, forutsigbarhet og kostnadseffektivitet. Det arbeides derfor kontinuerlig med forbedrings- og forenklingstiltak.

For virksomheter som benytter det sentrale IKT-driftsmiljøet, forvalter og følger UKE opp kommunens sentrale driftsavtaler med eksterne leverandører innen IKT. Avtalene inneholder bl.a. krav til tilgjengelighet for kommunens felles infrastruktur og systemer, samt maksimal tid som kan gå fra feil oppdages til driftsleverandøren starter feilretting. UKE jobber målrettet for at virksomhetene i kommunen skal få best mulige IKT-tjenester. Det pågår løpende driftsmodernisering av IKT plattformen, som også omfatter overvåkning av lokal infrastruktur. Overvåkningsløsningen vil også gjøre det mulig å avdekke avvik i produksjonen av viktige IKT-tjenester, slik at man raskt kan iverksette korrektive tiltak. UKE jobber også med å få flere virksomheter inn på felles IKT plattform, da dette vil gi et bedre grunnlag for kommunen å digitalisere tjenester.

UKE er en sentral aktør i forhold til arbeidet med systemkonsolidering av kommunens administrative støttesystemer og fagsystemer og modernisering av kommunens IKT-infrastruktur. Det er igangsatt et arbeid med utvikling av UKEs organisering for å støtte opp under dette arbeidet samt kommunens digitale transformasjonsprosjekt/OSLO:ORIGO.

UKE forvalter kommunens internettsider, både når det gjelder innhold og teknisk løsning. Nettstedet vil bygges ut med tanke på formidling i 2017 og økt

innhold vil påvirke forvaltningen i 2018. Det vil bli inngått ny driftsavtale med ekstern leverandør i 2017, og tidligere utviklingsavtale vil bli avløst av ny utviklingsavtale i form av parallelle rammeavtaler.

Sammen med Byrådsavdeling for finans arbeider UKE med å implementere kommunens anskaffelsesstrategi, herunder bidra i arbeidet for å nå byrådets målsettinger innen klima og miljø. Etaten skal utnytte leverandørmarkedet og legge til rette for innovasjon og nytenkning i kommunens anskaffelser. Det er stor etterspørsel fra kommunens virksomheter på rådgivningstjenester, kompetansehevende tiltak og støtte fra UKE innen anskaffelsesområdet. Etaten har spesialkompetanse på miljøvennlige anskaffelser og bidrar til at denne kompetansen styrkes hos kommunens innkjøpere.

Oslo kommune har gjennom Oslomodellen etablert landets strengeste kontraktskrav for å motvirke arbeidslivskriminalitet og sosial dumping. UKE sammen med Byrådsavdeling for finans arbeider målrettet med ulike tiltak som skal bidra til å bekjempe arbeidslivskriminalitet. Det er bl.a. etablert et lovlighetsteam i Oslo kommune, som består av representanter fra ulike kommunale og statlige virksomheter. Lovlighetsteamet ledes av UKE.

Gjennom forvaltning og utvikling av kommunens samkjøpsportefølje skal etaten legge til rette for kvalitativt gode og kostnadseffektive innkjøp for virksomhetene. UKE forvalter kommunens konsernovergripende samkjøpsportefølje i tråd med fastsatt strategi på området. Etaten forvalter ca. 67 avtaleområder for kommunen. Avtalene er inngått med ca. 140 leverandører og har en omsetning på ca. 2,3 mrd. pr. år. Besparelser oppnås gjennom gode betingelser basert på stort volum, forutsigbarhet for leverandørene og sparte prosesskostnader for kommunens virksomheter.

UKE forvalter kommunens felles økonomisystem og HR-system. Oppgavene utføres på vegne av systemeier, som er Byrådsavdeling for finans. Etaten følger opp kommunens leverandører for vedlikehold og drift av systemene. Forvaltning inkluderer bl.a. versjonsoppgraderinger, implementering av ny funksjonalitet og kompetansehevende tiltak for virksomhetenes superbrukere. Dette skjer i samhandling med kommunens virksomheter og med leverandørene. Gjennom brukermøter og bruk av brukerstøtteverktøy kan virksomhetene melde feil og avvik og komme med forespørsler og endringsønsker. Systemforvaltningen av økonomi- og HR-systemet inkluderer arbeid med informasjonssikkerhet og sikrer iverksetting av relevante, tilstrekkelige og effektive tiltak slik at autoriserte brukere har tilgang til informasjon med nødvendig grad av sikkerhet.

UKE er kommunens internleverandør av bistand innen ledelses- og organisasjonsutvikling på konsernnivå. Etaten er pådriver for utvikling av ledere og ansatte på strategisk viktige kompetanseområder for kommunen. UKE ivaretar også sentrale oppgaver knyttet til bemanningsreduksjoner og håndtering av overtallighet i Oslo kommune.

Etaten yter publikumstjenester gjennom Oslo kommunes kontaktsenter, som veileder innbyggerne som kontakter kommunen. Kontaktsenteret behandler litt under en million telefonsamtaler årlig til virksomheter og ansatte i kommunen og yter førstelinjetjenester til flere av bydelene for bl.a. barnehageopptak. I 2017 er det i tillegg åpnet for dialog med kontaktsenteret gjennom digitale kanaler som chat, Facebook m.fl. Kontaktsenterløsningen kan også tas i bruk av andre virksomheter i kommunen, helt eller delvis.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 Sikre, stabile og kostnadseffektive IKT-driftstjenester

Tiltak 1

Leverer IKT-driftstjenester iht. tjenesteavtaler med virksomheter og forvaltningsavtaler med systemeierne.

Tabell 13.9 Resultatindikator – mål 1

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Oppetid pr. system i tiden 07.00-21.00-kommunens HR-system	100,0 %	99,94 %	99,70 %	99,7 %
Oppetid pr. system døgnbasis (24/7) - kommunens økonomisystem	100,0 %	99,96 %	99,80 %	99,8 %
Oppetid for sentral infrastruktur døgnbasis (24/7)	99,87 %	99,95 %	99,80 %	99,8 %
Reaksjonstid for oppstart av feilretting i sentral infrastruktur ved kritiske feilsituasjoner døgnbasis (24/7)	10 min	10 min	10 min	10 min
Oppetid for systemer der systemeier har valgt beste tilgjengelighetsnivå døgnbasis	99,90 %	99,98 %	99,80 %	99,8 %
Oppetid for systemer der systemeier har valgt lavest tilgjengelighetsnivå døgnbasis	99,90 %	99,97 %	95,0 %	98,0 %

Kommentar:

Etableringsprosjektet for ny driftsavtale skal ivareta overdragelse av ansvar for et betydelig omfang av driftstjenester fra første halvår 2018. For å redusere risiko for nedetid og begrense ustabilitet og driftsav-

vik, vil UKE vurdere å innfase tjenester i puljer. Resultatindikatorer og måltall for 2018 gjelder så lenge nåværende driftsavtale ligger til grunn for tjenestene som måles. Nye resultatindikatorer og måltall vil bli framlagt når ny driftsavtale er klar.

Mål 2 Konsernservice/fellestjenester med høy kvalitet

Tiltak 1

Leverer konsernservice innen HR, økonomi, faktura og regnskapstjenester til avtalt servicenivå

Tabell 13.10 Resultatindikator – mål 2

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Antall fakturaer pr. årsverk	44 852	47 570	50 000	53 000
Antall elektroniske leverandørfaktura	69,90 %	79,1 %	85,00 %	90,0 %

Mål 3 Innbyggjerservice som ivaretar behov hos innbyggere og næringsliv

Tiltak 1

Etablere og drifte Innbyggjerservice inkl. kontaktsenteret

Tabell 13.11 Resultatindikatorer – mål 3

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Andel som svarer godt fornøyd i årlige brukerundersøkelser	90 %	88 %	>90 %	>90 %
Gjennomsnittlig svarprosent	95,30 %	94,35 %	98,00 %	96,5 %
Gjennomsnittlig samtaletid (sek)	43	44	45	45
Andel tapte anrop	4,70 %	5,65 %	3,50 %	3,50 %
Andel av samtalene som besvares innen 20 sek.	74,40 %	68,17 %	70,00 %	70,00 %

Mål 4 Redusere arbeidslivskriminalitetTiltak 1

Bekjempe arbeidslivskriminalitet i kommunens leverandørkjeder

Tabell. 13.12 Resultatindikatorer – mål 4

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Totalt antall funn av brudd på plikt til å betale skatter og avgifter.			100	125
Antall leverandører avvist pga. brudd på plikt til å betale skatter og avgifter 1)		28	35	45
Antall leverandører som har rettet manglende innbetalinger av skatter og avgifter 1)		64	80	90

1) Nye indikatorer i budsjett 2018. Indikatoren er relatert til bruk av utvidet skatteattest for risikoutsatte områder

Mål 5 Øke antall lærlingeplasserTiltak 1

Bidra til å fremskaffe lærlingeplasser i bransjer der det er behov for lærlingeplasser

Tabell 13.13 Resultatindikatorer – mål 5

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Hvor mange lærlingeplasser kommunen har fremskaffet gjennom sine anskaffelseskontrakter	158	213	250	250
Antall leverandører UKE har fremskaffet gjennom samkjøpsavtaler 1)		52	58	60
Snittprosent av timer arbeidet av lærlinger registrert i Selma/HMSREG 2)			6,00 %	8,00 %

1) Ny indikator i budsjett 2018.

2) Ny indikator i budsjett 2018. Viser etterlevelse av lærlingekrav.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Etaten er finansiert etter en tredelt modell bestående av grunnfinansiering, prosjektf finansiering og aktivitetsbasert finansiering.

På de områder der UKE fordeler utgifter til virksomhetene etter egen debiteringsmodell, skal utgiftene på de ulike områdene som fordeles kunne

synliggjøres slik at utviklingen av kostnader kan dokumenteres overfor virksomhetene.

Det er innarbeidet 3 mill. årlig i økonomiplanperioden til grunnbemanning av en sentral forvaltningsenhet for sak-/arkivsystem.

Det er innarbeidet 2,5 mill. i 2018 stigende til 3,626 mill. årlig fra 2019 til etablering av team/funksjon for håndtering av sikkerhetshendelser i på IKT-området.

Det er innarbeidet 4 mill. i 2018 til oppgradering av dagens Microsoft office-versjon.

Etatens budsjetttramme er redusert med 5 mill. årlig i økonomiplanperioden grunnet forventede besparelser ved redusert bruk av eksterne konsulenter.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 1,25 mill., jf. Kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % i 2017 til 24 % i 2018. Pensjonskostnadene i 2018 er 1,45 mill. lavere enn i 2017.

5 Investeringer

Tabell 13.14 Investeringsbudsjett – Utviklings- og kompetanseetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
125 Utviklings- og kompetanseetaten (FIN)				
01	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	22 917	23 800	23 800
04	Overføringsutgifter	9 956	0	0
	Sum utgifter	32 874	23 800	23 800
07	Refusjoner	-9 956	-4 760	-4 760
	Sum inntekter	-9 956	-4 760	-4 760
	Netto utgifter	22 917	19 040	19 040

Tabell 13.15 Investeringsoversikt – Utviklings- og kompetanseetaten

		Kostnadsramme	Tidligere bevilget	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Til 2022 og senere	Byggestart -ferdig kv/år
Utviklings- og kompetanseetaten (FIN)									
Prosjektnummer og navn:									
108006	IKT-området (Konsern)			15 000	15 000	15 000	15 000		
112007	Sentral IKT infrastruktur			8 800	8 800	8 800	8 800		
	Sum investeringsutgifter			23 800	23 800	23 800	23 800		
108006	IKT-området (Konsern)	Investeringsmoms		-3 000	-3 000	-3 000	-3 000		
112007	Sentral IKT infrastruktur	Investeringsmoms		-1 760	-1 760	-1 760	-1 760		
	Sum kapittel finansiering			-4 760	-4 760	-4 760	-4 760		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			19 040	19 040	19 040	19 040		

IKT-området (Konsern)

Det er i budsjettet lagt inn 15 mill. årlig i økonomiplanperioden til løpende utviklings- og investeringskostnader på IKT-området (Konsern).

Sentral IKT-infrastruktur

Det er i budsjettet lagt inn 8,8 mill. årlig i økonomiplanperioden til løpende vedlikehold av den sentrale IKT-infrastrukturen.

13.6 Kemnerkontoret

Tabell 13.16 Driftsbudsjett - Kemnerkontoret

Kap / Artsgr	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
130 Kemnerkontoret (FIN)			
10 Lønn og sosiale utgifter	204 311	216 038	228 146
11 Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenprod	94 878	82 258	74 103
14 Overføringsutgifter	18 117	14 860	15 113
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	853	0	0
Sum utgifter	318 160	313 156	317 362
16 Salgsinntekter	-94 201	-62 564	-63 106
17 Refusjoner	-25 770	-23 694	-24 310
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-853	0	0
Sum inntekter	-120 824	-86 258	-87 416
Netto utgifter	197 335	226 898	229 946

1 Ansvarsområde

Kemnerkontorets hovedoppgave er å innkreve skatter og avgifter. Gjennom arbeidsgiverkontrollen skal kontoret også avdekke ukjente skattepliktige inntekter. Oslo kommune har fra 2016 innført eiendomsskatt. Arbeidet med utskrivning og innkreving av eiendomsskatt er lagt til Kemnerkontoret (KEM).

Kemnerkontorets ansvarsområde og hovedoppgaver kan oppsummeres slik:

- innkreving, regnskapsføring og fordeling av skatt og arbeidsgiveravgift
- kontroll av arbeidsgivere
- informasjon til arbeidsgivere og skattytere
- innkreving og regnskapsføring av kommunale avgifter og parkeringsgebyr samt kommunal inkasso
- utskrivning og innkreving av eiendomsskatt
- legatforvaltning–saksbehandling og forvaltning av kommunens legatvirksomhet
- samarbeid med andre offentlige instanser for å bekjempe arbeidsmarkeds kriminalitet

Skattedirektoratet ved Skatt øst, er overordnet faglig myndighet for Kemnerkontoret når det gjelder innkreving av skatt på inntekt og formue samt arbeidsgiveravgift.

2 Situasjonsbeskrivelse

Det går store kontantstrømmer gjennom Oslo kemnerkontor årlig. I 2016 beløp disse seg til 284 millioner kroner, noe som er historisk høyt. Innføring av a-ordningen i 2015 medførte at arbeidsgiverne nå månedlig rapporterer inn utbetalt lønn og forskuddstrekk. Dette har gitt Kemnerkontoret grunnlag for å innkreve restanser løpende.

Fra 2016 er det innført eiendomsskatt på bolig m.v. i Oslo. Fra og med 2017 blir det også skrevet ut eiendomsskatt på næring, verk og bruk. Eiendomsskattekontoret er lagt til Kemnerkontoret. Til arbeidet med innføring av eiendomsskatt er det rekruttert nye medarbeidere samt flyttet ansatte fra andre deler av Kemnerkontoret og fra resten av kommunen. Arbeidet i 2017 har vært preget av at eiendomsskatten er i innføringsfasen med store arbeidsmengder. Det er forventet at situasjonen vil normalisere seg i årene framover.

Innen utgangen av 2017 flytter Kemnerkontoret inn i nye kontorer i Nydalen. Færre ansatte og arealeffektive løsninger i nye lokaler fører til om lag en halvering av arealet. Flyttingen gir reduserte husleiekostnader. Besparelsen som følge av reduserte husleiekostnader benyttes til å dekke flyttekostnader i 2018. Fra 2019 reduseres budsjettet som følge av reduserte husleiekostnader.

Tabell 13.17 Nøkkeltall Kemnerkontoret

Barnehage	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016
<i>Innhold</i>					
Andel restskatt personlige skatteyttere som er innbetalt i løpet av påfølgende år	93,40 %	92,80 %	93,00 %	93,60 %	94,0 %
Antall brukere (personlige, inkl. utenlandske arbeidstakere)	ca. 578 000	ca. 602 000	ca. 620 000	ca. 625 000	ca. 643 000
Antall brukere (selskaper)	ca. 45 000	ca. 48 000	ca. 52 000	ca. 54 000	ca. 56 000
Antall årsverk	292	290	292	261	281

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 God kvalitet på innkreving av kommunale krav

Tiltak 1

Innkreving av kommunale krav.

Tabell 13.18 Resultatindikatorer – mål 1

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Kommunale avgifter/eiendomsskatt, andel innbetalt	99,1 %	99,0 %	99,1 %	99,10 %
Parkeringsgebyr inkl. miljøgebyr, andel innbetalt	99,4 %	1)	94,0 %	90,00 %
Vilkårsparkering, andel innbetalt	1)	1)	1)	70,00 %
Foreldrebetaling barnehage, andel betalt av det som er overført til KEM for innfordring	76,5 %	68,6 %	75,0 %	70,00 %

1) Måltall ikke innført

Mål 2 Raskere saksbehandlingstid

Tiltak 1

Videreutvikling av elektroniske tjenester.

Tabell 13.19 Resultatindikatorer – mål 2

Resultatindikatorer	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017	Måltall 2018
Andel telefonsamtaler som besvares innen 20 sekunder	78,00 %	65,1 %	80,00 %	80,00 %
Andel chat som besvares innen 60 sekunder	1)	1)	70,00 %	70,0 %
Andel søknader om betalingsavtale og utsettelse som er avgjort innen 2 uker	95,00 %	90,5 %	95,00 %	95,0 %
Digitale kontaktskjema/chat som andel av totale skriftlige henvendelser	29,00 %	39,2 %	40,00 %	45,0 %
Andel mottakere som leser svarbrev digitalt (SvarUt)	40,00 %	47,50 %	60,00 %	60,00 %
Andel ferdigbehandlede 2018-klager på eiendomsskatt per årsskifte, første instans	1)	1)	1)	99,00 %
Andel ferdigbehandlede 2018-klager på eiendomsskatt per årsskifte, endelig	1)	1)	1)	95,00 %

1) Måltall ikke innført

Kemnerkontoret arbeider aktivt med digitalisering og har våren 2017 utviklet en digital strategi. Året 2018 vil preges av overgang til elektronisk arkiv, effektivisering av klagebehandling av eiendomsskatt, og automatisering av rutinepregede arbeidsprosesser ved hjelp av RPA-teknologi (Robotic Process Automation). Kemnerkontoret har som mål å kunne digitalisere flere av arbeidsprosessene i de skattefaglige systemene Koss og Sofie. Dette vil blant annet avhenge av et godt samarbeid med Skattedirektoratet. Personer som har opparbeidet Lean-kompetanse vil involveres og læres opp i digitale ferdigheter slik at Lean og digitalisering blir to sider av samme sak, oppsummert som kontinuerlig forbedring.

Når det gjelder arbeidsgiverkontroll ønsker Kemnerkontoret å jobbe mer målrettet mot risikoutsatte områder, slik at hoveddelen av kontrollene skal være tyngre kontroller mot bevisste skatteunndragelser.

Fra 2017 faktureres eiendomsskatt på samme faktura som kommunale avgifter så langt det lar seg gjøre, og det er dermed satt opp et samlet målkrav.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Etatens budsjettramme er redusert med 20 mill. årlig fra og med 2019 som følge av reduserte husleiekostnader.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 4,8 mill., jf. Kapittel 17

Nytt parkeringsregelverk for vilkårsparkering gjør at disse ileggelsene ikke lenger kan tvangsinnfordres etter skattebetalingsloven, men som et ordinært pengekrav etter inkassoloven. For å synliggjøre forskjellen i løsningsgrad på disse ileggelsene og de ileggelsene som fortsatt innfordres etter skattebetalingsloven, får vilkårsparkering et eget måltall. Fra 2018 vil man måle på ileggelser ilagt i inneværende år (2018) i stedet for å måle på ileggelser foregående år. Siden det vil gi kortere tid til innfordring settes måltallet for vilkårsparkering til 70 % og de andre kravene til 90 % (gebyr, piggedekk og miljøgebyr).

Fra 2017 er det slutt på at manglende foreldrebetaling kan gjøre at foreldrene mister barnehageplassen. Denne endringen kan gjøre det vanskeligere å få inn betalingen, og måltallet justeres derfor ned til 75 %.

Det er innført nye måltall på andel ferdigbehandlede 2018-klager på eiendomsskatt per årsskifte, etter henholdsvis første instans og endelig ferdigbehandlet.

Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % i 2017 til 24 % i 2018. Pensjonskostnadene i 2018 er 1,27 mill. lavere enn i 2017.

13.7 Sektorens samlede tilskuddsmidler

FIN-sektor har ingen tilskuddsmidler.

14. BYSTYRETS ORGANER

Sektorområdet omfatter følgende sentrale folkevalgte styringsorganer og kontrollorganer:

Bystyret, Kontrollutvalget, Kommunerevisjonen og Ombud for brukere av helse- og sosialtjenester. I tillegg kommer gjennomføring av stortingsvalg og kommunevalg.

14.1 Økonomiplanskjema med spesifikasjon av endringer

Tabell 14.1 Økonomiplanoversikt – Bystyrets organer

Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Dok 3 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Dok 3 - vedtatt økonomiplan brutto¹⁾	292,6	224,5	295,1	229,7	0,0
DOK 3 bruttoramme første år videreført	292,6	292,6	292,6	292,6	292,6
+/- Oppgaveendringer mellom sektorer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
+/- Andre aktivitetsnøytrale forhold	0,0	-61,5	9,9	-61,0	-1,8
=Bruttoramme med aktivitet som i Dok 3	292,6	231,1	302,5	231,5	290,8
+/- Tidsbegrensede tiltak - spesifiserte	0,0	-5,8	-5,8	-1,0	-5,8
+/- Spesifiserte rammeendringer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
+/- Uspesifiserte rammeendringer	0,0	-0,9	-1,8	-1,8	-1,8
+/- Sum reelle endringer fra aktiviteter som i Dok 3		-6,7	-7,6	-2,8	-7,6
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling	0,0	4,4	4,4	4,4	4,4
=ØKONOMIPLAN (brutto)	292,6	228,7	299,3	233,1	287,5
Salgs- og leieinntekter	-0,5	-13,6	-13,6	-13,6	-13,6
Refusjoner	-28,3	-9,8	-15,1	-9,8	-15,1
Overføringsinntekter	-8,5	-8,5	-8,5	-8,5	-8,5
=Sum driftsinntekter	-37,3	-31,9	-37,3	-31,9	-37,3
=ØKONOMIPLAN (netto)	255,3	196,8	262,0	201,2	250,3
Reelle endringer i prosent av aktivitet som i Dok 3		-2,9 %	-2,5 %	-1,2 %	-2,6 %

1) 2017 Prisenivå

Andre aktivitetsnøytrale forhold

Rammen reduseres i 2018 og 2020 med ca. 61 mill. da dette er mellomvalgår.

Sektorens ramme reduseres med 0,8 mill. i 2020 og 1,6 mill. i 2021 som følge av effektiviseringsuttak.

Tidsbegrensede tiltak

Bevilgningen til 2-dagersvalg i 2017 på 5 mill. og bevilgning i 2017 til engangstiltak til det diplomatiske korps og økt ramme til bystyrekomiteene, med til sammen 0,8 mill. er ikke videreført.

Midler til valg av meddommere med 4,8 mill. er lagt inn i 2020.

Uspesifiserte rammeendringer

Samlet rammereduksjon for sektoren er på 0,9 mill. i 2018 økende til 1,8 mill. i 2019.

Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling

Brutto kompensasjon er 4,4 mill. Det vises til kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Endring av inntekter

Inntektene er prisjustert. I tillegg ligger det økte refusjoner i valgårene 2019 og 2021.

Budsjettet for bystyrets organer er lagt inn i henhold til forretningsutvalgets vedtak 12. juni 2017 korrigert for forventet pris- og lønnsvekst.

Tabell 14.2 Netto driftsbudsjett – Bystyrets organer

Beløp i mill.

		Dok 3	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
		2017	2018	2019	2020	2021
Netto driftsbudsjett pr sektor						
100	Bystyret m.v. (BYS)	114,8	116,1	117,1	116,0	115,2
101	Ordførerens kontor (BYS)	10,5	10,0	10,0	10,0	10,0
102	Tilf. utg. etter bystyrets bestemmelse (BYS)	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
109	Kontrollutvalget (BYS)	4,1	4,2	4,2	4,2	4,2
110	Kommunerevisjonen (BYS)	45,8	45,9	45,9	45,7	45,4
111	Helse-, sosial- og eldreombudet (BYS)	14,4	14,6	14,7	14,6	14,5
112	Storingsvalg og kommunevalg (BYS)	63,7	4,0	68,0	8,8	59,0
Sum	Bystyrets organer	255,3	196,8	262,0	201,2	250,3

14.2 Bystyret mv.

Tabell 14.3 Driftsbudsjett – Bystyret mv.

Beløp i 1000 kr

Kap /		Regnskap	Dok 3	Forslag
Artsgr		2016	2017	2018
100	Bystyret m.v. (BYS)			
10	Lønn og sosiale utgifter	67 284	76 676	78 164
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	16 370	18 346	17 647
13	Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	210	295	302
14	Overføringsutgifter	24 277	22 897	23 432
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	1 489	0	0
	Sum utgifter	109 630	118 214	119 545
16	Salgsinntekter	-180	-358	-367
17	Refusjoner	-3 818	-3 044	-3 092
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-1 487	0	0
	Sum inntekter	-5 485	-3 402	-3 459
	Netto utgifter	104 145	114 812	116 086

Engangstiltak i 2017 er ikke videreført. Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 2,4 mill. jf. kapittel 17 Budsjettek- niske merknader. Nettobeløpet hensyntar nedgang i

kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % i 2017 til 24 % i 2018. Pensjonskostnadene i 2018 er 0,4 mill. lavere enn i 2017.

14.3 Ordførerens kontor

Tabell 14.4 Driftsbudsjett – Ordførerens kontor

Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Beløp i 1000 kr	
			Dok 3 2017	Forslag 2018
101	Ordførerens kontor (BYS)			
10	Lønn og sosiale utgifter	25	0	0
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	10 171	10 858	10 449
14	Overføringsutgifter	319	0	0
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	7	0	0
	Sum utgifter	10 521	10 858	10 449
16	Salgsinntekter	-606	0	0
17	Refusjoner	-323	-401	-411
	Sum inntekter	-929	-401	-411
	Netto utgifter	9 592	10 457	10 038

Engangstiltak i 2017, arrangement for det diplomatiske korps, er ikke videreført. Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling

med netto 0,2 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

14.4 Tilfeldige utgifter etter bystyrets bestemmelse

Tabell 14.5 Driftsbudsjett – Tilfeldige utgifter etter bystyrets bestemmelse

Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Beløp i 1000 kr	
			Dok 3 2017	Forslag 2018
102	Tilf. utg. etter bystyrets bestemmelse (BYS)			
10	Lønn og sosiale utgifter	12	0	0
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	2 412	0	0
14	Overføringsutgifter	326	1 951	1 968
	Sum utgifter	2 750	1 951	1 968
17	Refusjoner	-326	0	0
18	Overføringsinntekter	-294	0	0
	Sum inntekter	-620	0	0
	Netto utgifter	2 130	1 951	1 968

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,03 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

14.5 Kontrollutvalget

Tabell 14.6 Driftsbudsjett – Kontrollutvalget

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
109	<i>Kontrollutvalget (BYS)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	3 720	3 806	3 929
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	277	295	295
14	Overføringsutgifter	8	10	10
	Sum utgifter	4 006	4 111	4 234
16	Salgsinntekter	-33	-31	-18
17	Refusjoner	-8	-10	-10
	Sum inntekter	-42	-41	-28
	Netto utgifter	3 964	4 070	4 206

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,1 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

14.6 Kommunerevisjonen

Tabell 14.7 Driftsbudsjett – Kommunerevisjonen

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
110	<i>Kommunerevisjonen (BYS)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	46 650	50 338	49 537
11	Kjøp av varer og tjenester, som inngår i egenproduksjon	11 640	10 593	11 244
14	Overføringsutgifter	2 297	2 504	2 547
	Sum utgifter	60 586	63 435	63 328
16	Salgsinntekter	-12 677	-106	-13 248
17	Refusjoner	-4 353	-17 491	-4 196
	Sum inntekter	-17 030	-17 597	-17 444
	Netto utgifter	43 557	45 838	45 884

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,7 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar

nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % i 2017 til 24 % i 2018. Pensjonskostnadene i 2018 er 0,3 mill. lavere enn i 2017.

14.7 Ombud for brukere av helse- og sosialtjenester

Tabell 14.8 Driftsbudsjett – Ombud for brukere av helse- og eldreombud

Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Beløp i 1000 kr	
			Dok 3 2017	Forslag 2018
<i>111</i>	<i>Helse-, sosial- og eldreombudet (BYS)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	18 869	19 284	19 621
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	5 354	3 972	3 856
14	Overføringsutgifter	799	1 043	1 061
	Sum utgifter	25 022	24 299	24 538
16	Salgsinntekter	-5	0	0
17	Refusjoner	-1 357	-1 370	-1 406
18	Overføringsinntekter	-8 498	-8 498	-8 498
	Sum inntekter	-9 860	-9 868	-9 904
	Netto utgifter	15 163	14 431	14 634

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,4 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar

nedgang i kommunens pensjonskostnadssats fra 25,2 % i 2017 til 24 % i 2018. Pensjonskostnadene i 2018 er 0,1 mill. lavere enn i 2017.

14.8 Stortingsvalg og kommunevalg

Tabell 14.9 Driftsbudsjett – Stortingsvalg og kommunevalg

Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Beløp i 1000 kr	
			Dok 3 2017	Forslag 2018
<i>112</i>	<i>Stortingsvalg og kommunevalg (BYS)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	835	0	0
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	5 125	69 698	4 653
13	Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	78	0	0
14	Overføringsutgifter	764	0	0
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	0	0	0
	Sum utgifter	6 801	69 698	4 653
17	Refusjoner	-763	-5 960	-647
	Sum inntekter	-763	-5 960	-647
	Netto utgifter	6 038	63 738	4 006

Reduksjonen fra 2017 til 2018 skyldes at 2017 var et valgår.

15. FELLES INNTEKTER OG UTGIFTER

15.1 Frie inntekter

Frie inntekter består av skatt og rammetilskudd. Eien-
domsskatt inngår i kommunens frie inntekter. De frie
inntektene utgjør i overkant av $\frac{2}{3}$ av kommunens drifts-
inntekter.

Regjeringen gir hvert år signaler om inntektsutvikling-
en for kommende budsjettår i kommuneproposisjonen.
Regjeringen har varslet en realvekst i samlede inntekter
fra 2017 til 2018 på mellom 4,3 og 5,3 mrd. Av dette
skal mellom 3,8 og 4,3 mrd. være vekst i frie inntekter.

Regjeringen legger 12. oktober 2017 fram statsbudsjet-
tet for 2018. Her vil regjeringens forslag til skatteopp-
legg for 2018 presenteres, samt fordelingen av ramme-
tilskudd for 2018. Det kan i statsbudsjettet være ele-
menter som påvirker kommunens frie inntekter i 2018
som ikke er innarbeidet i Oslo kommunes budsjettfor-
slag. Konsekvenser for Oslo kommune av statsbudsjet-
tet vil bli innarbeidet i Tilleggsinnstillingen.

Veksten i frie inntekter fra 2017 til 2018 regnes fra
anslått inntektsnivå i revidert nasjonalbudsjett for 2017
(RNB 2017) og fastsetter nivået på frie inntekter i
2018. Regjeringen vil justere rammetilskuddet og den
kommunale skattøren for 2018 for å oppnå det ønskede
inntektsnivået for 2018. Dersom skatteinntektene i
2017 på landsbasis blir høyere enn anslått i RNB 2017,
vil den faktiske inntektsveksten fra 2017 til 2018 bli
lavere enn det som er lagt til grunn i Kommunepropo-
sitionen 2018.

Det tekniske beregningsutvalget for kommunal og
fylkeskommunal økonomi anslår at kostnaden av den
demografiske utviklingen fra 2017 til 2018 vil bli om-
lag 2,7 mrd. på landsbasis. 2,2 mrd. av kostnadsveksten
antas dekket innenfor de frie inntektene. Det resterende
forutsettes dekket gjennom øvrige inntekter som bru-
kerbetaling, øremerkede tilskudd mm. Utvalget under-
streker at beregningene er usikre.

Veksten i frie inntekter fra et år til det neste har vanlig-
vis kompensert for kostnader ved den demografiske
utviklingen. Til tross for at regjeringen ikke har gitt
direkte signaler for årene framover, er en kompensa-
sjon for demografisk utvikling sjablongmessig lagt inn
på inntektssiden de tre siste årene i økonomiplanperi-
oden for Oslo. I tillegg er det lagt inn en forventning om
økte inntekter knyttet til høyere forventet befolknings-
vekst enn landsgjennomsnittet. Summen av disse to
forholdene er lagt inn med henholdsvis 230 mill., 460
mill. og 690 mill. i årene 2019-2021. Økningen er

fordelt mellom rammetilskudd og skatt på inntekt og
formue.

Basert på signalene fra regjeringen om vekst fra 2017
til 2018 er det er lagt inn 400 mill. i vekst i frie inntek-
ter fra 2017 til 2018.

Inntektssystemet for fylkeskommunene ble lagt om fra
2015. Omleggingen medførte en økning i rammetil-
skuddet til Oslo. Økningen i rammetilskuddet blir inn-
faset over 5 år og 2019 er siste året med opptrapping.

Et øremerket tilskudd til flere barnehagelærere ble
innlemmet i rammetilskuddet i revidert nasjonalbud-
sjett 2017. Helårseffekten av dette er beregnet til 58
mill. for Oslo.

Skatteinntekter

Skatteinngangen til Oslo de første åtte måneder i 2017
ligger betydelig over budsjett. Mye av forklaringen
ligger i endring i utbyttebeskatningen og skattyternes
tilpasning til dette. Grunnet en gradvis innstramming i
beskatning av utbytte fra 2016 ble det tatt ut rekord-
høye aksjeutbytter i 2015. Skattyternes aksjeutbytter i
2016 var betydelig høyere enn i 2014. Nivået i 2014 lå
til grunn for skattekortene, og gjennom avregningen for
2016 kommer det nå store innbetalinger. Samtidig er
det høye nivået på aksjeutbytte i 2015 lagt til grunn ved
utskrivning av skattekort for 2017. Dette medfører at
skattyterne har for høyt skattetrekk i 2017, mens kom-
munen får for høye inntekter i 2017. I forbindelse med
avregningen året etter vil kommunen i 2018 måtte
tilbakebetale dette.

Det er lagt til grunn at merskatteveksten hovedsakelig
er et Oslofenomen og at en stor del av merskatten i
2017 derfor vil motregnes mot økt skatteutjevningende
trekk. Dersom resten av kommunene opplever en til-
svarende utvikling i 2017 vil det skatteutjevningende trek-
ket bli lavere.

Samtidig med Sak 1 legger byrådet fram en budsjettjus-
teringssak for 2017. De frie inntektene i 2017 økes med
1 000 mill. Byrådet foreslår å benytte midlene til et
ekstraordinært avdrag på lån i 2017.

Det var vekst i boligprisene i Oslo gjennom 2015 og
2016. Dette har gitt økt verdsetting av boliger i skatte-
oppgjøret og økt formuesskatt i Oslo som ikke er inn-
arbeidet i vedtatt økonomiplan. Dette er anslått til 450
mill. etter skatteutjevning, og legges inn i forslag til ny
økonomiplan.

Når skattyterne i Oslo selger aksjer med gevinst gir det skatteinntekter til kommunen, men dersom skattyterne selger med tap får de fradrag for skatt. Regjeringen åpnet 1. september 2017 mulighetene for å ha aksjer i en aksjesparekonto. Ordningen innebærer at privatpersoner kan kjøpe og selge fond og aksjer, og få utsatt skatt på eventuell gevinst. Sett fra kommunens side vil skatteinntekter knyttet til gevinst ved salg av aksjer kunne bli utsatt i tid som følge av ordningen. Det er vanskelig å vurdere omfanget av dette.

Effekten av for høyt utbyttensnivå i skattekortene i 2017 og 2018, og oppretting året etter ventes å trekke ned de frie inntektene med 250 mill. i 2018 og 150 mill. i 2019.

Prisjustering

For å ta høyde for lønns- og prisveksten blir kommune-sektorens frie inntekter hvert år prisjustert med forventet vekst i lønn og priser kommende år. Prisjusteringsfaktoren (deflator) kunngjøres i statsbudsjettet 12. oktober. Rammetilskuddet og skatt på inntekt og formue er for Oslo kommune justert med en prisjusteringsfaktor på 2,6 % fra 2017 til 2018. Dersom deflatoren i statsbudsjettet blir høyere enn dette må man øke inntektene og også vurdere å øke utgiftene, og motsatt dersom deflatoren blir lavere.

I tabellen under fremgår endringene i økonomiplanperioden sammenlignet med Dok 3/2017 for sum frie inntekter (rammetilskudd og skatt på inntekt og formue). De store endringene skyldes i første rekke at beløpene blir prisjustert og at det er lagt inn inntektsvekst knyttet til forventet befolkningsvekst.

Tabell 15.1 Skatt og rammetilskudd og endring i skatt og rammetilskudd. Tall i mill. kr

Sum skatt og rammetilskudd	Dok. 3/2017	2018	2019	2020	2021
Dok 3/2017 (i 2017-priser)	40 624				
Forslag økonomiplan 2018-2021 (i 2018-priser)		42 530	43 030	43 430	43 670
Endring i skatt og rammetilskudd		1 907	2 407	2 807	3 047
		2018	2019	2020	2021
Ventet inntektsnivå grunnet demografi			230	460	690
Vekst i kommuneproposisjonen/RNB		400	400	400	400
Endring i fylkeskommunalt inntektssystem		134	268	268	268
Innlemming av tilskudd til flere barnehagelærere		58	58	58	58
Økt formuesskatt pga høy boligprisvekst		450	450	450	450
Skatteoppgjør skattekort fra 2017		-400			
Feil skattekort i 2018		150			
Skatteoppgjør skattekort fra 2018			-150		
Prisjusteringer til 2018 (2,6 %)		1 080	1 090	1 100	1 110
Diverse inkludert avrunding		35	61	71	71
Endring i skatt og rammetilskudd		1 907	2 407	2 807	3 047

Tabell 15.2 De frie inntektene i økonomiplanperioden 2018-2021. Tall i mill. 2018-kr

Frie inntekter i alt	2018	2019	2020	2021
800 Skatt på inntekt og formue	31 250	31 650	32 100	32 200
840 Rammetilskudd	11 280	11 380	11 330	11 470
810 Eiendomsskatt på bolig	530	700	700	700
810 Eiendomsskatt på næring	1 080	1 080	1 080	1 080
Frie inntekter i alt	44 140	44 810	45 210	45 450

15.2 Skatt på inntekt og formue

Tabell 15.3 Driftsbudsjett – Skatt på inntekt og formue

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
800	Skatt på inntekt og formue (FIN)			
	Sum utgifter	0	0	0
18	Overføringsinntekter	-30 588 035	-29 050 000	-31 250 000
	Sum inntekter	-30 588 035	-29 050 000	-31 250 000
	Netto utgifter	-30 588 035	-29 050 000	-31 250 000

Maksimalsatsen for kommunesektorens skattører i 2018 vil bli fastlagt ved Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2018. I byrådets forslag til skattevedtak er det foreslått å benytte maksimalsatsen for skatt på inntekt og formue, og dette ligger til grunn for skatteanslagene for 2018-2021. Siden 1979 har alle kommuner og fylkeskommuner i Norge benyttet den høyeste tillatte satsen.

Etter «Forskrift om gjennomføringen av fordeling av skatt mv. mellom skattekreditorene» skal en andel av innbetalt forskuddsskatt og forskuddstrekk, avsettes som margin. Marginen skal nyttes til oppgjør med skattytere som får penger tilbake ved avregningen. I

tråd med senere års praksis benyttes 8 % marginavsetning også i 2018.

Anslaget for inntekts- og formuesskatt for 2018 og resten av økonomiplanperioden bygger på en vurdering av skatteinntang så langt i 2017 og andre forhold som kan påvirke skatteinntangen i Oslo i årene framover. Signaler gitt i revidert nasjonalbudsjett for 2017 og i Kommuneproposisjonen 2018 er innarbeidet. I tillegg vurderes spesielle forhold for Oslo, særlig knyttet til befolkningsveksten, befolkningssammensetningen samt utviklingen i det regionale arbeidsmarkedet. Analyser av konjunktursituasjonen fra Statistisk sentralbyrå, Norges Bank og Finansdepartementet benyttes som bakgrunnsinformasjon.

For 2018 – 2021 foreslås følgende inntekts- og formuesskatt.

Tabell 15.4 Inntekts- og formuesskatt. Tall i mill. 2018-kr

	2018	2019	2020	2021
800 Skatt på inntekt og formue	31 250	31 650	32 100	32 200

15.3 Rammetilskudd fra staten

Tabell 15.5 Driftsbudsjett – Rammetilskudd fra Staten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
840	Rammetilskudd fra staten (FIN)			
	Sum utgifter	0	0	0
18	Overføringsinntekter	-9 530 850	-11 573 500	-11 280 000
	Sum inntekter	-9 530 850	-11 573 500	-11 280 000
	Netto utgifter	-9 530 850	-11 573 500	-11 280 000

I inntektssystemet for kommuner og fylkeskommuner er det en delvis utjevning av skatteinntektene mellom kommunene og mellom fylkeskommunene. Omfordelingen gjøres gjennom rammetilskuddet.

Oslo og andre kommuner med skatteinntekter over landsgjennomsnittet trekkes 60 % av skatteinntektene

som ligger over landsgjennomsnittet. Kommuner under gjennomsnittet får et tilsvarende tillegg. Kommuner under 90 % får i tillegg kompensert 35 % av differansen opp til 90 % som finansieres ved et likt trekk per innbygger for alle kommuner.

For fylkeskommunene omfordes 87,5 % av skatteinntekter over og under landsgjennomsnittet mellom fylkeskommunene.

Skatteutjevningen foretas på grunnlag av løpende skatteinnfang og endelig trekk i rammetilskuddet blir

først kjent etter at året er omme. Ved budsjetteringen benyttes anslag på rammetilskuddet etter skatteutjevning. For Oslo gir skatteutjevningen en betydelig reduksjon i rammetilskuddet. I 2016 ble Oslos rammetilskudd redusert med 5,2 mrd. for å finansiere skattesvake kommuner og fylkeskommuner.

For 2018 – 2021 foreslås det å budsjettere med følgende rammetilskudd fra staten:

Tabell 15.6 Rammetilskudd. Tall i mill. 2018-kr

	2018	2019	2020	2021
840 Rammetilskudd	11 280	11 380	11 330	11 470

15.4 Eiendomsskatt

Tabell 15.7 Driftsbudsjett – Eiendomsskatt

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
810	<i>Eiendomsskatt (FIN)</i>			
	Sum utgifter	0	0	0
18	Overføringsinntekter	-254 013	-450 000	-1 610 000
	Sum inntekter	-254 013	-450 000	-1 610 000
	Netto utgifter	-254 013	-450 000	-1 610 000

For å øke kommunens inntekter og mulighet til gi et bedre tjenestetilbud til byens befolkning, innførte bystyret i 2017 eiendomsskatt på all fast eiendom i kommunen. Eiendomsskatten er unntatt fra skatteutjevning, noe som betyr at skatt som betales i Oslo tilfaller kommunen i sin helhet.

I henhold til lov om eiendomsskatt til kommunane, LOV-1975-06-06-29, (esktl.) må bystyret hvert år i forbindelse med budsjettet fastsette hvilke satser og regler som skal benyttes ved utskriving av eiendomsskatt for det kommende skatteåret.

Der Skatteetaten har fastsatt en boligverdi for inntektsåret 2016, vil denne bli lagt til grunn ved utskriving av eiendomsskatt i 2018. For den øvrige eiendomsmassen vil eiendomsskatten baseres på den eiendomsskattetakst som er vedtatt av de sakkyndige takstnemndene.

Bystyret i Oslo har valgt å benytte boligverdier fra Skatteetaten som grunnlaget for utskriving av eiendomsskatt. Boligverdiene fra Skatteetaten følger prisutviklingen i boligmarkedet med to års etterslep. Siden innføringen av eiendomsskatt på boliger i Oslo har boligverdiene økt betydelig. Dette øker også skattegrunnlaget. Bystyret vedtok ved innføring av eiendomsskatt et bunnfradrag på inntil 4,0 mill. for å sikre at eiendomsskatten har en moderat profil. Ved uendret bunnfradrag og en økning i skattegrunnlaget vil stadig

flere måtte betale eiendomsskatt og regningen til de som allerede betaler øker. For å bremse denne utviklingen og fortsatt å ha en moderat eiendomsskatt foreslår byrådet at bunnfradraget økes fra inntil 4,0 mill. i 2017 til inntil 4,6 mill. per selvstendige boenhet i 2018. Boliger med flere boenheter som oppfyller kravene til selvstendig boenhet, kan få ekstra bunnfradrag. Bunnfradraget for den enkelte boenhet vil ikke overstige den enkelte boenhetens antatte verdi.

Byrådet foreslår at alminnelig skattesats settes til 3 ‰ i 2018.

I esktl. § 5 er det omtalt hvilke eiendommer som obligatorisk er fritatt for eiendomsskatt. Dette gjelder først og fremst kommunal og statlig eiendom. I esktl. § 7 er det omtalt hvilke eiendommer bystyret kan fritak for eiendomsskatt, og hvilke krav som stilles for at fritak kan innvilges.

Byrådet foreslår at bystyret i 2018 innvilger fritak for eiendommer eid av stiftelser eller institusjoner som «tek sikte på å gagna ein kommune, eit fylke eller staten», jf. eiendomsskatteloven § 7 bokstav a. Fritak er særlig aktuelt for eiendommer som benyttes til helse-tjenester, sosialt arbeid, utdanning, idrett, kultur og studentboliger så langt eiendommene ikke benyttes til kommersiell aktivitet. Bystyret vil angi de enkelte eiendommene som fritas i eget vedtak. I tillegg foreslås

det at eiendommer eller del av eiendommer med bygninger av historisk verdi fritas for eiendomsskatt, jf. eiendomsskatteloven § 7 bokstav b. Med bygning av historisk verdi menes bygninger som etter kulturminneloven er fredet (enten automatisk, ved forskrift eller ved enkeltvedtak), midlertidig fredet eller hvor fredning pågår. Bystyret vil angi de enkelte eiendommene som fritas i eget vedtak.

Forslag til oppdaterte vedtekter (saksbehandlingsregler) for eiendomsskattetakst for Oslo kommune ligger som vedlegg til denne saken.

For å anslå inntektene fra eiendomsskatt på boliger, fritidsboliger mm i 2018 er det tatt hensyn til foreslått

skattesats, utskrevet eiendomsskatt i 2017 og anslag på prisveksten som ligger til grunn for Skatteetatens boligverdier. Basert på denne informasjonen er eiendomsskatt på bolig, fritidsboliger mm budsjettert med 530 mill. i 2018 og 700 mill. i resten av økonomiplanperioden.

Alle næringseiendommer og verk og bruk er kommunalt takserte. Disse takstene står som hovedregel uendret i 10 år til neste ordinære taksering. Anslaget for inntekter fra skatt på næring og verk og bruk er derfor basert på utskrevet skatt i 2017, og at skattesatsen foreslås økt fra 2 promille i 2017 til 3 promille i 2018 for disse eiendommene. Skattesatsen for boliger og fritidsboliger foreslås uendret på 3 promille.

Det er budsjettert med følgende inntekter fra eiendomsskatt:

Tabell 15.8 Eiendomsskatt. Tall i mill. 2018-kr

	2018	2019	2020	2021
810 Eiendomsskatt på bolig	530	700	700	700
810 Eiendomsskatt på næring	1 080	1 080	1 080	1 080
Eiendomsskatt	1 610	1 780	1 780	1 780

Forskrift

Vedtak om eiendomsskatt gjelder rettigheter eller plikter til et ubestemt antall eller en ubestemt krets av personer og er å anse som en forskrift. Byrådets forslag

vil derfor bli sendt ut på høring med mulighet for å gi merknader før bystyrets behandling.

Fullstendig utkast til forskrift ligger som en del av innstilling til vedtak i kap 19.

15.5 Øvrige generelle statstilskudd

Tabell 15.9 Driftsbudsjett – Øvrige generelle statstilskudd

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
845	Øvrige generelle statstilskudd (FIN)			
14	Overføringsutgifter	50 337	1 530	1 530
	Sum utgifter	50 337	1 530	1 530
18	Overføringsinntekter	-138 037	-69 542	-56 242
	Sum inntekter	-138 037	-69 542	-56 242
	Netto utgifter	-87 700	-68 012	-54 712

På dette kapitlet inntektsføres statlige kompensasjonstilskudd for investeringer under ulike statlige ordninger. Kompensasjonen blir beregnet med basis i et serie-lån med avdragstid på 20 år med 5 års avdragsfrihet.

For de fleste ordningene følger rentesatsen Husbankens flytende rente, og vil derfor variere i tråd med renteutviklingen. Rentesatsen fastsettes årlig i forbindelse med statsbudsjettet.

Samlet statlig kompensasjonstilskudd til skoler, omsorgsboliger, sykehjem og kirkebygg forventes å utgjøre 56,2 mill. i 2018. På kapitlet er det også innarbeidet rentekompensasjon på 1,5 mill. til St. Sunniva for en investering på 60 mill. For å redusere private skolars finanskostnader til investeringer, er det også åpnet for at skolene kan søke kommunal garanti.

15.6 Generelt statstilskudd vedrørende flyktninger m.v.

Tabell 15.10 Driftsbudsjett – Generelt statstilskudd vedrørende flyktninger m.v.

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
850	Generelt statstilsk. vedr. flyktn. mv. (FIN)			
14	Overføringsutgifter	3 785	0	0
	Sum utgifter	3 785	0	0
18	Overføringsinntekter	-662 504	-712 000	-690 000
	Sum inntekter	-662 504	-712 000	-690 000
	Netto utgifter	-658 719	-712 000	-690 000

Statlig integreringstilskudd for å dekke utgifter relatert til flyktninger

Det foreslås budsjettert med 690 mill. i statlig integreringstilskudd for 2018.

Bydelenes mottak av flyktninger

Oslo kommune skal bosette 850 flyktninger i 2017. Dette er noe lavere enn 2016, da det var 1 000. Det har alltid vært store variasjoner i antall asylsøkere som kommer til Norge og antall flyktninger som skal bosettes. For tiden er disse tallene svært lave, og det forventes derfor en betydelig reduksjon i av flyktninger til bosetting neste år. Integrerings- og mangfoldsdirektoratet vil sende ut anmodningsbrev for 2018 til kommunene i siste kvartal i år. I Sak 1/2018 er integreringstilskuddet basert på at kommunen skal motta 425 nye kvoteflyktninger i 2018.

Tilskudd til bosetting av flyktninger

Kommunene mottar et statlig integreringstilskudd de fem første årene etter bosetting som er ment å dekke kommunens utgifter til bosetting av flyktninger. Bydelene mottar et bosettingstilskudd for flyktninger det året de bosettes. De øvrige fire årene fordeles integreringstilskuddet til bydelene i tråd med kriteriesystemet. Tilskudd for førsteårsbosatte flyktninger er prisjustert og utgjør i 2018 kr. 140.000.

Oslo kommune har tatt et initiativ overfor de andre storbyene om å gå sammen om en dugnad for å bosette flyktninger med store hjelpebehov. Det skal i denne forbindelse legges et løp opp mot staten for å utvide/øke bosettingstilskuddet.

Oslo mottak

Oslo mottak åpnet den 01.09.2016 og er godkjent som integreringsmottak for prosjektperioden ut 2018. Mottaket har plass til 150 flyktninger. Med Oslo mottak er det gitt mulighet for å utvikle en helhetlig bosetting- og integreringsprosess fra asylsøkeren kommer til flykt-

ningen er bosatt. Norskopplæring, kvalifisering, arbeid og integreringstiltak kan starte på et tidlig tidspunkt etter ankomst.

Når en bydel har godkjent bosetting av en flyktning er den ansvarlig for å initiere et møte med Oslo mottak innen én uke for å gå gjennom flyktningens bakgrunn, situasjon og utfordringer. Bydelen skal umiddelbart begynne planlegging av utflytting med tanke på bolig, barnehageplass, skole, fastlege, helsestasjon, planlegge overgang fra fulltidsprogram til introduksjonsprogram og kopling til sivilsamfunnet o.l.

Erfaringer fra flyktningarbeid som boliganskaffelse, kvalifiseringstiltak, jobbtrening og samarbeid med sivilsamfunnet er nyttig og aktuelt også overfor andre innbyggere som har behov for bistand for å bli selvforsørget og ordinære, aktive innbyggere. Arbeidet med flyktninger har derfor betydning langt ut over det dagens antall tilsier og erfaringene bør tas med i øvrig arbeid ved NAV-kontorene.

Bydelenes arbeid etter introduksjonsloven

Bydelene har ansvar for å tilby introduksjonsprogram. De skal så snart som mulig og innen tre måneder etter bosetting i bydelen eller at krav om deltakelse blir framsatt, tilrettelegge introduksjonsprogram i henhold til introduksjonsloven. Det skal legges til rette individuelt for hver enkelt deltaker både med hensyn til innhold og lengde. For flyktninger som kommer fra Oslo mottak skal det være en sømløs overgang fra fulltidsprogrammet som de har i mottaket til introduksjonsprogrammet i bydelene.

Per 11.07.2017 var det 1491 deltakere i introduksjonsprogrammet. Programmet kan vare i inntil to år med mulighet for ett års forlengelse. Det skal legges til rette individuelt for hver enkelt deltaker både mht innhold og lengde. Programmet omfatter norskopplæring, innføring i norsk samfunnsliv og forberedelse for deltagelse i arbeidslivet og skal være arbeidsrettet. Utdanning kan inngå i introduksjonsprogrammet.

Det er etablert et samarbeidsprosjekt mellom utvalgte bydeler og næringslivet gjennom YS og Virke, for å tilrettelegge for arbeidspraksis tidlig i introduksjonsprogrammet. Et tilsvarende samarbeidsprosjekt er etablert mellom enkelte bydeler og Universitetet i Oslo og Høyskolen i Oslo og Akershus, og skal legge til rette for akademisk praksis for deltakere i introduksjonsprogrammet som har akademisk bakgrunn. Begge prosjektene skal utvides til øvrige bydeler og integreres i den ordinære driften.

Flyktningmeldingen, byrådssak 5/17 om Oslo kommunes innsats knyttet til mottak av asylsøkere og integrering av nyankomne flyktninger, ligger til behandling i bystyret. Svært mange instanser er involvert i bosetting og integrering. Meldingen legger opp til en strategi for

helhetlig arbeid hvor fokuset er på flyktningenes ressurser og hvordan de best og raskest mulig kan bli godt integrert i ordinært bolig- og arbeidsmarked.

Det er avsatt midler i bydelsrammen og på kap. 308 for å kompensere bydelene for mottak av nye flyktninger i 2018. Det vises til kap. 5.8B Mottak og integrering av flyktninger mv i kap. 5 Bydelene Eldre, helse og sosiale tjenester.

Eldre-, helse- og sosiale tjenester forvalter kompensasjonsordningen og foretar budsjettjustering ut fra bosatte første halvår, basert på innspill fra Velferdsetaten som baserer seg på rapportering fra bydelene.

Finansinntekter og finansutgifter

15.7 Renter og avdrag

Tabell 15.11 Driftsbudsjett – Renter og avdrag

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
900	<i>Renter (FIN)</i>			
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	127	0	0
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	1	0	0
14	Overføringsutgifter	11	0	0
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	441 126	422 185	420 800
	Sum utgifter	441 265	422 185	420 800
16	Salgsinntekter	-1	0	0
17	Refusjoner	-11	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-442 599	-383 885	-419 000
	Sum inntekter	-442 611	-383 885	-419 000
	Netto utgifter	-1 346	38 300	1 800

Kap. 900 omfatter bykassens renteutgifter og renteinntekter eksklusiv renter knyttet til videreutlånsordningen av Husbankmidler som budsjetteres på kap. 927 Betjening av videreutlån. Det er forutsatt årlig etterskuddsvis rente- og avdragsbetjening på nye lån

Nærmere om renteutgiftene og renteinntektene

På kapitlets utgiftsside føres bykassens andel av låneomkostninger i lånefondet og ordinære renteutgifter på lang- og kortsiktig ekstern gjeld, rente på mellomregningskonti med kommunale foretak og renter til fond. Totalt foreslås det ført opp 421 mill. i 2018.

Bykassens renteinntekter foreslås ført opp med 419 mill. i 2018.

Av renteinntektene i 2018 utgjør renter av langsiktige lån til majoritetseide aksjeselskaper 394,8 mill.

Etter reorganisering av kommunens eierskap i energisektoren, bystyresak 165/17, er det etablert nye og gjort endringer i tidligere lån til energiselskapene. Dette har gitt høyere renteinntekter enn tidligere.

På den annen side er det generelle rentenivået lavt, og gir lavere avkastning på likviditet. I sum medfører dette 35 mill. høyere inntekter sammenlignet med 2017. Tabellen under viser fordeling mellom låntakerne.

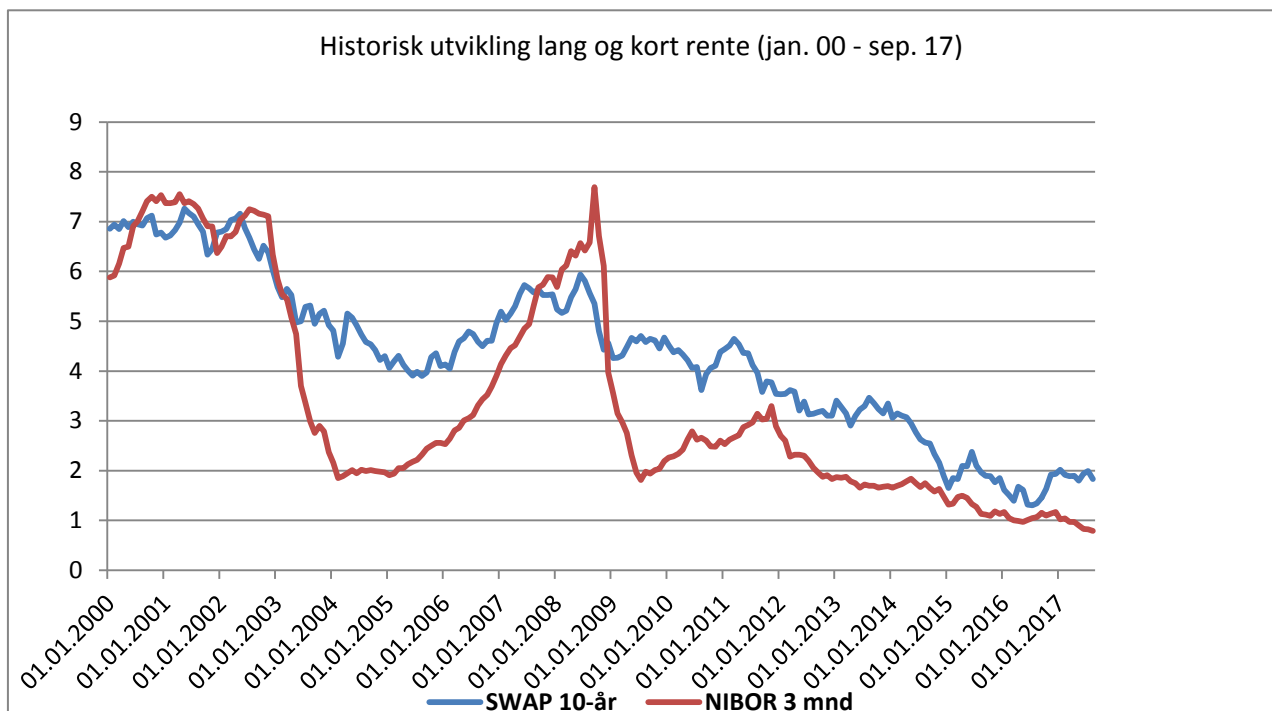
Tabell 15.12 Fordeling mellom låntakerne

	Beløp i mill.	
	Lånebeløp	Renter
ECO Energi AS	2 346,5	107,0
Oslo Pensjonsforsikring (OPF)	1 240,0	75,2
Oslo Vognselskap AS	3 258,1	88,1
Sporveien Oslo AS	1 035,60	35,4
Oslo Konserthus AS	0,7	0,1
Fortum Oslo Varme AS	2 000,0	89,0
Totalt	9 880,9	394,8

Kommunens finansieringsutgifter/-inntekter er på sikt følsom for renteendringer. Renteendringer vil få virkninger for store deler av kommunens balanse (aktiva og passiva). Selv om prognosene for renteutviklingen er usikker, vil endringer her i liten grad påvirke kapitlet i 2018 pga. av de rentebindingstider som er valgt på

aktiva og passiva. Uforutsette endringer i gjelds- og likviditetsnivået vil imidlertid kunne lede til budsjettavvik. Etterslep i investeringer og avvik i driftsfinansieringsgrad påvirker tilgjengelig likviditet og bruk av lån.

Figur 15.13 Historisk utvikling lang og kort rente

Tabell 15.14 Rentenivå

Innskudd/ trekk	3 mnd. NIBOR	Lånefodets innlån	10 år SWAP
1,20/1,45	1,20	2,45	2,15

Refinansiering

Refinansiering av lån i planperioden forutsettes gjort i samsvar med langsiktig rente på 2,45 %.

Rentegrnnlaget

Det er tatt utgangspunkt i balanseregnskapet pr. 31.12.2016 (inkludert overførte bevilgninger fra tidli

gere år). Det er for utviklingen i likviditet og lånegjeld forutsatt at etterslep i investeringer fra 2017 er gjennomført innen utgangen av 2021.

15.8 Avdrag på lån

Tabell 15.15 Driftsbudsjett – Avdrag på lån

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
910	Lån (FIN)			
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	2 318 388	1 159 700	1 294 900
	Sum utgifter	2 318 388	1 159 700	1 294 900
	Sum inntekter	0	0	0
	Netto utgifter	2 318 388	1 159 700	1 294 900

Her budsjetteres bykassens avdragsutgifter på langsiktig investeringsgjeld. Det foreslås avsatt 1 294,9 mill. i

avdragsutgifter for 2018. Det er 135,2 mill. høyere enn budsjettet for 2017 (Dok. 3).

15.9 Utbytte fra aksjeselskaper

Tabell 15.16 Driftsbudsjett – Utbytte fra aksjeselskaper

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
901	Utbytte fra aksjeselskaper (NOE)			
	Sum utgifter	0	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-999 603	-950 000	-985 000
	Sum inntekter	-999 603	-950 000	-985 000
	Netto utgifter	-999 603	-950 000	-985 000

Kapitlet omfatter utbytte fra selskaper som Oslo kommune eier aksjer i, hovedsakelig fra E-CO Energi Holding AS, Hafslund AS og Fortum Oslo Varme AS.

I 2018 budsjetteres det med et samlet utbytte på 985 mill.

15.10 Felles utgifter

Pensjonskostnader

Forutsetninger for utviklingen i pensjonsutgiftene

For å beregne fremtidige pensjonskostnader til ordningen i Oslo Pensjonsforsikring (OPF) gjøres det en rekke generelle forutsetninger:

- Det foretas ingen vesentlige endringer i offentlig tjenestepensjon eller i Folketrygden.
- KMDs beregningsparametere benyttes for å estimere avkastning, diskonteringsrate, lønns- og G-regulering.
- Det benyttes faste tariffer for frivillig avgang og AFP-uttak
- Tidligere års premieavvik skal amortiseres over de etterfølgende 7 årene.

- Nyansatte genererer gjennomsnittlig like høye pensjonskostnader som de som slutter, dvs. at nyansatte og sluttede personer har en pensjonskostnad lik gjennomsnittet av ansatte
- Det ligger ikke inne forutsetninger om vekst i antall medlemmer i modellen.
- OPF oppnår finansavkastning på pensjonsmidlene på minimum 3 %

Budsjettforslaget for 2018

Det er i budsjettet for 2018 forutsatt reduksjon i pensjonskostnadene sammenlignet med vedtatt økonomiplan. Dette skyldes gode avkastningsresultater hos OPF, samt lavere lønnsvekst i 2017 enn tidligere forutsatt. For øvrig er kostnaden beregnet basert på en oppdatert medlemsbestand slik at de innmeldinger og utmeldinger som har funnet sted etter vedtatt budsjett er hensyntatt.

Tabell 15.17 Pensjon OPF

Pensjon OPF (tall i mill.kr)	Regnskap 2016	Dok3 2017	Forslag 2018
Årets kostnad inkl. arbeidsgiveravgift	3 228	3 504	3 469
Hervav amortisering inkl. arbeidsgiveravgift	823	980	985

Amortiseringen er den delen av tidligere års premieavvik som kostnadsføres i respektive år. Kostnaden fordeles på kommunens virksomheter ved at deres utbetaling av pensjonsgivende lønn genererer 24,0 % pensjonskostnadsbelastning. Byrådet vil til Tilleggsinnstillingen

komme tilbake med korrigert kostnadssats for de virksomhetene som skal belastes egenandel for tidligpensjonstilfeller og fordeling av avsatt ramme til å dekke økte pensjonskostnader for utvidede medlemsvilkår.

15.11 Betjening av videreutlån

Tabell 15.18 Driftsbudsjett – Betjening av videreutlån

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
927	Betjening av videreutlån (EHS)			
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	328	0	0
14	Overføringsutgifter	155	0	0
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	140 511	185 000	180 000
	Sum utgifter	140 994	185 000	180 000
17	Refusjoner	-155	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-158 439	-153 000	-160 000
	Sum inntekter	-158 594	-153 000	-160 000
	Netto utgifter	-17 600	32 000	20 000

Det foreslås avsatt 180 mill. i 2018 til å betale renter på kommunens lån i Husbanken. Renteinntekter fra videreutlån av husbankmidler foreslås budsjettet med 160 mill. i 2018. I henhold til regnskapsforskriften skal

renter og gebyrer for videreutlånsordningen føres i driftsregnskapet mens avdrag skal føres i investeringsregnskapet. Det vises til investeringsbudsjettet kap. 927 for budsjettering av avdragsinntekter og avdragsutgifter

for videreutlånsordningen, samt kap. 926 hvor innlån fra Husbanken og utlån av Husbankmidler føres.

Tap på utlån (avsatt beløp i driftsbudsjettet gjelder rente- og gebyrfordringer eldre enn 90 dager for videreutlån av husbankmidler mens avsatt beløp i investeringsbudsjettet gjelder avdragsfordringer eldre enn 90

dager) budsjetteres på kap. 427 under kapittel 6 Byrådsavdeling for Eldre, helse og sosiale tjenester. Bruk- og avsetning til Tapsfondet, som skal dekke reelle tap på videreutlån av husbankmidler, budsjetteres på kap. 950 Bundne driftsfond under kapittel 15 Felles inntekter og utgifter.

15.12 Forsikringer

Tabell 15.19 Driftsbudsjett – Forsikringer

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
124	<i>Forsikringer (FIN)</i>			
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	191 188	201 564	201 500
14	Overføringsutgifter	15 335	0	0
	Sum utgifter	206 523	201 564	201 500
16	Salgsinntekter	-171 473	0	0
17	Refusjoner	0	-184 158	-185 000
18	Overføringsinntekter	-235	0	0
	Sum inntekter	-171 708	-184 158	-185 000
	Netto utgifter	34 815	17 406	16 500

1 Hovedmål

Kommunens hovedmålsetning er å sikre en optimal risikostyring ved blant annet å anskaffe kvalitativt dekkende forsikringsordninger til en lavest mulig kostnad.

2 Ansvarsområde

Oslo kommunes forsikringer omfatter personalforsikringer, barne- og elevulykkesforsikringer, tingskadeforsikring (brann- og katastrofeforsikring på eiendommer), kriminalitetsforsikringer, motorvognforsikring og ansvarsforsikringer.

3 Situasjonsbeskrivelse og aktivitetsplan

I medhold av vedtatt forsikringsstrategi er Oslo kommune selvassurandør, med mindre man er pålagt forsikring som følge av lov eller avtale. Operativt vil det, etter bystyrevedtak 387/15, være Oslo Pensjonsforsikring AS og datterselskapet Oslo Forsikring AS som ivaretar selvassuranseansvaret. Dette ved at alle erstatninger på kommunens forsikringer, som selskapene ikke har reassurerer, vil måtte belastes dem. Som 100 % eier av Oslo Pensjonsforsikring AS vil Oslo kommune være indirekte selvassurandør.

En viktig del av selskapenes virksomhet er skadeforebyggende arbeid og risikostyring overfor kommunens virksomheter. Dette arbeidet bidrar i stor grad til å holde skadeomfanget og forsikringspremiene nede.

I tråd med bystyrets vedtak i sak 335/94 er det innført lokale egenandeler for kommunens virksomheter. Den lokale egenandelen for skader under brann- og katastrofeforsikringen og kriminalitetsforsikringen er kr. 300 000,- pr. skadetilfelle. For skader meldt under ansvarsdelen av motorvognforsikringen er egenandelen kr. 15 000,- pr. skadetilfelle.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er i 2018 lagt til grunn tilsvarende forsikringsordninger og egenandeler som i 2017. Utgiftene dekker personalforsikringer, barne- og elevulykkesforsikringer, eiendomsforsikringer, kriminalitetsforsikringer og ansvarsforsikringer. Premie for motorvognforsikring belastes virksomhetene direkte.

Forsikringspremiene, unntatt tingskadepremien fordeles fullt ut på foretak, etater og bydeler.

Premien for tingskade fordeles på foretakene, bykassen sentralt og selvfinansierende miljøetater. Det enkelte foretaks premie beregnes på grunnlag av skadehistorikk, samt opplysninger om bygningstekniske forhold, sikringstiltak mv. i henhold til Oslo Forsikring AS' database for kommunens eiendommer.

I 2018 er premieandelen som dekkes av bykassen sentralt beregnet til 16,5 mill. Samme nivå foreslås videreført i økonomiplanperioden.

15.13 Diverse avsetninger og tilfeldige inntekter

Tabell 15.20 Driftsbudsjett – Diverse avsetninger og tilfeldige inntekter

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
192	<i>Diverse avsetn. og tilfeldige inntekter (FIN)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	136 466	358 303	378 113
11	Kjøp av varer og tjenester som inngår i egenproduksjon	43 370	68 500	165 500
14	Overføringsutgifter	-7 225	40 550	0
	Sum utgifter	172 610	467 353	543 613
16	Salgsinntekter	-6 238	-4 000	-4 000
17	Refusjoner	25 487	0	0
18	Overføringsinntekter	-18 465	0	0
	Sum inntekter	784	-4 000	-4 000
	Netto utgifter	173 395	463 353	539 613

Tabell 15.21 Spesifisering av avsetninger på kapittel 192

Spesifisering av avsetninger på kap. 192 - mill. kr	2018
Avsetning reguleringspremie KLP+AFP 62-64	24,6
Avsetning tidligpensjonering*	50,0
Avsetning pensjon - forbedrede medlemsvillkår*	303,0
Avsetning HSH pensjon inkl. prisvekst (sykehjem)	27,0
Demografiendring	5,0
Bufferavsetning - sosialhjelp	50,0
Avsetning for å unngå realprisøkning på kollektivbilletter, jf O3	46,0
Låneordning velferdsteknologi - forskuttering av avdrag	-6,0
Låneordning sak/arkiv - forskuttering av avdrag	-6,0
Øvrige avsetninger	50,0
Sum brutto utgifter kap. 192	543,6

*Fordeles til virksomhetene i Tilleggsinnstillingen

15.14 Tap på lånegarantier

Tabell 15.22 Driftsbudsjett – Tap på lånegarantier

Kap / Artsgr		Beløp i 1000 kr		
		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
426	<i>Tap på lånegarantier (FIN)</i>			
14	Overføringsutgifter	0	9 000	9 000
	Sum utgifter	0	9 000	9 000
	Sum inntekter	0	0	0
	Netto utgifter	0	9 000	9 000

Kommunenes og fylkeskommunenes adgang til å stille garanti for lån er regulert i kommuneloven av 25.09.1992 § 51, samt forskrift gitt med hjemmel i denne. Bystyret vedtok i 1993 (sakene 755 og 1141) prinsipper for kommunale garantistillelser, som gir ytterligere innskrenkninger i forhold til lovverket. Bystyret vedtok i sak 190/15 Realisering av idrettsanlegg gjennom samarbeid med idrettslag å kunne stille kommunal garanti til idrettsanlegg.

Det foreslås at det budsjetteres med 9 mill. årlig i 2018-2021 til tap på lånegarantier som finansieres med tilsvarende årlig bruk av fondet for tap på lånegarantier på kap. 940, jf. nærmere omtale av fond nedenfor.

I 2016 bevilget bystyret et tilskudd til EKT rideskole og husdyrpark AS på 4,5 mill. til innfrielse av tidligere garantert lån.

Det er ikke registrert andre direkte eller indirekte tap de siste årene. Dette viser at majoriteten av virksom-

hetene kommunen garanterer for har klart å betjene sine forpliktelser.

Oslo kommunens garantiansvar pr. 31.12.16 utgjorde 695 mill., hvorav 83,7 mill. er garantier gitt for lån til samferdselsformål og 254 mill. på helse- og sosialområdet. I tillegg foreligger det garantivedtak for ytterligere 623 mill., hovedsakelig til samferdselsformål, som var ubenyttet ved utgangen av året. Fond for tap på lånegarantier var pr 31.12.16 på 99,2 mill., som utgjør 8 % av totalt garantiansvar (inkludert ubenyttede garantier). Fylkesmannen anbefaler at Fond for lånegarantier bør utgjøre mellom 5 % og 10 % av totalt garantiansvar. Det betyr at størrelsen på Fond for tap på lånegarantier pr i dag er tilfredsstillende.

Byrådet foreslår at det ikke avsettes noen midler til fondet for tap på lånegarantier i 2018, mens i 2019-2021 avsettes det 9 mill. årlig. Fondet vil da nå øvre størrelse.

15.15 Mottatte overføringer fra KF

Tabell 15.23 Driftsbudsjett – Mottatte overføringer fra KF

Kap / Artsgr		Beløp i 1000 kr		
		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
898	<i>Overføringer fra KF mv. (FIN)</i>			
14	Overføringsutgifter	0	454	19 794
	Sum utgifter	0	454	19 794
18	Overføringsinntekter	-1 995 744	-2 012 122	-1 943 040
	Sum inntekter	-1 995 744	-2 012 122	-1 943 040
	Netto utgifter	-1 995 744	-2 011 668	-1 923 246

Tabell 15.24 Overføringer

		Beløp i 1 000 kr			
		2018	2019	2020	2021
<i>Undervisningsbygg Oslo KF</i>					
Overføring - renter åpningsbalanselån		-360 000	-360 000	-360 000	-360 000
Øvrig overføringer		-876 927	-873 627	-868 427	-860 727
sum overføringer		-1 236 927	-1 233 627	-1 228 427	-1 220 727
<i>Omsorgsbygg Oslo KF</i>					
Overføring - renter åpningsbalanselån		-185 000	-185 000	-185 000	-185 000
Overføring - andel underdekning pensjonslån		-600	-600	-600	-600
Øvrig overføringer		-138 606	-114 386	-99 786	-83 786
sum overføringer		-324 206	-299 986	-285 386	-269 386
<i>Boligbygg Oslo KF</i>					
Overføring - renter åpningsbalanselån		-164 000	-164 000	-164 000	-164 000
Overføring - andel underdekning pensjonslån		-1 100	-1 100	-1 100	-1 100
Øvrig overføringer		-194 400	-197 900	-248 400	-248 400
sum overføringer		-359 500	-363 000	-413 500	-413 500
<i>Kultur- og idrettsbygg Oslo KF</i>					
Overføring til foretaket - diverse forhold		19 794	18 094	9 994	13 194
<i>Oslo Havn KF</i>					
Overføring - andel underdekning pensjonslån		-4 600	-4 600	-4 600	-4 600
<i>Bymiljøetaten</i>					
Overføring - økt leieinntekt haller		-17 807	-17 807	-17 807	-17 807
Sum overføringer		-1 923 246	-1 900 926	-1 939 726	-1 912 826

Kalkulatoriske renter fra eiendomsforetakene relaterer seg til åpningsbalanselånene som er avdragsfrie. For lånefinansiering av nye investeringer tar foretakene opp lån direkte i lånefondet og betaler renter og avdrag dit.

Undervisningsbygg Oslo KF har fått redusert overføringskravet med 7,7 mill. i 2021 pga. økt ramme til rehabilitering av skoler med 150 mill. i 2021. Overføringskravet er redusert med 0,9 mill. årlig i økonomiplanperioden for å dekke foretakets finanskostnader forbundet med gjennomføring av energieffektiviseringstiltak. Overføringskravet er økt med 20 mill. årlig i økonomiplanperioden relatert til økt effektiviseringsuttak.

Omsorgsbygg Oslo KF har fått redusert overføringskravet med 8,7 mill. i 2021 pga. at det er innarbeidet 170 mill. til rehabilitering av barnehager i 2021. Overføringskravet reduseres med 4,3 mill. i 2021 pga. at det er innarbeidet 70 mill. til rehabilitering av sykehjem i 2021. Overføringskravet er videre redusert med 4,42 mill. i 2018 deretter 8,84 mill. årlig pga. bortfall av husleieinntekter for Grünerløkka sykehjem. Overføringskravet er redusert med 1,25 mill. årlig i økonomiplanperioden pga. bortfall av husleieinntekter i Gustav Vigelandts vei 50. Overføringskravet er redusert med 3 mill. i 2018, 6 mill. i

2019, 9 mill. i 2020 og 12 mill. i 2021 pga. at det er avsatt 50 mill. årlig i økonomiplanperioden til rehabilitering av rusinstitusjoner. Overføringskravet er redusert med 4,8 mill. i 2018, 13,5 mill. i 2019 og 16 mill. årlig i 2020 og 2021 pga. det er innarbeidet 250 mill. i økonomiplanperioden til rehabilitering av brannstasjoner. Overføringskravet er redusert med 3 mill. årlig i økonomiplanperioden for å dekke foretakets finanskostnader forbundet med gjennomføring av energieffektiviseringstiltak.

Boligbygg Oslo KF har fått redusert overføringskravet med 50 mill. årlig i 2018 og 2019 for å redusere vedlikeholdsetterlepet i foretakets boligmasse.

Kultur- og idrettsbygg Oslo KF har fått en økt overføring fra bykassa på 15 mill. 2018 og 10 mill. i 2019 for å dekke renter på mellomregningsforholdet med bykassa. Overføringen til foretaket er økt med 1,1 mill. årlig i økonomiplanperioden for å dekke foretakets finanskostnader forbundet med gjennomføring av energieffektiviseringstiltak. Overføringen til foretaket er økt med 3,2 mill. i 2021 pga. at det er innarbeidet 50 mill. i 2021 til rehabilitering av idrettsanlegg. Overføringen til foretaket er redusert med 1,1 mill. årlig i 2020 og 2021 relatert til lavere finanskostnader pga. mottatt tilskudd for å dekke renter på mellomregningsforholdet.

15.16 Dekning av/bruk av tidl. års regnskapsmessig merforbruk/mindreforbruk

Tabell 15.25 Driftsbudsjett – Dekning av/bruk av tidl. års regnskapsmessig merforbruk/mindreforbruk

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
930	<i>Dekn.av tidl.års uindek.neg.nt.driftsres.(FIN)</i>			
	Sum utgifter	0	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-368 693	0	0
	Sum inntekter	-368 693	0	0
	Netto utgifter	-368 693	0	0

Det følger av kommuneloven at driftsbudsjettet skal settes opp i balanse, slik at alle inntekter, innbetalinger og bruk av avsetninger er endelig disponert eller ført opp til avsetning for bruk i senere budsjettperioder. Det er således ikke anledning til å budsjettere med et regnskapsmessig merforbruk eller et regnskapsmessig mindreforbruk.

Det følger videre av kommuneloven at regnskapsmessig merforbruk som ikke kan dekkes på budsjettet i det år regnskapet legges fram, skal føres opp til dekning i det følgende års budsjett. Under særlige forhold kan et regnskapsmessig merforbruk inndeckes over ytterligere to år. I tilfeller der de samfunnsmessige og økonomiske konsekvensene av at kommunen må dekke underskudd vil bli uforholdsmessig store (jf Terra-saken), kan Kommunal- og moderniseringsdepartementet godkjenne vedtak om at underskuddet dekkes over mer enn fire år. Underskudd kan likevel ikke dekkes over mer enn ti år.

Av forskrift om årsbudsjett for kommuner og fylkeskommuner fremgår det at et regnskapsmessig merforbruk for kommunale foretak som ikke er dekket inn over virksomhetenes særregnskap i løpet av det år særregnskapet med manglende inndekning ble lagt fram, skal føres opp til dekning ved en bevilgning på bykassens budsjett for det påfølgende år.

Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk fremkommer ved å korrigere netto driftsresultat for overføringer til investeringsregnskapet, inndekning av tidligere års regnskapsmessig merforbruk, avsetninger til fond, samt for bruk av avsetninger (regnskapsmessig mer-/mindreforbruk tilsvarer summen av alle budsjettavvik i driftsregnskapet). Et regnskapsmessig mindreforbruk (overskudd) eller merforbruk (underskudd) legges frem for bystyret til disponering eller inndekning i påfølgende år.

Bykassen fikk et regnskapsmessig overskudd på 368,7 mill. i 2015 som ble disponert i saken om revidert budsjett i 2016. I 2016 fikk bykassen et regnskapsmessig overskudd på 324,3 mill.

Bykassens overskudd på 324,3 mill. fra 2016 ble disponert i saken om revidert budsjett 2017, jf bystyresak 193/17. I byrådets kvartalsrapport pr. 31.03.2017, jf. bystyresak 194/17, var prognosen at bykassen lå an til et regnskapsmessig overskudd på 97 mill. i 2017. Et eventuelt regnskapsmessig mer-/mindreforbruk for 2017 vil på vanlig måte bli håndtert i løpet av 2018 i budsjettjusteringssak til bystyret om revidert budsjett - effekt av regnskap 2017 mv.

15.17 Fond i driftsbudsjettet

De kommunale budsjett- og regnskapsforskriftene deler fond i fire ulike grupper, disse budsjetteres på hvert sitt kapittel. For samlet oversikt over avsetning til og bruk av samtlige fond vises til egen oppstilling

i kapittel 4 under Hovedoversikter. I 2018 foreslås det totalt i driftsbudsjettet avsatt 1 325,7 mill. til fond mens bruk av fond utgjør 129,8 mill., hvilket innebærer en netto avsetning til fond med 1 195,9 mill.

Tabell 15.26 Fondskapitler

Kapitteinr.	Navn
Kap. 940	Disposisjonsfond (i drifts- og investeringsbudsjettet)
Kap. 948	Ubundne investeringsfond (bare i investeringsbudsjettet)
Kap. 950	Bundne driftsfond (i drifts- og investeringsbudsjettet)
Kap. 959	Bundne investeringsfond (bare i investeringsbudsjettet)

15.18 Generelle disposisjonsfond

Tabell 15.27 Driftsbudsjett – Disposisjonsfond

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
940	<i>Disposisjonsfond (FIN)</i>			
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	2 304 202	559 807	1 018 027
	Sum utgifter	2 304 202	559 807	1 018 027
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-1 216 999	-213 223	-59 822
	Sum inntekter	-1 216 999	-213 223	-59 822
	Netto utgifter	1 087 203	346 584	958 205

Det foreslås avsatt til sammen 1 018 mill. til disposisjonsfond (ubundne driftsfond). Det foreslås bruk av disposisjonsfond for til sammen 59,8 mill. Nedenfor er det redegjort nærmere for de ulike disposisjonsfondene dette gjelder i driftsbudsjettet for 2018.

Avsetning til Parkeringsfondet

For 2018 foreslås det avsatt 23,7 mill. til fondet. Fondet benyttes til å finansiere samferdselsprosjekter på Bymiljøetatens investeringsbudsjett, jf. omtale av fondsbruk i investeringsbudsjettet nedenfor.

Avsetning til og bruk av Vintervedlikeholdsfondet

Overskuddet fra piggdekkgebyrordningen avsettes til Vintervedlikeholdsfondet. Fondets beholdning pr. 31.12.2016 var 35 mill. I 2017 er det vedtatt en avsetning på 35 mill. og bruk med 35 mill. (i hovedsak til asfaltering). Dette gir en forventet fondsbeholdning på 35 mill. ved utgangen av 2017, noe som er i tråd med retningslinjene for fondet, jf. byrådssak 1034/06, om at det skal være en buffer på minimum 35 mill. for å kunne håndtere unormale vær- og føreforhold. I 2018 foreslås det en avsetning til fondet med 37,2 mill. og en bruk av fondet med 35 mill. (i hovedsak for å finansiere asfaltering over Bymiljøetatens driftsbudsjett). Fondsbeholdningen ved utgangen av 2018 vil etter dette være på 37,2 mill.

Avsetning til fond for samferdselsformål

I forbindelse med overtakelse av riksveier fra staten får Oslo kommune tilført midler gjennom rammetilskuddet for å ivareta dette ansvaret. 210 mill. be-

nyttes til investeringstiltak som byrådet foreslår avsatt til fond for samferdselsformål. Fondsmidlene inngår i finansieringen av samferdselsprosjekter i investeringsbudsjett.

Avsetning til EGE-fond husholdninger

Deler av driftsoverskuddet på kap. 645 Energigjenvinningsetaten (EGE)-husholdninger avsettes til EGE-fond husholdninger. Fondet benyttes til å finansiere EGEs investeringer som er nødvendig for å kunne ta hånd om husholdningsavfallet etter avtale med Renovasjonsetaten. I 2018 foreslås det avsatt 37,1 mill. til fondet.

Bruk av fondet for avvikling av midlertidige barnehager

I 2018 foreslås det å bruke 3,8 mill. av fondet.

Bruk av Fond for tap på lånegarantier

Det foreslås i 2018 å bruke 9 mill. av fondet i driftsbudsjettet for å finansiere utgiftene på kap. 426 Tap på lånegarantier. Det foreslås ingen avsetning til fondet i 2018.

Avsetning til pensjonsfond for dekning av premieavvik

Det foreslås avsatt 710 mill. til fondet i 2018. Det vises til nærmere omtale av kommunens pensjonskostnader og behovet for denne fondsavsetningen i kapittel 3.

15.19 Bundne driftsfond

Tabell 15.28 Driftsbudsjett – Bundne driftsfond

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
950	<i>Bundne driftsfond (FIN)</i>			
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	724 542	162 575	307 661
	Sum utgifter	724 542	162 575	307 661
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-521 227	-81 796	-69 957
	Sum inntekter	-521 227	-81 796	-69 957
	Netto utgifter	203 315	80 779	237 704

Det foreslås avsatt til sammen 307,7 mill. til bundne driftsfond. Det foreslås bruk av bundne driftsfond for til sammen 69,9 mill. Nedenfor er det redegjort nærmere for de ulike bundne driftsfondene dette gjelder i driftsbudsjettet i 2018.

Avsetning til selvkostfond for vann- og avløp

Driftsresultat basert på selvkostberegninger for kap. 620 Vann- og avløpsetaten avregnes mot selvkostfondet for vann- og avløp. Etter de statlige retningslinjene for selvkost skal gebyrinntektene justeres slik at det innenfor en 3-5 årsperiode skal gå i balanse. For 2018 foreslås det for vann- og avløp et underskudd etter selvkost med 91 mill. som avregnes mot selvkostfondet for vann- og avløp.

Avsetning til selvkostfond for renovasjon

Driftsresultat basert på selvkostberegninger for kap. 640 Renovasjonsetaten-selvskost avregnes mot selvkostfondet for renovasjon. Etter de statlige retningslinjene for selvkost skal gebyrinntektene justeres slik at det innenfor en 3-5 årsperiode skal gå i balanse. For 2018 foreslås det for renovasjon et underskudd etter selvkost med 33,4 mill. som avregnes mot selvkostfondet for renovasjon.

Avsetning til selvkostfond for feiing

Kommunens feiervirksomhet, som inngår som en del av aktiviteten på kap. 650 Brann- og redningsetaten, avregnes mot selvkostfondet for feiing. Etter de nye statlige retningslinjene for selvkost skal feieavgiftsinntektene justeres slik at det innenfor en 3-5 årsperiode skal gå i balanse. For 2018 foreslås det for feiing et underskudd på 2,3 mill. som avregnes mot selvkostfondet for feiing.

Avsetning til Skogavgiftsfondet

Avsetning til og forbruk av skogavgiftsfondet skjer i henhold til Lov av 21.5.1965 om skogproduksjon og skogsvern. Avsetningen er på 20 % av fakturabeløpet ved tømmer salg og belastes tømmerkjøperne. Skogplanting og utbedring av driftsveier finansieres av

fondet. Det foreslås en avsetning i 2018 med 0,3 mill. Bruk av fondet budsjetteres på kap. 940 i investeringsbudsjettet og finansierer utgifter på kap. 542 Bymiljøetaten.

Avsetning til Tapsfondet

Tapsfondet skal dekke reelle tap knyttet til videreutlån av husbankmidler. Det foreslås avsatt 33 mill. til fondet i 2018. Det er ikke budsjettert med bruk av fondet i 2018. Fondsbeholdning pr. 31.12.2016 var 354 mill. mens saldo for samlede utlån på samme tidspunkt var ca. 6,3 mrd. Tapsfondet utgjør således ca. 5,6 % av samlede utlån i videreutlånsordningen. I økonomiplanperioden foreslås det videreutlån av husbankmidler (startlån) med 1,2 mrd. årlig. Det vises til budsjettering av videreutlånsordningen på kapitlene 926 og 927 i drifts- og investeringsbudsjettet.

Avsetning til og bruk av fond for Oslopakke 3

Bompenger til kommunen fra Oslopakke 3 budsjetteres som inntekt på kap. 542 Bymiljøetaten og avsettes til fondet for Oslopakke 3. For 2018 foreslås det avsatt 401 mill. til fondet. Det foreslås å bruke 12 mill. av fondet i 2018 for å finansiere utgifter i driftsbudsjettet på kap. 542 Bymiljøetaten og kap. 761 Sykkelprosjektet. Midlene skal bl.a. benyttes til å finansiere inntil 11 saksbehandlingstillinger i Plan- og bygningsetaten for å sikre god oppfølging av prioriterte tiltak. Resterende 389 mill. fondsmidler foreslås brukt til å finansiere samferdselsprosjekter i investeringsbudsjettet.

Bruk av klima- og energifondet

Det foreslås å bruke 57,9 mill. av fondet i driftsbudsjettet i 2018 for å finansiere netto driftsutgifter på kap. 770 Tilskudd til klima- og energitiltak med 55,9 mill. og 2 mill. til Futurebuilt på kap. 609 Plan- og bygningsetaten.

15.20 Overføring til investeringsbudsjettet

Tabell 15.29 Driftsbudsjett – Overføring til investeringsbudsjettet

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr	Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018	
980 Overføring mellom drift og investering (FIN)				
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	171 603	63 614	267 176	
Sum utgifter	171 603	63 614	267 176	
Sum inntekter	0	0	0	
Netto utgifter	171 603	63 614	267 176	

For bykassen foreslås det i 2018 å overføre 267,2 mill. fra driften for å finansiere investeringer i investeringsbudsjettet.

For KF'ene foreslås det i 2018 å overføre til sammen 194,2 mill. fra foretakenes drift for å finansiere investeringer (Oslo Havn KF med 94,2 mill. og 100 mill. for Undervisningsbygg Oslo KF).

15.21 Finansiering av investeringer og avsetninger - Bruk av lån

Tabell 15.30 Investeringsbudsjett – Bruk av lån

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr	Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018	
910 Lån (FIN)				
Sum utgifter	0	0	0	
09 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-1 005 287	-4 420 796	-5 441 761	
Sum inntekter	-1 005 287	-4 420 796	-5 441 761	
Netto utgifter	-1 005 287	-4 420 796	-5 441 761	

Bruk av lån

Byrådet foreslår bruk av lån i 2018 på kap. 910 med 5 441,8 mill. Dette gjelder lån fra Lånefondet for å finansiere investeringer.

I tillegg kommer bruk av lån med 1 200 mill. (fra Husbanken) på kap. 926 til videreutlån. Bykassens samlede bruk av lån i 2018 blir dermed 6 641,8 mill.

For KF'ene foreslår byrådet et samlet låneopptak på 5 605,9 mill. i 2018, det vises til nærmere detaljer om foretakenes investeringsbudsjett med finansiering under sektoromtalen.

Samlet bruk av lån for Oslo kommune i 2018 blir etter dette 12 247,7 mill., jf. nærmere omtale av gjeldsutvikling under kapittel 3 Økonomiplan 2018-2021.

15.22 Utlån egne midler

Tabell 15.31 Investeringsbudsjett – Utlån egne midler

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
920	<i>Utlån egne midler (FIN)</i>			
05	Finansutgifter og finanstransaksjoner	80 000	286 000	91 400
	Sum utgifter	80 000	286 000	91 400
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-171 202	-171 400	-170 400
	Sum inntekter	-171 202	-171 400	-170 400
	Netto utgifter	-91 202	114 600	-79 000

Det foreslås budsjettert med 91,4 mill. i utlån av egne midler på kap. 920 til Sporveien Oslo AS i 2018. Utlånet er knyttet til anskaffelse av nye trikker.

Det foreslås budsjettert med avdragsinntekter fra utlån av egne midler med til sammen 170,4 mill. i 2018. Dette gjelder avdrag på tidligere utlån til Oslo Vognselskap AS og Oslo Sporveier AS.

Det foreslås å oppheve verbalvedtak F17/2016 Forlengelse av løpetiden på utlån til E-CO energi AS. Byrådet har i nytt finansreglement, bystyresak 313/16 Oslo kommunes finansreglement, fått generell fullmakt til «å avtale løpetidsforlengelse og/eller prioriteringsendring for utlån til hel- og majoritetside aksjeselskaper forutsatt at rentevilkårene settes til kommersielle vilkår». Det er således ikke behov for å be om fullmakt til byrådet i form av eget verbalvedtak.

15.23 Videreutlån

Tabell 15.31 Investeringsbudsjett – Videreutlån

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
926	<i>Videreutlån (EHS)</i>			
05	Finansutgifter og finanstransaksjoner	993 877	1 206 000	1 206 000
	Sum utgifter	993 877	1 206 000	1 206 000
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-991 864	-1 200 000	-1 200 000
	Sum inntekter	-991 864	-1 200 000	-1 200 000
	Netto utgifter	2 013	6 000	6 000

Videreutlånsordningen består av innlån fra Husbanken for videre utlån til privatpersoner for boligformål. Pr 31.12.2016 hadde Oslo kommune en låneportefølje på ca. 6,3 mrd. fordelt på 6 441 lån. Den eksisterende låneordningen heter Startlån. Lån kan gis som full finansiering eller i kombinasjon med boligtilskudd. Lån kan også gis som toppfinansiering. Videreutlånene til privatpersoner administreres av Velferdsetaten. Bydelene saksbehandler søknader om lån.

Byrådet foreslår innlån fra Husbanken med 1 200 mill. i 2018. Videreutlån av husbankmidlene foreslås budsjettert med 1 206 mill. inkl. 6 mill. i tillagte renterestanser.

I driftsbudsjettet foreslås det budsjettert med 33 mill. i avsetning til Tapsfondet i 2018 på kap. 950 Bundne driftsfond.

15.24 Betjening av videreutlån

Tabell 15.32 Investeringsbudsjett – Betjening av videreutlån

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr	Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018	
927 Betjening av videreutlån (EHS)				
05 Finansutgifter og finanstransaksjoner	856 282	791 000	892 000	
Sum utgifter	856 282	791 000	892 000	
09 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-796 868	-725 000	-800 000	
Sum inntekter	-796 868	-725 000	-800 000	
Netto utgifter	59 413	66 000	92 000	

Det foreslås i 2018 avsatt 892 mill. til avdragsbetjening av kommunens lån i Husbanken. Avdragsinntekter fra låntakerne av videreutlån foreslås budsjettet med 800 mill. i 2018. Ekstraordinære innbetalte

avdrag fra låntakerne skal benyttes til tilsvarende ekstraordinære avdrag på kommunens lån i Husbanken.

Utgiftene knyttet til videreutlånsordningen består av:

Tabell 15.34 Utgifter videreutlånsordningen

	Beløp i 1000 kr
Tillagte renterestanser på kapittel 926 investering	6 000
Renteutgifter på kapittel 927 drift	180 000
Ordinære avdragsutgifter på kapittel 927 investering	327 000
Ekstraordinære avdragsutgifter på kapittel 927 investering	565 000

Inntektene fra låntakerne består av følgende:

Tabell 15.35 Inntekter videreutlånsordningen

	Beløp i 1000 kr
Renteinntekter på kapittel 927 drift	156 000
0,25 % tilleggsrente på kapittel 927 drift	4 000
Ordinære avdragsinntekter på kapittel 927 investering	235 000
Ekstraordinære avdragsinntekter på kapittel 927 investering	565 000

I henhold til retningslinjene for Startlån fra Husbanken har kommunene adgang til å påplusse husbankrenten med inntil 0,25 prosentpoeng til dekning av administrative kostnader. Dette har vært budsjettet

med 3 mill. i 2008 og deretter 4 mill. fra 2009. Inntekter fra administrasjonsgebyret er overført bydelene, som saksbehandler videreutlånsordningen.

15.25 Fond i investeringsbudsjettet

For samlet oversikt over all avsetning til og bruk av fond vises til egen oppstilling i kapittel 4 Hovedoversikter.

I 2018 foreslås det totalt i investeringsbudsjettet avsatt 0,4 mill. til fond mens bruk av fond utgjør 652,3 mill., hvilket innebærer en netto fondsreduksjon med 651,9 mill.

15.26 Disposisjonsfond

Tabell 15.36 investeringsbudsjett – Disposisjonsfond

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
940	<i>Disposisjonsfond (FIN)</i>			
	Sum utgifter	0	0	0
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-650 155	-258 000	-263 000
	Sum inntekter	-650 155	-258 000	-263 000
	Netto utgifter	-650 155	-258 000	-263 000

Det foreslås bruk av ubundne driftsfond (disposisjonsfond) i investeringsbudsjettet med til sammen 263 mill. i 2018.

Bruk av parkeringsfondet

Det foreslås å bruke 23 mill. av fondet i 2018 for å finansiere samferdselsprosjekter i investeringsbudsjettet.

Bruk av fond til samferdselsformål

Det foreslås å bruke 210 mill. av fondet i 2018 for å finansiere samferdselsprosjekter i investeringsbudsjettet.

Bruk av EGE-fond husholdninger

Det foreslås å bruke 30 mill. av fondet i 2018 for å finansiere investeringer i Energigjenvinningsetaten (EGE).

15.27 Bundne driftsfond

Tabell 15.37 Investeringsbudsjett – Bundne driftsfond

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
950	<i>Bundne driftsfond (FIN)</i>			
	Sum utgifter	0	0	0
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-182 333	-174 320	-389 320
	Sum inntekter	-182 333	-174 320	-389 320
	Netto utgifter	-182 333	-174 320	-389 320

Det foreslås bruk av bundne driftsfond i investeringsbudsjettet med til sammen 389,3 mill. i 2018.

Bruk av fond for Oslopakke 3

Det foreslås å bruke 389 mill. av fondet i 2018 for å finansiere samferdselsprosjekter i investeringsbud-

sjettet (kap. 542 Bymiljøetaten og kap. 761 Sykkelprosjektet).

Bruk av Skogavgiftsfondet

Bruk av skogavgiftsfondet foreslås budsjettert med 0,32 mill. i 2018. Fondet finansierer skogstiltak i investeringsbudsjettet på kap. 542 Bymiljøetaten.

15.28 Bundne investeringsfond

Tabell 15.38 investeringsbudsjett – Bundne investeringsfond

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
959	<i>Bundne investeringsfond (FIN)</i>			
05	Finansutgifter og finanstransaksjoner	573 978	380	380
	Sum utgifter	573 978	380	380
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-570 533	0	0
	Sum inntekter	-570 533	0	0
	Netto utgifter	3 445	380	380

Avsetning til Fond for offentlig tilfluktsrom

Det foreslås avsatt 0,38 mill. til fondet i 2018.

15.29 Overføring fra driftsbudsjettet

Tabell 15.39 Investeringsbudsjett – Overføring fra driftsbudsjett

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr		Regnskap 2016	Dok 3 2017	Forslag 2018
980	<i>Overføring mellom drift og investering (FIN)</i>			
	Sum utgifter	0	0	0
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-171 603	-63 614	-267 176
	Sum inntekter	-171 603	-63 614	-267 176
	Netto utgifter	-171 603	-63 614	-267 176

For bykassen foreslås det på kap. 980 i investeringsbudsjettet 267,2 mill. i overføring fra driften for å

finansiere investeringer i investeringsbudsjettet. Det vises til omtale av kap. 980 i driftsbudsjettet ovenfor.

15.30 Lånefondet

Lånefondet er kommunens egen interne ”bank”. Det tas hovedsakelig opp obligasjonslån. Disse midlene lånes ut til selvkost til bykassen og kommunale foretak. Dette gjelder både langsiktige lån til investeringsvirksomhet og kortsiktige likviditetslån. Lån som tas opp, inntektsføres ved opplåningstidspunktet og utgiftsføres ved utlånstidspunktet.

Lånefondet er en egen regnskapsmessig enhet i Oslo kommune og avlegger årlig eget bevilgnings- og balanseregnskap. Lånefondet er underlagt egne bestemmelser gitt i budsjett- og regnskapsforskrifter fra Kommunal- og regionaldepartementet.

Kommunen oppnår en rekke fordeler ved å ha et lånefond. Siden innlånene og utlånene delvis er uavhengig av hverandre, står man friere til å velge tidspunkt for låneopptak, lånestruktur, rentebindings-tid, avdragstid osv. Dette innebærer at man lettere kan styre Lånefondets, og derved Oslo kommunes, rente- og refinansieringsrisiko. Det gir også forhandlingsstyrke og stordriftsfordeler å ta opp større lån.

Lånefondets eksterne lån pr 31.12.2016 var på 37,2 mrd.

Tabell 15.40 Oversikt over Lånefondets aktiva pr 31.12.2016

	Beløp i mill.
Utlån til:	
Bykassen langsiktig	10 799,8
Oslo Havn KF	11,0
Undervisningsbygg Oslo KF	16 628,5
Omsorgsbygg Oslo KF	6 105,5
Kultur- og idrettsbygg Oslo KF	1 324,4
Boligbygg Oslo KF	2 365,8
Sum utlån	37 235,0

Tabell 15.41 Budsjettforslag for kap. 080 Lånefondet i 2018:

Artsgruppe	Regnskap 2016	Dok 3 2017	SAK1 2018
100-509 Renteutgifter eksterne lån mv	1 246,1	1 296,7	1 378,2
Sum utgifter	1 246,1	1 296,7	1 378,2
510-519 Avdrag på eksterne lån	2 500,0	3 000,0	3 000,0
520-529 Interne utlån	4 754,9	10 207,7	11 047,7
Sum utbetalinger	7 254,9	13 207,7	14 047,7
Sum bruk av midler	8 501,0	14 504,4	15 425,9
780-909 Refunderte renter samt låne- og adm.kostn.	1 246,1	1 296,7	1 378,2
Sum inntekter	1 246,1	1 296,7	1 378,2
910-919 Nye låneopptak	4 500,0	11 544,9	12 172,2
920-929 Interne avdrag på lån	2 754,9	1 662,7	1 875,5
Sum innbetalinger	7 254,9	13 207,7	14 047,7
Sum anskaffelse av midler	8 501,0	14 504,4	15 425,9
Årets kontantunderskudd	0	0	0

Merknader til enkelte postgrupper

100-509 Renteutgifter eksterne lån m.v.

Lånefondets stipulerte forbruk i 2018 hva gjelder renter på innlån samt diverse låne- og administrasjonskostnader fordeler seg slik: Rentekostnader utgjør 1 372,6 mill. og lånekostnader for øvrig 5,6 mill. Lånefondet låner hovedsakelig opp lån med årlig, etterskuddsvis renteforfall.

510-519 Avdrag på eksterne lån

Lånefondets ordinære avdrag i 2018 foreslås budsjettet med 3,0 mrd.

520-529 Interne utlån

Samlet foreslås det å låne ut om lag 11 mrd. i interne utlån i 2018 og utlånene er fordelt på følgende måte:

Lånefondets låntakere	Beløp i mill.
Bykassen	5 441,8
Oslo Havn Oslo KF	-
Undervisningsbygg Oslo KF	1 721,2
Omsorgsbygg Oslo KF	1 184,4
Kultur- og Idrettsbygg KF	1 816,1
Boligbygg Oslo KF	884,3
Sum	11 047,7

780-909 Refunderte renter samt låne- og administrasjonskostnader.

Lånefondets nettokostnader vedrørende renter og øvrige lånekostnader fordeles hvert år etter låntakernes andel av Lånefondet og fremgår av tabellen nedenfor, under beskrivelsen av artsgruppe 920-929.

910-919 Nye låneopptak

Nye låneopptak anslås i 2018 til ca. 12,2 mrd.

920-929 Interne avdrag på lån

Interne avdrag på lån består av låntakernes avdragsbetjening av respektives lån i Lånefondet og fordeles i henhold til fastsatt nedbetalingsplan.

Fordeelingen av interne avdrag på lån og refunderte renter og lånekostnader i 2018:

Tabell 15.42 Økonomiplan Lånefondet 2018-2021; ut- og innbetalinger

			Beløp i mill.
	Interne avdrag på lån	Refunderte renter og lånekostnader	Sum
Bykassen	1 289,5	422,4	1 711,8
Oslo Havn KF	1,0	0,3	1,3
Undervisningsbygg Oslo KF	302,3	529,3	831,6
Boligbygg Oslo KF	112,4	101,4	213,7
Kultur og Idrettsbygg KF	10,5	92,1	102,7
Omsorgsbygg Oslo KF	159,9	232,7	392,6
Sum	1 875,5	1 378,2	3 253,7

Økonomiplan 2018-2021

Låneopptak mv

Nye låneopptak består av nødvendige innlån for å finansiere utlånene og løpende finansiering av Lånefondets differanse mellom innlans- og utlansporteføl

jens avdragstid. Når det gjelder økningen i avdrag 2020 for Kultur- og idrettsbygg Oslo KF, skyldes det tidligere avdragsfrihet for lånefinansiering av kulturbyggene i Bjørvika og Jordal Amfi.

Tabell 15.43 Økonomiplan Lånefondet 2018-2021; ut- og innbetalinger

					Beløp i mill.
	2018	2019	2020	2021	
Avdrag på eksterne lån	3 000,0	4 000,0	3 000,0	5 000,0	
Utlån Bykassen	5 441,8	4 237,1	4 039,9	3 140,5	
Utlån Oslo Havn KF	-	-	-	-	
Utlån Undervisningsbygg Oslo KF	1 721,2	1 938,7	2 206,7	2 366,6	
Utlån Boligbygg Oslo KF	884,3	639,2	354,7	279,0	
Utlån Kultur- og Idrettsbygg Oslo KF	1 816,1	1 566,9	607,4	837,4	
Utlån Omsorgsbygg Oslo KF	1 184,4	2 168,5	1 888,4	1 347,4	
Interne utlån	11 047,7	10 550,4	9 097,1	7 970,9	
Sum utbetalinger	14 047,7	14 550,4	12 097,1	12 970,9	
Nye låneopptak	12 172,2	12 339,1	9 633,3	10 384,7	
Mottatte avdrag - Bykassen	1 289,4	1 529,1	1 624,9	1 586,9	
Mottatte ekstraord avdrag Bykassen	-	-	-	-	
Mottatte avdrag - Oslo Havn KF	1,0	1,0	1,0	1,0	
Mottatte avdrag - Undervisningsbygg Oslo KF	302,3	335,5	373,0	415,4	
Mottatte avdrag - Boligbygg Oslo KF	112,4	144,2	167,8	182,0	
Mottatte avdrag - Kultur- og Idrettsbygg Oslo KF	10,5	18,0	76,2	144,2	
Mottatte avdrag - Omsorgsbygg Oslo KF	159,9	183,5	221,0	256,7	
Interne avdrag på lån	1 875,5	2 211,4	2 463,9	2 586,2	
Sum innbetalinger	14 047,7	14 550,4	12 097,1	12 970,9	

De innlån Lånefondet har tatt opp siden 1996 har vært avdragsfrie lån. Disse forfaller i sin helhet på avtalte tidspunkt og må refinansieres som følge av at

utlånene har lengre løpetid enn innlånene. Av dette følger ovenstående profil for avdrag eksterne lån og nye låneopptak i økonomiplanperioden.

16. ØKONOMIREGLEMENTET 2018

Byrådet foretar en revisjon av økonomireglementet og vil derfor innarbeide et oppdatert økonomireglement til Tilleggsinnstillingen.

17. BUDSJETTEKNISKE MERKNADER

Dette kapitlet omhandler budsjettmessige premisser som er lagt til grunn for lønns- og priskompensasjon, pensjonsberegning mv.

17.1 Lønns- og priskompensasjon i 2018-budsjettet

Både Finansdepartementet, SSB og Norges Bank publiserer anslag for forventet vekst i konsumprisindeksen for 2018. Anslagene varierer mellom 1,3 og

2,0 %. I budsjettet for Oslo er det benyttet en forventet vekst i konsumprisindeksen på 1,7 %.

Tabell 17.1 Anslag på lønnsutviklingen for justering av budsjettet til 2018-priser

Kontogruppe	Forventet vekst
Kommunale lønnsutgifter	2,7 %
Kommunale driftsutgifter for øvrig	2,2 %
Kommunal deflator	2,6 %
Konsumprisindeks (KPI)	1,7 %
Kommunale brukerbetalinger	2,6 %
Inntekts- og formuesskatt	2,6 %
Statlige rammetilskudd	2,6 %
Tjenester med 85 % lønnsandel	2,6 %

For bydelene benyttes det 85 % lønnsandel i deflator og 15 % forventet utvikling i kommunale driftsutgifter. Denne deflatoren benyttes også for Sykehjemsetaten og tilskudd til Den norske kirke og andre trossamfunn.

For artsgruppe 13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon, er deflator benyttet. Sosialhjelpen kompenseres også med ordinær deflator. For artsgruppe 14 Overføringer er det som tidligere brukt KPI.

Korrigerings pga lavere lønnsvekst enn forutsatt i 2017

Når kommunen foretar lønns- og priskompensasjon fra 2017 til 2018 legges forventet prosentvis vekst for ulike typer inntekter og utgifter, i tabellen over, til grunn.

Imidlertid korrigeres det som gis i lønns- og priskompensasjon for avvik mellom det som var forutsatt av lønnsvekst i inneværende år og resultatet av årets lønnsoppgjør. I Budsjettet for 2017 er det forutsatt en lønnsvekst på 2,7 %. Resultatet fra årets

lønnsoppgjør var en lønnsvekst på 2,4 % i 2017, eller 0,3 % lavere enn forutsatt i budsjettet.

Den lavere lønnsveksten i 2017 gir besparelser i kommende økonomiplanperiode. På grunn av resultatet av lønnsoppgjøret i 2017 er prosentsatsen redusert på lønnskompensasjonen med 0,3 % fra 2,7 % til 2,4 %. Av samme grunn er deflatoren (som består av 2/3 lønnsandel) redusert med 0,2 % til 2,4 %.

Tabell 17.2 Følgende korrigeringer er derfor benyttet i lønns- og prisomregningen

Kontogruppe	Korrigert forventet vekst
Kommunale lønnsutgifter	2,4 %
Kommunale driftsutgifter for øvrig	2,2 %
Kommunal deflator	2,4 %
Konsumprisindeks (KPI)	1,7 %
Kommunale brukerbetalinger	2,6 %
Inntekts- og formuesskatt	2,6 %
Statlige rammetilskudd	2,6 %
Tjenester med 85% lønnsandel	2,37 %

17.2 Resultatet av tariffoppgjøret i 2017

Tabell 17.3 Resultat av tariffoppgjøret for 2017

Elementer	Ramme	Helår	Overheng 2018
Overheng/glidning	1,04 %	1,04 %	
Tabelltillegg pr 01.05	1,40 %	2,10 %	0,70 %
Resultat	2,44 %	3,14 %	0,70 %

17.3 Fordeling av pensjonsutgifter til Oslo Pensjonsforsikring (OPF)

Pensjonskostnaden til Oslo Pensjonsforsikring (OPF) er lavere i 2018 enn i 2017. Satsen for beregning av pensjon av lønnsgrunnlaget er derfor redusert fra 25,2 % i 2017 til 24 % i 2018. I Sak 1 er kommunens virksomheter trukket i rammen i samsvar med denne reduksjonen.

Midler i virksomhetenes budsjettammer til dekning av pensjonskostnader tilsvarende, etter at lønnskompensasjonen er lagt inn, det nivået OPF har beregnet som samlet kostnadsbelastning for bykasse-virksomhetene for 2017.

Når det betales ut pensjonsgivende lønn til en ansatt vil kostnadsstedet vedkommende tilhører automatisk bli belastet i regnskapet med et påslag for pensjons-

kostnad i OPF på 24 %. Er arbeidstakeren innmeldt i annen pensjonskasse som f. eks. Statens pensjonskasse, vil den prosentats som gjelder for denne pensjonskassen bli benyttet.

Ordningen som ble innført i 2005 med egenandeler for nye uførepensjonister og førtidspensjonister (AFP) for virksomheter med mer enn 50 ansatte, videreføres. Virksomheter som omfattes av ordningen får en kompensasjon gjennom lavere beregnet pensjonskostnad. Dette vil bli innarbeidet til Tilleggsinnstillingen.

Se også kapittel 3 hvor pensjonskostnader er nærmere omtalt.

17.4 Kompensasjon for befolkningsutvikling

For bydelene er det innarbeidet kompensasjon i kommende økonomiplanperiode tilsvarende 80 % av gjennomsnittskostnaden for økt befolkningsvekst.

For skolekapitlene er demografikompensasjonen 100 %.

17.5 Merverdiavgift og investeringer

Alle investeringer som faller inn under moms-kompensasjonsordningen budsjetteres inklusiv moms. Det budsjetteres med tilsvarende moms-refusjon i finansiering av disse investeringene.

Kommunens investeringstilskudd til rehabilitering av kirker er budsjettert eksklusiv moms da det er Kirkelig fellelsråd selv som krever inn moms-refusjonen. Alle investeringsavsetninger til kjøp av

tomter faller utenom momskompensasjonsordningen.

Alle investeringer som faller inn under den ordinære merverdiavgiftsordningen budsjetteres eksklusiv moms. Dette gjelder primært for investeringer i regi av Oslo Havn KF, Vann- og avløpsetaten, Renovasjonsetaten og Energigjenvinningsetaten.

17.6 Prisforutsetninger som skal legges til grunn for investeringsprosjekter for formålsbygg og lignende bygg

Det skal i økonomiplanperioden legges til grunn en årlig prisjustering på 2,5 % av prosjektkostnaden for investeringsprosjekter for formålsbygg og lignende. Prisjusteringen er i hovedsak basert på Prognose-senteret AS sine analyser av forventede bygge-

kostnadsutvikling frem til og med 2021. Dette er 0,1 prosentpoeng høyere enn det som ble lagt til grunn i Sak 1 for 2017. Økningen skyldes i hovedsak bedre vekstutsikter for norsk økonomi.

17.7 KOSTRA

KOSTRA-indikatorer gir mulighet til å kunne sammenligne Oslo kommunes resultater med andre (øvrige storbyer/landsgjennomsnitt). I tillegg betyr økt bruk av KOSTRA-indikatorer at man reduserer/-fjerner dobbeltrapportering.

For lettere å kunne sammenligne bydelenes budsjetter/ressursbruk skal bydelsbudsjettene spesifiseres på KOSTRA-funksjoner. Bydelene vedtar sine budsjetter i etterkant av bystyrets budsjettvedtak. Bydelenes budsjett for 2018 fordelt på KOSTRA-funksjoner vil bli innarbeidet i Dok. 3 for 2018.

Hele kommunens budsjett blir fordelt pr. KOSTRA-funksjon i eget vedlegg til Dok. 3 for 2018.

Tallene som var innarbeidet i byrådets årsberetning for 2016 var foreløpige tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB). SSB oppdaterer alle tidligere offentliggjorte tall ved hver ny publisering. Dette gjør at det kan være avvik mellom de resultattallene som presenteres i Sak 1 og de tall som tidligere har vært presentert i byrådets årsberetninger og SSBs KOSTRA-publikasjoner.

17.8 Endringer i kapittelinnndelingen

Sektortilhørighet

I byrådets forslag til budsjett for 2018 anvendes følgende forkortelser for å angi hvor det enkelte budsjettkapittel hører til:

B	Bydelene (EST og OVK)
BLK	Byrådslederens kontor
BYS	Bystyrets organer
BYU	Byrådsavdeling for byutvikling
EHS	Byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester
FIN	Byrådsavdeling for finans
FIN	Felles inntekter og utgifter
KIF	Byrådsavdeling for kultur, idrett og frivillighet
MOSM	Byrådsavdeling for miljø og samferdsel - miljø
MOSS	Byrådsavdeling for miljø og samferdsel – selvfinansierende
NOE	Byrådsavdeling for næring og eierskap
OVK	Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap

Diverse endringer

Nye budsjettkapitler

503 Oslo kulturskole (KIF)

505 Deichman bibliotek (KIF)

Utgåtte/ikke aktive budsjettkapitler

290 Oslo kultur- og musikk-skole (KIF)

Tabell 17.4 Budsjettkapitler o.l. som har endret tilhørighet

Kapittel	Fra	Til
481 Handlingsprogram Oslo sør	EHS	BYU
645 Energigjenvinningsetaten - husholdninger	MOSM	MOSS

Tabell 17.4 Budsjettkapitler som har fått nye benevelser

Gammel betegnelse	Ny betegnelse
481 Handlingsprogram Oslo sør	481 Oslo sør-satsingen
482 Handlingsprogram Groruddalen	482 Groruddalsatsingen
483 Områdeløft Tøyen	483 Indre øst-satsingen
290 Oslo musikk- og kulturskole	503 Oslo kulturskole

18. BEREGNINGSGRUNNLAG FOR GEBYRER

18.1 Gebyrer for vann og avløp, renovasjon og feiing – selvkostprinsippet

I enkelte særlover står det at bystyret skal fastsette kommunale avgifter og takster. I de senere år har bystyret delegert til byrådet å fastsette takster, herunder å gjennomføre detaljutleggingen av takstene på undertakstgrupper mv. for takster som ikke er fastsatt direkte av bystyret. Slik delegering ble senest

vedtatt i bystyresak 37/08 (generelt verbalvedtak). Gebyrer for vann og avløp, renovasjon og feiing er regulert i egne lover og forskrifter, basert på en forutsetning om at disse skal beregnes etter selvkostprinsippet.

18.2 Nærmere om selvkostberegning vann og avløp, renovasjon og feiing

Generelt

Tabelloppsettet for selvkostberegningene følger KOSTRA-skjema 23, og er i samsvar med det som benyttes i Oslo kommunes KOSTRA-rapportering til Statistisk Sentralbyrå. Fra og med 2015 er det vedtatt nye retningslinjer for selvkost (H-3/14). Dette medfører enkelte endringer i forhold til tidligere år.

Det benyttes en kalkylerente som er 5-årig swaprente tillagt 0,5 % - poeng. Videre er det beregnet en kalkulatorisk rentekostnad for investeringsprosjekter som er i byggefasen. I beregningen for 2018-2021 er det lagt til grunn en kalkulasjonsrente på 1,68 %. Beregningene er gjort i henhold til statens retningslinjer for selvkost (H-3/14). Etter selvkostmetoden skal det legges til grunn en beregnet kapitalkostnad (kalkulatoriske avskrivninger og kalkulatoriske renter) på all den kapital som anvendes uavhengig av hvordan den er finansiert

(gjeld eller egenkapital). Et eventuelt overskudd eller underskudd etter selvkost avregnes mot de bundne selvkostfondene for henholdsvis vann og avløp, renovasjon og feiing. Etter de statlige retningslinjene for selvkost skal gebyrinntektene justeres slik at et positivt selvkostresultat (overskudd) som hovedregel tilbakeføres til brukerne av selvkosttjenesten innen fem år. Tilsvarende dekkes et underskudd som hovedregel inn senest innen fem år. Selvkostfondene skal således ikke brukes for å finansiere investeringer. Nye investeringer tas med i gebyrgrunnlaget for selvkost fra og med året etter at anlegget er ferdigstilt. Det fremgår av retningslinjene for beregning av selvkost at selvkostprinsippet tar hensyn til tidsriktighet– dvs. at brukerne skal kun betale for tjenester de selv har nytte av, og dagens brukere skal ikke subsidiere bruken til andre generasjoner.

18.3 Beregningsgrunnlag for vann- og avløpsgebyrer

Økonomiplan 2018– 2021

Tabell 18.1 Beregningsgrunnlag for vann- avløp og avløpsgebyrer

Beløp i 1 000 kr

Beregningsgrunnlag for vann- og avløpsgebyrer	2018	2019	2020	2021
A) Direkte driftsutgifter*	810 567	788 877	783 567	779 207
B) Henførbare indirekte driftsutgifter	155 545	163 195	166 309	168 679
C) Kalkulatoriske rentekostnader	199 248	224 410	248 136	266 408
D) Kalkulatoriske avskrivninger	437 520	458 302	476 537	488 721
E) Andre inntekter	55 008	55 008	55 008	55 008
F) Gebyrgrunnlag (A+B+C+D-E)	1 547 872	1 579 775	1 619 541	1 648 006
G) Gebyrinntekter	1 456 875	1 558 856	1 636 799	1 653 167
H) Årets finansielle resultat (G-F)	-90 997	-20 919	17 259	5 161
I) Avsetning til selvkostfond og dekning av fremførbart underskudd	-90 997	-20 919	17 259	5 161
J) Bruk av selvkostfond og fremføring av underskudd				
K) Kontrollsum (subsidiering) (H-I+J)	0	0	0	0
L) Saldo selvkostfond per 1.1	126 995	35 998	15 079	32 337
M) Alternativkostnad ved bundet kapital på selvkostfond eller fremføring av underskudd				
N) Saldo selvkostfond per 31.12 (L+M+I-J)	35 998	15 079	32 337	37 498
O) Nøkkeltall:				
P) Årets finansielle dekningsgrad i % (G/F)*100	94	99	101	100
Q) Årets selvkostgrad i % (G/(F+I-J))*100	100	100	100	101

*Eksklusive driftsutgifter VEAS (art 13750)

Vann- og avløpsgebyret var i 2017 kr 4 119 for en bolig på 120 kvm. Forslag til økonomiplan 2018-2021 innebærer at satsene for gebyr for vann- og avløp økes med 5,0 %, for 2018, med 7,0 % for 2019, med 5,0 % for 2020 og med 1,0 % for 2021.

Økningen i gebyret eks. mva. på årsbasis, basert på en bolig på 120 kvm, vil være som følger:

2018	206 kroner
2019	303 kroner
2020	231 kroner
2021	49 kroner

I driftskostnadene er Oslos utgifter til Vestfjordens avløpsselskap (VEAS) medregnet. I kapitalkostnadene er Oslos del av de kalkulererte kapitalkostnadene knyttet til VEAS medregnet.

Selvkostfond vann og avløp

Tabell 18.2 Selvkostberegningen for vann- og avløp gir følgende utvikling av selvkostfondet

År	IB Selvkostfond vann og avløp	Avsetning til (+) eller bruk av fond (-)	UB Selvkostfond vann og avløp
2018	126 995	-90 997	35 998
2019	35 998	-20 919	15 079
2020	15 079	17 259	32 337
2021	32 337	5 161	37 498

Selvkostfondet forventes å ha en positiv beholdning på ca. 126,9 mill. ved inngangen til 2018, og en

positiv beholdning på ca. 37,5 mill. ved utgangen av 2021.

18.4 Beregningsgrunnlag for renovasjonsgebyrer

Økonomiplan 2018 - 2021

Tabell 18.3 Beregningsgrunnlag for renovasjonsgebyrer

Beløp i 1000 kroner

Beregningsgrunnlag for renovasjonsgebyr				
	2018	2019	2020	2021
A) Direkte driftsutgifter	832 665	826 544	823 108	820 577
B) Henførbare indirekte driftsutgifter	6 503	6 503	6 503	6 503
C) Kalkulatoriske rentekostnader	26 441	28 308	28 313	29 225
D) Kalkulatoriske avskrivninger	120 228	126 904	127 995	131 160
E) Andre inntekter	137 250	138 939	138 049	137 949
F) Gebyrgrunnlag (A+B+C+D-E)	848 587	849 320	847 869	849 516
G) Gebyrinntekter	814 931	861 471	863 194	864 921
H) Årets finansielle resultat (G-F)	-33 657	12 151	15 325	15 405
I) Avsetning til selvkostfond og dekning av fremført underskudd	0	12 151	15 325	15 405
J) Bruk av sevlkostfond og fremføring av underskudd	33 657	0	0	0
K) Kontrollsum (subsidiert) (H-I+J)	0	0	0	0
L) Saldo selvkostfond per 1.1	34 347	985	13 256	28 933
M) Alternativkostnad ved bundet kapital på selvkostfond eller fremføring av underskudd	295	119	352	617
N) Saldo selvkostfond per 31.12 (L+M+I-J)	985	13 256	28 933	44 955
O) Nøkkeltall:				
P) Årets finansielle dekningsgrad i % (G/F)*100	96 %	101 %	102 %	102 %
Q) Årets selvkostgrad i % (G/(F+I-J))*100	100 %	100 %	100 %	100 %

Forslag til økonomiplan 2018-2021 innebærer at satsene for gebyr for renovasjon for 2018 økes med 10,4 %, for 2019 med 5,5 %, for 2020 og 2021 med 0 %. Økningen i gebyret eks. mva. på årsbasis, basert på en 140 liters avfallsbeholder, vil være:

2018: 326 kroner
2019: 197 kroner
2020: 0 kroner
2021: 0 kroner

Selvkostfond - renovasjon

Tabell 18.4 Selvkostberegningen for renovasjon gir følgende utvikling av selvkostfondet

År	IB Selvkostfond renovasjon	Avsetning til (+) eller bruk av fond (-)	UB Selvkostfond renovasjon
2018	34 347	-33 362	985
2019	985	12 271	13 256
2020	13 256	15 677	28 933
2021	28 933	16 022	44 955

Selvkostfondet forventes å ha en positiv beholdning på ca. 34,3 mill. ved inngangen til 2018, og en

positiv beholdning på ca. 44,9 mill. ved utgangen av 2021.

18.5 Beregningsgrunnlag for feiegebyr

Økonomiplan 2018-2021

Tabell 18.5 Beregningsgrunnlag for feiegebyr

Beløp i 1 000 kroner

Beregningsgrunnlag for feiegebyr				
	2018	2019	2020	2021
A) Direkte driftsutgifter	28 739	29 313	29 900	30 498
B) Henførbare indirekte driftsutgifter	1 100	1 100	1 100	1 100
C) Kalkulatorisk rentekostnader	43	45	47	55
D) Kalkulatorisk avskrivninger	320	330	340	355
E) Andre inntekter	700	700	700	700
F) Gebyrgrunnlag (A+B+C+D-E)	29 502	30 088	30 687	31 308
G) Gebyrinntekter	26 990	26 990	26 990	26 990
H) Årets finansielle resultat (G-F)	-2 512	-3 099	-3 697	-4 318
I) Avsetning til selvkostfond og dekning av fremført underskudd	-2 512	-3 099	-3 697	-4 318
J) Bruk av selvkostfond og fremføring av underskudd	0	0	0	0
K) Kontrollsum (subsidiert) (H-I+J)				
L) Saldo selvkostfond per 01.01	13 195	10 915	7 999	4 421
M) Alternativ kostnad ved bundet kapital på selvkostfond eller fremføring av	232	182	119	44
N) Saldo selvkostfond per 31.12 (L+M+I+J)	10 915	7 999	4 421	147
O) Nøkkeltall:				
P) Årets finansielle dekningsgrad i % (G/F)*100	91 %	90 %	88 %	86 %
Q) Årets selvkostgrad i % ((G/(F+I-J))*100	100 %	100 %	100 %	100 %

Satsene for gebyr for feiing foreslås redusert med 6,5 % til 238,- (inkl. mva.) med virkning fra 2018.

Feietjenesten er organisert som en selvstendig enhet med eget regnskap under kap. 650 Brann- og redningsetaten.

Selvkostfond - feiing

Selvkostberegningen for feiing gir følgende utvikling av selvkostfondet

Tabell 18.6 Utvikling av selvkostfondet

År	IB Selvkostfond feiing	Avsetning til (+) eller bruk av fond (-)	UB Selvkostfond feiing
2018	13 195	- 2 280	10 915
2019	10 915	- 2 916	7 999
2020	7 999	- 3 578	4 421
2021	4 421	- 4 274	147

Selvkostfondet forventes å ha en positiv beholdning på ca. 13,2 mill. ved inngangen til 2018, og en

positiv beholdning på ca. 0,1 mill. ved utgangen av 2021.

19. INNSTILLING TIL VEDTAK

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

Skattevedtak

1 Skatt på inntekt og formue for forskuddspliktige skattytere for inntektsåret 2018 skrives ut med:

- a) 7 % på formue
- b) 14,45 % på inntekt

Dersom Stortinget vedtar andre maksimumssatser, brukes disse.

2 Forskrift for eiendomsskatt

For eiendomsskatteåret 2018 gjelder følgende:

- § 1. Eiendomsskatt skrives ut på faste eiendommer i Oslo kommune jf. eiendomsskatteloven § 3 bokstav a.
- § 2. Alminnelig skattesats settes til 3 promille, jf. eiendomsskatteloven § 10 og § 11 første ledd.
- § 3. Eiendomsskattegrunnlaget for boliger fastsettes på grunnlag av skattemessige formuesverdier der slike er tilgjengelige, jf. eiendomsskatteloven § 8 C-1. Eiendomsskattegrunnlag for øvrige eiendommer fastsettes etter bestemmelsene i eiendomsskatteloven § 8 A og § 8 B.
- § 4. Bystyret fastsetter et bunnfradrag på inntil kr 4 600 000 for alle selvstendige boenheter i faste eiendommer som ikke benyttes i nærings-virksomhet, jf. eiendomsskatteloven § 11 annet ledd. Som selvstendig boenhet som har krav på bunnfradrag anses:
 - 1) Bolig som er godkjent av plan- og bygningsmyndighetene som selvstendig boenhet etter gjeldende regelverk på godkjenningstidspunktet.
 - 2) Alle fritidsboliger.
 - 3) Hver enkelt leilighet/boenhet i bolig-sammenslutninger som boligsameier, boligselskap, borettslag, eierseksjons-sameier mv.
 - 4) Andre boenheter som:
 - a. er fysisk adskilt fra øvrig boareal i eksisterende bolig,
 - b. er godkjent til varig opphold,
 - c. har egen separat inngang fra ytre rom og
 - d. har alle hovedfunksjoner (stue, kjøkken, soverom (soveplass), bad og wc) for en bolig.
- § 5. Bystyret vedtar følgende fritak for eiendoms-skatt, jf. eiendomsskatteloven § 7:
 - i. Nærmere angitte eiendommer eller del av eiendommer eid av stiftelser eller institusjoner som tar sikte på å gagne en kommune, et fylke eller staten jf. eiendomsskatteloven § 7 bokstav a. Bystyret vil angi de enkelte eiendommene som fritas i eget vedtak. Fritak er særlig aktuelt for eiendommer som benyttes til helsetjenester, sosialt arbeid, utdanning, idrett, kultur og student-boliger så langt eiendommene ikke benyttes til kommersiell aktivitet.
 - ii. Nærmere angitte eiendommer eller del av eiendommer med bygninger av historisk verdi fritas for eiendomsskatt, jf. Eiendomsskatte-loven § 7 bokstav b. Med bygning av historisk verdi menes bygninger som etter kulturminneloven er fredet (enten automatisk, ved forskrift eller ved enkeltvedtak), midlertidig fredet eller hvor fredning pågår. Bystyret vil angi de enkelte eiendommene som fritas i eget vedtak.
- § 6. Bystyret vedtar reglene for saksbehandlingen i de sakkyndige takstnemndene og den sakkyndige klagenemnden, jf. vedlegg til Sak 1/2018.
- § 7. Bystyrets kompetanse i alle saker hvor eiendomsskatteloven har lagt kompetansen til formannskapet, delegeres til byrådet.
- § 8. Eiendomsskattekrav forfaller i 2018 til betaling i fire like store terminer, jf. eiendomsskatteloven § 25.

Lånevedtak

3 Oslo kommune tar opp lån i 2018 i henhold til punktene a, b, c, d og e nedenfor

- a) Bykassens bruk av lån i 2018 fastsettes til 6 641,8 mill.

Lånebeløpet fordeler seg på følgende elementer:

- Lån i lånefondet med 5 441,8 mill. (budsjettkapittel 910).
- Lån i Husbanken til videreutlånsordningen med 1 200 mill. (budsjettkapittel 926).

Gjennomsnittlig finansierings-/avdragstid kan være inntil 20 år med jevne årlige avsetninger/ avdrag for låneopptak til investeringer til bykassen. For investeringer i VAR-sektor kan gjennomsnittlig finansiering-/avdragstid være inntil 40 år med jevne årlige avsetninger/avdrag.

- b) Kommunale foretak får fullmakt til å ta opp lån i Lånefondet for inntil:

- Undervisningsbygg Oslo KF
1 721,2 mill.
- Omsorgsbygg Oslo KF
1 184,4 mill.
- Boligbygg Oslo KF 884,3 mill.
- Kultur- og idrettsbygg Oslo KF 1 816,1 mill.

- c) Innlån til Lånefondet, 12 172,2 mill., jf. kapittel 15 Felles inntekter og utgifter (budsjettkapittel 080 Lånefondet) til nye låneopptak og til refinansiering av eldre lån.

- d) Lån til likviditetsformål inntil 3 000 mill.

- e) Der hvor kommunen kan oppnå bedre lånebetingelser i Husbanken enn ved eget innlån til Lånefondet, benyttes Husbanken. Alle låneopptak i Husbanken til kommunale foretak utføres av bykassens sentrale enhet for finansforvaltning.

Klimabudsjett – rammer for utslipp

4 Ramme for utslipp av CO₂ i Oslo kommune i 2018 og 2020:

Sektor	1990	2015	2018	2020
Stasjonær		425 000	358 000	267 000
Mobil		801 000	696 000	499 000
TOTALT	1 200 000	1 226 000	1 054 000	766 000
Forutsatt CO₂-kutt fra 2015-nivå			172 000	460 000
<i>Utslipp målt i tonn CO₂-ekvivalenter</i>				

Tallbudsjett

5 Drifts- og investeringsbudsjett for bykassen i 2018 vedtas slik:

Beløp i 1000 kr			
Kapittel/Sektor	Driftsramme	Økonomisk sosialhjelp	Sum
Bydelene (EHS og OVK)			
Driftsbudsjettet:			
001 Bydel Gamle Oslo (1) (B)	1 635 855	189 583	1 825 438
002 Bydel Grünerløkka (2) (B)	1 496 447	166 411	1 662 858
003 Bydel Sagene (3) (B)	1 259 633	103 780	1 363 413
004 Bydel St. Hanshaugen (4) (B)	926 730	82 913	1 009 643
005 Bydel Frogner (5) (B)	1 353 878	84 151	1 438 029
006 Bydel Ullern (6) (B)	1 006 013	19 900	1 025 913
007 Bydel Vestre Aker (7) (B)	1 372 239	31 431	1 403 670
008 Bydel Nordre Aker (8) (B)	1 561 631	39 335	1 600 966
009 Bydel Bjerke (9) (B)	1 088 831	82 250	1 171 081
010 Bydel Grorud (10) (B)	1 062 356	77 205	1 139 561
011 Bydel Stovner (11) (B)	1 182 303	95 674	1 277 977
012 Bydel Alna (12) (B)	1 837 496	125 295	1 962 791
013 Bydel Østensjø (13) (B)	1 784 959	68 523	1 853 482
014 Bydel Nordstrand (14) (B)	1 574 772	41 692	1 616 464
015 Bydel Søndre Nordstrand (15) (B)	1 347 793	119 017	1 466 810
Sum bydelsfordelt ramme	20 490 936	1 327 160	21 818 096

Beløp i 1000 kr			
Kapittel/Sektor	Utgift	Inntekt	Netto
305 Bydelene - etablering av nye barnehager (OVK)	175 321	0	175 321
306 Bydelene - diverse barnehagetiltak (OVK)	193 322	-29 000	164 322
308 Bydelene avsetn. eldre, helse og sosiale tj. (EHS)	376 092	-111 650	264 442
Sum Bydelene (EHS og OVK)	41 726 607	2 513 670	44 240 277

Investeringsbudsjettet:

308 Bydelene avsetn. eldre, helse og sosiale tj. (EHS)	65 000	-9 000	56 000
Sum Bydelene (EHS og OVK)	65 000	-9 000	56 000

Beløp i 1000 kr			
Kapittel/Sektor	Utgift	Inntekt	Netto
Eldre, helse og sosiale tjenester - byomf. (EHS)			
Driftsbudsjettet:			
313 Sykehjemsetaten (EHS)	4 614 378	-3 707 163	907 215
314 Helseetaten (EHS)	996 813	-306 199	690 614
315 Velferdsetaten (EHS)	1 536 269	-718 941	817 328
316 Opplæringskontoret for helse- og oppvekstfag (EHS)	21 305	-19 460	1 845
317 Fastlegetilskudd og pasientskadeerstatning (EHS)	342 470	-13 685	328 785
318 Vederlagsutbetalinger (EHS)	15 000	0	15 000
328 Avsetning husleier sykehjem m.v. (EHS)	2 604	0	2 604
350 Trygdeordninger (EHS)	9 625	0	9 625
360 Barne- og familieetaten (EHS)	636 894	-454 447	182 447
362 Kriminalitetsforebygging blant ungdom (EHS)	6 432	0	6 432
372 Byomf. - avsetn. eldre, helse og sos.tj. (EHS)	36 851	0	36 851
374 Prosjekteringsmidler (EHS)	1 697	0	1 697
384 Hjelpemiddelteknisk enhet (EHS)	31 615	-1 836	29 779
427 Tap på utlån (EHS)	4 000	0	4 000
428 Bostøtte og boligtilskudd (EHS)	546 820	-244 642	302 178
Sum Eldre, helse og sosiale tjenester - byomf. (EHS)	8 802 773	-5 466 373	3 336 400

Kapittel/Sektor	Beløp i 1000 kr		
	Utgift	Inntekt	Netto
Investeringsbudsjettet:			
313 Sykehjemsetaten (EHS)	10 000	-1 600	8 400
314 Helseetaten (EHS)	82 800	-15 560	67 240
315 Velferdsetaten (EHS)	190	-38	152
360 Barne- og familieetaten (EHS)	2 300	-230	2 070
372 Byomf. - avsetn. eldre, helse og sos.tj. (EHS)	14 000	-2 800	11 200
427 Tap på utlån (EHS)	4 000	-2 000	2 000
Sum Eldre, helse og sosiale tjenester - byomf. (EHS)	113 290	-22 228	91 062

Kapittel/Sektor	Beløp i 1000 kr		
	Utgift	Inntekt	Netto
Oppvekst og kunnskap (OVK)			
Driftsbudsjettet:			
200 Utdanningsetaten (OVK)	329 587	-41 326	288 261
203 Pedagogisk-psykologisk tjeneste (OVK)	202 454	-14 231	188 223
208 Avsetning husleier skoler (OVK)	74 263	0	74 263
210 Grunnskolen (OVK)	8 997 216	-393 920	8 603 296
211 Aktivitetsskolen (Skolefritidsordningen) (OVK)	732 283	-407 233	325 050
230 Videregående skoler (OVK)	3 087 611	-186 697	2 900 914
231 Fagopplæring (OVK)	245 442	-89 980	155 462
250 Fagskolen (OVK)	33 096	0	33 096
294 Voksenopplæring (OVK)	715 723	-336 735	378 988
Sum Oppvekst og kunnskap (OVK)	14 417 675	-1 470 122	12 947 553

Investeringsbudsjettet:			
200 Utdanningsetaten (OVK)	189 169	-37 834	151 335
271 Byomfattende barnehageoppgaver (KOU)	15 920	-3 184	12 736
Sum Oppvekst og kunnskap (OVK)	205 089	-41 018	164 071

Kapittel/Sektor	Beløp i 1000 kr		
	Utgift	Inntekt	Netto
Byutvikling (BYU)			
Driftsbudsjettet:			
400 Eiendoms- og byfornyelsesetaten (BYU)	189 705	-163 626	26 079
481 Oslo sør-satsingen (BYU)	26 000	0	26 000
482 Groruddalsatsingen (BYU)	60 000	0	60 000
483 Indre øst-satsingen (BYU)	35 000	0	35 000
520 Byantikvaren (BYU)	31 831	-2 310	29 521
609 Plan- og bygningsetaten (BYU)	444 239	-183 509	260 730
Sum Byutvikling (BYU)	786 775	-349 445	437 330

Investeringsbudsjettet:			
416 Fornebu-utbyggingen (BYU)	27 000	-10 000	17 000
425 Andre utbyggingsformål (BYU)	1 742 500	-93 500	1 649 000
481 Oslo sør-satsingen (BYU)	4 000	-640	3 360
609 Plan- og bygningsetaten (BYU)	6 000	-1 000	5 000
Sum Byutvikling (BYU)	1 779 500	-105 140	1 674 360

Kapittel/Sektor	Beløp i 1000 kr		
	Utgift	Inntekt	Netto
Miljø og samferdsel, miljø (MOS)			
Driftsbudsjettet:			
542 Bymiljøetaten (MOS)	1 217 129	-971 182	245 947
643 Renovasjonsetaten - næring (MOS)	90 121	-97 636	-7 515
650 Brann- og redningsetaten (MOS)	506 545	-79 079	427 466
711 Kjøp av transporttjenester (MOS)	1 888 450	0	1 888 450
712 Fornebubanen (MOS)	265 000	-265 000	0
752 Andre utgifter vedr. miljø og samferdsel (MOS)	2 175	0	2 175
761 Sykkelprosjektet (MOS)	50 608	-4 119	46 489
771 Klimaetaten (MOS)	62 161	-8 146	54 015
Sum Miljø og samferdsel, miljø (MOS)	4 082 189	-1 425 162	2 657 027

Investeringsbudsjettet:

542 Bymiljøetaten (MOS)	1 202 650	-443 466	759 184
643 Renovasjonsetaten - næring (MOS)	39 700	0	39 700
650 Brann- og redningsetaten (MOS)	11 500	-2 300	9 200
712 Fornebubanen (MOS)	15 000	-15 000	0
761 Sykkelprosjektet (MOS)	320 000	-64 000	256 000
Sum Miljø og samferdsel, miljø (MOS)	1 588 850	-524 766	1 064 084

Kapittel/Sektor	Beløp i 1000 kr		
	Utgift	Inntekt	Netto
Miljø og samferdsel - selvfinansierende miljøetater(MOS)			
Driftsbudsjettet:			
620 Vann- og avløpsetaten - selvkost (MOS)	1 016 856	-1 513 088	-496 232
640 Renovasjonsetaten - selvkost (MOS)	855 427	-875 050	-19 623
645 Energigjenvinningsetaten - husholdninger (MOS)	268 897	-362 287	-93 390
770 Tilskudd til klima- og energiltak (MOS)	63 076	-7 119	55 957
Sum Miljø og samferdsel – selvfinansierende miljøetater (MOS)	2 204 256	-2 757 544	-553 288

Investeringsbudsjettet:

620 Vann- og avløpsetaten - selvkost (MOS)	2 134 600	0	2 134 600
640 Renovasjonsetaten - selvkost (MOS)	148 900	0	148 900
645 Energigjenvinningsetaten - husholdninger (MOS)	82 000	0	82 000
Sum Miljø og samferdsel - selvfinansierende miljøetater (MOS)	2 365 500	0	2 365 500

Kapittel/Sektor	Beløp i 1000 kr		
	Utgift	Inntekt	Netto
Næring og eierskap (NOE)			
Driftsbudsjettet:			
175 Omsorgsbygg Oslo KF - overføring (NOE)	53 000	0	53 000
354 Enhet for mangfold og integrering (NOE)	28 235	-4 913	23 322
356 Inkluderingsiltak (NOE)	7 711	0	7 711
455 Næringsutvikling (NOE)	64 970	-5 013	59 957
459 Næringsetaten (NOE)	56 205	-25 614	30 591
Sum Næring og eierskap (NOE)	210 121	-35 540	174 581

Investeringsbudsjettet:

172 Boligbygg Oslo KF - overføring (NOE)	225 000	0	225 000
173 Undervisningsbygg Oslo KF - overføring (NOE)	21 000	0	21 000
175 Omsorgsbygg Oslo KF - overføring (NOE)	11 400	-29 000	-17 600
178 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF - overføring (NOE)	102 500	0	102 500
185 Forskjellige utbedringstiltak (NOE)	15 000	-2 400	12 600
Sum Næring og eierskap (NOE)	374 900	-31 400	343 500

Kapittel/Sektor	Beløp i 1000 kr		
	Utgift	Inntekt	Netto
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)			
Driftsbudsjettet:			
500 Kulturtilskudd m.m. (KIF)	291 644	-9 474	282 170
501 Kultureiendommer (KIF)	49 832	-29 088	20 744
502 Kulturetaten (KIF)	162 741	-41 622	121 119
503 Oslo kulturskole (KIF)	98 178	-26 043	72 135
504 Munchmuseet (KIF)	124 272	-26 480	97 792
505 Deichman bibliotek (KIF)	271 402	-40 548	230 854
545 Idrett (KIF)	709 210	-143 709	565 501
548 Avsetning husleier idrettsprosjekter (KIF)	10 000	0	10 000
581 Den norske kirke og andre trossamfunn (KIF)	231 564	0	231 564
590 Gravferdsetaten (KIF)	149 160	-72 259	76 901
Sum Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	2 098 003	-389 223	1 708 780

Investeringsbudsjettet:

501 Kultureiendommer (KIF)	19 700	-3 940	15 760
502 Kulturetaten (KIF)	52 000	0	52 000
504 Munchmuseet (KIF)	26 250	-5 250	21 000
505 Deichman bibliotek (KIF)	2 500	-500	2 000
545 Idrett (KIF)	147 000	-28 900	118 100
581 Den norske kirke og andre trossamfunn (KIF)	50 000	0	50 000
590 Gravferdsetaten (KIF)	3 500	-700	2 800
Sum Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	300 950	-39 290	261 660

Kapittel/Sektor	Beløp i 1000 kr		
	Utgift	Inntekt	Netto
Byrådslederens kontor (BLK)			
Driftsbudsjettet:			
120 Byråd/byrådsavdelingene (BLK)	377 406	-10 075	367 331
126 Div.avsetn.og tidsb. tiltak under byrådsavd. (BLK)	116 481	-4 018	112 463
140 Kommuneadvokaten (BLK)	48 050	-9 507	38 543
150 Rådhusets forvaltningstjeneste (BLK)	97 037	-24 216	72 821
184 Beredskapsetaten (BLK)	19 640	0	19 640
191 Tilf. utg. etter byrådsbestemmelse (BLK)	1 500	0	1 500
Sum Byrådslederens kontor (BLK)	660 114	-47 816	612 298

Investeringsbudsjettet:

150 Rådhusets forvaltningstjeneste (BLK)	10 500	-2 100	8 400
Sum Byrådslederens kontor (BLK)	10 500	-2 100	8 400

Kapittel/Sektor	Beløp i 1000 kr		
	Utgift	Inntekt	Netto
Finans (FIN)			
Driftsbudsjettet:			
122 Div. virksomheter og prosj. under FIN (FIN)	148 429	-1 419	147 010
125 Utviklings- og kompetanseetaten (FIN)	565 803	-434 383	131 420
130 Kemnerkontoret (FIN)	317 362	-87 416	229 946
Sum Finans (FIN)	1 031 594	-523 218	508 376

Investeringsbudsjettet:

122 Div. virksomheter og prosj. under FIN (FIN)	324 000	-45 800	278 200
125 Utviklings- og kompetanseetaten (FIN)	23 800	-4 760	19 040
Sum Finans (FIN)	347 800	-50 560	297 240

		Beløp i 1000 kr		
Kapittel/Sektor		Utgift	Inntekt	Netto
Bystyrets organer (BYS)				
Driftsbudsjettet:				
100	Bystyret m.v. (BYS)	119 545	-3 459	116 086
101	Ordførerens kontor (BYS)	10 449	-411	10 038
102	Tilf. utg. etter bystyrets bestemmelse (BYS)	1 968	0	1 968
109	Kontrollutvalget (BYS)	4 234	-28	4 206
110	Kommunerevisjonen (BYS)	63 328	-17 444	45 884
111	Helse-, sosial- og eldreombudet (BYS)	24 538	-9 904	14 634
112	Storingsvalg og kommunevalg (BYS)	4 653	-647	4 006
Sum Bystyrets organer (BYS)		228 715	-31 893	196 822

		Beløp i 1000 kr		
Kapittel/Sektor		Utgift	Inntekt	Netto
Felles inntekter og utgifter				
Driftsbudsjettet:				
124	Forsikringer (FIN)	201 500	-185 000	16 500
192	Diverse avsetn. og tilfeldige inntekter (FIN)	543 613	-4 000	539 613
426	Tap på lånegarantier (FIN)	9 000	0	9 000
800	Skatt på inntekt og formue (FIN)	0	-31 250 000	-31 250 000
810	Eiendomsskatt (FIN)	0	-1 610 000	-1 610 000
840	Rammetilskudd fra staten (FIN)	0	-11 280 000	-11 280 000
845	Øvrige generelle statstilskudd (FIN)	1 530	-56 242	-54 712
850	Generelt statstilsk. vedr. flyktn. mv. (FIN)	0	-690 000	-690 000
898	Overføringer fra KF mv. (FIN)	19 794	-1 943 040	-1 923 246
900	Renter (FIN)	420 800	-419 000	1 800
901	Utbytte fra aksjeselskaper (NOE)	0	-985 000	-985 000
910	Lån (FIN)	1 294 900	0	1 294 900
927	Betjening av videreutlån (EHS)	180 000	-160 000	20 000
940	Disposisjonsfond (FIN)	1 018 027	-59 822	958 205
950	Bundne driftsfond (FIN)	307 661	-69 957	237 704
980	Overføring mellom drift og investering (FIN)	267 176	0	267 176
Sum Felles inntekter og utgifter (FIN)		4 264 001	-48 712 061	-44 448 060

Investeringsbudsjettet:				
192	Diverse avsetn. og tilfeldige inntekter (FIN)	20 000	-4 000	16 000
910	Lån (FIN)	0	-5 441 761	-5 441 761
920	Utlån egne midler (FIN)	91 400	-170 400	-79 000
926	Videreutlån (EHS)	1 206 000	-1 200 000	6 000
927	Betjening av videreutlån (EHS)	892 000	-800 000	92 000
940	Disposisjonsfond (FIN)	0	-263 000	-263 000
950	Bundne driftsfond (FIN)	0	-389 320	-389 320
959	Bundne investeringsfond (FIN)	380	0	380
980	Overføring mellom drift og investering (FIN)	0	-267 176	-267 176
Sum Felles inntekter og utgifter (FIN)		2 209 780	-8 535 657	-6 325 877

6 Krav til netto driftsresultat samt investeringsbudsjett med finansiering for 2018 for kommunale foretak vedtas slik:

6.1 Kapittel 053 Undervisningsbygg Oslo KF

Krav til netto driftsresultat for Undervisningsbygg Oslo KF settes til 100 mill. i 2018.

Investeringsrammen med finansiering fastsettes slik:

		Beløp i 1000 kr
Prosjektnr		Forslag 2018
053	Undervisningsbygg Oslo KF (NOE)	
106500	Akuttiltak/Generell rehabilitering	150 000
106520	Kapasitetsutvidelse/rehab/nybygg mv.	1 220 100
109500	Investering avsetn - ikke fordelt	433 300
116503	Kapasitetsbevarende tiltak (UBF)	215 000
116505	Energieffektiviseringstiltak skoler (UBF)	13 000
116510	Kapasitetsbevarende tiltak - fordelte prosjekter	217 500
118506	Rehab. ledige bygg UBF	26 250
Sum investeringsutgifter		2 275 150
Tilskudd fra bykassen		-21 000
Lån i Lånefondet		-1 721 150
Tilskudd fra andre		-1 000
Overføring fra driftsbudsjettet		-100 000
Refundert investeringsmva.		-432 000
Sum finansiering		-2 275 150

Prosjektnr. 106520 fordeles på følgende skoler:

					Beløp i 1000 kr
Prosjekt	Ferdigstillelse	Kostnads- ramme (P85)	Bevilget tom. 2017	Budsjett 2018	
Vollebekk	2-17	440 900	431 600	9 300	
Brynseng	3-17	568 700	531 500	37 200	
Holmen	3-18	522 800	331 800	160 700	
Manglerud	3-18	333 700	293 400	40 300	
Marienlyst	3-18	149 800	86 200	51 500	
Vetland - nybygg	2-19	168 000	12 200	108 300	
Uranienborg	3-19	526 000	160 300	121 800	
Gamle Løren BT2	3-19	307 700	62 700	168 000	
Hasle skole - utvidelse	3-19	520 100	140 000	141 200	
Uranienborg Flerbrukshall	3-19	255 000	60 800	71 300	
Slemdal - ombygging	4-19	526 000	46 100	230 900	
Årvoll flerbrukshall	4-19	193 600	48 700	79 600	
SUM		4 512 300	2 205 300	1 220 100	

Prosjektnr. 116510 fordeles på følgende skoler:

				Beløp i 1000 kr
Prosjekt	Ferdigstillelse	Kostnads-ramme (P85)	Bevilget tom. 2017	Budsjett 2018
Jeriko skole tilbygg	3-18	42 300	11 700	25 400
Prinsdal skole tilbygg	4-18	85 900	25 100	54 100
Nordseter totalrehab	2-19	333 300	69 500	138 000
SUM		461 500	106 300	217 500

6.2 Kapittel 055 Boligbygg Oslo KF

Krav til netto driftsresultat for Boligbygg Oslo KF settet til 0 mill. i 2018.

Investeringsrammen med finansiering fastsettes slik:

		Beløp i 1000 kr
Prosjektnr		Forslag 2018
055	Boligbygg Oslo KF (NOE)	
106600	Rehabiliterings-/utviklingsprosjekter	250 000
106610	Kjøp av eiendom	60 000
111600	Ufordelt Omsorg+	80 000
113605	Ufordelt avsetn. boliger til vanskeligstilte	169 800
114601	Brannsikring kommunale boliger	10 000
115600	Kap/rehab/nybygg Omsorg+	162 000
118605	Kjøp av boliger for vanskeligstilte	703 500
118606	Rehab. ledige bygg BBY	10 000
Sum investeringsutgifter		1 445 300
Tilskudd fra bykassen		-225 000
Tilskudd fra staten		-150 000
Lån i Lånefondet		-884 300
Salg av eiendom		-66 000
Refundert investeringsmva.		-120 000
Sum finansiering		-1 445 300

Prosjektnr. 115600 fordeles på følgende Omsorg+ prosjekter:

				Beløp i 1000 kr
Prosjekt	Ferdigstillelse	Kostnads-ramme (P85)	Bevilget tom 2017	Budsjett 2018
Øyvinds vei 2	2-18	352 000	190 000	162 000
SUM		352 000	190 000	162 000

6.3 Kapittel 059 Omsorgsbygg Oslo KF

Krav til netto driftsresultat for Omsorgsbygg Oslo KF settes til 0 mill. i 2018.

Investeringsrammen med finansiering fastsettes slik:

		Beløp i 1000 kr
Prosjektnr		Forslag 2018
059	Omsorgsbygg Oslo KF (NOE)	
106720	Kap.utvidelse/nybygg - barnehager	293 300
106730	Rehabilitering/akuttiltak - barnehager	101 000
109700	Rehabilitering sykehjem	82 500
111710	Ufordelt sykehjem	530 000
111711	Ufordelt Omsorg+	0
113713	Ufordelt - boliger til vanskeligstilte	212 400
114725	Investeringer barnehager - ikke fordelt	365 000
115705	Energieffektiviseringstiltak - sykehjem	47 000
117700	Ufordelt avsetning lokale omsorgsboliger	0
118704	VEL institusjoner - rehabilitering	50 000
118706	Rehab. ledige bygg OBY	7 500
118707	OBY - overf OK - salgsinntekter ledige bygg	29 000
118714	Pilestredet 84 B - rehabilitering	26 000
118773	Brannstasjoner - rehabilitering	75 500
Sum investeringsutgifter		1 819 200
Tilskudd fra bykassen		-11 400
Tilskudd fra staten		-280 000
Lån i Lånefondet		-1 184 400
Salg av eiendom		-35 000
Tilskudd fra andre		-3 400
Refundert investeringsmva.		-305 000
Sum finansiering		-1 819 200

Prosjektnr. 106720 fordeles på følgende barnehager:

					Beløp i 1000 kr
Prosjekt	Ferdig- stilling	Kostnads- ramme P85	Bevilget tom. 2017	Budsjett 2018	
Bogerud gård bhg - kap.utvidelse 12 avd	3-18	131 800	49 500	82 300	
Fossum bhg - kap. utvidelse 10 avd	3-17	107 300	90 800	16 500	
Lia bhg - kap.utvidelse 10 avd	3-17	107 300	80 300	27 000	
Lilleslottet bhg - kap.utvidelse 7 avd	3-18	78 100	46 200	31 900	
Rødtvet bhg - Kap. utvidelse 10 avd	3-18	96 600	58 400	38 200	
Marmorberget bhg - kap.utvidelse 6 avd	3-18	66 000	52 000	14 000	
Prinsdalsbråten bhg - kap.utvidelse 6 avd	3-18	74 600	42 300	32 300	
Ufordelt barnehage				51 100	
Sum		661 700	419 500	293 300	

6.4 Kapittel 060 Oslo Havn KF

Krav til netto driftsresultat for Oslo Havn KF settet til 94,196 mill. i 2018. Investeringsrammen med finansiering fastsettes slik:

		Beløp i 1000 kr
Prosjektnr		Forslag 2018
060	Oslo Havn KF (NOE)	
115910	Mål 1 Mer transport på sjø	0
115920	Mål 2 Effektiv og veldreven havn	67 000
115930	Mål 3 50% Mer gods (fra 2013 til 2030)	3 000
115940	Mål 4 40% Fler passasjerer 2013-2030	29 000
115950	Mål 5 Miljøvennlig Havn og Sjøtransport	8 000
115960	Mål 6 Bidrag til Oslo som attraktiv by	13 500
Sum investeringsutgifter		120 500
Avsetning til havnefondet		0
Sum finansieringsbehov		120 500
Overføring fra driftsbudsjettet		-94 196
Utbytte fra HAV Eiendom AS		-17 300
Bruk av havnefondet		-9 004
Sum finansiering		-120 500

6.5 Kapittel 062 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF

Krav til netto driftsresultat for Kultur- og idrettsbygg Oslo KF settet til 0 mill. i 2018. Investeringsrammen med finansiering fastsettes slik:

		Beløp i 1000 kr
Prosjektnr		Forslag 2018
062	Kultur- og idrettsbygg Oslo KF (NOE)	
115810	Rehabilitering idrettsanlegg	50 000
115870	Nytt hovedbibliotek	547 900
115871	Nytt Munch-museum	602 273
116810	Idrettsanlegg - rehab/nybygg	588 500
116820	Idrettsanlegg - ufordelt	215 000
116830	Biler og maskiner	2 400
118805	Energieffektiviseringstiltak	12 500
Sum investeringsutgifter		2 018 573
Tilskudd fra bykassen		-102 500
Tilskudd fra staten		-100 000
Lån i Lånefondet		-1 816 073
Tilskudd fra andre		0
Sum finansiering		-2 018 573

INNSTILLING TIL VEDTAK
BUDSJETT 2018

Prosjektnr. 116810 fordeles på følgende idrettsanlegg:

Beløp i 1000 kr eks. mva.

Prosjekt	Ferdig- stilling	Kostnads- ramme (P85)	Bevilget tom 2017	Budsjett 2018
Nye Jordal Amfi	2018	553 000	270 000	283 000
Åsland skytebane	2018	110 000	20 000	90 000
Grorud flerbrukshus	2018	223 000	20 000	203 000
Frognerbadet - vannsklie	2018	12 500		12 500
Sum			310 000	588 500

7 Lånefondets budsjett for 2018 vedtas slik:

Lånefondet

Mill. kr

Artsgruppe	Budsjett 2018
100-509 Renteutgifter eksterne lån m.v.	1 378,2
<i>sum utgifter</i>	<i>1 378,2</i>
510-519 Avdrag på eksterne lån	3 000,0
520-529 Interne utlån	11 047,7
<i>sum utbetalinger</i>	<i>14 047,7</i>
Sum bruk av midler	15 425,9
780-909 Refunderte renter og låne-/adm.kostn.	-1 378,2
<i>sum inntekter</i>	<i>-1 378,2</i>
910-919 Nye låneopptak	-12 172,2
920-929 Interne avdrag på lån	-1 875,5
<i>sum innbetalinger</i>	<i>-14 047,7</i>
Sum anskaffelse av midler	-15 425,9

8 Forslag til økonomiplan 2018-2021 vedtas

Byrådet gis fullmakt til å oppdatere samtlige oversikter til økonomiplan 2018-2021 i tråd med bystyrets budsjettvedtak for 2018.

9 Byrådet gis fullmakt til å oppdatere samtlige tabeller om måltall og oversikter over drifts- og investeringsprosjekter i tråd med bystyrets budsjettvedtak for 2018.

Verbalvedtak

10 Følgende verbalvedtak vedtas

10.1 Bydelene

10.1.1 Mottak av flyktninger

Oslo kommune tar i mot 425 flyktninger i 2018.

10.2 Miljø og samferdsel

10.2.1 Klima- og energifondet

Det kan i 2018 gis tilsagn om tilskudd innenfor en ramme på 80 mill. over ordningen Tilskudd til klima- og energitiltak.

10.2.2 Om klimamålet for 2018

Bystyret slutter seg til tiltakene i tabell 2.2A og tabell 2.2B i kapittel 2 Klimabudsjettet i Sak 1.

Byrådet rapporterer som en del av den ordinære rapporteringen til bystyret, om forventet mål-oppnåelse av klimamålet for 2018. Rapporteringen baseres på tiltakene som fremkommer i tabell 2.2A og tabell 2.2B i kapittel 2 Klimabudsjettet i Sak 1, samt på indikatorsettet for klimagassutslipp i Oslo, «Klimabarometeret».

10.3 Følgende tidligere vedtak foreslås opphevet:

10.3.1 H15/2015 Meldinger fra krisesentre

Byrådet må påse at barnevernet, så fremt det er praktisk mulig, undersøker meldinger fra krisesentre mens barnet fortsatt oppholder seg på sentret.

Samarbeidsavtalen mellom Oslo krisesentre og barneverntjenesten om prosedyrer for samarbeid om meldinger og undersøkelser ivaretar dette. Det foreslås derfor at verbalvedtaket utgår.

10.3.2 H27/2013 Innføring av garanti i hjemmetjenesten

Byrådet bes så langt det er mulig organisere hjemmetjenesten slik at brukere har mulighet til å velge selv om de kun ønsker bistand fra personer av samme kjønn til intim hjelp som dusjing.

Vedtaket fra 2013 om garanti i hjemmetjenesten knyttet til valg av bistand ved dusjing, er innarbeidet som en del av ordinær drift i tjenestene. Det foreslås derfor at verbalvedtaket utgår.

10.3.3 H30/2013 Vern for eldre

Byrådet bes sørge for at kontakttelen for eldre som er utsatt for vold blir bedre kjent i alle deler av befolkningen.

Arbeidet med å gjøre Vern for eldre og kontakttelen kjent for eldre er en del av den

ordinære driften og pågår kontinuerlig. Det foreslås derfor at verbalvedtaket utgår.

10.3.4 H12/2010 Hjemmehjelp for døve og døvblinde
Bystyret forutsetter at døve og døvblinde som får vedtak om hjemmehjelp, har rett til å velge en hjemmehjelp som kan kommunisere med dem, og ber byrådet sørge for at denne muligheten opprettholdes.

Verbalvedtaket fra 2010 er etablert praksis. Det foreslås derfor at verbalvedtaket utgår.

10.3.5 F24/2006 Lån til boligformål – Dekning av administrative kostnader i bydelene

For lån til boligformål innvilget/gitt bindende tilsagn fra og med 2006, påplusses husbankrenten 0,25 prosentpoeng til dekning av administrative kostnader i bydelene, jfr. gjeldende retningslinjer for Startlån fra Husbanken.

Vedtaket er etablert praksis. Det foreslås derfor at verbalvedtaket utgår.

10.3.6 F3/2008 Fullmakt vedrørende leieavtaler for barnehager

Byrådet gis fullmakt til å inngå leiekontrakter for barnehager som binder kommunen for inntil 20 år og har en verdi inntil 50 mill. ekskl. felleskostnader, energiutgifter og lignende som avregnes hvert år etter regnskap. Myndigheten gjelder dog ikke i saker der Oslo kommune har pant i leieobjektet.

Myndigheten er ikke blitt benyttet de siste årene. Vedtakets formulering ivaretas igjennom den generelle fullmakten Byrådet har fått av Bystyret i sak 13/2011 - Sak 13 Delegasjon av myndighet til å fatte vedtak om inngåelse av leiekontrakter, erverv, avhendelse, makeskifte, feste, bortfeste, pantsettelse av fast eiendom m.v. - Byrådsak 263 av 09.11.2010:

«Med hjemmel i kommuneloven § 20 nr. 3 delegeres til byrådet myndighet til å inngå leiekontrakter for lokaler med en leietid på til og med 20 år og som har en verdi på til og med 50 mill. kroner ekskl. felleskostnader, energiutgifter o.l. som avregnes hvert år ett er regnskap. Myndigheten gjelder ikke i saker der Oslo kommune har pant i leieobjektet.» Det foreslås etter dette at verbalvedtaket tas ut fra 2018.

10.3.7 F17/2016 Byrådet gis fullmakt til å avtale forlengelser av forfallstidspunktet for utlån til E-CO Energi AS.

Byrådet har i nytt finansreglement, bystyresak 313/16 Oslo kommunes finansreglement, fått generell fullmakt til «å avtale løpetidsforlengelse og/eller prioriteringsendring for utlån til hel- og

majoritetseide aksjeselskaper forutsatt at rentevilkårene settes til kommersielle vilkår». Det er således ikke behov for å be om fullmakt til byrådet i form av eget verbalvedtak. Det foreslås derfor at verbalvedtaket tas ut fra 2018.

10.4. Følgende tidligere vedtatte verbalvedtak foreslås endret:

10.4.1 Fullmakt til å fastsette tilskuddssatser for private barnehager

I byrådssak 95/2012, vedtakspunkt 4, ga bystyret følgende fullmakt til byrådet:

Byrådet gis fullmakt til å fastsette de årlige tilskuddssatsene til ikke-kommunale barnehager, jf. forskrift nr. 1379 om likeverdig behandling ved

tildeling av offentlig tilskudd til ikke-kommunale barnehager §§ 4 og 5.

Fullmakten henviser til en forskrift som ikke lenger er gjeldende. Kommunens plikt til å fastsette tilskuddssatser for private barnehager framgår nå av forskrift nr. 1166 av 09.10.2015 om tildeling av tilskudd til private barnehager § 9. OVK foreslår derfor at vedtaket

oppheves og erstattes med følgende verbalvedtak:

10.4.1 Fullmakt til å fastsette tilskuddssatser for private barnehager.

Byrådet gis fullmakt til å fastsette de årlige tilskuddssatsene til private barnehager.

Takster, avgifter og ulike typer betalings- og utbetalingssatser

11 Takster, avgifter og ulike typer betalings- og utbetalingssatser for 2018 fastsettes slik:

11.1 Månedlig oppholdsbetaling i barnehage

Månedlig oppholdsbetaling i barnehage 01.01.2018 – 31.12.2018

<i>Beløp i kroner</i>	
1. barn	2 900
2. barn (70 %)	2 081
3. barn (50 %)	1 535

Kost i barnehage tilsvarer kr 170 pr. barn per måned, og er inkludert i satsene.

Foresatte med årlig inntekt under kr 505 500 skal etter søknad betale en månedlig sats som på årsbasis tilsvarer 6 % av årlig inntekt. Kostpenger kommer i tillegg. Søskenmoderasjon gjelder også for denne gruppen.

Satsene gjelder fulltidsplass i kommunale barnehager, dvs. oppholdstid 41 timer pr. uke eller mer. Bydelsutvalgene fastsetter betalingssatser for barn med oppholdstid inntil 41 timer.

Det gis fritak for foreldrebetaling for 20 timer pr. uke (gratis kjernetid) til alle tre-, fire- og femåringer i husholdninger med en samlet personinntekt, etter skatteloven kapittel 12, og skattepliktig kapitalinntekt under kr. 450 000. Tilsvarende gjelder for barn med utsatt skolestart. For fire- og femåringer i bydelene Alna, Stovner, Bjerke og Grorud settes inntektsgrensen for Gratis kjernetid for barnehageåret 2017/2018 til kr 619 000 (6,5 ganger folketrygdens

For foresatte med årlig inntekt lik med eller over 505 500 kr gjelder følgende satser:

grunnbeløp). Samme inntektsgrense gjelder også 5-åringer i bydelene Gamle Oslo, Grünerløkka og Sagene for barnehageåret 2017/2018.

Oppholdsbetalingen for fulltidsplass i bydeler med gratis kjernetid utover nasjonal ordning reduseres med betaling tilsvarende 20 timer. Byrådet kan fastsette innretningen av tilbud om gratis kjernetid i barnehage, i henhold til gjeldende føringer for tildeling av statlige midler.

Maksimalprisen for en barnehageplass og inntektsgrensen for den nasjonale ordningen med gratis kjernetid for 3-, 4- og 5-åringer vil bli fastsatt av Stortinget i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2018. Oppholdsbetalingen i Oslo kommune må justeres i henhold til Stortingets vedtak.

11.2 Oppholdsbetaling i aktivitetsskolen

Månedlig oppholdsbetaling i Aktivitetsskolen (Skolefritidsordningen) 01.01.2018 – 31.12.2018

Beløp i kroner

	Inntekt under kr 210 677 (2,25 G)*	Inntekt fra kr 210 677 (2,25G)* til kr 374 536 (4G)	Inntekt over kr 374 536 (4G)
Helårsplass	640	1 176	2 998
Halvdagsplass	411	756	2 026
Heldagsplass for barn med tilbud om gratis kjernetid	229	420	972

*Inntektsgrensene justeres i samsvar med endring i Folketrygdens grunnbeløp (G) fra 01.05.2017.

Det kreves ikke oppholdsbetaling i aktivitetsskolen for barn med særskilte behov fra 5.-7. trinn.

11.3 Tilbud til barn med særskilte behov fra 8.– 10. trinn og på videregående skole

Det kreves ikke oppholdsbetaling for tilbud før og etter skoletid til barn med særskilte behov fra 8.-10. trinn og på videregående skole.

11.4 Egenbetaling for elevplasser ved Oslo musikk- og kulturskole

Egenbetaling for ordinære elevplasser i Oslo kulturskole økes med 2,6 % til kr 3 800 per elev per år fra 01.01.2018. Byrådet gis fullmakt til å fastsette avgifter utenom ordinære elevplasser innen rammen av vedtatt budsjett.

11.5 Fastsetting av timepris ved salg av fysioterapitjenester.

Pris for kjøp og salg av fysioterapitjenester mellom bydelene justeres i samsvar med kommunal deflator, 2,4 % og settes i 2018 til kr. 413 for 60 minutters behandling og kr. 311 for 45 minutters behandling.

11.6 Veiledende normer for økonomisk sosialhjelp til livsopphold

Veiledende normer for økonomisk sosialhjelp til livsopphold pr. mnd. justeres med 2,4 % (deflator), og fastsettes slik for 2018

Veiledende normer for økonomisk sosialhjelp

Beløp i kroner

Veiledende normer for økonomisk sosialhjelp	
Enslige aleneboende	6 909
Ektepar/samboere	10 846
Enslige forsørgere	7 868
Barnetillegg 0-10 år	1 555
Barnetillegg 11-18 år	2 063
Unge hjemmeboende 18-23 år	2 063

11.7 Bydelsbetaling for opphold på rusinstitusjoner under Velferdsetaten

a) Bydelsbetaling for opphold på samtlige rusinstitusjoner under Velferdsetaten prisjusteres med 2,4 % og utgjør i 2018 kr. 318 pr. døgn pr. beboer.

b) Velferdsetaten gis i samarbeid med aktuell bydel fullmakt til å fastsette en høyere bydelsbetaling for beboere med særlige utfordringer.

11.8 Bydelsbetaling for øvrige institusjoner og botilbud under Velferdsetaten

Bydelsbetalingen justeres i samsvar med kommunal deflator på 2,4 %.

11.9 Egenbetaling ved rusinstitusjoner

Byrådet gis fullmakt til å fastsette egenbetaling for klienter ved private og kommunale rusinstitusjoner under Velferdsetaten.

11.10 Pris pr. vektet sykehjemsplass 2018

Prisen pr vektet sykehjemsplass i 2018 fastsettes til kr 872 385.

11.11 Salgspris for tjenester ved Villa Enerhaugen

Salgspris for tjenester ved Villa Enerhaugen skal være kostnadsdekkende og fastsatt i samsvar med vedtatte effektiviseringskrav og inntektsforutsetninger. Når avtaler om kjøp av tjenester inngås skal det være dialog med kjøperbydel om tjenesteinnhold. Justering av pris på avtaler om salg av tjenester til bydelene skal holdes innenfor kommunens deflator. Ved aktivitetssendringer i tjenestekjøpene skal avtalene reforhandles i dialog med kjøperbydelene.

11.12 Salgspris for nevrologiske plasser ved Kingosgate bo- og rehabiliteringssenter og ved Østensjø bo og rehabiliteringssenter

Salgspris for nevrologiske plasser ved Kingosgate bo- og rehabiliteringssenter og ved Østensjø bo- og rehabiliteringssenter skal være kostnadsdekkende og fastsatt i samsvar med vedtatte effektiviseringskrav og inntektsforutsetninger. Når avtaler om kjøp av tjenester inngås skal det være dialog med kjøperbydel om tjenesteinnhold. Justering av pris på avtaler om salg av tjenester til bydelene skal holdes innenfor

kommunens deflator. Ved aktivitetsendringer i tjenestekjøpene skal avtalene reforhandles i dialog med kjøperbydelene

11.13 Kostøre i sykehjem

Kostøret i sykehjem prisjusteres med 2,4 % og fastsettes til kr 102 pr. dag.

11.14 Egenbetaling for trygghetsalarm

Egenbetaling for trygghetsalarm

Husstanden samlede skattbare nettoinntekt før særfradrag - i henhold til forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester	Månedssats i kroner
Fra kr 280 908 (over 3G)	247

Ekstrakostnad for utrykninger utenfor brukers hjem samt brukerstøtte betales av brukeren uavhengig av brukers husholdsinntekt.

Bydelene gis fullmakt til å avgjøre om de vil innkreve egenandeler på trygghetsalarmer.

11.15 Behovsprøving ved vedtak om utvidede trygghetspakker

Personer over 75 år skal ha rett på å få trygghetsalarm til innendørs bruk når de selv ønsker dette, d.v.s. uten at bydelen gjør en behovsvurdering. Søknader om tildeling av alarmer og utstyr utover digital trygghetsalarm til innebruk skal behovsprøves før vedtak om slike utvidede trygghetspakker fattes. Dette skal gjelde for alle aldersgrupper.

11.16 Egenandel på anskaffelse av utstyr når brukerens husholdsinntekt er over 2G

Innkjøp av trygghetsalarmer for innendørs bruk finansieres 100 % av Oslo kommune. For bærbare digitale trygghetsalarmer til utendørs bruk og tilleggsutstyr utover dette betales 50 % av innkjøps-

pris som egenandel av brukeren som får vedtak om dette utstyret når brukerens husholdsinntekt er over 2G. Brukere med husholdsinntekt under 2G fritas for egenandel.

11.17 Egenandel på installasjon av utstyr når brukerens husholdsinntekt er over 2G

Engangskostnaden for installasjon av alle typer trygghetsalarmer og tilleggsutstyr skal betales av brukeren når brukerens husholdsinntekt er over 2 G. Brukere med husholdsinntekt under 2G fritas for egenandel. Bydelene gis anledning til å fritta personer som allerede har analog trygghetsalarm for ny installasjonskostnad knyttet til digital alarm.

11.18 Egenbetaling for renhold, matlaging m.m.

Maksimal egenandel per måned for hjemmetjenester i husholdninger med inntekt under 2G vedtas hvert år i statsbudsjettet. Dette medfører at verbalvedtak om utgiftstak for husstander med inntekt under 2G vil bli justert i Tilleggsinnstillingen. Egenandel foreslås for Sak 1/2018:

Egenbetaling for renhold, matlaging m.m.

Husstandens samlede skattbare nettoinntekt før særfradrag - i henhold til forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester 1)	Timesats i kroner	Utgiftstak i kroner pr. mnd./pr år (timer)
Under kr 187 272 (under 2G) 2)	33	kr 200 pr. mnd. (6 timer)
Fra kr 187 272 (2-3 G)	74	kr 7 400 pr. år (100 timer)
Fra kr 280 908 (3-4G)	191	kr 19 100 pr. år (100 timer)
Fra kr 374 544 (over 4 G)	315	kr 31 500 pr. år (100 timer)

1) Alminnelig inntekt 2016 tillagt ev. utenlandsk pensjon og hjelpestønad til hjelp i huset, og fratrukket ev omsorgslønnsbidrag i alminnelig inntekt. Inntekten gjelder for husstanden, dvs. hjelpemottaker og ektefelle/partner/samboer, evt. også foreldres inntekt dersom hjelpemottaker er under 18 år.

2) Dersom husstandens samlede skattbare nettoinntekt før særfradrag er under 2 G, skal samlet vederlag for tjenester ikke overstige et utgiftstak på kroner 200 pr. måned i 2017. Jfr. forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester § 10. Utgiftstaket reguleres hvert år i statsbudsjettet som legges frem i oktober og vedtas i desember. Revidert sats for inntekter under 2G legges derfor frem i tilleggsinnstillingen for budsjett 2018.

TT – tjenesten

Egenandelene prisjusteres med ca. 3,7 %. Månedssatsen settes lik et bestemt antall turer for å unngå administrativt merarbeid. Gjennom de siste årene er denne satt til 10 turer for voksne og 20 turer for barn 16-18 år. Følgende foreslås for Sak 1 2017:

11.19 Tilrettelagt transport: Egenandel for TT-reiser i Oslo

Egenandel for TT-reiser innenfor Oslos grenser settes til kr 56 for voksne og kr 28 for barn under 18 år.

11.20 Tilrettelagt transport: Egenandelstak for faste reiser til aktivitetsskole, dagtilbud som alternativ til arbeid, arbeid og høyere utdanning

Det settes et egenandelstak på kr 560 per måned for faste TT-reiser til aktivitetsskole, dagtilbud som alternativ til arbeid, arbeid og høyere utdanning. Egenandelstaket gjelder både i Oslo og Akershus.

11.21 Egenandel for reisende til skolefritidsordning annet sted enn lokalisert til grunnskolen

Egenandelen for transporttjenester for reiser til skolefritidsordning på annet sted enn lokalisert til grunnskolen settes til kr 560 pr. måned for reiser i Oslo.

11.22 Transporttjenesten for forflytningshemmede mellom 6 og 67 år – fritidsreiser

For brukere av transporttjenesten for forflytningshemmede mellom 6 og 67 år settes kvoten til 150 reiser pr. år. For brukere som for første gang søker etter 1. juli, settes kvoten til 75 fritidsreiser første året. Det gis anledning til å søke om et begrenset antall tilleggsreiser.

11.23 Transporttjenesten for forflytningshemmede over 67 år som ikke er blinde eller svaksynte – fritidsreiser

For brukere av transporttjenesten for forflytningshemmede over 67 år som ikke er blinde eller svaksynte, settes kvoten for fritidsreiser til 70 reiser pr. år. For brukere som for første gang søker etter 1. juli settes kvoten til 35 reiser. Det gis anledning til å søke om et begrenset antall tilleggsreiser.

11.24 Transporttjenesten for forflytningshemmede over 67 år som er blinde eller svaksynte eller spesialbilbrukere – fritidsreiser

For primærbrukere av transporttjenesten for forflytningshemmede over 67 år som er blinde eller svaksynte eller spesialbilbrukere gis en kvote på 150 fritidsreiser pr. år. For primærbrukere som for første gang søker etter 1. juli, settes kvoten til 75 fritidsreiser første året. Det gis anledning til å søke om et begrenset antall tilleggsreiser.

11.25 Tilrettelagt transport: Egenandel for turer til Akershuskommunene Oppegård, Lørenskog, Nittedal og Bærum

I forskrift om tilrettelagt transport med forflytningsvansker, Oslo kommune, § 9, er følgende gjort

gjeldende: Dersom sterke helse- eller sosialmessige grunner tilsier det, og det foreligger et særskilt reisebehov, kan TT-brukere unntaksvis innvilges rett til å benytte et bestemt antall fritidsreiser etter avtalt formål i kommunene Bærum, Lørenskog, Nittedal og Oppegård. Egenandel for fritidsreise til Akershuskommunene Oppegård, Lørenskog, Nittedal og Bærum settes til kr 112 for voksne og kr 56 for barn under 18 år.

11.26 Tilrettelagt transport: Faste reiser i Akershus
Egenandel for faste TT-reiser i Akershus settes til kr 56 for voksne og kr 28 for barn under 18 år.

11.27 Tilrettelagt transport: Fritidsreiser til Oslo lufthavn Gardermoen ved egne flyreiser

I forskrift om tilrettelagt transport med forflytningsvansker, Oslo kommune, § 9, er følgende gjort gjeldende: TT-brukere kan benytte fritidsreiser til Oslo lufthavn Gardermoen ved egen flyreise. Egenandelen for TT-reiser til Oslo lufthavn Gardermoen settes til kr 216 for voksne og kr 108 for barn under 18 år.

11.28 Gebyr og avgift for vann og avløp

Satsene for gebyr og avgift for vann og avløp økes med 5 %.

11.29 Husholdningsrenovasjon

Satsene for renovasjonsgebyr økes med 10 %.

11.30 Feiegebyr

Satsene for feiegebyr reduseres med 6,5 %.

11.31 Parkeringsavgift

Parkeringsavgiften økes med 2,2 %.

I henhold til Forskrift om vilkårsparkering for allmennheten og håndheving av private parkeringsreguleringer (parkeringsforskriften) § 34 er det innført betalingsfritak for elektriske og hydrogendrevet motorvogn på avgiftsbelagte kommunale parkeringsplasser gjeldende fra og med 01.01.2017.

11.32 Fullmakt til byrådet (generelt vedtak)

Byrådet gis fullmakt til å justere gebyrene for vann og avløp, renovasjon og feiing basert på bystyrets vedtatte budsjett og i henhold til gjeldende forskrifter for selvkostberegning.

Prosedyre for bemanningsreduksjon

12 Byrådets forslag til prosedyre for bemanningsreduksjon vedtas, jfr. vedlegg.

Saksbehandlingsregler for eiendomsskatt for Oslo kommune (takstvedtekter)

13 Byrådets forslag til saksbehandlingsregler for eiendomsskatt for Oslo kommune (takstvedtekter) vedtas, jfr. vedlegg.

Saksbehandlingsregler for eiendomsskatt for Oslo kommune (takstvedtekter)

Saksbehandlingsregler (takstvedtekter) for de sakkyndige nemndene og den sakkyndige klagenemnda

for eiendomsskatt gjeldende fra 1. januar 2018.

1 Innledning

Disse saksbehandlingsreglene (takstvedtektene) gjelder for de sakkyndige nemndene og den sakkyndige klagenemnda for eiendomsskatt. Reglene

her kommer i tillegg til reglene i eiendomsskatteloven, kommuneloven og forvaltningsloven, jf. eiendomsskatteloven § 29.

2 Sakkyndige nemnder og sakkyndig klagenemnd

2.1 Sakkyndige nemnder

Oslo bystyre har opprettet to sakkyndige nemnder for eiendomsskatt, jf. esktl. § 8A-3 fjerde ledd: Sakkyndig nemnd for taksering av alle faste eiendommer unntatt verk og bruk og annen nærings-eiendom og sakkyndig nemnd for taksering av verk og bruk og annen næringseiendom.

De sakkyndige nemndene har tre medlemmer hver, hvorav en leder, en nestleder og et medlem. I tillegg er det valgt tre varamedlemmer i nummerert rekkefølge.

Hver av de sakkyndige nemndene fatter sine beslutninger i fellesskap. Dersom det er uenighet om et særskilt spørsmål, kan nemnda avgjøre uenigheten ved avstemning. Ved stemmelikhet er nemndleders stemme avgjørende.

Nemndleders oppgaver er nærmere beskrevet under punkt 4.1 nedenfor. Dersom nemndlederen har forfall, overtar nestlederen nemndleders oppgaver. Har begge forfall, velges en særskilt møteleder ved flertallsvalg.

2.2 Sakkyndig klagenemnd

Til å behandle klager over de sakkyndige nemndenes takstvedtak (overtakst) og klager over eiendomsskattekontorets utskrivingsvedtak har Oslo bystyre opprettet en felles sakkyndig klagenemnd, jf. esktl. § 20.

Den sakkyndige klagenemnda består av fem medlemmer, hvorav en leder, en nestleder og tre medlemmer. I tillegg er det valgt fem varamedlemmer i nummerert rekkefølge.

Den sakkyndige klagenemnda fatter sine beslutninger i fellesskap. Uenighet avgjøres ved avstemning. Ved stemmelikhet er nemndleders stemme avgjørende.

Oppgavene til lederen av den sakkyndige nemnda, jf. punkt 4.1 og kommuneloven § 32, gjelder tilsvarende for lederen av den sakkyndige klagenemnda. Nestleder overtar nemndleders oppgaver ved forfall. Har begge forfall, velges en særskilt møteleder ved flertallsvalg.

2.3 Habilitet og møteplikt

Om habilitet gjelder forvaltningsloven § 6 med tillegg av de særregler som følger av eiendomsskatteloven § 21 og kommuneloven § 40 nr. 3. Nemnda avgjør selv om et medlem er inhabilt uten at medlemmet deltar, jf. fvl. § 8 annet.

Medlemmene i sakkyndig nemnd og sakkyndig klagenemnd har plikt til å møte i alle møter, med mindre vedkommende har gyldig forfall jf. Kommuneloven § 40 nr. 1. Ved forfall skal medlemmet snarest mulig varsle Eiendomsskattekontoret. Ved forfall innkalles varamedlemmer såvidt mulig i den nummerorden de er valgt jf. Kommuneloven § 16 nr. 1.

3 Eiendomsskattekontoret

3.1 Eiendomsskattekontoret

Eiendomsskattekontoret sorterer under Kemnerkontoret og skal fungere som sekretariat for de

sakkyndige nemndene herunder også besiktigelsesmennene. Videre ivaretar eiendomsskattekontoret funksjonene til faglig sekretariat for sakkyndig klagenemnd og er teknisk

sekretær for sakkyndig klagenemnd. Det påligger kontoret å legge til rette for de sakkyndige nemndenes arbeid, herunder å sørge for alt administrativt og kontormessig arbeid for de sakkyndige nemndene.

Ved behandlingen av klagesaker skal det gjøres et tydelig skille mellom klagesaksforberedelsen i underinstansen og klagesaksforberedelsen for klageinstansen. Saksforberedelsen for sakkyndig klagenemnd foretas av andre personer enn de som var med på å forberede eller fatte det påklagede vedtaket. Treffer klagenemnda nytt vedtak som innebærer hel eller delvis omgjøring skal underinstansen effektivere vedtaket.

3.2 Deltakelse på møter i sakkyndig nemnd

Eiendomsskattekontoret skal så langt nemndene finner det ønskelig delta på nemndsmøter for å legge til rette for og bistå nemndene i deres arbeid. Eiendomsskattekontoret sine representanter har ikke stemmerett på møtene, skal ikke delta i selve takseringsarbeidet og kan ikke instruere nemnda.

I møtene til sakkyndig klagenemnd skal ikke saksbehandlere som var med på å forberede eller fatte det påklagede vedtaket delta.

3.3 Forberedelse av takseringsarbeidet

Eiendomsskattekontoret utarbeider lister over eiendommene i kommunen som skal takseres av nemndene. Eiendomsskattekontoret forbereder takseringen ved å innhente tilgjengelig informasjon om den enkelte eiendom.

3.4 Besiktigelsesmenn og andre sakkyndige for de sakkyndige nemndene og for sakkyndig klagenemnd

Eiendomsskattekontoret engasjerer besiktigelsesmenn som skal foreta befaringer og avgi veiledende uttalelser og forslag til takster til de sakkyndige nemndene og sakkyndig klagenemnd.

Ved taksering av større verk og bruk bør det engasjeres taksatorer med sakkyndig kompetanse på den type verk og bruk som det er aktuelt å takserer.

Nemndene kan også be Eiendomsskattekontoret om å tilkalle annen sakkyndig hjelp når det er nødvendig, eksempelvis til utredning av juridiske spørsmål.

Besiktigelsesmennene og andre sakkyndige deltar ikke i selve takseringen og har ingen stemmerett. Nemndene kan imidlertid innkalle besiktigelsesmennene ved behov for opplysninger e.l. Det gjelder de samme regler for habilitet som for medlemmene i de sakkyndige nemndene.

4 Takseringsarbeidet

4.1 Oppgaver som tilligger sakkyndig nemnds leder

Nemndlederen skal lede takseringsarbeidet samt å sørge for at fremdriften i takseringen går etter planen. Det påligger nemndleder i samarbeid med Eiendomsskattekontoret, å planlegge, lede arbeidet og beramme takstene.

Nemndleder innkaller til møtene. Leder av Eiendomsskattekontoret innkalles til alle møtene i sakkyndig nemnd. Nemnda er beslutningsdyktig selv om ikke Eiendomsskattekontorets representant er til stede.

Nemnda innkalles til så mange møter som er nødvendig for å gjennomføre takseringen.

4.2 Informasjon til de øvrige nemndsmedlemmene

På det første møtet for nyutnevnt sakkyndig nemnd eller sakkyndig klagenemnd har nemndleder og Eiendomsskattekontoret ansvar for at alle medlemmene får den nødvendige informasjon og opplæring om nemndas oppgaver, de relevante

lovbestemmelser og kommunens skattetakstvedtekter. Til det første møtet innkalles også alle varamedlemmene.

Er det flere sakkyndige nemnder i kommunen kan det konstituerende møtet avholdes av nemndene i fellesskap.

4.3 Møteprotokoll fra møter i nemndene

4.3.1 Protokoll fra de sakkyndige nemndene

Det skal føres protokoll fra alle møter i de sakkyndige nemndene, som underskrives av to av nemndas medlemmer jf. kommuneloven § 30.

I protokollen skal dato, tid og sted for møtet nedtegnes. I tillegg skal det nedtegnes hvem som møtte og hvem som var fraværende, og hvilke saker som ble behandlet. Alle fremsatte forslag og avstemningsresultat og alle beslutninger skal nedtegnes.

I protokollen skal begrunnelse for vedtaket fremgå, herunder inneholde opplysninger om hver enkelt

eiendom som takseres, hva som inngår i taksten, hvilke verdsettelsesprinsipp(er) som er anvendt, hva taksten er og hvordan man er kommet frem til verdien av eiendommen. Dersom møtet er besluttet lukket på grunn av lovbestemt taushetsplikt skal dette fremgå av protokollen, jf kommuneloven § 31 nr. 2.

4.3.2 Protokoll fra den sakkyndige klagenemnda

Sakkyndig klagenemnd skal føre protokoll fra møtene. Punkt 4.3.1 gjelder da tilsvarende.

I protokollen skal begrunnelsen for at vedtaket er opprettholdt eller endret fremgå. Protokollen skal inneholde opplysninger om hver enkelt eiendom, angi hvilket faktum og hvilken rettsanvendelse den sakkyndige klagenemnd bygger på, hvordan man er kommet frem til verdien av eiendommen og hvilke verdsettelsesprinsipper som er anvendt for de enkelte eiendommer.

4.4 Generelle prinsipper for takseringsarbeidet

Besiktigelsesmennene og sakkyndig nemnd skal verdsette de skattepliktige eiendommene etter reglene i esktl. § 8A-2, og det generelle likebehandlingsprinsippet som gjelder for eiendomsskatt. Det kan ikke gjøres andre fradrag eller reduksjoner i taksten enn hva loven hjemler. Besiktigelsesmennene og sakkyndig nemnd skal utøve verdsettelsesskjønnet etter beste evne.

De sakkyndige nemndene fastsetter takstene etter skjønn og kan ikke instrueres i sitt arbeid.

Alle takster avrundes til nærmeste hele 1 000 kroner.

Dersom det er ulik eier av grunn og bebyggelse på en fast eiendom, skal grunnen og bygningene normalt takseres hver for seg.

4.5 Vedtakelse av retningslinjer og sjablonger, verdsettelsesprinsipper

Før den alminnelige takseringen påbegynnes, skal nemndene vedta alminnelige retningslinjer for takseringen for å sikre størst mulig ensartethet i vurderingene.

Sakkyndig nemnd kan vedta sjablonger til bruk i takseringen. Sjablongene er et hjelpemiddel for å komme frem til eiendommens takstverdi. Sjablongene skal ta høyde for at eiendommens beskaffenhet (innretning), anvendelighet (bruks-eigenskap) og beliggenhet (lokalisering) kan virke inn på verdien, jf. esktl. § 8A-2 (1).

Verk og bruk skal i tråd med langvarig rettspraksis som hovedregel verdsettes til anleggets substans-verdi.

De sakkyndige nemndene er i samarbeid med Eiendomsskattekontoret ansvarlige for å gi besiktigelsesmennene informasjon og veiledning om praktisering av de alminnelige retningslinjene.

Ved behov kan prøvetaksering finne sted. Prøvetaksering bør finne sted med så vel nemndene som besiktigelsesmennene tilstede for å sikre likeartet praksis.

4.6 Varsel om takst - befarings og forslag til takst

Eieren (skattyter) skal varsles om at taksering skal skje. Varsel skal gis i god tid før takseringen. Eiendomsskattekontoret foretar varslingen, og kan innhente opplysninger mv.

Alle eiendommer må befares av de engasjerte besiktigelsesmennene, med mindre annet er avtalt med skattyter. Det følger av langvarig praksis at det normalt ikke foretas befarings ved taksering av kraftlinjer, men dette bør avklares med skattyter i hvert enkelt tilfelle.

I forbindelse med befaringsen utarbeider besiktigelsesmennene forslag til takst. Forslaget til takst bør inneholde grunnlagsdata og prinsippene for verdsettelsen.

Ved taksering av verk og bruk skal det normalt anvendes et substansverdi prinsipp. Takstforslaget bør inneholde de opplysninger som er nødvendige for at den sakkyndige nemnda skal kunne ta stilling til om eiendommen kvalifiserer som verk og bruk og hvilke integrerte maskiner og tilbehør som skal medtas i taksten, jf. esktl. § 4 annet ledd.

4.7 Fotografering

Eiendomsskattekontoret, sakkyndig besiktigelsesmann og den sakkyndige nemnda/klagenemndas medlemmer har rett til å ta fotografi av eiendommen til bruk for takseringen.

4.8 Fastsettelse av takst

I forbindelse med takseringen skal sakkyndig nemnd, etter forslag til takst fra Besiktigelsesmennene (se punkt 3.6), blant annet ta stilling til:

- hvilke eiendommer som er skattepliktige innenfor det virkeområdet bystyret har definert, jf. esktl. § 3.
- hvilke eiendommer som er "verk og bruk", jf. esktl. § 4 annet ledd annen setning.
- hvilke bygninger og driftsmidler som er en del av et verk og bruk, jf. esktl. § 4 annet ledd tredje og fjerde setning, samt esktl. § 8A-2 (2).
- grensesnittet mellom kraftanlegg og overføringsanlegg, jf. sktl. § 18-1 (2) a.

- hvilke eiendommer som er unntatt fra eiendoms-
skatt, jf. esktl. § 5 og hvilke eiendommer som er
fritatt, jf. esktl. § 7.

4.9 Generelle prinsipper for klagebehandling

Saksfremstillingen skal gjøre rede for de faktiske,
rettslige og skjønnsmessige sidene ved klagesaken.

Førsteinstansen skal på grunnlag av anførslene i
klagen og eventuelle nye opplysninger vurdere om
det opprinnelige vedtaket skal opprettholdes,
opphèves eller endres. Dersom førsteinstansen gir
fullt ut medhold treffer den nytt takstvedtak og saken
avsluttes. Dette er et nytt enkeltvedtak som kan
påkLAGES. Hvis nemnda kommer til at klagen bør gis
delvis medhold eller opprettholder sitt opprinnelige
vedtak oversendes saken til klageinstansen uten
ugrunnet opphold.

Klager orienteres om oversendelsen ved kopi av
saksfremstillingen.

Faglig sekretariat for klagenemnda skal vurdere om
det er behov for flere opplysninger fra klager eller
førsteinstans.

Klagenemnda er ansvarlig for at de undersøkelser
klagen gir grunn til utføres, og at saken er
tilstrekkelig opplyst.

4.10 Taushetsplikt

Medlemmene av sakkyndig nemnd, sakkyndig
klagenemnd og besiktigelsesmenn har taushetsplikt
om informasjon de får tilgang til gjennom sine verv,
jf. esktl. § 29, jf. ligningsloven § 3-13.

Etter kommuneloven § 31 nr. 2 skal det vedtas
lukking av møtet når det foreligger lovbestemt
taushetsplikt, jf punkt 4.3.

Medlemmene i sakkyndig nemnd, sakkyndig klage-
nemnd, og besiktigelsesmenn skal i forbindelse med
tiltredelsen avgi skriftlig erklæring om taushets-
plikten.

Prosedyre for bemanningsreduksjoner

Følgende prosedyre for bemanningsreduksjon gjøres gjeldende for perioden 01.01 til 31.12.2018:

Stillinger som ikke kan forsvares opprettholdt med basis i vedtatt budsjett inndras og de ansatte registreres som overtallige. Ansatte som innehar stillinger som bortfaller, søkes omplassert. Når overtallige er identifisert, registreres overtallige i kommunens HR-system og meldes Utviklings- og kompetanseetaten. Arbeidsgiveransvaret for den overtallige ligger fortsatt hos virksomhetene. Overtallige kan benyttes i midlertidige ansettelsesforhold i virksomhetsapparatet inntil ordinær omplassering kan skje. Det påligger således virksomhetslederne (etatsjefene/ bydelsdirektørene), med bakgrunn i budsjettforslaget å utarbeide en oversikt over hvilket personell som er overtallig og som skal registreres i kommunens HR-system og meldes Utviklings- og kompetanseetaten. Arbeidsmiljøloven, avtale om omplassering av overtallige og øvrige avtaler med de ansattes organisasjoner samt sentrale retningslinjer skal følges i forbindelse med behandling av disse sakene.

Følgende prosedyre følges for behandling av overtallige i virksomhetene:

- 1) Med bakgrunn i vedtatt budsjett avklarer virksomhetene hvem som skal erklæres som overtallige. Disse registreres i kommunens lønns- og personalsystem og søkes omplassert lokalt.
- 2) Det påligger virksomheten å melde overtallige ansatte inn til Utviklings- og kompetanseetaten. Inntil fast omplassering kan foretas, skal den enkelte overtallige som er meldt inn i Utviklings- og kompetanseetaten kunne benyttes i midlertidige ansettelsesforhold i virksomheten eller kommunen for øvrig der slikt behov er til stede.
- 3) Ved omstillingsprosesser og etter beslutning om overtallighet kan virksomheten selv vurdere å gi overtallige tilbud om inntil 12 måneders etterlønn dersom de selv sier opp sin stilling med øyeblikkelig virkning. Den enkelte overtallige kan også selv søke sin virksomhet om etterlønn. De ansatte som benytter seg av denne ordningen kan ikke de 12 etterfølgende måneder gis ny ansettelse i kommunen eller i kommunens selskaper uten at det foretas reduksjon av lønnsutbetalingene i ny stilling i forhold til utbetalt etterlønn. Ved eventuell ny tilsetning i Oslo kommune, gjøres det forholdsmessig avkorting av tidligere etterlønn. "Moder-

virksomheten" bærer det økonomiske ansvar ved tilståelse av etterlønn.

- 4) Ledige stillinger i Oslo kommune kunngjøres samtidig internt og eksternt. Det understrekes at virksomhetene har en ufravikelig plikt til å registrere ledige stillinger i kommunens lønns- og personalsystem. Dette må gjøres for å kunne ivareta kommunens arbeidsgiveransvar for omplassering av overtallige arbeidstakere på en forsvarlig måte.
- 5) For at nødvendig og forutsatt besparelse i forhold til budsjettet skal oppnås, må overtallige arbeidstakere gis tilbud om eller skaffes nytt arbeid snarest mulig. Dersom dette ikke er mulig, må det kunne dokumenteres at det er foretatt det som med rimelighet må kunne forventes for å tilby vedkommende annet passende arbeid i kommunen, jf. arbeidsmiljølovens § 15-7 (2). Både av hensyn til den overtallige og til kommunen skal behandlingstiden i forbindelse med en enkelt sak skje raskest mulig. Dersom en arbeidstaker anses som kvalifisert til en stilling (ikke nødvendigvis best kvalifisert), skal vedkommende gis et skriftlig tilbud om stillingen. Den overtallige må deretter enten takke ja eller nei til stillingen, jf. omplasseringsavtalens § 4.2.1. Byrådet vil aktivt bruke sin rett etter omplasseringsavtalen til å kunne tilsette en søker som skal omplasseres fra en annen stilling i kommunen i de tilfeller hvor den ordinære ansettelsesmyndighet ikke finner å kunne gjøre dette. Arbeidstaker som ikke godtar tilbud om passende arbeid, vil bli sagt opp fra kommunen, jf. Arbeidsmiljølovens § 15-7 og omplasseringsavtalens § 4.2.1.
- 6) Byrådet gis fullmakt til å foreta beordringer av personell (grupper) på tvers av etats- eller bydelsgrenser dersom dette anses nødvendig for å kunne sysselsette overtallige arbeidstakere på en for kommunen formålstjenlig måte.
- 7) Virksomhetene står ansvarlig for å dekke lønnskostnadene for overtallig personell inntil vedkommende ansatte enten er omplassert i fast stilling, er benyttet i midlertidig stilling i annen virksomhet eller vedkommendes ansettelsesforhold opphører. Dersom vedkommende ikke er skaffet annet passende arbeid etter endt midlertidig ansettelsesforhold, tilbakeføres vedkommende til "modervirksomheten".

- 8) Byrådet gis fullmakt innenfor en ramme på 5 millioner av kap. 125 Utviklings- og kompetanseetaten til å innvilge søknad om hel eller delvis refusjon av lønns- og etterlønnskostnader ved bemanningsreduksjoner i henhold til disse retningslinjene i forbindelse med omstrukturingsprosesser i virksomhetene. Midlene kan også benyttes til å dekke andre utgifter i forbindelse med overtallighet og til kompetanse- og omstillingstiltak for overtallige.
- 9) Byrådet gis fullmakt til å gi utfyllende retningslinjer for bruk av bevilgningen i punkt 8 foran. Byrådet gis fullmakt til å overføre arbeidsgiveransvaret for den enkelte overtallige til Utviklings- og kompetanseetaten.

Forkortelser

AAN	Amathea, tidligere Alternativ til abort Norge
AAP	Arbeidsavklaringspenger
AB	Arbeid med bistand
ABLU	Arbeidsplassbasert barnehagelærerutdannig
ABM	Agresso Budget Manager (Oslo kommunes budsjettssystem)
ABW	Agresso Business World (Oslo kommunes regnskapssystem)
AFP	Avtalefestet pensjon
AMU	Arbeidsmiljøutvalg
APS	Arbeidspraksis i skjermet virksomhet
ASA	Allmennaksjeselskap
AS	Aksjeselskap
ASSS	ASSS-kommunene er de 10 største kommunene i Norge som samarbeider om å sammenligne aggregerte styringsdata
A-ordning	A-ordningen er rapporteringsordningen til Skatteetaten, Arbeids- og velferdsetaten (NAV) og Statistisk sentralbyrå (SSB)
RVTS	Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging
B	Bydel
BBY	Boligbygg Oslo KF
BFE	Barne- og familieetaten
BLK	Byrådslederens kontor
BOB	Behovsbasert bemanning (kompetansestyringssystem)
Bufdir	Barne- ungdoms- og familiedirektoratet
BUFF	Barne- og ungdomsfaglig forum
BYD	Bydelene
BYM	Bymiljøetaten
BYMIF	Byomfattende senter for mindreårige enslige flyktninger
BYS	Bystyrets organer
BYU	Byrådsavdeling for byutvikling
C	
C40	Cities Climate Leadership Group
DIFI	Direktoratet for forvaltning og IKT
DIXI	Ressurssenter for voldtatte kvinner
Dok.3	Bystyrets budsjettvedtak
DSB	Direktorat for samfunnssikkerhet og beredskap
E	
EBITDA	Earnings before interests, taxes, depreciations and amortizations
EBY	Eiendoms- og byfornyelsesetaten
ECAD	European cities against drugs
EGC	European Green Capital
EGE	Energigjenvinningsetaten
EHS	Byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester
EMI	Enhet for mangfold og integrering
ENØK	Energiøkonomisering
Esktl	Lov om eidegdomsskatt til kommunane
FAD	Forbruker-, administrasjons- og kirkedepartementet
FDV	Forvaltning, drift og vedlikehold
FIN	Byrådsavdeling for finans
FO	Funksjonsområde
FoU	Forskning og utdanning
FRIGO	Friluftssenter i Bydel gamle Oslo
G	Grunnbeløpet i folketrygden
GERICA	IKT-system for pleie- og omsorgstjenesten
GFE	Gravferdsetaten

HEL	Helseetaten
HF	Helseforetak
HMS	Helse, miljø og sikkerhet
HR	Human Resource
IA	Inkluderende arbeidsliv
ICLEI	International Council for Local Environmental Initiatives
IKM	Internasjonalt Kultursenter og Museum
IKT	Informasjons- og kommunikasjonsteknologi
IPLOS	Individbasert pleie- og omsorgsstatistikk
ISO	International Standard Organisation
IT	Informasjonsteknologi
JURK	Juridisk Rådgivningskontor for kvinner
KAD	Kommunal akutt døgnenhet
KEF	Tilskudd til klima- og energiltak
KEM	Oslo kemnerkontor
KF	Kommunalt foretak
KfiO	Kirkelig fellesråd i Oslo
Kgl.res.	Kongelig resolusjon
KIB	Kulturbyggene i Bjørvika
KID	Kultur- og idrettsbygg Oslo KF
KLI	Klimaetaten
KLP	Kommunal Landspensjonskasse
KOFA	Klagenemnda for offentlige anskaffelser
KommIT	Program for samordning av IKT i kommunesektoren
KORO	Statens fagorgan for kunst i det offentlige rom
KoRus	Oslo Kompetansesenter – rus
KOSTRA	Kommune-Stat-Rapportering
Kpi	Konsumprisindeks
KMD	Kommunal- og moderniseringsdepartementet
KS	Kommunesektorens organisasjon
KS1	Ekstern kvalitetssikring av konseptvalgutredning for investeringsprosjekter
KS2	Ekstern kvalitetssikring av forprosjekter og styringsdokument for investeringsprosjekter
KSS	Kvalitetssikringssystem
KTP AS	Kollektivtransportproduksjon AS
Kv	Kvartal
KVP	Kvalifiseringsprogram
KVU	Konseptvalgutredning
LAR	Legemiddelassistert rehabilitering
LCC	Livssyklus kostnader
LHBT	Lesbiske, homofile, bifile og transpersoner
LUR	Lokale ungdomsråd
MAR	Medikamentell assistert rehabilitering
Metrex	The network of European Metropolitan Regions and Areas
Mill.	Million
MIPIM	Marché international des professionnels d'immobilier
Mnd.	Måneder
MOS	Byrådsavdeling for miljø og samferdsel
MOSM	Byrådsavdeling for miljø og samferdsel etater
MOSS	Byrådsavdeling for miljø og samferdsel selvfinansierende etater
Mrd.	Milliard
MRSA	Meticillinresistente staphylococcus aureus (multiresistente gule stafylokokker)
MUN	Munchmuseet
Mva	Merverdiavgift
NAE	Næringsetaten
NAV	Arbeids- og velferdsetaten
NFP	Nurse-Family Partnership
NHO	Næringslivets Hovedorganisasjon
NIBOR	Norwegian interbank offered rate
NKI	Fornøyd kunde indeks
NOE	Byrådsavdeling for næring og eierskap

NOU	Norges Offentlige Utredninger
NTP	Nasjonal transportplan
OBR	Oslo Business Region
OBY	Omsorgsbygg Oslo KF
OfP	Offentlig tjenestepensjon
OIK	Oslo Idrettskrets
OKDN	Kommunens felles telefoni- og datanett
OKER	Oslo kommunes eiendomsregister
OVK	Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap
OMK	Oslo musikk- og kulturskole
OPF	Oslo Pensjonsforsikring AS
OPS	Offentlig privat samarbeid
OU-fondet	Opplærings- og utviklingsfondet
OXLO	Oslo Extra Large, en kampanje for en romsligere by
P50	Forventet kostnadsramme for investeringsprosjekter
P85	Budsjettert kostnadsramme for investeringsprosjekter, inklusive usikkerhetsavsetning tilsvarende sikkerhetsnivå P85, dvs. at risikoen for overskridelser er begrenset til 15 %
PBE	Plan- og bygningsetaten
PCAM	Prinds Christian Augusts Minde
PCB	Polyklorete bifenyler
PDA	Personlig digital assistent (håndholdt PC)
PLIS	Psykisk helse, lavterskel, i skolehelsetjensten
PPT	Pedagogisk – psykologisk tjeneste
PRO-base	Pleie-, rehabiliterings- og omsorgsbase
REN	Renovasjonsetaten
RHF	Regionalt helseforetak
RNB	Revidert nasjonalbudsjett
ROS-analyse	Risiko- og sårbarhetsanalyse
RUP	Regionalt utviklingsprogram
RVTS	Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging
SAFH	Statens autorisasjonskontor for helsepersonell
Sak 1	Byrådets forslag til budsjett
SalTo	Sammen lager vi et trygt Oslo
SALUTT	Sammen lager vi utelivet tryggere
Seif	Selvhjelp for innvandrere og flyktninger
SERAF	Senter for rus og avhengighetsforskning
SFT	Statens forurensingstilsyn
SIRUS	Statens institutt for rusmiddelforskning
SKATE	Styring og koordinering av tjenester i e-forvaltning
SPK	Statens Pensjonskasse
SSB	Statistisk Sentralbyrå
St.meld.	Stortingsmelding
St.prp.	Stortingsproposisjon
SUR	Sentralt ungdomsråd
SYE	Sykehjemsetaten
TRiO	Trygg i Oslo
TT	Transporttjenesten for funksjonshemmede
UBF	Undervisningsbygg Oslo KF
UBM	Ungdommens bystyremøte
UDE	Utdanningsetaten
UDI	Utlendingsdirektoratet
UKE	Utviklings- og kompetansetaten
VAR-sektoren	Vann-, avløp og renovasjonssektoren
VEAS	Vestfjordens avløpsselskap
VEL	Velferdsetaten
vgs	Videregående skole
VTA	Varig tilrettelagt arbeid
YNO	Yrkesrettet norskopplæring

Alfabetisk register

	Budsjett- kapittel	Avd.	Kap.
Aktivitetsskolen (Skolefritidsordningen)	211	OVK	7
Andre utbyggingsformål	425	BYU	8
Andre utgifter vedr. samferdsel og miljø	752	MOS	9
Avsetning husleier idrettsprosjekter	548	KIF	11
Avsetning husleier kulturbygg	508	KIF	11
Avsetning husleier skoler	208	OVK	7
Barnehager		OVK	7
Barne- og familieetaten - barnevern	360	EHS	6
Beredskapssetaten	184	BLK	12
Beregningsgrunnlag for gebyrer til vann- og avløp, renovasjon og feiing			18
Betjening av videreutlån	927	FIN	15
Boligbygg Oslo KF - overføring	172	NOE	10
Boligbygg Oslo KF	055	NOE	10
Bostøtte og boligtilskudd	428	EHS	6
Brann- og redningsetaten	650	MOS	9
Bundne driftsfond	950	FIN	15
Bundne investeringsfond	959	FIN	15
Byantikvaren	520	BYU	8
Bydel Alna (12)	012	EHS	5
Bydel Bjerke (9)	009	EHS	5
Bydel Frogner (5)	005	EHS	5
Bydel Gamle Oslo (1)	001	EHS	5
Bydel Grorud (10)	010	EHS	5
Bydel Grünerløkka (2)	002	EHS	5
Bydel Nordre Aker (8)	008	EHS	5
Bydel Nordstrand (14)	014	EHS	5
Bydel Sagene (3)	003	EHS	5
Bydel St. Hanshaugen (4)	004	EHS	5
Bydel Stovner (11)	011	EHS	5
Bydel Søndre Nordstrand (15)	015	EHS	5
Bydel Ullern (6)	006	EHS	5
Bydel Vestre Aker (7)	007	EHS	5
Bydel Østensjø (13)	013	EHS	5
Bydelene – avsetninger eldre, helse og sosiale tjenester	308	EHS	5
Bydelene – diverse barnehagetiltak	306	OVK	5
Bydelene – etablering av nye barnehager	305	OVK	5
Bydelene – funksjonsområde 1 – Administrasjon og fellestjenester		EHS	5
Bydelene – funksjonsområde 2A – Barnehager		OVK	7
Bydelene – funksjonsområde 2B – Oppvekst		EHS	5
Bydelene – funksjonsområde 3 - Helse og omsorg		EHS	5
Bydelene – funksjonsområde 4 - Sosiale tjenester og ytelser		EHS	5
Bydelene – samlet driftsramme		EHS	5
Bydelene – samlet sosialhjelpsramme		EHS	5
Bydelene – EHS og OVK		EHS	5

	Budsjett- kapittel	Avd.	Kap.
Bydelenes hjelpemiddeltjeneste	384	EHS	6
Bymiljøetaten	542	MOS	9
Byomfattende barnehageoppgaver	271	OVK	7
Byomfattende tiltak – avsetninger eldre, helse og sosiale tjenester	372	EHS	6
Byråd/byrådsavdelingene	120	BLK	12
Byrådsavdeling for byutvikling		BYU	8
Byrådsavdeling for finans		FIN	13
Byrådsavdeling for kunnskap og oppvekst		OVK	7
Byrådsavdeling for kultur, idrett og frivillighet		KIF	11
Byrådsavdeling for miljø og samferdsel		MOS	9
Byrådsavdeling for helse, eldre og sosiale tjenester - byomfattende tiltak		EHS	6
Byrådslederens kontor		BLK	12
Bystyret m.v.	100	BYS	14
Bystyrets organer		BYS	14
Deichman bibliotek	505	KIF	11
Dekning av/bruk av tidl. års merforbruk/mindreforbruk	930	FIN	15
Den norske kirke og andre trossamfunn	581	KIF	11
Disposisjonsfond	940	FIN	15
Div. virksomheter og prosj. under FIN	122	FIN	13
Div. avsetninger og tidsbegrensede tiltak under byrådsavdelingene	126	BLK	12
Diverse avsetninger og tilfeldige inntekter	192	FIN	15
Eiendoms- og byfornyelsesetaten	400	BYU	8
Eiendomsskatt	810	FIN	15
Energigjenvinningsetaten - husholdninger	645	MOS	9
Enhet for mangfold og integrering	354	NOE	10
Enøketaten (se Klimaetaten)			
Fagopplæring	231	OVK	7
Fagskolen	250	OVK	7
Fastlegetilskudd og pasientskadeerstatning	317	EHS	6
Fornebubanen	712	MOS	9
Fornebu-utbyggingen	416	BYU	8
Forsikringer	124	FIN	15
Forskjellige utbedringstiltak	185	NOE	10
Generelt statstilskudd vedr. flyktninger m.v.	850	FIN	15
Gravferdsetaten	590	KIF	11
Groruddalsatsingen	482	BYU	8
Grunnskolen	210	OVK	7
Handlingsprogram Groruddalen (se Groruddalsatsingen)			
Handlingsprogram Oslo sør (se Oslo sør-satsingen)			
Helse, sosial og eldreombudet	111	BYS	14
Helsetaten	314	EHS	6
Hovedoversikter			4
Idrett	545	MOS	9
Inkluderingstiltak	356	NOE	10
Instruks for økonomiforvaltningen			16

	Budsjett- kapittel	Avd.	Kap.
Kemnerkontoret	130	FIN	13
Kjøp av transporttjenester	711	MOS	9
Klimaetaten	771	MOS	9
Klimabudsjett			2
Kommuneadvokaten	140	BLK	12
Kommunerevisjonen	110	BYS	14
Kontrollutvalget	109	BYS	14
Kriminalitetsforebygging blant ungdom	362	EHS	6
Kultur- og idrettsbygg Oslo KF	062	NOE	10
Kultur- og idrettsbygg Oslo KF - overføring	178	NOE	10
Kultureiendommer	501	KIF	11
Kulturetaten	502	KIF	11
Kulturtilskudd m.m.	500	KIF	11
Kvalifiseringsprogram		EHS	6
Legevakten (se Helseetaten)			
Lønns- og priskompensasjon			17
Lån	910	FIN	15
Lånefondet	080	FIN	15
Munch-museet	504	KIF	11
Mva-refusjon for investeringer			17
Næringsetaten	459	NOE	10
Næringsutvikling	455	NOE	10
Områdeløft Tøyen	483	BYU	8
Ombud for brukere av helse- og sosialtjenester	111	BYS	14
Omsorgsbygg Oslo KF - overføring	175	NOE	10
Omsorgsbygg Oslo KF	059	NOE	10
Opplæringskontoret for helse- og omsorgsfag	316	EHS	6
Ordførerens kontor	101	BYS	14
Oslo Havn KF	060	MOS	9
Oslo kulturskole	503	KIF	11
Oslo musikk- og kulturskole (se Oslo kulturskole)			
Oslo sør-satsingen	481	BYU	8
Overføring mellom drift og investering	980	FIN	15
Overføringer fra KF m.v.	898	FIN	15
Pedagogisk-psykologisk tjeneste	203	OVK	7
Pensjonskostnader		FIN	15
Plan- og bygningsetaten	609	BYU	8
Prosjekteringsmidler EHS	374	EHS	6
Rammetilskudd fra staten	840	FIN	15
Renovasjonsetaten – næring	643	MOS	9
Renovasjonsetaten – selvkost	640	MOS	9
Renter	900	FIN	15
Renter og avdrag fra KF m.v. (se Overføring fra KF)			
Rådhusets forvaltningstjeneste	150	BLK	12

	Budsjett- kapittel	Avd.	Kap.
Selvkost vann og avløp, renovasjon og feiing			18
Skatt på inntekt og formue	800	FIN	15
Skolefritidsordningen (se Aktivitetsskolen)			
Sosiale boligvirkemidler (se Bostøtte og boligtilskudd)			
Spesialundervisning i egne grunnskoler (se Grunnskolen)			
Spesialundervisning i egne videregående skoler (se Videregående skoler)			
Stortingsvalg og kommunevalg	112	BYS	14
Sykehjemsetaten	313	EHS	6
Sykkelprosjektet	761	MOS	9
Takster, avgifter og gebyrer			19
Tap på lånegarantier	426	FIN	15
Tap på utlån	427	EHS	6
Tilfeldige utgifter etter byrådets bestemmelse	191	BLK	12
Tilfeldige utgifter etter bystyrets bestemmelse	102	BYS	14
Tilskudd til klima- og energitiltak	770	MOS	9
Transporttjeneste for funksjonshemmede (se Bydelene, Funksjonsområde 3 Helse og omsorg)			
Trygdeordninger	350	EHS	6
Ubundne investeringsfond	948	FIN	15
Undervisningsbygg Oslo KF	053	NOE	10
Utbytte fra aksjeselskaper	901	NOE	15
Utdanningsetaten	200	OVK	7
Utlån egne midler	920	FIN	15
Utviklings- og kompetanseetaten	125	FIN	13
Vann- og avløpsetaten - selvkost	620	MOS	9
Velferdsetaten	315	EHS	6
Videregående skoler	230	OVK	7
Videreutlån	926	FIN	15
Voksenopplæring	294	OVK	7
Økonomiplan			3
Økonomireglement			16
Øvrige generelle statstilskudd	845	FIN	15